

2018

100 lat
GUS

Urząd Statystyczny
w Krakowie

Rocznik Statystyczny województwa małopolskiego

Statistical Yearbook of małopolskie voivodship

2018

100 lat
GUS

Urząd Statystyczny
w Krakowie

Rocznik Statystyczny województwa małopolskiego

Statistical Yearbook of małopolskie voivodship

Urząd Statystyczny w Krakowie Statistical Office in Kraków

Kraków 2018

Zespół Redakcyjny Urzędu Statystycznego w Krakowie

Editorial Board of the Statistical Office in Kraków

Przewodniczący

President

Agnieszka Szlubowska

Członkowie

Members

Bogusław Bubula, Agnieszka Czekaj, Barbara Oremus, Krzysztof Pawlaczek,
Maria Penpeska, Małgorzata Piwowarczyk, Grzegorz Ruda, Tomasz Sekuła,
Anna Stefan, Monika Wałaszek

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Krakowie, Dział Opracowań Regionalnych

Statistical Office in Kraków, Regional Studies Division

Zespół autorski

Editorial team

Anna Dziedzic, Agata Łój, Aneta Stachańczyk

pod kierunkiem

supervised by

Małgorzaty Piwowarczyk

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Agata Łój, Marta Kłósek, Karolina Rudnik

Zdjęcie zamieszczone na okładce

Photograph on the cover

Kraków – Kościół Mariacki (Pixabay)

ISSN 1640–002X

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on the website

<http://krakow.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

PRZEDMOWA

W roku jubileuszowym 100-lecia działalności Głównego Urzędu Statystycznego przekazuję Państwu dziewiętnastą edycję **Rocznika Statystycznego Województwa Małopolskiego**, przygotowaną przez zespół pracowników Urzędu Statystycznego w Krakowie. Celem pracy autorów było dostarczenie bogatego zestawu informacji charakteryzujących poziom życia mieszkańców naszego województwa, stan gospodarki i zachodzące w niej procesy.

Układ tematyczny nie zmienił się w stosunku do wydania ubiegłorocznego. Obecna edycja Rocznika została wzbogacona m.in. o informacje:

- w dziale „Budżety gospodarstw domowych” zaprezentowano dane dotyczące subiektywnej oceny sytuacji materialnej gospodarstw domowych,
- w dziale „Edukacja i wychowanie” wprowadzono uzupełnienia dotyczące zmian w systemie oświaty, obowiązujących od roku szkolnego 2017/18,
- w dziale „Nauka i technika. Społeczeństwo informacyjne” po raz pierwszy zaprezentowano informacje o podmiotach aktywnych badawczo według jednostek głównych.

Informacje zawarte w Roczniku, w szczególności w tablicach przeglądowych z danymi dla okresu 2000–2017, pozwalają na przeprowadzenie analiz i porównań retrospektywnych, a także uchwycenie podstawowych tendencji i kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego województwa małopolskiego.

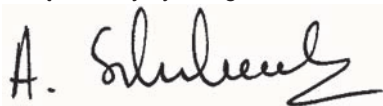
Publikacja w wersji polsko-angielskiej dostępna jest w formie książkowej oraz elektronicznej na stronie internetowej Urzędu: <http://krakow.stat.gov.pl>, a jej uzupełnienie stanowią tablice przygotowane w formacie Excel.

Zainteresowanym Czytelnikom polecam również publikację zawierającą dane w ujęciu regionalnym: „Województwo Małopolskie 2018 – Podregiony, Powiaty, Gminy”.

Oddając do rąk Państwa kolejne wydanie Rocznika Statystycznego Województwa Małopolskiego, pragnę wyrazić podziękowanie wszystkim osobom i instytucjom za przekazane informacje i jednocześnie zwracam się z uprzejmą prośbą o nadsyłanie sugestii dotyczących zakresu tematycznego publikacji.

Wyrażam nadzieję, że publikacja okaże się cennym źródłem informacji dla odbiorców zainteresowanych rozwojem społeczno-gospodarczym województwa małopolskiego.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Krakowie

Agnieszka Szlubowska

PREFACE

In the year of the centenary of Statistics Poland, I am presenting you the nineteenth edition of the **Statistical Yearbook of Małopolskie Voivodship**, prepared by a team of employees of the Statistical Office in Kraków. The aim of the authors' work was to provide a rich set of information characterising the living standards of the inhabitants of our voivodship, the condition of the economy and processes occurring in it.

The thematic layout has remained unchanged in relation to the last year's edition. The current edition of the Yearbook has been enriched with the following information:

- in the chapter "Household budgets" data on the subjective assessment of the financial situation of households were presented,
- in the chapter "Education" supplements were introduced regarding changes in the education system in force since the 2017/18 school year,
- in the chapter "Science and technology. Information society" for the first time information about the research active entities by main units was presented.

The information contained in the Yearbook, in particular in review tables with data for the period 2000–2017, allows to conduct analyses and retrospective comparisons, as well as to capture the basic trends and directions of the socio-economic development of Małopolskie voivodship.

The publication in Polish-English version is available in book and electronic form on the Office's website: <http://krakow.stat.gov.pl>, and it is complemented by tables prepared in Excel format.

We recommend to our readers also a publication containing data in regional profile: "Małopolskie Voivodship 2018 – Subregions, Powiats, Gminas".

With the next edition of the Statistical Yearbook of Małopolskie Voivodship, I would like to express my gratitude to all persons and institutions for their assistance in providing information and at the same time I am kindly asking you to send suggestions regarding the thematic scope of the publication.

I hope that this publication will be a valuable source of information for recipients interested in socio-economic development of Małopolskie voivodship.

Director
of the Statistical Office in Kraków

Agnieszka Szlubowska

SPIS TREŚCI

Przedmowa	
Spis tablic i wykresów	
Objaśnienia znaków umownych	
Ważniejsze skróty	
Uwagi ogólne	

TABLICE PRZEGLĄDOWE

- I. Województwo na tle kraju w 2017 r.
- II. Ważniejsze dane o województwie (2000, 2005, 2010, 2013–2017)

DZIAŁY

I. Geografia	
II. Stan i ochrona środowiska	
III. Podział administracyjny i samorząd terytorialny	
IV. Bezpieczeństwo publiczne. Wymiar sprawiedliwości	
V. Ludność	
VI. Rynek pracy	
VII. Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych	
VIII. Budżety gospodarstw domowych	
IX. Infrastruktura komunalna. Mieszkania	
X. Edukacja i wychowanie	
XI. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	
XII. Kultura. Turystyka. Sport	
XIII. Nauka i technika. Społeczeństwo informacyjne	
XIV. Ceny	
XV. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	
XVI. Przemysł i budownictwo	
XVII. Transport. Telekomunikacja	
XVIII. Handel i gastronomia	
XIX. Finanse przedsiębiorstw	
XX. Finanse publiczne	
XXI. Inwestycje. Środki trwałe	
XXII. Rachunki regionalne	
XXIII. Podmioty gospodarki narodowej	
Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa małopolskiego	

CONTENTS

	Strona Page
Preface	3–4
List of tables and charts	6–19
Symbols	20–20
Main abbreviations	20–21
General notes	22–27

REVIEW TABLES

Voivodship and the country in 2017	28–33
Major data on the voivodship (2000, 2005, 2010, 2013–2017)	34–51

CHAPTERS

Geography	52–56
Environmental protection	57–77
Administrative division and local government	78–83
Public safety. Justice	84–93
Population	94–121
Labour market	122–157
Wages and salaries. Social security benefits	158–169
Household budgets	170–180
Municipal infrastructure. Dwellings	181–193
Education	194–222
Health care and social welfare	223–240
Culture. Tourism. Sport	241–257
Science and technology. Information society	258–274
Prices	275–279
Agriculture, hunting and forestry	280–310
Industry and construction	311–323
Transport. Telecommunications	324–330
Trade and catering	331–336
Finances of enterprises	337–349
Public finance	350–358
Investments. Fixed assets	359–367
Regional accounts	368–373
Entities of the national economy	374–380
Socio-economic situation of Małopolskie voivodship	381–387

SPIS TABLIC I WYKRESÓW

LIST OF TABLES AND CHARTS

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ I. GEOGRAFIA		
Położenie geograficzne województwa	1	52
Powierzchnia i granice w 2017 r.	2	52
Układ pionowy powierzchni	3	53
Najwyższe szczyty górskie	4	53
Najdłuższe jaskinie	5	54
Ważniejsze przełęcze i kulminacje na drogach ..	6	54
Większe sztuczne zbiorniki wodne	7	55
Większe rzeki	8	55
Większe i głębsze jeziora	9	55
Temperatury powietrza	10	56
Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, ustonecznienie i zachmurzenie	11	56
DZIAŁ II. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA		
CHAPTER I. GEOGRAPHY		
Geographic location of the voivodship	1	52
Area and borders in 2017	2	52
Elevations	3	53
The highest mountain peaks	4	53
The longest caves	5	54
Major passes and culminations on the roads	6	54
Major artificial reservoirs	7	55
Principal rivers	8	55
Larger and deeper lakes	9	55
Air temperatures	10	56
Atmospheric precipitation, wind velocity insolation and cloudiness	11	56
CHAPTER II. ENVIRONMENTAL PROTECTION		
Uwagi ogólne	x	57
Stan geodezyjny, kierunki i zmiany w wykorzysta- niu powierzchni województwa (2010, 2015, 2018)	1 (12)	64
Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze i leśne na cele nieleśne (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (13)	65
Grunty zdewastowane i zdegradowane wyma- gające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (14)	65
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (15)	66
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodo- wej i ludności (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (16)	66
Powierzchnia i pobór wody do napełniania stawów rybnych (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (17)	66
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzo- ne do wód lub do ziemi (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (18)	67
Zakłady odprowadzające ścieki według miej- sca odprowadzania oraz wyposażenia w oczyszczalnie ścieków (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (19)	67
Oczyszczalnie ścieków (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (20)	68
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (21)	69
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powie- trza w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2010, 2015, 2016, 2017) .	11 (22)	70
Powierzchnia o szczególnych walorach przy- rodniczych prawnie chroniona (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (23)	71
Parki narodowe (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (24)	71
Rezerwaty przyrody (2010, 2015, 2016, 2017) ...	14 (25)	72
Parki krajobrazowe (2010, 2015, 2016, 2017) ...	15 (26)	72
Pomniki przyrody (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (27)	73

	Tablica Table	Strona Page
Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) oraz tereny ich składowania (2010, 2015, 2016, 2017)	Waste generated and landfilled up to now (accumulated) as well as its waste landfill areas (2010, 2015, 2016, 2017)	17 (28) 73
Odpady według rodzajów w 2017 r.	Waste by type in 2017	18 (29) 74
Nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Outlays on fixed assets in environmental protection and water management (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	19 (30) 74
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2010, 2015, 2016, 2017)	Tangible effects of investments in environmental protection and water management (2010, 2015, 2016, 2017)	20 (31) 75
Kierunki finansowania z wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2010, 2015, 2016, 2017)	Financing directions of the voivodship environmental protection and water management fund (2010, 2015, 2016, 2017)	21 (32) 76
Wpływy z opłat i kar na fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2010, 2015, 2016, 2017)	Receipts from fees and fines for environmental protection and water management funds (2010, 2015, 2016, 2017)	22 (33) 77
DZIAŁ III. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY	CHAPTER III. ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT	
Uwagi ogólne	General notes	x 78
Jednostki administracyjne województwa (2010, 2015, 2016, 2017)	Administrative units of voivodship (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (34) 80
Gminy w 2017 r.	Gminas in 2017	2 (35) 80
Powiaty i miasta na prawach powiatu w 2017 r.	Powiats and cities with powiat status in 2017	3 (36) 81
Radni organów jednostek samorządu terytorialnego w 2017 r.	Councillors of organs of local government units in 2017	4 (37) 81
Zatrudnienie i wynagrodzenia w administracji publicznej (2010, 2015, 2016, 2017)	Paid employment and wages and salaries in the public administration (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (38) 83
DZIAŁ IV. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	CHAPTER IV. PUBLIC SAFETY. JUSTICE	
Uwagi ogólne	General notes	x 84
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (2010, 2015, 2016, 2017)	Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (39) 87
Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw (2010, 2015, 2016, 2017)	Rates of detectability of delinquents in crimes (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (40) 89
Wpływ spraw do sądów powszechnych (2010, 2015, 2016, 2017)	Incoming cases in the common courts (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (41) 89
Wpływ spraw do sądów powszechnych w 2017 r.	Incoming cases in the common courts in 2017 .	4 (42) 90
Dorośli skazani prawomocnie przez sądy powszechne za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego (2010, 2015, 2016, 2017)	Adults validly sentenced by common courts for crimes prosecuted by public accusation (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (43) 90
Załatwione sprawy rodzinne (2010, 2015, 2016, 2017)	Resolved family cases (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (44) 91
Sprawy rodzinne załatwione w 2017 r.	Family cases resolved in 2017	7 (45) 92
Podmioty w Krajowym Rejestrze Sądowym (2010, 2015, 2016, 2017)	Entities in the National Court Register (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (46) 92
Zarejestrowana działalność Państwowej Straży Pożarnej (2010, 2015, 2016, 2017)	Registered activity of the State Fire Service (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (47) 93
DZIAŁ V. LUDNOŚĆ	CHAPTER V. POPULATION	
Uwagi ogólne	General notes	x 94
Ludność (2010, 2015, 2016, 2017)	Population (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (48) 99
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (2010, 2015, 2016, 2017)	Working and non-working age population (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (49) 99
Ludność według płci i wieku (2010, 2015, 2016, 2017)	Population by sex and age (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (50) 100
Miasta i ludność w miastach (2010, 2015, 2016, 2017)	Towns and urban population (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (51) 101

		Tablica Table	Strona Page
Gminy zamieszkane przez ludność wiejską (2010, 2015, 2016, 2017)	Gminas and rural population (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (52)	101
Mediana wieku ludności według płci (2010, 2015, 2016, 2017)	Median population age by sex (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (53)	102
Ruch naturalny ludności (2010, 2015, 2016, 2017)	Vital statistics (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (54)	102
Małżeństwa zawarte i rozwiązane (2010, 2015, 2016, 2017)	Marriages contracted and dissolved (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (55)	103
Małżeństwa zawarte w 2017 r. według wieku nowożeńców	Marriages by age of bridegrooms and brides contracted in 2017	9 (56)	103
Małżeństwa zawarte w 2017 r. według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców ...	Marriages by previous marital status of bridegrooms and brides contracted in 2017	10 (57)	105
Małżeństwa wyznaniowe (2010, 2015, 2016, 2017)	Church or religious marriages (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (58)	106
Rozwody w 2017 r. według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa	Divorces by age of spouses at the moment of filing petition for divorce in 2017	12 (59)	107
Rozwody według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie (2010, 2015, 2016, 2017)	Divorces by the number of underage children in the marriage (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (60)	108
Urodzenia (2010, 2015, 2016, 2017)	Births (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (61)	108
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka oraz wieku matki (2010, 2015, 2016, 2017)	Live births by birth order and age of mother (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (62)	109
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności (2010, 2015, 2016, 2017)	Female fertility and reproduction rates of population (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (63)	110
Zgony według płci i wieku zmarłych (2010, 2015, 2016, 2017)	Deaths by sex and age of deceased (2010, 2015, 2016, 2017)	17 (64)	110
Zgony według wybranych przyczyn (2010, 2014, 2015, 2016)	Deaths by selected causes (2010, 2014, 2015, 2016)	18 (65)	111
Zgony niemowląt według płci i wieku (2010, 2015, 2016, 2017)	Infant deaths by sex and age (2010, 2015, 2016, 2017)	19 (66)	113
Zgony niemowląt według wybranych przyczyn (2010, 2014, 2015, 2016)	Infant deaths by selected causes (2010, 2014, 2015, 2016)	20 (67)	114
Zamachy samobójcze zarejestrowane przez Policję (2015, 2016, 2017)	Suicides registered by Police (2015, 2016, 2017)	21 (68)	114
Przeciętne dalsze trwanie życia (2010, 2015, 2016, 2017)	Life expectancy (2010, 2015, 2016, 2017)	22 (69)	115
Prognoza ludności (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	Population projection (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	23 (70)	115
Prognoza gospodarstw domowych (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	Household projection (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	24 (71)	117
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały (2010, 2015, 2016, 2017)	Internal and international migration of population for permanent residence (2010, 2015, 2016, 2017)	25 (72)	117
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków (2010, 2015, 2016, 2017) ...	Internal migration of population for permanent residence by direction (2010, 2015, 2016, 2017)	26 (73)	118
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2010, 2015, 2016, 2017)	Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2010, 2015, 2016, 2017)	27 (74)	118
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2010, 2016, 2017)	International migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2010, 2016, 2017)	28 (75)	119
Rezydenci (2010, 2015, 2016, 2017)	Resident population (2010, 2015, 2016, 2017) .	29 (76)	120
Rezydenci w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (2010, 2015, 2016, 2017)	Working and non-working age resident population (2010, 2015, 2016, 2017)	30 (77)	120
Kościóły i związki wyznaniowe w 2017 r.	Churches and religious associations in 2017	31 (78)	121

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ VI. RYNEK PRACY		
Uwagi ogólne	x	122
Aktywność ekonomiczna ludności		
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej – na podstawie BAEL (2010, 2015, 2017)	1 (79)	132
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według wieku oraz poziomu wykształcenia w IV kwartale 2017 r. – na podstawie BAEL	2 (80)	133
Pracujący		
Pracujący (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (81)	134
Pracujący według statusu zatrudnienia (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (82)	135
Przeciętne zatrudnienie (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (83)	136
Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (84)	137
Przyjęcia do pracy (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (85)	138
Zwolnienia z pracy (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (86)	139
Absolwenci szkół wyższych, zawodowych i liceów ogólnokształcących, którzy podjęli pracę po raz pierwszy (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (87)	140
Miejsca pracy wolne, nowo utworzone i zlikwidowane w 2017 r.	10 (88)	141
Koszty pracy (2004, 2008, 2012, 2016)	11 (89)	143
Bezrobocie		
Bezrobotni zarejestrowani, stopa bezrobocia oraz oferty pracy (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (90)	144
Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (91)	144
Bezrobotni zarejestrowani według wieku, poziomu wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (92)	145
Bezrobotni zarejestrowani korzystający z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz oferty pracy (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (93)	146
Wydatki Funduszu Pracy (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (94)	146
Warunki pracy		
Poszkodowani w wypadkach przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2010, 2015, 2016, 2017]	17 (95)	147
Wypadki i przyczyny wypadków przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2010, 2015, 2016, 2017]	18 (96)	149
Poszkodowani w wypadkach przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (2010, 2015, 2016, 2017)	19 (97)	151
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia (2010, 2015, 2016, 2017)	20 (98)	151
Zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego w 2017 r.	21 (99)	153
Choroby zawodowe (2010, 2015, 2016, 2017) ..	22 (100)	154
Korzystający ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych (2010, 2015, 2016, 2017)	23 (101)	155
Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (2010, 2015, 2016, 2017)	24 (102)	156
CHAPTER VI. LABOUR MARKET		
General notes	x	122
Economic activity of the population		
Economic activity of the population aged 15 and more – on the LFS basis (2010, 2015, 2017)	1 (79)	132
Economic activity of the population aged 15 and more by age and educational level in IV quarter 2017 – on the LFS basis	2 (80)	133
Employment		
Employed persons (2010, 2015, 2016, 2017) ..	3 (81)	134
Employed persons by employment status (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (82)	135
Average paid employment (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (83)	136
Full- and part-time paid employment (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (84)	137
Hires (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (85)	138
Terminations (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (86)	139
The graduates of tertiary schools, leavers of vocational and secondary schools starting work for the first time (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (87)	140
Job vacancies, newly created and liquidated job in 2017	10 (88)	141
Labour costs (2004, 2008, 2012, 2016)	11 (89)	143
Unemployment		
Registered unemployed persons, unemployment rate as well as job offers (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (90)	144
Newly registered unemployed persons and persons removed from unemployment rolls (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (91)	144
Registered unemployed persons by age, educational level, duration of unemployment and work seniority (2010, 2015, 2016, 2017) ..	14 (92)	145
Registered unemployed persons benefitting from labour market programme as well as job offers (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (93)	146
Labour Fund expenditures (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (94)	146
Work conditions		
Persons injured in accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2010, 2015, 2016, 2017]	17 (95)	147
Contact-mode of injury and causes of accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2010, 2015, 2016, 2017]	18 (96)	149
Persons injured in accidents at work on private farms in agriculture (2010, 2015, 2016, 2017) ..	19 (97)	151
Persons working in hazardous conditions (2010, 2015, 2016, 2017)	20 (98)	151
Persons working at workstations assessed for occupational risk in 2017	21 (99)	153
Occupational diseases (2010, 2015, 2016, 2017)	22 (100)	154
Persons receiving benefits for work in harmful and strenuous conditions (2010, 2015, 2016, 2017)	23 (101)	155
Benefits for accident at work and occupational diseases (2010, 2015, 2016, 2017)	24 (102)	156

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ VII. WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	CHAPTER VII. WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS	
Uwagi ogólne	General notes	x 158
Wynagrodzenia	Wages and salaries	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (2010, 2015, 2016, 2017)	Average monthly gross wages and salaries (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (103) 161
Zatrudnieni według wysokości wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.	Paid employment by amount of gross wages and salaries for October 2016	2 (104) 162
Zatrudnieni oraz przeciętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów wykonywanych za październik 2016 r.	Paid employment and average gross wages and salaries by performed occupational groups for October 2016	3 (105) 164
Przeciętne wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.	Average gross wages and salaries for October 2016	4 (106) 166
Miesięczne wynagrodzenia brutto najwyższe (decyle) w grupach decylowych pracowników zatrudnionych według wielkich grup zawodów wykonywanych za październik 2016 r.	Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) by great occupational groups for October 2016	5 (107) 168
Świadczenia z ubezpieczeń społecznych	Social security benefits	
Emeryci i renciści (2010, 2015, 2016, 2017)	Retirees and pensioners (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (108) 169
Świadczenia emerytalne i rentowe brutto (2010, 2015, 2016, 2017)	Gross retirement and other pension benefits (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (109) 169
DZIAŁ VIII. BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH	CHAPTER VIII. HOUSEHOLD BUDGETS	
Uwagi ogólne	General notes	x 170
Informacje ogólne o gospodarstwach (2010, 2015, 2016, 2017)	General information on households (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (110) 176
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	Average monthly per capita available income of households (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (111) 176
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	Average monthly per capita expenditures of households (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (112) 177
Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	Average monthly per capita consumption of selected foodstuffs of households (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (113) 178
Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania (2010, 2015, 2016, 2017)	Households equipped with selected durable goods (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (114) 179
Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych (2015, 2016, 2017)	Subjective assessment of the material situation of households (2015, 2016, 2017)	6 (115) 180
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017) ..	At-risk-of-poverty rates in households (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (116) 180
DZIAŁ IX. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA	CHAPTER IX. MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS	
Uwagi ogólne	General notes	x 181
Infrastruktura komunalna	Municipal infrastructure	
Wodociągi i kanalizacja (2010, 2015, 2016, 2017)	Water supply and sewage systems (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (117) 186
Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	Consumers and consumption of electricity in households (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (118) 186
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from supply system in households (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (119) 187
Ogrzewnictwo (2010, 2015, 2016, 2017)	House-heating (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (120) 187
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej (2010, 2015, 2016, 2017)	Population using water supply, sewage and gas supply systems (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (121) 188
Odpady komunalne (2010, 2015, 2016, 2017) ..	Municipal waste (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (122) 188

		Tablica Table	Strona Page
Nieczystości ciekłe (2010, 2015, 2016, 2017)	Liquid waste (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (123)	189
Składowiska odpadów komunalnych (2010, 2015, 2016, 2017)	Landfill sites with municipal waste (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (124)	189
Tereny zielone ogólnodostępnej i osiedlowej (2010, 2015, 2016, 2017)	Generally accessible green areas and green areas of housing estates (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (125)	189
Mieszkania	Dwellings		
Zasoby mieszkaniowe (2010, 2015, 2016, 2017)	Dwelling stocks (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (126)	190
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje (2010, 2015, 2016, 2017)	Dwellings in dwelling stocks fitted with installations (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (127)	190
Dodatki mieszkaniowe wypłacone w 2017 r.	Housing allowances paid out in 2017	12 (128)	191
Gospodarka gruntami pod budownictwo mieszkaniowe (2010, 2015, 2016, 2017)	Administration of grounds for dwelling construction (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (129)	191
Mieszkania których budowę rozpoczęto (2010, 2015, 2016, 2017)	Dwellings in which construction has begun (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (130)	192
Mieszkania oddane do użytkowania (2010, 2015, 2016, 2017)	Dwellings completed (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (131)	192
Mieszkania oddane do użytkowania według liczby izb (2010, 2015, 2016, 2017)	Dwellings completed by number of rooms (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (132)	193
DZIAŁ X. EDUKACJA I WYCHOWANIE	CHAPTER X. EDUCATION		
Uwagi ogólne	General notes	x	194
Edukacja według szczebli kształcenia (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Education by level (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	1 (133)	200
Szkoły według organów prowadzących (2015/16, 2016/17, 2017/18)	Schools by school governing authority (2015/16, 2016/17, 2017/18)	2 (134)	202
Uczniowie według grup wieku (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Pupils and students by age groups (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	3 (135)	204
Współczynnik skolaryzacji (2015/16, 2016/17, 2017/18)	Enrollment rate (2015/16, 2016/17, 2017/18)	4 (136)	205
Uczący się języków obcych w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych (2016/17, 2017/18)	Pupils and students learning foreign languages in schools for children and youth and in post-secondary schools (2016/17, 2017/18)	5 (137)	206
Uczący się języków obcych w szkołach dla dorosłych (2016/17, 2017/18)	Students studying foreign languages in schools for adults (2016/17, 2017/18)	6 (138)	207
Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (2015/16, 2016/17, 2017/18)	Education for people with special educational needs (2015/16, 2016/17, 2017/18)	7 (139)	207
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii i ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze (2010, 2015, 2016, 2017)	Special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation and education centres (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (140)	208
Wychowanie pozaszkolne (2010, 2015, 2016, 2017)	Extracurricular education (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (141)	209
Internaty i bursy szkół dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2015/16, 2016/17, 2017/18]	Boarding schools and dormitories for children and youth (excluding special schools) [2015/16, 2016/17, 2017/18]	10 (142)	209
Domy i stołówki studenckie (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Student dormitories and canteens (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	11 (143)	210
Studenci szkół wyższych otrzymujący stypendia (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Students of higher education institutions receiving scholarships and grants (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	12 (144)	210
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	Primary schools for children and youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	13 (145)	211

	Tablica Table	Strona Page
Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	Lower secondary schools for children and youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	14 (146) 212
Branżowe szkoły I stopnia dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	Stage I sectoral vocational schools for youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	15 (147) 213
Uczniowie i absolwenci branżowych szkół I stopnia dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia (2015/16, 2016/17, 2017/18)	Students and graduates of stage I sectoral vocational schools for youth (excluding special schools) by narrow fields of education (2015/16, 2016/17, 2017/18)	16 (148) 213
Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	General secondary schools for youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	17 (149) 213
Technika dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	Technical secondary schools for youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	18 (150) 214
Uczniowie i absolwenci techników dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia (2015/16, 2016/17, 2017/18)	Students and graduates of technical secondary schools for youth (excluding special schools) by narrow fields of education (2015/16, 2016/17, 2017/18)	19 (151) 214
Szkoły artystyczne dla dzieci i młodzieży (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Level art schools for children and youth (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	20 (152) 215
Szkoły policealne (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	Post-secondary schools (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	21 (153) 216
Uczniowie i absolwenci szkół policealnych (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia (2015/16, 2016/17, 2017/18)	Students and graduates of post-secondary schools (excluding special schools) by narrow fields of education (2015/16, 2016/17, 2017/18)	22 (154) 216
Szkoły wyższe (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Higher education institutions (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	23 (155) 217
Studenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Students of higher education institutions by mode of study and type of schools (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	24 (156) 217
Absolwenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół (2010/11, 2014/15, 2015/16, 2016/17)	Graduates of higher education institutions by mode of study and type of schools (2010/11, 2014/15, 2015/16, 2016/17)	25 (157) 218
Nauczyciele akademicy w szkołach wyższych (2015/16, 2016/17, 2017/18)	Academic teachers in higher education institutions (2015/16, 2016/17, 2017/18)	26 (158) 218
Cudzoziemcy – studenci i absolwenci według form studiów i typów szkół (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Foreigners – students and graduates by mode of study and type of schools (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	27 (159) 219
Studia podyplomowe i doktoranckie (2015/16, 2016/17, 2017/18)	Postgraduate and doctoral programmes (2015/16, 2016/17, 2017/18)	28 (160) 219
Studia podyplomowe według podgrup kierunków kształcenia (2015/16, 2016/17, 2017/18)	Postgraduate programmes by narrow fields of education (2015/16, 2016/17, 2017/18)	29 (161) 220
Szkoły dla dorosłych (2016/17, 2017/18)	Schools for adults (2016/17, 2017/18)	30 (162) 221
Wychowanie przedszkolne (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Pre-primary education (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	31 (163) 221
DZIAŁ XI. OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA	CHAPTER XI. HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE	
Uwagi ogólne	General notes	x 223
Pracownicy medyczni (2015, 2016, 2017)	Medical personnel (2015, 2016, 2017)	1 (164) 231
Lekarze specjaliści (2015, 2016, 2017)	Doctors specialists (2015, 2016, 2017)	2 (165) 231
Ambulatoryjna opieka zdrowotna (2015, 2016, 2017)	Out-patient health care (2015, 2016, 2017)	3 (166) 232
Stacjonarna opieka zdrowotna (2015, 2016, 2017)	In-patient health care (2015, 2016, 2017)	4 (167) 233
Szpitala ogólne (2015, 2016, 2017)	General hospitals (2015, 2016, 2017)	5 (168) 234
Ratownictwo medyczne i pomoc doraźna (2010, 2015, 2016, 2017)	Emergency medical services and first aid (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (169) 235
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne (2010, 2015, 2016, 2017)	Generally available pharmacies and pharmaceutical outlets (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (170) 235

	Tablica Table	Strona Page
Krwiodawstwo (2010, 2015, 2016, 2017)	Blood donation (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (171) 236
Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia (2010, 2015, 2016, 2017)	Incidence of infectious diseases and poisonings (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (172) 236
Żłobki i kluby dziecięce (2010, 2015, 2016, 2017)	Nurseries and children's clubs (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (173) 237
Wspieranie rodziny (2016, 2017)	Family support (2016, 2017)	11 (174) 237
Placówki wsparcia dziennego (2010, 2015, 2016, 2017)	Day-support centres (2010, 2015, 2016, 2017) ..	12 (175) 237
Rodzinna piecza zastępcza (2010, 2015, 2016, 2017)	Family foster care (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (176) 238
Institutionalna piecza zastępcza (2010, 2015, 2016, 2017)	Institutional foster care (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (177) 238
Pomoc społeczna stacjonarna (2010, 2015, 2016, 2017)	Stationary social welfare (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (178) 239
Placówki stacjonarne pomocy społecznej według grup mieszkańców (2010, 2015, 2016, 2017)	Stationary social welfare facilities by groups of residents (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (179) 239
Świadczenia pomocy społecznej (2010, 2015, 2016, 2017)	Social assistance benefits (2010, 2015, 2016, 2017)	17 (180) 240
DZIAŁ XII. KULTURA. TURYSTYKA. SPORT	CHAPTER XII. CULTURE. TOURISM. SPORT	
Uwagi ogólne	General notes	x 241
Kultura	Culture	
Książki i broszury wydane (2010, 2015, 2016, 2017)	Books and pamphlets published (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (181) 245
Gazety i czasopisma wydane (2010, 2015, 2016, 2017)	Newspapers and magazines published (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (182) 245
Biblioteki publiczne (z filiami) [2010, 2015, 2016, 2017]	Public libraries (with branches) [2010, 2015, 2016, 2017]	3 (183) 246
Muzea (2010, 2015, 2016, 2017)	Museums (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (184) 246
Institucje paramuzealne (2010, 2015, 2016, 2017)	Museum-related institutions (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (185) 247
Galerie sztuki (2010, 2015, 2016, 2017)	Art galleries (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (186) 247
Teatry, instytucje muzyczne, przedsiębiorstwa estradowe (2010, 2015, 2016, 2017)	Theatres, music institutions, entertainment enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (187) 247
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice (2009, 2015, 2016, 2017)	Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (2009, 2015, 2016, 2017)	8 (188) 248
Kina stałe (2010, 2015, 2016, 2017)	Fixed cinemas (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (189) 248
Abonenci telewizji kablowej (2010, 2015, 2016, 2017)	Cable television subscribers (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (190) 249
Abonenci radiowi i telewizyjni (2010, 2015, 2016, 2017)	Radio and television subscribers (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (191) 249
Turystyka	Tourism	
Baza noclegowa turystyki (2010, 2015, 2016, 2017)	Tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (192) 249
Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej turystyki (2010, 2015, 2016, 2017)	Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (193) 251
Wykorzystanie bazy noclegowej turystyki (2010, 2015, 2016, 2017)	Occupancy of tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (194) 253
Placówki gastronomiczne w bazie noclegowej turystyki (2010, 2015, 2016, 2017)	Catering establishments in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (195) 253
Hotele według kategorii (2010, 2015, 2016, 2017)	Hotels by category (2010, 2015, 2016, 2017) ...	16 (196) 254

	Tablica Table	Strona Page
Sport		
Organizacje kultury fizycznej i kluby sportowe (2010, 2012, 2014, 2016)	17 (197)	254
Wybrane dziedziny i rodzaje sportu w klubach sportowych w 2016 r.	18 (198)	255
DZIAŁ XIII. NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE		
Uwagi ogólne	x	258
Nauka i technika		
Podmioty oraz pracujący w działalności badawczej i rozwojowej (2010, 2015, 2016, 2017) ..	1 (199)	264
Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej według poziomu wykształcenia (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (200)	265
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	3 (201)	266
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według dziedzin B+R (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (202)	266
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową sektorów instytucjonalnych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	5 (203)	267
Nakłady bieżące na działalność badawczą i rozwojową według rodzajów badań (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	6 (204)	267
Stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej w działalności badawczej i rozwojowej (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (205)	268
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży w przemyśle w 2017 r.	8 (206)	268
Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzonych innowacji w latach 2015–2017	9 (207)	270
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	10 (208)	271
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle według źródeł finansowania (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	11 (209)	272
Wynalazki i wzory użytkowe krajowe (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (210)	272
Polska Akademia Umiejętności w Krakowie (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (211)	273
Polska Akademia Nauk Oddział w Krakowie (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (212)	273
Spółeczeństwo informacyjne		
Przedsiębiorstwa wykorzystujące wybrane technologie informacyjno-telekomunikacyjne (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (213)	274
Cele wykorzystania Internetu w przedsiębiorstwach (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (214)	274
DZIAŁ XIV. CENY		
Uwagi ogólne	x	275
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (215)	276
Sport		
Physical education organisations and sports clubs (2010, 2012, 2014, 2016)	17 (197)	254
Selected sports fields and kinds of sports in sports clubs in 2016	18 (198)	255
CHAPTER XIII. SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY		
General notes	x	258
Science and technology		
Entities and internal personnel in research and development (2010, 2015, 2016, 2017) ...	1 (199)	264
Internal personnel in research and development by educational level (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (200)	265
Gross domestic expenditures on research and development (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	3 (201)	266
Gross domestic expenditures on research and development by field of R&D (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (202)	266
Gross domestic expenditures on research and development by institutional sector (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	5 (203)	267
Current expenditures on research and development by type of activity (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	6 (204)	267
Degree of consumption of research equipment in research and development (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (205)	268
Share of net revenues from sales of new or significantly improved products in net revenues from sales in industry in 2017	8 (206)	268
Innovative enterprises in industry by type of introduced innovation during 2015–2017	9 (207)	270
Expenditures on innovation activities in industry (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	10 (208)	271
Expenditures on innovation activities in industry by source of funds (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	11 (209)	272
Resident inventions and utility models (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (210)	272
The Polish Academy of Arts and Sciences in Kraków (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (211)	273
The Polish Academy of Sciences Department in Kraków (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (212)	273
Information society		
Enterprises using selected information and communication technologies (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (213)	274
Purpose of using the Internet by enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (214)	274
CHAPTER XIV. PRICES		
General notes	x	275
Price indices of consumer goods and services (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (215)	276

	Tablica Table	Strona Page
Ceny detaliczne wybranych towarów i usług (2010, 2015, 2016, 2017)	Retail prices of selected goods and services (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (216) 276
Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych (2010, 2015, 2016, 2017)	Average procurement prices of major agricultural products (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (217) 278
Przeciętne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach (2010, 2015, 2016, 2017)	Average marketplace prices received by farmers (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (218) 279
DZIAŁ XV. ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO	CHAPTER XV. AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY	
Uwagi ogólne	General notes	x 280
Rolnictwo	Agriculture	
Uwarunkowania i ważniejsze wyniki ekonomiczno-produkcyjne w rolnictwie (2010, 2015, 2016, 2017)	Trends and major economic and production results in agriculture (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (219) 287
Powierzchnia użytków rolnych według rodzajów użytków (2010, 2015, 2016, 2017)	Agricultural land area by land type (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (220) 289
Gospodarstwa rolne według grup obszarowych (2010, 2013, 2016)	Farms by area groups (2010, 2013, 2016)	3 (221) 289
Dynamika globalnej, końcowej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2010, 2014, 2015, 2016]	Indices of gross, final and market agricultural output (constant prices) [2010, 2014, 2015, 2016]	4 (222) 290
Struktura globalnej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2010, 2014, 2015, 2016]	Structure of gross and market agricultural output (constant prices) [2010, 2014, 2015, 2016]	5 (223) 290
Powierzchnia zasiewów (2010, 2015, 2016, 2017)	Sown area (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (224) 292
Zbiory i plony wybranych ziemioplodów (2015, 2016, 2017)	Selected crop production and yields (2015, 2016, 2017)	7 (225) 293
Powierzchnia, zbiory i plony warzyw grunto- wych (2015, 2016, 2017)	Area, production and yields of ground vegeta- bles (2015, 2016, 2017)	8 (226) 294
Powierzchnia i zbiory owoców z drzew w sadach (2015, 2016, 2017)	Area and production of tree fruit in orchards (2015, 2016, 2017)	9 (227) 295
Powierzchnia i zbiory z krzewów owocowych i plantacji jagodowych w sadach (2015, 2016, 2017)	Area and production of fruit bushes and berry fruit in orchards (2015, 2016, 2017)	10 (228) 296
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie (2010, 2015, 2016, 2017)	Cattle, pigs, sheep and horses (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (229) 297
Drób (2010, 2015, 2016, 2017)	Poultry (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (230) 298
Produkcja żywca rzeźnego (2010, 2015, 2016, 2017)	Production of animals for slaughter (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (231) 298
Produkcja mięsa, tłuszczów i podrobów (2010, 2015, 2016, 2017)	Production of meat, fats and pluck (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (232) 299
Produkcja mleka krowiego i jaj kurzych (2010, 2015, 2016, 2017)	Production of cows' milk and hen eggs (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (233) 299
Ciągniki rolnicze (2010, 2013, 2016)	Agricultural tractors (2010, 2013, 2016)	16 (234) 300
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik (2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/17)	Consumption of mineral or chemical and lime fertilizers in terms of pure ingredient (2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/17)	17 (235) 300
Wartość skupu produktów rolnych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Value of agricultural products procurement (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	18 (236) 301
Skup ważniejszych produktów rolnych (2010, 2015, 2016, 2017)	Procurement of major agricultural products (2010, 2015, 2016, 2017)	19 (237) 302
Ekologiczne gospodarstwa rolne (2010, 2015, 2016, 2017)	Organic farms (2010, 2015, 2016, 2017)	20 (238) 303
Łowiectwo	Hunting	
Ważniejsze zwierzęta łowne w łowieckim roku gospodarczym (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Major game species in the hunting year (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	21 (239) 303
Odstrzał ważniejszych zwierząt łownych w łowieckim roku gospodarczym (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Shoot of main game species in the hunting year (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	22 (240) 304

	Tablica Table	Strona Page
Kola i członkowie Polskiego Związku Łowieckiego oraz obwody łowieckie w łowieckim roku gospodarczym (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Clubs and members of the Polish Hunting Association and hunting districts in the hunting year (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	23 (241) 304
Leśnictwo	Forestry	
Powierzchnia gruntów leśnych (2010, 2015, 2016, 2017)	Forest land (2010, 2015, 2016, 2017)	24 (242) 305
Powierzchnia lasów	Forest areas	25 (243) 306
Zasoby drzewne na pniu	Growing stock of standing wood	26 (244) 307
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane (2010, 2015, 2016, 2017)	Renewals, afforestations and other forest breeding work (2010, 2015, 2016, 2017)	27 (245) 308
Pozyskanie drewna (2010, 2015, 2016, 2017) ..	Removals (2010, 2015, 2016, 2017)	28 (246) 309
Zadrzewienia i pozyskanie drewna z zadrzewień (2010, 2015, 2016, 2017)	Trees and shrubs outside the forest and removals (2010, 2015, 2016, 2017)	29 (247) 310
Pożary w lasach (2010, 2015, 2016, 2017)	Forest fires (2010, 2015, 2016, 2017)	30 (248) 310
DZIAŁ XVI. PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO	CHAPTER XVI. INDUSTRY AND CONSTRUCTION	
Uwagi ogólne	General notes	x 311
Przemysł	Industry	
Produkcja sprzedana przemysłu (2010, 2015, 2016, 2017)	Sold production of industry (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (249) 314
Produkcja sprzedana przemysłu według liczby zatrudnionych w podmiotach gospodarczych w przemyśle (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Sold production of industry by number of paid employees in economic entities in industry (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	2 (250) 316
Produkcja wybranych wyrobów (2010, 2015, 2016, 2017)	Production of selected products (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (251) 316
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle (2010, 2015, 2016, 2017)	Average paid employment in industry (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (252) 317
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przemyśle (2010, 2015, 2016, 2017)	Average monthly gross wages and salaries in industry (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (253) 318
Budownictwo	Construction	
Produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Construction and assembly production (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	6 (254) 319
Produkcja budowlano-montażowa według rodzajów obiektów budowlanych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Construction and assembly production by type of constructions (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	7 (255) 319
Budynki oddane do użytkowania (2010, 2015, 2016, 2017)	Buildings completed (2010, 2015, 2016, 2017) ..	8 (256) 321
Budynki oddane do użytkowania według rodzajów budynków (2010, 2015, 2016, 2017) ...	Buildings completed by type of buildings (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (257) 322
Przeciętne zatrudnienie i przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w budownictwie (2010, 2015, 2016, 2017)	Average paid employment and average monthly gross wages and salaries in construction (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (258) 323
DZIAŁ XVII. TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA	CHAPTER XVII. TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS	
Uwagi ogólne	General notes	x 324
Linie kolejowe eksploatowane (2010, 2015, 2016, 2017)	Railway lines operated (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (259) 326
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (2010, 2015, 2016, 2017)	Hard surface public roads (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (260) 326
Pojazdy samochodowe i ciągniki zarejestrowane (2010, 2015, 2016, 2017)	Registered road vehicles and tractors (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (261) 327
Linie regularnej komunikacji autobusowej (2010, 2015, 2016, 2017)	Regular bus transport lines (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (262) 327

	Tablica Table	Strona Page	
Transport samochodowy zarobkowy (2010, 2015, 2016, 2017)	Hire or reward road transport (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (263)	327
Komunikacja miejska (2010, 2015, 2016, 2017)	Urban transport (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (264)	328
Ruch pasażerów w Międzynarodowym Porcie Lotniczym im. Jana Pawła II Kraków-Balice (2010, 2015, 2016, 2017)	Passenger traffic in the John Paul II International Airport Kraków-Balice (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (265)	328
Przeładunek ładunków w Międzynarodowym Porcie Lotniczym im. Jana Pawła II Kraków-Balice (2010, 2015, 2016, 2017)	Freight loaded and unloaded in the John Paul II International Airport Kraków-Balice (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (266)	328
Wypadki drogowe i ich ofiary (2010, 2015, 2016, 2017)	Road traffic accidents and their casualties (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (267)	329
Wypadki drogowe według sprawców, ważniejszych przyczyn i rodzajów pojazdów (2015, 2016, 2017)	Road accidents by culprits major causes and types of vehicles (2015, 2016, 2017)	10 (268)	329
Abonenci telefoniczni i aparaty telefoniczne (2010, 2015, 2016, 2017)	Telephone subscribers and telephone sets (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (269)	330
DZIAŁ XVIII. HANDEL I GASTRONOMIA	CHAPTER XVIII. TRADE AND CATERING		
Uwagi ogólne	General notes	x	331
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Retail sales (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	1 (270)	334
Sprzedaż detaliczna towarów według grup (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Retail sales by groups (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	2 (271)	334
Sprzedaż hurtowa towarów w przedsiębiorstwach handlowych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Wholesale in trade enterprises (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	3 (272)	334
Sklepy według form organizacyjnych i stacje paliw (2010, 2015, 2016, 2017)	Shops by organizational form and petrol stations (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (273)	335
Gastronomia (2010, 2015, 2016, 2017)	Catering (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (274)	335
Targowiska (2010, 2015, 2016, 2017)	Marketplaces (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (275)	336
DZIAŁ XIX. FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW	CHAPTER XIX. FINANCES OF ENTERPRISES		
Uwagi ogólne	General notes	x	337
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sektorów własności (2010, 2015, 2016, 2017)	Revenues, costs and financial results of enterprises by ownership sectors (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (276)	341
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sekcji (2010, 2015, 2016, 2017)	Revenues, costs and financial results of enterprises by sections (2010, 2015, 2016, 2017) ...	2 (277)	342
Przedsiębiorstwa według uzyskanych wyników finansowych (2010, 2015, 2016, 2017)	Enterprises by obtained financial results (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (278)	343
Relacje ekonomiczne w przedsiębiorstwach (2010, 2015, 2016, 2017)	Economic relations in enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (279)	344
Aktywa obrotowe przedsiębiorstw (2010, 2015, 2016, 2017)	Current assets of enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (280)	345
Kapitały (fundusze) własne przedsiębiorstw (2010, 2015, 2016, 2017)	Share equity (funds) of enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (281)	347
Kapitał zakładowy spółek (2010, 2015, 2016, 2017)	Share capital of companies (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (282)	348
Zobowiązania przedsiębiorstw (2010, 2015, 2016, 2017)	Liabilities of enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (283)	349
DZIAŁ XX. FINANSE PUBLICZNE	CHAPTER XX. PUBLIC FINANCE		
Uwagi ogólne	General notes	x	350
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2010, 2015, 2016, 2017)	Revenue of local government units budgets by type (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (284)	353
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2017 r.	Revenue of local government units budgets by division in 2017	2 (285)	355

		Tablica Table	Strona Page
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2010, 2015, 2016, 2017)	Expenditure of local government units budgets by type (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (286)	356
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2017 r.	Expenditure of local government units budgets by division in 2017	4 (287)	357
Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych (2015, 2016, 2017)	Revenue and costs of local government budgetary establishments (2015, 2016, 2017)	5 (288)	358
DZIAŁ XXI. INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE	CHAPTER XXI. INVESTMENTS. FIXED ASSETS		
Uwagi ogólne	General notes	x	359
Inwestycje	Investments		
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Investment outlays (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	1 (289)	363
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Investment outlays in enterprises (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	2 (290)	364
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według grup (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Investment outlays in enterprises by groups (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	3 (291)	365
Środki trwałe	Fixed assets		
Wartość brutto środków trwałych (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2015, 2016, 2017]	Gross value of fixed assets (current book-keeping prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	4 (292)	366
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2015, 2016, 2017]	Gross value of fixed assets in enterprises (current book-keeping prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	5 (293)	367
DZIAŁ XXII. RACHUNKI REGIONALNE	CHAPTER XXII. REGIONAL ACCOUNTS		
Uwagi ogólne	General notes	x	368
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016]	Gross domestic product (current prices) [2010, 2015, 2016]	1 (294)	372
Podstawowe elementy rachunku produkcji i rachunku tworzenia dochodów (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016]	Basic elements of production account and generation of income account (current prices) [2010, 2015, 2016]	2 (295)	373
Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych (2010, 2015, 2016)	Nominal income of the households sector (2010, 2015, 2016)	3 (296)	373
DZIAŁ XXIII. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ	CHAPTER XXIII. ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY		
Uwagi ogólne	General notes	x	374
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON (2010, 2015, 2016, 2017)	Entities of the national economy in the REGON register (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (297)	375
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2016, 2017)	Entities of the national economy in the REGON register by legal status and sections (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (298)	375
Spółki handlowe według form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2016, 2017)	Commercial companies by legal status and sections (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (299)	378
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2016, 2017)	Entities of the national economy newly registered by selected legal forms and sections (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (300)	379
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2016, 2017)	Entities of the national economy removed by selected legal forms and sections (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (301)	380

SPIS WYKRESÓW

LIST OF CHARTS

	Strona Page
Podział administracyjny województwa małopolskiego w 2017 r.	Administrative division of Małopolskie voivodship in 2017 28–29
Podział województwa małopolskiego według Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2018 r.	Division of Małopolskie voivodship according to Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NUTS) in 2018 28–29
Ludność według płci i wieku w 2017 r.	Population by sex and age in 2017 98–99
Ruch naturalny ludności	Vital statistics 98–99
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat	Life expectancy at 0 age 98–99
Struktura pracujących według sekcji	Structure of employed persons by sections 146–147
Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wieku i poziomu wykształcenia	Structure of registered unemployed persons by age and educational level 146–147
Odchylenia względne przeciętnych wynagrodzeń w wybranych sekcjach od przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej	Relative deviations of average wages and salaries in selected sections from the average wages and salaries in the national economy 146–147
Mieszkania wyposażone w instalacje w 2017 r.	Dwellings fitted with installations in 2017 184–185
Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa	Structure of dwellings completed by ownership forms 184–185
Mieszkania oddane do użytkowania	Dwellings completed 184–185
Edukacja według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2017/2018	Education by educational level in the 2017/2018 school year 184–185
Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2017 r.	Land use in agricultural holdings in 2017 310–311
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2016 r. .	Structure of market agricultural output in 2016 310–311
Struktura produkcji budowlano-montażowej	Structure of construction and assembly production 310–311
Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca	Revenue and expenditure of local government units budgets per capita 358–359
Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności	Structure of gross value added by kinds of activities 358–359
Struktura podmiotów gospodarki narodowej w 2017 r.	Structure of entities of the national economy in 2017 358–359

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

SYMBOLS

- Kreska (-) – zjawisko nie wystąpiło.
magnitude zero.
- Zero: (0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5;
magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;
- (0,0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.
- Kropka (.) – zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
data not available or not reliable.
- Znak x – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
not applicable.
- Znak Δ – oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 17 na str. 25.
categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the Yearbook, item 17 on page 25.
- Znak # – oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.
data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics.
- „W tym”
"Of which" – oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.
indicates that not all elements of the sum are given.
- Comma (,) – used in figures represents the decimal point.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY

MAIN ABBREVIATIONS

tys. thous.	= tysiąc = thousand	mm	= milimetr millimetre
mln	= milion million	cm	= centymetr centimetre
zł zł	= złoty = zloty	m	= metr metre
szt. pcs	= sztuka = piece	km	= kilometr kilometre
egz.	= egzemplarz	m ²	= metr kwadratowy square metre
kpl.	= komplet	ha	= hektar hectare
wol. vol.	= wolumin = volume	km ²	= kilometr kwadratowy square kilometre
g	= gram gram	l	= litr litre
kg	= kilogram kilogram	hl	= hektolit hectolitre
dt	= decytona deciton	dm ³	= decymetr sześcienny cubic decimetre
t	= tona tonne	m ³	= metr sześcienny cubic metre

dam ³	= dekametr sześcienny cubic decametre	Lp. No.	= liczba porządkowa = number
hm ³	= hektometr sześcienny cubic hectometre	kk	= Kodeks karny
kWh	= kilowatogodzina kilowatt hour	nr (Nr) No.	= numer number
GWh	= gigawatogodzina gigawatt-hour	poz.	= pozycja
GJ	= gigadżul gigajoule	pkt	= punkt
TJ	= teradżul terajoule	tabl.	= tablica table
°C	= stopień Celsjusza centigrade	ust.	= ustęp
h	= godzina hour	Dz. U.	= Dziennik Ustaw
d	= doba	PKP	= Polskie Koleje Państwowe
24h	= 24 hours	NTS	= Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych
r.	= rok	NUTS	= Nomenclature of Territorial Units for Statistics
p u	= powierzchnia użytkowa	Eurostat	= Urząd Statystyczny Unii Europejskiej Statistical Office of the European Union
ceg	= cegła przeliczeniowa materiałów ściennych	ESA	= Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych w Unii Europejskiej
brick	= standard brick unit expressing the quantity of wall building materials		European System of National and Regional Accounts in the European Union
t/r	= ton rocznie	PKB	= produkt krajowy brutto
t/y	= tonnes per year	GDP	= gross domestic product
art.	= artykuł article	UE	= Unia Europejska
cd. cont.	= ciąg dalszy = continued	EU	= European Union
dok. cont.	= dokończenie = continued	WHO	= Światowa Organizacja Zdrowia World Health Organization

UWAGI OGÓLNE

1. Prezentowane w Roczniku dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą **całej gospodarki narodowej**.

2. Dane prezentuje się:

- 1) w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007; wprowadzona z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885, z późniejszymi zmianami).

W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem „**Przemysł**” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „**Pozostałe usługi**” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna naukowa i techniczna”, „Działalność z zakresu usług administracyjnych i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją” oraz „Pozostała działalność usługowa”.

- 2) według **sektorów instytucjonalnych** – wyłącznie w zakresie rachunków regionalnych;

- 3) według **sektorów własności**:

– sektor publiczny – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,

– sektor prywatny – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.

„Własność mieszaną” określana jest głównie dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki.

3. Prezentowane informacje przedstawione zostały stosownie do zakresu prowadzonych badań,

GENERAL NOTES

1. Data presented in the Yearbook, unless otherwise indicated, concern the **entire national economy**.

2. Data are presented:

- 1) in accordance with the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 I 2008 by the decree of Council of Ministers dated 24 XII 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885, with later amendments).

The item „**Industry**” was introduced, including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”, as an additional grouping.

The item „**Other services**” was introduced including sections: “Professional scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and recreation” and “Other service activities”.

- 2) according to **institutional sectors** – exclusively within the scope of regional accounts;

- 3) according to **ownership sectors**:

– public sector – grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), local self-government entity ownership as well as “mixed ownership” with a predominance of public sector entity capital (property),

– private sector – grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as “mixed ownership” with a predominance of private sector entity capital (property) and lack of predominance of public or private sector in capital (property) of the entity.

“Mixed ownership” is defined mainly for companies and determined on the basis of the capital (property) structure as declared in a company’s registration application.

3. Information is presented in compliance with the scope of conducted surveys, considering

uwzględniających podmioty klasyfikowane według kryterium **liczby pracujących** i – jeśli nie zaznaczono inaczej – obejmują podmioty o liczbie pracujących:

- do 9 osób,
- od 10 do 49 osób,
- 50 osób i więcej.

4. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

5. Dane w podziale według sekcji i działów PKD, opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.

6. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj.: osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

7. Z ważniejszych klasyfikacji, według których prezentuje się dane w Roczniku – obok PKD – należy wymienić:

- 1) **Klasyfikację Zawodów i Specjalności (KZiS)**, na podstawie której dokonuje się grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego; klasyfikacja opracowana na podstawie Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Zawodów (ISCO-08) wprowadzona została z dniem 1 I 2015 r. rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 VIII 2014 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 227) w miejsce obowiązującej do 31 XII 2014 r.;
- 2) **Polską Klasyfikację Wyrobów i Usług PKWiU 2015**, na podstawie której dokonuje się grupowania wyrobów i towarów; PKWiU, opracowana na podstawie międzynarodowych klasyfikacji i nomenklatur, wprowadzona została z dniem 1 I 2016 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 IX 2015 r. (Dz. U. poz. 1676) w miejsce PKWiU 2008 obowiązującej do 31 XII 2015 r.;
- 3) **Klasyfikację Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP)**, na podstawie której dokonuje się grupowania spożycia produktów (wyrobów i usług) w sektorze gospodarstw domowych oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych (przyjętych również do opracowania wskaźników cen);

entities classified according to the criterion of the **number of persons employed**, and (unless otherwise indicated) includes entities employing:

- up to 9 persons,
- from 10 to 49 persons,
- 50 persons and more.

4. Data, unless otherwise indicated, are compiled in accordance with **the respective organisational status of units of the national economy**.

5. Data according to NACE sections, divisions and groups are compiled, unless otherwise indicated, using the enterprise method.

In the **enterprise (entity) method**, the entire organizational unit of entities in the national economy is the basis for grouping all data describing their activity according to individual classification levels and territorial divisions.

6. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e.: legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.

The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service) on their own-account in order to earn a profit.

7. Other than NACE Rev. 2, among the more important classifications according to which data are presented in the Yearbook, the following should be mentioned:

- 1) the **Occupations and Specializations Classification (KZiS)**, on the basis of which councillors of organs of local government units are grouped; the classification compiled on the basis of the International Standard Classification of Occupations (ISCO-08), was introduced on 1 I 2015 by the decree of the Minister of Labour and Social Policy of 7 VIII 2014 (uniform text Journal of Laws 2018, item 227) replacing the classification valid until 31 XII 2014;
- 2) the **Polish Classification of Goods and Services (PKWiU) 2015**, on the basis of which products and goods are grouped; compiled on the basis of the following international classifications and nomenclatures, was introduced on 1 I 2016 by a decree of the Council of Ministers, dated 4 IX 2015 r. (Journal of Laws item 1676) replacing the classification PKWiU 2008 valid until 31 XII 2015;
- 3) the **Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP)**, on the basis of which final consumption expenditure of products (goods and services) in the households sector as well as expenditures on consumer goods and services of households (also adopted for compiling price indices) are grouped;

- 4) **Polską Klasyfikację Obiektów Budowlanych (PKOB)**, na podstawie której dokonuje się grupowania produktów budownictwa; PKOB, opracowana na podstawie Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (CC), wprowadzona została z dniem 1 I 2000 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 XII 1999 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 1316, z późniejszymi zmianami);
- 5) **Klasyfikację Środków Trwałych (KŚT)**, na podstawie której dokonuje się grupowania środków trwałych według rodzajów; KŚT wprowadzona została z dniem 1 I 2011 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 XII 2010 r. (Dz. U. Nr 242, poz. 1622).

8. Informacje o województwie oraz w podziale na **miasta i wieś** podano w każdorazowym podziale terytorialnym. Przez „miasta” rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez „wieś” – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

9. Dane w **cenach bieżących** odpowiadają uzyskanym dochodom, poniesionym wydatkom lub wartości wyrobów, usług itp. W tablicach, w których nie określono cen, dane liczbowe wyrażono w cenach bieżących.

Do wyceny produkcji – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjęto kategorię **ceny bazowej**.

Cena bazowa definiowana jest jako kwota pieniędzy otrzymywana przez producenta (w tym także przez jednostkę handlową) od nabywcy za jednostkę produktu (wyrobu lub usługi), pomniejszona o podatki od produktu oraz o ewentualne rabaty i opusty, powiększona o dotacje otrzymywane od produktu.

Podatki od produktów obejmują: podatek od towarów i usług – VAT (od produktów krajowych i z importu), podatek akcyzowy (od wyrobów krajowych, importowanych i nabytych wewnątrzspółnotowo), cła oraz podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych, zryczałtowany podatek od towarów i usług od okazjonalnych przewozów osób autobusami zarejestrowanymi za granicą).

10. Jako **cenę stałą** przyjęto w przypadku:

- 1) produkcji rolniczej, produktu krajowego brutto – ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany, z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego;
- 2) produkcji sprzedanej przemysłu:
 - ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) dla lat 2011–2015;
 - ceny stałe 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.) od 2016 r.

- 4) the **Polish Classification of Types of Constructions (PKOB)**, on the basis of which products of construction are grouped; PKOB, compiled on the basis of the Classification of Types of Constructions (CC), was introduced on 1 I 2000 by a decree of the Council of Ministers, dated 30 XII 1999 (Journal of Laws No. 112, item 1316, with later amendments);
- 5) the **Classification of Fixed Assets (KŚT)**, on the basis of which fixed assets are grouped according to type; KŚT was introduced on 1 I 2011 by a decree of the Council of Ministers, dated 10 XII 2010 (Journal of Laws No. 242, item 1622).

8. Information on the voivodship as well as divided into **urban areas** and **rural areas** is presented according to administrative division in a given period. The term “urban areas” is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while the term “rural areas” is understood as rural gminas and rural area in urban-rural gminas.

9. Data in **current prices** correspond to obtained revenue, incurred expenditures or the value of products, services, etc. In tables in which prices are not defined, data are expressed in current prices.

In order to evaluate production, unless otherwise indicated, the **basic price** category was implemented.

Basic price is defined as the amount of money received by a producer (trade entities included) from a buyer for a unit of product (good or service), decreased by the tax on the product as well as by applicable rebates and deductions, and increased by subsidies received for the product.

Taxes on products include: VAT on goods and services (on domestic and imported products), excise tax (on domestic, imported and Intra-Community acquired goods), duties and taxes on certain services (e.g. on games of chance and mutual betting, lump sum tax on goods and services from occasional transports of passengers in buses with foreign registration).

10. **Constant prices** were adopted as follows:

- 1) agricultural output, gross domestic product – current prices from the year preceding the reference year with the exception of potatoes, vegetables and fruit, in the case of which the average prices from two consecutive years are adopted, i.e., from the year preceding the surveyed year;
- 2) sold production of industry:
 - 2010 constant prices (2010 average current prices) for 2011–2015;
 - 2015 constant prices (2015 average current prices) since 2016.

11. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Wskaźniki dynamiki – w przypadku zmian metodycznych, zmian kategorii ceny przyjmowanej do wyceny produkcji, zmian systemu cen stałych oraz zmian systemu wag do obliczania wskaźników cen w poszczególnych okresach – obliczono w warunkach porównywalnych. Wskaźniki jedno-podstawowe obliczono metodą nawiązania łańcu-chowego.

12. Przy przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku (np. łóżka w szpitalach, środki trwałe) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności, produkcja, spożycie) – według stanu w dniu 30 VI.

Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności opracowa-ną – jeśli nie zaznaczono inaczej – do 2009 r. na bazie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, od 2010 r. – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym, że dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

13. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

14. Niektóre informacje zostały podane na pod-stawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

15. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

16. Informacje statystyczne pochodzące ze źró-del spoza Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami, przy przyjęciu zasady, że jako źródłodawcę podaje się instytucję przekazującą informacje prezentowane w tablicy za ostatni rok.

17. W Roczniku zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

11. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

Indices – in case of methodological changes, changes in price categories used in the evaluation of production, changes in the system of constant prices as well as changes in the system of weights for calculating price indices in individual periods are calculated in comparable conditions. Single base indices are calculated using the chain-base index method.

12. When computing per capita data (1000 population, etc.) as of the end of a year (e.g., beds in hospitals, fixed assets), the population as of 31 XII was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g., vital statistics, production, consumption) – as of 30 VI.

For calculations, it was assumed to use the number of population prepared – unless otherwise indicated – to 2009 on the basis of the Population and Housing Census 2002, since 2010 on the basis of Population and Housing Census 2011, provided that for 2010 in accordance with the administrative division obligatory as of 31 XII 2011.

13. Data, unless otherwise indicated, do not include the budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

14. Selected information presented on the basis of preliminary data may change in subsequent publications of the Statistical Office.

15. Due to the electronic method of data processing, in some cases sums of components can differ from the amount given in the item “total”.

16. Statistical information originating from sources other than the Statistical Office is indicated in the appropriate note, with the institution providing the information presented in the table for the last year given as the source.

17. The names of some classification levels used in the Yearbook have been abbreviated; the list of abbreviations used and their full names are given below:

skrót
abbreviation

pełna nazwa
full name

MIĘDZYNARODOWA STATYSTYCZNA KLASYFIKACJA
CHOROÓB I PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH (X Rewizja)
INTERNATIONAL STATISTICAL CLASSIFICATION
OF DISEASES AND RELATED HEALTH PROBLEMS (CD–10 Revision)

Choroby krwi i narządów krwiotwórczych	Choroby krwi i narządów krwiotwórczych oraz niektóre choroby przebiegające z udziałem mechanizmów autoimmunologicznych
Diseases of blood and blood-forming organs	Diseases of the blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanism
Wady rozwojowe wrodzone	Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe
Congenital anomalies	Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities
Objawy i stany niedokładnie określone	Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych, gdzie indziej niesklasyfikowane
Symptoms and ill-defined conditions	Symptoms, signs and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI (PKD 2007)
STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES
IN THE EUROPEAN COMMUNITY – NACE Rev. 2

sekcje
sections

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Trade; repair of motor vehicles	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Accommodation and catering	Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

działy
divisions

Produkcja skór i wyrobów skórzanych	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker	Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials

skrót
abbreviation

pełna nazwa
full name

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI (PKD 2007) (dok.)
STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES
IN THE EUROPEAN COMMUNITY – NACE Rev. 2 (cont.)

działy (dok.)
divisions (cont.)

Produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej
Produkcja wyrobów farmaceutycznych	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych
Manufacture of pharmaceutical products	Manufacture of basic pharmaceutical products and pharmaceutical preparations
Produkcja wyrobów z metali	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
Manufacture of metal products	Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Gospodarka odpadami; odzysk surowców	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

*

* *

Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowania danych liczbowych zamieszczono w uwagach ogólnych do poszczególnych działów. Rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Czytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych oraz w serii „Metodologia badań statystycznych”.

Methodological explanations concerning basic definitions and methods of compiling statistical data are enumerated in the general notes to individual chapters. More detailed information pertaining to particular fields of statistics can be found in subject matter publications as well as in the series “Statistical research methodology”.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R.

VOIVODSHIP AND THE COUNTRY IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska	Województwo		SPECIFICATION
	Poland	Voivodship		
	ogółem total	Polska = 100 Poland = 100		

POWIERZCHNIA. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY – stan w dniu 31 XII
AREA. ADMINISTRATIVE DIVISION – as of 31 XII

Powierzchnia w km ²	312679	15183	4,9	Area in km ²
Powiaty.....	314	19	6,1	Powiats
Miasta na prawach powiatu.....	66	3	4,5	Cities with powiat status
Gminy.....	2478	182	7,3	Gminas
Miasta.....	923	61	6,6	Towns
Miejscowości wiejskie.....	52512	1951	3,7	Villages
Sołectwa.....	40725	1915	4,7	Village administrator's offices

STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA
ENVIRONMENTAL PROTECTION

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:
pyłowych.....	35,6	2,1	5,9	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla) .	1378	87,0	6,3	gases (excluding carbon dioxide)
Komunalne oczyszczalnie ścieków ^a (stan w dniu 31 XII).....	3258	243	7,5	Municipal waste water treatment plants ^a (as of 31 XII)
w tym: biologiczne.....	2439	177	7,3	of which: biological
z podwyższonym usuwaniem biogenów.....	808	66	8,2	with increased biogene removal (disposal)
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w tys. t.....	113793	5654	5,0	Generated waste (during the year; excluding municipal waste) in thous. t
Odpady komunalne zebrane ^b (w ciągu roku) w tys. t.....	11969	1005	8,4	Municipal waste collected ^b (during the year) in thous. t
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące):				Outlays on fixed assets (current prices):
służące ochronie środowiska:				servicing environmental protection:
w milionach złotych.....	6825	496	7,3	in million zlotys
w % nakładów inwestycyjnych ogółem.....	2,6	2,6	x	in % of total investment outlays
służące gospodarce wodnej:				servicing water management:
w milionach złotych.....	2066	108	5,2	in million zlotys
w % nakładów inwestycyjnych ogółem.....	0,8	0,6	x	in % of total investment outlays

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE^c
PUBLIC SAFETY^c

Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:				Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings:
w liczbach bezwzględnych.....	753963	82410	10,9	in absolute numbers
na 10 tys. ludności.....	196	243	124,0	per 10 thous. population
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w %.....	71,7	79,4	x	Rate of detectability of delinquents in crimes in %

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dane szacunkowe. c Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.

a Working on sewage network. b Estimated data. c Excluding punishable acts committed by juveniles.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP AND THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska	Województwo	SPECIFICATION
	Poland	Voivodship	
	ogółem	Polska = 100	
	total	Poland = 100	

LUDNOŚĆ
POPULATION

Ludność (stan w dniu 31 XII) w tys. .				Population (as of 31 XII) in thous.
miasta.....	23109	1638	7,1	urban areas
wieś.....	15324	1754	11,4	rural areas
w tym kobiety.....	19840	1745	8,8	of which females
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII).....	123	223	181,7	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII).....	63	63	98,7	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 XII)
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,0	1,9	x	Natural increase per 1000 population
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności.....	0,0	1,2	x	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population

RYNEK PRACY. WYNAGRODZENIA
LABOUR MARKET. WAGES AND SALARIES

Pracujący ^{ab} (stan w dniu 31 XII) w tys.	10411	862	8,3	Employed persons ^{ab} (as of 31 XII) in thous.
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł.....	4283,73	4097,35	95,6	Average monthly gross wages and salaries in zł
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	1082	79,4	7,3	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thous.
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b (stan w dniu 31 XII) w %.....	6,6	5,3	x	Registered unemployment rate ^b (as of 31 XII) in %

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA
MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS

Długość sieci (stan w dniu 31 XII) w km:				Network (as of 31 XII) in km:
wodociągowej rozdzielczej.....	303903	20429	6,7	water supply distribution
kanalizacyjnej rozdzielczej ^c	156781	15870	10,1	sewage distribution ^c
gazowej.....	152217	23920	15,7	gas supply
Zasoby mieszkaniowe ^d (stan w dniu 31 XII):				Dwellings stocks ^d (as of 31 XII):
mieszkania: w tysiącach.....	14440	1182	8,2	dwellings: in thousands
na 1000 ludności.....	376	349	92,8	per 1000 population
izby: w tysiącach.....	55206	4629	8,4	rooms: in thousands
na 1000 ludności.....	1436	1365	95,0	per 1000 population
powierzchnia użytkowa mieszkań:				useful floor area of dwellings:
w tysiącach m ²	1068558	92717	8,7	in thousand m ²
na 1000 ludności w m ²	27803	27339	98,3	per 1000 population in m ²
Mieszkania oddane do użytkowania:				Dwellings completed:
w tysiącach.....	178342	19963	11,2	in thousands
na 1000 ludności:				per 1000 population:
mieszkania.....	4,6	5,9	127,0	dwellings
izby.....	18,1	23,1	127,5	rooms
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	430	551	127,9	usable floor space of dwellings in m ²

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Łącznie z kolektorami. d Na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych.

a By actual workplace and kind of activity. b Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results of the Agricultural Census 2010. c Including collectors. d Based on balance of dwelling stocks.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP AND THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska	Województwo		SPECIFICATION
	Poland	Voivodship		
	ogółem total	Polska = 100 Poland = 100		

EDUKACJA^a I WYCHOWANIE – stan na początku roku szkolnego
EDUCATION^a – as of beginning of the school year

Uczniowie w szkołach ^b w tys.:				Pupils and students in schools ^b in thous.:
podstawowych	2657	242	9,1	primary
gimnazjach.....	704	65,3	9,5	lower secondary
branżowych I stopnia ^c	167	18,1	10,9	stage I sectoral vocational ^c
liceach ogólnokształcących	475	43,8	9,2	general secondary
technikach	503	50,8	10,1	technical secondary
artystycznych ogólnokształcących ^d	13,0	1,2	9,2	general art ^d
policealnych	236	18,9	8,0	post-secondary
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^e :				Children attending pre-primary education establishments ^e :
w tysiącach	1361	129	9,5	in thousands
na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	864	879	101,7	per 1000 children aged 3–6

OCHRONA ZDROWIA^f I POMOC SPOŁECZNA – stan w dniu 31 XII
HEALTH CARE^f AND SOCIAL WELFARE – as of 31 XII

Pracownicy medyczni ^g :				Medical personnel ^g :
lekarze	90284	8214	9,1	doctors
lekarze dentyści	13331	1504	11,3	dentists
pielęgniarki ^h	193700	18133	9,4	nurses ^h
Przychodnie	21665	1915	8,8	Out-patients departments
Szpitalne ogólne	951	87	9,1	General hospitals
Łóżka w szpitalach ogólnych w tys.	185263	14988	8,1	Beds in general hospital in thous.
Apteki ogólnodostępne	13338	1157	8,7	Generally available pharmacies

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 194. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. c Łącznie z uczniami szkół specjalnych przysposabiających do pracy. d Dających uprawnienia zawodowe. e Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. f Łącznie z danymi resortu obrony narodowej i spraw wewnętrznych. g Łącznie z osobami, dla których głównym miejscem pracy jest indywidualna praktyka lekarska i pielęgniarska zarejestrowana w izbach lekarskich, pielęgniarskich, która realizuje świadczenia zdrowotne w ramach środków publicznych; bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, opieka społeczna, jednostka administracji publicznej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. h Łącznie z magistrami pielęgniarstwa.

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 194. b Excluding schools for adults, excluding post-secondary schools. c Including students in special job-training schools. d Leading to professional certification. e Including children staying during the whole school year in the units performing health care activities. f Including data of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior. g Including persons for whom the primary workplace are individual medical practice and nurses registered at Chambers of Physicians and Chambers of Nurses providing publicly funded medical services; excluding persons for whom the main workplace are university, social welfare, public administration or local government unit or National Health Fund. h Including masters of nursing.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP AND THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland		Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100		
	KULTURA. TURYSTYKA CULTURE. TOURISM				
Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	7953	717	9,0		Public libraries (including branches; as of 31 XII)
Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	128357	11083	8,6		Public library collections (as of 31 XII) in thous. vol.
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	949	132	13,9		Museums with branches (as of 31 XII)
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	37503	10659	28,4		Museum and exhibition visitors in thous.
Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	491	44	9,0		Fixed cinemas (as of 31 XII)
Widzowie w kinach stałych w tys.	56719	5142	9,1		Audience in fixed cinemas in thous.
Baza noclegowa turystyki ^a w tys.: miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	773957	99430	12,8		Tourist accommodation establishments ^a in thous.:
korzystający z noclegów	31989	4901	15,3		number of beds (as of 31 VII) tourists accommodated
ROLNICTWO I LEŚNICTWO AGRICULTURE AND FORESTRY					
Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (stan w czerwcu) ^b w tys. ha	14489	558	3,8		Agricultural land in good agricultural condition (as of June) ^b in thous. ha
pod zasiewami ^c	10757	310	2,9		sown area ^c
grunty ugorowane	150	8,7	5,8		fallow land
uprawy trwałe	384	11,5	3,0		permanent crops
w tym sady	362	10,8	3,0		of which orchards
ogrody przydomowe	27,7	3,6	12,9		kitchen gardens
łąki i pastwiska	3171	224	7,1		meadows and pastures
Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^c w tys. ha:					Sown area (as of June) ^c in thous. ha:
zboża	7602	222	2,9		cereals
ziemniaki	321	23,2	7,2		potatoes
warzywa gruntowe ^d	178	18,5	10,4		ground vegetables ^d
Zbiory w tys. t:					Crop production in thous. t:
zboża	31925	899	2,8		cereals
ziemniaki	8956	511	5,7		potatoes
warzywa gruntowe ^d	4583	561	12,2		ground vegetables ^d
Plony z 1 ha w dt:					Yields per 1 ha in dt:
zboża	42,0	40,6	96,7		cereals
ziemniaki	279	220	78,9		potatoes
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	9242	435	4,7		Forest land (as of 31 XII) in thous. ha
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO INDUSTRY AND CONSTRUCTION					
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące): w milionach złotych	1417247	97933	6,9		Sold production of industry (current prices): in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	36886	28922	78,4		per capita in zł
Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ^e (ceny bieżące): w milionach złotych	186798	18769	10,0		Sales of construction and assembly production ^e (current prices): in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4862	5543	114,0		per capita in zł

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. b Bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. c Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przorywanie (nawozy zielone). d Łącznie z ogrodami przydomowymi, dane według szacunków. e Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca wykonywania robót.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. Data were compiled with consideration of imputation for units, which refused to participate in the survey. b Excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. c Excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers). d Including kitchen gardens, data based on estimation. e Realized by construction units – by place of performing works.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP AND THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska	Województwo		SPECIFICATION
	Poland	Voivodship		
	ogółem		Polska = 100	
	total		Poland = 100	
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII				
TRANSPORT. TELECOMMUNICATION – as of 31 XII				
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie) w km ..	299645	25895	8,6	Hard surface public roads (urban and non-urban) in km
w tym o nawierzchni ulepszonej w %	92,5	91,4	x	of which improved in %
Samochody zarejestrowane^a				Registered cars^a in thous. units:
w tys. szt:				
osobowe	22504	1880	8,4	passenger cars
ciężarowe i ciągniki siodłowe ^b	3639	302	8,3	lorries and road tractors ^b
Placówki pocztowe ^c	7564	553	7,3	Postal offices ^c
Telefoniczne łącza główne^d:				Telephone main line^d:
w tysiącach	4082	376	9,2	in thousands
w tym standardowe łącza główne	3338	329	9,9	of which standard main line
na 1000 ludności	106	111	104,4	per 1000 population
HANDEL – stan w dniu 31 XII				
TRADE – as of 31 XII				
Sklepy	355043	32301	9,1	Shops
Liczba ludności na 1 sklep	108	105	97,0	Population per shop
Targowiska stałe	2173	158	7,3	Permanent marketplaces
FINANSE PUBLICZNE				
PUBLIC FINANCE				
Budżety gmin^e				Budgets of gminas^e
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	111189	10133	9,1	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4307	4177	97,0	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	111984	10115	9,0	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4338	4170	96,1	per capita in zł
Budżety miast na prawach powiatu				Budgets of cities with powiat status
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	78530	6146	7,8	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6229	6399	102,7	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	78504	6198	7,9	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6227	6452	103,6	per capita in zł
Budżety powiatów				Budgets of powiats
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	25389	2056	8,1	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	983	848	86,2	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	25360	2037	8,0	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	982	840	85,5	per capita in zł

a Łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi. c Dane dotyczą placówek operatora wyznaczonego (w 2017 r. – Poczty Polskiej S.A.). d Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. e Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Including cars having temporary permissions given at the end of the year. b Including vans. c Data concern the appointed operator (in 2017 of Poczta Polska S.A.). d Data concern operators of the public telecommunication network. e Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (dok.)

VOIVODSHIP AND THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska	Województwo		SPECIFICATION
	Poland	Voivodship		
	ogółem		Polska = 100	
		total	Poland = 100	

FINANSE PUBLICZNE (dok.)
PUBLIC FINANCE (cont.)

Budżety województw				Budgets of voivodships
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	14771	1338	9,1	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	384	395	102,8	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	14317	1295	9,0	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	373	382	102,6	per capita in zł

INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE
INVESTMENTS. FIXED ASSETS

Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				Investment outlays (current prices):
w milionach złotych	257881	19195	7,4	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6712	5669	84,5	per capita in zł
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):
w milionach złotych	3831950	289149	7,5	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	99703	85260	85,5	per capita in zł

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON ^a (stan w dniu 31 XII)	4309800	380020	8,8	Entities of the national economy in the REGON register ^a (as of 31 XII)
sektor publiczny	115075	7094	6,2	public sector
sektor prywatny	4140861	369066	8,9	private sector

RACHUNKI REGIONALNE W 2016 R.
REGIONAL ACCOUNTS IN 2016

Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				Gross domestic product (current prices):
w milionach złotych	1861112	148103	8,0	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	48432	43865	90,6	per capita in zł
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				Gross value added (current prices):
w milionach złotych	1643981	130823	8,0	in million zlotys
na 1 pracującego w zł	42782	38747	90,6	per 1 employed person in zł
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				Gross nominal disposable income of households sector:
w milionach złotych	1121369	93129	8,3	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	29182	27583	94,5	per capita in zł

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie; w podziale na sektory własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture; in division by ownership sectors – excluding entities for which information on the ownership form does not occur in the REGON register.

U w a g a. Przeliczeń danych na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) za 2000 r. oraz 2005 r. opracowano przy przyjęciu w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

N o t e. Calculations of data per capita (1000 population, etc.) for 2000 as well as 2005 were prepared assuming the Population and Housing Census 2011.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
					POWIERZ AR
1	Powierzchnia w km ² (stan w dniu 31 XII)	15144	15190	15183	15183
					STAN I OCHRONA ENVIRONMENTAL
2	Pobór wody – w % poboru ogółem – na cele: produkcyjne ^a (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)	66,2	75,2	57,3	61,3
3	eksploatacji sieci wodociągowej ^b	22,5	15,9	28,7	29,6
4	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km ² w dam ³	48,1	58,3	32,5	31,3
5	w tym do produkcji przemysłowej	33,6	45,3	19,8	20,7
6	Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi: oczyszczane w % wymagających oczyszczenia	93,5	99,2	97,9	98,1
7	nieoczyszczane na 1 km ² w dam ³	1,4	0,1	0,4	0,3
8	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^c	47,1	52,2	55,4	59,6
9	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t: pyłowych	16,7	6,0	3,9	3,6
10	gazowych (bez dwutlenku węgla)	201,5	179,2	131,2	108,6
11	Redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w % zanieczyszczeń wytworzonych: pyłowych	98,3	99,2	99,5	99,5
12	gazowych (bez dwutlenku węgla)	35,5	47,6	45,9	54,9
13	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodni- czych prawnie chroniona (stan w dniu 31 XII): w % powierzchni ogólnej	58,0	58,9	52,0	52,1
14	na 1 mieszkańca w m ²	2720	2738	2368	2353
15	Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) ^d na 1 km ² w t	661	624	401	424
16	Odpady komunalne zebrane ^e (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w kg	212	193	230	209
17	Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) w % nakła- dów inwestycyjnych ogółem: służące ochronie środowiska	4,6	5,7	3,8	4,9
18	służące gospodarce wodnej	1,8	3,0	2,7	2,7

a Z ujęć własnych. b Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci. c Ludność korzystająca – dane szacunkowe, ludność w 2000 r. określone jako odpady stale wywiezione; od 2005 r. dane nieporównywalne z danymi za lata poprzednie ze względu na

a From own intakes. b Water withdrawal at intakes before entering the water network. c Population connected to – estimated e Estimated data; in 2000 defined as solid waste removed; since 2005 data are comparable with data for previous years due to

liczby ludności zbilansowanej w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, a od 2010 r.

number of population balanced on the basis of results of the Population and Housing Census 2002 and since 2010 of the

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
CHNIA					
EA					
15183	15183	15183	15183	Area in km ² (as of 31 XII)	1
ŚRODOWISKA					
PROTECTION					
				Water withdrawal – in % of total withdrawal – for purposes of:	
58,7	58,7	59,6	58,7	production ^a (excluding agriculture, forestry and fishing)	2
30,4	30,2	29,8	31,0	exploitation of water-supply network ^b	3
30,0	30,9	31,8	31,5	Consumption of water for needs of the national economy and population per 1 km ² in dam ³	4
19,1	19,5	20,4	20,1	of which for industrial production	5
				Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground:	
98,2	95,0	94,8	94,7	treated in % of requiring treatment	6
0,3	0,9	0,9	0,9	untreated per 1 km ² in dam ³	7
62,7	64,6	66,3	66,1	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^c	8
				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:	
3,0	2,8	2,1	2,1	particulates	9
109,0	103,8	81,8	87,1	gases (excluding carbon dioxide)	10
				Reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in % of pollutants produced:	
99,5	99,6	99,7	99,7	particulates	11
51,6	51,1	58,8	54,6	gases (excluding carbon dioxide)	12
				Area of special nature value under legal protection (as of 31 XII):	
52,1	53,0	53,0	53,0	in % of total area	13
2348	2386	2378	2372	per capita in m ²	14
400	400	317	372	Generated waste (during the year: excluding municipal waste) ^d per 1 km ² in t	15
227	236	289	297	Municipal waste collected ^e (during the year) per capita in kg	16
				Outlays on fixed assets (current prices) in % of total investment outlays:	
6,5	7,7	4,1	2,6	in environmental protection	17
2,8	1,8	0,9	0,6	in water management	18

ogółem – na podstawie bilansów. d Patrz uwagi ogólne działu „Stan i ochrona środowiska”, ust. 7 na str. 62. e Dane szacunkowe; zmianę katalogu odpadów.

data, the total population – based on balances. d See general notes of the chapter “Environmental protection”, item 7 on page 62. a change in the catalogue of waste.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
BEZPIECZEŃSTWO PUBLIC					
1	Przestępstwa stwierdzone przez Policję ^a w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:				
2	w liczbach bezwzględnych	95672	115179	94302	86538
3	na 10 tys. ludności	297	353	283	258
3	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw ^a w %	43,8	53,7	66,1	63,6
LUD POPU					
4	Ludność (stan w dniu 31 XII)	3222426	3266187	3336699	3360581
5	miasta	1628996	1619398	1641920	1637252
6	wieś	1593430	1646789	1694779	1723329
7	w tym kobiety	1657479	1681875	1717296	1730245
8	Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII)	106	106	106	106
9	Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	213	215	220	221
Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII):					
10	przedprodukcyjnym	819752	713620	663462	644733
11	produkcyjnym	1924517	2046573	2122614	2120442
12	poprodukcyjnym	478157	505994	550623	595406
13	Małżeństwa na 1000 ludności	5,7	5,6	6,1	5,0
14	Rozwody na 1000 ludności	0,8	1,4	1,1	1,2
15	Urodzenia żywe na 1000 ludności	11,0	10,0	11,1	10,2
16	Zgony ^c na 1000 ludności	8,9	8,9	8,9	9,0
17	Przyrost naturalny na 1000 ludności	2,1	1,1	2,2	1,2
18	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	7,3	5,8	4,5	3,8
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia:					
19	mężczyźni	71,3	72,3	73,7	74,8
20	kobiety	78,8	80,2	81,4	82,0
21	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	0,6	1,0	1,3	0,8
RYNEK LABOUR					
Pracujący ^{ef} (stan w dniu 31 XII):					
22	w tysiącach	1334	1023	1225	1260
23	w tym kobiety	656	1023	588	616
24	na 1000 ludności	413	313	367	375
25	w sektorze prywatnym w %	75,7	74,0	78,8	80,4
według rodzajów działalności w %:					
26	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	18,0	22,3	21,6
27	przemysł i budownictwo	26,4	24,6	23,4
28	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^g ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^g ; informacja i komunikacja	24,8	23,7	24,0
29	działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^g oraz pozostałe usługi ^g	30,8	29,4	31,0

a Do 2012 r. – łącznie z prokuraturą; od 2014 r. bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. b Patrz uwagi ogólne wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. e Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 1996, w 2005 r. – Narodowego Spisu Powszechnego g Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 2 na str. 22.

a Until 2012 – including prosecutor's office; since 2014 excluding punishable acts committed by juveniles. b See general migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. e By actual workplace and kind of activity (since 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005 – of the Population and Housing Census 2002 as well as the Agricultural

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
PUBLICZNE SAFETY					
73687	69300	72583	82410	Ascertained crimes by the Police ^a in completed preparatory proceedings:	1
219	206	215	243	in absolute numbers	2
63,9	67,1	72,9	79,4	per 10 thous. population	
				Rate of detectability of delinquents in crimes ^a in %	3
NOŚĆ^b LATION^b					
3368336	3372618	3382260	3391380	Population (as of 31 XII)	4
1637619	1634901	1637397	1637850	urban areas	5
1730717	1737717	1744863	1753530	rural areas	6
1734070	1735911	1740943	1745394	of which females	7
106	106	106	106	Females per 100 males (as of 31 XII)	8
222	222	223	223	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)	9
640835	638551	639225	642456	Population of age (as of 31 XII):	10
2115881	2106080	2097173	2085978	pre-working	11
611620	627987	645862	662946	working	12
5,2	5,2	5,3	5,4	post-working	13
1,3	1,4	1,4	1,3	Marriages per 1000 population	14
10,2	10,3	10,8	11,3	Divorces per 1000 population	15
8,8	9,3	9,1	9,4	Live births per 1000 population	16
1,4	1,0	1,7	1,9	Deaths ^c per 1000 population	17
3,2	2,8	3,4	3,7	Natural increase per 1000 population	18
75,3	75,1	75,3	75,4	Infant deaths per 1000 live births	19
82,5	82,4	82,9	82,6	Life expectancy at the moment of birth:	20
0,9	0,9 ^d	1,1	1,2	males	21
				females	20
				Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	21
PRACY MARKET					
1294	1322	1374	1414	Employed persons ^{ef} (as of 31 XII):	22
633	646	666	684	in thousands	23
384	392	406	417	of which women	24
80,8	81,3	81,9	82,2	per 1000 population	25
21,1	20,6	19,9	19,3	in private sector in %	26
23,5	23,7	24,0	23,9	by kind of activities in %:	27
24,2	24,7	24,8	25,4	agriculture, forestry and fishing	28
31,2	31,0	31,3	31,4	industry and construction	29
				trade; repair of motor vehicles ^h ; transportation and storage; accommodation and catering ^h ;	
				information and communication	
				financial and insurance activities; real estate activities and other services ^g	

działu „Ludność”, ust. 1 na str. 94. c Łącznie ze zgonami niemowląt. d Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach r.). f Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

notes of the chapter “Population” item 1 on page 94. c Including infant deaths. d For calculating net migration, data on internal (2004). f Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results: in Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010. g See general notes to the Yearbook, item 2 on page 22.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
					RYNEK LABOUR
	Przeciętne zatrudnienie:				
	w przemyśle:				
1	w tysiącach	189	195	192
2	na 1000 ludności	57,9	58,4	57,1
	w budownictwie:				
3	w tysiącach	47,4	67,9	61,9
4	na 1000 ludności	14,5	20,4	18,4
5	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	185	178	142	164
6	2000 = 100	100,0	96,2	76,8	88,8
	W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII):				
7	kobiety	55,9	55,4	53,1	51,4
8	w wieku do 25 lat	36,0	26,6	27,6	23,3
9	pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok	44,5	50,0	29,7	38,3
10	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) na 1 ofertę pracy	654	83	72	80
11	Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a (stan w dniu 31 XII) w %	12,2	13,8	10,4	11,5
					WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA WAGES AND SALARIES.
12	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł ...	1744,42	2177,02	2973,79	3372,60
13	2000 = 100	100,0	124,8	170,5	193,4
14	w tym: w przemyśle	2239,99	3037,03	3521,85
15	w budownictwie	1742,86	2418,28	2632,18
16	Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	816	762	756	727
17	pobierający emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	673	637	648	626
18	rolników indywidualnych	144	125	108	101
	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł:				
19	wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	815,38	1093,97	1543,10	1812,30
20	rolników indywidualnych ^b	574,82	732,99	924,05	1084,34
					INFRASTRUKTURA KOMU MUNICIPAL INFRASTRUC
	Długość sieci rozdzielczej (stan w dniu 31 XII) w km:				
21	wodociągowej	14184	15721	17622	18508
22	kanalizacyjnej ^c	4307	7157	10008	12371
	Zużycie w gospodarstwach domowych:				
	wody z wodociągów:				
23	w hektometrach sześciennych	95,9	88,5	89,2	88,5
24	na 1 mieszkańca w m ³	29,8	27,1	26,8	26,4
	energii elektrycznej w miastach ^d :				
25	w gigawatogodzinach	1248	1356	1506	1440
26	na 1 mieszkańca w kWh	766	837	917	879

a Do wyliczenia przyjęto liczbę pracujących uwzględniającą pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnic Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. – Powszechnego Spisu do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego. c Łącznie z kolektorami. indywidualnego w rolnictwie.

a The number of employed persons, including estimated data of employed persons on private farms in agriculture was Population and Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census system and to benefits from the Pension Fund. c Including collectors. d In 2000 excluding households, whose the main source

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
PRACY (dok.)					
MARKET (cont.)					
				Average paid employment:	
				in industry:	
194	197	205	213	in thousands	1
57,5	58,5	60,7	62,9	per 1000 population	2
				in construction:	
60,9	62,4	64,7	64,2	in thousands	3
18,1	18,5	19,2	19,0	per 1000 population	4
139	120	96,5	79,4	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thous.	5
75,1	64,6	52,1	42,9	2000 = 100	6
				In % of registered unemployed (as of 31 XII):	
52,4	53,7	54,2	56,3	women	7
20,7	.	.	.	up to age 25	8
41,5	40,2	39,9	39,5	without work for more than 1 year	9
				Registered unemployed persons (as of 31 XII) per a job offer	10
63	40	20	16		
9,7	8,3	6,6	5,3	Registered unemployment rate ^a (as of 31 XII) in %	11
Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH					
SOCIAL SECURITY BENEFITS					
3485,33	3667,02	3839,56	4097,35	Average monthly gross wages and salaries in zł	12
199,8	210,2	220,1	234,9	2000= 100	13
3606,50	3748,12	3885,94	4126,42	of which: in industry	14
2742,83	2878,49	2998,38	3223,96	in construction	15
720	719	719	720	Average number of retirees and pensioners in thous. receiving retirement pay and pensions paid by the	16
620	620	621	622	Social Insurance Institution	17
100	99,1	98,5	97,4	farmers	18
				Average monthly gross retirement pay and pension in zł:	
1883,10	1938,81	1975,40	2029,96	paid by the Social Insurance Institution	19
1107,41	1140,46	1146,98	1163,06	farmers ^b	20
WYKONANIE PRAC W OBLASCI PRZEMISLU I GOSPODARSTWA ROLNOGOSYDLOWEGO					
REALIZATION OF WORK IN THE FIELD OF MANUFACTURING AND AGRICULTURE					
				Distribution network (as of 31 XII) in km:	
19006	19787	20234	20429	water supply	21
13509	15050	15537	15870	sewage ^c	22
				Consumption in households:	
				water from water supply systems:	
88,3	90,3	90,3	91,6	in cubic hectometre	23
26,2	26,8	26,8	27,1	per capita in m ³	24
				electricity in urban areas ^d :	
1402	1381	1384	1423	in gigawatt-hour	25
857	844	847	869	per capita in kWh	26

twie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 1996, w 2005 r. – Narodowego Spisu Powszechnego 2010. b Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku łączenia uprawnień z W 2000 r. bez gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania był dochód z użytkowanego gospodarstwa

used for calculation, estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005 – of the Population Census 2010. b Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this system and from a private farm in agriculture.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
				INFRASTRUKTURA KOMU MUNICIPAL INFRASTRUC	
	Zasoby mieszkaniowe ^a (stan w dniu 31 XII):				
	mieszkania:				
1	w tysiącach	911	1020	1076	1117
2	na 1000 ludności	282	312	323	332
3	izby na 1000 ludności	986	1185	1256	1300
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
4	na 1000 ludności	18127	23034	24590	25709
5	przeciętna 1 mieszkania	64,3	73,7	76,2	77,3
	Mieszkania oddane do użytkowania:				
	mieszkania:				
6	w tysiącach	8,0	10,7	12,3	15,5
7	na 1000 ludności	2,5	3,3	3,7	4,6
8	izby na 1000 ludności	10,8	14,9	17,0	19,9
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
9	na 1000 ludności	248	350	423	492
10	przeciętna 1 mieszkania	100	107	115	107
				EDUKACJA ^b I EDUCA	
	Uczniowie w szkołach ^c (stan na początku roku szkolnego) w tys.:				
11	podstawowych	285	235	203	197
12	gimnazjach	102	141	114	105
13	branżowych I stopnia ^{de}	47,9	22,9	23,3	20,0
14	liceach ogólnokształcących ^f	76,1	65,3	59,5	49,7
15	liceach profilowanych	x	13,1	2,5	0,3
16	technikach ^f	80,0	52,0	51,5	49,6
17	artystycznych ogólnokształcących ^g	1,5	1,5	1,3	1,3
18	policealnych	18,6	26,1	23,4	21,2
	Absolwenci szkół ^e w tys.:				
19	podstawowych	103 ^h	45,0	36,2	34,3
20	gimnazjów	x	47,7	40,3	35,7
21	zasadniczych zawodowych ^d	15,7	7,6	8,0	7,3
22	liceów ogólnokształcących ^f	14,4	21,1	20,8	18,4
23	liceów profilowanych	x	5,8	1,1	0,5
24	techników ^f	16,4	12,9	12,0	11,3
25	artystycznych ogólnokształcących ^g	0,2	0,3	0,3	0,3
26	policealnych	8,6	9,1	7,0	7,6
27	Absolwenci szkół zasadniczych zawodowych, liceów ogólnokształcących, techników oraz artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe ^e (bez szkół dla dorosłych) na 1000 ludności	14,5	14,6	12,6	11,3

a Na podstawie bilansów; w 2000 r. – zamieszkan. b Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 194. roku szkolnego 2004/05 łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy. f W latach szkolnych 2005/06–h Dane obejmują absolwentów klasy VIII i VI. i Od roku szkolnego 2004/05 łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi oraz technikami uzupełniającymi.

a Based on balances; in 2000 – inhabited. b See general notes of the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 194. c Excl 2004/05 school year including special job-training schools. f In 2005/06–2013/14 school years including supplementary schools: grades 6 and 8. i Since 2004/05 school year including special job-training schools, in 2005/06–2013/14 school years including ge

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
------	------	------	------	---------------	-----

NALNA. MIESZKANIA (dok.)
TURE. DWELLINGS (cont.)

				Dwelling stocks ^a (as of 31 XII):	
				dwellings:	
1132	1146	1163	1182	in thousands	1
336	340	344	349	per 1000 population	2
1315	1331	1347	1365	rooms per 1000 population	3
				usable floor space of dwellings in m ² :	
26097	26496	26887	92717	per 1000 population	4
77,6	78,0	78,2	78,4	average per dwelling	5
				Dwellings completed:	
				dwellings:	
15,6	14,6	17,4	20,0	in thousands	6
4,6	4,3	5,1	5,9	per 1000 population	7
19,5	18,7	20,2	23,1	rooms per 1000 population	8
				usable floor space of dwellings in m ² :	
474	461	490	551	per 1000 population	9
102	106	95	93	average per dwelling	10

WYCHOWANIE
TION^b

				Pupils and students in schools ^c (as of beginning of the school year) in thous.:	
209	221	207	242	primary	11
102	100	98,5	65,3	lower secondary	12
20,9	20,2	19,0	18,1	stage I sectoral vocational ^{de}	13
46,8	44,8	44,1	43,8	general secondary ^f	14
x	x	x	x	specialised secondary	15
50,2	50,6	51,1	50,8	technical secondary ^f	16
1,3	1,2	1,3	1,2	general art ^g	17
21,1	20,6	19,4	18,9	post-secondary	18
				Graduates of schools ^c in thous.:	
33,0	32,4	32,3	–	primary	19
34,8	33,9	33,8	32,2	lower secondary	20
4,9	6,2	6,8	5,6	basic vocational ^d	21
17,1	15,8	14,9	14,1	general secondary ^f	22
0,2	x	x	x	specialised secondary	23
11,0	11,0	11,3	11,6	technical secondary ^f	24
0,2	0,2	0,2	0,2	general art ^g	25
6,9	6,9	6,5	6,5	post-secondary	26
				Graduates of basic vocational, general and technical secondary as well as general art leading to professional certification schools ^h (excluding schools for adults) per 1000 population	27
10,0	9,8	9,8	9,3		

c Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. d Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. e Od 2013/14 łącznie z uzupełniającymi odpowiednio: liceami ogólnokształcącymi i technikami. g Dające uprawnienia zawodowe. mi do pracy, w latach szkolnych 2005/06-2013/14 łącznie z liceami profilowanymi, uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi

ding schools for adults, except post-secondary schools. d Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. e Since general secondary and technical secondary respectively. g Leading to professional certification. h Data include graduates of neral secondary schools, supplementary general schools as well as supplementary technical secondary schools.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
EDUKACJA ^a EDUCA					
1	Studenci szkół wyższych ^b (stan w dniu 30 XI) w tys.	142	200	209	185
2	Absolwenci szkół wyższych ^{bc} w tys.	22,9	32,9	48,0	53,1
3	Uczniowie szkół dla dorosłych (stan na początku roku szkolnego) w tys.	26,3	24,0	18,1	13,4
4	Absolwenci szkół dla dorosłych w tys.	6,0	8,2	4,8	4,3
Wychowanie przedszkolne (stan na początku roku szkolnego):					
5	miejsca w przedszkolach w tys.	59,0	60,5	74,3	91,1
6	dzieci ^d w tys.: w przedszkolach	57,6	58,2	73,2	88,5
7	w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych	20,9	19,0	20,5	27,6
8	Dzieci w przedszkolach (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ^e	358	412	520	561
OCHRONA ZDROWIA ^f HEALTH CARE ^f					
Pracownicy medyczni ^g (stan w dniu 31 XII):					
9	lekarze	6874	6788	7180	7765
10	lekarze dentyści	1194	1185	1271	1282
11	pielęgniarki ^h	15804	15447	16591	18179
12	Łóżka w szpitalach ogólnych ⁱ (stan w dniu 31 XII) na 10 tys. ludności	46,2	42,6	42,8	44,2
13	Leczenia w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności ...	1353	1567	1688	1777
14	Przychodnie ^k (stan w dniu 31 XII)	719	1168	1403	1699
15	Apteki ogólnodostępne (stan w dniu 31 XII)	763	929	991	1103
16	Liczba ludności na 1 aptekę (stan w dniu 31 XII)	4232	3516	3367	3047
Porady udzielone w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca:					
17	lekarskie	5,8	6,5	6,5	7,1
18	stomatologiczne	0,8	0,8	0,9	0,9
19	Dzieci w żłobkach ^l i klubach dziecięcych ^m (stan w dniu 31 XII) na 1000 dzieci w wieku do lat 3	18,1	20,0	22,3	42,6
KULTURA. CULTURE.					
20	Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	778	766	759	731
21	Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności w wol.	3309	3301	3247	3240
22	Czytelnice bibliotek publicznych na 1000 ludności ...	201	218	201	200

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 194. b Łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawo akademickiego, a w roku 2000 – z roku kalendarzowego. d Od 2010 r. łącznie z – nieuwzględnionymi w podziale według szkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą. e W 2014 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w łącznie z danymi resortu obrony narodowej i spraw wewnętrznych i administracji. g Od 2005 r. pracujący bezpośrednio i z magistrami pielęgniarstwa. i Bez miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych; od 2010 r. łącznie z łóżkami i inkubatorami działami żłobkowymi. m Do 2010 r. bez klubów dziecięcych.

a See general notes of the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 194. b Including branches, basic branch organisation year, and in 2000 – the calendar year. d Since 2010, including pre-primary education groups and pre-primary points not listed in 2014, the rate was calculated using the number of children aged 3–6 in the population aged 3–5 and in half of the 6– and the Ministry of Interior and Administration. g Since 2005 working directly with a patient; since 2006 including persons for patient wards; since 2010 including beds and incubators for newborns. k See general notes of the chapter “Health care and so

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
WYCHOWANIE (dok.)					
TION ^a (cont.)					
177	168	160	149	Students of higher education institutions ^b (as of 30 XI) in thous.	1
51,3	48,9	47,0	51,7	Graduates of higher education institutions ^{bc} in thous.	2
11,7	10,1	9,4	8,9	Students of schools for adults (as of beginning of the school year) in thous.	3
3,4	3,7	3,1	2,8	Graduates of schools for adults in thous.	4
95,3	96,9	105	112	Pre-primary education (as of beginning of the school year): places in nursery schools in thous.	5
88,4	86,9	98,0	105	children ^d in thous.: in nursery schools	6
24,3	21,9	23,3	23,9	in pre-primary sections of primary schools	7
639	678	653	698	Children in nursery schools (as of beginning of the school year) per 1000 children aged 3–6 ^e	8
I POMOC SPOŁECZNA					
AND SOCIAL WELFARE					
7596	7668	8137	8214	Medical personnel ^g (as of 31 XII): doctors	9
1334	1359	1525	1504	dentists	10
18022	18214	18138	18133	nurses ^h	11
44,5	44,1	44,1	44,2	Beds in general hospitals ⁱ (as of 31 XII) per 10 thous. population	12
1790	1830	1853	1855	In-patients in general hospitals per 10 thous. population	13
1743	1817	1889	1915	Out-patients departments ^k (as of 31 XII)	14
1131	1140	1139	1157	Generally available pharmacies (as of 31 XII)	15
2978	2958	2969	2931	Population per pharmacy (as of 31 XII)	16
7,1	7,3	7,5	7,4	Consultations provided within the scope of out-patient health care per capita: medical	17
1,0	1,0	1,0	1,1	stomatological	18
47,6	57,9	70,0	81,7	Children in nurseries ^l and children's clubs ^m (as of 31 XII) per 1000 children up to age 3	19
TURYSTYKA					
TOURISM					
724	725	722	717	Public libraries (including branches; as of 31 XII)	20
3252	3271	3254	3268	Public library collections (as of 31 XII) per 1000 population in vol.	21
195	197	195	193	Public library borrowers per 1000 population	22

wymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi; bez cudzoziemców. c Z poprzedniego roku rodzaju placówek – zespołami wychowania przedszkolnego i punktami przedszkolnymi; w 2010 r. bez wychowania przedgrupie 3–6 lat w liczbie ludności w wieku 3–5 lat i połowie rocznika 6–latków, w 2015 r. – w wieku 3–5 lat. f Od 2012 r. łącznie pacjentem; od 2006 r. łącznie z osobami, dla których głównym miejscem pracy jest praktyka lekarska i pielęgnarska. h łącznie dla noworodków. k Patrz uwagi ogólne działu „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna”, ust. 2 pkt. 1a na str. 223. l łącznie z od-

nal units and branch teaching centres of higher education institutions; excluding foreigners. c From the previous academic year old population, and in 2015 – aged 3–5. f Since 2012, data have included health care of the Ministry of National Defence whom the primary workplace is a medical and nurse practice. h Including masters of nursing. i Excluding day places in hospital welfare”, item 2 point 1a on page 223. l Including nursery wards. m Until 2010 excluding children's clubs.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
					KULTURA. CULTURE.
	Wypożyczenia księgozbioru ^a z bibliotek publicznych w wol.:				
1	na 1000 ludności	3927	3905	3263	3123
2	na 1 czytelnika	19,5	17,9	16,2	15,6
3	Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	1,7	1,6	1,7	2,0
4	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności	232	220	301	307
5	Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	100	104	115	119
6	Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności	1295	1730	1945	2287
7	Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	58	49	46	49
8	Miejsca na widowni w kinach stałych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	4,8	6,8	7,3	7,5
9	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności	543	778	1102	839
	Abonenci (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności:				
10	radiowi	221	199	142	144
11	telewizyjni	213	192	136	138
12	Baza noclegowa turystyki ^c (stan w dniu 31 VII)	911	825	875	1397
13	w tym hotele	77	152	249	286
14	Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) na 10 tys. ludności	203	189	210	250
15	Korzystający z noclegów na 1000 ludności	610	764	862	1063
					ROLNICTWO ^d I AGRICULTURE ^d AND
16	Użytki rolne (stan w czerwcu) ^{ef} w tys. ha	842	711	595	558
17	w tym w dobrej kulturze rolnej w %	x	x	95,9	97,6
18	Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^g w tys. ha w tym w %:	525	402	291	290
19	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	53,3	60,3	65,3	64,8
20	w tym: pszenica	24,4	26,0	28,6	30,3
21	żyto	4,1	2,4	2,8	2,8
22	ziemniaki	17,1	12,2	11,4	8,7
23	buraki cukrowe	0,3	0,4	0,5	0,5
	Zbiory w tys. t:				
24	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	767	771	577	583
25	w tym: pszenica	372	360	277	296
26	żyto	52,3	25,7	21,2	22,5
27	ziemniaki ^h	1601	874	524	429
28	buraki cukrowe	68,8	85,8	44,4	64,9
	Plony z 1 ha w dt:				
29	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	27,4	31,8	30,4	31,0
30	w tym: pszenica	29,0	34,4	33,3	33,7
31	żyto	24,2	26,3	26,5	27,4
32	ziemniaki ^h	178	178	158	170
33	buraki cukrowe	393	491	286	480

a Od 2015 r. łącznie z wypożyczeniami międzybibliotecznymi. b Dane zostały zmienione w stosunku do noclegowych. Dane od 2016 r. opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). h Od 2010 r. bez ogrodów przydomowych.

a Since 2015 including interlibrary lending. b Data have been changed in relations to data published in the previous were compiled with consideration of imputation for units, which refused to participate in the survey. d Data are presented according ral activities and owners of less than 1 ha agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. f In 2010 data of fertilizers). h Since 2010 excluding kitchen gardens.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
TURYSTYKA (dok.)					
TOURISM (cont.)					
3047	2964	2941	2898	Public library loans ^a in vol.:	1
15,6	15,0	15,1	15,0	per 1000 population	2
				per borrower	
2,0	2,3	2,3	2,3	Seats in theatres and music institutions (as of 31 XII) per 1000 population	3
337	339	898	401	Audience in theatres and music institutions per 1000 population	4
116	134	129 ^b	132	Museums with branches (as of 31 XII)	5
2389	2638	2936 ^b	3148	Museum and exhibition visitors per 1000 population	6
47	45	45	44	Fixed cinemas (as of 31 XII)	7
				Seats in fixed cinemas (as of 31 XII) per 1000 population	8
7,3	7,2	7,4	7,3	Audience in fixed cinemas per 1000 population	9
1109	1213	1353	1519	Subscribers (as of 31 XII) per 1000 population:	
				radio	10
144	143	143	144	television	11
137	136	136	137	Tourist accommodation establishments ^c (as of 31 VII)	12
1418	1448	1489	1532	of which hotels	13
300	315	335	366	Number of beds (as of 31 VII) per 10 thous. population	14
259	268	283	294	Tourists accommodated per 1000 population	15
1114	1209	1356	1447		
LEŚNICTWO					
FORESTRY					
539	537	559	565	Agricultural land (as of June) ^d in thous. ha	16
98,7	98,4	98,4	98,7	of which in good agricultural condition in %	17
295	313	300	310	Sown area (as of June) ^e in thous. ha	18
				of which in %:	
65,8	63,7	63,2	63,2	basic cereals (including cereal mixed)	19
30,4	30,3	30,7	29,6	of which: wheat	20
2,5	1,4	1,4	1,0	rye	21
8,0	8,0	7,4	7,5	potatoes	22
0,2	0,3	0,4	0,4	sugar beets	23
Crop production in thous. t:					
695	653	673	719	basic cereals (including cereal mixed)	24
350	339	361	377	of which: wheat	25
21,9	11,9	11,5	10,1	rye	26
589	524	524	511	potatoes ^h	27
82,4	57,8	86,5	95,1	sugar beets	28
Yields per 1 ha in dt:					
35,8	32,7	35,6	36,7	basic cereals (including cereal mixed)	29
39,0	35,8	39,2	41,1	of which: wheat	30
29,4	27,4	27,1	31,1	rye	31
250	210	236	220	potatoes ^h	32
834	677	702	685	sugar beets	33

opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. c Od roku 2011 dane dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc d Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. e Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych rolniczą o małej skali. f W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. g Od 2010 r. bez powierzchni upraw trwałych,

edition of the Yearbook. c Since 2011 data concern establishments possessing 10 and more bed places. Since 2016 to the official residence of land user. e Since 2010 excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural Census. g Since 2010 excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
ROLNICTWO ^a I AGRICULTURE ^a AND					
	Zwierzęta gospodarskie ^b :				
	bydło (stan w czerwcu):				
1	w tysiącach sztuk	391	273	197	180
2	na 100 ha użytków rolnych ^c w szt.	46,4	.	33,0	32,1
	trzoda chlewna (stan w końcu lipca):				
3	w tysiącach sztuk	478	495	357	212
4	na 100 ha użytków rolnych ^c w szt.	56,7	.	59,9	30,8
	Produkcja na 1 ha użytków rolnych ^c :				
5	żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^d w kg	160	.	216	160
6	mleka krowiego w l	900	.	593	631
	Skup produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych ^c :				
7	ziarno zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi) w kg	49	.	58	65
8	ziemniaki w kg	13	.	24	25
9	buraki cukrowe w kg	82	.	75	127
10	żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^d w kg	91	.	159	124
11	mleko krowie w l	214	.	232	238
	Zużycie nawozów w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych ^{bce} w kg:				
12	mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi)	73,7	.	61,9	68,2
13	wapniowych	105	.	12,8	12,8
14	Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu; w 2000 r. – stan w dniu 31 XII) na 100 ha użytków rolnych ^{b,c} w szt. .	11,6	.	18,2	19,4
15	Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	434	436	439	440
	Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII):				
16	w tysiącach hektarów	429	431	434	435
17	na 1 mieszkańca w ha	0,1	0,1	0,1	0,1
18	Lesistość (stan w dniu 31 XII) w %	28,4	28,4	28,6	28,6
19	Pozyskanie drewna (grubizny) na 100 ha powierzchni lasów w m ³	240	279	284	275
PRZE INDU					
	Produkcja sprzedana przemysłu:				
20	w milionach złotych (ceny bieżące)	44322	63250	76957
21	rok poprzedni=100 (ceny stałe)	118,6	95,0
22	na 1 zatrudnionego w zł (ceny bieżące)	234512	325070	401387
23	na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	13584	18989	22926
BUDOWNIC CONSTRUC					
	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące):				
24	w milionach złotych	3210	7454	7502
25	w tym sektor prywatny w %	95,8	98,7	98,4
26	na 1 mieszkańca w zł	984	2238	2235

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Od 2010 r. użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. d Dotyczy mięsa wołowego, wieprzowego, baraniego, końskiego, podmioty budowlane – według miejsca wykonywania robót.

a Data are presented according to the official residence of land user. b In 2010 data of Agricultural Census. c Since agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. d Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, performing works.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
LEŚNICTWO (dok.)					
FORESTRY (cont.)					
				Livestock ^b :	
169	173	181	169	cattle (as of June):	1
31,4	32,3	32,4	30,0	in thousand heads	2
				per 100 ha of agricultural land ^c in heads	
190	190	179	189	pigs (as of the end of July):	3
35,3	35,3	32,0	33,5	in thousand heads	4
				per 100 ha of agricultural land ^c in heads	
				Production per 1 ha of agricultural land ^d :	
				animals for slaughter in terms of meat (including	
191	184	206	219	fats and pluck) ^e in kg	5
664	604	645	531	cows' milk in l	6
				Procurement of agricultural products per 1 ha of	
				agricultural land ^c :	
92	152	135	138	basic cereal grains (including cereal mixed) in kg	7
27	28	31	26	potatoes in kg	8
151	109	155	150	sugar beets in kg	9
				animals for slaughter in terms of meat (including	
141	147	151	157	fats) ^e in kg	10
278	248	242	243	cows' milk in l	11
				Consumption of fertilizers in terms of pure ingredient	
				per 1 ha of agricultural land ^{bce} in kg:	
84,6	87,6	77,5	93,7	mineral or chemical (including mixed fertilizers)	12
26,5	9,5	16,4	23,1	lime	13
.	.	19,8	.	Agricultural tractors (as of June; in 2000 – as of 31 XII)	
				per 100 ha of agricultural land ^{bc} in units	14
441	441	441	441	Forest land (as of 31 XII) in thous. ha	15
				Forest areas (as of 31 XII):	
435	435	435	435	in thousand hectares	16
0,1	0,1	0,1	0,1	per capita in ha	17
28,7	28,7	28,7	28,7	Forest cover (as of 31 XII) in %	18
329	298	307	310	Removals (timber) per 100 ha of forest area in m ³	19
MYŚL					
STRY					
81631	86963	89631	97933	Sold production of industry:	20
103,8	103,5	101,6	107,5	in million zlotys (current prices)	21
421471	440461	437058	460068	previous year=100 (constant prices)	22
24265	25800	26547	28922	per employee in zł (current prices)	23
				per capita in zł (current prices)	23
TWO					
TION					
				Sales of construction and assembly production ^f	
				(current prices):	
7839	8440	7964	9152	in million zlotys	24
98,7	99,0	98,9	99,0	of which private sector in %	25
2330	2504	2359	2703	per capita in zł	26

bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej cieplej. e W roku gospodarczym. f Zrealizowanej przez

2010 excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight. e In farming year. f Realized by construction units – by place of

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
					TRANSPORT. TRANSPORT.
1	Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe ^a :				
2	w kilometrach	1141	1116	1127	1121
3	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	7,5	7,3	7,4	7,4
4	Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie):				
5	w kilometrach	21784	21916	23651	24131
6	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	144	144	156	159
7	Samochody osobowe zarejestrowane ^b :				
8	w tysiącach sztuk	829	1057	1439	1616
9	na 1000 ludności	257	324	431	481
10	Placówki pocztowe ^c :				
11	w liczbach bezwzględnych	651	639	615	566
12	na 100 tys. ludności	20	20	18	17
13	Telefoniczne łącza główne ^d :				
14	w tysiącach	842	952	680	521
15	na 1000 ludności	261	292	204	155
					HAN TRA
16	Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące):				
17	w milionach złotych	27893	39579	57262	64887
18	na 1 mieszkańca w zł	8657	12130	17191	19330
19	Sklepy (stan w dniu 31 XII) w tys.	34,4 ^e	32,6	30,4	31,2
20	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 sklep	94 ^e	100	110	108
					FINANSE PUBLIC
	Budżety gmin^f				
	Dochody:				
21	w milionach złotych	2544	4011	6602	7159
22	na 1 mieszkańca w zł	1124	1742	2780	2981
	Wydatki:				
23	w milionach złotych	2626	4049	7149	7177
24	na 1 mieszkańca w zł	1161	1759	3010	2989
	Budżety miast na prawach powiatu				
	Dochody:				
25	w milionach złotych	1751	2568	4235	4654
26	na 1 mieszkańca w zł	1825	2674	4430	4871
	Wydatki:				
27	w milionach złotych	1928	2676	4296	4565
28	na 1 mieszkańca w zł	2009	2787	4493	4778
	Budżety powiatów				
	Dochody:				
29	w milionach złotych	908	1075	1919	1891
30	na 1 mieszkańca w zł	401	467	808	787
	Wydatki:				
31	w milionach złotych	912	1096	2035	1876
32	na 1 mieszkańca w zł	403	476	857	781

a Dane dotyczą sieci Polskich Kolei Państwowych (PKP), od 2005 r. również innych podmiotów, będących zarządcami operatora wyznaczonego (do 2012 r. operatora publicznego); w 2000 r. placówki pocztowe i placówki usług telekomunikacji w 2004 r. metody badania sklepów. f Bez dochodów i wydatków gmin mających również status na prawach powiatu.

a Data concern rail network of Polskie Koleje Państwowe (PKP), as well as since 2005 of other entities which are administered by the appointed operator (until 2012 the public operator); in 2000 post offices and telecommunication service offices. method of shop survey. f Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII					
TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII					
1086	1087	1059	1077	Railway lines operated – standard gauge ^a :	1
7,2	7,2	7,0	7,1	in kilometres	2
				per 100 km ² of total area in km	
24337	24648	24942	25895	Hard surface public roads (urban and non-urban):	3
160	162	164	171	in kilometres	4
				per 100 km ² of total area in km	
1663	1726	1808	1880	Registered passenger cars ^b :	5
494	512	535	554	in thousand units	6
				per 1000 population	
557	526	535	553	Postal offices ^c :	7
17	16	16	16	in absolute numbers	8
				per 100 thous. population	
506	474	450	376	Telephone main line ^d :	9
150	141	133	111	in thousands	10
				per 1000 population	
DEL					
DE					
65335	67716	70481	75228	Retail sales (current prices):	11
19421	20090	20875	22216	in million zlotys	12
31,1	32,5	32,4	32,3	per capita in zł	13
108	104	104	105	Shop (as of 31 XII) in thous.	14
				Population (as of 31 XII) per shop	
PUBLICZNE					
FINANCE					
7583	7957	9314	10133	Budgets of gminas^f	15
3148	3297	3849	4177	Revenue:	16
				in million zlotys	
				per capita in zł	
7650	7908	8997	10115	Expenditure:	17
3176	3277	3718	4170	in million zlotys	18
				per capita in zł	
5008	5184	5755	6146	Budgets of cities with powiat status	19
5241	5415	6015	6399	Revenue:	20
				in million zlotys	
				per capita in zł	
5039	5284	5751	6198	Expenditure:	21
5274	5519	6012	6452	in million zlotys	22
				per capita in zł	
1933	1990	1957	2056	Budgets of powiatów	23
803	825	809	848	Revenue:	24
				in million zlotys	
				per capita in zł	
1946	2001	1887	2037	Expenditure:	25
808	829	780	840	in million zlotys	26
				per capita in zł	

infrastruktury kolejowej. b Od 2011 r. łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. c Dane dotyczą cyjnych. d Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. e Dane nieporównywalne w związku ze zmia-

administrators of railway infrastructure. b Since 2011 including having temporary permission given at the end of the year. c Data d Data concern operators of the public telecommunication network. e Data are not comparable due to change in 2004 of the

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (dok.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
FINANSE PUBLIC					
	Budżet województwa				
	Dochody:				
1	w milionach złotych	272	470	1077	1108
2	na 1 mieszkańca w zł	84	144	323	330
	Wydatki:				
3	w milionach złotych	278	534	1199	1107
4	na 1 mieszkańca w zł	86	164	360	330
INWESTYCJE. INVESTMENTS.					
	Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				
5	w milionach złotych	9407	10056	16024	17560
6	na 1 mieszkańca w zł	2920	3082	4811	5231
	Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				
7	w milionach złotych	100926	131041	184326	228798
8	na 1 mieszkańca w zł	31255	40121	55242	68083
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE					
9	Ogółem: w tysiącach	252	290	331	351
10	na 10 tys. ludności	779	887	993	1045
	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej:				
11	w tysiącach	54,5	66,8	78,2	89,5
12	1999 = 100	110,2	135,1	158,0	180,9
	w tym:				
13	spółdzielnie	1,2	1,2	1,1	1,1
14	spółki handlowe	10,3	16,1	22,5	29,4
15	w tym z udziałem kapitału zagranicznego	2,2	2,7	3,7	4,5
16	spółki cywilne	28,3	26,5	27,4	27,8
	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą:				
17	w tysiącach	197	223	253	262
18	1999 = 100	102,1	115,4	131,1	135,4
19	na 10 tys. ludności	611	682	759	778
RACHUNKI REGIONAL					
	Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				
20	w milionach złotych	109617	128119
21	na 1 mieszkańca w zł	32909	38167
22	Produkt krajowy brutto (ceny stałe) rok poprzedni = 100	101,4
	Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				
23	w milionach złotych	96416	113734
24	na 1 mieszkańca w zł	28945	33882
	Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				
25	w milionach złotych	72732	83108
26	na 1 mieszkańca w zł	21835	24758
27	Realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych – rok poprzedni = 100	101,3

a Dane za 2000 r. nieporównywalne w związku z nowelizacją ustawy o rachunkowości. b Bez osób prowadzących gospodarczą działalność; patrz uwagi ogólne działu „Rachunki regionalne”, ust. 13 na str. 371.

a Data for 2000 are not comparable due to amendments of the Act of Accounting. b Excluding persons tending private Yearbook; see general notes of the chapter “Regional accounts”; item 13 on page 371.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
PUBLICZNE (dok.)					
FINANCE (cont.)					
				Budget of voivodship	
1211	1137	1068	1338	Revenue:	1
360	337	316	395	in million zlotys	2
				per capita in zł	
1216	1108	1115	1295	Expenditure:	3
361	329	330	382	in million zlotys	4
				per capita in zł	
ŚRODKI TRWAŁE^a					
FIXED ASSETS^a					
18684	21158	18333	19195	Investment outlays (current prices):	5
5554	6277	5430	5669	in million zlotys	6
				per capita in zł	
				Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):	
239491	258679	277164	289149	in million zlotys	7
71101	76700	81946	85260	per capita in zł	8
REJESTRZE REGON^b – stan w dniu 31 XII					
REGON REGISTER^b – as of 31 XII					
357	364	371	380	Total: in thousands	9
1059	1079	1097	1121	per 10 thous. population	10
				Legal persons and organizational entities without legal personality:	
93,6	98,5	104	107	in thousands	11
189,3	199,2	210,1	217,3	1999 = 100	12
				of which:	
1,1	1,1	1,1	1,1	cooperatives	13
32,1	36,1	40,2	43,5	commercial companies	14
4,8	5,1	5,9	6,3	of which with foreign capital participation	15
27,8	27,9	28,1	28,2	civil law partnerships	16
				Natural persons conducting economic activity:	
263	265	267	273	in thousands	17
136,2	137,4	138,3	141,1	1999 = 100	18
781	787	790	804	per 10 thous. population	19
REGIONALNE^c					
ACCOUNTS^c					
134009	142149	148103	.	Gross domestic product (current prices):	20
39834	42172	43865	.	in million zlotys	21
				per capita in zł	
103,5	105,0	103,2	.	Gross domestic product (constant prices)	22
				– previous year=100	
118827	126114	130823	.	Gross value added (current prices):	23
35321	37415	38747	.	in million zlotys	24
				per capita in zł	
				Gross nominal disposable income in the households sector:	
86100	88524	93129	.	in million zlotys	25
25593	26263	27583	.	per capita in zł	26
				Gross real disposable income in the households sector – previous year=100	27
103,7	103,6	105,6	.		

podarstwa indywidualne w rolnictwie. c Dane za lata 2014–2016 skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzednich

farms in agriculture. c Data for 2014–2016 have been revised in relation to the data published in previous editions of the

TABL. 1. **POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE WOJEWÓDZTWA**
GEOGRAPHIC LOCATION OF THE VOIVODSHIP

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	W stopniach, minutach i sekundach In degrees, minutes and seconds	W km In km	SPECIFICATION
Najdalej wysunięte punkty granicy województwa:				Extreme points of the voivodship border:
na północ (szerokość geograficzna północna) – Kolonia Marcinowice	Kozłów	50°31'14"	x	in the north (northern geographic latitude) – Kolonia Marcinowice
na południe (szerokość geograficzna północna) – szczyt Żabia Turnia Mięgoszowiecka	Bukowina Tatrzańska	49°10'42"	x	in the south (northern geographic latitude) – Żabia Turnia Mięgoszowiecka Peak
na zachód (długość geograficzna wschodnia) – Kaniówek Dankowski	Brzeszcze	19°04'59"	x	in the west (eastern geographic longitude) – Kaniówek Dankowski
na wschód (długość geograficzna wschodnia) – Rzeka Wisłoka	Sękowa	21°25'18"	x	in the east (eastern geographic longitude) – Wisłoka river
Rozciągłość:				Extent:
z południa na północ	x	1°20'32"	149	from south to north
z zachodu na wschód	x	2°20'19"	176	from west to east

Ź r ó d ł o: dane Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

S o u r c e: data of the Geodetic and Cartographic Documentation Centre of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2. **POWIERZCHNIA I GRANICE W 2017 R.**
Stan w dniu 31 XII
AREA AND BORDERS IN 2017
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	W liczbach bezwzględnych In absolute numbers	W odsetkach In percent	SPECIFICATION
Powierzchnia w km ²	15183	x	Area in km ²
Długość granicy w km	982	100,0	Length of borders in km
ze Słowacją	319	32,5	with Slovakia
z województwami:			with voivodships:
świętokrzyskim	185	18,8	Świętokrzyskie
podkarpackim	187	19,0	Podkarpackie
śląskim	291	29,6	Śląskie

Ź r ó d ł o: dane Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii oraz Komendy Głównej Straży Granicznej.

S o u r c e: data of the Geodetic and Cartographic Documentation Centre of the Head Office of Geodesy and Cartography as well as the Border Guard Headquarters.

**TABL. 3. UKŁAD PIONOWY POWIERZCHNI
ELEVATIONS**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	Wzniesienie nad poziom morza w m Elevation above the sea level in m	SPECIFICATION
Najwyżej położony punkt – Rysy	Bukowina Tatrzańska	2499	Highest point – Rysy
Najniżej położony punkt – Wisła koło Słupca	Szczuczin	158	Lowest point – Wisła river near Słupiec
Najwyżej położony stale zamieszkały punkt – Obserwatorium Meteorologiczne na Kasprowym Wierchu	Zakopane	1985	Highest constantly inhabited point – Meteorological Observatory on Kasprowy Wierch
Najwyżej położona miejscowość – Głodówka – przysiółek wsi Brzegi	Bukowina Tatrzańska	1143	Highest locality – Głodówka – hamlet of the village of Brzegi
Najniżej położona miejscowość – Nowa Wieś – przysiółek wsi Słupiec	Szczuczin	160	Lowest locality – Nowa Wieś – hamlet of the village of Słupiec

Źródło: dane Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: data of the Geodetic and Cartographic Documentation Centre of the Head Office of Geodesy and Cartography.

**TABL. 4. NAJWYŻSZE SZCZYTY GÓRSKIE
THE HIGHEST MOUNTAIN PEAKS**

SZCZYTY GÓRSKIE MOUNTAIN PEAKS	Pasma górskie Mountain range	Wzniesienie nad poziom morza w m Elevation above the sea level in m
Rysy	Tatry	2499
Mięguszowiecki Szczyt	Tatry	2438
Świnica	Tatry	2301
Wołowiec	Tatry	2064
Kasprowy Wierch	Tatry	1987
Giewont	Tatry	1894
Babia Góra	Beskid Żywiecki	1723
Turbacz	Gorce	1314
Radziejowa	Beskid Sądecki	1267
Jaworzyna Krynicka	Beskid Sądecki	1114
Wysokie Skalki	Pieniny	1050
Trzy Korony	Pieniny	982
Leskowiec	Beskid Mały	918
Lubomir	Beskid Makowski	904

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 5. **NAJDŁUŻSZE JASKINIE**
THE LONGEST CAVES

JASKINIE CAVES	Długość Length	Głębokość Depth
	w metrach	in metres
Wielka Litworowa	23723	824
Jaskinia Średnia Studnia	12700	763
Za Siedmiu Progami	11660	435
Jaskinia Miętusia	10780	305
Jaskinia Bańdzioch Kominiarski	9750	562
Jaskinia Czarna	7247	303
Lodowa Litworowa	6283	352
Jaskinia Zimna	5335	176
Jaskinia Mała Mułowej	3863	555
Jaskinia Kozia	3470	389
Jaskinia Wiślana	2275	41
Jaskinia Miecharska	1838	56
Jaskinia w Trzech Kopcach	1244	33
Jaskinia Twardowskiego	500	17
Jaskinia w Ociemnem	206	54

Źródło: dane Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk o Ziemi.

Source: data of the Polish Society of Friends of Earth Sciences.

TABL. 6. **WAŻNIEJSZE PRZEŁĘCZE I KULMINACJE NA DROGACH**
MAJOR PASSES AND CULMINATIONS ON THE ROADS

PRZEŁĘCZ KULMINACJA PASS CULMINATION	Miejsce położenia Locality	Wzniesienie nad poziom morza w m Elevation above the sea level in m	Droga Road
Krowiarki	Beskid Żywiecki	986	Zawoja–Zakopane
Mały Luboń	Beskid Wyspowy	660	Kraków–Zakopane
Obidowa	Gorce	810	Kraków–Zakopane
Wierch Poroniec	Tatry	1105	Zakopane–Łysa Polana
Głodówka	Tatry	1148	Bukowina–Łysa Polana
Przysłop	Gorce. Beskid Wyspowy	752	Mszana Dolna–Szczażnica
Huta	Beskid Sądecki	760	Nowy Sącz–Krynica
Małastowska	Beskid Niski	604	Gorlice–Konieczna

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 7. **WIĘKSZE SZTUCZNE ZBIORNIKI WODNE**
MAJOR ARTIFICIAL RESERVOIRS

ZBIORNIKI WODNE RESERVOIRS	Rzeka River	Rok uruchomienia Year opened	Całkowita pojemność przy maksymalnym piętrzeniu w hm ³ Total capacity at maximum accu- mulation in hm ³	Powierzchnia przy maksymal- nym piętrzeniu w km ² Area at maximum accumulation in km ²	Wysokość piętrzenia w m Height of accumulation in m
Czorsztyn-Niedzica .	Dunajec	1997	231,9	12,3	54,5
Rożnów	Dunajec	1942	159,3	16,0	31,5
Dobczyce	Raba	1986	141,7	10,7	27,9
Klimkówka	Ropa	1994	42,6	3,1	33,3
Czchów ^a	Dunajec	1949	12,0	3,4	9,5
Sromowce Wyżne ^a .	Dunajec	1994	6,4	0,9	8,5

a Zbiornik wyrównawczy.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Środowiska oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

a Compensatory reservoir.

S o u r c e: data of the Ministry of the Environment and Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 8. **WIĘKSZE RZEKI^a**
PRINCIPAL RIVERS^a

RZEKI ^b RIVERS ^b	Długość w km Length in km		Odbiornik ^c Recipient ^c	Powierzchnia zlewni w km ² Drainage basin area in km ²	
	ogółem total	w tym w województwie of which in voivodship		ogółem total	w tym w województwie ^d of which in voivodship ^d
Wisła	1022	228	Morze Bałtyckie	193960	14805
Przemsza	87	10	Wisła	2124	620
Skawa	98	98	Wisła	1178	1160
Raba	131	131	Wisła	1537	1536
Szreniawa	87	87	Wisła	713	695
Dunajec	249	249	Wisła	6789	4827
Wisłoka	173	11	Wisła	4099	1098

a O powierzchni zlewni w województwie małopolskim powyżej 500 km². b Uszeregowane w porządku hydrograficznym. c Rzeka lub zbiornik wodny, do którego uchodzi dopływ. d Powierzchnię zlewni w województwie małopolskim obliczono według mapy w skali 1:50000 „Podział Hydrograficzny Polski”.

Ź r ó d ł o: dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie.

a Of drainage basin area in Małopolskie voivodship bigger than 500 km². b Listed according to hydrographic order. c River or reservoir into which the water flows. d Drainage basin area in Małopolskie voivodship was calculated according to 1:50000 of scale map “Hydrographic division of Poland”.

S o u r c e: data of the Regional Water Management Board in Kraków.

TABL. 9. **WIĘKSZE I GŁĘBSZE JEZIORA**
LARGER AND DEEPER LAKES

JEZIORA LAKES	Położenie Placement		Powierzchnia ^a w ha Area ^a in ha	Głębokość maksymalna w m Maximum depth in m	Objętość w tys. m ³ Capacity in thous. m ³
	dorzecze drainage basin	powiat powiat			
Wielki Staw ^b	Dunajec	tatrzański	34,14	79,3	12967
Czarny Staw ^c	Dunajec	tatrzański	20,64	76,4	7762

a Zwierciadła wody i wysp na jeziorze. b W Dolinie Pięciu Stawów w Tatrach. c Nad Morskim Okiem w Tatrach.

Ź r ó d ł o: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

a Water and island lake level. b In the Valley of the Pięć Stawów Polskich in the Tatra Mountains. c Above Lake Morskie Oko in the Tatra Mountains.

S o u r c e: data of the Institute of Meteorology and Water Management.

TABL. 10. **TEMPERATURY POWIETRZA**
AIR TEMPERATURES

STACJA METEOROLOGICZ- NA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziom morza w m Station elevation above the sea level in m	Temperatury w °C Temperatures in °C								
		średnie ^a average ^a					skrajne extreme		amplitudy temperatur skrajnych amplitudes of extreme temperatures	
		1971–2000	1991–2000	2001–2010	2016	2017	maksimum maximum	minimum minimum		
										1971–2017
Kraków	237	8,1	8,5	8,7	9,4	9,1	37,3	-29,9	67,2	
Nowy Sącz	292	8,2	8,5	8,9	9,5	9,2	36,8	-29,2	66,0	
Zakopane	855	5,4	5,8	6,0	6,7	6,5	32,8	-27,1	59,9	

a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management.

TABL. 11. **OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIENIE I ZACHMURZENIE**
ATMOSPHERIC PRECIPITATION, WIND VELOCITY, INSOLATION AND CLOUDINESS

STACJA METEOROLOGICZ- NA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziom morza w m Station elevation above the sea level in m	Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm					Średnia prędkość wiatru w m/s Average wind velocity in m/s	Usłonecznienie w h Insolation in h	Średnie zachmurzenie w oktantach ^a Average cloudiness in octants ^a
		1971–2000	1991–2000	2001–2010	2016	2017			
		średnie ^b		average ^b					
		Kraków	237	662	669	719	745	702	2,6
Nowy Sącz	292	696	703	806	733	673	°	1832	°
Zakopane	855	1107	992	1229	1290	1224	1,6	1714	5,5

a Stopień zachmurzenia nieba od 0 (niebo bez chmur) do 8 (niebo całkowicie pokryte chmurami). b Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów. c Stacja nie prowadziła pomiarów usłonecznienia.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

a Degree of cloudiness from 0 (no clouds) to 8 (total cloud cover). b Data for multi-year periods include annual averages from these periods. c Station did not record insolation measurements.

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management.

Uwagi ogólne

Dział prezentuje statystyczną charakterystykę problemów zagrożenia i ochrony środowiska oraz gospodarki wodnej.

1. Informacje o **stanie geodezyjnym i kierunkach wykorzystania powierzchni województwa** ujmowane są według form władania i grup rejestrowych w oparciu o ewidencję gruntów wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1034, z późniejszymi zmianami).

Ewidencja gruntów wprowadziła od 2002 r. zmiany polegające głównie na włączeniu do użytków rolnych: gruntów rolnych zabudowanych (poprzednio ujmowanych w pozycji grunty zabudowane i zurbanizowane), gruntów pod stawami (ujmowanych w pozycji wody śródlądowe stojące) oraz rowów (które stanowiły odrębną pozycję).

Dane o **gruntach rolnych i leśnych wyłączonych z produkcji rolniczej i leśnej** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w trybie ustawy z dnia 3 II 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (jednolity tekst, Dz. U. 2015 poz. 909, z późniejszymi zmianami), która chroni wszystkie grunty rolne zaliczone do klas bonitacyjnych I–III oraz grunty rolne klas bonitacyjnych IV–VI wytworzone z gleb organicznych. Od 2009 r. przepisów ustawy nie stosuje się do gruntów rolnych, stanowiących użytki rolne, położonych w granicach administracyjnych miast.

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają jakość użytków rolnych pod względem przydatności do produkcji rolniczej; klasa I oznacza najwyższą wartość rolniczą, klasa VI – najniższą.

2. Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków

General notes

The chapter presents statistical characteristics of threats to environment, environmental protection and water management.

1. Information regarding the **geodesic status and directions of voivodship land use** is classified according to ownership and register groups of land included in the land register as a result of the decree of the Minister of Regional Development and Construction from 29 III 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2016 item 1034, with later amendments).

A land register introduced since 2002 changes primarily consisting in the inclusion of built-up agricultural land (which previous was included in the item "built-up and urbanized land"), land under ponds (included in the item "standing inland water") as well as ditches (which accounted for a separate item), in agricultural land.

Data regarding **agricultural and forest land designated for non-agricultural and non-forest purposes** concern land, for which payments and fees were collected, based on the Law on Agricultural and Forest Land Protection, dated 3 II 1995 (uniform text, Journal of Laws 2015 item 909, with later amendments), which protects all agricultural land included in quality classes I–III, as well as agricultural land included in quality classes IV–VI, comprised of organic soils. Since 2009 the provisions of the Law do not apply to agricultural land located within the administrative borders of urban areas.

Quality classes of agricultural land describe the quality of land in terms of value to agricultural production; class I corresponds to the highest agricultural value and class VI to the lowest.

2. Data regarding **devastated and degraded land requiring reclamation and management** concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land, the utility value of which has declined, due to a worsening in natural conditions or environmental changes and

przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdezastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

3. Informacje o **poborze wody** dotyczą:

- 1) w pozycji „na cele produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)” – jednostek organizacyjnych (włączając fermy przemysłowego chowu zwierząt oraz zakłady zajmujące się produkcją roślinną) wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków;
- 2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych” – jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;
- 3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej” – wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itd.).

4. Dane o **ściekach** dotyczą ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi przez jednostki określone w ust. 3, pkt 1) i 3). Do tych samych jednostek odnoszą się dane o **wyposażeniu w oczyszczalnię ścieków**.

Jako **ścieki wymagające oczyszczenia** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Wody chłodnicze są to wody używane w procesach produkcyjnych, głównie w elektrowniach ciepłych, do celów chłodzenia. Są one zwykle podgrzane i powodują tzw. zanieczyszczenie termiczne wód.

Za **wody chłodnicze niewymagające oczyszczenia** uznaje się wody, które spełniają następujące warunki:

– są odprowadzane do wód oddzielnym systemem kanalizacji,

industrial activity as well as to inappropriate agricultural practices (degraded land).

Reclamation of land consists in the restoration or assigning a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scraps as well as constructing or reconstructing necessary roads.

3. Information regarding **water withdrawal** concerns:

- 1) in the item "for production purposes (excluding agriculture, forestry and fishing)" – organisational entities (including industrial livestock farming and crop production plants) making payments for the annual withdrawal of 5 dam³ or more of underground water, or 20 dam³ or more of surface water from their own sources, or discharging 20 dam³ or more of waste water annually;
- 2) in the item "irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds" – agricultural, forest and fishing organisational entities, consuming water for irrigating agricultural or forest land of 20 ha or more in area, and for the purpose of exploiting fish ponds of 10 ha or more in area;
- 3) in the item "exploitation of water supply network" – all entities supervising the work of the water supply network (including housing cooperatives, water companies, water service plants, workplaces, etc.).

4. Data regarding **wastewater** concern wastewater discharged into waters or into the ground by entities described in item 3, points 1) and 3). Data regarding **equipment with wastewater treatment plants** concern the same entities.

Wastewater requiring treatment is understood as water discharged by means of channel or open ditch systems directly into waters or into the ground or sewerage system of entities engaged in production (including contaminated drainage water from mines and cooling water), other entities as well as households.

Cooling water means water used in production processes, mainly in heat and power generating plants, for cooling purposes. This is usually hot water which causes so-called thermal pollution of water.

Cooling water not requiring treatment is water which meets the following conditions:

– is discharged in waters by a separate sewage system,

- ilości zanieczyszczeń w wodach chłodniczych po procesie produkcyjnym nie są większe od ilości zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia,
- temperatura wód chłodniczych odprowadzonych do jezior oraz ich dopływów nie przekracza 26°C, a do pozostałych wód, z wyjątkiem morza terytorialnego, nie przekracza 35°C.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tuczyczych ulegających osadzeniu lub flotacji, przy użyciu krat, sit, piaskowników, odtłuszczaczy współpracujących z osadnikami Imhoffa.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węgłu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogennych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysoko efektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Kilkustopniowe oczyszczanie mechaniczne i biologiczne lub mechaniczno-chemiczno-biologiczne odprowadzanych ścieków zakwalifikowano do wyższego stopnia oczyszczania (z podwyższonym usuwaniem biogenów, biologicznego lub chemicznego).

5. Informacje o źródłach i wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza oraz o stanie wyposażenia i efektach eksploatacji urządzeń do redukcji tych zanieczyszczeń dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 12 X 2015 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska i (Dz.U.2015.0.1875).

- the quantity of pollutants in cooling water after the production process is not greater than the amount of pollutants in water withdrawn for cooling purposes,
- the temperature of cooling water discharged into lakes and their inflows does not exceed 26°C and into other waters, except territorial sea, does not exceed 35°C.

Data regarding **treated wastewater** concern waste water treated mechanically, chemically, biologically, and with increased biogen removal, discharged into waters or into the ground.

Mechanical treatment of wastewater is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e., solid bodies and fats subject to settlement or floatation, through the use of grates, filters, grit chambers, grease traps in conjunction with Imhoff tanks.

Chemical treatment of wastewater consists in precipitating certain soluble compounds, or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon, etc.

Biological treatment of wastewater occurs through mineralisation processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of waste water, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from wastewater.

Increased biogene removal from sewage occurs in treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological, and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

A few steps treatment, mechanical and biological or mechanical, chemical and biological of discharging wastewater was classified as a higher degree of the treatment process (with increased biogene removal, biological or chemical).

5. Information regarding the sources and amounts of air pollutant emission from plants of significant nuisance to air quality as well as the **equipment reducing such pollutants and the effects of its utilization** concerns organisational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 12 X 2015, regarding payments for economic use of the environment (Journal of Laws 2015.0.1875).

Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana jest corocznie, co zapewnia m.in. porównywalność wyników badań i może być powiększana jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub zbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji pyłów** dotyczą: pyłów ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotwórczych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenu węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla).

Dane o emisji pyłów i gazów obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

Ze względu na to, że wielkość emisji **dwutlenku węgla** charakteryzuje się dużymi bezwzględnie wartościami, **wskaźnik dotyczący stopnia redukcji zanieczyszczeń gazowych** został wyliczony i przedstawiony **bez uwzględnienia emisji dwutlenku węgla**.

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń ustalona została albo na drodze pomiarów, albo na podstawie obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla charakterystycznych procesów technologicznych.

6. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody (m.in. dziko występujących oraz objętych ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych); formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerwy przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 IV 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 142); formy te tworzone są w drodze rozporządzenia Rady Ministrów lub Ministra Środowiska, zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, uchwały sejmiku województwa lub rady gminy.

The established group of surveyed entities maintained annually which, i.a. assures comparability of data may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high step scale of pollutant emission.

Data regarding **particulate emission** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot, as well as other types of particulates.

Data regarding **gas emission** concern: sulphur dioxide, carbon oxide, carbon dioxide, nitrogen oxides, hydrocarbons, as well as other types of gaseous pollutants (excluding carbon dioxide).

Data regarding particulate and gas emission include organised emission (from technological and heating facilities) and non-organised emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading of volatile or loose substances, from production halls etc.)

Due to the high absolute values which characterise the emission volumes of **carbon dioxide**, the **indicator of reduction of gas pollutants** was calculated and presented **with exclusion of carbon dioxide emission**.

The **emission volumes of different pollutant types from various sources** were estimated through measurements or on the basis of calculations of the raw material and fuel balance, based on pollutant emission indicators for the characteristic technological processes.

6. Nature protection consists in maintaining, sustainable utilisation and renovation of nature resources, objects and elements (among others, plants, animals and fungi originally existing in environment as well as subjected to species protection, wandering and migratory animals, habitats); forms of nature protection are: national parks, nature reserves, landscape parks, protected landscape areas, Nature 2000 areas, documentation sites, ecological arable lands, landscape-nature complexes, monuments of nature.

The legal basis regulating establishing forms of nature protection is the Law on Nature Protection, dated 16 IV 2004 (uniform text, Journal of Laws 2018 item 142). The forms are created by way of the decree of the Council of Ministers or the Minister of Environment, the regulation of regional director for environmental protection, the resolution of voivodship regional council or gmina council.

Parki narodowe obejmują obszary wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na których ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Parki narodowe tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

Rezerwy przyrody obejmują wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej.

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Stanowiska dokumentacyjne są to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatawalnych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Użytki ekologiczne są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków itp.

Pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska

National parks include protected areas distinguishing for particular natural, scientific, social, cultural and educational values, of the areas of at least 1000 ha, where all nature elements and specific landscape features are protected.

National parks are created to preserve biodiversity, resources, formations and elements of inanimate nature and landscape features, restore a proper state of resources and elements of nature, reconstruct distorted natural habitats of plants, animals or fungi.

Nature reserves include areas having essential value for the environmental, scientific, cultural and landscape reasons in natural or slightly changed state – ecosystems, refuges and natural sites. They also protect habitats of plants, animals, fungi and formations and elements of inanimate nature.

Landscape parks are areas protected for natural, historical and cultural values, as well as for landscape features. The aim of landscape park's creation is preservation, popularisation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.

Protected landscape areas include areas protected for the sake of distinguishing landscape characterised by various ecosystem types. These areas are to be valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation and functions of ecological corridors.

Documentation sites are scientific and educationally important, not emerging on the earth surface or visible on the surface, places of occurrence of various geological formations, fossils accumulations, mineral objects, caverns, rock caves, exploited and discarded opencast and underground workings.

Landscape – nature complexes are fragments of natural and cultural landscape that are worth of protection due to their scenic or aesthetic features.

Ecological arable lands are worth protecting fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as: natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peat bogs, dunes, old river beds, rock outcrops, scarps, gravel banks, habitats of rare or protected species etc.

Monuments of nature are single objects of animate and inanimate nature of special environ-

o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

7. Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany. Dane o odpadach od 2013 r. zostały opracowane w oparciu o ustawę z dnia 14 XII 2012 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1987, z późniejszymi zmianami) zmieniającą ustawę z dnia 27 IV 2001 r. obowiązującą do 2012 r.

Informacje o odpadach opracowane zostały zgodnie z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 XII 2014 r. (Dz. U. poz. 1923).

Dane od 2014 r. dotyczące odpadów odzyskanych i nieszkodliwionych obejmują odpady zagospodarowane przez wytwórcę we własnym zakresie. Dane za lata poprzednie dotyczą odpadów odzyskanych i nieszkodliwionych zarówno we własnym zakresie, jak i przekazanych innym odbiorcom w celu odzysku lub unieszkodliwienia.

Informacje o **ilości i rodzajach odpadów** dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Przez **odzysk odpadów** rozumie się jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów. Pełna definicja odzysku odpadów zawarta jest w ustawie z dnia 14 XII 2012 r. o odpadach.

Przez **unieszkodliwianie odpadów** rozumie się proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

Magazynowanie odpadów to czasowe przechowywanie odpadów, które obejmuje: wstępne magazynowanie odpadów przez ich wytwórcę, tymczasowe magazynowanie odpadów przez prowadzącego zbieranie odpadów, magazynowanie odpadów przez prowadzącego przetwarzanie odpadów.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady umieszczone na składowiskach i w obiektach unieszkodliwiania odpadów (w tym hałdach, stawach osadowych własnych i innych).

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów

mental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features such as trees of impressive size, native and alien shrubs, springs, waterfalls, rocks, ravines, erratic blocks and caves.

7. Waste means any substance or object which the holder discards or intends or is required to discard. Data on waste for years 2013 and 2014 have been compiled on the basis of the Law on Waste, dated 14 XII 2012 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1987, with later amendments), amending the Law dated 27 IV 2001 valid until 2012.

Information regarding waste was compiled with the waste catalogue introduced by the decree of the Minister of the Environment dated 9 XII 2014 (Journal of Laws item 1923).

From 2014 data on waste recovered and disposed included waste treated by waste producer on its own. Data on waste recovered and disposed for previous years included waste treated both by waste producer on its own and transferred to other recipient for recovery or disposal.

Information regarding the **quantity and type of waste** concerns plants which generated over 1 thous. t of waste in the course of the year or accumulated 1 mln t of waste and more (excluding municipal waste).

Recovery of waste shall mean any operation the principal result of which is waste serving a useful purpose by replacing other materials. Full definition of waste recovery is included in the Law on Waste dated 14 XII 2012.

Disposal of waste shall mean any operation which is not recovery even where the operation has as a secondary consequence the reclamation of substances or energy.

Waste storage means a temporary waste storage, which includes: preliminary storage of waste by its producer, temporary storage of waste by the unit collecting waste, storage of waste by the unit processing waste.

Landfilled waste is understood as waste transferred to landfill areas and waste facilities (including on own and other heaps, settling ponds).

Data regarding **landfilled up to now (accumulated) waste** concern the quantity of waste

zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

8. Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej są to fundusze tworzone m.in. z: opłat za korzystanie ze środowiska (tj. kwot pieniężnych pobieranych m.in. za: emisję zanieczyszczeń powietrza, umieszczanie odpadów na składowisku oraz pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi), kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska; spłat pożyczek udzielonych inwestorom.

Dane dotyczące funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej prezentuje się w układzie memoriałowym (z wyjątkiem kar za naruszenia wymagań w zakresie ochrony środowiska – w ujęciu kasowym).

Podziału nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz uzyskanych efektów rzeczowych dokonano na podstawie faktycznej lokalizacji inwestycji.

9. Dane o nakładach na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz ich efektach rzeczowych prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną dotyczącą Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 III 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych dotyczących Ochrony Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

Prezentowane dane dotyczą: osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (z wyłączeniem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie oraz osób fizycznych i spółek cywilnych prowadzących działalność gospodarczą – prowadzących księgi przychodów i rozchodów) jednostek prowadzących działalność zaklasyfikowaną według PKD 2007 do sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, a także spółek wodno-ściekowych bez względu na liczbę pracujących.

deposited on the grounds of the plants generating it as a result of depositing it during the reporting and previous years.

8. Environmental protection and water management funds are funds created from income originating i.a. from: the payments for use of natural environment (i.e.: payments collected i.a. for: emission of air pollutants, placement of waste in the landfill as well as withdrawal and use of water and releasing wastewater into water or the ground), the fines for violating environmental protection requirements, the repayments of loans granted for investors.

Data concerning environmental protection and water management funds are presented on accrual basis (excluding fines for violating environmental protection requirements – on cash basis).

The division of outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management is made on the basis of the actual location of the investment.

9. Data regarding outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection and Facilities, introduced on the basis of the decree of the Council of Ministers, dated 2 III 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as with European System for the collection of Economic Information on the Environment (SERIEE), implemented by the European Union.

The presented data refer to: legal persons and organisational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity employing more than 9 persons (with the exception of private farms in agriculture as well as natural persons and civil land partnerships conducting economic activity – keeping the so-called revenues and expenses books), budgetary entities conducting economic activity classified according to NACE Rev. 2 to the section “Public administration and defence; compulsory social security” as well as water and sewage companies, regardless of the number of employees.

TABL. 1 (12).

**STAN GEODEZYJNY, KIERUNKI I ZMIANY W WYKORZYSTANIU
POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA**

Stan w dniu 1 I

GEODESIC STATUS, DIRECTIONS AND CHANGES OF VOIVODSHIP
LAND USE
As of 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2018		2015	2018	SPECIFICATION
	w ha in ha			przyrost (+) lub ubytek (-) w ha w stosunku do roku 2017 increase (+) or decrease (-) in ha in relation to 2017	na 1000 ludności ^a w ha per 1000 population ^a in ha		
Powierzchnia ogólna^b	1518279	1518279	1518279	0	451	448	Total area^b
Użytki rolne	937040	922656	920334 ^c	-848 ^c	274	271	Agricultural land
w tym:							of which:
grunty orne	667136	656715	650518	-958	195	192	arable land
sady	31094	28237	26362	-242	8	8	orchards
łąki trwałe	98917	98001	96895	-185	29	29	permanent meadows
pastwiska trwałe	93337	92945	91688	-117	28	27	permanent pastures
grunty rolne zabudowane	40184	39807	40481	105	12	12	agricultural built-up areas
grunty pod stawami	3709	4274	4486	14	1	1	lands under ponds
grunty pod rowami	2663	2677	2713	-10	1	1	lands under ditches
Grunty leśne oraz zadrzewio- ne i zakrzewione	459465	463966	460519	-296	138	136	Forest land as well as woody and bushy land
lasy	438280	440672	440942	96	131	130	forests
grunty zadrzewione i zakrze- wione	21185	23294	19577	-392	7	6	woody and bushy land
Grunty pod wodami powie- rzchniowymi	20138	20603	21621	827	6	6	Lands under surface
płynącymi	17347	18487	19478	756	5	6	waters
stojącymi	2791	2116	2143	71	1	1	flowing
Grunty zabudowane i zurbani- zowane	83796	93637	98970 ^d	466	28	29	Built-up and urbanized areas
w tym:							of which:
tereny mieszkaniowe	16999	22978	26366	682	7	8	residential areas
tereny przemysłowe	7258	7747	8207	93	2	2	industrial areas
tereny inne zabudowane	8102	9593	10419	170	3	3	other built-up areas
tereny zurbanizowane niezabudowane	2131	2040	1664	-633	1	0	urbanized non built-up areas
tereny rekreacji i wypoczynku	3146	3321	3501	24	1	1	recreational areas
tereny komunikacyjne	45068	46860	47450	90	14	14	transport areas
drogi	40164	41880	42496	99	12	13	roads
kolejowe	4374	4444	4482	-7	1	1	railway
inne ^e	530	536	472	-2	0	0	other ^e
użytki kopalne	1092	1098	1150	-27	0	0	minerals
Użytki ekologiczne	573	636	636	8	0	0	Ecological arable lands
Nieuzytki	11625	11449	11356	-37	3	3	Wasteland
Tereny różne ^f	5642	5332	4843	-120	2	1	Miscellaneous land ^f

a Stan ludności w dniu 31 XII, odpowiednio dla lat 2014 i 2017. b Obszar ładowy (łącznie z wodami śródlądowymi). c Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. d Łącznie z gruntami przeznaczonymi na budowę dróg publicznych lub linii kolejowych. e Porty lotnicze, urządzenia portowe, przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty itp. f Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrehabilitowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Population as of 31 XII, respectively for 2014 and 2017. b Land area (including inland waters). c Including woody and bushy land on agricultural land, classified until 2016 in the items "forest land as well as woody and bushy land". d Including areas used for public road construction or railways e Airports, airport devices, harbours, buildings and other objects of water communication, terrestrial objects etc. f Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2 (13).

GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I LEŚNE NA CELE NIELEŚNE^aAGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES AND FOREST LAND DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w ha		in ha		
O G Ó Ł E M	204	316	365	360	GRAND TOTAL

WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW BY TYPE OF LAND

Użytki rolne	160	266	334	328	Agricultural land
klasy bonitacyjne:					quality classes:
mineralne: I-II	31	53	67	66	mineral: I-II
III	129	207	259	244	III
IV	–	5	7	14	IV
organiczne: IV	–	1	–	1	organic: IV
V i VI	–	–	1	3	V and VI
Inne grunty rolne	13	11	13	14	Other agricultural land
Grunty leśne	31	39	18	18	Forest land

WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA BY DIRECTIONS OF DESIGNATION

wyłączone:					designated for:
Na tereny osiedlowe	130	175	210	229	Residential areas
Na tereny przemysłowe.....	13	39	23	31	Industrial areas
Pod drogi i szlaki komunikacyjne	3	8	13	16	Roads and communication trails
Pod użytki kopalne	22	53	46	26	Minerals
Pod zbiorniki wodne	4	2	10	1	Water reservoirs
Na inne cele.....	32	39	63	57	Other purposes

^a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ź r ó d ł o: w zakresie wyłączonych w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych: gruntów rolnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi; gruntów leśnych – dane Ministerstwa Środowiska.

^a According to the existing legal regulations on the protection of agricultural and forest land.

S o u r c e: in regard to designated land according to the legal regulations on the protection of agricultural and forest land: agricultural land – data of the Ministry of Agriculture and Rural Development; forest land – data of the Ministry of Environment.

TABL. 3 (14).

GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE

DEVASTATED AND DEGRADED LAND REQUIRING RECLAMATION AND MANAGEMENT AS WELL AS RECLAIMED AND MANAGED LAND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w ha		in ha		
Grunty wymagające rekultywacji (stan w dniu 31 XII)	1787	1956	2004	2197	Land requiring reclamation (as of 31 XII)
zdewastowane	1782	1841	1837	1924	devastated
zdegradowane	5	115	167	273	degraded
Grunty (w ciągu roku):					Land (during the year):
zrekultwowane	93	176	118	131	reclaimed
w tym na cele:					of which for purposes:
rolnicze.....	19	134	94	105	agricultural
leśne	40	4	18	23	forest
zagospodarowane.....	56	61	68	80	managed

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

S o u r c e: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 4 (15). **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
 WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	w odsetkach in percent	SPECIFICATION
	w hm ³		in hm ³			
OGÓŁEM	547,2	518,0	532,4	525,3	100,0	TOTAL
na cele:						for purposes of:
Produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem) – z ujęć własnych ..	313,4	303,8	317,1	308,7	58,7	Production (excluding agriculture, forestry and fishing) – from own intakes
w tym wody:						of which waters:
powierzchniowe	281,5	278,3	293,5	288,0	54,8	surface
podziemne	9,7	9,5	9,6	9,9	1,9	underground
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych	76,5	57,5	56,5	53,9	10,3	Irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds
Eksploatacji sieci wodociągowej ^a	157,3	156,6	158,7	162,7	31,0	Exploitation of water supply network ^a
wody: powierzchniowe	105,0	106,7	105,8	108,5	20,7	waters: surface
podziemne	52,3	49,9	52,9	54,2	10,3	underground

a Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci.

a Water withdrawal by intakes before entering the water system.

TABL. 5 (16). **ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
 WATER CONSUMPTION FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	w odsetkach in percent	SPECIFICATION
	w hm ³		in hm ³			
OGÓŁEM	492,7	469,7	482,4	477,8	100,0	TOTAL
Przemysł.....	301,1	296,4	309,1	305,0	63,8	Industry
w tym na cele produkcyjne	292,1	289,0	301,6	295,6	61,9	of which for purposes of production
Rolnictwo i leśnictwo ^a	76,5	57,5	56,5	53,9	11,3	Agriculture and forestry ^a
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	115,1	115,7	116,8	118,9	24,9	Exploitation of water supply network ^b

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe z wodociągów stanowiących własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

a Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds. b Excluding consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

TABL. 6 (17). **POWIERZCHNIA I POBÓR WODY DO NAPEŁNIANIA STAWÓW RYBNYCH**
 AREA AND WATER WITHDRAWAL FOR FILLING FISH PONDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Powierzchnia napełnianych stawów rybnych ^a w ha	3148	2980	2978	3017	Area of filled fish ponds ^a in ha
Pobór wody ^b w dam ³	76541	57545	56532	53940	Water withdrawal ^b in dam ³
do napełniania i uzupełniania stawów rybnych	76541	57545	56532	53940	for filling and completing fish ponds
na 1 ha	24,3	19,3	19,0	17,9	per 1 ha

a O powierzchni co najmniej 10 ha. b Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.

a Area of 10 ha and more. b Including wastewater withdrawal for irrigation.

TABL. 7 (18).

ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZONE DO WÓD LUB DO ZIEMI

INDUSTRIAL AND MUNICIPAL WASTEWATER DISCHARGED INTO WATERS OR INTO THE GROUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w hm ³		in hm ³	w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M	557,3	511,8	523,2	522,2	100,0	TOTAL
odprowadzone bezpośrednio z zakładów ^a	441,4	405,9	414,5	408,8	78,3	discharged directly by plants ^a
w tym wody chłodnicze.	251,6	247,9	263,9	254,0	48,6	of which cooling water
odprowadzone siecią kanalizacyjną.....	115,9	105,9	108,7	113,4	21,7	discharged by sewage network
W tym ścieki wymagające oczyszczania.....	305,7	263,8	259,3	268,2	51,4	Of which wastewater requiring treatment
oczyszczane	299,3	250,7	245,9	254,0	48,6	treated
mechanicznie	166,2	132,3	124,6	126,9	24,3	mechanically
chemicznie ^b	4,6	3,3	2,9	3,3	0,6	chemically ^b
biologicznie	22,5	21,0	22,7	22,9	4,4	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów.....	106,1	94,1	95,7	100,9	19,3	with increased biogene removal
nieoczyszczane.....	6,3	13,1	13,4	14,1	2,7	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów....	6,2	13,1	13,4	14,1	2,7	discharged directly by plants
odprowadzone siecią kanalizacyjną.....	0,1	0,0	0,0	-	-	discharged by sewage network

a Łącznie z wodami chłodniczymi i zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także z zanieczyszczonymi wodami opadowymi. b Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.

a Including polluted cooling water and water from mine drainage as well as building constructions as well as from contaminated precipitation water. b Data concern only industrial wastewater.

TABL. 8 (19).

ZAKŁADY^a ODPROWADZAJĄCE ŚCIEKI WEDŁUG MIEJSCA ODPROWADZANIA ORAZ WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW

Stan w dniu 31 XII

PLANTS^a DISCHARGING WASTEWATER BY PLACE OF DISCHARGE AND WASTEWATER TREATMENT PLANTS POSSESSED

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	124	122	121	134	TOTAL
Odprowadzające ścieki bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczania	78	65	64	66	Discharging wastewater directly into waters or into the ground requiring treatment
wyposażone w oczyszczalnię ścieków	65	51	52	53	possessing wastewater treatment plants
o wystarczającej przepustowości ..	61	49	50	50	with sufficient capacity
o niewystarczającej przepustowości	4	2	2	3	with insufficient capacity
bez oczyszczalni ścieków	13	14	12	13	not possessing wastewater treatment plants
Odprowadzające ścieki do kanalizacji (bez oczyszczalni ścieków)	46	57	57	68	Discharging wastewater into sewage network (not possessing wastewater treatment plants)

a Bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych.

a Excluding enterprises and water-sewage treatment plants.

TABL. 9 (20).

OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW

Stan w dniu 31 XII

WASTEWATER TREATMENT PLANTS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwaniami biogenów With increased biogene removal	SPECIFICATION
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych							Industrial wastewater treatment plants
Liczba	2010	82	28	8	44	2	Number
	2015	67	19	5	41	2	
	2016	66	19	6	39	2	
	2017	68	19	6	40	3	
Przepustowość w dam ³ /d	2010	1022,4	911,3	37,2	47,4	26,5	Capacity in dam ³ /24 h
	2015	849,7	757,0	33,8	32,5	26,5	
	2016	825,1	727,6	38,6	32,5	26,5	
	2017	823,2	728,9	40,0	20,9	33,5	
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^a							Municipal wastewater treatment plants^a
Liczba	2010	234	1	x	177	56	Number
	2015	245	–	x	174	71	
	2016	246	–	x	177	69	
	2017	243	–	x	177	66	
Przepustowość w dam ³ /d	2010	929,4	0,5	x	160,8 ^b	768,1	Capacity in dam ³ /24 h
	2015	948,9	–	x	112,7 ^b	836,2	
	2016	954,9	–	x	118,6 ^b	836,3	
	2017	925,2	–	x	133,4^b	791,8	
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^c	2010	55,4	0,1	x	11,9	43,4	Population connected to water treatment plants in % of total population ^c
	2015	64,6	–	x	13,0	51,7	
	2016	66,3	–	x	13,7	52,6	
	2017	66,1	–	x	14,4	51,7	

a Miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

a Treatment plants of urban and rural areas working on sewage system. b Refers to equipment for biological treatment. c Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

TABL. 10 (21). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS FROM PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza ^a (stan w dniu 31 XII)	145	135	139	139	Plants of significant nuisance to air quality ^a (as of 31 XII)
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:					of which possessing systems to reduce the emission of:
pyłowych	101	92	90	91	particulates
gazowych	25	22	25	25	gases
w tym nieposiadające wyników pomiarów:					of which without the results of measurements of:
emisji:					emission of:
pyłów	46	49	51	48	particulates
gazów	37	43	45	39	gases
imisji:					imission of:
pyłów	126	133	133	particulates
gazów	126	134	132	gases
Emisja zanieczyszczeń w tys. t:					Emission of pollutants in thous. t:
pyłowych	3,9	2,8	2,1	2,1	particulates
w tym pyły ze spalania paliw	2,3	1,7	1,0	0,9	of which particulates from the combustion of fuels
gazowych (bez dwutlenku węgla)	131,2	103,8	81,8	87,0	gases (excluding carbon dioxide)
w tym: dwutlenek siarki	29,4	30,4	12,6	12,9	of which: sulphur dioxide
tlenek węgla	21,9	18,0	14,7	16,4	carbon oxide
tlenki azotu	20,2	20,1	15,0	15,0	nitrogen oxides
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:					Pollutants retained in pollutant reduction systems:
w tysiącach ton:					in thousand tonnes:
pyłowe	723,0	680,2	707,9	725,7	particulates
gazowe (bez dwutlenku węgla)	111,4	108,7	116,8	104,6	gases (excluding carbon dioxide)
w % zanieczyszczeń wytworzonych:					in % of pollutants produced:
pyłowych	99,5	99,6	99,7	99,7	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla)	45,9	51,1	58,8	54,6	gases (excluding carbon dioxide)

a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases.

TABL. 11 (22).

**URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA
W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
**AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT
NUISANCE TO AIR QUALITY**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multi- cyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofil- ters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others
-----------------------------------	---------------------	------------------------------------	---------------------------------------	--------------------------------------	--	----------------

URZĄDZENIA – stan w dniu 31 XII EQUIPMENT – as of 31 XII

OGÓŁEM	2010	292	76	485	45	127	126
TOTAL	2015	241	66	490	41	101	95
	2016	208	75	526	37	110	84
	2017	215	72	563	38	99	92
Skuteczność: Efficiency:							
niska	2010	50	21	94	1	59	x
low	2015	43	16	83	1	32	x
	2016	29	8	108	2	41	x
	2017	37	13	105	2	33	x
średnia	2010	69	26	256	10	41	x
moderate	2015	34	22	233	11	35	x
	2016	34	21	217	12	40	x
	2017	33	21	238	13	40	x
wysoka	2010	173	29	135	34	27	x
high	2015	164	28	174	29	34	x
	2016	145	46	201	23	29	x
	2017	145	38	220	23	26	x

 PRZEPIY W GAZÓW ODLOTOWYCH w dam³/h WASTE GAS FLOW in dam³/h

OGÓŁEM	2010	12293	2543	7572	14846	1638	1227
TOTAL	2015	11660	1858	8273	12556	1402	1514
	2016	3093	1701	8825	10638	1641	1427
	2017	3302	1674	11144	10153	1683	1643
Skuteczność: Efficiency:							
niska	2010	8739	854	1236	1	524	x
low	2015	8658	352	1242	184	291	x
	2016	380	149	1741	141	271	x
	2017	497	252	3701	240	462	x
średnia	2010	583	427	2545	3286	417	x
moderate	2015	370	688	2842	2083	371	x
	2016	292	667	2843	2399	488	x
	2017	281	722	2904	2785	483	x
wysoka	2010	2971	1262	3791	11559	697	x
high	2015	2632	818	4189	10289	740	x
	2016	2421	885	4241	8098	882	x
	2017	2524	700	4539	7128	738	x

TABL. 12 (23).

**POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH
PRAWNIE CHRONIONA^a**

Stan w dniu 31 XII

AREA OF SPECIAL NATURE VALUE UNDER LEGAL PROTECTION^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
	w ha		in ha	w % powierzchni ogólnej województwa in % of total area of the voivodship	na 1 mieszkańca w m ² per capita in m ²		
O G Ó Ł E M	790263	804605	804437	804558	53,0	2372	TOTAL
Parki narodowe	38009	38038	38041	38048	2,5	112	National parks
Rezerwy przyrody	3299	3363	3363	3422	0,2	10	Nature reserves
Parki krajobrazowe ^b	175812	175755	175755	175781	11,6	518	Landscape parks ^b
Obszary chronionego krajobrazu ^b	571804	572241	572062	572043	37,7	1687	Protected landscape areas ^b
Stanowiska dokumentacyjne	57,6	55,8	55,8	55,9	0,0	0,2	Documentation sites
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	134	13979	13979	13980	0,9	41	Landscape-nature complexes
Użytki ekologiczne	1148	1174	1181	1228	0,1	3,6	Ecological areas

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 60. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a See general notes, item 6 on page 60. b Excluding nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological areas located within landscape parks and protected landscape areas.

TABL. 13 (24).

PARKI NARODOWE

Stan w dniu 31 XII

NATIONAL PARKS

As of 31 XII

LATA YEARS PARKI NARODOWE ^a NATIONAL PARKS ^a	Powierzchnia w ha		Area in ha		otulina (strefy ochronnej) buffer (protective zone)	
	ogółem grand total	w tym lasów of which forests	parków narodowych			z liczby ogółem – pod ochroną ścisłą ^b of grand total number – strictly protected ^b
			national parks			
			razem total	w tym lasów of which forests		
O G Ó Ł E M	2010	38009	31112	18309	13636	39487
TOTAL	2015	38038	31257	18466	13609	39487
	2016	38041	31230	18466	13609	39487
	2017	38048	31237	18472	13615	39487
Tatrzański ^c		21197	16382	12609	7917	181
Gorczański ^c		7038	6613	3617	3602	16647
Babiogórski ^c		3399	3201	1126	1025	8040
Pieniński ^c		2372	1710	744	694	2682
Ojcowski ^c		2146	1529	251	251	6777
Magurski ^{d,e}		1896	1802	125	125	5160

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka. c Z siedzibą Dyrekcji Parków na terenie województwa małopolskiego. d Powierzchnia parku w granicach województwa małopolskiego. e Siedziba Dyrekcji Parku na terenie województwa podkarpackiego.

a Listed according to decreasing grand total area in voivodship. b The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned. c With the head office of the Parks Direction in the Małopolskie voivodship. d Area of park on the area of the Małopolskie voivodship. e The head office of the Park Direction in the Podkarpackie voivodship.

TABL. 14 (25). **REZERWATY PRZYRODY**

Stan w dniu 31 XII

NATURE RESERVES

As of 31 XII

LATA REZERWATY	Obiekty Number	Powierzchnia w ha Area in ha		YEARS RESERVES	
		Ogółem total	w tym pod ochroną ścisłą ^a of which strictly protected ^a		
OGÓŁEM	2010	85	3298,8	381,2	TOTAL
	2015	85	3363,0	381,2	
	2016	85	3363,0	397,2	
	2017	85	3422,3	229,2	
Faunistyczne		2	86,9	–	Fauna
Krajobrazowe		15	829,1	–	Landscape
Leśne		43	2065,3	197,9	Forest
Torfowiskowe		1	114,6	–	Peat-bog
Florystyczne		9	198,7	–	Flora
Wodne		1	7,1	–	Water
Przyrody nieożywionej		10	99,4	31,3	Inanimate nature
Stepowe		4	21,2	–	Steppe

a Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 15 (26). **PARKI KRAJOBRAZOWE**

Stan w dniu 31 XII

LANDSCAPE PARKS

As of 31 XII

PARKI KRAJOBRAZOWE LANDSCAPE PARKS	2010	2015	2016	2017
	powierzchnia ^a w ha		area ^a in ha	
ZESPÓŁ PARKÓW KRAJOBRAZOWYCH WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO	178290	178225	178225	178296
SET OF LANDSCAPE PARKS OF MAŁOPOLSKIE VOIVODSHIP				
PK Orlich Gniazd ^b	12842	12842	12842	12842
PK Dolinki Krakowskie	20686	20686	20686	20686
Tenczyński PK	13658	13658	13658	13658
Popradzki PK	54393	54393	54393	53419
Bieliańsko-Tyniecki PK	6416	6416	6416	6416
Rudniański PK	5814	5814	5814	5814
Dłubniański PK	10960	10960	10960	10960
Ciężkowicko-Rożnowski PK	17634	17634	17634	18247
PK Pasma Brzanki ^b	12527	12527	12527	12974
Wiśnicko-Lipnicki PK	14311	14246	14246	14231
PK Beskidu Małego ^b	9049	9049	9049	9049

a Łącznie z rezerwatami i pozostałymi formami ochrony przyrody położonymi na terenie parków. b Powierzchnia parków w granicach województwa małopolskiego.

a Including nature reserves and other forms of nature protection located within parks. b Area of parks on the area of the Małopolskie voivodship.

TABL. 16 (27). **POMNIKI PRZYRODY**
Stan w dniu 31 XII
MONUMENTS OF NATURE
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	2187	2190	2154	2210	T O T A L
Pojedyncze drzewa	1714	1688	1693	1722	Individual trees
Grupy drzew	196	220	176	197	Tree clusters
Głazy narzutowe	14	16	16	16	Erratic boulders
Skalki, groty, jaskinie i inne	242	242	246	249	Stones, grottos, caves and others
Aleje	21	24	23	26	Alleys

TABL. 17 (28). **ODPADY^a WYTWORZONE I DOTYCHCZAS SKŁADOWANE (NAGROMADZONE)
ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA**
**WASTE^a GENERATED AND LANDFILLED UP TO NOW (ACCUMULATED)
AS WELL AS ITS WASTE LANDFILL AREAS**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zakłady wytwarzające odpady (stan w dniu 31 XII)	134	142	141	142	Plants generating waste (as of 31 XII)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) w tys. t	6089	6069	4811	5654	Waste generated (during the year) in thous. t
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) w tys. t	143194	113535	113148	124939	Waste landfilled up to now (accumulated ^b ; end of year) in thous. t
Odpady poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1 stycznia roku sprawozdawczego w tys. t	1563	929	516	201	Waste recovered from accumulated by 1 January of reporting year in thous. t
Tereny składowania odpadów w ha:					Waste landfill area in ha:
niezrekultywowane (stan w końcu roku)	821	727	727	749	non-reclaimed (end of year)
zrekultywowane (w ciągu roku) .	-	-	-	-	reclaimed (during the year)

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 62. b Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych.

a Excluding municipal waste; see general notes, item 7 on page 62. b On own landfills (heaps, settling ponds).

TABL. 18 (29). **ODPADY^a WEDŁUG RODZAJÓW W 2017 R.**
WASTE^a BY TYPE IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year		Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) Waste landfilled up to now (accumulated ^b ; end of year)	SPECIFICATION
	ogółem total	w tym poddane odzyskowi ^c of which recovered ^c		
	w tys. t in thous. t			
O G Ó Ł E M	5654	3051	124939	T O T A L of which:
w tym:				
Odpady żwiru lub skruszone skały	237	174	6844	Gravel or crushed rocks
Odpady z flotacyjnego wzbogacania rud metali nieżelaznych	1801	1760	38498	Waste from floatation dressing of non-ferrous metal ores
Żużle z procesów wytopiania ...	662	612	775	Melting slag

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 62. b Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych. c We własnym zakresie przez wytwórcę, patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 62.

a Excluding municipal waste; see general notes, item 7 on page 62. b On own landfills (heaps, settling ponds). c By waste producer on its own, see general notes, item 7 on page 62.

TABL. 19 (30). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a (ceny bieżące)**
OUTLAYS ON FIXED ASSETS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł		in thous. zł		
Ochrona środowiska	602845	1636274	752662	495877	Environmental protection of which:
w tym:					
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	82047	460483	304070	173412	Protection of air and climate of which outlays on modern fuel combustion technologies as well as the modernization of boiler and thermal energy plants
w tym nakłady na nowe techniki i technologie spalania paliw oraz modernizację kotłowni i ciepłowni ..	8683	132722	160301	37007	Wastewater management and protection of waters of which outlays on:
Gospodarka ściekowa i ochrona wód ..	466579	587522	219980	201304	municipal wastewater treatment sewage network discharging wastewater and precipitation water
w tym nakłady na:					
oczyszczanie ścieków komunalnych sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe	137227	117228	11428	17368	Waste management, protection and recovery of soils, protection of groundwater and surface waters of which outlays on:
Gospodarka odpadami, ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	26332	463686	170719	45576	waste collection ^b and transport
w tym nakłady na:					
zbieranie odpadów ^b i ich transport ...	12000	14399	6410	13913	of which selective waste collection
w tym selektywne zbieranie odpadów	9724	652	1106	2582	removal and treatment of waste ^b
usuwanie i unieszkodliwianie odpadów ^b	2050	416387	100311	12634	reclamation of waste dumps, sludge tanks and waste landfills as well as of other devastated and degraded areas
rekultywację hałd, stawów osadowych i składowisk odpadów oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych	2720	13546	711	1805	Protection of biodiversity and landscape
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	-	1940	458	416	

a Według lokalizacji inwestycji: nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej. b Przemysłowych i komunalnych.

a According to investment location: these outlays are also included in the appropriate sections of the national economy. b Industrial and municipal.

TABL. 19 (30). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a (ceny bieżące) (dok.)**
OUTLAYS ON FIXED ASSETS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a (current prices) (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł		in thous. zł		
Ochrona środowiska (dok.) w tym (dok.):					Environmental protection (cont.) of which (cont.):
Zmniejszanie hałasu i wibracji	9459	76777	12520	19486	Noise and vibration reduction
Gospodarka wodna	433401	380370	165174	108095	Water management
nakłady na:					outlays on:
Ujęcia i doprowadzenia wody	102844	205160	92670	81910	Water intakes and systems
Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody	19904	22432	12689	3606	Construction and modernisation of water treatment plants
Zbiorniki i stopnie wodne	171149	85436	36813	11255	Water reservoirs and falls
Regulację i zabudowę rzek i potoków .	55811	36667	13056	5887	Regulation and management of rivers and streams
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp	83693	30675	9946	5437	Flood embankments and pump stations

^a Według lokalizacji inwestycji: nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej.

^a According to investment location: these outlays are also included in the appropriate sections of the national economy.

TABL. 20 (31). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA ENVIRONMENTAL PROTECTION					
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Protection of air and climate
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń w t/r:					Capacity of completed systems to reduce pollutants in t/r:
pyłowych	397	1633	305	17770	particulates
gazowych	–	553	9631	699	gases
Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wastewater management and protection of waters
Sieć kanalizacyjna w km odprowadzająca:					Sewage network in km discharging:
ścieki	622,7	1379,2	385,6	243,1	wastewater
wody opadowe	23,8	16,1	7,7	5,0	precipitation water
Oczyszczalnie ścieków:					Wastewater treatment plants:
obiekty	3	8	1	1	facilities
w tym oczyszczalnie komunalne	3	8	–	–	of which municipal
mechaniczne	2	–	1	–	mechanical
biologiczne (bez komór fermentacyjnych)	1	8	–	1	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów ^a	–	–	–	–	with increased biogene removal ^a
przepustowość oczyszczalni w m ³ /d	3572	9077	1230	85	capacity of treatment plants in m ³ /24 h
w tym oczyszczalni komunalnych	2852	9077	–	55	of which municipal
mechanicznych	480	–	30	50	mechanical
biologicznych (bez komór fermentacyjnych)	2372	8507	–	35	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów ^a	720	570	1200	–	with increased biogene removal ^a

^a Bez chemicznych.

^a Excluding chemical.

TABL. 20 (31). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (dok.)**
TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA (dok.) ENVIRONMENTAL PROTECTION (cont.)					
Gospodarka ściekowa i ochrona wód (dok.)					Wastewater management and protection of waters (cont.)
Oczyszczalnie ścieków indywidualne (prydomowe):					Farmstead treatment facilities (homestead):
obiekty	222	1169	1132	381	facilities
przepustowość w m ³ /d	403	1532	4446	1041	capacity in m ³ /24 h
Podczyszczalnie ścieków przemysłowych:					Industrial waste pre-treatment plants:
obiekty	–	2	–	1	facilities
przepustowość w m ³ /d	–	403	–	10	capacity in m ³ /24 h
Gospodarka odpadami					Waste management
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów:					Waste treatment plants:
obiekty	1	8	1	–	facilities
wydajność w t/r	556	49300	15000	–	capacity in t/y
Składowiska dla odpadów komunalnych:					Landfills of municipal waste:
obiekty	–	–	–	–	facilities
powierzchnia w ha	–	–	–	3,5	area in ha
wydajność w t/r	–	–	–	112000	capacity in t/y
Wydajność urządzeń do gospodarczego wykorzystania odpadów ^b w t/r	–	–	–	–	Capacity of waste utilization systems ^b in t/y
GOSPODARKA WODNA WATER MANAGEMENT					
Wydajność ujęć wodnych ^c w m ³ /d....	2907	2552	1326	3516	Capacity of water intakes ^c in m ³ /24 h
Uzdatnianie wody w m ³ /d.....	17771	1310	89	2017	Water treatment in m ³ /24 h
Sieć wodociągowa w km.....	388,7	623,9	294,2	241,0	Water-line system in km
Regulacja i zabudowa rzek i potoków ^d w km	120,6	33,4	15,7	3,9	Regulation and management of rivers and streams ^d in km
Obwałowania przeciwpowodziowe w km	26,5	30,4	3,8	1,2	Flood embankments in km

b Z wyłączeniem odpadów komunalnych. c Bez ujęć w energetyce zawodowej. d Łącznie z zabudową potoków górskich.

b Excluding municipal waste. c Excluding water intakes in power generating plants. d Including management of mountain streams.

TABL. 21 (32). **KIERUNKI FINANSOWANIA Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
FINANCING DIRECTIONS OF THE VOIVODSHIP ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION	
	w tys. zł in thous. zł					w odsetkach in percent
O G O Ł E M	129065	243992	208682	167417	100,0	T O T A L
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	1996	91793	105182	73149	43,7	Protection of air and climate
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	78353	98976	57603	50013	29,9	Wastewater management and protection of waters
Gospodarka odpadami.....	17905	5008	7073	11831	7,1	Waste management
Pozostałe	30811	48215	38824	32424	19,3	Others

Źródło: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

S o u r c e: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

TABL. 22 (33).

**WPLYWY Z OPŁAT I KAR NA FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ**RECEIPTS FROM FEES AND FINES FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION
AND WATER MANAGEMENT FUNDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł		in thous. zł		
Opłaty za korzystanie ze środowiska	147758	96361	100751	81815	Payments for use of natural environment
w tym:					of which:
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	34558	31593	33939	37328	Wastewater management and protection of waters
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	49407	43692	41005	28843	Protection of air and climate
Gospodarka odpadami	60951	17281	19986	11920	Waste management
Kary za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska	553	820	518	684	Fines for not meeting environmental protection regulations
w tym za przekroczenie:					of which for exceeding:
Warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	443	267	32	299	Norms of discharging wastewater into waters and into the ground
Dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza	28,2	24	48	55	Permissible emission of air pollutants

Ź r ó d ł o: w zakresie opłat – dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kar – dane Inspekcji Ochrony Środowiska.

S o u r c e: with regard to fees – data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management, fines – data of the Inspectorate for Environmental Protection.

DZIAŁ III

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 I 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603, z późniejszymi zmianami) wprowadzono nowy zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miejskich na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

3. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za rok 2017, aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 16 XI 2014 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 VIII 2014 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 227).

4. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

1) Do **administracji państwowej** zalicza się:

- a) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
 - instytucje naczelne i centralne (np. Kancelarie: Sejmu, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),

CHAPTER III

ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT

General notes

1. On 1 I 1999 a new fundamental three-tier administrative division of the country (Journal of Laws No. 96, item 603, with later amendments, dated 24 VII 1998) was introduced, the units of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary entities in gminas are, among others, village administrator's offices. Their organisation and scope of activity is outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. The term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election.

3. The demographic and occupational characteristics of councillors in local government units is based on reporting results for 2017, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 16 XI 2014 local government elections.

The grouping of councillors of organs of local government units by groups of occupations is made on the basis of the Polish Classification of Occupations and Specializations for Labour Market Needs, which was introduced by a decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7 VIII 2014 (uniform text Journal of Laws 2018 item 227).

4. Information presented concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local government administration and local government appeal councils and covers entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the group "Public administration and economic and social policy" in the section "Public administration and defence; compulsory social security".

1) **State administration** comprises:

- a) principle and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:
 - principle and central institutions (e.g., chancelleries of: the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),

- terenowe organy administracji rządowej niezespólonej (np. izby i urzędy skarbowe i celne, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych);
 - b) terenowe organy administracji rządowej zespólonej: urzędy wojewódzkie, jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty: inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutyczne, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria oświaty);
 - c) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materiałowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009 r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.
- 2) Do **administracji samorządu terytorialnego** zalicza się:
- a) gminy i miasta na prawach powiatu:
 - urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
 - urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
 - b) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
 - c) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urzędzeń wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg).
- 3) **Samorządowe kolegia odwoławcze** są organami właściwymi do rozpatrywania m.in. odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia jednostek samorządu terytorialnego.
5. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.
- territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal and customs chambers and offices, district work inspectorates, statistical offices, regional chambers of audit and until 2010 auxiliary units of budgetary units);
 - b) territorial organs of combined government administration: voivodship offices, auxiliary service entities (e.g., inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and school superintendent's offices);
 - c) some state agencies (e.g., Material Reserves Agency, Polish Agency for Enterprise Development and since 2009 Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of state administration with regional units.
- 2) **Local government administration** comprises:
- a) gminas and cities with powiat status:
 - gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities and since 2009 public road boards),
 - offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., geodetic and cartographic documentation centres and since 2009 public road boards);
 - b) powiaty, i.e., powiat starost offices and auxiliary service entities (e.g., labour offices, public road boards);
 - c) voivodships, i.e., marshals' offices and voivodship local government organisational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards and since 2009 public road boards).
- 3) **Local government appeal councils** are bodies competent for examining, i.a., appeals against concluding decisions, complaints against procedural decisions of local government units.
5. Data concerning average wages and salaries in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in entities abroad.

TABL. 1 (34). **JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA**

Stan w dniu 31 XII

ADMINISTRATIVE UNITS OF VOIVODSHIP

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Powiaty.....	19	19	19	19	Powiats
Miasta na prawach powiatu	3	3	3	3	Cities with powiat status
Gminy	182	182	182	182	Gminas
miejskie.....	14	14	14	14	urban
miejsko-wiejskie.....	46	47	47	47	urban-rural
wiejskie.....	122	121	121	121	rural
Miasta.....	60	61	61	61	Towns
Miejscowości wiejskie	1989	1951	1951	1951	Rural localities
Sołectwa	1920	1914	1915	1915	Village administrator's offices

TABL. 2 (35). **GMINY W 2017 R.**

Stan w dniu 31 XII

GMINAS IN 2017

As of 31 XII

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area								
		poniżej below 5,0 km ²	5,0– –19,9	20,0– –49,9	50,0– –99,9	100,0– –149,9	150,0– –199,9	200,0– –249,9	250,0– –299,9	300,0 km ² i więcej and more
OGÓŁEM..... TOTAL	182^a	–	2	37	89	43	6	3	1	1
Poniżej 2500..... Below	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–
2500–4999.....	13	–	–	10	3	–	–	–	–	–
5000–7499.....	34	–	1	11	17	3	1	–	1	–
7500–9999.....	40	–	–	8	25	7	–	–	–	–
10000–14999.....	41	–	–	3	27	11	–	–	–	–
15000–19999.....	20	–	1	–	6	11	1	1	–	–
20000–39999.....	24	–	–	5	7	8	2	2	–	–
40000–99999.....	7	–	–	–	2	3	2	–	–	–
100000–199999.....	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–
200000 i więcej..... and more	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1

a W tym 3 gminy mające również status miasta na prawach powiatu.

a Of which 3 gminas that are also cities with powiat status.

TABL. 3 (36).

POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2017 R.

Stan w dniu 31 XII

POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS IN 2017

As of 31 XII

GRUPY POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS BY NUMBER OF POPU- LATION	Ogółem Total	O powierzchni Area							
		poniżej below 50,0 km ²	50,0– –99,9	100,0– –299,9	300,0– –499,9	500,0– –999,9	1000,0– –1499,9	1500,0– –1999,9	2000,0 km ² i więcej and more
OGÓŁEM..... TOTAL	22	–	2	–	6	10	3	1	–
Poniżej 50000..... Below	2	–	–	–	1	1	–	–	–
50000–74999.....	2	–	–	–	1	1	–	–	–
75000–99999.....	3	–	1	–	–	2	–	–	–
100000–149999.....	8	–	1	–	2	5	–	–	–
150000–199999.....	3	–	–	–	1	1	1	–	–
200000 i więcej..... and more	4	–	–	–	1	–	2	1	–

TABL. 4 (37).

**RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
W 2017 R.**

Stan w dniu 31 XII

COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2017

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city coun- cils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM.....	2853	89	449	39	TOTAL
W tym kobiety.....	707	20	86	7	Of which women

WEDŁUG WIEKU BY AGE

18–29 lat.....	70	3	3	–	18–29 years
30–39.....	382	15	36	4	30–39
40–49.....	608	18	83	9	40–49
50–59.....	978	18	177	14	50–59
60 lat i więcej.....	815	35	150	12	60 and more

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu.

a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status.

TABL. 4 (37).

RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO**W 2017 R. (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2017 (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city councils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL

Wyższe.....	1000	73	340	36	Tertiary
Policealne i średnie	1147	12	94	3	Post-secondary and secondary
Zasadnicze zawodowe	636	2	15	–	Basic vocational
Gimnazjalne i podstawowe	70	2	–	–	Lower secondary and primary

WEDŁUG GRUP ZAWODÓW^b BY OCCUPATIONAL GROUPS^b

Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	167	18	158	28	Managers
Specjaliści.....	656	53	155	6	Professionals
Technicy i inny średni personel.....	412	8	29	2	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi	256	2	43	–	Clerical support workers
Pracownicy usług i sprzedawcy	355	3	23	1	Service and sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	442	–	19	2	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy.....	277	4	9	–	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	128	–	4	–	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy przy pracach prostych	66	–	2	–	Elementary occupations
Siły zbrojne.....	12	–	–	–	Armed forces occupations

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. b Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 78; w podziale według grup zawodów nie uwzględniono radnych będących bezrobotnymi, niepracującymi i uczącymi się; emeryci i renciści ujmowani są według zawodu wykonywanego przed przejściem na emeryturę lub rentę.

a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status. b See general notes, Item 3 on page 78; in the division by occupational groups data do not include unemployed, not working and studying councillors; retirees and pensioners are classified by occupation performed before taking retirement or other pension.

TABLE 5 (38). **ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**
PAID EMPLOYMENT AND WAGES AND SALARIES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE AVERAGE PAID EMPLOYMENT					
O G Ó Ł E M	29539	28841	28951	29163	T O T A L
w tym:					of which:
Administracja państwowa	10400	9783	9674	9543	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	19058	18979	19199	19541	Local government administration
gminy i miasta na prawach powiatu	12814	12640	12861	13118	gminas and cities with powiat status
powiaty	4308	4551	4588	4604	powiats
województwo	1936	1788	1750	1819	voivodship
PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO^a w zł AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES ^a in zł					
O G Ó Ł E M	3837,89	4500,07	4630,45	4940,94	T O T A L
w tym:					of which:
Administracja państwowa	4118,08	4624,74	4955,01	5191,34	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	3674,52	4426,21	4456,32	4809,22	Local government administration
gminy i miasta na prawach powiatu	3752,55	4579,20	4581,09	4938,06	gminas and cities with powiat status
powiaty	3267,39	3871,56	3927,03	4255,13	powiats
województwo	4063,97	4756,79	4924,92	5283,23	voivodship

a Patrz uwagi ogólne do działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str. 158.

a See general notes to the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 3 on page 158.

DZIAŁ IV BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

Uwagi ogólne

1. W dziale prezentuje się dane z zakresu działania Policji, sądownictwa oraz straży pożarnej.

2. Dane o przestępstwach stwierdzonych oraz o skazanych przez sądy podano według klasyfikacji Kodeksu karnego z 1997 r., obowiązującego od 1 IX 1998 r. (ustawa z dnia 6 VI 1997 r., tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1600, z późniejszymi zmianami), Kodeksu karnego skarbowego obowiązującego od 17 X 1999 r. (ustawa z dnia 10 IX 1999 r., tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1958) lub innych ustaw szczególnych.

3. **Przestępstwo stwierdzone** jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. obowiązującym od 1 IX 1998 r. (ustawa z dnia 6 VI 1997 r. tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1600, z późniejszymi zmianami) – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego objęty oskarżeniem prokuratora, a nadto każdy występki skarbowy, których charakter jako przestępstwa został potwierdzony w wyniku postępowania przygotowawczego.

Przestępstwo stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego, jest to przestępstwo wykryte.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych i wskaźnikach wykrywalności sprawców przestępstw pochodzą z policyjnych systemów informacyjnych.

U w a g a. Do 2012 r. prezentowane dane zawierały informacje o przestępstwach stwierdzonych przez Policję, jak również stwierdzonych w śledztwach własnych prowadzonych w prokuraturach. Od 2013 r. dane dotyczą spraw prowadzonych przez Policję lub powierzonych przez prokuratora w całości do prowadzenia przez Policję.

Od 2014 r. dane o przestępstwach stwierdzonych nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. Zgodnie z obowiązującą metodologią stwierdzenie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich dokonywane jest w postę-

CHAPTER IV PUBLIC SAFETY. JUSTICE

General notes

1. The chapter presents data concerning the activity of the Police, courts of law and fire department.

2. Data concerning ascertained crimes as well as adults convicted are given according to the classification of the Criminal Code of 1997, valid since 1 IX 1998 (the law dated 6 VI 1997, uniform text Journal of Laws 2018 item 1600, with later amendments), the Penal Fiscal Code valid since 17 X 1999 (the law dated 10 IX 1999, uniform text Journal of Laws, 2018 item 1958) or other specific laws.

3. An **ascertained crime** is an event, which after the completion of preparatory proceeding was confirmed as a crime. In connection with the Criminal Code of 1997, valid since 1 IX 1998 (the law dated 6 VI 1997, uniform text Journal of Laws 2018 item 1600, with later amendments) crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation by a prosecutor, moreover every revenue related misdemeanour, the character of which was confirmed as a crime as a result of preparatory proceedings.

An ascertained crime in completed preparatory proceeding, in which at least one suspect was found is a detected crime.

Information regarding ascertained crimes and rates of detectability of delinquents in ascertained crimes come from police information system.

N o t e. Until 2012 presented data contained information on crimes ascertained by the Police, as well as ascertained in investigations conducted by the prosecutor's offices. Since 2013 data concern cases conducted by the Police or entrusted by the prosecutor entirely to the Police conduction.

Since 2014 data about ascertained crimes do not include punishable acts committed by juveniles. In accordance with the amended methodology, the specification of the number of juveniles committing punishable acts takes place during

powaniu sądowym po uprzednim przekazaniu przez Policję akt w sprawach nieletnich do sądu rodzinnego.

4. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

5. Wpływ spraw do sądów oznacza liczbę spraw, które zostały wniesione do sądów powszechnych w celu rozpatrzenia w postępowaniu sądowym.

Sądy apelacyjne rozpatrują sprawy odwoławcze od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe. Do sądu apelacyjnego wpływają sprawy z kilku sądów okręgowych (od 2 do 6), objętych obszarem jego właściwości.

Sądy okręgowe rozpatrują w pierwszej instancji sprawy, gdy ustawa tak stanowi oraz w drugiej instancji – odwołania od orzeczeń sądów rejonowych.

6. Sprawą załatwioną jest:

- 1) w sądownictwie administracyjnym – sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie kończące postępowanie, połączono ją z inną sprawą do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia, przekazano do innego sądu administracyjnego lub też zakreślono zgodnie z zasadami biurowości. W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną z chwilą wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie, które dotyczy ostatniej z osób;
- 2) w sądownictwie powszechnym – sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie lub połączono ją z inną sprawą albo przekazano do innego rodzaju sądu lub organu. W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną, gdy dotyczy to wszystkich osób występujących w sprawie.

Liczba spraw do załatwienia (w Sądzie Najwyższym – do rozstrzygnięcia) jest sumą spraw niezakończonych w latach poprzednich i spraw, które wpłynęły w danym roku.

Sprawy (postępowania) załatwione lub zakończone w danym roku obejmują również sprawy niezakończonych w latach poprzednich.

7. Sprawy rodzinne obejmują postępowanie:

- 1) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- 2) dotyczące nałożenia na alkoholików obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
- 3) wobec nieletnich w zakresie:

court proceedings after the Police provides records in juvenile cases to the family court.

4. The rate of detectability of delinquents is the relation of the number of detected crimes in a given year (including those detected after resumption following discontinuance) to the total number of crimes ascertained in a given year, plus the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to undetected delinquents.

5. Incoming cases are the number of cases that were filed in common courts for consideration in a court proceedings. Appeal, regional and district courts function within the framework of the organizational structure of common courts.

Appeal courts consider cases in which the verdicts issued by regional courts of first instance are appealed. An appeal court considers cases from several regional courts (from 2 to 6) within its jurisdiction.

Regional courts consider cases relegated by the law in the first instance and appeals of regional court verdicts in the second instance.

6. A resolved case is:

- 1) in administrative courts – a case in regard to which sentence or an order closing the proceedings has been issued, or combined with another case for joint examination and resolution, or which has been transferred to a different kind of administrative court or marked as resolved according to office administration rules. A case that involves a number of persons is considered resolved when an order closing the proceedings concerning the last of the persons in question is passed;
- 2) in common courts – a case in regard to which a sentence or order has been issued or combined with another case, or which has been transferred to a different kind of court or authority. A case that involves a number of persons is considered resolved when this applies to all the persons.

The number of pending cases (in the Supreme Court – cases waiting for decision) is the sum of all unresolved cases from previous years and cases that were brought in the given year.

The resolved cases and completed proceedings in a given year also include the cases unresolved from previous year.

7. Family cases include the following proceedings:

- 1) family and guardianship law;
- 2) regarding enforcement of compulsory treatment of alcoholics;

- a) zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat,
 - b) postępowania w sprawach o czyny karalne w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem 17 lat,
 - c) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat;
- 4) w związku z leczeniem narkomanów;
 - 5) w sprawie kontroli umieszczania w zakładach lecznictwa psychiatrycznego.

Tryb postępowania wobec nieletnich przed sądem (pkt 3a i 3b) wynika z ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 969).

Zmiany dokonane w ustawie, które weszły w życie z dniem 2 I 2014 r. zniosły dwuetapową procedurę postępowania sądów wobec nieletnich. Zgodnie z obowiązującą jednoetapową procedurą sąd prowadzi postępowanie i orzeka w sprawach, w których zachodzi podejrzenie demoralizacji lub popełnienia czynu karalnego przez nieletniego.

8. Dorośli skazani są to osoby, które w chwili popełnienia przestępstwa miały ukończone 17 lat.

9. Rejestry sądowe prowadzone są na podstawie ustaw i przepisów wykonawczych. Stany rejestrów określają liczbę podmiotów zarejestrowanych w określonym dniu.

Sprawy rejestrowe prowadzone są w sądach rejonowych – wydziałach gospodarczych i Krajowym Rejestrze Sądowym (sądach rejestrowych).

10. Pożary są to niekontrolowane procesy palenia, w miejscu do tego nieprzeznaczonym.

Miejscowe zagrożenia są to inne niż pożar zdarzenia wynikające z rozwoju cywilizacyjnego i naturalnych praw przyrody, a stwarzające zagrożenie dla życia, środowiska lub mienia.

Alarmy fałszywe są to wezwania do zdarzeń, które faktycznie nie miały miejsca lub zaistniały, lecz nie wymagały podjęcia działań ratowniczych.

11. Podziału pożarów według rodzaju obiektu, miejscowych zagrożeń według rodzaju stwarzanego przez nie zagrożenia oraz przypuszczalnych przyczyn pożarów dokonano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 VII 2017 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz. U. poz. 1319).

3) with respect to juveniles concerning:

- a) prevention and counteraction of the demoralization of persons under the age of 18,
 - b) proceedings in cases concerning punishable acts committed by persons aged 13–16,
 - c) execution of educational and corrective measures concerning persons with regard to whom such measures have been adjudicated, but not longer than until the age of 21;
- 4) compulsory treatment of drug addicts;
 - 5) supervising the placement of an individual in a psychiatric treatment facility.

Court proceedings against juveniles (points 3a and 3b) are based on the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 X 1982 (uniform text Journal of Laws 2018 item 969).

Amendments to the law entered into force as of 2 I 2014 abolished the two-stage court proceedings against juveniles. According to the valid single-stage procedure the court conducts the proceedings and adjudges of cases in which occur suspicion of demoralization or commitment punishable act by a juvenile.

8. Adult convicts are persons who at the time of committing crime were at least 17 years.

9. Court registers are kept on the basis of laws and executive regulations. Registers contain the number of entities registered on a given day.

Registry cases are held in the commercial departments of district courts and in the National Court Register (registers' courts).

10. Fires are out-of-control burning processes in places not suitable for this.

Local threats are events different from fires being a result of civilization development and laws of nature, creating threat to life, environment or property.

False alarms are calls for incidents which actually have not occurred or have occurred but rescue action was not needed.

11. Division of fires by type of object, local threats by type of threat created by them and presumed causes of fires was completed in accordance with the decree of the Minister of the Interior and Administration, dated 3 VII 2017, on rules of organisation of the national system of rescue and fire extinguishing (Journal of Laws item 1319).

TABL. 1 (39).

**PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH
POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH^a**
**ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY
PROCEEDINGS^a**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	94302	69300	72583	82410	T O T A L
w tym w miastach.....	73186	49957	56578	61077	of which in urban areas
w tym:					of which:
Przeciwko życiu i zdrowiu – art. 148–162 kk.....	2303	1191	1223	1362	Against life and health – Art. 148–162 Criminal Code
w tym:					of which:
zabójstwo – art. 148 kk.....	42	40	17	23	homicide – Art. 148 Criminal Code
uszczerbek na zdrowiu – art. 156 i 157 kk.....	1128	650	750	804	damage to health – Art. 156 and 157 Criminal Code
udział w bójce lub pobiciu – art. 158 i 159 kk.....	878	366	325	327	participation in violence or assault – Art. 158 and 159 Criminal Code
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – art. 163–180 kk.....	9391	6119	6391	5763	Against public safety and safety of transport – Art. 163–180 Criminal Code
w tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego – art. 178a kk.....	8202	4722	4408	3965	of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant – Art. 178a Criminal Code
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania – art. 189–196 kk.....	3771	2090	2007	1980	Against freedom, freedom conscience and religion – Art. 189–196 Criminal Code
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności – art. 197–205 kk.....	531	247	362	370	Against sexual freedom and morals – Art. 197–205 Criminal Code
w tym zgwałcenie – art. 197 kk.....	331	81	178	126	of which rape – Art. 197 Criminal Code
Przeciwko rodzinie i opiece – art. 206–211 kk.....	2620	2038	1799	2043	Against the family and guardianship – Art. 206–211 Criminal Code
w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną – art. 207 kk.....	1429	1232	1220	1265	of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person – Art. 207 Criminal Code
Przeciwko czci i netykalności cielesnej – art. 212–217 kk.....	1195	227	221	311	Against good name and personal integrity – Art. 212–217 Criminal Code
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – art. 222–231 kk ^b	2838	2790	3896	2612	Against the activities of state institutions and local government – Art. 222–231 Criminal Code ^b
w tym:					of which:
naruszenie netykalności cielesnej lub czynna napaść na funkcjonariusza publicznego – art. 222 i 223 kk.....	504	532	488	423	battery or active assault on a public official – Art. 222 and 223 Criminal Code
wywieranie wpływu na funkcjonariusza publicznego lub na czynności organu administracji rządowej, samorządowej lub państwowej bądź spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania przez niego czynności służbowych – art. 224 kk.....	522	341	488	423	exerting influence on a public official or on the activity of an organ of the government administration, local government units or State administration, or causing severe harm to the health of a public official during the performance of official duties – Art. 224 Criminal Code
znieważenie funkcjonariusza publicznego albo znieważanie lub poniżanie organu konstytucyjnego RP – art. 226 kk.....	1249	1051	1069	886	insulting or belittling a public official or insulting a constitutional body of the Republic of Poland – Art. 226 Criminal Code
przestępstwa korupcyjne – art. 228–231, 250a, 296a i 296b kk.....	566	800	1937	938	corruption – Art. 228–231, 250a, 296a and 296b Criminal Code

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 84. b Łącznie z przestępstwami z art. 250a kk (korupcja wyborcza) z rozdziału „Przeciwko wyborom i referendum” oraz z art. 296a i 296b kk (korupcja na stanowisku kierowniczym i korupcja sportowa) z rozdziału „Przeciwko obrotowi gospodarczemu”.

a See general notes item 3 on page 84. b Including Art. 250a (corruption concerning elections) in the section “Against election and referendum” and Art. 296a and 296b (corruption on the managing post and corruption in sport) in the section “Against economic activity” of the Criminal Code.

TABL. 1 (39).

**PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH
POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH^a (dok.)**
ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY
PROCEEDINGS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – art. 232–247 kk.....	1782	1409	1409	1505	Against the judiciary – Art. 232–247 Criminal Code
Przeciwko porządkowi publicznemu – art. 252–264 kk.....	337	581	433	290	Against public order – Art. 252–264 Criminal Code
Przeciwko wiarygodności dokumentów – art. 270–277 kk ^e	5604	4180	8759	11024	Against the reliability of documents – Art. 270–277 Criminal Code ^e
Przeciwko mieniu – art. 278–295 kk ^d w tym: kradzież rzeczy – art. 275 § 1, 278 i 279 ^e kk.....	50674	34866	31512	32375	Against property – Art. 278–295 Criminal Code ^d of which: property theft – Art. 275 § 1, 278 and 279 ^e Criminal Code
w tym kradzież samochodu.....	1032	566	511	338	of which automobile theft
krótkotrwały zabór pojazdu – art. 289 kk.....	306	143	113	118	wifful short-term theft of automobile – Art. 289 Criminal Code
kradzież z włamaniem – art. 279 kk ^f	9770	5754	4712	3948	burglary – Art. 279 Criminal Code ^f
rozbój – art. 280 kk.....	2213	520	492	437	robbery – Art. 280 Criminal Code
kradzież rozbójnicza – art. 281 kk.....	117	118	86	91	theft with assault – Art. 281 Criminal Code
wymuszenie rozbójnicze – art. 282 kk.....	1553	60	32	38	criminal coercion – Art. 282 Criminal Code
oszustwo – art. 286 i 287 kk.....	9189	11712	10972	14895	fraud – Art. 286 and 287 Criminal Code
Przeciwko obrotowi gospodarczemu – art. 296–309 kk ^g	825	1150	757 ^h	373	Against economic activity – Art. 296–309 Criminal Code ^g
Przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi – art. 310–315 kk.....	970	1031	863	670	Against money and securities trading – Art. 310–315 Criminal Code
Przestępstwa z ustaw szczególnych:					Crimes by specific laws:
O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (jednolity tekst Dz. U. 2012 poz. 1356 z późniejszymi zmianami).....	133	1008	453	45	On Sobriety and Alcohol Education (uniform text Journal of Laws 2012, item 1356, with later amendments)
O prawie autorskim i prawach pokrewnych (jednolity tekst Dz. U. 2006 Nr 90, poz. 631, z późniejszymi zmianami)	557	2358	1502	8933	On Copyright and Related Laws (uniform text Journal of Laws 2006 No. 90, item 631, with later amendments)
O przeciwdziałaniu narkomanii – ustawy z dnia 24 IV 1997 (jednolity tekst Dz. U. 2003 Nr 24, poz. 198, z późniejszymi zmianami) i z dnia 29 VII 2005 r. (jednolity tekst Dz. U. 2016 poz. 224) ...	7211	5938	8428	10265	On Counteracting Drug Addiction – laws dated 24 IV 1997 (uniform text Journal of Laws 2003 No. 24, item 198 with later amendments) and dated 29 VII 2005 (uniform text Journal of Laws 2016, item 224)
Przestępstwa skarbowe – kks.....	159	139	123	116	Fiscal offences – Penal Fiscal Code
w tym akcyza.....	31	28	63	43	of which excise

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 84. c Z wyłączeniem kradzieży lub przywłaszczenia dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk). d Łącznie z kradzieżą lub przywłaszczeniem dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk z rozdziału „Przeciwko wiarygodności dokumentów”). e Wyłącznie w zakresie kradzieży samochodu poprzez włamanie. f Z wyłączeniem kradzieży samochodu poprzez włamanie. g Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kk. h Dane zostały zmienione w stosunku o opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a See general notes item 3 on page 84. c Excluding theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code). d Including theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code in the section “Against the reliability of documents”). e Exclusively in regard to automobile theft by burglary. f Excluding automobile theft by burglary. g Excluding corruption under Art. 296a and 296b of the Criminal Code. h Data have been changed in relation to data published in the previous edition of the Yearbook.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 2 (40). **WSKAŹNIKI WYKRYWALNOŚCI SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW^a**
RATES OF DETECTABILITY OF DELINQUENTS IN CRIMES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w %		in %		
O G Ó Ł E M	66,1	67,1	72,9	79,4	TOTAL
w tym przestępstw ^b :					of which of crimes ^b :
Przeciwko życiu i zdrowiu	84,1	77,7	77,6	82,7	Against life and health
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	98,8	98,1	98,4	98,4	Against public safety and safety of transport
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania	94,8	83,2	84,9	84,0	Against freedom, freedom conscience and religion
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	90,1	81,8	81,0	82,4	Against sexual freedom and morals
Przeciwko rodzinie i opiece	100,0	98,7	99,0	99,3	Against the family and guardianship
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej...	98,9	73,6	72,9	79,4	Against good name and personal integrity
Przeciwko mieniu	43,2	46,2	49,1	58,1	Against property

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 85. b Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1 na str. 87.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a See general notes, item 4 on page 85. b Articles of the Criminal Code see table 1 on page 87.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 3 (41). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji DISTRICT COURTS – courts of first instance					
O G Ó Ł E M	821621	803113	826802	874626	TOTAL
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	31162	25049	25330	25514	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie	48553	47109	40204	34952	Concerning offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	80097	79567	81784	78415	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne	483297	511151	541721	593362	Civil
w tym wieczysto-księgowo ^b	269359	307611	347426	380549	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	94060	99458	95443	97306	Family
Z zakresu prawa pracy	5266	4333	3811	3306	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych .	1886	3055	2874	2321	Related to social security law
Gospodarcze ^c	33557	33391	35635	39450	Commercial law ^c
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal					
O G Ó Ł E M	53744	57591	58938	57922	TOTAL
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	517	680	604	564	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	19975	18651	18060	19623	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	20973	24273	25236	25487	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	850	832	814	787	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych .	7628	8188	8763	6155	Related to social security law
Gospodarcze	3501	4967	5461	5306	Commercial law

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Łącznie ze zbiorami dokumentów. c Bez spraw rejestrowych. d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Including collections of documents. c Excluding registry cases. d Including family cases (i.a., divorce).

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 4 (42). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW Powszechnych w 2017 R.**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		krakowski	nowosądecki	tarnowski	
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji DISTRICT COURTS – courts of first instance					
O G Ó Ł E M	874626	594706	155219	124701	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	25514	16462	4930	4122	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie	34952	22231	5238	7483	Concerning offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykro- czenia ^a	78415	51954	12050	14411	Other criminal and concern- ing petty offences ^a
Cywilne	593362	401780	111404	80178	Civil
w tym wieczysto-księgow ^b	380549	254755	78446	47348	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	97306	69511	16175	11620	Family
Z zakresu prawa pracy	3306	2120	464	722	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	2321	1571	439	311	Related to social security law
Gospodarcze ^c	39450	29077	4519	5854	Commercial law ^c
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal					
O G Ó Ł E M	57922	41112	8288	8522	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	564	420	78	66	Criminal with bills of indict- ment
Pozostałe karne i o wykro- czenia ^a	19623	12726	2563	4334	Other criminal and concern- ing petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	25487	18176	4298	3013	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	787	581	114	92	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	6155	3903	1235	1017	Related to social security law
Gospodarcze	5306	5306	x	x	Commercial law

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. c Bez spraw rejestrowych. d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. c Excluding registry cases. d Including family cases (i.a., divorce).

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 5 (43). **DOROŚLI SKAZANI PRAWOMOCNIE PRZEZ SĄDY Powszechnie ZA PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO**
ADULTS VALIDLY SENTENCED BY COMMON COURTS FOR CRIMES
PROSECUTED BY PUBLIC ACCUSATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	26064	18364	19847	16354	T O T A L
w tym mężczyźni	23937	16452	17818	14716	of which men
w tym za przestępstwa ^a :					of which for crimes ^a :
Przeciwko życiu i zdrowiu	2449	2258	2683	2230	Against life and health
w tym:					of which:
zabójstwo	33	31	24	15	homicide
uszczerbek na zdrowiu, udział w bóje lub pobiciu	1181	833	825	701	damage to health, participation in violence or assault

a Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1 na str. 87.

a Criminal Code articles see table 1 on page 87.

TABLE 5 (43). **DOROŚLI SKAZANI PRAWOMOCNIE PRZEZ SĄDY POWSZECHNE ZA PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO (dok.)**
ADULTS VALIDLY SENTENCED BY COMMON COURTS FOR CRIMES PROSECUTED BY PUBLIC ACCUSATION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	8030	4689	5320	4280	Against safety in transport
w tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego	7394	4166	4102	3281	of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	832	712	719	680	Against freedom, freedom conscience and religion, sexual freedom and morals
w tym zgwałcenie	34	51	38	43	of which rape
Przeciwko rodzinie i opiece	2122	1542	1427	1187	Against the family and guardianship
w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną	1059	925	873	823	of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person
Przeciwko mieniu	7447	5450	5651	4661	Against property
w tym:					of which:
kradzież rzeczy	2317	1410	1453	1255	property theft
kradzież z włamaniem	831	691	700	546	burglary
rozbój	440	283	292	258	robbery

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.
S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABLE 6 (44). **ZALATWIONE SPRAWY RODZINNE**
RESOLVED FAMILY CASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	25494	18108	15518	14943	T O T A L
O rozwód	5529	6096	6128	5849	By divorce
O separację	559	347	324	316	By separation
O alimenty	7515	5590	4801	4646	By alimony
Nieletnich ^a :					Concerning juveniles ^a :
w postępowaniu wyjaśniającym w związku z:					in investigation proceedings involving:
demoralizacją	2608	x	x	x	demoralization
czynami karnalnymi	5187	x	x	x	punishable acts
na posiedzeniu lub rozprawie w związku z:					at session or hearing involving:
demoralizacją	1407	x	x	x	demoralization
czynami karnalnymi	2689	x	x	x	punishable acts
w postępowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzenie:					in investigation of cases in which occurs suspicion of:
demoralizacji	x	3077	2363	2348	demoralization
popelnienia czynu karnalnego	x	2998	1902	1784	committing punishable act

a Dane dotyczą osób; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 86.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Data relate to persons; see general notes, item 7 on page 86.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 7 (45). **SPRAWY RODZINNE ZAŁATWIONE W 2017 R.**
FAMILY CASES RESOLVED IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		krakowski	nowosą- decki	tarnowski	
O G Ó Ł E M	14943	10117	2561	2265	T O T A L
O rozwód	5849	3920	1037	892	By divorce
O separację	316	173	74	69	By separation
O alimenty	4646	3217	774	655	By alimony
Nieletnich ^a w postępowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzeenie:					Concerning juveniles ^a in investigation of cases in which occurs suspicion of:
demoralizacji	2348	1694	311	343	demoralization
popelnienia czynu karalnego .	1784	1113	365	306	committing punishable act

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 86.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a See general notes, item 7 on page 86.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 8 (46). **PODMIOTY W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM^a**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES IN THE NATIONAL COURT REGISTER^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Rejestr Przedsiębiorców					Register of Entrepreneurs
Przedsiębiorstwa państwowe	11	6	6	6	State owned enterprises
Przedsiębiorstwa zagraniczne	6	4	4	3	Foreign enterprises
Spółeczno-zawodowe organizacje rolników ^b	44	46	47	47	Professional organisations of farmers ^b
Spółdzielnie	767	800	784	786	Cooperatives
Spółki jawne	3190	3484	3523	3570	Unlimited partnerships
Spółki z ograniczoną odpowie- dzialnością	13013	24043	27222	29986	Limited liability companies
Rejestr Stowarzyszeń, Innych Orga- nizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Samodzielnych Publicz- nych Zakładów Opieki Zdrowotnej^c					Register of Associations, Other So- cial and Professional Organisations, Foundations and Independent Public Health Care Facilities^c
Stowarzyszenia ^d	4873	6377	6686	6936	Associations ^d
Związki zawodowe	510	515	516	518	Trade unions
Izby gospodarcze	24	31	31	31	Economic chambers
Rejestr Dłużników Niewypłacalnych					Register of Insolvent Debtors
Dłużnicy ogółem	15090	30538	36119	38227	Total debtors

a Sądem rejestrowym prowadzącym Krajowy Rejestr Sądowy na terenie województwa jest Sąd Rejonowy w Krakowie.
b Prowadzące działalność gospodarczą. c W 2010 r. – „Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych,
Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej”. d Z wyłączeniem stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sporto-
wych.

U w a g a. Rejestr obejmuje także inne podmioty.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a The District Court in Kraków serves as the registry court conducting National Court Register in the voivodship.
b Conducting economic activity. c In 2010 – "Register of Associations, Other Social and Professional Organisations,
Foundations and Public Health Care Facilities". d Excluding physical education associations and sports associations.

N o t e. Register also included other entities.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 9 (47). ZAREJESTROWANA DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
REGISTERED ACTIVITY OF THE STATE FIRE SERVICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
LICZBA ZDARZEŃ	61594	45120	35084	43844	NUMBER OF EVENTS
Pożary	10483	12277	8832	10994	Fires
Miejscowe zagrożenia ^a	49441	30142	23865	29145	Local threats ^a
Alarmy fałszywe	1670	2701	2387	3705	False alarms
Pożary według rodzaju obiektu:					Fires by type of object:
Obiekty użyteczności publicznej	203	171	194	201	General purpose public buildings
Obiekty mieszkalne	1931	2032	2209	2323	Residential buildings
Obiekty produkcyjne	160	200	201	198	Manufacturing facilities
Obiekty magazynowe	76	66	50	84	Warehouse facilities
Środki transportu	665	644	687	728	Transport equipment
Lasy	115	335	92	114	Forests
Uprawy ^b	3429	5049	2827	3944	Crops ^b
Inne ^c	3904	3780	2572	3402	Others ^c
Miejscowe zagrożenia według wybranych rodzajów stwarza- nego przez nie zagrożenia:					Local threats by selected types of threat created by them:
Silne wiatry	1735	7069	3082	6543	Strong winds
Przybory wód	7262	96	224	419	Water rise
Opady śniegu	1761	794	772	265	Snow precipitation
Opady deszczu	23064	925	1341	1699	Rain precipitation
W komunikacji drogowej	6161	6386	6665	7028	In road transportation
Straty materialne ogółem ^d w tys. zł	458895	75154	85160	143799	Total of material losses ^d in thous. zł
w tym budynki	93062	31792	38151	74555	of which buildings
Ratownicy ^e biorący udział w akcjach ratowniczych	413982	332218	280413	337079	Rescue personnel ^e participating in rescue operations
Wypadki ^f z ludźmi	3877	5133	5816	5347	Casualties ^f
w tym przy pożarach	265	342	318	279	of which during fires
ofiary śmiertelne	218	205	204	216	fatalities
ranni i poparzeni	3659	4928	5612	5131	injured and burn victims
w tym ratownicy ^e	40	51	38	33	of which rescue personnel ^e
Wybrane przypuszczalne przyczyny pożarów:					Selected presumed fire causes:
Podpalenia	3991	5523	3156	4266	Arsons
Nieostrożność	2471	2332	1538	1896	Carelessness
Zły stan urządzeń: elektrycznych i mechanicznych	482	393	387	405	Bad condition of devices: electric and mechanic
ogrzewczo – kominowych	348	200	313	278	heating – chimney's
Samozapalenia	98	35	17	22	Self-setting fires
Wyładowania atmosferyczne	65	77	56	43	Statics

a Klęski żywiołowe, katastrofy, wypadki, awarie i inne zagrożenia życia i mienia. b Łącznie z budynkami inwentarskimi i gospodarczymi, maszynami rolniczymi. c Pożary np.: śmietników, wysypisk, kanałów wentylacyjnych, garaży wolnostojących, traw. d Według szacunków przeprowadzonych bezpośrednio po akcji ratowniczej, w cenach bieżących. e Państwowej Straży Pożarnej i Ochotniczych Straży Pożarnych. f Podczas akcji ratowniczych.

Źródło: dane Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej [<http://www.kgpsp.gov.pl>, data dostępu 28.09.2018].

a Natural disasters, catastrophes, accidents, failures and other threats to life and property. b Including livestock and farm buildings, agricultural machinery. c For example fires of: the bins, dumps, ventilation channels, detached garages, grasses. d According to estimation conducted immediately after rescue operation, in current prices. e Of the State Fire Service and Volunteer Fire Services. f During rescue operations.

Source: data of the Municipal Headquarters of the State Fire Service [<http://www.kgpsp.gov.pl>; date of access 28.09.2018].

DZIAŁ V LUDNOŚĆ

CHAPTER V POPULATION

Uwagi ogólne

General notes

1. Tablice działu opracowano na podstawie:

- 1) bilansów stanu i struktury ludności na terenie gminy. Bilanse ludności sporządzane są dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego, przy uwzględnieniu zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych;
- 2) rejestrów Ministerstwa Cyfryzacji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały oraz czasowy (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
- 3) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- 4) sprawozdawczości sądów – o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.

U w a g a. Dane o ludności (według stanu w dniu 30 VI i 31 XII) oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) za lata 1999–2009 opracowano przy przyjęciu liczby ludności zbilansowanej w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, a od 2010 r. w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Bilans ludności jest opracowywany dla dwóch kategorii zamieszkania – według **krajowej** oraz **międzynarodowej definicji zamieszkania**. Różnica dotyczy kryteriów w zakresie migracji czasowych uwzględnianych w każdym z bilansów – w przypadku:

- 1) **krajowej definicji zamieszkania** – uwzględniane są migracje czasowe wewnętrzne, tj. różnica między liczbą osób, które czasowo wyjechały z gminy na ponad 3 miesiące (do 2005 r.

1. Chapter tables were compiled on the basis of:

- 1) the balances of the size and structure of the population in a gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census, taking into account changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent as well as temporary residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division;
- 2) the registers of the Ministry of Digital Affairs – on internal and international migration of population for permanent and temporary residence (since 2006 the source of these data is PESEL register – Common Electronic System of Population Register);
- 3) documentation of Civil Status Offices – regarding registered marriages, births and deaths;
- 4) documentation of courts – regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces.

N o t e. Data about population (as of 30 VI and 31 XII) as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 population etc.) for 1999–2009 were prepared assuming the number of population balanced on the basis of results of the Population and Housing Census 2002 and since 2010 of the Population and Housing Census 2011.

2. The balance of the population is being developed for the two categories of residence – according to **national and international definition of residence**. The difference concerns the criteria for the migration for temporary stay taken into account in each of the balance sheets – in the case of:

- 1) **national definition of residence** – includes internal migration for temporary stay, i.e. the difference between the number of persons who temporarily left the gmina for more than

– ponad 2 miesiące) do innego miejsca w kraju a liczbą osób przybyłych z innego miejsca w kraju na okres ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące); do ludności gminy nie są zatem zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast są zaliczani stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności);

2) **międzynarodowej definicji zamieszkania (rezydenci)** – uwzględniane są długookresowe migracje czasowe zarówno wewnętrzne, jak i zagraniczne, tj. różnica między liczbą osób, które wyjechały z gminy na co najmniej 12 miesięcy do innego miejsca w kraju lub za granicę a liczbą osób przybyłych do gminy z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (imigranci bez karty stałego pobytu) na co najmniej 12 miesięcy. Do rezydentów gminy zalicza się zatem wszystkie osoby mieszkające lub zamierzające mieszkać na jej terenie nie krócej niż 1 rok. Rezydenci (ludność rezydująca) to kategoria stanu ludności opracowana na potrzeby statystyki międzynarodowej zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1260/2013 z dnia 20 XI 2013 r. w sprawie statystyk europejskich w dziedzinie demografii.

Prezentowane w dziale dane o ludności i w zakresie współczynników demograficznych opracowano zgodnie z krajową definicją zamieszkania – z wyjątkiem tabl. 29 i 30, które dotyczą rezydentów.

3. Przez **ludność w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni w wieku 45–64 lata i kobiety w wieku 45–59 lat. Przez **ludność w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w wieku **przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz **ludność w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

4. **Mediana wieku** (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

5. Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano:

– małżeństwa – według miejsca zamieszkania męża przed ślubem, a jeśli mąż mieszkał na stałe za granicą – według miejsca zamieszkania żony w Polsce przed zawarciem związku małżeńskiego;

3 months (until 2005 – more than 2 months) to another place in the country and the number of persons who arrived from somewhere else in the country for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months). For the population of the gmina therefore are not counted immigrants staying in Poland temporarily, but are counted Polish permanent residents temporarily staying abroad (regardless of the period of their temporary presence / absence);

2) **the international definition of residence (residents)** – includes long-term temporary migration both – internal and international, i.e. the difference between the number of persons who left the gmina for at least 12 months to another place in the country or abroad and the number of persons who arrived to the community from elsewhere in the country or from abroad (immigrants without residence card) for at least 12 months. For residents of the gmina, therefore, are included all persons living or intending to live in the area of gmina for not less than 1 year. Residents (resident population) are the category of the state population developed for international statistics in accordance with Regulation of the European Parliament and of the Council (EU) No. 1260/2013 of 20 XI 2013 on European statistics on demography.

Presented in the section data on the population in terms of demographic rates are developed according to the national definition of residence – with the exception of tables 29 and 30, which relate to the residents.

3. The **working age population** refers to males, aged 18–64, and females, aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the **pre-working age population**, i.e., up to the age of 17 and the **post-working age population**, i.e., 65 and more for males and 60 and more for females.

4. **Median age** of population is a parameter determining border of age, which half of population has already exceeded and second half has not reached yet.

5. Data regarding the **vital statistics** according to territorial division were compiled as follows:

– marriages – according to the husband's place of permanent residence before contracting of a marriage or by the wife's place of residence in Poland if her husband stayed permanently abroad before contracting of a marriage;

- separacje – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszkała za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża);
- rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszkała za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka);
- urodzenia – według miejsca zamieszkania matki noworodka;
- zgony – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.

Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Małżeństwa wyznaniowe ze skutkami cywilnymi mogą być zawierane jedynie w dziesięciu Kościołach i Związku Wyznaniowym: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

Institucja separacji została wprowadzona na mocy ustawy z dnia 21 V 1999 r. (Dz. U. Nr 52, poz. 532), od 16 XII 1999 r.

Orzeczenie separacji ma skutki takie jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód z dwoma wyjątkami:

- małżonek pozostający w separacji nie może zawrzeć małżeństwa,
- na zgodne żądanie małżonków sąd orzeka o zniesieniu separacji.

Oprócz **separacji** orzeczonych w 2017 r. w województwie wystąpiło 17 przypadków **zniesienia separacji** – po 6 w podregionie krakowskim i nowosądeckim, 3 w podregionie oświęcimskim, i 2 w podregionie tarnowskim.

- separations – according to the plaintiff's place of residence (in case when the plaintiff is living aboard, the spouse's place of residence is used; in case of concerted petition of both persons – the husband's place of residence is used);
- divorces – according to the plaintiff's place of residence (in case when the plaintiff is living abroad, the spouse's place of residence is used);
- births – according to the mother's place of residence;
- deaths – according to the place of residence of the deceased.

The data on **marriages** refer to marriages contracted according to lawful rules at the civil status offices. On the basis of the Law dated 24 VII 1998 (Journal of Laws, No. 117, item 757) marriages subordinate to the internal law of the Church or the Religious Association are also registered in the civil status offices. Marriages contracted in this form are subordinate to the Polish law and induce the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

The religious marriages with civil law may be contracted in ten Churches and the Religious Association: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

The **institution of separation** is introduced according to the law dated 21 V 1999 (Journal of Laws No. 52, item 532), since 16 XII 1999.

The separation induces similar consequences as the dissolution of a marriage by divorce with two exceptions:

- spouse living in separation cannot contract a marriage,
- on concerted demand of spouses the court adjudicates the annulment of separation.

Apart from **separations** adjudicated in 2017 in voivodship 17 **annulments of separation** occurred – 6 in the Krakowski subregion and 6 in Nowosądecki subregion, 3 in the Oświęcimski subregion and 2 in the Tarnowski subregion.

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (cząstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

Współczynniki reprodukcji ludności:

- współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,
- współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobiety przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności),
- współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

6. Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

7. Prognoza ludności do 2050 r. opracowana została w 2014 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 XII 2013 r. (w podziale administracyjnym obowiązującym w dniu 1 I 2014 r.) oraz założeń dotyczących tendencji w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych.

8. Prognoza gospodarstw domowych do 2050 r. została opracowana w 2017 r. na podstawie wyników spisów z lat 2002 i 2011 w zakresie

Female fertility rate is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15–49). Besides total rate, age-specific fertility rates are published, that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same groups of age. Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15–19 and from the mothers in the age 50 and over – to the group 45–49.

Reproduction rates:

- total fertility rate** refers to the average number of children who would be born by a woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years old), assuming that in particular phases of this period she would give birth with an intensity observed during a given year, i.e., in assuming that age specific fertility rates for this period are constant,
- gross reproduction rate** refers to the average number of daughters who would be born by a woman, assuming that the woman during her reproductive age will give birth with a frequency which is characteristic for all women giving birth in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates),
- demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

Natural increase of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

6. Life expectancy is expressed by the average number of years that a person at the exact age x still has to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

7. Population projection until 2050 was calculated in 2014 on the basis of population number and structure as of 31 XII 2013 (in administrative division valid as of 1 I 2014) as well as assumptions on fertility, mortality and international migration.

8. The households projection until 2050 was calculated in 2017 on the basis of the results of censuses in 2002 and 2011 in terms of the num-

liczby i struktury gospodarstw domowych oraz założeń dotyczących tendencji w kształtowaniu się procesów demograficznych, społecznych i ekonomicznych zachodzących w Polsce, szczególnie wynikających z zachowań prorodzinnych i promażeńskich osób młodych, które uczestniczą w procesie formowania się rodzin i tworzenia nowych gospodarstw domowych.

9. Dane o migracjach wewnętrznych ludności opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniach osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

10. Dane o migracjach zagranicznych opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja) oraz o wymeldowaniach osób wyjeżdżających z Polski za granicę na stałe (emigracja).

11. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 VI:

- do 2009 r. – zameldowane na pobyt stały,
- od 2010 r. – faktycznie zamieszkałej.

ber and composition of households and assumptions about trends in the development of demographic, social and economic processes in Poland, especially under the pro-family and pro-marriage behavior patterns of young people who participate in the formation of families and the creation of new households.

9. Data regarding internal migration of the population were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registrations for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (town), with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

10. Data regarding international migration were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people arriving to Poland for permanent residence (immigration) as well as regarding the removal from registration of people leaving Poland for permanent residence abroad (emigration).

11. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population as of 30 VI:

- to 2009 – registered for permanent residence,
- since 2010 – de facto population (population actually residing).

TABL. 1 (48). **LUDNOŚĆ^a**
POPULATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
STAN W DNIU 30 VI AS OF 30 VI					
O G Ó Ł E M w tys.	3331	3371	3376	3386	T O T A L in thous.
mężczyźni	1617	1635	1639	1643	males
kobiety	1714	1735	1737	1743	females
Miasta	1642	1637	1635	1638	Urban areas
Wieś	1689	1734	1741	1748	Rural areas
STAN W DNIU 31 XII AS OF 31 XII					
O G Ó Ł E M: w tysiącach	3337	3373	3382	3391	T O T A L: in thousands
na 1 km ²	220	222	223	223	per 1 km ²
w miastach w % ludności ogółem	49,2	48,5	48,4	48,3	in urban areas in % of total population
mężczyźni w tys.	1619	1637	1641	1646	males in thous.
kobiety: w tysiącach	1717	1736	1741	1745	females: in thousands
na 100 mężczyzn	106	106	106	106	per 100 males
Miasta w tys.	1642	1635	1637	1638	Urban areas in thous.
Wieś w tys.	1695	1738	1745	1754	Rural areas in thous.

a Na podstawie bilansów; z uwzględnieniem wyników NSP 2011.

a Based on balances; considering results of the Population and Housing Census 2011.

TABL. 2 (49). **LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 XII
WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	3336699	3372618	3382260	3391380	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	663462	638551	639225	642456	Pre-working age
mężczyźni	339555	327525	328049	329841	males
kobiety	323907	311026	311176	312615	females
Miasta	279009	273885	276315	279724	Urban areas
mężczyźni	142770	140756	141926	143752	males
kobiety	136239	133129	134389	135972	females
Wieś	384453	364666	362910	362732	Rural areas
mężczyźni	196785	186769	186123	186089	males
kobiety	187668	177897	176787	176643	females
W wieku produkcyjnym	2122614	2106080	2097173	2085978	Working age
mężczyźni	1105301	1106388	1102618	1097817	males
kobiety	1017313	999692	994555	988161	females
Miasta	1063768	1012657	1002077	989493	Urban areas
mężczyźni	542186	523264	518872	513151	males
kobiety	521582	489393	483205	476342	females
Wieś	1058846	1093423	1095096	1096485	Rural areas
mężczyźni	563115	583124	583746	584666	males
kobiety	495731	510299	511350	511819	females

TABL. 2 (49). **LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W wieku poprodukcyjnym	550623	627987	645862	662946	Post-working age
mężczyźni	174547	202794	210650	218328	males
kobiety	376076	425193	435212	444618	females
Miasta	299143	348359	359005	368633	Urban areas
mężczyźni	92277	109618	113984	118110	males
kobiety	206866	238741	245021	250523	females
Wieś	251480	279628	286857	294313	Rural areas
mężczyźni	82270	93176	96666	100218	males
kobiety	169210	186452	190191	194095	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM ..	57	60	61	63	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	47	48	49	50	Males
Kobiety	69	74	75	77	Females

TABL. 3 (50). **LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU**
Stan w dniu 31 XII
POPULATION BY SEX AND AGE
As of 31 XII

WIEK AGE	2010	2015	2016	2017					
				ogółem grand total	w tym mężczyźni of which males	miasta urban areas		wieś rural areas	
						razem total	w tym mężczyźni of which males	razem total	w tym mężczyźni of which males
O G Ó Ł E M....	3336699	3372618	3382260	3391380	1645986	1637850	775013	1753530	870973
TOTAL									
0–2 lata.....	116099	103653	105942	109618	56538	51978	26728	57640	29810
3–6	136858	150381	145723	142396	73267	63389	32748	79007	40519
7–12	208104	208628	215735	221523	113474	94761	48595	126762	64879
13–15	116213	103351	100082	98522	50530	40183	20689	58339	29841
16–18	132179	110166	108455	106190	54290	44009	22333	62181	31957
19–24	311236	261528	249540	239969	122299	96087	48947	143882	73352
25–29	285396	260405	256227	249049	125708	111842	55184	137207	70524
30–34	271127	289359	289508	285925	143559	146402	72150	139523	71409
35–39	239987	270986	273263	277805	139825	141839	70897	135966	68928
40–44	211860	238361	246417	253255	127011	124583	61758	128672	65253
45–49	213833	209284	212221	216517	108359	100628	49543	115889	58816
50–54	235692	209809	207329	205325	102524	94216	45391	111109	57133
55–59	223775	228153	224139	218865	106799	106474	49114	112391	57685
60–64	181313	213458	215694	218366	103475	118282	52826	100084	50649
65–69	118782	168543	177570	183834	82735	103097	44260	80737	38475
70–74	119307	107105	113437	123947	52365	70785	29213	53162	23152
75–79	101116	101905	98574	94487	36523	51172	19509	43315	17014
80–84	69281	76963	78085	78429	27342	41975	14508	36454	12834
85–89	33967	43130	45491	47463	14533	25447	7981	22016	6552
90–94	8271	14882	15886	16549	4170	8801	2269	7748	1901
95–99	2004	2177	2556	2965	600	1610	327	1355	273
100 lat i więcej and more	299	391	386	381	60	290	43	91	17

TABL. 4 (51). MIASTA I LUDNOŚĆ W MIASTACH
 Stan w dniu 31 XII
TOWNS AND URBAN POPULATION
 As of 31 XII

GRUPY MIAST WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF TOWNS BY NUMBER OF POPULATION	Miasta Towns	Ludność w miastach Urban population	
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population
OGÓŁEM 2010	60	1641920	49,2
TOTAL			
	2015	1634901	48,5
	2016	1637397	48,4
	2017	1637850	48,3
Poniżej 2000 Below	2	3330	0,1
2000–4999.....	17	59799	1,8
5000–9999.....	14	98995	2,9
10000–19999.....	15	216727	6,4
20000–49999.....	10	297960	8,8
50000–99999.....	1	84041	2,5
100000–199999.....	1	109650	3,2
200000 i więcej and more	1	767348	22,6

TABL. 5 (52). GMINY ZAMIESZKANE PRZEZ LUDNOŚĆ WIEJSKĄ
 Stan w dniu 31 XII
GMINAS AND RURAL POPULATION
 As of 31 XII

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI WIEJSKIEJ GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF RURAL POPULATION	Gminy ^a Gminas ^a	Ludność na wsi Rural population	
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population
OGÓŁEM 2010	168	1694779	50,8
TOTAL			
	2015	1737717	51,5
	2016	1744863	51,6
	2017	1753530	51,7
Poniżej 2000 Below	1	1479	0,0
2000–4999.....	19	75081	2,2
5000–6999.....	31	192718	5,7
7000–9999.....	47	396821	11,7
10000 i więcej and more	70	1087431	32,1

^a Wiejskie i miejsko-wiejskie.

^a Rural and urban-rural gminas.

TABL. 6 (53). **MEDIANA WIEKU LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI**
MEDIAN POPULATION AGE BY SEX

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM	36,8	38,6	39,0	39,3	TOTAL
mężczyźni	35,3	37,2	37,6	38,0	males
kobiety	38,5	40,1	40,5	40,8	females
Miasta	38,6	40,4	40,7	41,1	Urban areas
mężczyźni	36,6	38,5	38,8	39,2	males
kobiety	41,0	42,4	42,7	43,0	females
Wieś	35,1	36,9	37,3	37,6	Rural areas
mężczyźni	34,1	36,0	36,3	36,7	males
kobiety	36,2	37,9	38,3	38,6	females

TABL. 7 (54). **RUCH NATURALNY LUDNOŚCI**
VITAL STATISTICS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa Marriages		Separa- cje orze- czone Separations adjudi- cated	Rozwody Divorces	Urodze- nia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost natural- ny Natural increase
	ogółem total	w tym wyzna- niowe ^a of which religious ^a				ogółem total	w tym niemo- włą- t ^a of which infants	

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	2010	20381	15275	222	3621	37049	29633	168	7416
TOTAL	2015	17457	12608	173	4780	34721	31384	96	3337
	2016	18001	12884	153	4641	36331	30716	122	5615
	2017	18305	13114	151	4330	38161	31852	142	6309
Miasta	2010	9517	6493	141	2519	17057	14914	72	2143
Urban areas	2015	8153	5309	106	3232	16248	16166	44	82
	2016	8506	5476	90	3052	17417	15531	40	1886
	2017	8735	5554	88	2808	18187	16447	59	1740
Wieś	2010	10864	8782	81	1102	19992	14719	96	5273
Rural areas	2015	9304	7299	67	1548	18473	15218	52	3255
	2016	9495	7408	63	1589	18914	15185	82	3729
	2017	9570	7560	63	1522	19974	15405	83	4569

NA 1000 LUDNOŚCI^b PER 1000 POPULATION^b

OGÓŁEM	2010	6,1	4,6	0,7	1,1	11,1	8,9	4,5	2,2
TOTAL	2015	5,2	3,7	0,5	1,4	10,3	9,3	2,8	1,0
	2016	5,3	3,8	0,5	1,4	10,8	9,1	3,4	1,7
	2017	5,4	3,9	0,4	1,3	11,3	9,4	3,7	1,9
Miasta	2010	5,8	4,0	0,9	1,5	10,4	9,1	4,2	1,3
Urban areas	2015	5,0	3,2	0,6	2,0	9,9	9,9	2,7	0,1
	2016	5,2	3,3	0,6	1,9	10,7	9,5	2,3	1,2
	2017	5,3	3,4	0,5	1,7	11,1	10,0	3,2	1,1
Wieś	2010	6,4	5,2	0,5	0,7	11,8	8,7	4,8	3,1
Rural areas	2015	5,4	4,2	0,4	0,9	10,7	8,8	2,8	1,9
	2016	5,5	4,3	0,4	0,9	10,9	8,7	4,3	2,1
	2017	5,5	4,3	0,4	0,9	11,4	8,8	4,2	2,6

a Ze skutkami cywilnymi. b W przypadku separacji – na 10 tys. ludności, zgonów niemowląt – na 1000 urodzeń żywych.

a With civil law consequences. b In case of: separations – data are presented per 10 thous. population; infant deaths – per 1000 live births.

TABL. 8 (55). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE I ROZWIĄZANE**
MARRIAGES CONTRACTED AND DISSOLVED

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa zawarte Marriages contracted	Małżeństwa rozwiązane Marriages dissolved						Różnica między małżeństwami zawartymi a rozwiązanymi ^a Difference between contracted and dissolved marriages ^a
		ogółem total	przez śmierć by death of		przez rozwód by divorce	na 1000 istniejących małżeństw per 1000 existing marriages		
			męża husband	żony wife		ogółem total	w tym przez rozwód of which by divorce	
OGÓŁEM 2010	20381	16260	9225	3414	3621	20,8	4,6	5180
TOTAL 2015	17457	15562	7855	2927	4780	19,4	6,0	2901
2016	18001	16845	8955	3249	4641	21,0	5,8	2089
2017	18305	16883	9140	3413	4330	21,0	5,4	2482
Miasta..... 2010	9517	8989	4656	1814	2519	23,8	6,7	93
Urban areas 2015	8153	8707	3945	1530	3232	22,8	8,5	-489
2016	8506	9271	4470	1749	3052	24,3	8,0	-786
2017	8735	9237	4597	1832	2808	24,2	7,4	-507
Wieś..... 2010	10864	7271	4569	1600	1102	17,9	2,7	5087
Rural areas 2015	9304	6855	3910	1397	1548	16,4	3,7	3389
2016	9495	7574	4485	1500	1589	18,0	3,8	2876
2017	9570	7646	4543	1581	1522	18,0	3,6	2989

a Po uwzględnieniu salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały osób pozostających w stanie małżeńskim.
a After considering net internal and international migration for permanent residence of married persons.

TABL. 9 (56). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW**
MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED
IN 2017

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej under 20 years	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM GRAND TOTAL	18305	317	5389	7531	2790	1029	756	308	185
19 lat i mniej..... Under 20 years	40	20	15	5	–	–	–	–	–
20–24.....	2586	206	1945	401	31	3	–	–	–
25–29.....	8017	77	2857	4557	462	56	8	–	–
30–34.....	4232	11	482	2087	1403	209	39	–	1
35–39.....	1639	3	66	382	666	406	112	3	1
40–49.....	1060	–	21	89	206	310	388	41	5
50–59.....	395	–	2	9	17	38	164	140	25
60 lat i więcej..... and more	336	–	1	1	5	7	45	124	153

TABL. 9 (56). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW (cd.)**
MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED
IN 2017 (cont.)

MĘCZYŻNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej under 20 years	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60 lat i więcej and more
		O G Ó Ł E M (dok.)				T O T A L (cont.)			
W tym małżeństwa wyznaniowe^a	13114	149	4309	6158	1738	437	204	64	55
Of which church or religious marriages^a									
19 lat i mniej..... Under 20 years	14	8	6	–	–	–	–	–	–
20–24	1967	100	1516	331	18	2	–	–	–
25–29	6727	36	2401	3924	336	27	3	–	–
30–34	3059	5	340	1641	948	113	12	–	–
35–39	835	–	36	228	349	188	34	–	–
40–49	350	–	10	33	84	103	111	8	1
50–59	77	–	–	1	3	4	33	30	6
60 lat i więcej	85	–	–	–	–	–	11	26	48
and more									
MIASTA URBAN AREAS									
R A Z E M	8735	84	1698	3771	1720	648	468	217	129
T O T A L									
19 lat i mniej	13	7	5	1	–	–	–	–	–
Under 20 years									
20–24	773	45	566	150	11	1	–	–	–
25–29	3413	25	875	2217	256	35	5	–	–
30–34	2329	4	200	1096	880	126	22	–	1
35–39	1026	3	37	245	421	250	67	3	–
40–49	685	–	14	55	137	209	237	29	4
50–59	254	–	1	7	11	23	103	95	14
60 lat i więcej	242	–	–	–	4	4	34	90	110
and more									
W tym małżeństwa wyznaniowe^a	5554	29	1216	2894	1005	248	101	31	30
Of which church or religious marriages^a									
19 lat i mniej	2	1	1	–	–	–	–	–	–
Under 20 years									
20–24	532	15	402	110	5	–	–	–	–
25–29	2706	12	683	1813	179	16	3	–	–
30–34	1553	1	108	817	556	64	7	–	–
35–39	476	–	17	133	207	101	18	–	–
40–49	205	–	5	20	57	65	56	2	–
50–59	33	–	–	1	1	2	11	15	3
60 lat i więcej	47	–	–	–	–	–	6	14	27
and more									

a Ze skutkami cywilnymi.

a With civil law consequences.

TABL. 9 (56). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW (dok.)**

MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2017 (cont.)

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej under 20 years	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM TOTAL	9570	233	3691	3760	1070	381	288	91	56
19 lat i mniej Under 20 years	27	13	10	4	–	–	–	–	–
20–24	1813	161	1379	251	20	2	–	–	–
25–29	4604	52	1982	2340	206	21	3	–	–
30–34	1903	7	282	991	523	83	17	–	–
35–39	613	–	29	137	245	156	45	–	1
40–49	375	–	7	34	69	101	151	12	1
50–59	141	–	1	2	6	15	61	45	11
60 lat i więcej and more	94	–	1	1	1	3	11	34	43
W tym małżeństwa wyznaniowe^a	7560	120	3093	3264	733	189	103	33	25
Of which church or religious marriages^a									
19 lat i mniej Under 20 years	12	7	5	–	–	–	–	–	–
20–24	1435	85	1114	221	13	2	–	–	–
25–29	4021	24	1718	2111	157	11	–	–	–
30–34	1506	4	232	824	392	49	5	–	–
35–39	359	–	19	95	142	87	16	–	–
40–49	145	–	5	13	27	38	55	6	1
50–59	44	–	–	–	2	2	22	15	3
60 lat i więcej and more	38	–	–	–	–	–	5	12	21

a Ze skutkami cywilnymi.

a With civil law consequences.

TABL. 10 (57). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG POPRZEDNIEGO STANU CYWILNEGO NOWOŻEŃCÓW**

MARRIAGES BY PREVIOUS MARITAL STATUS OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2017

POPZEDNI STAN CYWILNY MĘŻCZYŹN PREVIOUS MARITAL STATUS OF MALES	Ogółem Total	Popzedni stan cywilny kobiet Previous marital status of females		
		panny single	wdowy widows	rozwidzione divorced
OGÓŁEM TOTAL				
OGÓŁEM GRAND TOTAL	18305	16583	250	1472
Kawalerowie Single	16540	15742	77	721
Wdowcy Widowers	226	55	76	95
Rozwiedzeni Divorced	1539	786	97	656

TABL. 10 (57). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG POPRZEDNIEGO STANU CYWILNEGO NOWOŻEŃCÓW (dok.)**

MARRIAGES BY PREVIOUS MARITAL STATUS OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2017 (cont.)

POPRZEDNI STAN CYWILNY MĘŻCZYŹN PREVIOUS MARITAL STATUS OF MALES	Ogółem Total	Poprzedni stan cywilny kobiet Previous marital status of females		
		panny single	wdowy widows	rozwiedzione divorced
MIASTA URBAN AREAS				
RAZEM TOTAL	8735	7670	133	932
Kawalerowie Single	7550	7115	34	401
Wdowcy Widowers	128	27	38	63
Rozwiedzeni Divorced	1057	528	61	468
WIEŚ RURAL AREAS				
RAZEM TOTAL	9570	8913	117	540
Kawalerowie Single	8990	8627	43	320
Wdowcy Widowers	98	28	38	32
Rozwiedzeni Divorced	482	258	36	188

TABL. 11 (58). **MAŁŻEŃSTWA WYZNANIOWE^a**
CHURCH OR RELIGIOUS MARRIAGES^a

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
OGÓŁEM 2010	15275	6493	8782
TOTAL 2015	12608	5309	7299
..... 2016	12884	5476	7408
2017	13114	5554	7560
Kościół Katolicki	13071	5527	7544
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny	7	3	4
Kościół Ewangelicko-Augsburski	14	9	5
Kościół Ewangelicko-Metodystyczny	1	1	–
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	2	1	1
Kościół Polskokatolicki	10	8	2
Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich	2	–	2
Kościół Zielonoświątkowy	7	5	2

^a Ze skutkami cywilnymi.

^a With civil law consequences.

TABL. 12 (59).

**ROZWOODY W 2017 R. WEDŁUG WIEKU MAŁŻONKÓW W MOMENCIE
WNIESIENIA POWÓDZTWA**DIVORCES BY AGE OF SPOUSES AT THE MOMENT OF FILING PETITION
FOR DIVORCE IN 2017

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej under 20 years	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60 lat i więcej and more
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM	4330	3	192	683	943	848	1096	423	142
GRAND TOTAL									
19 lat i mniej.....	2	–	2	–	–	–	–	–	–
Under 20 years									
20–24.....	73	1	50	20	2	–	–	–	–
25–29.....	432	2	104	277	44	5	–	–	–
30–34.....	865	–	27	302	442	81	13	–	–
35–39.....	912	–	7	65	352	399	87	2	–
40–49.....	1254	–	2	18	91	340	768	35	–
50–59.....	573	–	–	1	11	22	212	303	24
60 lat i więcej..... and more	219	–	–	–	1	1	16	83	118
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM	2808	1	96	381	621	573	719	308	109
TOTAL									
19 lat i mniej.....	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Under 20 years									
20–24.....	40	–	25	14	1	–	–	–	–
25–29.....	251	1	56	157	33	4	–	–	–
30–34.....	534	–	12	160	299	55	8	–	–
35–39.....	584	–	3	38	218	269	55	1	–
40–49.....	840	–	–	11	61	229	511	28	–
50–59.....	397	–	–	1	8	15	132	221	20
60 lat i więcej..... and more	162	–	–	–	1	1	13	58	89
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM	1522	2	96	302	322	275	377	115	33
TOTAL									
19 lat i mniej.....	2	–	2	–	–	–	–	–	–
Under 20 years									
20–24.....	33	1	25	6	1	–	–	–	–
25–29.....	181	1	48	120	11	1	–	–	–
30–34.....	331	–	15	142	143	26	5	–	–
35–39.....	328	–	4	27	134	130	32	1	–
40–49.....	414	–	2	7	30	111	257	7	–
50–59.....	176	–	–	–	3	7	80	82	4
60 lat i więcej..... and more	57	–	–	–	–	–	3	25	29

TABL. 13 (60). **ROZWOODY WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNIICH DZIECI^a W MAŁŻEŃSTWIE**
 DIVORCES BY THE NUMBER OF UNDERAGE CHILDREN^a IN THE MARRIAGE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM.....	3621	4780	4641	4330	TOTAL
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	1523	2037	1872	1771	Marriages without children
Z dziećmi	2098	2743	2769	2559	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	1385	1742	1709	1558	1
2	578	839	896	827	2
3	108	130	138	142	3
4 i więcej.....	27	32	26	32	4 and more
MIASTA	2519	3232	3052	2808	URBAN AREAS
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	1115	1492	1296	1240	Marriages without children
Z dziećmi	1404	1740	1756	1568	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	957	1144	1105	982	1
2	369	518	565	499	2
3	62	68	76	72	3
4 i więcej.....	16	10	10	15	4 and more
WIEŚ	1102	1548	1589	1522	RURAL AREAS
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	408	545	576	531	Marriages without children
Z dziećmi	694	1003	1013	991	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	428	598	604	576	1
2	209	321	331	328	2
3	46	62	62	70	3
4 i więcej.....	11	22	16	17	4 and more

a Poniżej 18 lat.

a Below the age of 18.

TABL. 14 (61). **URODZENIA**
 BIRTHS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Urodzenia żywe	37049	34721	36331	38161	18187	19974	Live births
chłopcy	19228	17909	18713	19725	9443	10282	males
dziewczęta	17821	16812	17618	18436	8744	9692	females
Mażeńskie	33082	29904	31289	33030	15025	18005	Legitimate
chłopcy	17177	15470	16162	16971	7730	9241	males
dziewczęta	15905	14434	15127	16059	7295	8764	females
Pozamażeńskie	3967	4817	5042	5131	3162	1969	Illegitimate
chłopcy	2051	2439	2551	2754	1713	1041	males
dziewczęta	1916	2378	2491	2377	1449	928	females
Urodzenia martwe	159	113	115	99	46	53	Still births
chłopcy	88	males
dziewczęta	71	females

a Dane w zakresie urodzeń martwych oraz podziału na urodzenia mażeńskie i pozamażeńskie zostały oszacowane, ze względu na zmianę Rozporządzenia Ministerstwa Zdrowia (Dz. U. 2015, poz. 171).

a Data on stillbirths and on births divided into legitimate and illegitimate were estimated, due to the change of the Decree of the Ministry of Health (Journal of Laws 2015, item 171).

TABL. 15 (62). **URODZENIA ŻYWE WEDŁUG KOLEJNOŚCI URODZENIA DZIECKA^a ORAZ WIEKU MATKI**
LIVE BIRTHS BY BIRTH ORDER^a AND AGE OF MOTHER

LATA YEARS WIEK MATKI AGE OF MOTHER	Ogółem Total	Kolejność urodzenia dziecka u matki Birth order					
		1	2	3	4	5	6 i dalsze and over

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	2010	37049	17749	13050	4256	1233	417	344
TOTAL	2015	34721	15817	13092	4284	1017	281	217
	2016	36331	16124	13838	4610	1180	353	217
	2017	38161	16185	14925	5245	1292	339	174
19 lat i mniej..... Under 20 years		615	564	49	1	–	–	–
20–24.....		4839	3424	1215	170	28	2	–
25–29.....		12865	6828	4782	1055	171	23	6
30–34.....		13081	4038	6254	2164	458	119	48
35–39.....		5699	1152	2322	1555	482	118	70
40–44.....		1014	171	293	289	146	71	44
45 lat i więcej..... and more		48	8	10	11	7	6	6

W ODSETKACH IN PERCENT

OGÓŁEM	2010	100,0	47,9	35,2	11,5	3,3	1,1	1,0
TOTAL	2015	100,0	45,6	37,7	12,3	2,9	0,8	0,6
	2016	100,0	44,4	38,1	12,7	3,2	1,0	0,6
	2017	100,0	42,4	39,1	13,7	3,4	0,9	0,5
19 lat i mniej..... Under 20 years		100,0	91,7	8,0	0,2	–	–	–
20–24.....		100,0	70,8	25,1	3,5	0,6	0,0	–
25–29.....		100,0	53,1	37,2	8,2	1,3	0,2	0,0
30–34.....		100,0	30,9	47,8	16,5	3,5	0,9	0,4
35–39.....		100,0	20,2	40,7	27,3	8,5	2,1	1,2
40–44.....		100,0	16,9	28,9	28,5	14,4	7,0	4,3
45 lat i więcej..... and more		100,0	16,7	20,8	22,9	14,6	12,5	12,5

a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o niustalanej kolejności urodzenia.
a Data on the number of births by order exclude cases in which birth order is unknown.

TABL. 16 (63). **PŁODNOŚĆ KOBIET I WSPÓLCZYNNIKI REPRODUKCJI LUDNOŚCI**
 FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Płodność – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku lat: Fertility – live births per 1000 women aged:						
15–49^{ab}	43,8	41,7	43,8	46,2	46,3	46,1
15–19 ^a	10,9	8,8	8,5	7,1	6,9	7,2
20–24.....	52,3	43,1	43,7	47,5	39,5	52,9
25–29.....	97,7	90,4	96,5	102,7	95,0	109,5
30–34.....	78,1	80,4	85,8	91,3	94,3	87,9
35–39.....	34,6	35,7	38,5	41,7	44,3	38,9
40–44.....	7,1	7,5	7,9	8,1	8,5	7,7
45–49 ^b	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4
Współczynniki: Rates:						
Dziętności ogólnej..... Total fertility	1,396	1,320	1,397	1,486	1,433	1,518
Reprodukcji brutto..... Gross reproduction	0,672	0,639	0,677	0,718	0,689	0,736
Dynamiki demograficznej..... Demographic dynamics	1,250	1,106	1,183	1,198	1,106	1,297

a, b Łącznie z urodzeniami z matek w wieku: a – poniżej 15 lat, b – 50 lat i więcej.

a, b Including births from mothers aged: a – below 15, b – 50 and more.

TABL. 17 (64). **ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH**
 DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Fe- males	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH
 IN ABSOLUTE NUMBERS

O GÓŁEM 2010	29633	15305	14328	14914	7597	7317	14719	7708	7011
TOTAL 2015	31384	16047	15337	16166	8033	8133	15218	8014	7204
..... 2016	30716	15946	14770	15531	7874	7657	15185	8072	7113
..... 2017	31852	16249	15603	16447	8191	8256	15405	8058	7347
0 lat.....	142	79	63	59	33	26	83	46	37
1–4 lata.....	28	10	18	11	2	9	17	8	9
5–9.....	25	16	9	13	6	7	12	10	2
10–14.....	23	15	8	12	7	5	11	8	3
15–19.....	54	39	15	22	14	8	32	25	7
20–24.....	87	71	16	28	24	4	59	47	12
25–29.....	114	94	20	58	45	13	56	49	7
30–34.....	214	157	57	102	76	26	112	81	31
35–39.....	261	203	58	112	84	28	149	119	30
40–44.....	398	304	94	202	146	56	196	158	38
45–49.....	595	441	154	270	190	80	325	251	74
50–54.....	988	734	254	477	345	132	511	389	122
55–59.....	1698	1195	503	839	571	268	859	624	235
60–64.....	2507	1713	794	1342	858	484	1165	855	310
65–69.....	3084	2019	1065	1650	1009	641	1434	1010	424
70–74.....	2979	1748	1231	1656	933	723	1323	815	508
75–79.....	3591	1955	1636	1902	998	904	1689	957	732
80–84.....	5157	2315	2842	2619	1194	1425	2538	1121	1417
85 lat i więcej..... and more	9907	3141	6766	5073	1656	3417	4834	1485	3349

TABL. 17 (64). **ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH (dok.)**
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED (cont.)

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Fe- males	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females

NA 100 TYS. LUDNOŚCI DANEJ PŁCI I GRUPY WIEKU
PER 100 THOUS. POPULATION OF GIVEN SEX AND AGE GROUP

OGÓŁEM 2010	890	947	836	908	977	846	871	918	825
TOTAL 2015	931	981	884	988	1037	943	878	931	825
2016	910	973	850	950	1018	889	872	933	812
2017	941	989	895	1004	1057	957	881	928	835
0 lat ^a	372	401	342	324	349	297	416	447	382
1-4 lata.....	20	14	26	17	6	29	22	20	24
5-9.....	13	16	10	16	14	17	11	18	4
10-14.....	14	17	10	17	20	15	11	16	6
15-19.....	30	43	17	30	38	22	30	46	14
20-24.....	42	67	16	33	56	10	48	74	20
25-29.....	45	74	16	50	79	22	41	70	11
30-34.....	74	109	40	69	104	35	80	113	45
35-39.....	95	146	42	80	119	40	110	174	45
40-44.....	159	243	75	165	241	91	154	245	60
45-49.....	278	410	144	272	389	159	282	428	131
50-54.....	479	713	246	502	755	267	459	680	226
55-59.....	767	1106	444	768	1135	455	765	1080	431
60-64.....	1155	1669	694	1135	1626	739	1180	1715	635
65-69.....	1707	2489	1070	1625	2317	1105	1812	2689	1020
70-74.....	2511	3493	1794	2450	3342	1822	2592	3684	1756
75-79.....	3728	5265	2764	3661	5055	2806	3807	5503	2714
80-84.....	6608	8535	5581	6278	8301	5213	6987	8799	6008
85 lat i więcej..... and more	15131	16765	14475	14434	16042	13765	15937	17653	15279

a Na 100 tys. urodzeń żywych.

a Per 100 thous. live births.

TABL. 18 (65). **ZGONY WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYŃ^a**
DEATHS BY SELECTED CAUSES^a

PRZYCZYNY ZGONÓW CAUSES OF DEATHS		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta	Wieś
		Total	Males	Females	Urban areas	Rural areas
		na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
OGÓŁEM	2010	890	947	836	908	871
TOTAL	2014	880	930	833	923	840
	2015	931	981	884	988	878
	2016	910	973	850	950	812
w tym: of which:						
Choroby zakaźne i pasożytnicze..... Infectious and parasitic diseases		4	5	3	4	4

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision).

TABL. 18 (65). **ZGONY WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYŃ^a (cd.)**
 DEATHS BY SELECTED CAUSES^a (cont.)

PRZYCZYNY ZGONÓW CAUSES OF DEATHS	Ogółem Total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
	na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Nowotwory	255	290	222	287	225
Neoplasms					
w tym nowotwory złośliwe	240	274	209	271	212
of which malignant neoplasms					
w tym:					
of which:					
nowotwór złośliwy żołądka	14	20	9	14	14
malignant neoplasm of stomach					
nowotwór złośliwy trzustki	12	11	14	15	9
malignant neoplasm of pancreas					
nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuca	52	77	28	57	47
malignant neoplasm of trachea, bronchus and lung					
nowotwór złośliwy sutka u kobiet	17	–	32	20	13
malignant neoplasm of female breast					
nowotwór złośliwy szyjki macicy	3	–	6	4	3
malignant neoplasm of cervix uteri					
nowotwór złośliwy gruczołu krokowego	12	26	–	14	11
malignant neoplasm of prostate					
białaczka	8	9	7	9	8
leukemia					
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	16	15	17	15	17
Endocrine, nutritional and metabolic diseases					
w tym cukrzyca	15	15	16	14	16
of which diabetes mellitus					
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania	6	11	2	6	7
Mental and behavioural disorders					
Choroby układu nerwowego i narządów zmysłów	11	11	11	13	9
Diseases of the nervous system and sense organs					
Choroby układu krążenia	446	424	467	459	433
Diseases of the circulatory system					
w tym:					
of which:					
choroba nadciśnieniowa	12	11	13	10	13
hypertensive disease					
choroba niedokrwienna serca	166	192	141	171	161
ischaemic heart disease					
w tym ostry zawał serca	23	26	19	23	22
of which acute myocardial infarction					
choroby naczyń mózgowych	65	60	69	64	66
cerebrovascular diseases					
miażdżyca	179	132	224	190	169
atherosclerosis					
Choroby układu oddechowego	41	51	32	40	43
Diseases of the respiratory system					
Choroby układu trawiennego	37	45	30	42	33
Diseases of the digestive system					
w tym zwłóknienie i marskość wątroby	5	7	3	7	4
of which fibrosis and cirrhosis of liver					
Choroby układu moczowo-płciowego	2	2	2	3	2
Diseases of the genitourinary system					

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision).

TABL. 20 (67). **ZGONY NIEMOWLĄT WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYN**
INFANT DEATHS BY SELECTED CAUSES

PRZYCZYNY ZGONÓW CAUSES OF DEATHS		Ogółem Total	Chłopcy Males	Dziewczeta Females	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	
		na 100 tys. urodzeń żywych per 100 thous. live births					
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					
OGÓŁEM	2010	168	453	478	426	422	480
TOTAL	2014	109	317	354	277	302	329
	2015	96	276	285	268	271	281
	2016	122	336	406	261	230	434
w tym: of which:							
Choroby zakaźne i pasożytnicze		2	6	11	–	–	11
Infectious and parasitic diseases							
w tym posocznica		–	–	–	–	–	–
of which septicaemia							
Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe		47	129	150	108	80	174
Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities							
w tym: of which:							
wrodzone wady rozwojowe układu nerwowego		3	8	11	6	–	16
congenital malformations of the nervous system							
wrodzone wady serca		14	39	48	28	17	58
congenital malformation of heart							
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym		63	173	224	119	138	206
Conditions originating in the perinatal period							
w tym: of which:							
zaburzenia związane z czasem trwania ciąży i rozwojem płodu		49	135	187	79	103	164
disorders related to length of gestation and fetal growth							
zespół zaburzeń oddychania noworodka i inne stany układu oddechowego		3	8	11	6	11	5
respiratory disorders specific to the perinatal period							

TABL. 21 (68). **ZAMACHY SAMOBÓJCZE^a ZAREJESTROWANE PRZEZ POLICJĘ**
SUICIDES^a REGISTERED BY POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM	898	1029	1023	TOTAL
w tym dokonane	436	443	414	of which committed
Miasta	511	598	579	Urban areas
Wieś	387	430	444	Rural areas
Wiek samobójców:				Age of suicidal persons:
12 lat i mniej	1	2	4	12 and less
13–18	59	51	74	13–18
19–24	97	114	112	19–24
25–29	104	97	98	25–29
30–49	306	367	371	30–49
50–69	258	293	272	50–69
70 lat i więcej	69	96	90	70 and more

a Usiłowane i dokonane; w dalszym podziale nie uwzględniono samobójców o nieustalonym miejscu dokonania samobójstwa oraz o nieustalonym wieku.

Źródło: dane Krajowego Systemu Informacji Policji (KSIP) wygenerowane w dniu 24.05.2018 r.

a Attempted and committed; continued data exclude suicidal persons for whom place of the suicide is unknown and age is unknown.

Source: data of the National Police Information System (KSIP) generated on 24.05.2018.

TABL. 22 (69). **PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA**
LIFE EXPECTANCY

WYSZCZEGÓLNIENIE	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat Life expectancy at age specified					SPECIFICATION
	0	15	30	45	60	
MĘZCZYŹNI MALES						
OGÓŁEM 2010	73,74	59,23	44,85	30,92	19,00	TOTAL
2015	75,12	60,43	45,93	31,81	19,62	
2016	75,32	60,74	46,20	32,14	19,92	
2017	75,41	60,86	46,35	32,28	20,02	
Miasta.....	75,79	61,18	46,66	32,50	20,33	Urban areas
Wieś.....	74,97	60,47	45,96	31,96	19,63	Rural areas
KOBIETY FEMALES						
OGÓŁEM 2010	81,42	66,89	52,05	37,46	23,89	TOTAL
2015	82,40	67,73	52,85	38,19	24,46	
2016	82,89	68,21	53,38	38,70	24,91	
2017	82,63	68,07	53,22	38,56	24,80	
Miasta.....	82,49	67,93	53,11	38,46	24,79	Urban areas
Wieś.....	82,69	68,13	53,27	38,59	24,73	Rural areas

TABL. 23 (70). **PROGNOZA LUDNOŚCI**
Stan w dniu 31 XII
POPULATION PROJECTION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
	w tysiącach in thousands						
OGÓŁEM TOTAL	3396,0	3407,4	3403,1	3383,9	3354,6	3319,3	3279,4
W wieku przedprodukcyjnym Pre-working age	627,6	617,6	574,6	545,0	518,7	503,2	495,5
mężczyźni..... males	322,2	317,4	295,5	280,3	266,8	258,8	254,8
kobiety..... females	305,3	300,2	279,1	264,7	251,9	244,4	240,7
Miasta..... Urban areas	268,6	262,6	239,4	222,1	207,8	200,4	197,5
mężczyźni..... males	138,3	135,3	123,3	114,4	107,0	103,2	101,7
kobiety..... females	130,3	127,3	116,1	107,7	100,8	97,2	95,8
Wieś..... Rural areas	358,9	355,0	335,2	322,9	310,9	302,8	298,0
mężczyźni..... males	183,9	182,1	172,2	165,9	159,7	155,6	153,1
kobiety..... females	175,0	172,9	163,0	157,0	151,2	147,2	144,9

TABL. 23 (70). **PROGNOZA LUDNOŚCI (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
POPULATION PROJECTION (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
	w tysiącach in thousands						
W wieku produkcyjnym	2054,8	2006,4	1992,3	1944,5	1865,5	1752,6	1635,4
Working age							
mężczyźni	1083,3	1054,8	1048,7	1033,4	1003,6	953,8	891,7
males							
kobiety	971,5	951,6	943,6	911,1	861,9	798,8	743,7
females							
Miasta	958,1	918,7	902,2	869,4	818,3	748,7	680,6
Urban areas							
mężczyźni	497,2	474,8	467,3	455,7	435,6	404,2	367,4
males							
kobiety	460,9	443,9	434,9	413,7	382,7	344,5	313,2
females							
Wieś	1096,7	1087,6	1090,1	1075,1	1047,1	1003,8	954,8
Rural areas							
mężczyźni	586,1	580,0	581,4	577,7	567,9	549,6	524,3
males							
kobiety	510,6	507,6	508,7	497,4	479,2	454,2	430,5
females							
W wieku poprodukcyjnym	713,6	783,4	836,2	894,4	970,4	1063,5	1148,5
Post-working age							
mężczyźni	242,9	282,4	308,2	329,3	359,4	402,2	452,1
males							
kobiety	470,7	501,0	528,0	565,1	611,0	661,3	696,4
females							
Miasta	393,4	418,4	429,3	444,1	471,2	509,6	542,8
Urban areas							
mężczyźni	130,6	146,4	152,2	156,6	167,4	186,6	209,6
males							
kobiety	262,8	272,0	277,1	287,5	303,8	323,0	333,2
females							
Wieś	320,2	365,0	406,9	450,3	499,2	553,9	605,7
Rural areas							
mężczyźni	112,4	136,0	155,9	172,7	192,0	215,5	242,5
males							
kobiety	207,8	229,0	251,0	277,6	307,2	338,4	363,2
females							
LUDNOŚĆ W WIEKU NIE- PRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUK- CYJNYM	65	70	71	74	80	89	101
NON-WORKING AGE POPU- LATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE							
Mężczyźni	52	57	58	59	62	69	72
Males							
Kobiety	80	84	86	91	100	113	126
Females							

Źródło: Prognoza ludności na lata 2014–2050, GUS, Warszawa 2014.

Source: Population projection 2014–2050, CSO, Warsaw 2014.

TABL. 24 (71). **PROGNOZA GOSPODARSTW DOMOWYCH**
Stan w dniu 31 XII
HOUSEHOLD PROJECTION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
GOSPODARSTWA DOMOWE w tys. HOUSEHOLDS in thous.								
OGÓŁEM	1191,8	1252,6	1300,2	1279,5	1243,0	1222,8	1211,4	TOTAL
Miasta	679,2	697,2	701,3	686,2	657,0	635,9	625,2	Urban areas
Wieś	512,6	555,4	598,9	593,3	586,0	586,9	586,2	Rural areas
PRZECIĘTNA LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM AVERAGE NUMBER OF PERSONS IN HOUSEHOLD								
OGÓŁEM	2,82	2,70	2,59	2,62	2,68	2,69	2,68	TOTAL
Miasta	2,35	2,26	2,21	2,20	2,24	2,26	2,24	Urban areas
Wieś	3,45	3,25	3,05	3,11	3,16	3,16	3,16	Rural areas

TABL. 25 (72). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY**
INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR
PERMANENT RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a				Odpływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	z miast from urban areas	z wsi from rural areas	z zagranicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas		za granicę to abroad	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS										
OGÓŁEM	2010	33807	19594	12247	1966	29399	12063	16105	1231	4408
TOTAL	2015 ^c	32295	17604	13160	.	29150	12246	14748	.	3145
	2016	30988	16679	12908	1401	27316	11653	14558	1105	3672
	2017	33727	18312	13982	1433	29621	12714	15820	1087	4106
Miasta	2010	15329	8155	6075	1099	17210	6123	10168	919	-1881
Urban areas	2015 ^c	15545	7685	6957	.	15940	5770	8731	.	-395
	2016	14615	7212	6634	769	14588	5463	8508	617	27
	2017	15960	7926	7277	757	15825	5909	9334	582	135
Wieś.....	2010	18478	11439	6172	867	12189	5940	5937	312	6289
Rural areas	2015 ^c	16750	9919	6203	.	13210	6476	6017	.	3540
	2016	16373	9467	6274	632	12728	6190	6050	488	3645
	2017	17767	10386	6705	676	13796	6805	6486	505	3971
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION										
OGÓŁEM	2010	10,1	5,9	3,7	0,6	8,8	3,6	4,8	0,4	1,3
TOTAL	2015 ^c	9,6	5,2	3,9	.	8,7	3,6	4,4	.	0,9
	2016	9,2	4,9	3,8	0,4	8,1	3,5	4,3	0,3	1,1
	2017	10,0	5,4	4,1	0,4	8,7	3,8	4,7	0,3	1,2
Miasta	2010	9,3	5,0	3,7	0,7	10,5	3,7	6,2	0,6	-1,1
Urban areas	2015 ^c	9,5	4,7	4,3	.	9,7	3,5	5,3	.	-0,2
	2016	8,9	4,4	4,1	0,4	8,9 ^d	3,3	5,2	0,4	0,0
	2017	9,7	4,8	4,4	0,5	9,7	3,6	5,7	0,4	0,1
Wieś.....	2010	10,9	6,8	3,7	0,5	7,2	3,5	3,5	0,2	3,7
Rural areas	2015 ^c	9,7	5,7	3,6	.	7,6	3,7	3,5	.	2,0
	2016	9,4	5,4	3,6	0,4	7,3	3,6	3,5	0,3	2,1
	2017	10,2	5,9	3,8	0,4	7,9	3,9	3,7	0,3	2,3

a Zameldowania. b Wymeldowania. c Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. d Dane zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika.

a Registrations. b Deregistrations. c For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. d Data have been changed in relations to data published in the previous edition of the Yearbook.

TABL. 26 (73). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY DIRECTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			
	ogółem total	z tego samego województwa from the same voivodship	z innych województw from other voivodship	ogółem total	do tego samego województwa to the same voivodship	do innych województw to other voivodship	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS							
OGÓŁEM	2010	31841	22448	9393	28168	22448	5720
TOTAL	2015	30764	21592	9172	26994	21592	5402
	2016	29587	20852	8735	26211	20852	5359
	2017	32294	22691	9603	28534	22691	5843
Miasta	2010	14230	8070	6160	16291	12710	3581
Urban areas	2015	14642	8474	6168	14501	11176	3325
	2016	13846	8052	5794	13971	10625	3346
	2017	15203	8715	6488	15243	11667	3576
Wieś	2010	17611	14378	3233	11877	9738	2139
Rural areas	2015	16122	13118	3004	12493	10416	2077
	2016	15741	12800	2941	12240	10227	2013
	2017	17091	13976	3115	13291	11024	2267
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION							
OGÓŁEM	2010	9,6	6,7	2,8	8,5	6,7	1,7
TOTAL	2015	9,1	6,4	2,7	8,0	6,4	1,6
	2016	8,8	6,2	2,6	7,8	6,2	1,6
	2017	9,5	6,7	2,8	8,4	6,7	1,7
Miasta	2010	8,7	4,9	3,8	9,9	7,7	2,2
Urban areas	2015	9,0	5,2	3,8	8,9	6,8	2,0
	2016	8,5	4,9	3,5	8,5	6,5	2,1
	2017	9,3	5,3	4,0	9,3	7,1	2,2
Wieś	2010	10,4	8,5	1,9	7,0	5,8	1,3
Rural areas	2015	9,3	7,6	1,7	7,2	6,0	1,2
	2016	9,0	7,4	1,7	7,0	5,9	1,2
	2017	9,8	8,0	1,8	7,6	6,3	1,3

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Deregistrations.

TABL. 27 (74). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration			
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	
OGÓŁEM	2010	31841	14292	17549	28168	12808	15360	3673	1484	2189
TOTAL	2015	30764	14412	16352	26994	12661	14333	3770	1751	2019
	2016	29587	13847	15740	26211	12316	13895	3376	1531	1845
	2017	32294	15086	17208	28534	13472	15062	3760	1614	2146

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Deregistrations.

TABL. 27 (74).

MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW (dok.)

INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS (cont.)

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
O G Ó Ł E M (dok.)									
T O T A L (cont.)									
0–4 lata.....	3362	1703	1659	3165	1596	1569	197	107	90
5–9.....	2362	1209	1153	2217	1119	1098	145	90	55
10–14.....	1191	604	587	1149	584	565	42	20	22
15–19.....	974	466	508	933	451	482	41	15	26
20–24.....	2137	656	1481	1895	583	1312	242	73	169
25–29.....	5682	2256	3426	4552	1823	2729	1130	433	697
30–34.....	5399	2512	2887	4549	2131	2418	850	381	469
35–39.....	3708	1993	1715	3379	1834	1545	329	159	170
40–44.....	1993	1062	931	1911	1032	879	82	30	52
45–49.....	1158	632	526	1086	589	497	72	43	29
50–54.....	846	429	417	781	406	375	65	23	42
55–59.....	925	462	463	735	365	370	190	97	93
60–64.....	938	419	519	785	358	427	153	61	92
65 lat i więcej..... and more	1619	683	936	1397	601	796	222	82	140

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Deregistrations.

TABL. 28 (75).

MIGRACJE ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW

INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Imigranci Immigrants			Emigranci Emigrants			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
O G Ó Ł E M									
T O T A L									
2010	1966	1058	908	1231	564	667	735	494	241
2016	1401	771	630	1105	599	506	296	172	124
2017	1433	823	610	1087	562	525	346	261	85
0–4 lata.....	559	294	265	20	14	6	539	280	259
5–9.....	143	71	72	49	23	26	94	48	46
10–14.....	47	14	33	53	20	33	-6	-6	-
15–19.....	23	16	7	90	69	21	-67	-53	-14
20–24.....	44	11	33	84	49	35	-40	-38	-2
25–29.....	85	59	26	125	62	63	-40	-3	-37
30–34.....	139	93	46	158	67	91	-19	26	-45
35–39.....	97	77	20	135	64	71	-38	13	-51
40–44.....	60	44	16	96	48	48	-36	-4	-32
45–49.....	46	38	8	74	34	40	-28	4	-32
50–54.....	27	15	12	53	34	19	-26	-19	-7
55–59.....	35	21	14	48	28	20	-13	-7	-6
60–64.....	62	28	34	52	23	29	10	5	5
65 lat i więcej..... and more	66	42	24	50	27	23	16	15	1

TABL. 29 (76). **REZYDENCI^a**
Stan w dniu 31 XII
RESIDENT POPULATION^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w tys.	3293	3330	3340	3350	T O T A L in thous.
mężczyźni w tys.	1598	1616	1621	1626	males in thous.
kobiety: w tys.	1695	1714	1719	1724	females: in thous.
na 100 mężczyzn	106	106	106	106	per 100 males
Miasta: w tys.	1618	1613	1616	1617	Urban areas: in thous.
w % ogółu ludności rezydującej	49,1	48,4	48,4	48,3	in % of total usual residence population
Wieś: w tys.	1675	1717	1724	1733	Rural areas: in thous.
w % ogółu ludności rezydującej ...	50,9	51,6	51,6	51,7	in % of total usual residence population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 94.

a See general notes, item 2 on page 94.

TABL. 30 (77). **REZYDENCI^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 XII
WORKING AND NON-WORKING AGE RESIDENT POPULATION^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. in thous.				
O G Ó Ł E M	3293	3330	3340	3350	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	658	634	635	639	Pre-working age
Miasta	277	271	274	278	Urban areas
mężczyźni	142	139	141	143	males
kobiety	135	132	133	135	females
Wieś	382	363	361	361	Rural areas
mężczyźni	195	186	185	185	males
kobiety	186	177	176	176	females
W wieku produkcyjnym	2086	2071	2062	2051	Working age
w tym w wieku mobilnym	1336	1332	1325	1317	of which of mobility age
Miasta	1043	995	984	973	Urban areas
mężczyźni	532	515	510	505	males
w tym w wieku mobilnym	326	317	314	311	of which of mobility age
kobiety	511	480	474	468	females
w tym w wieku mobilnym	327	319	316	313	of which of mobility age
Wieś	1043	1076	1078	1079	Rural areas
mężczyźni	555	574	575	576	males
w tym w wieku mobilnym	350	356	355	355	of which of mobility age
kobiety	488	501	503	503	females
w tym w wieku mobilnym	333	341	340	340	of which of mobility age
W wieku poprodukcyjnym	549	625	643	660	Post-working age
Miasta	298	347	358	367	Urban areas
mężczyźni	92	109	114	118	males
kobiety	206	238	244	249	females
Wieś	251	278	285	293	Rural areas
mężczyźni	82	93	96	100	males
kobiety	169	185	189	193	females

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 94.

a See general notes, item 2 on page 94.

TABL. 31 (78). **KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE^a W 2017 R.**
Stan w dniu 31 XII
CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS^a IN 2017
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Jednostki kościelne ^b Church units ^b	Duchowni Clergy	Wierni, wyznawcy Adherents, faithful
Kościół Katolicki Catholic Church			
Kościół Rzymskokatolicki ^c	900	3872	2683097
Kościół Greckokatolicki ^d	68	52	30000
Kościół Ormiański ^e	–	–	670
Starokatolickie Old Catholic			
Kościół Polskokatolicki	8	7	4725
Polski Narodowy Katolicki Kościół w Rzeczypospolitej Polskiej	2	2	64
Prawosławne Orthodox			
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny ^f	23	25	20200
Protestanckie i tradycji protestanckiej Protestant and Protestant-tradition			
Kościół Wolnych Chrześcijan	4	7	2018
Kościół Zielonoświątkowy	14	19	1506
Misja Pokoleń Związek Wyznaniowy ^e	–	1	1215
Kościół Ewangelicko-Augsburski	2	3	694
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	12	7	683
Kościół Boży w Polsce	9	21	510
Zrzeszenie Wolnych Badaczy Pisma Świętego	12	49	507
Kościół Chrześcijan Baptystów	7	4	368
Kościół Boży w Chrystusie	2	5	258
Wspólnota Unitarian Universalistów ^g	5	200
Kościół Ewangelicko-Metodystyczny	4	3	180
Świecki Ruch Misyjny „Epifania”	5	18	87
Chrześcijańskie Centrum „Pan jest Sztafardem” Kościół w Tarnowie ^g	1	2	70
Ewangeliczna Wspólnota Zielonoświątkowa	1	6	57
Kościół Chrześcijan Dnia Sobotniego	1	3	57
Kościół Chrześcijan Wiary Ewangelicznej	2	4	55
Kościół Ewangelicznych Chrześcijan	1	3	46
Nowoapostolski Kościół w Polsce	2	–	40
Dalekiego Wschodu Far Eastern Religions			
Związek Buddyjski Bencien Karma Kamtsang	1	–	175
Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny	1	14	81
Instytut Wiedzy o Tożsamości „Misja Czaitanii”	1	7	65
Inne Others			
Świadkowie Jehowy w Polsce	74	516	6708
Wiara Baha’i w Polsce ^e	5	–	335
Rodzimy Kościół Polski	1	1	204
Związek Taoistów Tao Te King ^e	2	10	200
Karaimski Związek Religijny w RP ^e	3	–	169
Zakon Braci Zjednoczenia Energetycznego	1	3	100
Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich w Polsce	1	6	86

a Uszeregowane malejąco według liczby wiernych, wyznawców. b Obejmują m.in. parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki. c Dane dotyczą diecezji krakowskiej i tarnowskiej. d Dane dotyczą diecezji przemysko-warszawskiej. e Dane dotyczą całego kraju. f Dane dotyczą diecezji przemysko-gorlickiej. g Dane dotyczą roku 2016.

a Listed by the decreasing number of adherents and faithful. b Including, among others, parishes, congregations, religious communities, centres. c Data concern dioceses krakowska and tarnowska. d Data concern diocese przemysko-warszawska. e Data concern the whole country. f Data concern diocese przemysko-gorlicka. g Data concern 2016.

Uwagi ogólne

Aktywność ekonomiczna ludności

1. Dane zawarte w tabl. 1–2 opracowano na podstawie reprezentacyjnego **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)**, przeprowadzanego w cyklu kwartalnym metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału. Badaniem objęte są osoby w wieku 15 lat i więcej, będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach, z wyjątkiem osób nieobecnych 12 miesięcy i więcej, jeżeli ich nieobecność nie wynikała z charakteru wykonywanej pracy. Gospodarstwo domowe oznacza zespół osób spokrewnionych lub spowinowaconych, a także niespokrewnionych, mieszkających razem i utrzymujących się wspólnie. Badanie nie obejmuje gospodarstw domowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania. Dane prezentowane według grup wieku obliczane są w oparciu o dokładną datę urodzenia.

Dane od 2010 r. uogólniono na podstawie bilansów ludności opracowywanych przy wykorzystaniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Podstawowe kryterium podziału ludności na aktywne zawodowo (pracujących i bezrobotnych) oraz biernych zawodowo stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

Do **aktywnych zawodowo** zaliczono osoby pracujące i bezrobotne:

1) **do pracujących** zaliczono osoby, które w badanym tygodniu:

- wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych), jeżeli przerwa w pracy

General notes

Economic activity of the population

1. Data in tables 1–2 were compiled on the basis of the **Labour Force Survey (LFS)**, a sample survey conducted on a quarterly basis using the continuous observation method, i.e., economic activity of the population is observed in each week during the whole quarter. The survey covers persons aged 15 and more, being members of households in dwellings selected on a random basis. The survey does not cover the members of households absent for 12 months and more except persons whose absence results from the type of their job. A household is a group of people living together in a dwelling and maintaining themselves jointly. The survey does not include institutional households. Data presented by age groups have been calculated on the basis of the exact date of birth.

The data since 2010 have been generalized on the basis of the population balances compiled with the use of the Population and Housing Census 2011.

2. The main criterion in dividing the population into economically active (employed and unemployed) and inactive is job, i.e., performing, holding or looking for a job.

Economically active persons include employed and unemployed persons:

1) **employed** persons are persons, who during the reference week:

- performed, for at least 1 hour, any work providing earnings or income, or assisted (without wages or salaries) in maintaining a family-owned farm in agriculture or conducting a family-owned business outside agriculture,
- formally had work, but did not perform it (e.g., due to illness, vacation, a break in company activity, bad weather), if the break in employment did not exceed 3 months;

wynosiła do 3 miesięcy; ponadto w BAEL przyjmuje się, że jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące, dodatkowym kryterium w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące pracę nakładczą) był fakt otrzymania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

Podziału na pracujących w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy w BAEL-u dokonano na podstawie deklaracji osoby badanej w odniesieniu do głównego miejsca pracy;

- 2) za **bezrobotne** uznano osoby w wieku 15–74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:
- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
 - w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy,
 - były gotowe podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Do **biernych zawodowo** zaliczono osoby, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne.

3. Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo w liczbie ludności (w wieku 15 lat i więcej) ogółem oraz danej grupy.

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących w liczbie ludności (w wieku 15 lat i więcej) ogółem oraz danej grupy.

Stopę bezrobocia obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych do liczby ludności aktywnej zawodowo ogółem oraz danej grupy.

Pracujący

1. Dane opracowano na podstawie sprawozdawczości oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie).

2. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), z pewnymi wyłączeniami w latach 2005–2009 – patrz ust. 5 na str. 124,

moreover in LFS there is accepted if the break in work exceeded 3 months, the additional criterion in case of employment as a paid employees (employees hired on the basis of an employment contract and outworkers) was the fact of receiving at least 50% of the hitherto remuneration.

Breakdown into full-time and part-time employed persons in LFS was made on the basis of a declaration of the surveyed person in reference to the main job;

- 2) **unemployed persons** are persons aged 15–74, who simultaneously fulfill three conditions:
- within the reference week were not employed,
 - within a 4 week period (the last week being the reference week) actively sought work,
 - were available for work within a fortnight period after the reference week.

The unemployed also include persons who have found and were waiting to begin it within a 3-month period and were available for that work.

Economically inactive persons are persons who are not classified either as employed or unemployed.

3. The activity rate is calculated as the share of the economically active persons in the total population (aged 15 and more) and in a given group.

The **employed rate** is calculated as the share of employed persons in the total population (aged 15 and more) and in a given group.

The **unemployed rate** is calculated as the relation of the number of unemployed persons to the total economically active population and in a given group.

Employment

1. Data were compiled on the basis of reports as well as estimates (among others in regard to private farms in agriculture).

2. Data regarding **employment** concern persons performing work providing earnings or income and include:

- 1) employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation);
- 2) employers and own-account workers, i.e.:
 - a) owners, co-owners, and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers), with some exceptions in 2005–2009 – see item 5 on page 124,

- b) właściciele i współwłaściciele (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
 - 4) agentów;
 - 5) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

3. Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub przedłużonym czasie pracy, np. dozorczy mienia; **niepełnozatrudnieni** są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

4. Dane dotyczące pracujących według stanu w dniu 31 XII podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób w **głównym miejscu pracy**.

5. Dane dotyczące pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie według stanu w dniu 31 XII w latach 2002–2009 wyznaczono na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002 oraz od 2010 r. na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Do pracujących w gospodarstwach indywidualnych zaliczono osoby pracujące w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą, przy czym:

- 1) w latach 2005–2009 nie zaliczono osób pracujących:
 - a) w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha produkujących **wyłącznie** na własne potrzeby,
 - b) w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych do 1 ha (łącznie z indywidualnymi

- b) owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity excluding private farms in agriculture,
 - c) other self-employed persons, e.g., persons practising learned professions;
- 3) outworkers;
 - 4) agents;
 - 5) members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and other cooperatives engaged in agricultural production as well as agricultural farmers' cooperatives);
 - 6) clergy fulfilling priestly obligations.

3. Full-time paid employees are persons employed on a full-time basis, as defined by a given company or for a given position, as well as persons who, in accordance with regulations, work a shortened work-time period, e.g. due to hazardous conditions, or a longer work-time period, e.g. property caretaker. **Part-time paid employees** are persons who, in accordance with labour contracts, regularly work on a part-time basis. Part-time paid employees in the main workplace are persons who declared that the given workplace is their main workplace.

4. Data concerning employment as of 31 XII are presented without converting part-time paid employees into full-time paid employees, each person being listed once according to the **main workplace**.

5. Data concerning employed persons on private farms in agriculture as of 31 XII in 2002–2009 were estimated on the basis of the results of the Population and Housing Census as well as the Agricultural Census 2002 as well as since 2010 on the basis of the Agricultural Census 2010.

The following employed persons on private farms conducting agricultural activity are included in the group of employed persons on private farms, while:

- 1) in 2005–2009 are not included the following employed persons:
 - a) on farms with the area more than 1 ha of agricultural land producing **exclusively** for their own needs,
 - b) on farms with the area to 1 ha of agricultural land (including individual owners of livestock

właścicielami zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych) produkujących **wyłącznie** lub **głównie** na własne potrzeby;

- 2) od 2010 r. ujęto wszystkich pracujących w tych gospodarstwach niezależnie od powierzchni użytków rolnych oraz przeznaczenia produkcji rolniczej (razem z produkującymi **wyłącznie** lub **głównie** na własne potrzeby).

Przeciętną liczbę pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie ustalono w oparciu o dokonane szacunki liczby pracujących, przy uwzględnieniu współczynników przeliczeniowych.

6. Dane o zatrudnionych na podstawie stosunku pracy dotyczą:

- 1) **zatrudnienia według stanu w dniu 31 XII** osób pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy bez przeliczania na pełnozatrudnionych;
- 2) **przeciętnego zatrudnienia** pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

7. Dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

8. Dane grupowane według sekcji PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5 na str. 23.

9. W tabl. 3 dane prezentowane są według faktycznego (stałego) miejsca pracy pracownika i rodzaju działalności, natomiast w pozostałych tablicach – według siedziby przedsiębiorstwa (jednostki).

10. Dane w tabl. 4–10 nie obejmują: fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego, rolników indywidualnych, duchownych. Dane w tabl. 4, 6–9, 11 nie obejmują podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

11. **Wolne miejsca pracy** to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:

- 1) miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nieobsadzone,

who do not possess agricultural land) producing **exclusively** or **mainly** for their own needs;

- 2) since 2010 are included the whole number of employed persons on those farms independently from area of agricultural land as well as from destination of agricultural output (including producing **exclusively** or **mainly** for their own needs).

The average number of employed persons on private farms in agriculture was established on the basis of estimates of the number of employees, taking into account conversion ratios.

6. Data regarding employees hired on the basis of an employment contract concern:

- 1) **the employment, as of 31 XII** of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in the main job without converting them into full-time paid employees;
- 2) **the average paid employment** – full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in terms of full-time paid employees.

7. Data do not include budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

8. Data grouped according to sections of the NACE Rev. 2 were compiled using **the enterprise method**. Definition of the enterprise method is given in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

9. In table 3 data are presented by actual (permanent) workplace of employed person and kind of activity, however in other tables – by seat of enterprise (unit).

10. Data in tables 4–10 do not include entities reporting activity of foundations, associations, political parties, trade unions, social organizations, employers organizations, economic and professional local government, individual farmers, clergy. Data in tables 4, 6–9, 11 do not include economic entities employing up to 9 persons.

11. **Vacancies** are positions or jobs unoccupied due to labour turnover or newly created ones that simultaneously meet the following three conditions:

- 1) the positions and jobs were actually unoccupied on the survey day,

- 2) pracodawca czynił starania, aby znaleźć osobę chętną do podjęcia pracy,
- 3) w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

12. Nowo utworzone miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych.

13. Informacje o ruchu zatrudnionych dotyczą pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo. Dane te dotyczą **liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy**, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w ciągu roku.

Do liczby przyjętych do pracy zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny. Do liczby zwolnionych z pracy zaliczono osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę w drodze wypowiedzenia przez pracownika lub zakład pracy (łącznie ze zwolnieniami grupowymi), osoby, które przeniesiono na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, osoby, które porzuciły pracę, a także – ze względów ewidencyjnych – osoby zmarłe. Ponadto do liczby przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między podmiotami, a także osoby powracające do pracy i odchodzące z pracy na urlopy wychowawcze, bezpłatne i rehabilitację.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych i do 2008 r. z urlopów bezpłatnych (lub liczby zwolnień pomniejszonej o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze i do 2008 r. urlopy bezpłatne) w badanym okresie do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

14. Koszty pracy stanowią sumę wynagrodzeń brutto (tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych i ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne – emerytalne, rentowe i chorobowe, płaconymi przez ubezpieczonego pracownika) oraz pozapłacowych wydatków (składki na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe opłacane przez pracodawcę, składki na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, wydatki na doskonalenie, kształcenie i przekwalifikowanie kadr, bezpieczeństwo i higienę pracy

- 2) the employer made efforts to find people willing to take up the job,
- 3) if adequate candidates were found to occupy the vacancies, the employer would readily take them in.

12. Newly created jobs are the jobs created in the course of organizational changes, expanding or changing business profile, and all jobs in the newly established units.

13. Information regarding labour turnover concerns full-time paid employees as well as since 2009 including seasonal and temporary paid employees. These data concern **the number of hires and the number of terminations** and not the number of persons. The number of hires and terminations may be greater than the number of persons as one person may change work several times within a year.

Hired persons are persons starting work for the first or a subsequent time. Terminated persons are persons with whom work contracts have been dissolved upon the wish of either the employee or the employer (including group dismissals), persons, who have retired or been granted a pension due to an inability to work, persons who have left work as well as, for record-keeping purposes – persons who have died. Moreover, persons hired or terminated include persons transferred on the basis of inter-entities agreements as well as persons returning to and leaving work within the framework of child-care and unpaid vacations and rehabilitation.

The hire (termination) rate is calculated as the ratio of the number of hires less the number of persons returning to work from child-care leaves and until 2008 from unpaid leaves (or the number of terminations less the number of persons granted child-care leaves and until 2008 unpaid leaves) during a survey period to the number of full-time paid employees as of 31 XII from the year preceding the surveyed year.

14. Labour costs are defined as the sum of gross wages and salaries (i.e. including deductions for personal income taxes and contributions to compulsory social security – retirement, pension and illness, paid by the insured employee) as well as non-wage related expenditures (contributions to retirement, pension and accident insurance paid by the employer, contributions to the Labour Fund and to the Guaranteed Employment Benefit Fund, expenditures on improving skills, training and retraining personnel, improving safety and health at work as well as other expenditures

oraz pozostałe wydatki, obejmujące m.in. delegacje służbowe, zakładowy fundusz świadczeń socjalnych).

Bezrobocie

1. Dane o **bezrobotnych zarejestrowanych** obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy obowiązującą od 1 VI 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2017, poz. 1065, z późniejszymi zmianami), określane są jako bezrobotne.

Pod pojęciem **bezrobotnego** należy rozumieć osobę, która ukończyła 18 lat i nie osiągnęła wieku emerytalnego, jest osobą niezatrudnioną i niewykonywującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli jest osobą niepełnosprawną – zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł dochodów, zapisanymi w ustawie.

2. **Za bezrobotnego zarejestrowanego absolwenta** uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne.

3. **Długotrwale bezrobotni zarejestrowani** to osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy.

4. **Stopę bezrobocia rejestrowanego** obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

including among others business trips, benefits from the establishment's social fund).

Unemployment

1. Data regarding **registered unemployed persons** include persons who, in accordance with the Law dated 20 IV 2004 on Promoting Employment and Labour Market Institutions, in force since 1 VI 2004 (uniform text Journal of Laws 2017, item 1065, with later amendments), are classified as unemployed.

An **unemployed person** is understood as a person who is at least 18 years old and has not reached the retirement age, is not employed and not performing any other kind of paid work who is capable of work and ready to take full-time employment obligatory for a given job or service (or in case he/she is a disabled person – capable and ready to take work comprising no less than a half of working time), not attending a school with the exception of schools for adults (or taking extra curriculum exam within the scope of this school programme exam) or tertiary schools in part-time programme, looking for employment or other kind of paid work and registered in a powiat labour office, appropriate for his/her permanent stay, with additional provisions concerning the sources of income, included in the mentioned law.

2. **A registered unemployed school-leaver** is a person who has, within the last 12 months graduated any school confirmed by a certificate, diploma or other document completion of education (concerns school-leavers with basic vocational, secondary, post-secondary or tertiary education), has completed a minimum of 24 months of vocational training courses or disabled persons who acquired qualifications to work in a given occupation.

3. **The registered long-term unemployed** are persons remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months the last two years, excluding the periods of undergoing a traineeship and on a job occupational training of adults in the workplace.

4. **The registered unemployment rate** is calculated as the ratio of the number of registered unemployed persons to the economically active population, i.e., excluding employees of budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

5. Informacje o wydatkach Funduszu Pracy podaje się zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2017, poz. 1065, z późniejszymi zmianami).

Warunki pracy

1. Informacje o wypadkach przy pracy obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy. Informacje o wypadkach przy pracy w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Dane o wypadkach przy pracy, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy (Z-KW).

Wypadki przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie opracowano na podstawie sprawozdawczości Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) i dotyczą tylko tych wypadków, z tytułu których przyznano w danym roku jednorazowe odszkodowania.

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby poszkodowanej w wypadku indywidualnym, jak również w wypadku zbiorowym.

2. Dane według sekcji i działów PKD 2007 opracowano metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności.

3. Za wypadek przy pracy uważa się nagle zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
- 2) w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na równi z wypadkiem przy pracy, w zakresie uprawnień do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- 1) w czasie podróży służbowej;

5. Information concerning Labour Fund expenditures are given according to the Law dated 20 IV 2004, on Promoting Employment and Labour Market Institutions, in force since 1 VI 2004 (uniform text Journal of Laws 2017, item 1065, with later amendments).

Work conditions

1. Information regarding accidents at work includes all accidents at work, as well as accidents treated equally to accidents at work, regardless of whether incapacity for work was indicated. Information regarding accidents at work in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety concerns only civilian employees.

Data regarding accidents at work, excluding private farms in agriculture, are obtained from statistical report on accidents at work (ZK-W).

Accidents at work on private farms in agriculture were compiled on the basis of reports of the Agricultural Social Insurance Fund (ASIF) and are related only to the accidents for which a one-off compensations were granted in a given year.

Each accident, regardless whether the victim was injured during a single or multiple casualty incident, is counted as accident at work.

2. Data according to sections and divisions of the PKD 2007/NACE Rev. 2 were compiled using the local kind-of-activity unit method.

3. Accident at work is understood as a sudden event leading to injury or death caused by external reason, which occurred in connection with work:

- 1) during or in connection with performance of ordinary activities or instructions by the employee and activities for the employers, even without instructions;
- 2) when the employee remains at the disposal of the employer on the way between the seat of the employer and the place of performing the obligation arising from the employment relationship.

Every accident is treated **equally to accident at work**, as regards entitlement to benefits defined in the law on social insurance against accidents at work and occupational diseases if the employee had such accident:

- 1) during a business trip;

- 2) podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony;
- 3) przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.

Za **wypadek przy pracy uważa się również** nagłe zdarzenie, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas:

- 1) uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe;
- 2) wykonywania odpłatnie pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania;
- 3) pełnienia mandatu posła lub senatora, pobierającego uposażenie;
- 4) sprawowania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego wybranego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) odbywania – na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy – szkolenia lub stażu związanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium;
- 6) wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni, pracy na rzecz tych spółdzielni;
- 7) wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług;
- 8) wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej;
- 9) wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi;
- 10) odbywania zastępczych form służby wojskowej;
- 11) nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.

4. Za ciężki wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwale poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

- 2) during training within the scope of national self-defence;
- 3) when performing tasks ordered by trade union organisations, functioning at the employer's.

Accident at work is also understood as a sudden incident, causing injury or death, which happened within the term of accident insurance in the course of:

- 1) practising sports during competitions and training by a person receiving sport scholarship;
- 2) performance of paid work while serving the sentence of imprisonment or temporary detentions;
- 3) exercising a mandate by members of parliament or senate – who receive salaries;
- 4) serving a mandate of the European Parliament member elected in the Republic of Poland;
- 5) doing – on the basis of appointment issues by powiat labour office or other supervising entity – training or internship connected with a scholarship received by school leavers;
- 6) performance of work, by members of agricultural producers' cooperatives, agricultural farmers' cooperatives and by other persons treated equally to members of cooperatives, for the benefit of these cooperatives;
- 7) performance or cooperation in performance of work on the basis of agency agreements, contracts of mandate or contracts of services;
- 8) performance of typical activities related to running, or cooperation in running, a non-agricultural economic activity;
- 9) performance of religious activities or activities connected with entrusted pastoral or monastic functions by clergymen;
- 10) serving supplementary forms of military service;
- 11) education of students receiving scholarship at the National School of Public Administration.

4. Serious accident at work is an accident which results in serious bodily harm, i.e., loss of sight, hearing, speech, ability to procreate, other bodily harm or health-related problems disrupting primary bodily functions or in incurable and life-threatening diseases, permanent mental illness, a permanent, total or significant incapacity for work in the occupation or a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

5. Za śmiertelny wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

6. Wypadki przy pracy klasyfikuje się m.in. według **wydarzeń** je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym sumą przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków. Wydarzenia powodujące urazy pogrupowano od 2005 r. zgodnie z zaleceniami EUROSTAT-u.

7. Wskaźnik wypadkowości jest to liczba osób poszkodowanych przypadających na 1000 pracujących; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną liczbę pracujących, obliczoną jako średnia arytmetyczna 2 stanów w dniu 31 XII, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

8. Informacje o zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdańczości; przy czym:

- 1) dane obejmują zatrudnionych w jednostkach zaliczanych według PKD 2007 do sekcji: „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (bez: gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, łowiectwa i pozyskiwania zwierząt łownych, włączając działalność usługową oraz rybołówstwa w wodach morskich); „Górnictwo i wydobywanie”; „Przetwórstwo przemysłowe”; „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”; „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”; „Budownictwo” (bez realizacji projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków); „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”; „Transport i gospodarka magazynowa”; „Informacja i komunikacja” (bez: działalności związanej z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie informacji); „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz działalności weterynaryjnej);

5. Fatal accident at work is an accident which leads to the death of a victim at the site of the accident or within of the accident.

6. Accidents at work are classified, i.a., according to **contact-mode of injury** (describing the type of contact of the victim with the factor which caused the accident) as well as according to their **causes** (all shortcomings and irregularities connected with material agents, organisation of work, incorrect employee's action). Each accident at work is the result of a single event, but frequently the result of several causes, thus the sum of causes is greater than the total number of accidents. Since 2005 contact-modes of injury have been grouped according to the EUROSTAT recommendations.

7. Incidence ratio is the number of persons injured per 1000 persons employed. To calculate the ratio, the average number of working persons was assumed, expressed as an arithmetic mean for two consecutive years, as of 31 XII, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

8. Information regarding persons working in hazardous conditions caused by factors harmful to health is compiled on the basis of reports, wherein:

- 1) data concern persons employed by entities included in the sections: “Agriculture, forestry and fishing” (excluding: private farms in agriculture, hunting, trapping and related service activities as well as marine fishing); “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply”; “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”; “Construction” (excluding development of building projects); “Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles”; “Transportation and storage”; “Information and communication” (excluding: motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities as well as other information service activities); “Professional, scientific and technical activities” (in the scope of scientific research and development as well as veterinary activities); “Administrative and support service activities” (in the scope of rental and leasing activities, travel agency, tour operator as well as other reservation service and related activities and other cleaning activities); “Education” (only tertiary education); “Human health and social work activities”

działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (w zakresie wynajmu i dzierżawy, działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanej oraz pozostałego sprzętania); „Edukacja” (w zakresie szkół wyższych), „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (w zakresie opieki zdrowotnej); „Pozostała działalność usługowa” (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego);

- 2) dane dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych: ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, przemysłowe pyły zwióknające, hałas, wibracje, gorący lub zimny mikroklimat itp.), z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi;
- 3) do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku badanego.

9. Ocena ryzyka zawodowego to kompleksowe oszacowanie kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenia stanu zdrowia i ich ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonywane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa.

10. Za chorobę zawodową uważa się chorobę, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub specyfiką wykonywanej pracy.

Choroby zawodowe podaje się od 2009 r. zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 VI 2009 r., (tekst jednolity Dz. U. 2013, poz. 1367).

Do obliczenia wskaźnika na 100 tys. zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

(in the scope of human health activities); “Other service activities” (in the scope of repair of computers and personal and household goods);

- 2) data concern persons exposed to factors connected with the work environment (chemical substances, fibrosis-inducing industrial dusts, noise, vibrations, hot or cold microclimate, etc.), strenuous work conditions (forced body positioning, excessive physical exertion, etc.) as well as mechanical factors connected with particularly dangerous machinery;
- 3) the number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31 XII from the surveyed year was assumed in calculating the ratio per 1000 paid employees.

9. Occupational risk assessment is a comprehensive estimation of the combination of probability of bodily injury or deterioration of health and their severity, occurring in an emergency situation. It is made in order to choose appropriate safety measures.

10. A disease is deemed an occupational disease if it has been caused by the health hazards occurring in the working environment or properties of performed work.

Occupational diseases are given since 2009 according to the decree of the Council of Ministers, dated 30 VI 2009 (uniform text Journal of Laws 2013 item 1367).

The number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31 XII from the year preceding the surveyed year was assumed in calculating the ratio per 100 thous. paid employees.

Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

TABL. 1 (79). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ**
– na podstawie BAEL
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE
– on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017				SPECIFICATION	
	przeciętne w roku annual averages		kwartały quarters					
			I	II	III	IV		
LUDNOŚĆ w tys.	2532	2465	2652	2651	2651	2652	2654	POPULATION in thous.
Mężczyźni	1195	1177	1272	1272	1272	1272	1273	Men
Kobiety	1338	1288	1380	1380	1380	1380	1381	Women
Aktywni zawodowo	1386	1368	1488	1478	1490	1485	1499	Economically active persons
mężczyźni	752	749	819	818	815	810	834	men
kobiety	634	619	669	660	675	675	665	women
Pracujący	1260	1270	1426	1419	1431	1428	1425	Employed persons
mężczyźni	689	697	780	786	783	771	781	men
kobiety	572	573	646	634	647	658	644	women
Bezrobotni ^a	126	98	62	58	59	56	75	Unemployed persons ^a
mężczyźni	64	52	39	33	32	39	53	men
kobiety	62	46	23	26	27	17	21	women
Bierni zawodowo	1146	1097	1164	1173	1161	1168	1155	Economically inactive persons
Mężczyźni	442	428	453	453	456	463	439	Men
Kobiety	704	670	712	720	705	705	716	Women
WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ w %	54,7	55,5	56,1	55,8	56,2	56,0	56,5	ACTIVITY RATE in %
mężczyźni	62,9	63,6	64,4	64,3	64,1	63,7	65,5	men
kobiety	47,4	48,1	48,5	47,8	48,9	48,9	48,2	women
Miasta	53,5	56,7	56,8	55,4	56,6	57,9	57,2	Urban areas
Wieś	55,9	54,3	55,5	56,1	55,8	54,1	55,8	Rural areas
WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA w %	49,8	51,5	53,8	53,5	54,0	53,8	53,7	EMPLOYMENT RATE in %
mężczyźni	57,7	59,2	61,3	61,8	61,6	60,6	61,4	men
kobiety	42,8	44,5	46,8	45,9	46,9	47,7	46,6	women
Miasta	48,4	52,8	54,6	53,5	54,4	55,3	55,3	Urban areas
Wieś	51,2	50,2	53,0	53,6	53,6	52,5	52,2	Rural areas
STOPA BEZROBOCIA w %	9,1	7,2	4,2	3,9	4,0	3,8	5,0	UNEMPLOYMENT RATE in %
mężczyźni	8,5	6,9	4,8	4,0	3,9	4,8	6,4	men
kobiety	9,8	7,4	3,4	3,9	4,0	2,5	3,2	women
Miasta	9,6	6,7	3,8	3,4	4,1	4,6	3,5	Urban areas
Wieś	8,4	7,6	4,5	4,6	3,9	3,0	6,4	Rural areas

a Osoby w wieku 15–74 lata.

a Persons aged 15–74.

TABL. 2 (80).

**AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ
WEDŁUG WIEKU ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE
2017 R. – na podstawie BAEL**

 ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY AGE
AND EDUCATIONAL LEVEL IN IV QUARTER 2017 – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ludność Population	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni zawo- dowo Eco- nomi- cally inactive persons	Współ- czynnik aktyw- ności zawo- dowej Activity rate	Wskaź- nik za- trudnie- nia Em- plov- ment rate	Stopa bezro- bocia Unem- plov- ment rate
		ogółem total	pracu- jący em- ployed	bezro- botni ^a unem- ployed ^a				
			w tys.	in thous.		w %	in %	
O G Ó Ł E M	2654	1499	1425	75	1155	56,5	53,7	5,0
TOTAL								
Według wieku: By age:								
w tym w wieku produk- cyjnym ^b	1915	1454	1380	74	461	75,9	72,1	5,1
of which of working age ^b								
15–24 lata	345	112	88	23	233	32,5	25,5	20,5
25–34	486	410	399	11	76	84,4	82,1	2,7
35–44	481	420	399	21	61	87,3	83,0	5,0
45–54	394	321	308	13	73	81,5	78,2	4,0
55 lat i więcej	949	237	230	6	712	25,0	24,2	2,5
and more								
Według poziomu wykształcenia: By educational level:								
Wyższe	670	547	531	16	122	81,6	79,3	2,9
Tertiary								
Policealne i średnie zawo- dowe	584	371	351	21	213	63,5	60,1	5,7
Post-secondary and vocati- onal secondary								
Średnie ogólnokształcące	262	120	117	.	142	45,8	44,7	2,5
General secondary								
Zasadnicze zawodowe	703	411	382	29	292	58,5	54,3	7,1
Basic vocational								
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	435	50	44	6	385	11,5	10,1	12,0
Lower secondary, primary and incomplete primary								

a Osoby w wieku 15–74 lata. b Mężczyźni 18–64 lata, kobiety 18–59 lat.

U w a g a. Ze względu na reprezentacyjną metodę badania, zalecana jest ostrożność w posługiwaniu się danymi o wartości mniejszej niż 15 tys. W tablicy w przypadku danych mniejszych niż 5 tys. nie podano konkretnej wartości z powodu wysokiego losowego błędu próby; dane zastąpiono znakiem umownym „.” (kropka).

a Persons aged 15–74. b Men aged 18–64, women aged 18–59.

N o t e. Since this is a sample-based survey, it is important to be careful about using the data lower than 15 thousand. In the table in case of data lower than 5 thousand, any value has been displayed because of high random error; data are replaced by a symbol “.” (point).

Pracujący

Employment

TABL. 3 (81). **PRACUJĄCY^a**
 Stan w dniu 31 XII
 EMPLOYED PERSONS^a
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	
				ogółem total	w tym kobiety of which women
O G Ó Ł E M	1225183	1321890	1373505	1414089	684332
TOTAL					
sektor publiczny	260186	246964	248707	251497	168279
public sector					
sektor prywatny	964997	1074926	1124798	1162592	516053
private sector					
Rolnictwo ^b , leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	272866	272788	272759	272707	142976
Agriculture ^b , forestry and fishing					
Przemysł	213854	223816	235246	241395	71946
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe	181295	195418	206531	213825	66618
of which manufacturing					
Budownictwo	87733	89762	94835	97020	10521
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	185143	199364	203479	212402	113028
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa	53423	58499	63175	66254	14079
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	29227	30704	32898	35679	22469
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja	22464	37588	40579	44880	15161
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	23765	27978	28338	28565	18773
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	13400	14090	15420	16006	8730
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	47245	61879	70456	74363	39679
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	31692	36148	39840	42035	19489
Administrative and support service activities					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	44323	45583	45894	46028	30247
Public administration and defence; compulsory social security					
Edukacja	101428	106881	108500	111382	85153
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	66458	76172	78332	80287	64848
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	13973	14389	14871	15662	9221
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa	18189	26249	28883	29424	18012
Other service activities					

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dla gospodarstw indywidualnych w rolnictwie dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 124.

a By actual workplace and kind of activity. b For private farms in agriculture estimated data; see general notes, item 5 on page 124.

TABL. 4 (82).

PRACUJĄCY^a WEDŁUG STATUSU ZATRUDNIENIA

Stan w dniu 31 XII

EMPLOYED PERSONS^a BY EMPLOYMENT STATUS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which		
		zatrudnieni na podstawie stosunku pracy employees hired on the basis of an employment contract	właściciele, współwłaściciele i bezpłatnie pomagający członkowie rodzin owners, co-owners including contributing family workers	
OGÓŁEM	2010	685408	677390	6833
TOTAL	2015	719847	712698	6234
	2016	749505	742248	6395
	2017	773481	766148	6567
sektor publiczny public sector	227961	227961		–
sektor prywatny private sector	545520	538187		6567
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	3442	3155		45
Przemysł Industry	205126	203165		1927
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	181542	179610		1898
Budownictwo Construction	45910	44884		994
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	126512	124741		1729
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	29247	28783		464
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	15841	15518		323
Informacja i komunikacja Information and communication	28490	28401		89
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	12275	11838		21
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	8432	8392		40
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	36366	36134		232
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	31217	31090		127
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	45004	45000		4
Edukacja Education	106136	105835		301
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	64530	64336		194
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	12212	12196		16
Pozostała działalność usługowa Other service activities	2741	2680		61

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 5 (83). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	
				ogółem total	w tym pod- mioty o licz- bie pracu- jących powyżej 9 osób ^a of which entities employing more than 9 persons ^a
OGÓŁEM TOTAL	785801	801362	834584	862004	717013
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	5659	5406	5383	5318	2540
Przemysł Industry	194575	197437	205078	212867	193258
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	165194	172243	180348	188536	169801
Budownictwo Construction	67914	62367	64710	64244	40358
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A Trade; repair of motor vehicles ^A	153590	152423	154180	154928	116277
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	26774	31753	34736	37063	26623
Zakwaterowanie i gastronomia ^A Accommodation and catering ^A	19804	19138	20341	21297	13728
Informacja i komunikacja Information and communication	15982	21986	26893	29320	25826
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	20119	13707	13133	13107	11381
Obsługa rynku nieruchomości ^A Real estate activities	9099	9297	9967	10181	6603
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	29397	37297	40903	43827	32662
Administrowanie i działalność wspierająca ^A Administrative and support service activities	24019	23029	27725	32758	28398
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	44195	42929	43052	43219	43216
Edukacja Education	97023	97483	99159	102894	101602
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	57563	63863	64361	65386	60979
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	12334	11107	11568	11906	11212
Pozostała działalność usługowa Other service activities	7754	12140	13395	13689	2351

a Bez zatrudnionych za granicą.

a Excluding persons employed abroad.

TABL. 6 (84). **PEŁNOZATRUDNIENI I NIEPEŁNOZATRUDNIENI^a**
Stan w dniu 31 XII
FULL- AND PART-TIME PAID EMPLOYMENT^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Pełnozatrudnieni Full-time paid employees		Niepełnozatrudnieni Part-time paid employees	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
O G Ó Ł E M 2010	620346	309944	57044	37137
T O T A L 2015	651119	331409	61579	41567
2016	681116	344282	61132	40940
2017	706754	356986	59394	39194
sektor publiczny public sector	206048	143398	21913	15612
sektor prywatny private sector	500706	213588	37481	23582
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo . Agriculture, forestry and fishing	2488	789	667	487
Przemysł Industry	196592	62395	6573	3170
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	173561	57703	6049	2965
Budownictwo Construction	42754	4705	2130	613
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	113472	65319	11269	8335
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	26668	#	2115	#
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	13083	8680	2435	1548
Informacja i komunikacja Information and communication	26939	9935	1462	713
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa .. Financial and insurance activities	11211	8222	627	495
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	6320	3498	2072	1371
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	34425	19369	1709	1126
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	28200	12757	2890	1323
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne . Public administration and defence; com- pulsory social security	43402	28688	1598	943
Edukacja Education	89739	69787	16096	11939
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	58838	49412	5498	4264
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	10359	6200	1837	1358
Pozostała działalność usługowa Other service activities	2264	#	416	#

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 7 (85). **PRZYJĘCIA DO PRACY^a**
HIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number				Współ- czynnik przyjęć w % Hire rate in %	
		kobiety women	podejmujący pierwszą pracę persons starting work for the first time	poprzednio pracujący previously employed	powracający z urlopów wychowawczych persons re- turning from child-care leaves		
O G Ó Ł E M.....	2010	130652	56953	17924	66976	3579	20,9
TOTAL	2015	141032	62597	19276	82405	2008	21,9
	2016	155343	68653	20977	85643	2272	23,4
	2017	171237	77241	26054	96536	2569	24,9
sektor publiczny		26314	18112	3634	19053	519	12,9
public sector							
sektor prywatny	144923	59129	22420	77483	2050		29,9
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	349	130	80	189	–		14,4
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł	44146	14452	5512	26821	350		23,1
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	41531	13939	5264	25133	336		24,8
Budownictwo	14353	1136	1101	7767	16		34,2
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ	30209	16590	3981	15065	1192		26,1
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa . Transportation and storage	8410	1579	712	3985	96		33,0
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	4809	2948	614	2325	57		38,3
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja	8598	3188	1478	4917	66		34,2
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa	1853	1251	182	1065	56		15,4
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	1123	582	109	815	12		17,9
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	9461	5491	1435	5801	122		29,8
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^Δ	19083	7937	6759	7696	28		72,7
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpie- czenia społeczne	5912	3554	861	4395	168		13,6
Public administration and defence; compulsory social security							
Edukacja	12287	10055	1082	8843	177		14,4
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna . Human health and social work activities	8162	6770	1715	5298	193		14,2
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1790	1142	328	1240	24		18,1
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa	692	436	105	314	12		31,0
Other service activities							

^a Dane dotyczą pełnozatrudnionych; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Data cover full-time paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 8 (86). **ZWOLNIENIA Z PRACY^a**
TERMINATIONS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					korzystający z urlopów wychowawczych taking child-care leaves	Współczynnik zwolnień w % Termination rate in %
		kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przeniesieni na emeryturę, rentę z tytułu niezdolności do pracy, rehabilitację retired or granted pension due to an inability to work or due to rehabilitation			
			przez zakład pracy by employer	przez pracownika by employee				
O G Ó Ł E M	2010 117446	50221	20719	11089	4206	4153	18,7	
T O T A L	2015 132758	57821	18196	19385	6160	2010	20,6	
	2016 136254	61696	14011	20357	6644	2226	20,5	
	2017 149805	65096	14185	23379	9644	2639	21,7	
sektor publiczny	21879	13026	2968	1548	4877	689	10,6	
public sector								
sektor prywatny	127926	52070	11217	21831	4767	1950	26,4	
private sector								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo . Agriculture, forestry and fishing	373	154	12	20	67	6	15,2	
Przemysł	36865	11456	2481	5236	2637	600	19,1	
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	33848	10894	2316	5042	2080	577	20,0	
Budownictwo	13312	904	652	1267	497	154	31,4	
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	31528	18538	4830	5689	601	556	27,9	
Transport i gospodarka magazynowa . Transportation and storage	7025	1327	454	1008	233	81	27,5	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	4082	2578	244	1012	131	63	32,4	
Accommodation and catering ^Δ								
Informacja i komunikacja	6565	2369	389	2384	35	99	25,9	
Information and communication								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	2787	1303	1061	593	166	84	23,1	
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	990	515	65	157	254	14	15,7	
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6327	3531	408	2394	237	159	19,7	
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	16946	6609	830	1585	302	47	64,5	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	4777	2901	128	263	1179	215	10,8	
Public administration and defence; compulsory social security								
Edukacja	9384	6076	2213	512	1654	238	10,9	
Education								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna . Human health and social work activities	7006	5721	321	1012	1384	263	12,0	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1238	748	43	154	244	40	12,3	
Arts, entertainment and recreation								
Pozostała działalność usługowa	600	366	54	93	23	20	26,4	
Other service activities								

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Data cover full-time paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 9 (87).

ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNO-KSZTAŁCĄCYCH, KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY^aTHE GRADUATES OF TERTIARY SCHOOLS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem – absolwenci szkół Of total number – school-leavers			
			wyższych tertiary	policealnych i średnich zawodowych post-secondary and vocational secondary	liceów ogólno- kształcą- cych general secondary	zasadni- czych zawodo- wych basic vocational
O G Ó Ł E M 2010	13619	6574	5491	3472	2146	2510
TOTAL 2015	12386	6246	6654	2388	1534	1810
2016	13665	6435	7352	2544	1748	2021
2017	12653	6156	6357	2629	1679	1988
sektor publiczny..... public sector	2826	1924	2203	330	188	105
sektor prywatny..... private sector	9827	4232	4154	2299	1491	1883
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo .. Agriculture, forestry and fishing	58	17	41	9	3	5
Przemysł .. Industry	3329	1014	824	1036	531	938
w tym przetwórstwo przemysłowe .. of which manufacturing	3196	977	767	990	528	911
Budownictwo .. Construction	585	76	174	117	48	246
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	1809	926	534	608	339	328
Transport i gospodarka magazynowa .. Transportation and storage	401	137	106	165	72	58
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ .. Accommodation and catering ^Δ	428	320	119	122	119	68
Informacja i komunikacja .. Information and communication	938	312	847	36	51	4
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa .. Financial and insurance activities	165	100	141	6	18	-
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ .. Real estate activities	79	39	32	10	#	#
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna .. Professional, scientific and technical activities	1075	600	862	78	133	2
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	885	422	363	124	166	232
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne .. Public administration and defence; compulsory social security	651	453	486	82	71	12
Edukacja .. Education	776	612	663	59	34	20
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna .. Human health and social work activities	1199	938	1030	104	45	20
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją .. Arts, entertainment and recreation	223	151	117	62	26	18
Pozostała działalność usługowa .. Other service activities	52	39	18	11	#	#

^a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane obejmują pełnozatrudnionych; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Employed on the basis of an employment contract; data cover full-time paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 10 (88). **MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKwidOWANE W 2017 R.**
JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED JOB IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy w tys. szt. Jobs in thous.						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 XII)			nowo utworzone ^a vacancies – newly created jobs ^a		zlikwidowane ^a liquidated ^a	
	ogółem total	w tym nowo utworzo- ne of which vacan- cies – newly created jobs	z liczby ogółem w jedno- st- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of total number in enti- ties employ- ing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jed- nostkach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in enti- ties employ- ing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jed- nostkach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in enti- ties employ- ing more than 9 persons
OGÓŁEM TOTAL	11,3	3,2	7,8	66,9	35,9	24,1	13,0
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0
Przemysł Industry	2,6	0,4	1,8	10,9	6,3	3,0	1,6
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	0,0	–	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	2,6	0,4	1,8	10,2	6,0	2,9	1,5
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	0,0	–	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	0,1	0,0	0,0	0,4	0,2	0,1	0,1
Budownictwo Construction	1,4	0,2	0,7	7,6	3,0	2,7	1,2
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	2,0	0,8	1,3	11,5	5,4	8,0	5,0
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	0,4	0,1	0,3	3,8	1,8	0,7	0,4

a W ciągu roku.

a During the year.

TABL. 10 (88).

**MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKwidOWANE
W 2017 R. (dok.)**
JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED JOB IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy w tys. szt. Jobs in thous.						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 XII)			nowo utworzone ^a vacancies – newly created jobs ^a		zlikwidowane ^a liquidated ^a	
	ogółem total	w tym nowo utworzo- ne of which vacan- cies – newly created jobs	z liczby ogółem w jedno- st- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of total number in enti- ties employ- ing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jed- nostkach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in enti- ties employ- ing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jed- nostkach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in enti- ties employ- ing more than 9 persons
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	0,3	0,0	0,2	3,6	1,1	1,5	0,4
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja	1,3	0,5	1,1	4,7	3,6	1,0	0,7
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa	0,3	0,0	0,3	0,8	0,5	0,5	0,3
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	0,2	–	0,1	1,5	0,2	0,6	0,2
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1,6	0,8	1,1	8,9	5,0	2,0	0,8
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspie- rająca ^Δ	0,5	0,2	0,4	2,9	1,5	1,5	1,0
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpie- czenia społeczne	0,2	0,0	0,2	0,7	0,7	0,2	0,2
Public administration and defence; compulsory social security							
Edukacja	0,1	–	0,1	6,6	4,8	1,1	0,7
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	0,4	0,0	0,3	1,7	1,2	0,6	0,5
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0,0	0,0	0,0	0,6	0,4	0,3	0,2
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa	0,0	0,0	0,0	0,8	0,1	0,2	0,0
Other service activities							

a W ciągu roku.

a During the year.

TABL. 11 (89). **KOSZTY PRACY^a**
LABOUR COSTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE		Koszty pracy w zł		Labour costs in zł		SPECIFICATION
		na 1 zatrudnionego (przeciętne miesięczne) per paid employee (monthly averages)	na 1 godzinę per hour		przepracowaną worked	
			opłaconą paid for			
O G Ó Ł E M	2004	3015,10	18,82	21,67	T O T A L	
	2008	3716,87	22,70	26,43		
	2012	4470,80	27,59	32,33		
	2016	5396,69	33,29	38,58		
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		3965,12	23,26	27,00	Agriculture, forestry and fishing	
Przemysł		5356,21	31,49	36,16	Industry	
górnictwo i wydobywanie		8319,61	45,26	56,26	mining and quarrying	
przetwórstwo przemysłowe		5196,76	30,68	35,33	manufacturing	
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		5431,69	31,89	34,08	electricity, gas, steam and air conditioning supply	
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		5384,81	31,76	36,43	water supply; sewerage, waste management and remediation activities	
Budownictwo		5372,82	31,82	36,43	Construction	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		4004,97	23,87	28,03	Trade; repair of motor vehicles ^Δ	
Transport i gospodarka magazynowa		4723,00	27,92	32,30	Transport, storage and communication	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		3607,82	21,77	24,69	Accommodation and catering ^Δ	
Informacja i komunikacja		9943,90	59,88	67,18	Information and communication	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		7225,01	43,80	50,69	Financial and insurance activities	
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		4709,40	28,11	32,20	Real estate activities	
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		8309,35	49,91	56,40	Professional, scientific and technical activities	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		4403,05	26,69	30,29	Administrative and support service activities	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		6216,85	37,21	43,97	Public administration and defence; compulsory social security	
Edukacja		5649,65	44,20	52,75	Education	
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna		4623,50	28,32	32,85	Health and social work	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		4737,77	28,86	33,58	Arts, entertainment and recreation	
Pozostała działalność usługowa		4742,32	29,42	32,83	Other service activities	

a Dane nie obejmują podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób; patrz uwagi ogólne ust. 14 na str. 126.

a Data do not include economic entities employing up to 9 persons; see general notes, item 14 on page 126.

Bezrobocie**Unemployment**

TABL. 12 (90). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI, STOPA BEZROBOCIA ORAZ OFERTY PRACY**
Stan w dniu 31 XII
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS, UNEMPLOYMENT RATE AS WELL
AS JOB OFFERS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni zarejestrowani ogółem	142221	119601	96531	79430	Total registered unemployed persons
w tym kobiety	75517	64189	52328	44721	of which women
Z liczby ogółem – bezrobotni:					Of total number – unemployed persons:
dotychczas niepracujący	33702	20133	14447	11117	previously not employed
absolwenci ^a	13481	7168	5211	3730	school-leavers ^a
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	4780	8233	6007	4433	terminated for company reasons
posiadający prawo do zasiłku	23028	15424	12335	11016	possessing benefits rights
długotrwale bezrobotni ^b	60942	65889	52042	42070	long-term unemployed ^b
do 30 roku życia	39696	29882	22683	up to 30 years of age
korzystający ze świadczeń pomocy społecznej	1278	1612	1757	persons benefiting from social assistance
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	18079	16561	15780	persons having at least one child up to 6 years of age
posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	109	131	146	persons having at least one disabled child up to 18 years of age
niepełnosprawni	7205	7271	5871	4878	disabled persons
Stopa bezrobocia rejestrowanego^c w %	10,4	8,3	6,6	5,3	Registered unemployment rate^c in %
Oferty pracy	1983	3013	4874	4985	Job offers

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 127. b Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 127. c Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 127.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a See general notes, item 2 on page 127. b See general notes, item 3 on page 127. c See general notes, item 4 on page 127.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 13 (91). **BEZROBOTNI NOWO ZAREJESTROWANI I WYREJESTROWANI^a**
NEWLY REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS AND PERSONS REMOVED
FROM UNEMPLOYMENT ROLLS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni nowo zarejestrowani	206825	170029	156314	141588	Newly registered unemployed persons
z liczby bezrobotnych:					of number of unemployed persons:
Kobiety	100932	82659	76518	70255	Women
Dotychczas niepracujący	56200	31440	26453	22448	Previously not employed
Zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	5549	10906	8226	6405	Terminated for company reasons
Bezrobotni wyrejestrowani	194611	189455	179384	158689	Persons removed from unemploy- ment rolls
z liczby bezrobotnych:					of number of unemployed persons:
Kobiety	93035	91270	88379	77862	Women
Z tytułu podjęcia pracy	80563	93912	87936	77452	Received jobs

a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a During the year.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 14 (92).

BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAŻU PRACY

Stan w dniu 31 XII

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL, DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2016		2017	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM TOTAL	142221	75517	119601	64189	96531	52328	79430	44721
WEDŁUG WIEKU BY AGE								
24 lata i mniej and less	39313	21156	21535	11313	15290	8195	11005	6284
25–34	41399	24009	33860	21002	28035	17899	23208	15718
35–44	24912	14149	24404	14464	20400	12141	17694	10936
45–54	25600	12886	21503	10998	16958	8653	14211	7509
55 lat i więcej and more	10997	3317	18299	6412	15848	5440	13312	4274
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe Tertiary	17234	11785	18116	12527	15699	10865	13283	9298
Policealne oraz średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	35779	21470	29020	17922	22960	14288	18896	12204
Średnie ogólnokształcące General secondary	18097	12221	12968	8463	10444	6969	8650	5892
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	41684	17520	33802	14629	26467	11495	21216	9864
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	29427	12521	25695	10648	20961	8711	17385	7463
WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY^{ab} BY DURATION OF UNEMPLOYMENT^{ab}								
3 miesiące i mniej months and less	46906	22173	34946	16117	28691	13283	24204	11482
3–6	26992	14814	18152	10054	14403	7746	12127	6773
6–12	26151	13865	18376	9816	14958	8255	11747	6847
12–24	24659	13434	18846	10671	15439	9128	11724	7344
Powyżej 24 miesięcy More than 24 months	17513	11231	29281	17531	23040	13916	19628	12275
WEDŁUG STAŻU PRACY^b BY WORK SENIORITY^b								
Bez stażu pracy No work seniority	33702	19885	20133	11400	14447	8326	11117	6519
Ze stażem pracy: With work seniority:								
1 rok i mniej year and less	20045	11781	20739	12081	17726	10437	14668	8985
1–5	32118	16221	26746	14594	22309	12447	18811	11200
5–10	18381	9754	17288	9732	14388	8223	12328	7375
10–20	20271	10827	17943	9639	14562	7725	12122	6585
20–30	13602	5837	12212	5241	9608	4090	7695	3229
powyżej 30 lat more than 30 years	4102	1212	4540	1502	3491	1080	2689	828

a Od momentu rejestracji w urzędzie pracy. b Przedziały zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 3–6 uwzględniono osoby, które pozostawały bez pracy 3 miesiące i 1 dzień do 6 miesięcy.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a From the date of registering in a labour office. b Intervals were shifted upward, e.g., in the interval 3–6 persons remaining unemployed for 3 months and 1 day to 6 months were included.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 15 (93). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI KORZYSTAJĄCY Z AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU ORAZ OFERTY PRACY^a**
 REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BENEFITTING FROM LABOUR MARKET PROGRAMME AS WELL AS JOB OFFERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni, którzy:					Unemployed persons who:
Podjęli zatrudnienie przy pracach interwencyjnych	2734	3505	3298	3288	Undertook employment in intervention works
w tym kobiety	1529	1973	1883	1888	of which women
Podjęli zatrudnienie przy robotach publicznych	3256	1299	1327	1207	Undertook employment in public works
w tym kobiety	970	540	537	482	of which women
Rozpoczęli szkolenie lub staż u pracodawcy	12760	5556	4906	5029	Started training or internship with the employer
w tym kobiety	5513	1860	1758	1574	of which women
Rozpoczęli prace społecznie użyteczne	1997	2486	2015	1804	Started social useful works
w tym kobiety	1209	1475	1153	1021	of which women
Liczba zgłoszonych ofert pracy	75755	83904	103735	116224	Number of submitted job offers

a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a During the year.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 16 (94). **WYDATKI FUNDUSZU PRACY^a**
 LABOUR FUND EXPENDITURES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	589,7	498,8	521,0	514,2	100,0	TOTAL
w tym:						of which:
Zasiłki dla bezrobotnych	218,1	192,7	163,7	141,3	27,5	Unemployment benefits
Programy na rzecz promocji zatrudnienia	345,0	283,3	334,0	348,2	67,7	Programs for promoting employment
w tym:						of which:
koszty szkoleń	17,7	13,1	11,6	10,0	1,9	costs of trainings
prace interwencyjne	12,3	18,2	17,2	17,3	3,4	intervention works
roboty publiczne	21,2	10,3	11,5	11,1	2,1	public works
refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy	41,7	31,5	30,3	28,2	5,5	refund of costs of furnishings and adjustments of work posts
środki na podjęcie działalności gospodarczej	108,3	90,1	90,8	91,2	17,7	resources on undertaking economic activity

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 128.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.

a See general notes, item 5 on page 128.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Warunki pracy

Work conditions

TABL. 17 (95). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION	
		śmier- telnych fatal	cięż- kich serious	innych other	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more		
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM	2010	5898	27	38	5833	80	1746	3617	TOTAL
	2015	5679	9	41	5629	112	1998	3181	
	2016	5716	26	32	5658	126	2231	3191	
	2017	5762	21	48	5693	143	1992	3513	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		40	1	–	39	1	9	28	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł		1784	4	27	1753	24	570	1174	Industry
górnictwo i wydobywanie .		32	–	2	30	–	6	26	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe		1539	3	23	1513	19	500	1008	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywa- nie w energię elektrycz- ną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		45	–	2	43	–	10	35	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospoda- rowanie ściekami i odpa- dami; rekultywacja ^Δ		168	1	–	167	5	54	105	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo		479	7	10	462	11	112	340	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		871	3	3	865	27	337	496	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa		430	3	2	425	4	143	276	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastro- nomia ^Δ		132	1	–	131	1	64	64	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja ..		45	–	–	45	11	16	17	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		60	–	–	60	3	26	27	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		45	–	–	45	–	11	13	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		73	1	2	70	5	32	33	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działaln- ość wspierająca ^Δ		267	–	1	266	8	83	175	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obo- wiązkowe zabezpieczenia społeczne		222	–	2	220	14	74	127	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja		290	1	1	288	17	101	158	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		936	–	–	936	15	385	513	Human health and social work activities
Działalność związana z kul- turą, rozrywką i rekreacją .		57	–	–	57	2	16	35	Arts, entertainment and recreation activities
Pozostała działalność usługowa		31	–	–	31	–	13	17	Other service activities

a Zgłoszone w danym roku. b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych.

a Registered in a given year. b Excluding fatal accidents.

TABL. 17 (95). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (dok.)**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION	
		śmier- telnych fatal	cięż- kich seri- ous	innych other	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more		
NA 1000 PRACUJĄCYCH ^c (wskaźnik wypadkowości) PER 1000 EMPLOYED PERSONS ^c (incidence rate)									
OGÓŁEM	2010	6,25	0,03	0,04	6,18	0,08	1,85	3,83	TOTAL
	2015	5,46	0,01	0,04	5,41	0,11	1,92	3,06	
	2016	5,30	0,02	0,03	5,25	0,12	2,07	2,96	
	2017	5,12	0,02	0,04	5,06	0,13	1,77	3,12	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		9,26	0,23	–	9,03	0,23	2,08	6,48	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł		7,49	0,02	0,11	7,36	0,10	2,39	4,93	Industry
górnictwo i wydobywanie .		4,03	–	0,25	3,78	–	0,76	3,27	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe		7,32	0,01	0,11	7,20	0,09	2,38	4,80	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywa- nie w energię elektrycz- ną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		5,90	–	0,26	5,64	–	1,31	4,59	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodar- owanie ściekami i odpa- dami; rekultywacja ^Δ		13,35	0,08	–	13,27	0,40	4,29	8,35	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo		4,99	0,07	0,10	4,82	0,11	1,17	3,54	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		4,19	0,01	0,01	4,17	0,13	1,62	2,39	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa		6,64	0,05	0,03	6,56	0,06	2,21	4,26	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastro- nomia ^Δ		3,85	0,03	–	3,82	0,03	1,87	1,87	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja ..		1,05	–	–	1,05	0,26	0,37	0,40	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		2,11	–	–	2,11	0,11	0,91	0,95	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2,86	–	–	2,86	–	0,70	2,10	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		1,01	0,01	0,03	0,97	0,07	0,44	0,46	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działal- ność wspierająca ^Δ		6,52	–	0,02	6,50	0,20	2,03	4,27	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obo- wiązkowe zabezpieczenia społeczne		4,83	–	0,04	4,79	0,30	1,61	2,76	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja		2,64	0,01	0,01	2,62	0,15	0,92	1,44	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		11,80	–	–	11,80	0,19	4,85	6,47	Human health and social work activities
Działalność związana z kul- turą, rozrywką i rekreacją .		3,73	–	–	3,73	0,13	1,05	2,29	Arts, entertainment and recreation activities
Pozostała działalność usługowa		1,06	–	–	1,06	–	0,45	0,58	Other service activities

a Zgłoszone w danym roku. b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych. c W liczbie pracujących nie uwzględniono pracowników cywilnych jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

a Registered in a given year. b Excluding fatal accidents. c The number of employed persons does not include the civilian employees of the budgetary units conducting activity within the national defence and public safety.

TABL. 18 (96).

WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a
(poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)CONTACT-MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a
(excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budow- nictwo construc- tion	handel; naprawa pojazdów samo- chodo- wych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospo- darka magazy- nowa transporta- tion and storage	opieka zdrowot- na i pomoc społecz- na human health and so- cial work activities
			razem total	w tym przetwó- stwo przemys- łowe of which manu- facturing				

WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY CONTACT-MODE OF INJURY

OGÓŁEM	2010	5898	38	2028	1716	716	822	367	552
TOTAL	2015	5679	32	1863	1560	540	773	364	934
	2016	5716	35	1812	1536	529	836	353	861
	2017	5762	40	1784	1539	479	871	430	936
Kontakt z prądem elektrycznym, tem- peraturą, niebezpiecznymi substan- cjami i preparatami chemicznymi		191	–	88	67	11	16	6	22
Contact with electrical voltage, tem- perature, hazardous substances and chemicals									
w tym z preparatami chemicznymi . of which chemicals		45	–	21	10	2	5	2	4
Tonięcie, zakopanie, zamknięcie		13	–	8	6	3	1	–	1
Drowned, buried, enveloped									
Zderzenie z lub uderzenie w: Horizontal or vertical impact with or against:									
nieruchomy obiekt		1657	19	372	307	147	229	163	235
a stationary object									
obiekt w ruchu		1141	7	448	410	128	235	79	67
object in motion									
w tym przez: of which by:									
spadający obiekt		460	3	201	184	68	82	23	22
falling object									
poruszający się lub transporto- wany obiekt		241	2	80	74	17	67	23	18
moving or transported object									
Kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym		1192	6	393	359	72	176	20	391
Contact with sharp, pointed, rough, coarse material agent									
Uwięzienie, zmiżdżenie		415	2	241	222	40	59	27	16
Trapped, crushed									
Obciążenie psychiczne lub fizyczne . Physical or mental stress		674	4	151	113	47	115	66	94
w tym obciążenie układu mięśni- wo-szkieletowego		588	3	134	102	45	103	59	81
of which physical stress on the muscular-skeletal system									
Przejaw agresji ze strony człowieka lub zwierzęcia		198	–	13	5	3	5	61	58
Bite, kick, etc. (human or animal)									
Pozostałe		281	2	70	50	28	35	8	52
Others									

^a Zgłoszone w danym roku.

a Registered in a given year.

TABL. 18 (96). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (dok.)**
 CONTACT-MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a
 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budow- nictwo construc- tion	handel; naprawa pojazdów samo- chodo- wych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospo- darka magazy- nowa transporta- tion and storage	opieka zdrowot- na i pomoc społecz- na human health and social work activities	
			razem total	w tym przetwó- rstwo przemys- łowe of which manu- facturing					
PRZYCZYNY WYPADKÓW CAUSES OF ACCIDENTS									
OGÓŁEM	2010	10977	76	4038	3542	1500	1518	682	861
TOTAL	2015	10593	62	3768	3252	1069	1539	686	1524
	2016	10716	66	3682	3192	1130	1629	637	1387
	2017	10922	88	3714	3263	1072	1746	790	1474
Niewłaściwy stan czynnika materialnego		919	6	370	333	94	111	62	89
Inappropriate condition of material objects/agents									
Niewłaściwa organizacja: Inappropriate organisation of:									
pracy		378	4	156	150	50	62	15	39
work									
stanowiska pracy		598	9	218	199	65	97	32	72
work station									
Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym		814	1	294	277	93	151	32	150
Absence or inappropriate use of ma- terial objects/agents									
Nieużywanie sprzętu ochronnego.... Not using protective equipment		172	1	78	62	18	36	5	11
Niewłaściwe samowolne zachowa- nie się pracownika		640	8	321	287	41	144	35	27
Inappropriate wilful employee's action									
Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika ^b		171	-	36	28	14	32	17	27
Wrong mental and physical state of an employee ^b									
Nieprawidłowe zachowanie się pracownika		6455	54	2113	1825	626	1033	450	939
Incorrect employee's action									
Inne		775	5	128	102	71	80	142	120
Others									

a Zgłoszone w danym roku. b Spowodowany m.in.: nagłym zachorowaniem, niedyspozycją fizyczną lub psychiczną, nadużyciem alkoholu.

a Registered in a given year. b Caused by, e.g.: sudden illness, physical or mental indisposition, alcohol abuse.

TABL. 19 (97). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH W ROLNICTWIE**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a ON PRIVATE FARMS IN AGRICULTURE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1356	1132	1105	1095	T O T A L
w tym wypadki śmiertelne	5	1	5	5	of which fatal accidents
Wydarzenia powodujące urazy:					Events causing injury:
upadek osób	766	602	605	619	persons falling
uderzenie lub przygniecenie przez spadające przedmioty	80	72	100	75	persons hit or crushed by falling objects
przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środki transportu w ruchu	19	15	27	21	persons run over, hit or caught by moving means of transport
pochwycenie, uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	209	188	154	144	persons caught or hit by moving parts of machinery and equipment
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	113	97	69	70	persons hit, crushed or bitten by animals
działanie skrajnych temperatur	12	7	4	6	influence of extreme temperatures
działanie materiałów szkodliwych	-	1	2	-	influence of hazardous materials
inne wydarzenia	157	150	144	160	other events

a Z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania.

Ź r ó d ł o: dane Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a For which one-off compensations were granted.

S o u r c e: data of the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 20 (98). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a**
Stan w dniu 31 XII
PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		Zagrożenie Hazard						
			związane connected with				czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery		
			ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous work				
			ogółem grand total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors			razem total
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population									
O G Ó Ł E M	2010	74,3	58,9	41,5	31,4	21,6	18,6	11,3	8,9
T O T A L	2015	65,9	54,2	34,3	28,2	19,7	16,0	11,9	10,0
	2016	56,3	47,5	30,6	25,3	14,3	12,4	11,4	9,8
	2017	60,9	49,9	36,1	28,4	14,5	12,4	10,4	9,0
sektor publiczny		68,3	51,8	36,2	26,0	21,4	15,8	10,7	10,0
public sector									
sektor prywatny		59,1	49,4	36,0	29,0	12,8	11,6	10,3	8,7
private sector									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		191,9	175,7	100,5	85,1	79,3	78,4	12,2	12,2
Agriculture, forestry and fishing									

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 130.

a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 130.

TABL. 20 (98).

ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a (dok.)

Stan w dniu 31 XII

PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS^a (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		Zagrożenie Hazard						
			związane connected with			z uciążliwością pracy strenuous work			czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery
			ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous work		razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	
	ogółem grand total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors			
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of surveyed population									
Przemysł Industry	105,4	88,2	70,2	57,4	18,2	15,8	17,0	15,1	
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	321,3	229,8	252,5	169,0	34,8	34,3	34,0	26,6	
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	96,9	84,3	65,7	55,7	15,9	15,1	15,2	13,6	
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	109,8	20,1	14,6	14,6	94,9	5,2	0,3	0,3	
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	108,7	88,0	50,5	32,7	19,3	19,3	39,0	36,0	
Budownictwo Construction	80,0	58,1	50,3	35,6	20,9	17,6	8,7	4,8	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	20,0	16,7	5,4	3,1	8,9	8,9	5,7	4,7	
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	70,7	51,5	17,9	7,3	32,5	24,8	20,3	19,4	
Informacja i komunikacja Information and communication	0,5	0,2	0,3	–	–	–	0,2	0,2	
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	81,5	77,0	59,5	55,0	19,4	19,4	2,6	2,6	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	60,4	10,8	5,8	5,8	50,7	1,1	4,0	4,0	
Edukacja Education	4,7	3,6	0,7	0,2	1,7	1,6	2,2	1,8	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	12,6	12,2	8,3	7,9	4,1	4,1	0,2	0,2	
Pozostała działalność usługowa Other service activities	99,4	99,4	68,2	68,2	–	–	31,3	31,3	

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 130.

a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 130.

TABL. 21 (99). **ZATRUDNIENI^a NA STANOWISKACH PRACY, DLA KTÓRYCH DOKONANO OCENY RYZYKA ZAWODOWEGO^b W 2017 R.**

PERSONS^a WORKING AT WORKSTATIONS ASSESSED FOR OCCUPATIONAL RISK^b IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeprowadzenie oceny ryzyka zawodowego Assessment of occupational risk	Wylimitowanie lub ograniczenie ryzyka zawodowego Elimination or limitation of occupational risk	Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego Measures taken to eliminate or reduce the occupational risk		
			techniczne technical	organizacyjne organisational	ochrony indywidualnej personal protection
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population					
O G Ó Ł E M TOTAL	390,0	190,7	120,5	127,1	155,7
sektor publiczny public sector	384,2	148,8	73,3	84,6	126,4
sektor prywatny private sector	391,4	200,6	131,7	137,2	162,7
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	424,3	200,5	63,1	37,8	119,4
Przemysł Industry	418,5	200,1	116,8	115,6	159,3
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	720,1	561,8	437,4	386,3	515,6
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	408,3	189,0	107,4	107,5	148,6
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	440,1	269,5	262,3	209,6	215,3
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	394,1	140,0	30,5	55,7	100,2
Budownictwo Construction	368,1	212,8	86,0	94,7	184,6
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	412,3	258,0	221,2	230,2	227,2
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	373,4	110,8	43,5	72,1	88,6
Informacja i komunikacja Information and communication	309,1	95,0	81,1	87,5	11,5
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	271,7	162,2	91,7	84,6	91,9
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	632,9	479,3	205,3	321,8	409,6
Edukacja Education	99,4	27,6	26,0	26,0	23,4
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	418,4	135,4	33,0	47,6	118,2

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 130. ^b Patrz uwagi ogólne ust. 8 na str. 130.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 7 on page 130. ^b See general notes, item 8 on page 130.

TABL. 22 (100). **CHOROBY ZAWODOWE**
OCCUPATIONAL DISEASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba przypadków Number of cases		SPECIFICATION	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	na 100 tys. zatrudnionych per 100 thous. paid employees		
OGÓŁEM	2010	312	38,8	TOTAL
	2015	225	26,5	
	2016	171	19,8	
	2017	147	16,2	
Pylice płuc		16	1,8	Pneumoconioses
Choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu		3	0,3	Diseases of pleura or pericardium induced by asbestos dust
Astma oskrzelowa		1	0,1	Bronchial asthma
Alergiczny nieżyt nosa		4	0,4	Allergic rhinitis
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym		29	3,2	Chronic voice disorders due to excessive vocal effort
Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi		14	1,5	Malignant neoplasms induced by human carcinogens present in work environment
Choroby skóry		7	0,8	Skin diseases
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy		7	0,8	Chronic diseases of locomotor system related to the way the job is performed
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy		13	1,4	Chronic diseases of peripheral nervous system related to the way job is performed
Obustronny trwały ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem		10	1,1	Bilateral permanent noise-induced hearing loss of cochlear or sensorineural type
Zespół wibracyjny		1	0,1	Vibration syndrome
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa		42	4,6	Infectious and parasitic diseases or their sequels

Źródło: dane Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

Source: data of the Institute of Occupational Medicine in Łódź.

TABL. 23 (101).

KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŻLIWYCH^a

Stan w dniu 15 XII

PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR WORK IN HARMFUL AND STRENUOUS CONDITIONS^a

As of 15 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Posiłki profilaktyczne Preventive food	Napoje Drinks	Inne środki odżywcze Other nutrition	Dodatki pieniężne Allowances	Skrócony czas pracy Short time work	Dodatkowe urlopy Extra leaves	Uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach ^b Entitlements arising from working in special conditions ^b
O G Ó Ł E M	2010	39498	49307	7772	22273	2090	6740	211
T O T A L	2015	34347	72058	1985	14021	1163	4334	882
	2016	31210	55388	2083	11643	507	4066	1660
	2017	33084	45397	2048	11215	459	5441	668
sektor publiczny		10341	12666	252	7923	190	4335	528
public sector								
sektor prywatny		22743	32731	1796	3292	269	1106	140
private sector								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		618	470	31	236	–	–	–
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł		21263	28051	1830	4289	272	3618	364
Industry								
górnictwo i wydobywanie		4520	2012	–	1471	66	2536	62
mining and quarrying								
przetwórstwo przemysłowe		13446	22874	1370	1467	197	1074	268
manufacturing								
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		348	640	204	407	–	–	5
electricity, gas, steam and air conditioning supply								
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		2949	2525	256	944	9	8	29
water supply; sewerage, waste management and remediation activities								
Budownictwo		5580	6996	102	634	39	7	39
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		2362	3465	24	735	24	21	3
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa		2584	2855	53	4447	8	1762	105
Transportation and storage								
Informacja i komunikacja		–	61	–	2	2	2	–
Information and communication								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		117	189	–	567	2	–	6
Professional, scientific and technical activities								

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 130. b Lub w szczególnym charakterze.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 130. b Or in specific character.

TABL. 23 (101). **KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŻLIWYCH^a (dok.)**

Stan w dniu 15 XII

PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR WORK IN HARMFUL AND STRENUOUS CONDITIONS^a (cont.)

As of 15 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Posiłki profilaktyczne Preventive food	Napoje Drinks	Inne środki odżywcze Other nutrition	Dodatki pieniężne Allowances	Skrócony czas pracy Short time work	Dodatkowe urlopy Extra leaves	Uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach ^b Entitlements arising from working in special conditions ^b
Administrowanie i działalność wspierająca ^A	360	599	–	–	2	1	–
Administrative and support service activities							
Edukacja	82	305	–	26	26	–	2
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna . Human health and social work activities	118	2306	8	279	84	30	149
Pozostała działalność usługowa	–	100	–	–	–	–	–
Other service activities							

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 130. b Lub w szczególnym charakterze.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 130. b Or in specific character.

TABL. 24 (102). **ŚWIADCZENIA Z TYTUŁU WYPADKÓW PRZY PRACY I CHOROÓB ZAWODOWYCH^a**

BENEFITS FOR ACCIDENT AT WORK AND OCCUPATIONAL DISEASES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Liczba świadczeń Number of benefits		Średni koszt świadczeń w zł na 1 świadczenie Average cost of benefits in zł per benefit	
		ogółem total	w tym z tytułu wypadków przy pracy of which due to accidents at work	ogółem total	w tym z tytułu wypadków przy pracy of which due to accidents at work
OGÓŁEM	2010	1719	1612	2755,7	2557,4
TOTAL	2015	1716	1683	3729,8	3547,2
	2016	1592	1569	3444,8	3353,3
	2017	1679	1651	3770,3	3483,4
sektor publiczny		412	399	3464,3	3113,5
public sector					
sektor prywatny		1267	1252	3869,8	3601,3
private sector					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		19	14	7905,3	2864,3

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 130.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 130.

TABL. 24 (102). **ŚWIADCZENIA Z TYTUŁU WYPADKÓW PRZY PRACY I CHOROBY ZAWODOWYCH^a (dok.)**
BENEFITS FOR ACCIDENTS AT WORK AND OCCUPATIONAL DISEASES^a
 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Liczba świadczeń Number of benefits		Średni koszt świadczeń w zł na 1 świadczenie Average cost of benefits in zł per benefit	
	ogółem total	w tym z tytułu wypadków przy pracy of which due to accidents at work	ogółem total	w tym z tytułu wypadków przy pracy of which due to accidents at work
Przemysł Industry	877	863	3769,9	3391,4
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	84	79	3970,2	3515,2
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	698	689	3751,9	3331,2
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	10	10	4550,0	4550,0
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	85	85	3628,2	3628,2
Budownictwo Construction	171	170	5878,9	5774,7
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	263	261	2850,6	2812,3
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	73	73	3761,6	3761,6
Informacja i komunikacja Information and communication	4	4	1200,0	1200,0
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	5	5	2800,0	2800,0
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	5	5	6460,0	6460,0
Edukacja Education	19	19	3647,4	3647,4
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	242	236	2988,0	2850,4

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 130.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 130.

DZIAŁ VII WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Uwagi ogólne

Wynagrodzenia

1. Wynagrodzenia obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu pracy.

Dane nie obejmują wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne) przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

3. Dane o wynagrodzeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz od 1999 r. ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika, wprowadzonymi ustawą z dnia 13 X 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, z późniejszymi zmianami).

4. Dane w tabl. 2–5 opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2016 r. Dane dotyczą zatrudnionych, którzy otrzymali wynagrodzenie za cały miesiąc, bez zatrudnionych w organizacjach: społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych. Do obliczenia wynagrodzenia przyjęto sumę: wypłat wynagro-

CHAPTER VII WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

General notes

Wages and salaries

1. Wages and salaries include monetary payments as well as the value of benefits in kind or their equivalents due to employees for work performed.

Data do not include wages and salaries of employees in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

2. The average monthly (nominal) wages and salaries per paid employee were calculated assuming:

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of persons engaged in outwork as well as apprentices and persons employed abroad,
- payments from profit and balance surplus in co-operatives,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g., to journalists, film producers, radio and television program producers.

3. Data regarding wages and salaries are given **in gross terms**, i.e. including deductions for personal income taxes and since 1999 also employee's contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness) introduced by the Law on the Social Security System, dated 13 X 1998 (Journal of Laws, No. 137, item 887, with later amendments).

4. Data in tables 2–5 were compiled on the basis of sample survey on the structure of wages and salaries by occupations for October 2016. Data concern paid employees, who received wages and salaries for the whole month, excluding paid employees in social and political organizations, trade unions and others. For calculating wages and salaries the sum of the following were as-

dzeń osobowych za badany miesiąc z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12: nagród i premii rocznych, wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej oraz honorariów).

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

1. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych** (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych – ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) oraz w okresie od 1 I 2009 r. do 30 VI 2014 r. ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych – OFE.

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

2. Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

- 1) pracownicy;
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 3) członkowie spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
- 5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);
- 6) duchowni;
- 7) żołnierze zawodowi;
- 8) funkcjonariusze bezpieczeństwa publicznego, tj.: Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej

sumed: payments of personal wages and salaries for the reference month including payments made for periods longer than one month calculated per month (e.g. 1/3 of quarterly premiums, 1/12 of annual prizes and premiums, payments from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities and fees).

Social security benefits

1. Information regarding **retirement and other pension benefits** (excluding farmers) concerns benefits which are paid in regard to non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution – from the source of the Social Insurance Fund, the state budget (within the scope of appropriated allocation as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and in the period from 1 I 2009 to 30 VI 2014 from the sources gathered in the open pension funds – OFE.

Information regarding **retirement and other pension benefits for farmers** concerns benefits which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the sources of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of the appropriated allocation as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and also from the sources which are paid in regard to non-agricultural social security system, in case of farmers who are authorized to receive benefits from those sources simultaneously.

2. Among others the following persons (including members of their families) are authorized to receive retirement and other pension:

- 1) employed persons;
- 2) outworkers;
- 3) members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and other cooperatives engaged in agricultural production as well as agricultural farmers' cooperatives);
- 4) persons employed on the basis of agency agreements or on the basis of order agreements;
- 5) persons engaged in non-agricultural economic activity (of which self-employed persons, creators, artists);
- 6) clergy;
- 7) professional soldiers;
- 8) the public safety functionaries, i.e., the Police, the Internal Security Agency and Foreign Intelligence Agency, the Central Anticorruption Bureau, the Border Guard, the Government Protection Bureau, the State Fire Service as

oraz b. Urzędu Ochrony Państwa;

- 9) funkcjonariusze służby więziennej;
- 10) rolnicy indywidualni;
- 11) inwalidzi wojenni i wojskowi, osoby represjonowane (od 1991 r.) oraz kombatanci.

3. Świadczenia emerytalne i rentowe (renty wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) obejmują:

- 1) emerytury;
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 3) renty rodzinne.

4. Świadczenia emerytalne i rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m.in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

5. Dane dotyczące przeciętnej miesięcznej emerytury i renty obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

6. Dane o świadczeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych.

well as the former Office of State Protection;

- 9) penitentiary staff functionaries;
- 10) farmers;
- 11) war and military invalids, repressed persons (since 1991) as well as combatants.

3. Retirement and other pension benefits (also paid due to accidents at work and job-related illnesses) include:

- 1) retirement pension;
- 2) pensions resulting from an inability to work;
- 3) family pensions.

4. Retirement and other pension benefits include the amount of benefits due (current and compensatory) taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of earning revenue from work.

5. Data regarding the average monthly retirement and other pension are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.

6. Data regarding benefits are given **in gross terms**, i.e., including deductions for personal income taxes.

Wynagrodzenia

Wages and salaries

TABL. 1 (103). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracu- jących powyżej 9 osób of which entities employ- ing more than 9 persons	
	w zł in zł					
O G Ó Ł E M	2973,79	3667,02	3839,56	4097,35	4347,10	T O T A L
sektor publiczny	3637,50	4363,15	4489,49	4690,19	4690,19	public sector
sektor prywatny	2679,36	3410,74	3611,44	3893,68	4196,40	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3236,33	4328,69	4472,52	4585,87	5040,39	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	3037,03	3748,12	3885,94	4126,42	4272,97	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	2818,87	3546,87	3704,36	3952,81	4098,47	of which manufacturing
Budownictwo	2418,28	2878,49	2998,38	3223,96	3594,05	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	2339,87	2851,94	3026,16	3292,24	3495,55	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	2224,06	2662,25	2783,37	2954,74	3133,28	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1874,49	2317,33	2447,10	2657,77	2801,70	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	4792,73	6780,31	7403,10	7916,84	8368,77	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4758,27	5316,89	5334,34	5664,63	6018,80	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3029,51	3552,64	3706,68	3992,33	4111,27	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3761,70	4980,49	5307,43	5761,77	6611,89	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1978,32	2967,16	3156,26	3402,88	3457,29	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	4027,07	4664,72	4841,83	5176,01	5176,01	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	3500,13	4367,89	4379,56	4460,96	4479,14	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3085,55	3500,36	3731,54	4024,28	4088,40	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2877,36	3497,14	3643,89	3887,65	3953,22	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	2283,84	2785,00	2990,39	3043,89	2823,09	Other service activities

TABL. 2 (104). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w tys. osób in thous. persons b – w odsetkach in percent	Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women
O G O Ł E M	705,5	345,8	359,4	211,5	68,8	142,7	494,0	277,0	217,0
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
według przedziałów ² wynagrodzeń ustalonych na podstawie krotności przeciętnego wynagrodzenia brutto (PW = 4346,76 zł) dla gospodarki narodowej w październiku 2016 roku									
by intervals ² determined on the basis of multiplication of average gross wages and salaries (PW = 4346.76 zł) for the national economy in October 2016									
Do 1850,00 zł	92,1	48,5	43,6	0,9	0,2	0,7	91,2	48,3	42,9
and less	13,1	14,0	12,1	0,4	0,3	0,5	18,4	17,4	19,8
1850,01–2173,38 (1850,01 zł – 50% PW)	58,6	25,2	33,4	8,9	1,6	7,3	49,7	23,6	26,1
	8,3	7,3	9,3	4,2	2,3	5,1	10,1	8,5	12,0
2173,39–2912,33 (50–67% PW)	128,9	50,5	78,4	35,1	9,2	25,9	93,8	41,3	52,5
	18,3	14,6	21,9	16,6	13,4	18,2	18,9	14,9	24,1
2912,34–3260,07 (67–75% PW)	53,3	26,8	26,5	17,8	5,8	12,0	35,5	21,0	14,5
	7,6	7,7	7,4	8,4	8,4	8,4	7,2	7,6	6,7
3260,08–4346,76 (75–100% PW)	139,0	67,6	71,4	58,9	18,1	40,8	80,1	49,5	30,6
	19,7	19,6	19,9	27,8	26,4	28,6	16,2	17,8	14,2
4346,77–5433,45 (100–125% PW)	95,9	44,3	51,6	47,6	14,5	33,1	48,3	29,8	18,5
	13,6	12,8	14,3	22,5	21,1	23,2	9,8	10,8	8,5
5433,46–6520,14 (125–150% PW)	51,7	26,9	24,8	20,0	7,1	12,9	31,7	19,8	11,9
	7,3	7,8	6,9	9,5	10,3	9,1	6,4	7,1	5,5
6520,15–7606,83 (150–175% PW)	28,5	16,6	11,9	9,0	4,4	4,6	19,5	12,2	7,3
	4,0	4,8	3,3	4,3	6,3	3,3	4,0	4,4	3,4
7606,84–8693,52 (175–200% PW)	17,0	11,2	5,8	5,1	2,8	2,3	11,9	8,4	3,5
	2,4	3,2	1,6	2,4	4,1	1,6	2,4	3,0	1,7
8693,53–9780,21 (200–225% PW)	9,8	6,5	3,3	2,6	1,6	1,0	7,2	4,9	2,3
	1,4	1,9	0,9	1,2	2,3	0,7	1,5	1,8	1,1
9780,22–10866,90 (225–250% PW)	7,4	5,2	2,2	1,7	1,1	0,6	5,7	4,1	1,6
	1,0	1,5	0,6	0,8	1,6	0,4	1,1	1,5	0,7
10866,91–11953,59 (250–275% PW)	5,5	3,6	1,9	1,2	0,7	0,5	4,3	2,9	1,4
	0,8	1,1	0,5	0,6	1,1	0,3	0,9	1,1	0,6
11953,60–13040,28 (275–300% PW)	4,1	2,9	1,2	0,8	0,5	0,3	3,3	2,4	0,9
	0,6	0,8	0,3	0,4	0,7	0,2	0,7	0,9	0,4
13040,29–20000,00 (300% PW – – 20000,00 zł)	9,9	7,3	2,3	1,6	1,0	0,6	8,3	6,3	2,0
	1,4	2,1	0,7	0,8	1,4	0,4	1,7	2,3	0,9
Od 20000,01 zł	3,8	2,7	1,1	0,3	0,2	0,1	3,5	2,5	1,0
and more	0,5	0,8	0,3	0,1	0,3	0,0	0,7	0,9	0,4

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 The percentage ranges are closed on the right (e.g., the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50.01 to 67.00% of the average wage and salary).

TABLE 2 (104). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w tys. osób in thous. persons b – w odsetkach in percent	Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	
według przedziałów ² wynagrodzeń ustalonych na podstawie krotności przeciętnego wynagrodzenia brutto (PW = 4176,85 zł) w województwie małopolskim w październiku 2016 roku by intervals ² determined on the basis of multiplication of average gross wages and salaries (PW = 4176.85 zł) in Małopolskie voivodship in October 2016										
Do 1850,00 zł and less	a b	92,1 13,1	48,5 14,0	43,6 12,1	0,9 0,4	0,2 0,3	0,7 0,5	91,2 18,5	48,3 17,5	42,9 19,8
1850,01–2088,43 (1850,01 zł – 50% PW)	a b	46,7 6,6	20,8 6,0	25,9 7,2	6,1 2,9	1,1 1,6	5,0 3,5	40,6 8,2	19,7 7,1	20,9 9,6
2088,44–2798,49 (50–67% PW)	a b	123,1 17,4	47,1 13,6	76,0 21,2	32,1 15,2	8,1 11,7	24,0 16,8	91,0 18,4	39,0 14,1	52,0 24,0
2798,50–3132,64 (67–75% PW)	a b	52,7 7,5	25,3 7,3	27,4 7,6	16,9 8,0	5,2 7,6	11,7 8,2	35,8 7,3	20,1 7,2	15,7 7,3
3132,65–4176,85 (75–100% PW)	a b	138,1 19,5	68,0 19,6	70,1 19,6	56,6 26,8	17,7 25,7	38,9 27,4	81,5 16,5	50,3 18,2	31,2 14,4
4176,86–5221,06 (100–125% PW)	a b	101,4 14,4	46,6 13,5	54,8 15,2	49,8 23,5	15,0 21,7	34,8 24,4	51,6 10,5	31,6 11,4	20,0 9,2
5221,07–6265,28 (125–150% PW)	a b	55,6 7,9	28,3 8,2	27,3 7,6	23,5 11,1	8,0 11,7	15,5 10,8	32,1 6,5	20,3 7,3	11,8 5,4
6265,29–7309,49 (150–175% PW)	a b	31,4 4,5	17,5 5,1	13,9 3,9	10,5 4,9	4,7 6,8	5,8 4,1	20,9 4,2	12,8 4,6	8,1 3,7
7309,50–8353,70 (175–200% PW)	a b	18,9 2,7	12,3 3,6	6,6 1,8	5,4 2,6	2,9 4,2	2,5 1,8	13,5 2,7	9,4 3,4	4,1 1,9
8353,71–9397,91 (200–225% PW)	a b	11,9 1,7	7,8 2,3	4,1 1,1	3,3 1,5	2,0 2,9	1,3 0,9	8,6 1,7	5,8 2,1	2,8 1,3
9397,92–10442,13 (225–250% PW)	a b	7,8 1,1	5,3 1,5	2,5 0,7	2,0 1,0	1,3 1,9	0,7 0,5	5,8 1,2	4,0 1,5	1,8 0,8
10442,14–11486,34 (250–275% PW)	a b	5,7 0,8	3,7 1,1	2,0 0,5	1,2 0,6	0,6 0,9	0,6 0,4	4,5 0,9	3,1 1,1	1,4 0,7
11486,35–12530,55 (275–300% PW)	a b	4,6 0,6	3,2 0,9	1,4 0,4	0,9 0,4	0,6 0,9	0,3 0,2	3,7 0,7	2,6 0,9	1,1 0,5
12530,56–20000,00 (300% PW – – 20000,00 zł)	a b	11,7 1,7	8,7 2,5	3,0 0,8	2,0 1,0	1,2 1,8	0,8 0,5	9,7 2,0	7,5 2,7	2,2 1,0
Od 20000,01 zł and more	a b	3,8 0,5	2,7 0,8	1,1 0,3	0,3 0,1	0,2 0,3	0,1 0,0	3,5 0,7	2,5 0,9	1,0 0,4

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 The percentage ranges are closed on the right (e.g., the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50.01 to 67.00% of the average wage and salary.

TABL. 3 (105). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016

GRUPY ZAWODÓW ^b OCCUPATIONAL GROUPS ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zł		
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	4176,85	4536,95	3830,71
TOTAL						
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	7,9	8,8	7,1	8121,09	9035,38	7040,81
Managers						
Specjaliści	29,9	23,2	36,5	5190,78	6049,46	4664,66
Professionals						
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	3,3	4,9	1,8	5364,71	5853,93	4107,28
science and engineering professionals						
specjaliści do spraw zdrowia	4,0	1,2	6,7	4745,74	5805,37	5471,83
health professionals						
specjaliści nauczania i wychowania	9,5	5,1	13,8	4502,20	4942,01	4343,81
teaching professionals						
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	9,5	7,0	12,1	5245,09	5732,34	4972,17
business and administration professionals						
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych	2,6	4,3	0,9	8014,76	8234,54	6981,14
information and communications technology professionals						
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	1,0	0,7	1,2	5165,13	5674,98	4880,76
legal, social and cultural professionals						
Technicy i inny średni personel	10,7	9,3	12,0	4152,65	4613,60	3809,50
Technicians and associate professionals						
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	2,8	4,5	1,2	4349,63	4559,74	3636,48
science and engineering associate professionals						
średni personel do spraw zdrowia	1,4	0,7	2,2	3337,21	3700,96	3224,87
health associate professionals						
średni personel do spraw biznesu i administracji	5,1	3,2	6,8	4369,61	4902,25	4125,68
business and administration associate professionals						
średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewnej	1,0	0,3	1,7	3442,51	3583,64	3415,53
legal, social, cultural and related associate professionals						
technicy informatycy	0,4	0,6	0,1	4888,42	5081,69	3919,85
information and communications technicians						
Pracownicy biurowi	8,6	7,0	10,2	3430,47	3450,49	3417,21
Clerks						
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	2,4	0,9	3,9	3481,81	3776,47	3414,57
general and keyboard clerks						
pracownicy obsługi klienta	1,2	0,6	1,7	3465,89	4075,06	3249,79
customer services clerks						
pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	3,7	4,7	2,8	3284,39	3280,70	3290,45
numerical and material recording clerks						

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1 na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1 on page 23.

TABLE 3 (105). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)**
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW ^b OCCUPATIONAL GROUPS ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zł		
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women
Pracownicy biurowi (dok.) Clerks (cont.)						
pozostali pracownicy obsługi biura	1,3	0,8	1,8	3719,75	3580,73	3775,44
other clerical support workers						
Pracownicy usług i sprzedawcy	12,3	7,3	17,0	2505,93	2747,40	2406,00
Service and sales workers						
pracownicy usług osobistych	2,6	2,4	2,7	2412,36	2496,48	2341,62
personal service workers						
sprzedawcy i pokrewni	8,0	2,9	12,7	2516,94	3008,72	2406,88
sales workers						
pracownicy opieki osobistej i pokrewni	0,6	0,1	1,2	2503,73	2652,33	2496,72
personal care workers						
pracownicy usług ochrony	1,1	1,9	0,4	2642,38	2660,82	2555,01
protective services workers						
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,1	0,1	0,0	2653,09	2742,74	2432,76
Skilled agricultural, forestry and fishery workers						
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	14,4	25,0	4,2	3137,36	3292,46	2243,23
Craft and related trades workers						
robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	2,9	5,8	0,1	2867,40	2870,96	2666,24
building and related trades workers, excluding electricians						
robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	4,7	9,2	0,3	3681,98	3707,19	2954,58
metal, machinery and related trades workers						
rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	0,9	1,2	0,6	3388,75	3714,14	2764,94
handicraft and printing workers						
elektrycy i elektrownicy	1,9	3,8	0,1	4074,74	4087,47	3500,90
electrical and electronic trades workers						
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	4,0	5,0	3,1	2202,88	2319,33	2019,29
food processing, wood working, garment and other craft and related trades workers						
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	9,2	14,9	3,6	3375,36	3513,43	2828,25
Plant and machine operators and assemblers						
operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	4,4	6,2	2,7	3670,95	4069,95	2791,93
stationary plant and machine operators						
monterzy	0,8	0,9	0,6	2883,09	3116,98	2535,79
assemblers						
kierowcy i operatorzy pojazdów	4,0	7,8	0,3	3140,23	3115,91	3742,49
drivers and mobile plant operators						
Pracownicy przy pracach prostych	6,9	4,4	9,4	2438,02	2713,16	2315,92
Elementary occupations						
w tym robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	1,8	2,5	1,2	2806,72	2902,09	2608,83
of which labourers in mining, construction, manufacturing and transport						

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1 na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1 on page 23.

TABL. 4 (106). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.¹
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016¹

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women

a – w zł
in zł

b – ogółem=100,0
total=100,0

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM ...	a	4176,85	4536,95	3830,71	4433,99	4958,22	4181,10	4066,74	4432,24	3600,35
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL

Wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym	a	5668,92	6863,14	4938,51	5001,42	5690,19	4706,13	6328,01	7622,04	5234,78
Tertiary with academic degree (at least doctorate) or tertiary with master degree, physician degree or equivalent	b	135,7	151,3	128,9	112,8	114,8	112,6	155,6	172,0	145,4
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym	a	4863,20	5525,56	4221,28	4161,24	4757,63	3929,35	5097,59	5653,07	4381,90
Tertiary with engineer degree, licentiate (bachelor), economist with diploma or equivalent	b	116,4	121,8	110,2	93,8	96,0	94,0	125,3	127,5	121,7
Policealne	a	3621,94	3993,51	3451,09	3893,48	4166,48	3813,72	3467,70	3932,73	3199,86
Post-secondary	b	86,7	88,0	90,1	87,8	84,0	91,2	85,3	88,7	88,9
Średnie zawodowe	a	3447,74	3738,57	3072,99	3953,59	4448,73	3706,40	3307,84	3634,20	2760,01
Vocational secondary	b	82,5	82,4	80,2	89,2	89,7	88,6	81,3	82,0	76,7
Średnie ogólnokształcące	a	3587,53	4064,86	3195,89	3608,45	4247,26	3330,83	3583,03	4040,25	3156,84
General secondary	b	85,9	89,6	83,4	81,4	85,7	79,7	88,1	91,2	87,7
Zasadnicze zawodowe	a	2833,66	3123,61	2343,09	3299,81	3885,06	2631,08	2759,78	3023,62	2283,32
Basic vocational	b	67,8	68,8	61,2	74,4	78,4	62,9	67,9	68,2	63,4
Gimnazjalne	a	2613,35	2692,34	2290,13	2546,53	2780,59	2322,51	2620,08	2687,13	2280,01
Lower secondary	b	62,6	59,3	59,8	57,4	56,1	55,5	64,4	60,6	63,3
Podstawowe i niepełne podstawowe	a	2864,34	3139,59	2519,81	2981,46	3622,74	2555,06	2820,17	3021,24	2499,08
Primary and incomplete primary	b	68,6	69,2	65,8	67,2	73,1	61,1	69,3	68,2	69,4

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABLE 4 (106). **PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.¹ (dok.)**
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016¹ (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women
a – w zł in zł									
b – ogółem=100,0 total=100.0									
WEDŁUG WIEKU BY AGE									
24 lata i mniej and less	a 2854,47 b 68,3	2953,79 65,1	2721,31 71,0	2846,41 64,2	3140,15 63,3	2691,03 64,4	2855,23 70,2	2943,53 66,4	2725,93 75,7
25–34	a 4091,41 b 98,0	4368,46 96,3	3779,57 98,7	3637,72 82,0	4057,42 81,8	3412,36 81,6	4193,85 103,1	4411,49 99,5	3905,10 108,5
35–44	a 4523,03 b 108,3	5115,98 112,8	3991,24 104,2	4558,13 102,8	5155,30 104,0	4281,48 102,4	4508,17 110,9	5106,20 115,2	3809,19 105,8
45–54	a 4187,71 b 100,3	4647,48 102,4	3851,94 100,6	4630,38 104,4	5131,54 103,5	4424,77 105,8	3863,37 95,0	4448,36 100,4	3234,26 89,8
55–59	a 4115,90 b 98,5	4365,31 96,2	3917,16 102,3	4555,48 102,7	5064,79 102,1	4344,90 103,9	3758,58 92,4	4071,56 91,9	3350,13 93,1
60–64	a 4505,42 b 107,9	4626,23 102,0	4293,06 112,1	5139,20 115,9	5620,87 113,4	4668,15 111,6	4005,36 98,5	4109,02 92,7	3694,02 102,6
65 lat i więcej and more	a 5948,16 b 142,4	5926,66 130,6	6119,19 159,7	6868,18 154,9	6908,53 139,3	6689,21 160,0	5046,32 124,1	5107,88 115,2	3598,61 100,0
WEDŁUG STAŻU PRACY BY WORK SENIORITY									
Do 1,9 roku and less	a 2989,92 b 71,6	3200,73 70,5	2764,78 72,2	2932,93 66,1	3195,22 64,4	2814,79 67,3	2998,24 73,7	3201,19 72,2	2753,69 76,5
2,0–4,9	a 3860,78 b 92,4	4157,14 91,6	3539,64 92,4	3330,88 75,1	3633,02 73,3	3146,22 75,2	3956,74 97,3	4223,13 95,3	3636,94 101,0
5,0–9,9	a 4305,47 b 103,1	4615,92 101,7	3962,05 103,4	3926,30 88,6	4380,96 88,4	3656,11 87,4	4404,65 108,3	4656,46 105,1	4077,47 113,3
10,0–14,9	a 4487,98 b 107,4	4993,67 110,1	3992,56 104,2	4424,27 99,8	5098,57 102,8	4092,38 97,9	4509,17 110,9	4972,74 112,2	3943,14 109,5
15,0–19,9	a 4523,68 b 108,3	5163,39 113,8	3970,75 103,7	4747,47 107,1	5401,37 108,9	4440,82 106,2	4421,86 108,7	5098,09 115,0	3661,42 101,7
20,0 lat i więcej and more	a 4415,60 b 105,7	4777,55 105,3	4106,31 107,2	4742,03 106,9	5321,16 107,3	4479,91 107,1	4122,95 101,4	4522,11 102,0	3537,66 98,3

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 5 (107). **MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment¹) BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2016

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile)								
		pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (media- na) fifth (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eighth	dziewiątej ninth
		w zł				in zł				
O G Ó Ł E M	a	1850,00	2100,00	2500,00	2928,49	3405,43	3939,00	4545,33	5383,53	7046,80
TOTAL	b	1850,00	2084,59	2600,00	3081,62	3594,15	4139,80	4873,49	5912,91	8007,00
	c	1850,00	2108,53	2412,49	2780,00	3227,66	3732,81	4319,85	4979,34	6167,96
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	a	2500,00	3780,00	4725,00	5612,84	6500,00	7500,00	8800,00	11 125,00	15159,25
Managers	b	2700,00	4025,00	5000,00	6011,50	7100,00	8419,61	10228,67	12604,45	17235,00
	c	2381,25	3495,10	4404,78	5250,00	5985,25	6751,23	7628,38	9037,11	12417,83
Specjaliści	a	2719,09	3233,33	3685,69	4133,06	4541,36	4994,18	5553,58	6459,22	8286,51
Professionals	b	2760,00	3357,76	3923,30	4494,71	5095,42	5814,18	6775,00	8040,92	10561,58
	c	2704,00	3186,00	3591,55	3984,08	4360,48	4715,99	5095,28	5658,33	6777,16
Technicy i inny średni personel	a	2096,33	2642,35	3000,00	3368,00	3720,00	4076,27	4500,45	5186,66	6534,32
Technicians and associate professionals	b	2012,50	2766,10	3221,26	3680,00	4080,00	4547,08	5148,37	6078,98	7700,00
	c	2150,00	2600,00	2911,00	3206,46	3519,13	3828,09	4187,13	4646,88	5567,07
Pracownicy biurowi	a	1850,00	2217,60	2461,76	2774,96	3096,32	3474,41	3887,94	4397,94	5204,46
Clerks	b	1850,00	2153,19	2436,85	2780,00	3117,14	3516,75	4016,59	4457,07	5283,31
	c	1876,45	2268,00	2483,91	2770,44	3080,61	3434,60	3825,46	4347,83	5167,90
Pracownicy usług i sprzedawcy	a	1850,00	1850,00	1894,40	2052,89	2283,00	2384,70	2580,50	2864,85	3500,00
Service and sales workers	b	1850,00	1850,00	1862,50	2017,90	2304,90	2545,08	2926,39	3338,67	4141,25
	c	1850,00	1850,00	1915,00	2067,87	2277,98	2350,00	2493,52	2725,79	3180,42
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	a	1850,00	1999,03	2007,26	2137,50	2202,10	2437,78	2598,42	3230,00	4370,57
Skilled agricultural, forestry and fishery workers	b	1850,00	1916,17	2007,05	2007,75	2217,60	2441,58	2733,40	3387,30	4571,20
	c	1999,87	2000,63	2188,41	2191,35	2202,10	2322,33	2531,68	2911,47	3491,58
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	a	1850,00	1850,00	1871,51	2200,00	2660,75	3126,98	3635,00	4200,00	5191,60
Craft and related trades workers	b	1850,00	1850,00	2000,00	2479,93	2928,20	3365,60	3825,92	4409,25	5380,29
	c	1850,00	1850,00	1850,00	1850,00	1850,00	1875,02	2200,00	2580,36	3203,82
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	a	1850,00	1900,00	2250,00	2623,97	3052,09	3429,32	3885,72	4527,00	5463,83
Plant and machine operators and assemblers	b	1850,00	2000,00	2355,77	2826,41	3204,86	3599,50	4078,26	4740,34	5679,66
	c	1850,00	1850,00	2000,00	2216,18	2490,48	2823,28	3154,01	3675,71	4377,76
Pracownicy przy pracach prostych	a	1850,00	1850,00	1961,44	2082,10	2218,45	2369,47	2570,00	2835,16	3321,82
Elementary occupations	b	1850,00	1850,00	2026,19	2197,25	2433,97	2688,00	2984,20	3345,41	3957,47
	c	1850,00	1850,00	1921,47	2050,32	2173,40	2293,72	2454,09	2645,03	2990,07

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1 na str. 23.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general notes to the Yearbook, item 7, point 1 on page 23.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

Social security benefits

TABL. 6 (108). **EMERYCI I RENCIŚCI^a**
RETIREES AND PENSIONERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM	756067	718757	719152	719851	TOTAL
Pobierający emerytury i renty wypłacone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	648072	619616	620620	622432	Persons receiving retirement and other pension paid by the Social Insurance Institution
emerytury	423143	424614	430713	439010	retirement pensions
renty z tytułu niezdolności do pracy	115760	86365	81720	75876	pensions resulting from an inability to work
renty rodzinne	109169	108637	108187	107545	family pensions
Rolnicy indywidualni	107995	99141	98532	97419	Farmers

a Przeciętne w roku.

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Annual averages.

Source: data of the Social Insurance Institution and Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 7 (109). **ŚWIADCZENIA EMERYTALNE I RENTOWE BRUTTO**
GROSS RETIREMENT AND OTHER PENSION BENEFITS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM GRAND TOTAL					
Świadczenia w mln zł	13197,9	15772,6	16067,8	16521,8	Benefits in mln zł
WYPŁACANE PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH PAID BY THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION					
Razem Total					
Świadczenia w mln zł	12000,4	14415,8	14711,7	15162,1	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	1543,10	1938,81	1975,40	2029,96	Average monthly retirement and other pension in zł
Emerytury Retirement pensions					
Świadczenia w mln zł	8343,9	10400,8	10735,6	11212,4	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura w zł	1643,24	2041,23	2077,10	2128,34	Average monthly retirement pension in zł
Renty z tytułu niezdolności do pracy Pensions resulting from an inability to work					
Świadczenia w mln zł	1783,4	1700,4	1634,6	1568,6	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna renta w zł	1283,81	1640,68	1666,88	1722,75	Average monthly pension in zł
Renty rodzinne Family pensions					
Świadczenia w mln zł	1873,2	2314,6	2341,5	2381,2	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna renta w zł	1429,87	1775,49	1803,56	1845,08	Average monthly pension in zł
ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH^a FARMERS^a					
Świadczenia w mln zł	1197,5	1356,8	1356,2	1359,7	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	924,05	1140,46	1146,98	1163,06	Average monthly retirement and other pension in zł

a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego.

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this system and to benefits from the Pension Fund.

Source: data of the Social Insurance Institution and Agricultural Social Insurance Fund.

DZIAŁ VIII BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH

Uwagi ogólne

1. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków, spożycia, wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania oraz zagrożeniu ubóstwem jest reprezentacyjne badanie **budżetów gospodarstw domowych**. Badaniem objęte są wszystkie gospodarstwa domowe, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych. Gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujące w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujące się językiem polskim biorą udział w badaniu.

Jednostką badania jest **gospodarstwo domowe** jedno- lub wieloosobowe. Gospodarstwo domowe **jednoosobowe** stanowi osoba utrzymująca się samodzielnie, tzn. niełącząca swoich dochodów z dochodami innych osób bez względu na to, czy mieszka sama czy z innymi osobami. Przez gospodarstwo domowe **wieloosobowe** rozumie się zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się.

Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych. W celu zachowania relacji między strukturą badanej zbiorowości a strukturą społeczno-demograficzną zbiorowości generalnej, dane od 2010 r. uzyskane z badania budżetów gospodarstw domowych zostały przeważone strukturą gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącymi z Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2011.

2. Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą rotacji miesięcznej w cyklu kwartalnym, co oznacza, że w każdym miesiącu w badaniu uczestniczą inne gospodarstwa domowe, a po kwartale w gospodarstwach domowych, które brały udział w badaniu miesięcznym danego kwartału przeprowadzony jest wywiad dotyczący niektórych wydatków, m.in. na zakup przedmiotów trwałego użytkowania (telewizor, pralka, lodówka itp.), na opłatę za usługi

CHAPTER VIII HOUSEHOLD BUDGETS

General notes

1. The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e., the level and structure of available income, expenditures, consumption, the furnishing of households with durable goods as well as risk of poverty is a sample survey of **household budgets**. Included in the survey are all the households, with the exception of those living in institutional households as well as households of members of the diplomatic corps of foreign countries. The households of foreign citizens with permanent or long-lasting residence in Poland and using Polish participate in the survey.

The survey unit is a one- or a multi-person **household**. A **one-person** household is understood as an individual independently maintained, i.e., income is not combined with the income of others regardless of whether the individual lives alone or with other persons. A **multi-person** household is understood as a group of people living together and maintaining themselves jointly.

Survey results are based on declarations made by persons participating in the survey of household budgets. In order to maintain the relation between the structure of the surveyed population and the socio-demographic structure of the total population, data since 2010 obtained from the household budget survey are weighted with the structure of households by number of persons and class of locality coming from the Population and Housing Census 2011.

2. The survey of household budgets is conducted using the method of monthly rotation with a quarterly cycle, which means that each month, different households participate in the survey, and after each quarter an interview is conducted in households which participated in the monthly survey of a given quarter concerning some expenditures, i.e., on purchases of durable goods (a television set, washing machine, refrigerator, etc.), on payments for services (medical, dental,

(lekarskie, stomatologiczne itp.) oraz wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwalego użytkowania.

Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach, reprezentujące podstawowe grupy społeczno-ekonomiczne ludności ustalone na podstawie kryterium **wyłącznego** lub **głównego** (przeważającego) **źródła utrzymania**, a mianowicie **gospodarstwa: pracowników, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów, rencistów oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł** (innych niż emerytura lub renta).

3. Kategorie osób występujących w gospodarstwach domowych ustalone zostały na podstawie ich głównego źródła utrzymania, czyli źródła przynoszącego największy dochód:

1) do osób **pracujących** zalicza się:

- a) pracujących najemnie, dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej, niezależnie od rodzaju umowy zawartej z pracodawcą (umowa o pracę na czas nieokreślony lub określony, mianowanie, powołanie, praca sezonowa, praca dorywcza, umowa o wykonanie pracy nakładczej, umowa z agentem, umowa-zlecenie umowa ustna itd.);
 - b) pracujących w gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy w użytkowanym przez siebie gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie;
 - c) pracujących na własny rachunek (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest prowadzenie działalności gospodarczej (poza użytkowaniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie), w tym wynajem nieruchomości związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz wykonywanie wolnego zawodu, a od 2005 r. także członków spółdzielni produkcji rolnej;
- 2) osoby **pobierające emeryturę lub rentę**, których głównym źródłem utrzymania jest otrzymywana emerytura lub renta;
- 3) osoby **utrzymujące się z niezarobkowych źródeł** innych niż emerytura lub renta, których głównym źródłem utrzymania są: zasiłki z ubezpieczeń społecznych, pozostałe świadczenia społeczne (m.in.: zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, świadczenia i zasiłki pielęgnacyjne, świadczenie wychowawcze „Rodzina 500 plus” – od II kwartału 2016 r., renta socjalna, zasiłki stałe, okresowe oraz pozostała

etc.) as well as on furnishing the household with durable goods.

The survey included all households within randomly selected dwellings representing the basic socio-economic groups of the population, established on the basis of the **exclusive** or **main** (predominate) **source of maintenance**, i.e., **households of: employees, farmers, the self-employed, retirees, pensioners as well as households maintained from non-earned sources** (other than retirement pay and pensions).

3. The categories of persons comprising households were established on the basis of their primary source of maintenance, i.e., source deriving the greatest income:

1) **employed** persons include:

- a) hired employees, for whom the main source of maintenance is income from hired work, regardless of the type of contract concluded with the employer (a labour contract for a specified or unspecified period, postings, appointments, seasonal work, odd jobs, out-work, contract with agent, commission contracts, verbal contracts, etc.);
 - b) employees on a private farm in agriculture (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is income from private farm work;
 - c) self-employed persons (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is economic activity (excluding the use of a private farm in agriculture), including rental of real estate connected with conducting economic activity and practising a learned profession as well as members of agricultural production co-operatives since 2005;
- 2) persons **receiving retirement pension or other pension** for whom the main source of maintenance is the retirement or other pension;
- 3) persons **maintained from non-earned sources** other than retirement or other pension for whom the main source of maintenance are: social security allowances or other social benefits (i.a. family allowance, supplements to family allowances, nursing allowances and benefits, child-raising benefit “Family 500 plus” – since the second quarter of 2016, social pension, permanent and temporary benefits

pomoc pieniężna, materialna i w formie usług, stypendia, świadczenia dla bezrobotnych), dochody z tytułu własności, dochody z wynajmu nieruchomości – budynków, gruntów – niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, pozostałe dochody oraz inne przychody (podjęte lokaty i sprzedane papiery wartościowe, sprzedaż majątku, zaciągnięte pożyczki i kredyty);

- 4) osoby **pozostające na utrzymaniu** (bez własnego źródła utrzymania) utrzymywane przez inne osoby będące członkami tego samego gospodarstwa domowego. Do tej grupy nie zalicza się dzieci w wieku 15–18 lat otrzymujących świadczenie wychowawcze „Rodzina 500 plus” (od II kwartału 2016 r.).

4. Dochód rozporządzalny obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek – rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie), bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń społecznych – z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi:

- 1) dochód z pracy najemnej – uzyskany we wszystkich miejscach pracy danego członka gospodarstwa domowego, niezależnie od długości trwania okresu pracy i rodzaju umowy o pracę – który obejmuje wszystkie dochody uzyskiwane z tytułu pracy najemnej, w tym: wynagrodzenia, wypłaty niezaliczone do wynagrodzeń (np. dodatek za rozłąkę, ekwiwalent pieniężny za używanie własnej odzieży zamiast roboczej, kwoty uzyskane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych), zasiłki chorobowe (pobrane w czasie trwania stosunku pracy), wyrównawcze, opiekuńcze, dochody w formie niepieniężnej (opłacone przez pracodawcę);
- 2) dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, który stanowi różnicę między wartością produkcji rolniczej (łącznie ze spożyciem naturalnym), a poniesionymi na nią bieżącymi nakładami (tj. zakupem produktów i usług, wynagrodzeniami i składkami na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne pracowników najemnych). Dochód ten jest pomniejszany o podatki związane z prowadzeniem gospodarstwa indywidu-

and other aid, whether monetary, material or in the form of services, scholarships, unemployment benefits), income from property and rental or real estate not connected with conducting economic activity, other income as well as other revenue (deposits withdrawn and securities sold, the sale of assets, extended loans and credits);

- 4) **dependents** (without their own source of maintenance) are maintained by other persons being members of the same household. This group excludes children aged 15–18 receiving child raising benefit “Family 500 plus” (since the second quarter of 2016).

4. Available income includes current monetary and non-monetary income (including the value of own consumption, i.e., consumer goods and services acquired for household needs from self-employed agricultural or non-agricultural economic activity as well as the value of goods and services received free of charge), excluding prepayments on personal income tax paid (with income from hired labour, from social benefits – from social security benefits and from other social benefits), excluding contributions to obligatory social security paid by the insured employee as well as excluding taxes paid by self-employed persons.

Available income comprises:

- 1) income from hired work – obtained in all workplaces by the given household member, regardless of the length of time worked or the type of labour agreement – which includes: all income obtained from hired labour, including: wages and salaries, payments not included in wages and salaries (e.g., severance pay, the monetary equivalent for the use of personal rather than company clothing, sums received from a company social benefit fund), sick benefits (taken during the period of employment), compensatory and care benefits, income in a non-monetary form (paid by the employer);
- 2) income from a private farm in agriculture, which accounts for the difference in the value of agricultural production (including own consumption) and current expenditures borne on it (i.e., the purchase of products and services, wages and salaries as well as contributions to compulsory social security of hired employees). This income is reduced by taxes connected with tending a private farm in agricul-

- alnego w rolnictwie oraz powiększony o dopłaty dla rolnictwa;
- 3) dochód z pracy na własny rachunek, który stanowi część dochodu uzyskanego z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie) oraz dochód z wykonywania wolnego zawodu, jaki został przeznaczony na pozyskanie towarów i usług konsumpcyjnych na potrzeby gospodarstwa domowego oraz na inwestycje o charakterze mieszkaniowym (zakup, budowa, remont lub modernizacja mieszkania lub domu mieszkalnego);
 - 4) dochód z własności (odsetki, udziały w zyskach z działalności gospodarczej, dywidendy, nadwyżka bilansowa w spółdzielniach) i dochody z wynajmu nieruchomości – budynków, gruntów – niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą (tj. dochód minus nakłady);
 - 5) dochód ze świadczeń społecznych, tj.:
 - a) dochód ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych, które obejmuje: emerytury, renty, zasiłki, świadczenia rehabilitacyjne i jednocześnie odszkodowania powypadkowe, renty strukturalne dla rolników indywidualnych,
 - b) dochód z pozostałych świadczeń społecznych, który obejmuje m.in. zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki i świadczenia przedemerytalne, świadczenia rodzinne, świadczenie wychowawcze „Rodzina 500 plus” – od II kwartału 2016 r., rentę socjalną, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielane na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stypendia oraz pomoc od instytucji niekomercyjnych (w tym dary);
 - 6) pozostały dochód, który obejmuje m.in. dary od osób prywatnych (w tym alimenty), odszkodowania z tytułu ubezpieczeń w instytucjach ubezpieczeniowych, wygrane w grach hazardowych i loteryjnych.

Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

5. Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, wartość

ture and increased by subsidies for agriculture;

- 3) income from self-employment, which accounts for a portion of income obtained from conducting self-employed economic activity (excluding a private farm in agriculture) and from practising a learned profession, which was designated for household needs as well as for investments with a residential character (purchasing, building, renovating or modernizing a dwelling or house);
- 4) income from property (interests, shares in profits from property, dividends, balance surplus in cooperatives) and income from rental of real estate not connected with the conducted economic activity (i.e., revenues minus investments);
- 5) income from social benefits, i.e.:
 - a) income from social security benefits, with includes: retirement pensions, other pensions, allowances, rehabilitation benefits and one-off accident compensations as well as structural pensions for farmers,
 - b) income from other social benefits, which includes among others: unemployment benefits, pre-retirement allowances and benefits, family benefits, child raising benefit "Family 500 plus" – since the second quarter of 2016, social pension, monetary and non-monetary assistance provided on the basis of the Law on Social Assistance, scholarships and assistance from non-commercial institutions (of which gifts);
- 6) other income, which includes, i.a.: gifts from private persons (of which alimony), insurance indemnities, winnings from games of chance and lotteries.

Available income is designated for expenditures as well as for an increase in savings.

Disposable income is understood as available income less other expenditures. Disposable income is designated for consumer goods and services as well as for an increase in savings.

5. Expenditures include expenditures on consumer goods and services as well as other expenditures.

Expenditures on consumer goods and services are designated for meeting household needs. They include expenditures on goods and services purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, the value of articles

artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory).

Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty dla osób prywatnych; niektóre podatki, np.: od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości; straty pieniężne.

6. Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne zagregowano zgodnie z obowiązującą od 2013 r. nomenklaturą Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP), włączając wydatki na ubezpieczenie na życie do pozycji „pozostałe wydatki na towary i usługi”.

7. Spożycie artykułów żywnościowych (w ujęciu ilościowym) w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne); bez spożycia w placówkach gastronomicznych.

8. Zasięg ubóstwa – gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostało uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa. Dla wyeliminowania wpływu, jaki na koszty utrzymania gospodarstw domowych wywiera ich skład społeczno-demograficzny, zarówno przy obliczaniu poziomu wydatków w gospodarstwach domowych, jak i ustalaniu granic ubóstwa (relatywnego oraz skrajnego), zastosowano tak zwaną **oryginalną skalę ekwiwalentności OECD**. Według tej skali wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej, wagę 0,7 – każdej następnej osobie w tym wieku oraz wagę 0,5 – każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Oznacza to np., że granica ubóstwa relatywnego dla gospodarstwa 4-osobowego złożonego z dwóch osób dorosłych i dwójki dzieci jest 2,7 razy wyższa niż dla gospodarstwa 1-osobowego.

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie

received gratis as well as the value of own consumption. Consumer goods include non-durable goods (e.g., food, beverages, pharmaceutical products), semi-durable goods (e.g., clothing, books, toys) and durable goods (e.g., cars, washing machines, refrigerators, television sets).

Other expenditures include, i.a.: amounts transferred to other households and non-commercial institutions, including gifts; boarding costs of youth and students studying away from home; private alimony; some taxes, e.g.: on real estate, inheritance and donations, income from property as well as renting and selling real estate; monetary losses.

6. Expenditures on consumer goods and services were aggregated in accordance with adopted since 2013 nomenclature of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP), including expenditures on life insurance in item “miscellaneous expenditures on goods and services”.

7. Consumption of foodstuffs (in terms of quantity) in households includes articles purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, received gratis as well as taken from a private farm in agriculture or from conducted self-employed economic activity (own consumption); excluding consumption in catering establishments.

8. Poverty rates – a household and thus all its members have been regarded as poor if the expenditure level (including the value of products received free of charge as well as the value of own consumption) was below the adopted poverty threshold. In order to eliminate the effect of the socio-demographic composition of household on the maintenance costs, the so-called **original OECD equivalence** scale has been used for the calculation of the households' expenditure level and determination of poverty thresholds (relative and extreme). According to this scale, weight 1 is attributed to the first person in the household at the age of 14 and over, weight 0,7 – to any other person at that age and weight 0,5 – to every child under 14. And thus, for instance, the relative poverty threshold for a 4-person household consisting of two adult persons and two children is 2,7 times as high as that for a 1-person household.

Relative poverty threshold is 50% of the mean monthly expenditure determined at the level

wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2010 r. relatywna granica ubóstwa wynosiła dla gospodarstw 1-osobowych 668 zł, a 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dziećmi poniżej 14 lat) – 1802 zł, w IV kwartale 2015 r. było to 734 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 1982 zł dla gospodarstw 4-osobowych, w IV kwartale 2016 r. było to 770 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 2080 zł dla gospodarstw 4-osobowych, natomiast w IV kwartale 2017 r. odpowiednio: 799 zł oraz 2157 zł.

„Ustawowa” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1508), uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej. Od 2010 r., do III kwartału 2012 r. obowiązywały takie same kwoty progowe – 477 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 351 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych. Od IV kwartału 2012 r. do III kwartału 2015 r. kwoty te wynosiły 542 zł dla gospodarstw 1-osobowych i 456 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych. Natomiast od IV kwartału 2015 r. obowiązują kwoty odpowiednio: 634 zł oraz 514 zł.

Granica ubóstwa skrajnego ustalana jest na podstawie minimum egzystencji szacowanego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego. Minimum egzystencji wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2010 r. granica ubóstwa skrajnego wyniosła dla gospodarstw 1-osobowych 466 zł, 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dziećmi poniżej 14 lat) – 1257 zł, w IV kwartale 2015 r. było to 545 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 1472 zł dla gospodarstw 4-osobowych, w IV kwartale 2016 r. było to 550 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 1486 zł dla gospodarstw 4-osobowych, natomiast w IV kwartale 2017 r. odpowiednio: 582 zł oraz 1571 zł.

of all households estimated with the use of the so-called original OECD equivalence scale. The poverty lines are estimated quarterly; in the fourth quarter of 2010 the relative poverty threshold was 668 zł for 1-person households and 1802 zł for 4-person households (2 adults with 2 children under 14), in the fourth quarter of 2015 the threshold was 734 zł for 1-person households and 1982 zł for 4-person households, in the fourth quarter of 2016 the threshold was 770 zł for 1-person households and 2080 zł for 4-person households, while in the fourth quarter of 2017: 799 zł and 2157 zł, respectively.

„Legal” poverty threshold is the amount which, according to the Law on Social Assistance (uniform text Journal of Laws 2018, item 1508), provides eligibility for a monetary benefit from social assistance system. Since 2010 to the third quarter of 2012 the poverty line remained at the level of 477 zł for 1-person households and 351 zł per 1 person for multi-person households. From the fourth quarter of 2012 to the third quarter of 2015 the poverty threshold amounted to 542 zł for 1-person households and 456 zł per 1 person for multi-person households. However, since the fourth quarter of 2015, the following amounts are applicable: of 634 zł and 514 zł, respectively.

Extreme poverty threshold sets on the basis of the subsistence minimum estimates by the Institute of Labour and Social Studies for the 1-person employees' household. The subsistence minimum determines the level of the satisfaction of needs below which there is a threat to the biological existence and to psychophysical human development. Poverty thresholds are estimated quarterly; in the fourth quarter of 2010 the extreme poverty threshold was 466 zł for 1-person households and 1257 zł for 4-person households (2 adults with 2 children under 14), in the fourth quarter of 2015 the threshold was 545 zł for 1-person households and 1472 zł for 4-person households, in the fourth quarter of 2016 the threshold was 550 zł for 1-person households and 1486 zł for 4-person households, while in the fourth quarter of 2017: 582 zł and 1571 zł, respectively.

TABL. 1 (110). **INFORMACJE OGÓLNE O GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
GENERAL INFORMATION ON HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Liczba zbadanych gospodarstw domowych	3181	3134	3117	3086	Number of households surveyed
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	3,06	2,81	2,80	2,87	Average number of persons in a household
w tym:					of which:
pracujących	1,17	1,08	1,10	1,16	employed
pobierających świadczenia społeczne	0,84	0,82	0,99	1,22	receiving social benefits
w tym emerytury lub renty	0,74	0,74	0,73	0,71	of which retirements and other pensions
pozostających na utrzymaniu	0,98	0,84	0,65	0,45	dependents

TABL. 2 (111). **PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBE W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA AVAILABLE INCOME OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
Dochód rozporządzalny	1109,73	1305,45	1423,46	1491,91	Available income
w tym dochód do dyspozycji	1070,87	1269,38	1390,47	1460,15	of which disposable income
w tym dochody:					of which income:
z pracy najemnej	599,65	700,09	759,87	817,07	from hired work
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	24,13	27,87 ^a	25,42 ^b	21,16 ^c	from a private farm in agriculture
z pracy na własny rachunek	109,50	127,16	140,66	144,40	from self-employment
ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych	276,74	355,99	367,96	352,47	from social security benefits
z pozostałych świadczeń społecznych	40,00	32,90	72,85	109,58	from other social benefits
pozostałe dochody	55,28	58,45	52,43	43,21	other income
w tym dary	50,11	55,69	49,97	41,59	of which gifts

a-c Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: a – 24,69%, b – 20,55%, c – 28,22%.

a-c Relative error of estimates exceeds 10% and equals: a – 24.69%, b – 20.55%, c – 28.22%.

TABL. 3 (112). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**

AVERAGE MONTHLY PER CAPITA EXPENDITURES OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
Wydatki ogółem	956,01	985,77	1040,73	1006,07	Total expenditures
w tym towary i usługi konsumpcyjne ^a	917,14	949,69	1007,74	974,30	of which consumer goods and services ^a
w tym:					of which:
żywność i napoje bezalkoholowe	250,30	250,84	261,87	261,24	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	20,93	20,31	21,62	21,98	alcoholic beverages and tobacco
odzież i obuwie	51,32	55,48	57,81	51,75	clothing and footwear
użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii	194,36	211,38	230,25	220,12	housing, water, electricity, gas and other fuels
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	46,91	45,05	48,50	50,32	furnishings, household equipment and routine maintenance of the house
zdrowie	44,02	49,01	53,26	50,80	health
w tym artykuły farmaceutyczne	26,81	29,05	33,74	30,01	of which pharmaceutical products
transport	91,34	82,32	80,86	80,07	transport
łączność ^b	42,45	50,39	52,12	47,69	communication ^b
rekreacja i kultura	68,59	60,95	69,79	66,98	recreation and culture
edukacja	11,46	9,61 ^c	9,74	9,83	education
restauracje i hotele	24,28	43,24	44,82	40,12	restaurants and hotels
pozostałe towary i usługi	50,27	53,21	57,53	52,15	miscellaneous goods and services
w tym higiena osobista	27,67	30,13	32,02	29,92	of which personal care
Pozostałe wydatki	38,87	36,07	32,99	31,77	Other expenditures
w tym dary przekazane innym gospodarstwom domowym	29,59	25,31	19,90	18,75 ^d	of which gifts given to other households

a Łącznie z kieszonkowym nieuwzględnionym w podziale według rodzajów wydatków. b Od 2015 r. łącznie z wydatkami na usługi internetowe. c, d Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: c – 19,42%, d – 10,63%.

a Including pocket money not considered in items by types of expenditures. b Since 2015 r. including expenditures for Internet services. c, d Relative error of estimates exceeds 10% and equals: c – 19.42%, d – 10.63%.

TABL. 4 (113). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
 AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Pieczywo i produkty zbożowe w kg	7,47	6,33	5,97	5,42	Bread and cereals in kg
w tym pieczywo ^a	4,72	3,75	3,38	3,02	of which bread ^a
Mięso w kg	5,46	4,88	4,96	4,77	Meat in kg
w tym:					of which:
mięso surowe	3,09	2,86	2,92	2,77	raw meat
w tym drób	1,52	1,57	1,60	1,53	of which poultry
wędliny i inne przetwory mięsne ^b	2,28	1,81	1,82	1,78	processed meat and other meat preparations ^b
Ryby i owoce morza ^c w kg	0,43	0,31	0,31	0,25	Fish and seafood ^c in kg
Mleko ^d w l	4,16	3,39	3,28	2,99	Milk ^d in l
Jogurty w kg	0,47	0,41	0,46	0,44	Yoghurt in kg
Sery i twarogi ^e w kg	0,98	0,85	0,86	0,82	Cheese and curd ^e in kg
Jaja w szt.	13,99	12,43	12,06	10,98	Eggs in units
Oleje i tłuszcze w kg	1,29	1,14	1,07	1,00	Oils and fats in kg
w tym masło	0,30	0,30	0,28	0,25	of which butter
Owoce w kg	3,49	3,47	3,55	3,35	Fruit in kg
Warzywa w kg	10,30	8,51	8,18	7,55	Vegetables in kg
w tym ziemniaki	5,18	3,70	3,33	2,97	of which potatoes
Cukier w kg	1,68	1,44	1,18	0,99	Sugar in kg
Kawa, herbata i kakao w kg	0,27	0,24	0,24	0,22	Coffee, tea and cocoa in kg
Wody mineralne i źródlane w l	3,85	4,44	4,80	4,58	Mineral and spring waters in l
Soki owocowe i warzywne w l	1,06	0,98	1,03	0,96	Fruit and vegetable juices in l

a Od 2015 r. bez pieczywa chrupkiego, tostowego i cukierniczego. b Od 2015 r. łącznie z wyrobami garmażeryjnymi, bez przetworów podrobowych. c Bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmażeryjnych i panierowanych oraz konserw rybnych. d Bez zagęszczonego i w proszku. e Od 2015 r. bez serków słodkich.

a Since 2015 excluding crisp bread, toasted bread and confectionery. b Since 2015 including ready-to-serve food, excluding offal preparations. c Excluding pickles, processed sea and fresh-water food and fish, ready-to-serve food including coated food products and canned fish. d Excluding condensed and powdered milk. e Since 2015 excluding sweet cottage cheese.

TABLE 5 (114). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a**
HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Chłodziarka, chłodziarko- zamrażarka	98,3	97,3	97,8	97,4	Refrigerator, fridge-freezer
Zamrażarka	38,0	23,9	21,6	22,1	Freezer
Pralka automatyczna	90,2	95,7	96,4	96,6	Automatic washing machine
Zmywarka do naczyń	13,5	23,6	27,4	29,0	Dishwasher
Kuchenka mikrofalowa	52,8	57,4	57,4	57,3	Microwave oven
Kuchenka elektryczna z płytą ceramiczną, indukcyjną	8,17	12,2	13,9	12,9	Electric cooker with ceramic hob, induction
Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku ^b	40,3	74,0	70,0	65,9	Hi-fi stereo music system ^b
Odbiornik telewizyjny	97,0	94,8	94,6	89,4	Television set
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	54,8	54,4	51,6	43,2	Satellite or cable television equipment
Telefon stacjonarny	62,2	46,3	36,5	33,0	Landline phone
Telefon komórkowy	87,3	93,3	94,0	94,8	Mobile phone
w tym smartfon	x	40,1	46,3	51,5	of which smartphone
Zestaw kina domowego	12,4	10,3	10,4	9,4	Home theatre system
Odtwarzacz DVD	49,6	33,8	29,0	21,1	DVD player
Aparat fotograficzny cyfrowy	53,1	46,2	44,1	36,8	Digital camera
Komputer osobisty	67,7	76,3	76,8	78,7	Personal computer
w tym laptop, tablet	28,7	58,4	63,4	65,2	of which laptop, tablet
Komputer z dostępem do Internetu	63,4	75,2	76,1	78,1	Computer with access to the Internet
w tym z dostępem szeroko- pasmowym	40,4	56,6	43,1	37,6	of which broadband access
Drukarka	44,4	37,4	34,2	31,5	Printer
w tym drukarka wielofunkcyjna .	x	20,9	18,9	17,7	of which multifunction printer
Rower (bez dziecięcego)	56,0	47,2	48,2	43,7	Bicycle (excluding children's)
Motocykl, skuter, motorower	5,1	5,5	4,9	3,5	Motorbike, scooter, moped
Samochód osobowy	61,7	62,2	64,3	67,4	Passenger car

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. b Obejmuje: radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieżę.

a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters. b Includes: radio, cassette player, CD player or cassette player with CD player, stereo.

TABL. 6 (115). **SUBIEKTYWNA OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ GOSPODARSTW DOMOWYCH**
SUBJECTIVE ASSESSMENT OF THE MATERIAL SITUATION OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Ocena sytuacji materialnej przez gospodarstwo domowe (w % danej grupy):				Assessment of the material situation by the household (in % of a given group):
bardzo dobra	8,4	12,5	14,8	very good
raczej dobra	21,6	23,4	25,3	rather good
przeciętna	57,2	54,2	50,2	average
raczej zła	9,2	7,9	7,8	rather bad
zła	3,5	2,1	1,9	bad

TABL. 7 (116). **WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH^a**
AT-RISK-OF-POVERTY RATES IN HOUSEHOLDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach – o wydatkach poniżej:					Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:
relatywnej granicy ubóstwa	16,0	18,4	16,9	20,9	relative poverty threshold
„ustawowej” granicy ubóstwa	6,4	14,3	16,1	17,3	“legal” poverty threshold
minimum egzystencji	4,8	8,4	5,3	7,4	subsistence minimum

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 174.

a See general notes, item 8 on page 174.

DZIAŁ IX INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA

Uwagi ogólne

Infrastruktura komunalna

1. Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności**, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego.

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

2. Informacje o **długości sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą sieci rozdzielczej, tj. bez połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów. Informacje o długości sieci gazowej od 2003 r. uwzględniają również dane o sieci przesyłowej (magistralnej), tj. o przewodach doprowadzających gaz do sieci rozdzielczej.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przyłącza wodociągowe i kanalizacyjne** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

Dane dotyczące **przyłączy gazowych** od 2005 roku dotyczą również połączeń prowadzących do budynków niemieszkalnych.

3. **Zdrój uliczny** jest to urządzenie zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego, służące do pobierania wody przez ludność bezpośrednio z tego przewodu.

Dane o zużyciu wody z wodociągów w gospodarstwach domowych obejmują ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku.

4. Dane o **korzystających z wodociągu i kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w bu-

CHAPTER IX MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS

General notes

Municipal infrastructure

1. Information regarding municipal installations and services was compiled using the **kind-of-activity method**, i.e., according to the criterion of installation designation, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity.

Data regarding municipal installations concern operative installations.

2. Information regarding the **length of the water supply and gas supply networks** concerns distribution network, i.e., excluding connections leading to residential buildings and other constructions. Since 2003 information regarding the length of gas supply network has included also data on the transmission (main) network, i.e. conduits providing gas to the distribution network.

Data regarding the **length of the sewage network**, apart from street conduits, include collectors, i.e., conduits receiving sewage from the street network; while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.

Water supply and sewage connections leading to residential buildings (including buildings with multiple residents, e.g.: employee boarding houses, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) are understood as branches linking individual buildings with the distribution system or in case of the sewage system, with the main sewage system.

Since 2005 data on **gas supply connections** have concerned also connections leading to non-residential buildings.

3. A **street outlet** is an equipment connected to the street water conduit, used by population as direct source of water supply.

Data regarding consumption of water in households include the quantity of water collected from water supply system by means of equipment installed in a building.

4. Data regarding the **users of water supply and sewage systems** include the population

dynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci oraz ludność korzystającą z wodociągu poprzez zdroje podwórzowe i uliczne (urządzenia zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego), a w przypadku kanalizacji – wpusty kanalizacyjne.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalacje gazu z sieci.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

5. Dane o liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej od 2004 r. obejmują również gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Zużycie energii elektrycznej i gazu z sieci w gospodarstwach domowych (w tym również zużycie w gospodarstwach domowych prowadzących drobną działalność usługową) ustala się na podstawie zaliczkowego systemu opłat.

6. Informacje z zakresu ciepłownictwa obejmują budynki mieszkalne oraz urzędów i instytucji ogrzewanych centralnie za pośrednictwem sieci przesyłowej rozumianej jako układ instalacji połączonych i współpracujących ze sobą, służące do przesyłania i dystrybucji czynnika grzejnego do odbiorcy.

Dane w tabl. 4 dotyczą budynków i lokali ogrzewanych przy pomocy urządzeń jednostek gospodarki komunalnej i mieszkaniowej oraz spółdzielni mieszkaniowych i zakładów pracy, niezależnie od źródeł wytwarzania energii cieplnej (własnych lub obcych).

Kotłownia to budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami lub urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele grzewcze lub ogrzewania i równoczesnego dostarczania ciepłej wody.

7. Dane o odpadach komunalnych dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpadów niezawierających odpadów niebezpiecznych pochodzących od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

8. Dane o nieczystościach ciekłych dotyczą nieczystości, wywiezionych do oczyszczalni ścieków lub stacji zlewnych, pochodzących z gospodarstw domowych (budynków mieszkalnych), budynków użyteczności publicznej oraz budynków jednostek prowadzących działalność gospodarczą – w przypadku gdy nie są odprowadzane siecią kanalizacyjną.

living in residential buildings connected to a defined system as well as the population using a water supply system through a common courtyard or street outlet (equipment connected to the street water supply conduit), and in the case of sewage – sewage inlets.

Data regarding the **gas users** concern the population in dwellings equipped with gas installations connected to the gas supply system.

Data regarding the population connected to the water supply system, the sewage system and the gas supply system also include the population in collective accommodation facilities.

5. Data regarding the number of consumers and the consumption of electricity since 2004 include also households, in which the main source of maintenance is income from a private farm in agriculture.

The **consumption of electricity and gas from gas supply system** in households (as its consumption in households conducting small-scale service activity) is established on the basis of an estimated system of payments.

6. Information within the range of heating regards residential buildings as well as buildings of offices and institutions with central heating within transmission thermalline – which is considered as a system of conduits leading heating medium to distribution line.

Data in table 4 apply to the buildings and premises heated by installations operated by communal and housing organizations and by housing cooperatives or enterprises, regardless of the sources supplying the thermal energy (own or other).

Boiler-house is a building or space with boilers and installations used for production of thermal energy to heating or both heating and supplying warm water.

7. Data on municipal waste concern waste generated in households, excluding end-of-life vehicles and waste not containing hazardous waste originating from other producers of waste, which because of its character or composition is similar to waste from households..

8. Data on liquid waste concern waste, removed to wastewater treatment plants or dump stations, which comes from households (residential buildings), public buildings and buildings of units running a business – in case they are not discharged by sewage system.

9. Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place, aleje spacerowe, ławki itp.

Zieleńce są to obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

Mieszkania

1. Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hotele pracowniczych, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkałych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię – jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Dane o **liczbie izb w mieszkaniach** uwzględniają także izby użytkowane stale i wyłączone do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego, oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

2. Dane o **zasobach mieszkaniowych** podano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych – według stanu w dniu 31 XII, w każdorazowym podziale administracyjnym.

9. Strolling-recreational parks are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, squares, walkways, benches, etc.

Lawns are areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates.

Green areas of housing estates are located in residential areas and are used for the purposes of recreation, isolation and aesthetic visual appearance.

Dwellings

1. Information regarding **dwelling stocks and completed dwellings** concerns dwellings, as well as rooms and the useful floor area in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

A **dwelling** is a premise comprising one or several rooms including auxiliary spaces, built or remodelled for residential purposes, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which a separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

A **room** is a space in a dwelling separated from other spaces by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e., with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Data regarding the **number of rooms in dwellings** also include rooms used regularly and exclusively to conduct economic activity, if these rooms are located within a construction of dwelling and do not have an additional, separate access form the street, courtyard or from a common space in the building.

The **useful floor area** of a dwelling is the total useful floor area of the rooms, kitchen, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.

2. Data regarding **dwelling stocks** have been compiled on the basis of the balance of dwelling stocks, as of 31 XII, in each administrative division.

3. Bilanse zasobów mieszkaniowych sporządza się dla okresów międzypisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (dla lat 2002–2009 przyjęto jako bazę wyjściową wyniki spisu 2002, od 2010 r. – wyniki spisu 2011), przyjmując od 2002 r. za podstawę mieszkania zamieszkałe i niezamieszkałe oraz uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych.

4. Pod względem rodzaju podmiotów władających sklasyfikowano mieszkania na stanowiące własność:

- 1) **spółdzielni mieszkaniowych** – mieszkania własnościowe (zajmowane na podstawie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego) lub lokatorskie (zajmowane na podstawie stosunku najmu);
- 2) **gmin** (komunalne) – mieszkania stanowiące własność gminy lub powiatu (lokalnej wspólnoty samorządowej), a także mieszkania przekazane gminie, ale pozostające w dyspozycji jednostek użyteczności publicznej, takich jak: zakłady opieki zdrowotnej, ośrodki pomocy społecznej, jednostki systemu oświaty, instytucje kultury;
- 3) **zakładów pracy** (sektora publicznego i prywatnego);
- 4) **Skarbu Państwa** – mieszkania pozostające w zasobie lub zarządzie Agencji Nieruchomości Rolnych, Wojskowej Agencji Mieszkaniowej oraz organów administracji państwowej, np. ministerstw;
- 5) **towarzystw budownictwa społecznego**;
- 6) **osób fizycznych** – mieszkania, do których prawo własności posiada osoba fizyczna (jedna lub więcej), przy czym osoba ta:
 - może być właścicielem całej nieruchomości np. indywidualny dom jednorodzinny,
 - może posiadać udział w nieruchomości wspólnej, jako właściciel lokalu mieszkalnego, np. znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym objętym wspólnotą mieszkaniową. Zaliczono tu również mieszkania w budynkach spółdzielni mieszkaniowych, dla których na mocy ustawy z dnia 15 XII 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jednolity Dz. U. 2013 poz. 1222) zostało ustanowione odrębne prawo własności na rzecz osoby fizycznej (osób fizycznych) ujawnione w księdze wieczystej.
 Pojęcie **wspólnoty mieszkaniowej** odnosi się do budynku wielomieszkaniowego, w którym część lub wszystkie lokale stanowią wyodrębnioną własność, potwierdzoną wpisem do księgi wieczystej. Wspólnotę mieszkaniową tworzy ogół właścicieli lokali (mieszkalnych i użytkowych) w danym budynku;

3. The **balances of dwelling stocks** are estimated for the periods between censuses on the basis of results from last census (for the years 2002–2009 the basis assumed were the results of 2002 census, since 2010 – the results of 2011 census), since 2002 assuming inhabited and uninhabited dwellings as a basis and considering increases and decreases of dwelling stocks.

4. As regards the type of ownership, dwellings were classified as owned by:

- 1) **housing cooperatives** – member-owned dwellings (occupied on the basis of the cooperative ownership right to a residential premise), and condominiums (occupied on the basis of a contract of tenancy);
- 2) **gminas** (municipal) – dwellings owned by a gmina or a powiat (local self-government community), and also dwellings transferred to a gmina, but remaining at the disposal of public utilities such as: health care establishments, social aid centres, units of education system, cultural institutions;
- 3) **companies** (of public and private sector);
- 4) **State Treasury** – dwellings remaining in the stock or under the management of Agricultural Property Agency, Military Housing Agency and organs of state administration, e.g. ministries;
- 5) **public building societies**;
- 6) **natural persons** – dwellings, which are owned by a natural person (one or more), while this person:
 - can be an owner of a whole real estate for example an individual detached house,
 - can have a share in the common real estate, as the owner of dwelling for example located in a block of flats included in a condominium. There are also included dwellings in building of housing cooperatives for which by the law of 15 XII 2000 on housing cooperatives (uniform text Journal of Laws 2013 item 1222) a separate ownership right benefit of a natural person (natural persons) exposed in a real-estate register, was established.

The notion of **condominium** refers to a block of flats, in which a part or all dwellings constitute separate ownerships, confirmed by an entry in the land and mortgage register. Condominium is created by all owners of dwellings (residential and business premises) in a given building;

7) **innych podmiotów** – mieszkania stanowiące własność instytucji budujących dla zysku – przeznaczone na sprzedaż, ale jeszcze niesprzedane osobom fizycznym lub na wynajem, mieszkania stanowiące własność instytucji wyznaniowych, stowarzyszeń, fundacji, partii, związków zawodowych itp.

6. Informacje o mieszkaniach, powierzchni użytkowej mieszkań oraz o izbach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Informacje o efektach:

- **budownictwa spółdzielczego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni;
- **budownictwa komunalnego (gminnego)** dotyczą mieszkań realizowanych w całości z budżetu gminy (głównie o charakterze socjalnym lub interwencyjnym);
- **budownictwa zakładowego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez zakłady pracy (sektora publicznego i prywatnego), z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych pracowników tych zakładów (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego);
- **budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego);
- **budownictwa społecznego czynszowego** dotyczą mieszkań realizowanych przez towarzystwa budownictwa społecznego (działające na zasadzie non profit), z wykorzystaniem kredytu z Banku Gospodarstwa Krajowego (do 31 V 2009 r. – z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego);
- **budownictwa indywidualnego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne (prowadzące i nieprowadzące działalność gospodarczą), kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem.

7) **other entities** – dwellings owned by institutions, constructing for profit – for sale, but not yet sold to natural persons or for rental, dwellings owned by religious institutions, associations, foundations, political parties, labour unions etc.

6. Information regarding dwellings, useful floor area of dwellings as well as regarding **rooms completed** concerns dwellings in newly built and expanded buildings (the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.

Information regarding the results of:

- **cooperative construction** concerns dwellings completed by housing cooperatives, designed for persons being members of these cooperatives;
- **municipal (gmina) construction** concerns dwellings realized in full from the gmina budget (primarily with a public assistance or intervention character);
- **company construction** concerns dwellings completed by companies (of the public and private sectors), designed for meeting the residential needs of the employees of these companies (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction);
- **construction for sale or rent** concerns dwellings completed by various investors in order to achieve a profit (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction);
- **public building society** concerns dwellings built by public building societies (operating on a non-profit basis) utilizing credit from the state bank BGK (until 31 V 2009 – from the National Housing Fund);
- **private construction** concerns dwellings completed by natural persons (conducting or not conducting economic activity), churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent.

Infrastruktura komunalna

Municipal infrastructure

TABL. 1 (117). **WODOCIĄGI I KANALIZACJA**
Stan w dniu 31 XII
WATER SUPPLY AND SEWAGE SYSTEMS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza w km					Distribution network in km
Wodociągowa	17621,9	19787,1	20233,7	20429,1	Water supply
miasta	4125,3	4669,6	4779,2	4845,9	urban areas
wieś	13496,6	15117,5	15454,5	15583,2	rural areas
Kanalizacyjna ^a	10008,2	15050,4	15536,9	15870,3	Sewage ^a
miasta	4235,8	5120,0	5218,3	5296,5	urban areas
wieś	5772,4	9930,4	10318,6	10573,8	rural areas
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych w szt.					Connections leading to residential buildings in pcs
Wodociągowe	413210	458790	469620	477178	Water supply system
miasta	144535	157451	160833	163559	urban areas
wieś	268675	301339	308787	313619	rural areas
Kanalizacyjne	211177	289292	309626	318706	Sewage system
miasta	110178	132304	138653	141528	urban areas
wieś	100999	156988	170973	177178	rural areas
Zdroje uliczne	271	245	212	203	Street outlets
miasta	191	175	137	135	urban areas
wieś	80	70	75	68	rural areas
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm³	89,2	90,3	90,3	91,6	Consumption of water from water supply systems in households (during the year) in hm³
Miasta:					Urban areas:
w hm ³	61,4	60,1	59,4	60,2	in hm ³
na 1 mieszkańca w m ³	37,4	36,7	36,3	36,8	per capita in m ³
Wieś w hm ³	27,8	30,2	30,9	31,4	Rural areas in hm ³
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm³	115,9	105,9	108,7	113,4	Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm³
w tym oczyszczane	115,8	105,9	108,7	113,4	of which treated

a Łącznie z kolektorami.

a Including collectors.

TABL. 2 (118). **ODBIORCY ORAZ ZUŻYCIENIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
CONSUMERS AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Odbiorcy (stan w dniu 31 XII) w tys.	1199,4	1249,5	1277,4	1310,4	Consumers (as of 31 XII) in thous.
Miasta	681,4	715,2	735,0	757,2	Urban areas
Wieś	518,0	534,3	542,4	553,3	Rural areas
Zużycie (w ciągu roku)					Consumption (during the year)
W GWh	2775,0	2652,3	2667,4	2758,5	In GWh
miasta	1506,0	1381,4	1384,3	1422,7	urban areas
wieś	1269,0	1270,9	1283,1	1335,8	rural areas
W kWh:					In kWh:
miasta: na 1 mieszkańca	917,2	844,0	846,6	868,7	urban areas: per capita
na 1 odbiorcę ^a	2210	1932	1884	1879	per consumer ^a
wieś — na 1 odbiorcę ^a	2450	2378	2365	2414	rural areas — per consumer ^a

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 XII.

Źródło: dane Ministerstwa Gospodarki.

a The number of consumers as of 31 XII was used in calculations.

Source: data of the Ministry of Economy.

TABL. 3 (119). **SIEĆ GAZOWA ORAZ ODBIORCY I ZUŻYCIE GAZU Z SIECI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**

Stan w dniu 31 XII

GAS SUPPLY SYSTEM AS WELL AS CONSUMERS AND CONSUMPTION OF GAS FROM SUPPLY SYSTEM IN HOUSEHOLDS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza i przesyłowa w km	22123,1	23213,3	23761,9	23920,0	Distribution and transmission network in km
w tym przesyłowa	1439,3	1488,9	1472,6	1478,3	of which transmission
miasta	342,6	348,1	347,6	348,4	urban areas
wieś	1096,7	1140,8	1125,0	1129,9	rural areas
Miasta	5348,7	5757,6	5951,4	6116,9	Urban areas
Wieś	16774,4	17455,6	17810,5	17803,1	Rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt.	404263	434993	447311	455154	Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs
Miasta	136061	157649	161348	164231	Urban areas
Wieś	268202	277344	285963	290923	Rural areas
Odbiorcy gazu z sieci^a w tys.	693,8	713,3	722,2	727,5	Consumers of gas from gas supply system^a in thous.
Miasta	471,9	474,3	478,2	479,4	Urban areas
Wieś	221,9	239,0	244,0	248,1	Rural areas
Zużycie gazu z sieci^b (w ciągu roku):					Consumption of gas from gas supply system^b (during the year):
W GWh	411,4 ^c	4355,1	4710,1	5046,5	In GWh
miasta	272,3 ^c	2784,9	2989,2	3152,4	urban areas
wieś	139,1 ^c	1570,2	1720,9	1894,1	rural areas
Na 1 mieszkańca w kWh	123,5 ^d	1292,0	1395,0	1490,3	Per capita in kWh
miasta	167,3 ^d	1701,4	1828,1	1924,8	urban areas
wieś	83,0 ^d	905,6	988,4	1083,4	rural areas

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b W jednostkach naturalnych, według których następuje rozliczenie z odbiorcami. Dane za lata 2015–2016 zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. c,d W jednostkach naturalnych: c – hm³, d – m³.

a Including consumers connected to collective gas-meters. b Consumption of gas in natural units on the basis of which settlements with clients occur. Data for 2015–2016 have been changed in relations to data published in the previous edition of the Yearbook. c,d In natural units: c – hm³, d – m³.

TABL. 4 (120). **OGRZEWNICTWO**

Stan w dniu 31 XII

HOUSE-HEATING

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Sieć ciepła w km	1888	1941	1901	1949	1879	70	Heating network in km
w tym przesyłowa	1479	1371	1359	1374	1335	39	of which transmission
Kotłownie	1006	1607	1687	1788	1453	335	Boiler rooms
Sprzedaż energii cieplnej (w ciągu roku) w TJ	12614	13176	14455	15598	15281	317	Sale of heating energy (during the year) in TJ
Kubatúra budynków ogrzewanych centralnie w dam ³	117137	145999	150843	127905	126926	979	Cubature of buildings with central heating in dam ³
w tym budynków mieszkalnych	74514	80569	81540	79445	79037	408	of which residential buildings

TABL. 5 (121). **LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ I GAZOWEJ**
POPULATION USING WATER SUPPLY, SEWAGE AND GAS SUPPLY SYSTEMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Ludność w tys. – korzystająca ^a z:					Population in thous. – using ^a :
wodociągu	2525,2	2735,7	2753,9	2766,4	water supply system
miasta	1540,3	1557,0	1561,2	1562,6	urban areas
wieś	984,9	1178,7	1192,7	1203,8	rural areas
kanalizacji	1758,7	2071,7	2116,1	2135,1	sewage system
miasta	1385,6	1435,4	1443,9	1446,9	urban areas
wieś	373,1	636,3	672,2	688,2	rural areas
gazu	2104,7	2101,9	2106,6	2106,7	gas supply system
miasta	1261,0	1220,2	1214,6	1206,0	urban areas
wieś	833,4	881,7	892,0	900,7	rural areas
Ludność – w % ogółu ludności ^b – korzystająca ^a z:					Population – in % of total population ^b – using ^a :
wodociągu	75,7	81,1	81,4	81,6	water supply system
miasta	94,0	95,2	95,3	95,4	urban areas
wieś	58,1	67,8	68,4	68,7	rural areas
kanalizacji	52,7	61,4	62,6	63,0	sewage system
miasta	84,5	87,8	88,2	88,3	urban areas
wieś	22,0	36,6	38,5	39,2	rural areas
gazu	63,1	62,3	62,3	62,1	gas supply system
miasta	77,5	74,6	74,2	73,6	urban areas
wieś	49,5	50,7	51,1	51,4	rural areas

a Dane szacunkowe. b Na podstawie bilansów.

a Estimated data. b Based on balances.

TABL. 6 (122). **ODPADY KOMUNALNE^a**
MUNICIPAL WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from house- holds	
Odpady komunalne zebrane ^b w t	766377	795539	975449	1004533	882045	Municipal waste collected ^b in t
zmieszane	677644	605387	709113	700172	593099	mixed
miasta	519087	399941	471897	449283	377168	urban areas
wieś	158557	205446	237216	250889	215931	rural areas
zebrane selektywnie	88734	190152	266336	304362	288946	collected separately
w tym:						of which:
papier i tektura	11804	12091	13714	14271	12223	paper and cardboard
szkło	24527	39425	42273	45591	43902	glass
tworzywa sztuczne	13504	24394	28742	35133	32650	plastic
metale	1853	984	951	946	859	metals
wielkogabarytowe	11970	29009	32429	47103	45875	large size
biodegradowalne	21231	49670	67123	75576	71540	biodegradable

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 182. b Dane szacunkowe.

a See general notes, item 7 on page 182. b Estimated data.

TABL. 7 (123). **NIECZYSTOŚCI CIEKŁE^a**
LIQUID WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Nieczystości ciekłe ^b wywiezione w dam ³	1299,7	1686,6	1770,6	1764,3	Liquid waste ^b removed in dam ³
miasta	489,9	548,4	553,8	544,4	urban areas
wieś	809,8	1138,2	1216,8	1219,9	rural areas
w tym z gospodarstw domowych	737,4	1111,9	1232,2	1321,2	of which from households
miasta	252,5	323,8	357,8	377,9	urban areas
wieś	484,9	788,1	874,4	943,3	rural areas
Zbiorniki bezodpływowe w tys. (stan w dniu 31 XII)	305,2	280,5	272,5	277,3	Septic tanks in thous. (as of 31 XII)
Przydomowe oczyszczalnie ścieków w tys. (stan w dniu 31 XII)	5,4	15,5	17,0	18,3	Household wastewater treatment systems in thous. (as of 31 XII)

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 182. b Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych.
a See general notes, item 8 on page 182. b Wastewater stored temporarily in septic tanks.

TABL. 8 (124). **SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH**
LANDFILL SITES WITH MUNICIPAL WASTE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Czynne składowiska kontrolowane (stan w dniu 31 XII): liczba	29	19	18	16	10	6	Controlled landfill sites in operation (as of 31 XII): number area in ha
powierzchnia w ha	97,8	96,8	96,4	95,3	58,2	37,1	
Zrekultywowana powierzchnia kontrolowanych składowisk (w ciągu roku) w ha	5,7	3,5 ^a	2,1	1,6	0,6	1,0	Reclaimed area of controlled landfill sites (during the year) in ha in operation
czynnych	2,0	-	2,1 ^a	1,6	0,6	1,0	
o zakończonej eksploatacji (zamknięte)	3,7	3,5	-	-	-	-	not operational (closed)

a Dane zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika.
a Data have been changed in relations to data published in the previous edition of the Yearbook.

TABL. 9 (125). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ**
Stan w dniu 31 XII
GENERALLY ACCESSIBLE GREEN AREAS AND GREEN AREAS OF HOUSING ESTATES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010		2015		2016		2017		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	
O G Ó Ł E M w ha	3645,3	3379,4	3720,1	3404,6	3840,7	3528,3	3924,6	3576,9	T O T A L in ha
w % powierzchni ogólnej województwa ^a	0,2	2,1	0,3	2,1	0,3	2,1	0,3	2,2	in % of total area of the voivodship ^a
na 1 mieszkańca ^b w m ²	10,9	20,6	11,0	20,8	11,4	21,6	11,6	21,8	per capita ^b in m ²
Tereny zieleni miejskiej ogólnodostępnej: parki spacerowo- -wypoczynkowe	1249,8	1126,6	1274,5	1149,6	1348,6	1223,6	1388,0	1228,0	Generally accessible urban green areas: strolling-recreational parks
zieleńce	703,0	602,8	810,3	679,2	740,0	605,1	717,2	582,0	lawns
Tereny zieleni osiedlowej	1692,5	1650,0	1635,3	1575,9	1752,2	1699,6	1819,5	1766,9	Green areas of housing estates

a, b W przypadku miast obliczono: a – w % ogólnej powierzchni miast, b – na 1 mieszkańca miast.
a, b For urban areas calculated: a – in % of total urban areas space, b – per capita in urban areas.

Mieszkania

Dwellings

TABL. 10 (126). **ZASOBY MIESZKANIOWE^a**
Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Mieszkania w tys.	1076,3	1145,9	1162,7	1181,9	695,5	486,4	Dwellings in thous.
Izby w mieszkaniach w tys. ...	4190,4	4489,0	4554,3	4629,3	2418,7	2210,6	Rooms in dwellings in thous.
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	82048,7	89361,7	90938,6	92716,6	44819,6	47897,0	Useful floor area of dwellings in thous. m ²
Przeciętna w zasobach:							Dwelling stocks, average:
liczba izb w mieszkaniu	3,89	3,92	3,92	3,92	3,48	4,54	number of rooms in a dwelling
powierzchnia użytkowa w m ² :							useful floor area in m ² :
1 mieszkania	76,2	78,0	78,2	78,4	64,4	98,5	per dwelling
na 1 osobę	24,6	26,5	26,9	27,3	27,4	27,3	per person
liczba osób na:							number of persons:
1 mieszkanie	3,10	2,94	2,91	2,87	2,35	3,61	per dwelling
1 izbę	0,80	0,75	0,74	0,73	0,68	0,79	per room

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 184.

a Based on balances; see general notes, item 3 on page 184.

TABL. 11 (127). **MIESZKANIA W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH^a WYPOSAŻONE
W INSTALACJE**
Stan w dniu 31 XII
DWELLINGS IN DWELLING STOCKS^a FITTED WITH INSTALLATIONS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Mieszkania – w % – wyposażone w: Dwellings – in % – fitted with:					SPECIFICATION	
	wodociąg water supply system	ustęp lavatory	łazienkę bathroom	gaz z sieci gas from gas supply system	centralne ogrzewanie central heating		
OGÓŁEM	2010	96,5	94,5	92,5	65,7	80,3	TOTAL
	2015	96,8	94,9	93,0	64,3	81,6	
	2016	96,8	95,0	93,1	63,9	82,0	
	2017	96,9	95,0	93,2	63,6	82,3	
Miasta	2010	99,0	98,3	97,3	76,7	87,0	Urban areas
	2015	99,1	98,4	97,5	74,4	87,9	
	2016	99,1	98,5	97,6	73,8	88,2	
	2017	99,1	98,5	97,6	73,0	88,5	
Wieś	2010	93,1	89,2	85,6	50,3	71,0	Rural areas
	2015	93,5	89,8	86,5	50,0	72,8	
	2016	93,6	90,0	86,7	50,0	73,1	
	2017	93,6	90,1	86,9	50,2	73,4	

a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.

a Based on balances of net dwelling stocks.

TABL. 12 (128). **DODATKI MIESZKANIOWE WYPŁACONE W 2017 R.**
HOUSING ALLOWANCES PAID OUT IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Dodatki wypłacone użytkownikom lokali Allowances paid out to users of premises					innych others
		gminnych gmina	spółdziel- czych coopera- tive	wspólnot mieszka- niowych housing commu- nity	prywat- nych private	towa- rzystw budownic- twa spo- łecznego public building society	
a – liczba wypłaconych dodatków number of allowances							
b – kwota dodatków w tys. zł amount of allowances in thous. zł							
c – przeciętna wysokość dodatku w zł average value of allowances in zł							

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	a	185912	40466	39649	19173	7700	3048	75876
TOTAL	b	41063071	9069155	7639173	3791787	1945685	737043	17880228
	c	220,9	224,1	192,7	197,8	252,7	241,8	235,7
Miasta	a	179080	37890	38564	18552	5576	3048	75450
Urban areas	b	39813844	8615818	7432766	3694499	1558318	737043	17775400
	c	222,3	227,4	192,7	199,1	279,5	241,8	235,6
Wieś	a	6832	2576	1085	621	2124	–	426
Rural areas	b	1249227	453337	206407	97288	387367	–	104828
	c	182,8	176,0	190,2	156,7	182,4	–	246,1

W % OGÓŁEM IN % OF TOTAL

OGÓŁEM	a	100,0	21,8	21,3	10,3	4,1	1,6	40,9
TOTAL	b	100,0	22,1	18,6	9,2	4,7	1,7	43,7
	c	100,0	21,2	21,5	10,4	3,1	1,7	42,1
Miasta	a	100,0	21,2	21,5	10,4	3,1	1,7	42,1
Urban areas	b	100,0	21,6	18,7	9,3	3,9	1,9	44,6
Wieś	a	100,0	37,7	15,9	9,1	31,1	–	6,2
Rural areas	b	100,0	36,3	16,5	7,8	31,0	–	8,4

TABL. 13 (129). **GOSPODARKA GRUNTAMI POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE**
ADMINISTRATION OF GROUNDS FOR DWELLING CONSTRUCTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Powierzchnia gruntów przekaza- nych inwestorom pod budownictwo Area of grounds transferred to investor for dwelling construction			Powierzchnia gruntów ^a w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe Area of grounds ^a in gminas stock for dwelling construction			
		ogółem total	w tym of which		wielorodzinne multi-family		jednorodzinne single-family	
			spół- dzielcze coopera- tives	osób fizycznych of natural persons	razem total	w tym uzbrojone of which developed	razem total	w tym uzbrojone of which developed
		w ha in ha						
OGÓŁEM	2010	43,0	0,9	34,5	95,7	66,8	820,8	458,8
TOTAL	2015	44,4	–	40,6	92,5	62,3	823,2	518,0
	2016	50,6	–	20,3	95,5	68,1	810,2	524,4
	2017	29,4	–	17,8	103,7	72,3	822,4	525,9
Miasta	2010	13,4	0,9	9,5	90,2	63,8	268,8	136,1
Urban areas	2015	12,6	–	10,4	82,1	60,6	248,1	154,0
	2016	12,7	–	8,5	86,1	65,5	252,0	151,4
	2017	6,9	–	4,9	92,5	69,7	253,1	149,1
Wieś	2010	29,6	0,0	25,0	5,5	3,0	552,0	322,7
Rural areas	2015	31,8	–	30,2	10,4	1,7	575,1	364,0
	2016	37,9	–	11,8	9,4	2,6	558,2	373,0
	2017	22,5	–	12,9	11,2	2,6	569,3	376,8

a Stan w dniu 31 XII.

a As of 31 XII.

TABL. 14 (130). **MIESZKANIA KTÓRYCH BUDOWĘ ROZPOCZĘTO**
DWELLINGS IN WHICH CONSTRUCTION HAS BEGUN

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	18780	19373	16553	25333	T O T A L
Spółdzielcze	24	25	35	28	Cooperative
Komunalne (gminne)	11	–	56	21	Municipal (gmina)
Zakładowe	–	1	–	–	Company
Indywidualne	10041	8626	8685	10855	Private
Spoleczne czynszowe	97	76	26	199	Public building society
Na sprzedaż lub wynajem	8607	10645	7751	14230	For sale or rent

TABL. 15 (131). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
DWELLINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Mieszkania	12264	14600	17379	19963	Dwellings
miasta	6962	8419	11672	13522	urban areas
wieś	5302	6181	5707	6441	rural areas
Spółdzielcze	42	–	129	195	Cooperative
Komunalne (gminne)	124	148	48	34	Municipal (gmina)
Zakładowe	9	5	4	4	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	4828	6081	8736	11037	For sale or rent
Spoleczne czynszowe	28	–	154	59	Public building society
Indywidualne	7233	8366	8308	8634	Private
miasta	2211	2460	2830	2464	urban areas
wieś	5022	5906	5478	6170	rural areas
Mieszkania na 1000 zawar- tych małżeństw	602	836	965	1091	Dwellings per 1000 marriages contracted
Miasta	732	1033	1372	1548	Urban areas
Wieś	488	664	601	673	Rural areas
Izby	56600	63000	68220	78308	Rooms
miasta	25369	27199	34887	40562	urban areas
wieś	31231	35801	33333	37746	rural areas
Spółdzielcze	139	–	297	524	Cooperative
Komunalne (gminne)	241	313	84	86	Municipal (gmina)
Zakładowe	20	16	22	15	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	14165	15866	22503	28766	For sale or rent
Spoleczne czynszowe	82	–	378	146	Public building society
Indywidualne	41953	46805	44936	48771	Private
miasta	11957	12228	12793	12346	urban areas
wieś	29996	34577	32143	36425	rural areas
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m²	1409355	1553380	1655711	1864825	Useful floor area of dwellings in m²
miasta	611188	634500	804279	897113	urban areas
wieś	798167	918880	851432	967712	rural areas
Spółdzielcze	2359	–	6478	10001	Cooperative
Komunalne (gminne)	4752	5065	2010	1383	Municipal (gmina)
Zakładowe	644	342	449	441	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	322746	343270	482064	596236	For sale or rent

TABL. 15 (131). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA (dok.)**
DWELLINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m² (dok.)					Useful floor area of dwellings in m² (cont.)
Spółeczne czynszowe	1196	–	6920	2491	Public building society
Indywidualne	1077658	1204703	1157790	1254273	Private
miasta	313398	316432	334420	317971	urban areas
wieś	764260	888271	823370	936302	rural areas
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²	114,9	106,4	95,3	93,4	Average useful floor area per dwelling in m²
miasta	87,8	75,4	68,9	66,3	urban areas
wieś	150,5	148,7	149,2	150,2	rural areas
Spółdzielcze	56,2	–	50,2	51,3	Cooperative
Komunalne (gminne)	38,3	34,2	41,9	40,7	Municipal (gmina)
Zakładowe	71,6	68,4	112,3	110,3	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	66,8	56,4	55,2	54,0	For sale or rent
Spółeczne czynszowe	42,7	–	44,9	42,2	Public building society
Indywidualne	149,0	144,0	139,4	145,3	Private
miasta	141,7	128,6	118,2	129,0	urban areas
wieś	152,2	150,4	150,3	151,8	rural areas

TABL. 16 (132). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG LICZBY IZB**
DWELLINGS COMPLETED BY NUMBER OF ROOMS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W budynkach indywidualnych In private buildings						W budynkach poza indywidualnymi In non-private buildings				
		razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms				razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms				
			1	2	3	4 i więcej and more		1	2	3	4 i więcej and more	
OGÓŁEM TOTAL	2010	12264	7233	0,3	2,3	4,4	93,0	5031	6,4	34,1	36,7	22,8
	2015	14600	8366	1,6	3,3	4,7	90,4	6234	13,6	38,9	30,4	17,1
	2016	17379	8308	2,7	5,5	5,6	86,2	9071	14,1	39,4	31,7	14,8
	2017	19963	8634	0,8	3,6	4,7	91,0	11329	10,1	39,8	35,8	14,4
Miasta	2010	6962	2211	1,1	6,1	10,3	82,5	4751	6,6	34,9	38,1	20,4
Urban areas	2015	8419	2460	5,4	9,3	9,7	75,6	5959	14,2	40,5	31,1	14,2
	2016	11672	2830	7,5	15,2	12,6	64,7	8842	14,4	40,4	32,3	12,9
	2017	13522	2464	2,7	11,2	9,5	76,6	11058	10,3	40,8	36,4	12,5
Wieś.....	2010	5302	5022	0,0	0,6	1,8	97,6	280	2,9	21,1	11,4	64,6
Rural areas	2015	6181	5906	0,1	0,8	2,6	96,5	275	–	4,7	17,1	78,2
	2016	5707	5478	0,2	0,5	2,0	97,4	229	0,4	1,3	10,5	87,8
	2017	6441	6170	0,0	0,5	2,8	96,7	271	–	–	8,1	91,9

Uwagi ogólne

1. System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 14 XII 2016 r. prawo oświatowe (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 59), ustawą o systemie oświaty z dnia 7 IX 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1457) oraz ustawą z dnia 27 VII 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 2183, z późniejszymi zmianami).

Od 1 IX 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która docelowo wprowadza 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz likwiduje gimnazja.

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2017/18:

- 1) w szkołach podstawowych kształcą się pierwszy rocznik uczniów realizujących program klasy siódmej, co skutkuje brakiem absolwentów z roku szkolnego 2016/17 (przejście z 6- na 8-letnią szkołę podstawową),
- 2) nie odbył się nabór do klasy pierwszej gimnazjów, które ulegają stopniowej likwidacji,
- 3) rozpoczął się nabór do klasy pierwszej szkół branżowych I stopnia, które powstały z przekształcenia dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych (istniejących do roku szkolnego 2016/17). W szkołach branżowych I stopnia w roku szkolnym 2017/18 pozostali jeszcze uczniowie oddziałów zasadniczych szkół zawodowych.

2. Prezentowane dane obejmują:

- 1) placówki wychowania przedszkolnego;
- 2) szkoły dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych:
 - a) podstawowe,
 - b) gimnazja,
 - c) ponadgimnazjalne,
- 3) szkoły policealne;
- 4) szkoły wyższe;

General notes

1. The educational system in Poland functions according to the Law on School Education of 14 XII 2016 (uniform text Journal of Laws 2017 item 59), the Education System Law of 7 IX 1991 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1457) and the Higher Education Law of 27 VII 2005 (uniform text Journal of Laws 2017 item 2183, with later amendments).

The reform of the education system began on 1 IX 2017, eventually implementing 8-year primary school, 4-year general secondary school, 5-year technical secondary school, 3-year stage I sectoral vocational school, 2-year stage II sectoral vocational school. Lower secondary schools are being phased out.

As a result of the reform of the education system introduced in the 2017/18 school year:

- 1) the first year of pupils following the seventh grade curriculum attends primary schools, which results in the lack of the 2016/17 school year graduates (transition from the 6- to 8-year primary school),
- 2) there was no recruitment to the first grade of lower secondary schools which are being phased out,
- 3) stage I sectoral vocational schools transformed from basic vocational schools (operating until the 2016/17 school year), began recruitment to grade 1. The remaining students enrolled in basic vocational school sections pursued their education in stage I sectoral vocational schools in the 2017/18 school year.

2. The presented data include:

- 1) pre-primary education establishments;
- 2) schools for children, youth and adults:
 - a) primary schools,
 - b) lower secondary schools,
 - c) upper secondary schools,
- 3) post-secondary schools;
- 4) higher education institutions;

5) specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze;

6) placówki pozaszkolne.

3. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwo) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

4. Szkoły (z wyjątkiem szkół wyższych) i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych.

Szkoły wyższe mogą być publiczne i niepubliczne; uczelnie niepubliczne tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

5. **Szkoły dla dzieci i młodzieży** (łącznie ze specjalnymi) obejmują:

- 1) **szkoły podstawowe**, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych), szkoły filialne (bez szkół specjalnych), szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych (bez szkół specjalnych), realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej;
- 2) **gimnazja** (bez szkół specjalnych);
- 3) 3-letnie **szkoły specjalne przysposabiające do pracy**;
- 4) 3-letnie **branżowe szkoły I stopnia** (do roku szkolnego 2016/17 2-, 3-letnie **zasadnicze szkoły zawodowe**);
- 5) 3-letnie **licea ogólnokształcące**, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych);
- 6) 4-letnie **technika**;
- 7) **ogólnokształcące szkoły artystyczne** dające uprawnienia zawodowe (bez szkół specjalnych), które prezentuje się z wyłączeniem szkół realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne;

5) special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation and education centres;

6) extracurricular institutions.

3. Data comprise schools and establishments managed by central (government) administration units and local government units (gminas, powiaty and voivodship), as well as by other legal and natural persons.

4. Schools (with the exception of higher education institutions) and establishments can be public, non-public and non-public with the competence of a public school. A non-public school can obtain the competence of a public school, if it implements the minimum curriculum and applies the principles of classifying and promoting pupils and students as established by the Minister of National Education, allowing students to obtain state certificates or diplomas. Central (government) administration units and local government units can administer public schools only. Primary schools and lower secondary schools can be public schools or non-public schools with the competence of public schools only.

Tertiary education can be public and non-public; non-public higher education institutions are established on the basis of a permit of the Minister of Science and Higher Education.

5. **Schools for children and youth** (including special schools) comprise:

- 1) **primary schools**, including sports schools and athletic schools (excluding special schools), branch schools (excluding special schools), art schools not leading to professional certification (excluding special schools) simultaneously conducting a primary school curriculum;
- 2) **lower secondary schools** (excluding special schools);
- 3) 3-year **special job-training schools**;
- 4) 3-year **stage I sectoral vocational schools** (until the 2016/17 school year 2-, 3-year **basic vocational schools**);
- 5) 3-year **general secondary schools**, including sports schools and athletic schools (excluding special schools);
- 6) 4-year **technical secondary schools**;
- 7) **general art schools** leading to professional certification (excluding special schools), with the exception of schools providing art education only;

- 8) funkcjonujące w latach szkolnych:
- 2002/03–2013/14 – 3-letnie licea profilowane,
 - 2004/05–2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące,
 - 2004/05–2013/14 – 3-letnie technika uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych.

6. Szkoły policealne – kształcące w formie dziennej, wieczorowej, zaocznej i stacjonarnej – obejmują:

- 1) szkoły policealne (1-, 1,5- lub 2-letnie), łącznie ze szkołami specjalnymi;
- 2) kolegia pracowników służb społecznych (3-letnie);
- 3) funkcjonujące do roku szkolnego 2015/16 nauczycielskie kolegia języków obcych (3-letnie) i kolegia nauczycielskie (3-letnie), w których absolwentom nie nadawano tytułu licencjata.

7. Szkoły wyższe realizują kształcenie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Informacje z zakresu szkół wyższych:

- 1) do roku akademickiego 2015/16 podawano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych i kolegiami nauczycielskimi, w których absolwentom nadawano tytuł licencjata;
- 2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce (w tym studiujący w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą (z wyjątkiem osób studiujących w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 4) do roku akademickiego 2012/13 nie obejmują szkół wyższych resortu obrony narodowej.

Studentów i absolwentów wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi.

8. Szkoły dla dorosłych kształcące w formie stacjonarnej i zaocznej – obejmują:

- 1) szkoły podstawowe dla dorosłych;
- 2) gimnazja dla dorosłych;
- 3) 3-letnie licea ogólnokształcące dla dorosłych;
- 4) funkcjonujące w latach szkolnych:
 - 2002/03–2013/14 – 2-, 3-letnie zasadnicze szkoły dla dorosłych oraz 4-letnie technika dla dorosłych,
 - 2004/05–2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych,

- 8) schools operating in the school years:
- 2002/03–2013/14 – 3-year specialised secondary schools,
 - 2004/05–2013/14 – 2-year supplementary general secondary schools,
 - 2004/05–2013/14 – 3-year supplementary technical secondary schools for graduates of basic vocational schools.

6. Post-secondary schools – educating in day, evening, part-time and full-time mode – comprise:

- 1) post-secondary schools (1-, 1,5- or 2-year), including special schools;
- 2) colleges of social work (3-year);
- 3) functioning until the school year 2015/16 foreign language teacher training colleges (3-year) operating until the 2015/16 school year, in which graduates did not obtain the title of Bachelor.

7. Tertiary education (university level) consists of full-time and part-time programmes. Data regarding tertiary education:

- 1) until the 2016/17 academic year, included foreign language teacher training colleges and teacher training colleges in which graduates obtained the title of Bachelor;
- 2) comprise foreigners studying in Poland (including students at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 3) do not include Poles studying abroad (with an exception of persons at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 4) until the 2012/13 academic year, do not include higher schools of the Ministry of National Defence.

Data on students and graduates are given according to the seats of higher education institutions including their branches, branch basic organisational units and branch teaching centres.

8. Schools for adults – educating in full-time and part-time mode – comprise:

- 1) primary schools for adults;
- 2) lower secondary schools for adults;
- 3) 3-year general secondary schools for adults;
- 4) schools operating in the school years:
 - 2002/03–2013/14 – 2-, 3-year basic vocational schools for adults and 4-year technical secondary schools for adults,
 - 2004/05–2013/14 – 2-year supplementary general secondary schools for adults for graduates of basic vocational schools,

- 2004/05–2014/15 – 3-letnie technika uzupełniające dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej,
- 2002/03–2012/13 – 3-letnie licea profilowane dla dorosłych,
- 2002/03–2016/17 – 3-letnie licea ogólnokształcące dla dorosłych.

9. Szkoły specjalne organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełnosprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne i ogólnodostępne), w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub w placówkach wykonujących działalność leczniczą (łącznie z zakładami lecznictwa uzdrowiskowego).

10. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze są to placówki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w wieku 3 lat i więcej, które z racji niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły.

11. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze przeznaczone są dla młodzieży niedostosowanej społecznie. Zadaniem ośrodków jest eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, zgodnie z normami prawnymi i społecznymi.

12. Młodzieżowe ośrodki socjoterapii są placówkami dla młodzieży niedostosowanej społecznie, z zaburzeniami zachowania i zagrożonej uzależnieniem w stopniu utrudniającym realizację zadań życiowych bez udzielenia specjalnej pomocy.

13. Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze są placówkami umożliwiającymi dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim realizację obowiązku szkolnego poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

14. Zadaniem wychowania pozaszkolnego jest stwarzanie młodzieży warunków sprzyjających rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień oraz rekreacji i wypoczynku w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Do placówek **wychowania pozaszkolnego** zaliczono: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe i inne placówki publiczne i niepubliczne.

- 2004/05–2014/15 – 3-year supplementary technical schools for adults based on the curriculum of basic vocational school,
- 2002/03–2012/13 – 3-year specialised secondary schools for adults,
- 2002/03–2016/17 – 3-year general secondary schools for adults.

9. Special schools are organised for children and youth with special educational needs, including youth with disabilities. Education may be conducted within the school system or individually. Education is provided in mainstream schools (in which special or integrated and mainstream sections are established), in special schools operating independently, as well as in special educational care centres, other educational institutions or in the units performing health care activities (including health resort treatment).

10. Special education care centres are facilities for disabled children and youth aged 3 and years and more who cannot, due to their disability, attend a regular pre-school or a school.

11. Youth education centres are intended for socially maladjusted youth. The goal of the centres is to eliminate the causes and manifestations of the social maladjustment as well as to prepare the young people for independent life, compliant with legal and social norms.

12. Youth social therapy centres are facilities intended for socially maladjusted youth having behavioural disorders and susceptible to addiction to a degree affecting performance of life tasks without receiving special assistance.

13. Rehabilitation and education centres are facilities enabling children and youth with a profound intellectual retardation to fulfil their schooling obligation through participating in rehabilitation and education classes.

14. The aim of extracurricular education is offering young people favourable conditions to develop interests and aptitudes, as well as rest and recreation in their leisure time.

Extracurricular education establishments include: youth centres, cultural establishments for youth, extracurricular interest groups, interschool sport centres and other public and non-public establishments.

15. Internat to placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla młodzieży uczęszczającej do szkół ogólnokształcących i zawodowych zlokalizowanych poza stałym miejscem zamieszkania. **Bursa** to międzyszkolna placówka pełniąca funkcję internatu.

16. Dane o nauczycielach, poza nauczycielami akademickimi, dotyczą nauczycieli (łącznie z nauczycielami religii) zatrudnionych przy realizacji obowiązujących zajęć edukacyjnych, tj. bez wychowawców świetlic, bibliotekarzy, prowadzących wyłącznie zajęcia pozalekcyjne itp.

Dane o **nauczycielach akademickich** zaprezentowano według faktycznej lokalizacji uczelni oraz ich jednostek zamiejscowych i dotyczą zatrudnionych na stanowiskach: profesora, docenta, adiunkta, asystenta oraz zatrudnionych na pozostałych stanowiskach dydaktycznych: starszego wykładowcy, wykładowcy, lektora, instruktora, dyplomowanego bibliotekarza i dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

Dane o nauczycielach dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

17. Studia podyplomowe – forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzona między innymi w uczelni, instytucie naukowym PAN, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych.

18. Studia doktoranckie (studia trzeciego stopnia), prowadzone przez uprawnioną jednostkę organizacyjną uczelni, instytut naukowy PAN, instytut badawczy lub międzynarodowy instytut naukowy działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej utworzony na podstawie odrębnych przepisów, na które są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje drugiego stopnia, kończące się uzyskaniem kwalifikacji trzeciego stopnia.

19. Dane dotyczące:

- 1) wychowania przedszkolnego, szkół (poza szkołami wyższymi) oraz specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, wychowania pozaszkolnego oraz internatów i burs podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;
- 2) szkół wyższych – prezentuje się według stanu w dniu 30 XI; studenci są wykazywani tyle razy na ilu kierunkach studiują; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów

15. Boarding school is a care and educational facility designated for youth attending general and vocational schools located outside their place of permanent residence. A **dormitory** is an inter-school facility serving as a boarding school.

16. Data regarding teachers, excluding academic teachers, concern teachers (including teachers of religion) employed to implement obligatory teaching programmes, i.e. excluding community centre educators and librarians conducting exclusively extracurricular activities, etc.

Data regarding **academic teachers** are presented by actual seat of higher education institutions and their branch units and concern the positions of: professor, associate professor, assistant professor and assistant lecturer as well as other didactic positions: senior lecturer, lecturer, foreign language instructor, instructor, qualified librarian and qualified scientific documentation and information staff.

Data regarding teachers concern full-time and part-time paid employees converted into full time equivalent units.

17. Non-degree postgraduate programmes – a level of education open to holders of first cycle degree and provided by a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, research institute or the Centre for Postgraduate Medical Studies, leading to the award of postgraduate qualifications.

18. Doctoral studies (third-cycle programmes), open to holders of the second cycle qualification and lead upon successful completion to the award of a third cycle qualification conferred by an authorised academic unit of a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, a research institute or an international scientific institute established under separate legislation and active on the territory of the Republic of Poland.

19. Data regarding:

- 1) pre-primary education, schools (excluding higher education institutions) as well as special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation and education centres, extracurricular education as well as boarding schools and dormitories are provided as of the beginning of the school year; data concerning graduates – as of the end of the school year;
- 2) tertiary education – are presented as of 30 XI; students are shown as many times as many courses they take; data regarding graduates concern the number of issued university di-

ukończenia studiów wyższych; absolwenci wykazani są z danego roku akademickiego; dane o studiach podyplomowych i doktoranckich oraz o nauczycielach akademickich według stanu w dniu 31 XII.

20. Współczynnik skolaryzacji:

- 1) **brutto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania;
- 2) **netto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania.

21. Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o szkołach wyższych, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Od roku akademickiego 2017/18 dane o szkołach wyższych, z wyjątkiem danych o części szkół teologicznych opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

22. Dane (poza szkołami wyższymi i dla dorosłych) prezentuje się, jeśli nie zaznaczono inaczej, łącznie ze szkołami specjalnymi.

plomas; graduates are shown as of a given academic year; data regarding non-degree postgraduate programmes as well as academic teachers as of 31 XII.

20. Enrolment rate:

- 1) **gross** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (regardless of age) to the population (as of 31 XII) in the age group defined as corresponding to this level of education;
- 2) **net** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (in a given age group) to the population (as of 31 XII) in the age group defined as corresponding to this level of education.

21. The presented information, excluding the data on higher education institutions, has been compiled on the basis of the Educational Information System administered by the Ministry of National Education.

Since the 2017/18 academic year, data on higher education institutions, excluding the data on a part of schools of theology, have been compiled on the basis of the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on administered by the Ministry of Science and Higher Education.

22. Data (excluding higher education institutions and schools for adults) are presented together with special schools, if not otherwise stated.

TABL. 1 (133). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA**
EDUCATION BY LEVEL

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
SZKOŁY SCHOOLS					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	1478	1461	1459	1536	primary
gimnazja	743	766	768	104	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	28	37	37	38	special job-training
zasadnicze zawodowe	160	156	154	x	basic vocational
branżowe szkoły I stopnia ^a	x	x	x	140	stage I sectoral vocational ^a
licea ogólnokształcące	194	169	171	175	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	8	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	32	x	x	x	specialised secondary
technika	177	153	151	150	technical secondary
					supplementary technical secondary
technika uzupełniająca	3	x	x	x	secondary
artystyczne ogólnokształcące ^b ...	11	10	10	10	general art ^b
policealne	229	182	179	170	post-secondary
wyższe	33	31	29	30	higher education institutions
dla dorosłych	269	121	121	112	for adults
podstawowe	–	–	–	1	primary
gimnazja	3	7	6	3	lower secondary
zasadnicze zawodowe	11	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące	82	114	115	108	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	108	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	2	x	x	x	specialised secondary
technika	6	x	x	x	technical secondary
					supplementary technical secondary
technika uzupełniająca	57	x	x	x	secondary
NAUCZYCIELE^e TEACHERS^e					
Szkoły:					Schools:
podstawowe ^d	16692	17560	17159	20742	primary ^d
gimnazja ^d	9875	9094	8929	6045	lower secondary ^d
zasadnicze zawodowe ^{de}	1648	1503	1464	x	basic vocational ^{de}
branżowe szkoły I stopnia ^{ef}	x	x	x	1450	stage I sectoral vocational ^{ef}
licea ogólnokształcące ^{dg}	4399	3402	3351	3421	general secondary ^{dg}
licea profilowane ^d	205	x	x	x	specialized secondary ^d
technika ^{dgh}	4435	4378	4426	4432	technical secondary ^{dgh}
policealne	657	629	610	555	post-secondary
wyższe ⁱ	12661	12610	12767	12896	tertiary ⁱ

a łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Dające uprawnienia zawodowe; ponadto funkcjonowały szkoły artystyczne realizujące wyłącznie kształcenie artystyczne – w roku szkolnym 2017/18 – 16 szkół. c Patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 198. d–h łącznie ze szkołami: d – dla dorosłych, e – specjalnymi przysposabiającymi do pracy, f – oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, g – w roku szkolnym 2010/11 uzupełniającymi odpowiednio: liceami ogólnokształcącymi oraz technikami, h – artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. i Nauczyciele akademicy.

a Including basic vocational school sections. b Leading to professional certification; there were also art schools providing only art education, in the 2017/18 school year – 16 schools c See general notes, item 16 on page 198. d–h Including: d – schools for adults, e – special job-training schools, f – basic vocational school sections, g – in the 2010/11 school year respectively supplementary: general secondary schools and technical secondary schools, h – general art schools leading to professional certification. i Academic teachers.

TABL. 1 (133). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (cd.)**
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
UCZNIOWIE I STUDENCI		PUPILS AND STUDENTS			
Wychowanie przedszkolne ^a	28509	37223	32428	34363	Pre-primary education ^a
Szkoły:					Schools:
podstawowe	203230	220561	207268	241725	primary
gimnazja	114048	100382	98518	65345	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	629	822	816	807	special job-training
zasadnicze zawodowe	22662	19389	18165	x	basic vocational
branżowe szkoły I stopnia ^b	x	x	x	17247	stage I sectoral vocational ^b
licea ogólnokształcące	59322	44843	44140	43797	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	140	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	2458	x	x	x	specialised secondary
technika	51373	50633	51131	50813	technical secondary
technika uzupełniająca	103	x	x	x	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^c ..	1332	1249	1252	1198	general art ^c
policealne	23398	20621	19350	18934	post-secondary
wyższe	211408	175596	168136	157271	tertiary
dla dorosłych	18119	10112	9355	8882	for adults
podstawowe	-	-	-	5	primary
gimnazja	230	171	154	63	lower secondary
zasadnicze zawodowe	227	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące	7097	9941	9201	8814	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	7133	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	44	x	x	x	specialised secondary
technika	311	x	x	x	technical secondary
technika uzupełniająca	3077	x	x	x	supplementary technical secondary
ABSOLWENCI		GRADUATES			
Szkoły:					Schools:
podstawowe	34985	32331	-	.	primary
gimnazja	38156	33808	32231	.	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	130	179	181	.	special job-training
zasadnicze zawodowe	7857	6603	5595	.	basic vocational
licea ogólnokształcące	19747	14872	14063	.	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	61	x	x	.	supplementary general secondary
licea profilowane	941	x	x	.	specialised secondary
technika	12117	11330	11559	.	technical secondary
technika uzupełniająca	31	x	x	.	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^c ..	221	215	214	.	general art ^c

a Dotyczy dzieci w wieku 6 lat, w roku szkolnym 2015/16 w wieku 5 lat, objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, ujętych również w tabl. 31 na str. 221. b Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c Dające uprawnienia zawodowe; ponadto 1824 uczniów oraz 175 absolwentów szkół artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne.

a Concerns children aged 6, in the 2015/16 school year aged 5, attending pre-primary education establishments also described in table 31 on page 221. b Including basic vocational school sections. c Leading to professional certification; also 1824 students and 175 graduates in art schools providing only art education.

TABL. 1 (133). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (dok.)**
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
	ABSOLWENCI (dok.)		GRADUATES (cont.)		
Szkoły (dok.):					Schools (cont.):
policealne	6827	6453	6536	.	post-secondary
wyższe	55006	48255	53640	.	tertiary
dla dorosłych	4863	3122	2832	.	for adults
podstawowe	–	–	–	.	primary
gimnazja	75	82	66	.	lower secondary
zasadnicze zawodowe	87	x	x	.	basic vocational
licea ogólnokształcące	1747	3040	2766	.	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	2276	x	x	.	supplementary general secondary
licea profilowane	15	x	x	.	specialized secondary
technika	67	x	x	.	technical secondary
technika uzupełniająca	596	x	x	.	supplementary technical secondary

Źródło: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 2 (134). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2015/16	2016/17
	szkoły schools		uczniowie i studenci pupils and students		absolwenci graduates	
Szkoły podstawowe Primary schools	1459	1536	207268	241725	32331	–
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	4	4	374	367	61	–
Central (government) administration units						
Jednostki samorządu terytorialnego	1252	1303	192446	223584	30381	–
Local government units						
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	93	98	5653	7426	803	–
Associations and other social organisations						
Organizacje wyznaniowe	13	19	2748	3063	401	–
Religious organisations						
Pozostałe	97	112	6047	7285	685	–
Others						
Gimnazja Lower secondary schools	768	104	98518	65345	33808	32231
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	1	1	5	5	2	1
Central (government) administration units						
Jednostki samorządu terytorialnego	652	28	89336	58859	31045	29418
Local government units						
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	50	36	2785	2115	892	964
Associations and other social organisations						
Organizacje wyznaniowe	15	6	3612	2272	1118	1075
Religious organisations						
Pozostałe	50	33	2780	2094	751	773
Others						

TABL. 2 (134). SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (cd.)
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2015/16	2016/17
	szkoły schools		uczniowie i studenci pupils and students		absolwenci graduates	
Branżowe szkoły I stopnia^{ab} Stage I sectoral vocational schools^{ab}	191	178	18981	18054	6782	5776
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	3	3	122	115	35	35
Jednostki samorządu terytorialnego Local government units	149	134	14839	14042	5423	4521
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne Associations and other social organisations	13	13	1282	1053	359	364
Organizacje wyznaniowe Religious organisations	4	4	252	232	67	85
Pozostałe Others	22	24	2486	2612	898	771
Licea ogólnokształcące General secondary schools	171	175	44140	43797	14872	14063
Jednostki samorządu terytorialnego Local government units	124	125	40153	39357	13817	12913
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne Associations and other social organisations	17	19	741	989	219	247
Organizacje wyznaniowe Religious organisations	9	11	1556	1584	440	459
Pozostałe Others	21	20	1690	1867	396	444
Technika^c Technical secondary schools^c	161	160	52383	52011	11545	11773
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	10	10	1534	1523	316	313
Jednostki samorządu terytorialnego Local government units	136	135	48515	48004	10855	10963
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne Associations and other social organisations	4	4	216	237	26	34
Organizacje wyznaniowe Religious organisations	2	2	299	301	47	49
Pozostałe Others	9	9	1819	1946	301	414
Szkoły policealne Post-secondary schools	179	170	19350	18934	6453	6536
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	1	1	181	180	88	92
Jednostki samorządu terytorialnego Local government units	31	29	2804	2351	1285	1223
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne Associations and other social organisations	12	7	431	405	144	148
Pozostałe Others	135	133	15934	15998	4936	5073

a W roku szkolnym 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b, c Łącznie ze szkołami: b – specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c – artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a In the 2016/17 school year, basic vocational schools. b, c Including: b – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, c – general art school leading to professional certification.

TABL. 2 (134). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (dok.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2015/16	2016/17
	szkoły schools		uczniowie i studenci pupils and students		absolwenci graduates	
Szkoły wyższe Higher education institutions	29	30	168136	157271	48255	53640
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	14	14	144730	134227	41589	46656
Organizacje wyznaniowe Religious organizations	2	2	4805	5207	978	1242
Pozostałe Others	13	14	18601	17837	5688	5742
Szkoły dla dorosłych Schools for adults	121	112	9355	8882	3122	2832
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	2	1	83	66	17	43
Jednostki samorządu terytorialnego Local government units	43	38	2426	1985	774	772
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne Associations and other social organisations	10	10	409	423	145	138
Pozostałe Others	66	63	6437	6408	2186	1879

Ź r ó d ł o: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

S o u r c e: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 3 (135). **UCZNIOWIE WEDŁUG GRUP WIEKU**
PUPILS AND STUDENTS BY AGE GROUPS

GRUPY WIEKU AGE GROUPS	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
	w % ludności danej grupy wieku in % of population of a given age group			
7–13 lat ^a	96,0	91,5	91,2	95,2
14–15 ^b	97,8	96,7	98,5	95,3
16–18	92,8	94,8	96,3	95,0
19–21 lat	22,6	23,2	24,2	23,9

a W roku szkolnym 2010/11 i 2016/17 – grupa wieku 7–12 lat, a w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6–12 lat.
b W latach szkolnych 2010/11–2016/17 – grupa wieku 13–15 lat.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 and 2016/17 school year – age group 7–12, in the 2015/16 school year – age group 6–12. b In the 2010/11–2016/17 school years – age group 13–15.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 4 (136). **WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI**
ENROLLMENT RATE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Grupy wieku Age groups	2015/16			2016/17			2017/18		
		ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
		w %			in %					
BRUTTO GROSS										
Szkoły: Schools:										
podstawowe ^a	7–13	88,9	88,2	89,6	96,1	96,1	96,0	95,1	95,2	94,9
primary ^a										
gimnazja ^b	14–15	97,3	97,9	96,7	98,6	98,8	98,4	99,5	99,4	99,6
lower secondary ^b										
branżowe szkoły I stopnia ^{cd} stage I sectoral vocational ^{cd}	16–18	18,3	24,8	11,6	17,5	23,8	10,9	17,0	23,0	10,7
licea ogólnokształcące	16–18	49,7	38,4	61,5	49,2	37,4	61,5	49,5	37,6	62,1
general secondary										
technika ^e	16–18	47,1	53,8	40,1	48,3	55,2	41,0	49,0	56,5	41,2
technical secondary ^e										
policealne	19–21	17,0	9,1	25,2	16,5	9,1	24,3	16,7	8,8	25,0
post-secondary										
NETTO NET										
Wychowanie przedszkolne ^f ..	6	96,9	97,2	96,6	84,4	82,5	86,1	93,6	94,3	92,8
Pre-primary education ^f										
Szkoły: Schools:										
podstawowe ^a	7–13	88,4	87,6	89,3	93,2	93,4	93,0	93,8	93,9	93,7
primary ^a										
gimnazja ^b	14–15	93,6	93,4	93,8	93,4	93,0	93,8	92,1	91,5	92,7
lower secondary ^b										
branżowe szkoły I stopnia ^{cd} stage I sectoral vocational ^{cd}	16–18	16,2	22,0	10,1	15,4	21,1	9,5	14,9	20,5	9,1
licea ogólnokształcące	16–18	40,7	28,4	53,4	40,7	28,1	53,8	41,1	28,5	54,4
general secondary										
technika ^e	16–18	35,5	40,7	30,2	36,3	41,9	30,5	36,7	42,5	30,5
technical secondary ^e										
policealne	19–21	6,3	3,3	9,6	5,6	3,0	8,4	6,2	2,9	9,6
post-secondary										

a W roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6–12 lat, w roku szkolnym 2016/17 – grupa wieku 7–12 lat. b W latach szkolnych 2015/16–2016/17 – grupa wieku 13–15 lat. c In the 2016/17 school year, basic vocational schools. d, e Łącznie z: d – specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, e – artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. f Dotyczy dzieci objętych obowiązkową edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, za wyjątkiem roku szkolnego 2015/16 – dotyczy dzieci w wieku 5 lat.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2015/16 school year – age group 6–12, in the 2016/17 school year – age group 7–12. b In the 2015/16–2016/17 school years – age group 13–15. c In the 2016/17 school year, basic vocational schools. d, e Including: d – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, e – general art schools leading to professional certification. f Concerns children attending obligatory pre-primary education establishments, excluding the 2015/16 school year – concerns children aged 5.

Source: data of the Ministry of National Education.

Uwaga do tablic 5 i 6

W podziale według języków obcych jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

Note to tables 5 and 6

In the division by foreign languages, one person may be indicated more than once.

TABL. 5 (137). UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH
PUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS

LATA YEARS JEZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students in schools							
		podstawowych primary			gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^{ab} stage I sectoral vocational ^{ab}	liceach ogólnokształcących general secondary	technicznych ^c technical secondary ^c	policealnych post- secondary
		razem total	miasta urban areas	wieś rural areas					
NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE OBLIGATORY EDUCATION									
Angielski 2016/17	411825	98,8	98,6	99,0	98,5	75,1	98,3	99,7	36,6
English 2017/18	411813	98,9	98,7	99,1	97,4	72,0	98,9	99,6	40,0
Francuski 2016/17	14807	0,4	0,9	0,0	3,7	–	14,8	7,1	–
French 2017/18	13268	0,7	1,2	0,2	4,1	–	13,8	5,7	–
Niemiecki 2016/17	150655	1,6	1,8	1,3	76,3	21,8	58,0	81,5	–
German 2017/18	147889	11,7	11,6	11,8	76,6	19,4	54,2	81,3	–
Rosyjski 2016/17	6473	0,0	0,0	–	0,9	2,6	6,1	4,7	–
Russian 2017/18	6026	0,1	0,1	0,1	0,8	1,8	5,7	4,8	–
Włoski 2016/17	3817	0,0	0,0	–	0,6	–	6,0	1,1	–
Italian 2017/18	4283	0,1	0,2	0,1	0,7	–	6,6	1,2	–
Łacina 2016/17	884	–	–	–	–	–	2,0	–	–
Latin 2017/18	687	–	–	–	–	–	1,5	–	0,4
Hiszpański 2016/17	9021	0,1	0,3	0,0	3,6	–	9,9	1,5	–
Spanish 2017/18	10258	0,9	1,9	0,1	3,7	–	10,8	1,6	–
Inne 2016/17	975	0,3	0,5	0,1	0,0	–	0,8	0,0	–
Others 2017/18	187	–	–	–	0,1	–	0,3	0,0	–
NAUCZANIE DODATKOWE^d ADDITIONAL EDUCATION^d									
Angielski 2016/17	1284	0,2	0,1	0,3	0,6	–	0,8	–	–
English 2017/18	811	0,0	0,0	0,1	0,5	–	0,8	–	–
Francuski 2016/17	1893	0,3	0,5	0,1	0,8	–	1,2	0,0	–
French 2017/18	2227	0,3	0,5	0,1	0,7	–	2,0	0,5	–
Niemiecki 2016/17	21089	4,4	5,1	3,7	10,0	0,0	2,8	1,8	–
German 2017/18	20161	4,8	5,3	4,5	8,2	0,1	4,8	1,9	–
Inne 2016/17	3094	0,3	0,5	0,2	1,4	–	1,8	0,3	–
Others 2017/18	4384	0,8	1,4	0,2	1,1	–	3,5	0,5	–

a W roku szkolnym 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b, c Łącznie ze szkołami: b – specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c – artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. d Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2016/17 school year, basic vocational schools. b, c Including: b – special job-training schools and since 2017/18 school year, basic vocational school sections, c – general art schools leading to professional certification. d Conducted during the hours which are at the disposal of a headperson.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 6 (138). **UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^a**
STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a

L A T A Y E A R S JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total students in schools			
		podstawowych primary	gimnazjach lower secondary	liceach ogólnokształcących general secondary	policealnych post- -secondary
Angielski 2016/17	18164	–	100,0	94,5	53,6
English 2017/18	17672	100,0	71,4	96,4	52,1
Francuski 2016/17	118	–	–	0,9	0,2
French 2017/18	93	–	–	0,9	0,1
Niemiecki 2016/17	535	–	–	4,5	0,7
German 2017/18	433	–	–	3,2	0,9
Rosyjski 2016/17	105	–	4,5	0,4	0,3
Russian 2017/18	152	–	14,3	0,1	0,8

a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Data concern obligatory education.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 7 (139). **KSZTAŁCENIE OSÓB ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI^a**
EDUCATION OF PEOPLE WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016/17	2017/18	2015/16	2016/17	SPECIFICATION
	uczniowie pupils and students		absolwenci graduates		
Szkoły podstawowe	4909	6254	858	–	Primary schools
w tym specjalne	1404	1752	262	–	of which special
Gimnazja	3264	2360	1166	1042	Lower secondary schools
w tym specjalne	1411	1044	524	429	of which special
Specjalne szkoły przysposabiające do pracy	816	807	179	181	Special job-training schools
Branżowe szkoły I stopnia ^{bc} ..	1068	1018	157	137	Stage I sectoral vocational schools ^{bc}
w tym specjalne	976	741	126	119	of which special
Licea ogólnokształcące	315	345	79	83	General secondary schools
w tym specjalne	53	55	21	5	of which special
Technika ^{cd}	312	315	25	43	Technical secondary schools ^{cd}
w tym specjalne	154	122	13	26	of which special
Szkoły policealne ^e	94	88	9	22	Post-secondary schools ^e
w tym specjalne	94	88	9	22	of which special

a Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 197. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c W przypadku szkół ogólnodostępnych dane dotyczą absolwentów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie. d Łącznie z szkołami artystycznym ogólnokształcącymi i dającymi uprawnienia zawodowe.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a See general notes, item 9 on page 197. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. c Data for mainstream schools concern graduates with statement of special education needs who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new care curriculum for vocational education). d Including general art schools leading to professional certification.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 8 (140).

**SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE
OŚRODKI WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII
I OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE**

 SPECIAL EDUCATIONAL CARE CENTRES, YOUTH EDUCATION CENTRES,
YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES AND REHABILITATION AND
EDUCATION CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE^a		SPECIAL EDUCATIONAL CARE CENTRES^a			
Ośrodki	28	28	28	28	Centres
Miejsca	2012	1722	1705	1747	Places
Wychowankowie	1536	1169	1121	1060	Residents
w tym:					of which:
niewidzący i słabo widzący	178	118	110	95	blind and sight impaired
niesłyszący i słabo słyszący	218	121	131	127	deaf and hard of hearing
z niepełnosprawnościami sprzężonymi	200	243	265	277	with multiple disability
z niepełnosprawnością ruchową ^b	2	14	17	19	with impaired motor skills ^b
niepełnosprawni intelektualnie ^c .	919	661	583	526	with intellectual disability ^c
zagrożeni niedostosowaniem społecznym	17	1	-	-	threatened with social malad- justment
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE		YOUTH EDUCATION CENTRES			
Ośrodki	4	4	4	4	Centres
Miejsca	222	222	216	216	Places
Wychowankowie	219	209	179	173	Residents
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII		YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES			
Ośrodki	1	3	4	4	Centres
Miejsca	86	196	220	237	Places
Wychowankowie	47	186	209	254	Residents
OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE		REHABILITATION AND EDUCATION CENTRES			
Ośrodki	10	16	17	19	Centres
Miejsca	545	731	751	827	Places
Wychowankowie	491	574	587	604	Residents
w tym:					of which:
niepełnosprawni intelektualnie w stopniu głębokim ^c	205	258	269	264	with a profound intellectual disability ^c
z niepełnosprawnościami sprzężonymi	286	316	318	340	with multiple disability

a Łącznie ze specjalnym ośrodkiem wychowawczym (w 2017 r. 1 ośrodek z 18 wychowankami). b Od 2013 r. dotyczących wychowanków z niepełnosprawnością ruchową i afazją. c Do 2015 r. wykazywani jako wychowankowie z upośledzeniem umysłowym.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Including special education centre (in 2017 1 centre with 18 residents). b Since 2013, data have concerned residents with impaired motor skills and with aphasia. c Until 2015, indicated as residents with mental impairment.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 9 (141). **WYCHOWANIE POZASZKOLNE**
EXTRACURRICULAR EDUCATION

RODZAJE PLACÓWEK KIND OF INSTITUTIONS	Pla- cówki Institu- tions	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć ^a Participants in permanent and temporary forms of activities ^a							
		ogółem total	informa- tycz- nych comput- er science	tech- nicz- nych tech- nical	przed- mioto- wych sub- ject	arty- stycz- nych arts	sporto- wych sports	turysty- czno- krajozna- wczych tourist and touring	innych others
O G Ó Ł E M 2010	60	194260	1974	2017	17378	53759	59872	20266	38994
T O T A L 2015	59	193703	1152	1875	11498	62530	68215	14409	34024
2016	59	200883	1269	1625	12393	68638	78569	15172	23217
2017	63	222770	1120	1878	20582	69983	87372	11626	30209
Pałace młodzieży Youth centres	7	25679	308	287	3449	10605	2359	29	8642
Młodzieżowe domy kultury Cultural establishments for youth	16	98074	635	1240	4398	55887	5969	11320	18625
Ogniska pracy pozaszkolnej Extracurricular interest groups	4	2558	83	248	361	1224	413	29	200
Międzyszkolne ośrodki sportowe . Interscholar sport centres	10	77121	–	–	–	–	77121	–	–
Inne placówki ^b Other institutions ^b	26	19338	94	103	12374	2267	1510	248	2742

a Biorący systematyczny udział w pracy kół w okresie od 1 X roku poprzedzającego rok badany do 30 IX roku badanego.
b Placówki specjalistyczne oraz placówki niepubliczne.

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Systematic participation in extracurricular activities from 1 X of the year preceding the surveyed year to 30 IX of the surveyed year. b Specialised institutions and non-public facilities.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 10 (142). **INTERNATY I BURSY SZKÓŁ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
BOARDING SCHOOLS AND DORMITORIES FOR CHILDREN AND YOUTH
(excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017/18		2015/16	2016/17	2017/18		SPECIFICATION
	placówki estab- lishments	miejsca beds	korzystający boarders				
			ogółem total		na 100 miejsc per 100 beds		
O G Ó Ł E M	68	6419	5166	5437	5639	88	T O T A L
Internaty	48	4334	3415	3556	3700	85	Boarding schools
gimnazjów	1	1	–	–	–	–	lower secondary
liceów ogólnokształcących	17	1363	1156	1168	1229	90	general secondary
szkół zawodowych	30	2970	2259	2388	2471	83	vocational secondary
Bursy	20	2085	1751	1881	1939	93	Dormitories

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 11 (143). **DOMY I STOŁÓWKI STUDENCKIE**
STUDENT DORMITORIES AND CANTEENS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
DOMY STUDENCKIE STUDENT DORMITORIES					
Domy	55	50	50	50	Dormitories
Miejsca	20191	18977	18780	17894	Beds
Korzystający:					Boarding:
studenci	17631	15901	15237	15018	students
w % ogółu studentów	8,3	9,1	9,1	9,5	in % of total students
doktoranci	541	433	430	368	doctoral students
w % ogółu doktorantów	10,1	6,4	6,5	5,8	in % of total doctoral students
STOŁÓWKI STUDENCKIE STUDENT CANTEENS					
Stołówki	10	9	10	11	Canteens
Miejsca	2063	1930	2328	2292	Places

TABL. 12 (144). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH OTRZYMUJĄCY STYPENDIA^a**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS RECEIVING
SCHOLARSHIPS AND GRANTS^a

SZKOŁY	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18				SCHOOLS
				ogółem ^b total ^b	w tym otrzymujący stypendia of which recipients of		otrzymu- jący stypendia w % ogółu studentów danego typu szkoły scholar- ship reci- pients in % of total students of a given type of schools	
					społeczne social grants	rektora dla naj- lepszyc studentów scholar- ship for outstand- ing students awarded by the rectors		
OGÓŁEM	48906	37075	35298	32565	20750	12448	20,7	TOTAL
w tym:								of which:
Uniwersytety	9782	8150	7555	7032	4236	2704	18,0	Universities
Wyższe szkoły techniczne	11270	10327	9727	8695	5191	3678	21,8	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze	3123	2457	2386	2201	1557	765	24,5	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne	7740	5066	4813	4451	2713	1902	20,3	Higher schools of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne	5754	3618	3649	3446	2470	1022	22,9	Higher schools of pedagogy
Akademie wychowania fizycznego	1275	831	862	712	407	348	20,8	Higher schools of sport
Wyższe szkoły artystyczne	768	526	519	526	326	214	22,7	Higher schools of arts

a Od roku akademickiego 2010/11 bez stypendiów przyznawanych przez ministrów oraz stypendiów finansowanych z funduszy unijnych. b W podziale według rodzajów stypendiów jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

a Since the 2010/11 academic year excluding scholarships granted by ministers and scholarships financed from European funds. b In distribution by type of scholarships, one person may be indicated more than once.

TABL. 13 (145). **SZKOŁY PODSTAWOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 PRIMARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2016/17			2017/18		
	ogółem total	mia- sta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mia- sta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mia- sta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mia- sta urban areas	wieś rural areas
Szkoły	1427	310	1117	1408	330	1078	1408	336	1072	1477	400	1077
Schools												
w tym: of which:												
sportowe i mistrzostwa sportowego . sports and athletic	4	4	-	3	3	-	4	4	-	5	5	-
filialne	47	-	47	27	-	27	25	1	24	27	1	26
branch												
artystyczne ^a	6	6	-	6	6	-	7	7	-	7	7	-
art ^a												
Oddziały	11387	4168	7219	12290	4766	7524	11916	4631	7285	13957	5522	8435
Sections												
Uczniowie	201882	88732	113150	219138	100730	118408	205864	95766	110098	239973	111728	128245
Pupils												
w tym kobiety .. of which females	99104	43493	55611	108048	49669	58739	100593	46812	53781	116905	54444	62461
w tym I klasa of which grade 1	32660	14965	17695	44701	20962	23739	21836	10084	11752	33788	15747	18041
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego . sports and athletic	1679	1679	-	1331	1331	-	1679	1679	-	1585	1585	-
filialne	994	-	994	694	-	694	674	61	613	632	68	564
branch												
artystyczne ^a	992	992	-	1176	1176	-	1200	1200	-	1227	1227	-
art ^a												
Absolwenci	34752	14929	19823	32069	14563	17506	-	-	-	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety of which females	17050	7333	9717	15945	7225	8720	-	-	-	.	.	.
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego . sports and athletic	348	348	-	260	260	-	-	-	-	.	.	.
filialne	73	-	73	49	13	36	-	-	-	.	.	.
branch												
artystyczne ^a	143	143	-	179	179	-	-	-	-	.	.	.
art ^a												
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę	141	286	101	156	305	110	146	285	103	162	279	119
school												
1 oddział	18	21	16	18	21	16	17	21	15	17	20	15
section												

a Dotyczy szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Concerns schools simultaneously conducting the primary school programme.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 14 (146). **GIMNAZJA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 LOWER SECONDARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2016/17			2017/18		
	ogółem total	mia- sta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mia- sta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mia- sta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mia- sta urban areas	wieś rural areas
Gimnazja	694	232	462	711	245	466	713	246	467	96	63	33
Lower secondary												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	6	6	-	6	6	-	6	6	-	-	-	-
sports and athletic												
z oddziałami przysposabiającymi do pracy ^a	3	3	-	2	1	1	3	2	1	3	2	1
with job-training sections ^a												
Oddziały	4984	2274	2710	4485	2071	2414	4436	2072	2364	2969	1398	1571
Sections												
Uczniowie	12317	54240	58077	98865	48799	50066	97107	48679	48428	64301	32480	31821
Students												
w tym kobiety .. of which females	54446	26529	27917	48174	23772	24402	47663	23923	23740	31682	16009	15673
w tym I klasa .. of which grade 1	36587	17670	18917	32437	16117	16320	32324	16592	15732	-	-	-
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	1317	1317	-	1154	1154	-	1133	1133	-	-	-	-
sports and athletic												
z oddziałami przysposabiającymi do pracy ^a	306	306	-	203	107	96	257	170	87	187	128	59
with job-training sections ^a												
Absolwenci	37611	18030	19581	33284	16217	17067	31802	15512	16290	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety of which females	18395	8948	9447	16242	7903	8339	15590	7623	7967	.	.	.
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	370	321	49	394	394	-	-	-	-	.	.	.
sports and athletic												
z oddziałami przysposabiającymi do pracy ^a	120	90	30	104	70	34	103	67	36	.	.	.
with job-training sections ^a												
Liczba uczniów na: Number of students per:												
1 szkołę	162	234	126	139	199	107	136	198	104	670	516	964
school												
1 oddział	23	24	21	22	24	21	22	23	20	22	23	20
section												

a Na podbudowie programowej VI klasy szkoły podstawowej.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Based on the curriculum of grade 6 of primary school.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 15 (147). BRANŻOWE SZKOŁY I STOPNIA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)
STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	134	131	129	117	Schools
Oddziały	933	900	892	860	Sections
Uczniowie	21448	18538	17364	16506	Students
w tym kobiety	5789	5537	5104	4787	of which females
w tym I klasa	8207	6262	5818	5543	of which grade 1
Absolwenci	7479	6363	5370	.	Graduates
w tym kobiety	2215	1950	1621	.	of which females

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 16 (148). UCZNIOWIE I ABSOLWENCI BRANŻOWYCH SZKÓŁ I STOPNIA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA
STUDENTS AND GRADUATES OF STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^b	2016/17	2017/18	2015/16	2016/17	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^b
	uczniowie students		absolwenci ^c graduates ^c		
O G Ó Ł E M	17364	16506	2976	2958	T O T A L
Artystyczna	77	84	8	12	Arts
Biznesu i administracji	1394	1281	466	387	Business and administration
Inżynieryjno-techniczna	6294	6229	742	939	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	2048	1992	333	239	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	3035	2822	529	468	Architecture and construction
Rolnicza	33	33	8	5	Agriculture
Usług dla ludności	4470	4048	890	908	Personal services
Pozostałe	13	17	-	-	Others

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). c W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). c In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 17 (149). LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)
GENERAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	189	160	162	165	Schools
Oddziały	2039	1585	1565	1589	Sections
Uczniowie	59173	44746	44057	43712	Students
w tym kobiety	37396	28829	28502	28284	of which females
w tym I klasa	19557	14809	14892	14597	of which grade 1
Absolwenci	19704	14832	14045	.	Graduates
w tym kobiety	12449	9544	9156	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 18 (150). **TECHNIKA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	177	150	148	148	Schools
Oddziały	2012	1961	1973	1970	Sections
Uczniowie	51295	50483	50977	50691	Students
w tym kobiety	20508	20702	20748	20408	of which females
w tym I klasa	13601	13917	14093	13545	of which grade 1
Absolwenci	12120	11303	11507	.	Graduates
w tym kobiety	4988	4701	4832	.	of which females

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z technikami uzupełniającymi.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary technical secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 19 (151). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI TECHNIKÓW DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2016/17	2017/18	2015/16	2016/17	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students		absolwenci ^b graduates ^b		
O G Ó Ł E M	50977	50691	7582	8595	TOTAL
Artystyczna	119	221	4	5	Arts
Społeczna	4199	4199	830	876	Social and behavioural sciences
Biznesu i administracji	5431	5820	707	866	Business and administration
Fizyczna	35	22	–	4	Physical sciences
Technologii teleinformacyjnych	8127	8920	1040	1308	Information and Communication Technologies
Inżynieryjno-techniczna	11685	11429	1459	1641	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	1028	828	150	205	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	5082	4688	1028	942	Architecture and construction
Rolnicza	173	176	49	19	Agriculture
Leśna	92	87	–	–	Forestry
Weterynaryjna	408	401	39	61	Veterinary
Usług dla ludności	13799	12925	2253	2617	Personal services
Ochrony i bezpieczeństwa	25	50	–	–	Security services
Usług transportowych	774	925	23	51	Transport services

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 20 (152). **SZKOŁY ARTYSTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY**
LEVEL ART SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
------------------	---------	---------	---------	---------	---------------

SZKOŁY ARTYSTYCZNE NIEDAJĄCE UPRAWNIENIŃ ZAWODOWYCH
ART SCHOOLS NOT LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION

Szkoły	42	60	60	59	Schools
Uczniowie	3602	5698	6077	9929	Pupils
w tym kobiety	2274	3751	4038	6459	of which females
Absolwenci.....	366	530	1268	.	Graduates
w tym kobiety	237	347	775	.	of which females

SZKOŁY ARTYSTYCZNE DAJĄCE UPRAWNIENIA ZAWODOWE
ART SCHOOLS LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION

Szkoły	24	27	27	26	Schools
Uczniowie	2627	2842	2939	3022	Students
w tym kobiety	1701	1946	2031	2077	of which females
Absolwenci.....	335	342	389	.	Graduates
w tym kobiety	224	240	275	.	of which females

W tym ogólnokształcące szkoły artystyczne
Of which general art schools

Szkoły	11	10	10	10	Schools
Uczniowie	1332	1249	1252	1198	Students
w tym kobiety	946	913	935	893	of which females
Absolwenci.....	221	215	214	.	Graduates
w tym kobiety	163	157	161	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 21 (153). **SZKOŁY POLICEALNE (bez szkół specjalnych)**
POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	228	180	177	168	Schools
Oddziały	958	963	975	979	Sections
Uczniowie	23345	20524	19256	18846	Students
w tym kobiety	15422	14936	13848	13822	of which females
Absolwenci	6803	6403	6472	.	Graduates
w tym kobiety	4922	5044	5108	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 22 (154). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI SZKÓŁ POLICEALNYCH (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2016/17	2017/18	2015/16	2016/17	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students	absolwenci ^b graduates ^b			
OGÓŁEM	19256	18846	4229	4102	TOTAL
w tym:					of which:
Artystyczna	1932	2487	629	634	Arts
Spoleczna	299	339	18	74	Social and behavioural sciences
Dziennikarstwa i informacji	115	125	20	26	Journalism and information
Biznesu i administracji	3294	3115	375	324	Business and administration
Technologii teleinformacyjnych	1679	1620	94	101	Information and Communication Technologies
Inżynieryjno-techniczna	12	6	16	1	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	44	10	5	–	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	49	8	6	7	Architecture and construction
Weterynaryjna	367	329	68	28	Veterinary
Medyczna	4437	4056	1654	1412	Health
Opieki społecznej	479	411	142	132	Welfare
Usług dla ludności	2576	2848	445	439	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	1959	1549	262	192	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	756	726	164	140	Security services
Usług transportowych	106	65	4	3	Transport services

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 23 (155). **SZKOŁY WYŻSZE**
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Szkoły Schools	Nauczyciele akademicy ^a Academic teachers ^a	Studenci Students	Absolwenci ^b Graduates ^b	SPECIFICATION	
O G Ó Ł E M	2010/11	33	12263	211408	55006	TOTAL
	2015/16	31	12610	175596	48255	
	2016/17	29	12767	168136	53640	
	2017/18	30	12896	157271	.	
Uniwersytety		1	4119	39101	10503	Universities
Wyższe szkoły techniczne		2	3352	39927	14789	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze		1	736	8968	3541	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne		4	850	21893	9473	Higher schools of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne		2	1294	15076	5360	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne		–	–	–	–	Medical universities
Akademie wychowania fizycznego		1	270	3418	1550	Higher schools of sport
Wyższe szkoły artystyczne		3	671	2322	630	Higher schools of arts
Wyższe szkoły teologiczne		1	262	2185	536	Theological academies
Pozostałe szkoły wyższe		15	1342	24381	7258	Other higher education institutions

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty, zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 198. b W podziale według typów szkół – z roku akademickiego 2016/17.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units, teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 16 on page 198. b According to type of school – from the 2016/17 academic year.

TABL. 24 (156). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY
AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY SZKÓŁ	Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of grand total number, in				TYPES OF SCHOOLS	
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes			
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females		
O G Ó Ł E M	2010/11	211408	122612	125755	71057	85653	51555	TOTAL
	2015/16	175596	103356	127972	75458	47624	27898	
	2016/17	168136	99065	125152	74291	42984	24774	
	2017/18	157271	92479	117784	69911	39487	22568	
Uniwersytety		39101	26484	33343	22643	5758	3841	Universities
Wyższe szkoły techniczne		39927	14407	33271	13103	6656	1304	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze		8968	5507	7157	4764	1811	743	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne		21893	14034	12196	7802	9697	6232	Higher schools of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne		15076	11901	10921	8643	4155	3258	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne		–	–	–	–	–	–	Medical universities
Akademie wychowania fizycznego		3418	2154	2935	1835	483	319	Higher schools of sport
Wyższe szkoły artystyczne		2322	1514	2216	1432	106	82	Higher schools of arts
Wyższe szkoły teologiczne		2185	952	2010	836	175	116	Theological academies
Pozostałe szkoły wyższe		24381	15526	13735	8853	10646	6673	Other higher education institutions

TABL. 25 (157). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY SZKÓŁ	Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of grand total number, in				TYPES OF SCHOOLS
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes		
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females	
OGÓŁEM2010/11	55006	35090	32197	19151	22809	15939	TOTAL
2014/15	49986	32171	34027	21230	15959	10941	
2015/16	48255	30797	34221	21431	14034	9366	
2016/17	53640	34447	38592	24474	15048	9973	
Uniwersytety	10503	7813	8685	6432	1818	1381	Universities
Wyższe szkoły techniczne ...	14789	6218	12606	5668	2183	550	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze	3541	2390	2835	2032	706	358	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne	9473	6786	5085	3544	4388	3242	Higher schools of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne	5360	4451	3275	2701	2085	1750	Higher schools of pedagogy
Akademie medyczne	-	-	-	-	-	-	Medical universities
Akademie wychowania fizycznego	1550	966	1200	739	350	227	Higher schools of sport
Wyższe szkoły artystyczne ..	630	390	593	364	37	26	Higher schools of arts
Wyższe szkoły teologiczne ..	536	316	474	270	62	46	Theological academies
Pozostałe szkoły wyższe	7258	5117	3839	2724	3419	2393	Other higher education institutions

TABL. 26 (158). **NAUCZYCIELE AKADEMICY^a W SZKOŁACH WYŻSZYCH**
ACADEMIC TEACHERS^a IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015/16	2016/17	2017/18	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
	ogółem total			w tym kobiety of which females			
OGÓŁEM	12610	12767	12896	5462	5565	5652	TOTAL
Profesorowie	2596	2651	2621	629	671	673	Professors
w tym z tytułem naukowym profesora	1492	1477	1422	308	312	310	of which with academic title of professor
Docenci	42	35	24	19	16	8	Assistant professors (docents)
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	5	5	2	1	1	-	of which with degree of habilitated doctor ^b
Adiunkci	5542	5609	5643	2370	2429	2440	Assistant professors
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	1292	1410	1488	453	506	551	of which with degree of habilitated doctor ^b
Asystenci	2017	2025	2104	1017	1023	1070	Assistant lecturers
Pozostali	2413	2447	2504	1427	1426	1461	Others

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty; nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 198.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units; teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 16 on page 198. b The habilitated doctor's degree (second doctorate), which is higher than a doctorate, is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions.

TABL. 29 (161). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
POSTGRADUATE PROGRAMMES BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPA KIERUNKÓW Kształcenia ^a	2016/17	2017/18	2015/16	2016/17	NARROW FIELD OF EDUCATION ^a
	słuchacze students		wydane świadectwa certificates issued		
O G Ó Ł E M	11293	10976	8418	8282	T O T A L
w tym:					of which:
Pedagogiczna	2026	1694	1052	1415	Education
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych z edukacją	–	33	–	16	Inter-disciplinary programmes or qualifications involving education
Artystyczna	275	166	145	92	Arts
Humanistyczna (z wyłączeniem języków)	203	242	83	77	Humanities (except languages)
Językowa	207	192	155	123	Languages
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych ze sztuką i przedmiotami humanistycznymi	22	45	22	18	Inter-disciplinary programmes or qualifications involving arts and humanities
Spoleczna	453	545	358	261	Social and behavioural science
Dziennikarstwa i informacji	99	95	119	63	Journalism and information
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych z naukami społecznymi, dziennikarstwem i informacją	38	55	16	26	Inter-disciplinary programmes or qualifications involving social sci- ences, journalism and information
Biznesu, administracji i prawa nieo- kreślonych dalej	143	182	127	184	Business, administration and law not further defined
Biznesu i administracji	2822	2679	2360	2159	Business and administration
Prawna	765	618	799	616	Law
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych z prowa- dzeniem działalności gospodarczej, administracją i prawem	208	86	211	111	Inter-disciplinary programmes or qualifications involving business, administration and law
Biologiczna	67	57	18	46	Biological and related sciences
Nauk o środowisku	74	17	70	17	Environment
Fizyczna	179	155	159	151	Physical sciences
Matematyczna i statystyczna	42	29	27	23	Mathematics and statistics
Technologii teleinformatycznych	561	785	390	414	Information and Communication Technologies (ICTs)
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących technolo- gie informacyjno-komunikacyjne	39	14	20	17	Inter-disciplinary programmes or qualifications involving Information and Communication Technologies
Inżynierijno-techniczna	391	500	289	316	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	162	329	224	99	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	230	255	161	214	Architecture and construction
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących technikę, przemysł i budownictwo	159	82	44	138	Inter-disciplinary programmes or qualifications involving engineering, manufacturing and construction
Rolnicza	295	290	127	140	Agriculture
Leśna	59	54	19	57	Forestry
Medyczna	1117	1036	842	951	Health
Opieki społecznej	49	48	11	25	Welfare
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących zdrowie i opiekę społeczną	46	61	60	23	Inter-disciplinary programmes or qualifications involving health and welfare
Usług dla ludności	128	141	62	124	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	297	297	369	294	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	20	130	30	20	Security services
Usług transportowych	42	16	31	–	Transport services

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013).

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013).

TABL. 30 (162). **SZKOŁY DLA DOROSŁYCH^a**
SCHOOLS FOR ADULTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szkoły Schools	Oddziały Sections	Uczniowie	Students	Absolwenci	Graduates
			ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females
Szkoły podstawowe 2016/17	–	–	–	–	–	–
Primary schools 2017/18	1	1	5	1	.	.
Gimnazja 2016/17	6	12	154	41	66	12
Lower secondary schools 2017/18	3	9	63	27	.	.
Licea ogólnokształcące 2016/17	115	373	9201	4061	2766	1292
General secondary schools 2017/18	108	362	8814	3883	.	.

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 196.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a See general notes, item 8 on page 196.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 31 (163). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE**
PRE-PRIMARY EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11 ^a	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Placówki	1922	2175	2242	2264	Establishments
miasta	658	810	857	884	urban areas
wieś	1264	1365	1385	1380	rural areas
Przedszkola	923	1216	1280	1317	Nursery schools
w tym specjalne	10	15	17	16	of which special
miasta	472	931	676	705	urban areas
wieś	451	585	604	612	rural areas
Oddziały przedszkolne przy szkolach podstawowych	947	863	856	841	Pre-primary sections in primary schools
Zespoły wychowania przedszkol- nego	1	1	1	1	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	51	95	105	105	Pre-primary points
Miejsca					Places
Przedszkola	74315	96890	105071	111575	Nursery schools
w tym specjalne	201	330	394	394	of which special
miasta	47570	59760	64942	69119	urban areas
wieś	26745	37130	40129	42456	rural areas
Zespoły wychowania przedszkol- nego	10	75	65	75	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	1294	2458	2834	2903	Pre-primary points

a Bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

a Excluding pre-primary education in the units performing health care activities.

TABL. 31 (163). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE (dok.)**
PRE-PRIMARY EDUCATION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11 ^a	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Dzieci	94808	110727	123614	128998	Children
miasta	52108	58863	65325	68056	urban areas
wieś	42700	51864	58289	60942	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	28509	13701	32428	34363	of which aged: 6 years
5 lat	26512	37223	33944	34480	5 years
Przedszkola	73227	86923	98024	102713	Nursery schools
w tym specjalne	198	279	304	309	of which special
miasta	46646	53546	60003	62810	urban areas
wieś	26581	33377	38021	39903	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	16240	8301	20480	22765	of which aged: 6 years
5 lat	20123	25592	26917	27332	5 years
Oddziały przedszkolne przy szkolach podstawowych	20484	21918	23280	23873	Pre-primary sections of primary schools
w tym w wieku 6 lat	12269	5351	11848	11437	of which aged 6 years
Zespoły wychowania przedszkol- nego	10	70	65	72	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	1087	1816	2245	2340	Pre-primary points
Dzieci w placówkach wycho- wania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku:					Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged:
3–6 lat	675	.	826	879	3–6
3–5	614	841	820	859	3–5
6 lat	869	.	844	936	6
5 lat	789	969	925	960	5
Dzieci w przedszkolach na:					Children attending nursery schools per:
1000 dzieci w wieku:					1000 children aged:
3–6 lat	520	.	653	698	3–6
6 lat	495	.	533	620	6
5 lat	600	667	734	761	5
1 przedszkole	79	71	77	78	Nursery school
100 miejsc	99	90	93	92	100 places

a Bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Excluding pre-primary education in the units performing health care activities.

Source: data of the Ministry of National Education.

DZIAŁ XI OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

CHAPTER XI HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

Uwagi ogólne

1. Dane w ochronie zdrowia – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom zdrowia, obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji; z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Podstawę prezentowanych w dziale danych o ochronie zdrowia stanowią:

1) ustawa z dnia 15 IV 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 160), która zastąpiła ustawę o zakładach opieki zdrowotnej – określa m.in. zasady wykonywania działalności leczniczej oraz zasady funkcjonowania placówek leczniczych.

Prezentowane w dziale dane dotyczą placówek wykonujących działalność leczniczą w zakresie:

- a) ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie łącznie z: ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi),
 - b) stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, sanatoria i od 2014 r. oddziały opieki paliatywnej),
 - c) na mocy wymienionej ustawy działalność leczniczą może być też wykonywana przez praktyki zawodowe (indywidualne lub grupowe) – lekarzy, lekarzy dentystów oraz pielęgniarek lub położnych;
- 2) ustawa z dnia 15 VII 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1251);
- 3) ustawa z dnia 5 XII 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 125);
- 4) ustawa z dnia 27 VIII 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków

General notes

1. The data concerning health care – unless otherwise stated – are given including health care units subordinated to the Ministry of Health, the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior; excluding health care in prisons.

2. The basis of data concerning the health care presented in this chapter are provided by:

1) the Law on Medicinal Activity, dated 15 IV 2011 (uniform text Journal of Laws 2018 item 160), replacing the Law on Care Health Facilities – specifies, among others, the rules of performing health care activities and of the functioning of health care.

The data presented in this chapter concern the units performing health care activities in the following areas:

- a) out-patient health care (out-patients departments including: health centres, clinics, ambulatory departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories),
 - b) in-patient health care (hospitals – general, psychiatric and health resorts, chronic medical care homes, nursing homes, hospices detoxification centres, addiction recovery centres, sanatoria and since 2014 palliative care wards).
 - c) under that said law, health care activity can be carried out also by professional practices (individual or group) – doctors, dentists and nurses or midwives;
- 2) the Law on the Nursing and Midwiving Professions, dated 15 VII 2011 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1251);
- 3) the Law on the Occupations of Doctor and Dentist, dated 5 XII 1996 (uniform text Journal of Laws 2017 item 125);
- 4) the Law on Health Care Services Financed from Public Funds, dated 27 VIII 2004 (uniform

publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1793, z późniejszymi zmianami), która reguluje warunki udzielania i zakres świadczeń zdrowotnych, zasady i tryb ich finansowania oraz działalność Narodowego Funduszu Zdrowia;

- 5) ustawa z dnia 28 VII 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (tekst jednolity Dz. U. 2017, poz. 1056);
- 6) ustawa z dnia 8 IX 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 2195), która określa zasady organizacji, funkcjonowania i finansowania systemu „Państwowe Ratownictwo Medyczne”;
- 7) ustawa z dnia 6 IX 2001 r. prawo farmaceutyczne (tekst jednolity Dz. U. 2017, poz. 2211, z późniejszymi zmianami).

3. Dane o pracownikach medycznych dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, praktykach zawodowych, aptekach oraz domach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej, samorządu terytorialnego lub NFZ.

Dane obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy, łącznie z osobami odbywających staż.

Przez pielęgniarkę należy rozumieć też pielęgniarza, a przez położną – również położnego.

4. Dane o specjalistach dotyczą lekarzy i lekarzy dentyistów ze specjalizacją II stopnia oraz posiadających tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 2 I 2013 r. w sprawie specjalizacji lekarskich i lekarzy dentyistów (Dz. U. 2013 poz. 26).

5. Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentyistów w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej podano łącznie z badaniami profilaktycznymi (z wyjątkiem porad udzielonych przez lekarza orzecznika) oraz z poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich.

text Journal of Laws 2016 item 1793 with later amendments), governing the provision conditions and the scope of health services, the rules and the method of their financing and the activities of the National Health Fund;

- 5) the Law on Health Resort Treatment, Health Resorts, the Areas of Health Resort Protection and Health Resort Gminas, dated 28 VII 2005 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1056);
- 6) the Law on the State Emergency Medical Services, dated 8 IX 2006 (uniform text Journal of Laws 2017, item 2195), specifying the organisational rules, the functioning and financing of the State Emergency Medical Services;
- 7) the Pharmaceutical Law, dated 6 IX 2001 (uniform text Journal of Laws 2017, item 2211, with later amendments).

3. Data regarding medical personnel concerns persons employed in: units engaged health care activities, professional practices, pharmacies as well as social welfare homes and facilities, nurseries and children's clubs.

Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and the National Health Fund.

Data includes persons working full-time, over-time as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character, including persons undergoing internships.

A nurse should be understood also as a male nurse and midwife – also as a male midwife.

4. Data on doctor specialists and dental specialists concern doctors with grade II specialization and with specialists title in proper medicine domains in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 2 I 2013 on Doctors and Dentist Specializations (Journal of Laws 2013 item 26).

5. Consultations provided by doctors and dentists in the scope of out-patient health care are presented including preventive check-ups (excluding consultations provided by medical experts) together with consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals and with the opinions of military medical commissions.

6. Dane o łóżkach w placówkach stacjonarnej opieki zdrowotnej dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla chorych, zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

Dane o szpitalach obejmują placówki medyczne, które do 2011 r. były traktowane jako filie.

Dane dotyczące stacjonarnej opieki zdrowotnej nie obejmują opieki dziennej.

Dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** nie obejmują miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych oraz do 2007 r. miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków.

W szpitalach ogólnych (tabl. 5) rodzaje oddziałów podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 V 2012 r. (Dz. U. 2012 poz. 594, z późniejszymi zmianami).

Dane o łóżkach na oddziałach:

- chirurgicznych obejmują chirurgię ogólną, dziecięcą, szczękową, urazowo-ortopedyczną, neurochirurgię, kardiochirurgię, urologię oraz inne o charakterze chirurgicznym;
- zakaźnych obejmują łóżka na oddziałach obserwacyjno-zakaźnych;
- gruźlicy i chorób płuc – łóżka na oddziałach pulmonologicznych.

7. Dane o szpitalach psychiatrycznych nie obejmują oddziałów psychiatrycznych w szpitalach ogólnych.

8. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im produkty lecznicze i materiały medyczne.

9. Lecznictwo uzdrowiskowe obejmuje szpitale i sanatoria działające na obszarze uzdrowiska albo poza uzdrowiskiem sanatoria znajdujące się w urządzonym podziemnym wyrobisku górniczym wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim właściwości naturalnych surowców leczniczych oraz właściwości lecznicze klimatu na terenach, na których są położone.

10. Dane dotyczące ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej obejmują działalność jednostek zgłoszonych do systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne (zespoły ratownictwa medycznego, szpitalne oddziały ratunkowe, lotnicze pogotowie ratunkowe, izby przyjęć).

Szpitalne oddziały ratunkowe od 8 XI 2011 r. funkcjonują na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 XI 2011 r. (Dz. U. 2016, poz. 2131).

6. Data regarding beds in in-patient health care facilities concern permanent beds in patient rooms, either occupied or prepared to receive patients.

Data on hospitals comprises health care units, which until 2011 were treated as hospital branches.

Data concerning in-patient health care do not include day-care.

Data regarding **beds in general hospitals** do not include day-time places in hospital wards and until 2007 – places (beds and incubators) for newborns.

In general hospitals (table 5), types of wards are given in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 17 V 2012 (Journal of Laws 2012 item 594, with later amendments).

Data regarding beds in:

- surgical wards include general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, urology, maxillo-facial and cardiosurgery as well as other surgical wards;
- communicable diseases wards include beds in observation communicable diseases wards;
- tubercular and pulmonary wards – beds in pulmonology wards.

7. Data regarding psychiatric hospitals do not include psychiatric wards in general hospitals.

8. Chronic medical care homes and nursing homes provide 24-hour health services within the scope of nursing and rehabilitation of persons who do not require hospitalization, as well as provide them with medicinal products and medical materials.

9. Health resort treatment includes hospitals and sanatoria, operating in the areas of health resort protection or outside the health resort, situated in an equipped underground miner's heading, using in the rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate in the areas where the facility is located.

10. Data concerning emergency medical services and first-aid includes units covered by the State Emergency Medical Services system (emergency rescue teams, hospital emergency wards, medical air rescue, admission rooms).

Hospital emergency wards since 8 XI 2011 have operated on the basis of decree of the Ministry of Health, dated 3 XI 2011 (Journal of Laws 2016, item 2131).

11. Dane o aptekach ogólnodostępnych nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Powinny być one usytuowane na terenach wiejskich.

12. Dane o zachorowaniach na choroby zakaźne podano zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” (X Rewizja) obowiązującą od 1997 r. Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne obejmują wszystkie przypadki zarejestrowane w województwie.

13. Zgodnie z ustawą z dnia 4 II 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 603, z późniejszymi zmianami) opieka może być organizowana w formie żłobka, klubu dziecięcego, sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię.

14. Karta Dużej Rodziny na mocy ustawy z dnia 5 XII 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 1832, z późniejszymi zmianami) przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

- 1) poniżej 18 lat,
- 2) poniżej 25 lat, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- 3) bez ograniczeń wiekowych w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny (również rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) spełniającej wymienione warunki. Posiadacze karty mają zapewnione zniżki, przede wszystkim, przy zakupie towarów i usług konsumpcyjnych.

15. Dane dotyczące wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej, począwszy od danych za 2012 r., prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 VI 2011 r. o wspieraniu rodziny oraz systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 697, z późniejszymi zmianami).

16. Dane o świadczeniach i dodatkach z programu „Rodzina 500+” prezentowane są na podstawie ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (jednolity tekst Dz.U. 2016 poz. 195).

Świadczenie finansowane jest z budżetu państwa.

11. Generally available pharmacies do not include pharmacies, which operate in the structure and for needs of hospitals.

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined. They should be located in rural areas.

12. Data regarding incidence of infectious diseases are presented according to the “International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems” (ICD-10 Revision) valid since 1997.

Information concerning incidents of infectious diseases includes all cases registered in the voivodship.

13. According to the Law on Childcare for Children up to the Age of 3 (uniform text Journal of Laws 2018 item 603, with later amendments) care can be organized in the form of nurseries, children’s clubs, provided by day carer and nanny.

14. Large Family Card basis on the law dated 5 XII 2014 of Large Family Card (uniform text Journal of Laws 2017 item 1832, with later amendments). The card can be obtained, regardless of the received income, by families with at least three children:

- 1) up to the age of 18,
- 2) up to the age of 25 in case when children learn at school or higher education institution,
- 3) without age limits in the case of children with a certificate of disability.

The Card is issued free of charge to each member of the family (including foster family and foster home) meeting the conditions specified. The holders of the Card can take advantage of discounts while purchasing consumer goods and services.

15. Data concerning family support and foster care, from data for 2012, are presented according to the Law on Family Support and Foster Care System, dated 9 VI 2011 (uniform text Journal of Laws 2017 item 697, with later amendments).

16. Data on benefits and supplements under “Family 500+” programme are presented according to the Law on State Aid in Raising Children dated 11 II 2016 (Journal of Law item 195).

Benefit is financed from the state budget.

17. Placówka wsparcia dziennego wspiera funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny. Może być prowadzona w formie:

- 1) **opiekuńczej**, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań,
- 2) **specjalistycznej** – organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprophylaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię,
- 3) **pracy podwórkowej** – realizowanej przez wychowawcę, polegającej na działaniach animacyjnych i socjoterapeutycznych,
- 4) **w połączonych formach**, tj. łączących zadania placówek opiekuńczych, specjalistycznych i pracy podwórkowej.

Wspieranie rodziny może być również prowadzone w formie poradnictwa specjalistycznego lub przez pracę asystenta rodziny, udzielającego pomocy rodzinom m.in. w poprawie ich sytuacji życiowej, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi i w poszukiwaniu pracy zarobkowej.

18. Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodziny zastępcze:

- a) **spokrewnione**,
- b) **niezawodowe**, umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa),
- c) **zawodowe** – umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa); w tym:

17. Day-support centre supports the family in its care and education functions. It may be operated in the form of:

- 1) **general care centre**, including interest circles, day-rooms, clubs, educational centres – provides a child with: care and education, assistance in learning, organisation of leisure time, entertainment and sport classes and development of interests,
- 2) **specialized centre** – organises sociotherapeutic, therapeutic, corrective, compensating and speech therapy classes, implements an individual corrective programme, a psychocorrective or psychopreventive programme, in particular pedagogic, psychological and sociotherapy,
- 3) **street work** – carries out motivating and sociotherapeutic activities, conducted by a street-worker,
- 4) **in a combination of the forms**, i.e., combining tasks of the general care, specialized and street work centres.

Family support shall also be provided as a specialist guidance or through a family assistant, who assists in: improvement of family life situation, resolution of psychological and social issues and problems with upbringing children and searching for a job.

18. Family foster care shall be exercised in case when it is impossible for the parents to provide care and education for a child. It guarantees a work with a family to make possibility for a child to return to its family, or when it is impossible – efforts aimed at child's adoption; preparation of a child to live an independent and responsible life, satisfaction of children's emotional needs, in particular the needs related to welfare, healthcare, education, culture and recreation.

The forms of family foster care are the following:

1) foster families:

- a) **related**,
- b) **not-professional** – placed in it may be not more than 3 children (except for numerous siblings),
- c) **professional** – placed in it may be not more than 3 children (except for numerous siblings) including:

- **zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego** – przyjmują dzieci na podstawie orzeczenia sądu w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 VII 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1390);
 - **zawodowe specjalistyczne** – umieszcza się w nich w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 969), małoletnie matki z dziećmi;
- 2) **rodzinne domy dziecka** – w tym samym czasie, może w nich przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa).
- 19. Instytucjonalna piecza zastępcza** jest sprawowana w formie:
- 1) **placówki opiekuńczo-wychowawczej**, która jest prowadzona jako placówka typu:
- a) **interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjmając dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,
 - b) **rodzinnego** – wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny,
 - c) **socjalizacyjnego** – zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,
- **professional that performs the function of a family emergency house** – shall receive a child on the basis of a court ruling, case when a child was escorted by Police or Border Guard, upon consent of parents, child or another person in the case referred to in Art. 12a of the Law on Counteracting Domestic Violence, dated 29 VII 2005 (uniform text Journal of Laws 2015 item 1390);
 - **professional specialized** – shall receive in particular: children with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, children on the basis of the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 X 1982 (uniform text Journal of Laws 2018 item 969, with later amendments), underage mothers with children;
- 2) **foster homes** – placed in it may be not more than 8 children (except for numerous siblings).
- 19. Institutional foster care** shall be exercised in the form of:
- 1) **care and education centre**, which shall be run as:
- a) **an intervention** – provides immediate care for a child in the crisis situation, especially if it is required for the centre to place the child under immediate care,
 - b) **a family** – educates children of various age groups, including adolescents and those becoming independent; enables common education and care for numerous siblings; cooperates with a family foster care coordinator and a family assistant,
 - c) **a socialization** – provides a child with full-time care and education, and fulfil its needs, especially emotional, development, health, living, social and religious needs, implements a child assistance plan prepared in cooperation with a family assistant, enables contacts with parents and other close persons, takes actions aimed at child's return to a family, provides a child with access to education adjusted to his/her age and development skills, provides a child with therapeutic actions, provides access to eligible healthcare services,

- d) **specjalistyczno-terapeutycznego** – sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne;
- 2) **regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej** – umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci;
- 3) **interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego** – umieszcza się w nim dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku w tym samym czasie można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

20. Dane o domach i zakładach pomocy społecznej dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.

Rodzaje domów i zakładów pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1508).

21. Dane o świadczeniach pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. według której dokonano podziału na świadczenia pieniężne i niepieniężne. Do świadczeń pieniężnych zalicza się m.in.:

– **zasilek stały** – wypłacany z tytułu całkowitej niezdolności do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności,

d) a **specialist therapy** – provides care for a child with individual needs, in particular: a child with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, a child requiring the application of special education methods and specialist therapy, a child requiring dealing with their developmental and emotional retardation. The centre provides educational, socio-therapeutic, corrective, compensating, speech therapy, and therapeutic activities compensating for lacks in upbringing in a family and preparing for social life, as well as proper rehabilitation for disabled children;

2) **regional care and therapy centre** – a centre where children shall be placed, due to their health condition requiring specialist care and rehabilitation and cannot be placed in family foster care or a care and education centre. The total number of 30 children at most may be placed in a regional care and therapy centre at the same time;

3) **pre-adoptive intervention centre** – a centre where shall be placed children up to the 1 year old, requiring special care who, waiting for adoption, cannot be covered by family foster care. The total number of 20 children at most may be placed in a pre-adoptive intervention centre at the same time.

20. Data concerning social welfare homes and facilities are related to the institutions, for which the founding bodies are: local government units, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons.

Types of social welfare homes and facilities are presented according to the Law on Social Assistance, dated 12 III 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1508).

21. Data on social assistance benefits are presented according to the Law on Social Assistance, dated 12 III 2004 following which the division into monetary and non-monetary assistance was made. Monetary assistance includes, among others:

– **permanent benefit** – paid in respect of entire incapability of working due to age or disability,

– **zasilek okresowy** – przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego,

– **zasilek celowy** – przyznawany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, zakupu żywności, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, wykonania drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prezentowane dane nie obejmują świadczeń w formie odpłatności gmin za pobyt ich mieszkańców w domach pomocy społecznej. W 2010 r. takie świadczenia przyznano 2058 osobom na kwotę 33,8 mln zł; w 2015 r. – 3176 osobom na kwotę 68,1 mln zł; w 2016 r. – 5757 osobom na kwotę 144,9 mln zł.; a w 2017 r. – 5951 osobom na kwotę 159,8 mln zł.

– **temporary benefit** – entitled to a person or a family because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security,

– **appropriated benefit** – offered in order to fulfil a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, purchase of food, fuel, clothing, indispensable objects for home use, small renovations and repairs in an apartment, covering burial costs. It may be given to a person or a family, which incurred losses in result of fortuitous event, or natural or ecological disaster.

Presented data do not include benefits in form of payments of gminas for residence of their inhabitants in social welfare homes. In 2010 such benefits were granted to 2058 persons for an amount of 33.8 mln zł; in 2015 – 3176 persons for an amount of 68.1 mln zł; in 2016 – 5757 persons for an amount of 144.9 mln zł, and in 2017 – 5951 persons for an amount of 159.8 mln zł.

TABL. 1 (164). **PRACOWNICY MEDYCZNI^a**

Stan w dniu 31 XII

MEDICAL PERSONNEL^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Lekarze	7668	8137	8214	Doctors
w tym kobiety	4515	4806	4733	of which women
Lekarze dentyści	1359	1525	1504	Dentists
w tym kobiety	1016	1064	1093	of which women
Farmaceuci ^b	2612	2745	2562	Pharmacists ^b
w tym kobiety	2208	2353	2179	of which women
Pielęgniarki	18214	18138	18133 ^c	Nurses
Położne	1955	2020	2027 ^d	Midwives
Fizjoterapeuci	2559	2646	2932	Physiotherapists and rehabilitants
Diagności laboratoryjni ^e	1096	1050	1189	Laboratory diagnosticians ^e

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 224. b W części danych pochodzących ze sprawozdawczości GUS – łącznie z osobami odbywającymi staż. c,d W tym magistrzy: c – pielęgniarstwa – 3154, d – położnictwa – 314. e Analitycy medyczni i inni pracownicy z wyższym wykształceniem, np. chemicy, fizycy, mikrobiolodzy.

a See general notes, item 3 on page 224. b In part of data coming from the CSO reporting – including persons undergoing internships. c,d Of which masters: c – of nursing – 3154, d – of midwifery – 314. e Medical analysts and other employees by tertiary education, i.e. chemists, physicists, microbiologists.

TABL. 2 (165). **LEKARZE SPECJALIŚCI^a**

Stan w dniu 31 XII

DOCTORS SPECIALISTS^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
LEKARZE ZE SPECJALIZACJĄ	5037	5204	5288	DOCTORS WITH SPECIALIZATION
w tym w zakresie:				of which in the field of:
Anestezjologii i intensywnej terapii	300	314	310	Anesthesiology and intensive therapy
Chirurgii ^b	618	714	727	Surgery ^b
Chorób płuc	140	135	129	Respiratory diseases
Chorób wewnętrznych	627	619	605	Internal diseases
Dermatologii ^c i wenerologii	54	57	60	Dermatology ^c and venereology
Kardiologii	272	277	287	Cardiology
Medycyny rodzinnej	632	646	641	General practitioners
Neurologii ^{cd}	188	189	196	Neurology ^{cd}
Okulistyki	132	137	144	Ophthalmology
Onkologii ^e	73	62	67	Oncology ^e
Otolaryngologii ^{cf}	98	107	115	Otolaryngology ^{cf}
Pediatrici	286	322	331	Paediatrics
Położnictwa i ginekologii	275	289	302	Obstetrics and gynaecology
Psychiatrii ^c	210	220	215	Psychiatry ^c
Radiodiagnostyki ^g	165	147	178	Radiodiagnosics ^g
LEKARZE SPECJALIŚCI W %				SPECIALISTS IN % OF TOTAL
OGÓŁU LEKARZY	65,7	64,0	64,4	DOCTORS

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 224. b Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej i szczękowej, kardiologii i chirurgii naczyniowej. c Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. d-g Także: d – neuropatologii, e – patologii onkologicznej oraz onkologii i hematologii, f – otorynolaryngologii, g – radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

a See general notes, item 4 on page 224. b General, pediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of locomotory system, neurosurgery, oncological, plastic and maxillo-facial surgery, cardio-surgery as well as urology and vascular surgery. c Including children's specialists. d-g Also: d – neuropathology, e – oncological pathology, oncology and hematology, f – otorynolaryngology, g – oncological radiotherapy and children's radiology.

TABL. 2 (165). **LEKARZE SPECJALIŚCI^a (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
DOCTORS SPECIALISTS^a (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
LEKARZE DENTYŚCI ZE SPECJALIZACJĄ	288	293	312	DENTAL SPECIALISTS
w tym w zakresie:				of which in the field of:
Chirurgii stomatologicznej	45	50	52	Dental surgery
Chirurgii szczękowo-twarzowej	12	13	19	Maxillo-facial surgery
Ortodoncji	64	59	68	Orthodontics
Periodontologii (paradontologii)	26	18	21	Periodontology (paradontics)
Protetyki stomatologicznej	59	62	61	Dental prosthetics
Stomatologii dziecięcej	15	16	15	Children's dentistry
Stomatologii zachowawczej	67	75	76	Restorative dentistry
LEKARZE DENTYŚCI ZE SPECJALIZACJĄ W % OGÓŁU LEKARZY DENTYSTÓW	21,2	19,2	20,7	DENTAL SPECIALISTS IN % OF TOTAL DENTISTS

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 224.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Obrony Narodowej oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

a See general notes, item 4 on page 224.

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior and Administration.

TABL. 3 (166). **AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA**
OUT-PATIENT HEALTH CARE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przychodnie (stan w dniu 31 XII)	1817	1889	1915	Out-patient departments (as of 31 XII)
miasta	1238	1302	1323	urban areas
wieś	579	587	592	rural areas
Praktyki lekarskie ^a (stan w dniu 31 XII)	189	186	180	Doctors practices ^a (as of 31 XII)
miasta	96	95	93	urban areas
wieś	93	91	87	rural areas
Porady udzielone ^b w tys.	28107,4	28809,5	28968,8	Consultations provided ^b in thous.
miasta	22124,4	22816,4	23012,4	urban areas
wieś	5983,0	5993,1	5956,4	rural areas
lekarskie	24684,5	25267,9	25202,5	doctors
w tym specjalistyczne	10879,7	11259,6	11270,1	of which specialized
stomatologiczne	3422,9	3541,6	3766,2	stomatological

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów (środki niepubliczne).

Ź r ó d ł o: Dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

a Data concern entities that have signed contract with the National Health Fund or out-patients departments. b Including consultations paid by patients (non-public funds).

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of Interior and Administration and the Central Statistical Office.

TABLE 4 (167). **STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA**
IN-PATIENT HEALTH CARE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
ZAKŁADY – stan w dniu 31 XII FACILITIES – as of 31 XII				
Szpital ogólny ^a	81	90	87	General hospitals ^a
Szpital psychiatryczny	2	2	2	Psychiatric hospitals
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów	1	1	1	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^b	41	40	42	Chronic medical care homes ^b
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^b	2	2	3	Nursing homes ^b
Hospicja	8	8	7	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej	8	8	8	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe:				Health resort treatment:
sanatoria ^c	36	38	36	sanatoria ^c
szpitale	8	7	7	hospitals
ŁÓŻKA W ZAKŁADACH – stan w dniu 31 XII BEDS IN FACILITIES – as of 31 XII				
Szpital ogólny ^d	14861	14919	14988	General hospitals ^d
Szpital psychiatryczny	1027	1024	1024	Psychiatric hospitals
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów	87	87	87	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^b	2959	3031	3136	Chronic medical care homes ^b
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^b	94	94	104	Nursing homes ^b
Hospicja	213	215	197	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej	131	159	156	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe:				Health resort treatment:
sanatoria	4326	4694	4887	sanatoria
szpitale	1398	1009	1010	hospitals
LECZENI w tysiącach IN-PATIENTS in thousand				
Szpital ogólny ^e	615,6	625,6	628,0	General hospitals ^e
Szpital psychiatryczny	10,0	9,6	9,4	Psychiatric hospitals
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów	0,7	0,5	0,5	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^b	5,6	5,6	5,7	Chronic medical care homes ^b
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^b	0,2	0,2	0,2	Nursing homes ^b
Hospicja	2,0	1,9	1,9	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej	2,1	2,1	1,9	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe – kuracjusze ^f	86,4	82,6	82,1	Health resort treatment patients ^f
w sanatoriach	69,3	69,8	68,8	in sanatoria
w szpitalach	17,1	12,8	13,3	in hospitals

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 225. b Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego. c Łącznie z sanatorium w urzędzonym podziemnym wyrobisku górnictwem. d Łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków. e Bez międzydziałowego ruchu chorych. f Ponadto w 2015 r. 1865 kuracjuszy leczonych było w systemie ambulatoryjnym, w 2016 r. – 2235, a w 2017 r. – 1061. Łącznie z kuracjuszami leczonymi w urzędzonym podziemnym wyrobisku górnictwem.

Ź r ó d ł o: w zakresie szpitali ogólnych – dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Obrony Narodowej oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, w zakresie zakładów opieki długoterminowej – dane Ministerstwa Zdrowia; w zakresie zakładów psychiatrycznych – dane Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

a See general notes, item 6 on page 225. b Including psychiatric types facilities. c Including the health resort in an underground mining excavation. d Including beds and incubators for newborns. e Excluding inter-ward patient transfer. f Moreover in 2015 1865 health resort patients were treated as out-patient, in 2016 – 2235 and in 2017 – 1061. Including patients treated in an underground mining excavation.

S o u r c e: in regard to general hospitals – data of the Ministry of Health, the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior and Administration, in regard to long-term facilities – data of the Ministry of Health; in regard to psychiatric facilities – data of the Institute of Psychiatry and Neurology.

TABL. 5 (168). **SZPITALE OGÓLNE**
GENERAL HOSPITALS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Szpitale ogólne (stan w dniu 31 XII)	81	90	87	Hospitals (as of 31 XII)
Łóżka (stan w dniu 31 XII)	14861	14919	14988	Beds (as of 31 XII)
na 10 tys. ludności	44,1	44,1	44,2	per 10 thous. population
w tym na oddziałach:				of which in specified wards:
Chorób wewnętrznych	2039 ^a	2001 ^a	1981	Internal diseases
Kardiologicznych ^b	713 ^a	760 ^a	828	Cardiological ^b
Chirurgicznych	3047	3025	3004	Surgical
Pediatricznych	698	694	743	Paediatric
Ginekologiczno-położniczych	1440	1436	1453	Gynaecological-obstetric
Onkologicznych	449	439	392	Oncological
Intensywnej terapii	356	363	339	Intensive therapy
Zakaźnych	344	367	332	Communicable
Gruźlicy i chorób płuc	782	782	756	Tubercular and pulmonary
Dermatologicznych	98	98	98	Dermatological
Neurologicznych	650	659	647	Neurological
Psychiatrycznych	564	562	546	Psychiatric
Ruch chorych				Patient
Leczeni ^c w tys.	615,6	625,6	628,0	In-patients ^c in thous.
w tym na oddziałach ^d :				of which in specified wards ^d :
chorób wewnętrznych	85,4	85,2	80,2	internal diseases
kardiologicznych ^b	46,0	46,8	47,2	cardiological ^b
chirurgicznych	155,2	158,5	161,5	surgical
pediatrycznych	35,3	34,5	36,4	paediatric
ginekologiczno-położniczych	86,1	87,3	88,2	gynaecological-obstetric
onkologicznych	22,6	23,3	20,7	oncological
intensywnej terapii	12,3	12,6	12,8	intensive therapy
zakaźnych	13,9	14,0	12,9	communicable
gruźlicy i chorób płuc	24,9	25,6	26,2	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	3,5	3,4	3,6	dermatological
neurologicznych	29,6	30,8	33,5	neurological
psychiatrycznych	5,7	6,3	6,4	psychiatric
Wypisani w tys.	593,2	602,7	605,0	Discharges in thous.
Zmarli w tys.	15,0	14,6	14,9	Deaths in thous.
Leczeni ^c na: 10 tys. ludności	1830	1853	1855	In-patients ^c per: 10 thous. population
1 łóżko ^e	41	43	42	bed ^e
Przeciętny pobyt chorego w dniach	5,9	5,8	5,8	Average patient stay in days
Przeciętne wykorzystanie łóżka w dniach	255	259	257	Average bed use in days

a Dane zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. b Łącznie z oddziałami intensywnego nadzoru kardiologicznego. c Bez międzyoddziałowego ruchu chorych. d Łącznie z międzyoddziałowym ruchem chorych. e Bez łóżek i inkubatorów dla noworodków na oddziałach neonatologicznych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Obrony Narodowej oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

a Data have been changed in relations to data published in the previous edition of the Yearbook. b Including intensive cardiological care wards. c Excluding inter-ward patient transfer. d Including inter-ward patient transfer. e Excluding beds and incubators for newborns on neonathology wards.

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior and Administration.

TABL. 6 (169). RATOWNICTWO MEDYCZNE I POMOC DORAŻNA^a
 Stan w dniu 31 XII
EMERGENCY MEDICAL SERVICES AND FIRST AID^a
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zespoły ratownictwa medycznego	111	123	129	130	Emergency rescue teams
podstawowe	61	84	94	98	basic
specjalistyczne	50	39	35	32	specialists
Szpitalne oddziały ratunkowe	23	20	21	21	Hospital emergency wards
Izby przyjęć ^b	5	8	7	7	Admission rooms ^b
Lotnicze pogotowie ratunkowe ^c	1	1	1	1	Medical air rescue ^c
Wyjazdy na miejsce zdarzenia ^d :					Calls to the occurrence places ^d :
w tysiącach	207,3	224,7	231,6	233,6	in thousands
na 1000 ludności	62,2	66,6	68,5	68,9	per 1000 population
Osoby, którym udzielono świadczenia zdrowotnego w miejscu zdarzenia ^d :					Persons who received health care benefits in the place of occurrence ^d :
w tysiącach	209,8	225,3	233,9	233,6	in thousands
w tym:					of which:
dzieci i młodzież w wieku do 18 lat	14,0	14,4	15,6	16,3	children and youth aged up to 18
w wieku 65 lat i więcej	79,5	96,0	96,5	107,0	aged 65 and more
na 1000 ludności	63,0	66,9	69,2	68,9	per 1000 population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 225. b Komórki organizacyjne szpitali zgłoszone do współpracy z ratownictwem medycznym. c Samolot lub śmigłowiec wraz z załogą, tj. pilotem i osobami udzielającymi pierwszej pomocy lub podejmującymi medyczne działania ratunkowe. d W ciągu roku.

a See general notes, item 10 on page 225. b Organizational cells of hospitals applied to cooperate with emergency medical system. c Airplane or helicopter, including crew, i.e. pilot and people giving first aid or acting as medical rescue. d During the year.

TABL. 7 (170). APTEKI OGÓLNODOSTĘPNE I PUNKTY APTECZNE^a
 Stan w dniu 31 XII
GENERALLY AVAILABLE PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Apteki	991	1140	1139	1157	Pharmacies
w tym prywatne	990	1139	1138	1157	of which private
w tym na wsi	224	274	279	289	of which in rural areas
Punkty apteczne	97	139	142	135	Pharmaceutical outlets
w tym na wsi	95	138	141	134	of which in rural areas
Liczba ludności na:					Population per:
1 aptekę i punkt apteczny	3067	2637	2640	2625	pharmacy and pharmaceutical outlet
w tym na wsi	5313	4218	4154	4145	of which in rural areas
1 aptekę	3367	2958	2969	2931	pharmacy
w tym na wsi	7566	6342	6254	6068	of which in rural areas
Farmaceuci pracujący w aptekach i w punktach aptecznych	2174	2440	2570	2372	Pharmacists employed in pharmacies and pharmaceutical outlets

a Patrz uwagi ogólne, ust. 11 na str. 226.

a See general notes, item 11 on page 226.

TABL. 8 (171). **KRWIODAWSTWO^a**
BLOOD DONATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Regionalne centra (stan w dniu 31 XII)	1	1	1	1	Regional centres (as of 31 XII)
Oddziały terenowe (stan w dniu 31 XII)	17	16	16	15	Local branches (as of 31 XII)
Krwiodawcy w tys.	48,2	45,9	46,4	44,0	Blood donors in thous.
w tym honorowi	48,1	45,9	46,4	44,0	of which honorary blood donors
Liczba donacji ^b krwi pełnej w tys.	87,4	91,1	92,2	93,8	Number of collected donations ^b of whole blood in thous.
Wyprodukowana liczba jednostek świeżo mrożonego osocza (FFP) ^c w tys.	87,1	86,5	90,9	92,8	Number of prepared units of fresh frozen plasma (FFP) ^c in thous.

a Bez danych Ministerstwa Obrony Narodowej i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. b Donacja jest to pobranie krwi lub jej składnika do celów klinicznych, diagnostycznych lub produkcyjnych. c Jedna jednostka świeżo mrożonego osocza równa się 200 ml, jeden litr osocza równa się 5 jednostkom. d Pobrane osocze w jednostkach świeżo mrożonego osocza (FFP).

Źródło: dane Narodowego Centrum Krwi.

a Excluding data of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior. b Donation is collection of blood components for clinical, diagnostic or manufacturing purposes. c One unit of freshly frozen plasma equals 200 ml, one litre of plasma equals 5 units. d Plasma taken in units of freshly frozen plasma (FFP).

Source: data of the National Blood Centre.

TABL. 9 (172). **ZACHOROWANIA NA NIKTÓRE CHOROBY ZAKAŹNE I ZATRUCIA**
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS

CHOROBY	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Gruźlica	490	555	497	458	14,7	16,5	14,7	13,5	Tuberculosis
Tęžec	4	5	4	2	0,1	0,1	0,1	0,1	Tetanus
Krztusiec	45	481	914	428	1,4	14,3	27,1	12,6	Whooping cough
Odra	1	11	2	3	0,0	0,3	0,1	0,1	Measles
Wirusowe zapalenie wątroby:									Viral hepatitis:
typ A	6	12	2	260	0,2	0,4	0,1	7,7	type A
typ B	27	97	286	267	0,8	2,9	8,5	7,9	type B
typ C	21	173	247	194	0,6	5,1	7,3	5,7	type C
Różyczka	307	172	150	73	9,2	5,1	4,4	2,2	Rubella
AIDS ^a	7	4	6	2	0,2	0,1	0,2	0,1	AIDS ^a
Salmonellozy	718	1000	1023	1312	21,6	29,7	30,3	38,7	Other salmonella infections
Czerwonka bakteryjna	5	9	9	5	0,2	0,3	0,3	0,1	Shigellosis
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe	105	27	35	4	3,2	0,8	1,0	0,1	Other bacterial foodborne intoxications
Biegunki u dzieci w wieku do lat 2 ^b	2193	5173	4443	5336	190	499	427	495	Acute diarrhoea in children up to the age of 2 ^b
Szkarlatyna (plonica)	1315	2458	2249	1926	39,5	72,9	66,6	56,9	Scarlet fever
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu ...	72	64	56	51	2,2	1,9	1,7	1,5	Bacterial meningitis and/or encephalitis
Wirusowe zapalenie opon mózgowych	128	66	95	51	3,8	2,0	2,8	1,5	Viral meningitis
Wirusowe zapalenie mózgu	25	15	11	12	0,8	0,4	0,3	0,4	Viral encephalitis
Świnka (zapalenie przyusznicy nagminne)	221	192	208	187	6,6	5,7	6,2	5,5	Mumps
Grypa ^c	51000	396385	425674	494073	1531	11760	12608	14591	Influenza ^c
Choroby weneryczne	143	109	67	212	4,3	3,2	2,0	6,3	Veneral diseases
Szczepieni przeciw wściekliznie	1172	1389	1125	1172	35,2	41,2	33,3	34,6	Rabies vaccinations

a Dane nieostateczne z uwagi na specyfikę choroby. b Wskaźnik obliczono na 10 tys. dzieci w wieku do lat 2. c Łącznie z podejrzeniami zachorowań.

Źródło: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH (na podstawie rejestru chorób zakaźnych prowadzonego przez stacje sanitarno-epidemiologiczne), Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Instytutu Wenerologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

a Preliminary data because of specific features of the disease. b Ratio calculated per 10 thous. children up to the age of 2. c Including influenza-like illness.

Source: data of the National Institute of Public Health – National Institute of Hygiene (on the ground of register of infectious diseases kept by sanitary and epidemiological stations), the Tuberculosis and Lung Diseases Institute and the Institute of Venereology of the Medical University of Warsaw.

TABL. 10 (173). ŻŁOBKI I KLUBY DZIECIĘCE
 Stan w dniu 31 XII
NURSERIES AND CHILDREN'S CLUBS
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Żłobki	33	171	219	265	Nurseries
w tym publiczne	33	38	40 ^a	44	of which public
Oddziały żłobkowe przy przedszkolach	1	–	1	2	Nursery wards of nursery schools
Kluby dziecięce	x	39	45	63	Children's clubs
w tym publiczne	x	3	5	7	of which public
Miejsca:					Places:
w żłobkach	2441	6412	8052 ^a	9655	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	687	784	1202	in children's clubs
Dzieci przebywające (w ciągu roku):					Children staying (during the year):
w żłobkach	4443	9134	11172	13861	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	881	1038	1501	in children's clubs
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych:					Children staying in nurseries and children's clubs:
na 1000 dzieci w wieku do lat 3	22,3	57,9	70,0	81,7	per 1000 children up to the age of 3
na 100 miejsc	106,2	91,4	91,7 ^a	89,9	per 100 places

a Dane zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Roczника.

a Data have been changed in relation to data published in the previous edition of the Yearbook.

TABL. 11 (174). WSPIERANIE RODZINY
FAMILY SUPPORT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
Świadczenie wychowawcze ^a :			Child raising benefit ^a :
przeciętna miesięczna liczba rodzin otrzymujących świadczenie	230413	230780	average monthly number of families receiving benefit
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie	360198	362431	average monthly number of children on which families receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	1615842	2226703	benefit payments in thous. zł
Dodatek wychowawczy ^a :			Child raising supplement ^a :
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka otrzymują dodatek	2495	2390	average monthly number of children on which foster families and foster homes receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	10916	14363	benefit payments in thous. zł
Dodatek do zryczałtowanej kwoty ^a :			Lump sum supplement ^a :
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego otrzymują dodatek	155	158	average monthly number of children on which family care and education centres receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	680	938	benefit payments in thous. zł
Rodziny posiadające Kartę Dużej Rodziny	42955	49535	Families Large Family Card holder

a W 2016 r. w ramach programu "Rodzina 500+"; dane dotyczą okresu od 1 IV do 31 XII.

a In 2016 within the "Family 500+" programme; data concern the period 1 IV – 31 XII.

TABL. 12 (175). PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO
DAY-SUPPORT CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	placówki (stan w dniu 31 XII) centres (as of 31 XII)				wychowankowie residents				
O G Ó Ł E M	223	225	207	224	13686	12830	11051	12448	T O T A L
Opiekuńcze	197	199	181	193	9933	9843	8214	8876	General care
Specjalistyczne	26	20	20	21	3753	2661	2511	2349	Specialized
Pracy podwórkowej	–	–	–	6	–	–	–	1020	Street work
W połączonych formach	–	6	6	4	–	326	326	203	In a combination of the forms

TABL. 13 (176). **RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**
 Stan w dniu 31 XII
 FAMILY FOSTER CARE^a
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Rodziny zastępcze	2140	2122	2013	2020	Foster families
Spokrewnione	1749	1330	1241	1232	Related
dzieci ^b	2344	1730	1618	1589	children ^a
Niezawodowe	266	632	607	621	Not professional
dzieci ^b	364	849	801	831	children ^b
Zawodowe ^c	125	160	165	167	Professional ^c
dzieci ^b	377	378	381	400	children ^b
Rodzinne domy dziecka	x	28	27	25	Foster homes
Dzieci ^d	x	188	159	163	Children ^d

a W latach 2015–2017 niektóre dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie z powodu zmiany przepisów prawnych. b W 2010 r. w wieku do 18 lat, w latach 2015–2017 – w wieku do 25 lat. c W 2010 r. rodziny zastępcze zawodowe niespokrewnione z dzieckiem. d W wieku do 25 lat.

a In 2015–2017 some data are not fully comparable with data for previous years due to changes of the provisions of the law. b In 2010 up to the age of 18, in 2015–2017 up to the age of 25. c In 2010 professional, not related to the child foster families. d Up to the age of 25.

TABL. 14 (177). **INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**
 INSTITUTIONAL FOSTER CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017
	placówki centres				wychowankowie residents				wolontariusze volunteers			
	stan w dniu 31 XII				as of 31 XII							
Placówki opiekuńczo-wychowawcze Care and education centres	64	86	86	85	1154	1194	1090	1045 ^b	266	226	175	160
interwencyjne	5	5	5	5	112	85	61	51	2	3	4	3
rodzinne	20	23	23	22	155	159	162	146	34	11	18	8
socjalizacyjne	30	53	48	47	663	862	720	678	153	204	103	105
specjalistyczno-terapeutyczne	x	3	8	8	x	33	86	84	x	8	50	44
łączące zadania placówek ^c	9	2	2	3	224	55	61	86	77	–	–	–
combining tasks of the centres ^c												

a Patrz uwagi ogólne, ust. 19 na str. 228. b W tym 21 wychowanków w wieku 0–3 lata i 34 w wieku 4–6 lat oraz 31 sierot i 113 niepełnosprawnych. c Łączące zadania placówek interwencyjnych, socjalizacyjnych i specjalistyczno-terapeutycznych; do 2011 r. – placówki wielofunkcyjne.

a See general notes, item 19 on page 228. b Of which 21 residents at age 0–3 and 34 at age 4–6 as well as 31 orphans and 113 disabled. c Combining tasks of the intervention, socialization and specialist therapy centres; until 2011 – multifunctional centres.

TABL. 15 (178). **POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA^a**

Stan w dniu 31 XII

STATIONARY SOCIAL WELFARE^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)	128	160	159	163	Homes and facilities (excluding branches)
Miejsca ^b :					Places ^b :
ogółem	8857	10468	10427	10550	total
na 10 tys. ludności	26,5	31,0	30,8	31,1	per 10 thous. population
Mieszkańcy ^b :					Residents ^b :
ogółem	8828	9990	9922	10056	total
w tym kobiety	4401	5012	4923	4973	of which women
w tym do lat 18	229	203	125	108	of which up to age 18
w tym umieszczeni w ciągu roku	1993	3144	2616	2658	of which placed within during the year
na 10 tys. ludności	26,5	29,6	29,3	29,7	per 10 thous. population
Osoby oczekujące na umieszczenie	447	354	536	524	Persons awaiting a place

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b Łącznie z filiami.

a Including community self-help homes. b Including branches.

TABL. 16 (179). **PLACÓWKI STACJONARNE POMOCY SPOŁECZNEJ^a WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW**

Stan w dniu 31 XII

STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES^a BY GROUPS OF RESIDENTS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)^b					Homes and facilities (excluding branches)^b
w których mogą przebywać:					in which may be:
osoby w podeszłym wieku	44	57	58	57	aged persons
przewlekłe somatycznie chorzy	22	33	32	34	chronically ill with somatic disorders
dorośli niepełnosprawni intelektualnie	15	14	15	18	mentally retarded
dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie	8	8	9	9	children and young mentally retarded
przewlekłe psychicznie chorzy	25	28	28	26	chronically mentally ill
niepełnosprawni fizycznie	1	4	4	5	physically handicapped
matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży	6	6	6	5	mothers with dependent children and pregnant women
bezdomni	12	25	24	25	homeless
inne osoby	2	4	3	7	other persons
Mieszkańcy w domach i zakładach dla^c:					Residents in homes and facilities for^c:
osób w podeszłym wieku	1822	2103	2040	1992	aged persons
przewlekłe somatycznie chorych	1828	2250	2296	2397	chronically ill with somatic disorders
dorośli niepełnosprawnych intelektualnie	1208	996	957	1122	mentally retarded
dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	373	339	379	423	children and young mentally retarded
przewlekłe psychicznie chorych	2598	3070	3092	2926	chronically mentally ill
niepełnosprawnych fizycznie	25	52	44	52	physically handicapped
matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	200	163	104	94	mothers with dependent children and pregnant women
bezdomnych	757	983	998	971	homeless
innych osób	17	34	12	22	other persons

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b W dalszym podziale placówki mogą być wykazane kilkakrotnie, gdyż jedna placówka może być przeznaczona dla kilku grup mieszkańców. c Łącznie z filiami.

a Including community self-help homes. b In the division facilities may be shown several times, because one facility may be designed for few group of residents. c Including branches.

TABL. 17 (180). **ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ^a**
SOCIAL ASSISTANCE BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Korzystający ^b Beneficiaries ^b	Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thous. zł	SPECIFICATION	
O G Ó Ł E M	2010	145699	221267,3	T O T A L
	2015	130279	236610,8	
	2016	119698	248444,3	
	2017	111654	262741,3	
Pomoc pieniężna	95472	179608,9	Monetary assistance	
w tym:			of which:	
Zasilek: stały.....	14150	70409,5	Benefits: permanent	
okresowy	25443	44655,0	temporary	
celowy	55010	61218,1	appropriated	
Pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki	106	405,3	Assistance to reach self-dependence and to continue education	
Pomoc niepieniężna	56707	83132,4	Non-monetary assistance	
w tym:			of which:	
Schronienie	1217	4806,9	Shelter	
Posilek	46576	33830,9	Meals	
Ubranie	157	16,8	Clothing	
Sprawienie pogrzebu	256	659,3	Burial	
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	8405	43712,5	Attendance services and specialized attendance services	
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia i na zagospodarowanie	43	103,7	Assistance in gaining adequate housing conditions, gaining employment and for running one's own household	

a Patrz uwagi ogólne, ust. 21 na str. 229. b Osoby, którym przyznano świadczenie decyzją; w podziale według form świadczeń korzystający mogą być wykazani kilkakrotnie.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej <http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoleczna/raporty-i-statystyki/statystyki-pomocy-spolecznej/>

a See general notes, item 21 on page 229. b Persons who were granted benefits; under the item benefits, recipients may be shown several times.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy <http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoleczna/raporty-i-statystyki/statystyki-pomocy-spolecznej/>

DZIAŁ XII KULTURA. TURYSTYKA. SPORT

Uwagi ogólne

Kultura

1. **Książka** jest to wydawnictwo zwarte o objętości powyżej 48 stron, **broszura** – o objętości od 5 do 48 stron. Wydawnictwa te zaliczane są do wydawnictw nieperiodycznych.

2. Gazety i czasopisma są to wydawnictwa periodyczne. **Gazety** (periodyki informacji ogólnej) są to wydawnictwa będące przede wszystkim źródłem informacji o bieżących wydarzeniach krajowych i zagranicznych. **Czasopisma** (inne periodyki) są to wydawnictwa omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne – fachowe i naukowe, a także wydawnictwa urzędowe.

3. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) to użytkownik zarejestrowany, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w ciągu roku.

4. Informacje dotyczące **galerii sztuki** obejmują jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest wystawiennictwo.

5. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych oraz przedsiębiorstwach estradowych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

W liczbie teatrów uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Jednostki pogrupowano wyodrębniając:

- działalność **teatrów dramatycznych i lalkowych**,
- działalność **teatrów muzycznych**, obejmującą działalność sceniczną oper, operetek, musicali i baletów (przedstawienia baletowe i musicalowe podano łącznie z operetkowymi),
- działalność koncertową **filharmonii, orkiestr i chórów**,
- działalność **rozrywkową estradową**.

CHAPTER XII CULTURE. TOURISM. SPORT

General notes

Culture

1. A **book** is understood as a publication containing more than 48 pages, while a **pamphlet** contains from 5 to 48 pages. These publications are considered to be non-periodic publications.

2. Newspapers and magazines are periodic publications. **Newspapers** (general information periodicals) are publications being primarily a source of information regarding current domestic and foreign events. **Magazines** (other periodicals) are publications addressing social, political and economic, specialized and scientific issues as well as government publications.

3. Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the **collection** of public libraries.

Reader/borrower (user actively borrowing books) is a person registered in the library, who borrowed at least one volume in reported year.

4. Information concerning **art galleries** includes entities, in which exhibiting is the basic type of activity.

5. Information regarding **theatres and music institutions as well as entertainment enterprises** concerns professional, artistic and entertainment entities conducting regular performances.

Theatres include entities, distinguished in terms of their legal, organizational, economic and financial status, conducting uniform performing activity, regardless of the number of stages possessed.

Entities are grouped comprising:

- the activity of **dramatic and puppet theatres**,
- the activity of **music theatres**, including opera, operetta, musical and ballet performances (ballet and musical performances are presented together with operettas),
- the concert activity of **philharmonic halls, orchestras and choirs**,
- **entertainment** activities.

6. Informacje o działalności **centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic** opracowano na podstawie sprawozdawczości rocznej.

7. Informacje o **kinach** dotycząca działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice video, nośnik cyfrowy). Wśród kin stałych wyróżnia się **miniplexy** – posiadające od 3 do 7 sal i **multiplexy** – posiadające 8 sal i więcej.

8. Dane o **abonentach radiowych i telewizyjnych** dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz z odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających – na mocy szczególnych przepisów – z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych (np. inwalidów wojennych i wojskowych).

Dane obejmują również instytucje opłacające abonament za korzystanie z odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.

Turystyka

1. **Termin turystyka** – zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r. oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Wszystkie kategorie podróżnych, które mieszczą się w zakresie pojęcia „turystyka” są określane mianem odwiedzających. W grupie tej wyróżnia się:

– turystów, tj. osoby, które spędziły co najmniej jedną noc poza miejscem stałego zamieszkania, – odwiedzających jednodniowych, tj. osoby, które nie nocują w miejscu odwiedzanym.

2. **Baza noclegowa turystyki** dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, tj. obejmujące obiekty hotelowe i pozostałe obiekty (od 2011 r. posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; do 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych).

6. Information regarding the activity of **centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres** was compiled on the basis of yearly reporting.

7. Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e., established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive and magnetic tape and digital). Among indoor cinemas one can distinguish **miniplexes** – equipped with 3 to 7 screens and **multiplexes** – equipped with 8 screens and more.

8. Data regarding **radio and television subscribers** concern persons and institutions, which paid the subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data also concern persons exempt, on the basis of special regulations, from paying the subscription fee (e.g. disabled war and military veterans).

Data also concern institutions paying the subscription for using radio and television receivers in vehicles.

Tourism

1. **Tourism**, in accordance with the Regulation (EU) No. 692/2011 of the European Parliament and of the Council in force since 2012, means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited.

All categories of travellers which fall within the term "tourism" are defined as visitors. This group comprises:

–tourists, i.e., persons who spent at least one night away from their place of permanent residence,
–one-day visitors, i.e., persons who do not spend the night at the place visited.

2. **Tourist accommodation establishments** include hotels and similar facilities and other facilities (since 2011 with 10 and more bed places; until 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings).

W ramach:

- obiektów hotelowych do grupy „inne obiekty hotelowe” zalicza się te, które nie spełniają wymagań katagoryzacyjnych dla hoteli, moteli i pensjonatów, ale świadczą usługi typowe dla hoteli (np. zajazdy, gościeńce),
- pozostałych obiektów do grupy „inne obiekty” zalicza się te, które nie odpowiadają warunkom przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów oraz obiekty wykorzystywane dla potrzeb turystyki (np. domy studenckie, internaty, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, ośrodki sportowo-rekreacyjne, ośrodki kolonijne, zakłady uzdrowiskowe).

3. W informacjach o obiektach i miejscach noclegowych turystyki nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub pokoi jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub wynajętych pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

5. Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów noclegowych rejestrowani są według kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazany wielokrotnie, jeśli w czasie jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.

6. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych obejmują wszystkie zakłady i punkty gastronomiczne zlokalizowane na terenie danego obiektu. Do barów zaliczono także: kawiarnie, winiarnie, piwiarnie, jadłodajnie itp.; do punktów gastronomicznych – także smażalnie, pialnie, lodziarnie, bufety itp.

Sport

1. Dane o organizacjach kultury fizycznej obejmują wybrane organizacje o ogólnopolskim zasięgu działania (Akademicki Związek Sportowy, Polski Związek Sportu Niepełnosprawnych „Start”, Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe”) i dotyczą głównie rekreacji ruchowej, a w przypadku PZSN „Start” – rehabilitacji ruchowej w środowisku niepełnosprawnych.

Within:

- hotels and similar facilities, the group “other hotel facilities” has covered facilities which do not meet requirements for hotels, motels and boarding houses, but which provide hotel services (e.g. road houses, inns),
- other facilities, the group “miscellaneous facilities” includes facilities which do not correspond to conditions expected in particular facilities, and other facilities used for tourism (e.g. student dormitories, boarding schools, weekend and holiday accommodation establishments, sport and recreational centres, holiday youth centres as well as health establishments).

3. Facilities and places temporarily unavailable due to expansion, renovation, etc., are not included in data regarding **facilities and the number of bed places for tourists**.

4. Occupancy rate of bed places or rooms is a relation of the number of overnight stays or rooms rented in a given year to the nominal number of bed places or rooms in a given year. The nominal number of bed places or rooms shall mean total bed places or rooms prepared for tourists each day of a facility's operation.

5. Foreign tourists using tourist accommodation establishments are registered according to the country of their permanent residence. A foreign tourist may be indicated more than once if during a single stay in Poland he/she uses more than one accommodation facility.

6. Catering establishments in tourist accommodation establishments include all catering facilities and outlets located on the premises of a given tourist accommodation establishment. Catering facilities and cafes also include: wine houses, beer halls, canteens, etc.; catering outlets also include fry houses, drink bars, ice cream parlours and snack-bars.

Sport

1. Data regarding physical education organisations include selected organisations with a national scope of activity (the University Sports Association AZS, the Polish Sports Association for the Disabled “Start”, the Society for Promotion of Physical Culture, the Association of “Rural Sports Clubs”) and primarily concern recreational activity, and in case of the Polish Sports Association for the Disabled “Start” – rehabilitation activity for the persons with disabilities.

2. W kategoriach ćwiczących w organizacjach kultury fizycznej (tabl. 17) oraz ćwiczących, trenerów i instruktorów sportowych według dziedziny i rodzaju sportu w klubach sportowych (tabl. 18) jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli uprawia, bądź prowadzi zajęcia w kilku rodzajach sportu.

W zależności od wieku osoby ćwiczące zaliczane są do kategorii juniorów lub seniorów; dla poszczególnych rodzajów sportu stosuje się różne granice wieku.

2. In the category of persons practising sports in physical education organizations (table 17) as well as persons practicing sports, coaches and sports instructors according to sports fields and kinds of sports clubs (table 18) one person may be indicated more than once, depending on the number of sports practised or taught.

Persons practising sports are classified as either juniors or seniors depending on age; various age groups are applied for individual sports.

Kultura

Culture

TABL. 1 (181). **KSIĄŻKI I BROSZURY WYDANE^a**
BOOKS AND PAMPHLETS PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	liczba tytułów		number of titles		
O G O Ł E M	3748	3907	4697	5369	T O T A L
Wydawnictwa naukowe	1464	1592	1558	1598	Scientific publications
Podręczniki dla szkół wyższych	163	68	63	83	University textbooks
Wydawnictwa zawodowe	118	157	133	136	Professional publications
Podręczniki szkolne	76	22	83	188	School textbooks
Wydawnictwa popularne	1175	1398	1817	2069	Popular science
Literatura piękna	752	670	1043	1295	Belles-lettres
w tym dla dzieci i młodzieży ...	249	149	332	437	of which for children and youth

^a Według miejsca wydania.

Ź r ó d ł o: dane Biblioteki Narodowej.

^a According to published place.

S o u r c e: data of the National Library.

TABL. 2 (182). **GAZETY I CZASOPISMA WYDANE^a**
NEWSPAPERS AND MAGAZINES PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	liczba tytułów		number of titles		
O G O Ł E M	768	734	697	744	T O T A L
ukazujące się:					published as specified:
w tygodniu:					weekly:
6–2 razy	2	2	2	2	6–2 times
1 raz	11	18	20	18	once
w miesiącu:					monthly:
3–2 razy	14	11	7	5	3–2 times
1 raz	184	152	146	135	once
1 raz:					once:
na 2 miesiące	73	68	72	68	bimonthly
w kwartale	202	187	200	205	quarterly
w półroczu	65	58	61	58	half-yearly
w roku	106	89	77	110	yearly
nieregularnie	111	149	112	143	irregularly

^a Według miejsca wydania.

Ź r ó d ł o: dane Biblioteki Narodowej.

^a According to published place.

S o u r c e: data of the National Library.

TABL. 3 (183). **BIBLIOTEKI PUBLICZNE (z filiami)**
PUBLIC LIBRARIES (with branches)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Biblioteki (stan w dniu 31 XII)	759	725	722	717	Libraries (as of 31 XII)
w tym na wsi	559	544	543	539	of which in rural areas
Punkty biblioteczne (stan w dniu 31 XII)	57	45	42	42	Library service points (as of 31 XII)
w tym na wsi	27	15	13	13	of which in rural areas
Księgozbiór (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	10835,2	11033,2	11004,7	11083,2	Collection (as of 31 XII) in thous. vol.
w tym na wsi	5479,3	5595,2	5617,8	5630,9	of which in rural areas
Czytelnicy ^a w tys.	670,6	664,7	656,9	653,6	Borrowers ^a in thous.
w tym na wsi	196,2	202,9	201,9	201,6	of which in rural areas
Wypożyczenia ^{ab} : w tysiącach wol.	10867,4	9992,0	9929,9	9812,7	Loans ^{ab} : in thousand vol.
w tym na wsi	3615,4	3453,5	3425,5	3303,7	of which in rural areas
na 1 czytelnika w wol.	16,2	15,0	15,1	15,0	per borrower in vol.
w tym na wsi	18,4	17,0	17,0	16,4	of which in rural areas

a Łącznie z punktami bibliotecznymi; od 2015 r. przyporządkowane w podziale na miasta i wieś według siedziby jednostki macierzystej. b Od 2015 r. łącznie z wypożyczeniami międzybibliotecznymi.

a Including library service points; since 2015 assigned with division into urban areas and rural areas according to the parent entity's registered office. b Since 2015 including interlibrary lending.

TABL. 4 (184). **MUZEJA**
MUSEUMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Muzea i oddziały muzealne ^a Museums and branches ^a	Muzealia w tys. szt. ^{a,b} Museum exhibits in thous. pcs ^{a,b}	Wystawy czasowe Temporary exhibitions		Zwiedzający w tys. Visitors in thous.		SPECIFICATION	
			własne ^c own ^c	obce ^d exterior ^d	ogółem total	w tym młodzież szkolna ^e of which primary and secondary school students ^e		
OGÓŁEM .	2010	115	.	306	219	6479,7	1695,9	TOTAL
	2015	134	.	388	194	8890,6	1376,1	
	2016 ^f	129	.	426	210	9914,0	1315,5	
	2017	132	5137,6	387	128	10659,3	1378,5	
Archeologiczne	2	773,4	5	6	6	110,2	32,4	Archaeological
Artystyczne	19	1136,1	57	30	2997,1	165,9	32,4	Art
Biograficzne	12	2,5	18	7	396,2	56,4	9,9	Biographical
Etnograficzne	5	86,1	15	2	64,3	9,9	1,2	Ethnographic
Geologiczne	3	134,4	6	4	11,2	1,2	1,2	Geological
Historyczne	33	259,7	66	16	1979,1	280,6	31,2	Historical
Interdyscyplinarne	7	92,2	54	8	153,4	31,2	480,4	Interdisciplinary
Martyrologiczne	3	96,9	5	6	2190,6	480,4	14,7	Martyrological
Militarne	1	0,8	3	-	1,5	-	-	Military
Przyrodnicze	7	2135,4	20	2	1759,5	106,5	62,4	Natural history
Regionalne	19	226,6	55	34	310,5	62,4	91,9	Local
Skansenowskie	8	14,3	29	7	300,7	91,9	45,1	Heritage
Techniki i nauki	5	86,3	9	1	267,2	45,1	14,7	Technical science
Inne	8	92,8	45	5	117,7	14,7	-	Others

a Stan w dniu 31 XII. b Do 2016 r. dane podawano w jednostkach inwentarзовych. c W kraju. d Krajowe i z zagranicy. e Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach. f Dane zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika.

a As of 31 XII. b Until 2016 data were provided in inventory units. c In Poland. d Domestic and foreign. e Visiting museums in organised groups. f Data have been changed in relation to data published in the previous edition of the Yearbook.

TABL. 5 (185). **INSTYTUCJE PARAMUZEALNE**
MUSEUM-RELATED INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Instytucje (stan w dniu 31 XII)	11	8	11	12	Institutions (as of 31 XII)
Ogród zoologiczny	1	1	1	1	Zoological Garden
Ogród botaniczny	1	2	2	2	Botanical Garden
Rezerwy	4	–	–	–	Reserves
Inne	5	5	8	9	Others
Zwiedzający w tys.	1621,8	553,8	732,0	724,7	Visitors in thous.
w tym młodzież szkolna w zorganizowanych grupach					of which primary and secondary school students visiting in organised groups
Ogród zoologiczny	255,9	90,9	108,3	101,4	Zoological Garden
Ogród botaniczny	265,4	309,0	440,5	368,1	Botanical Garden
Rezerwy	56,1	80,1	85,3	96,5	Reserves
Inne	769,9	–	–	–	Others
	530,4	164,7	206,2	260,1	

TABL. 6 (186). **GALERIE SZTUKI**
ART GALLERIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	sektor publiczny public sector	sektor prywatny private sector	
Galerie (stan w dniu 31 XII)	67	65	61	60	31	29	Galleries (as of 31 XII)
Wystawy^a	762	813	719	645	414	231	Exhibitions^a
w tym z zagranicy	57	25	32	23	18	5	of which foreign
Ekspozycje^a	796	823	738	660	425	235	Expositions^a
Zwiedzający w tys.	436,6	1592,8	1720,3	1243,0	1178,2	64,8	Visitors in thous.
a W kraju.							
a In Poland.							

TABL. 7 (187). **TEATRY, INSTYTUCJE MUZYCZNE, PRZEDSIĘBIORSTWA ESTRADOWE**
THEATRES, MUSIC INSTITUTIONS, ENTERTAINMENT ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE	Instytucje ^a Institutions ^a	Miejsca na widowni w stałej sali ^a Seats in fixed halls ^a	Przedstawienia i koncerty ^b Performances and concerts ^b	Widzowie i słuchacze ^b w tys. Audience ^b in thous.	SPECIFICATION	
TEATRY^c I INSTYTUCJE MUZYCZNE	2010	17	5774	4714	1001,0	THEATRES^c AND MUSIC INSTITUTIONS
	2015	18	7685	5635	1143,3	
	2016	18	7769	6154	3032,8	
	2017	20	7762	6400	1356,3	
Teatry dramatyczne	13	5011	4637	821,7	Dramatic theatres	
dramatyczne	10	4367	4032	723,3	dramatic	
lalkowe	3	644	605	98,3	puppet	
Teatry muzyczne	4	1408	700	230,8	Music theatres	
Filharmonie	1	693	807	137,1	Philharmonic halls	
Orkiestry symfoniczne i kameralne, chóry	2	650	256	166,6	Symphonic and chamber orchestras	
Zespoły pieśni i tańca	–	–	–	–	choirs	
					Song and dance ensembles	
PRZEDSIĘBIORSTWA ESTRADOWE	2010	4	x	504	186,2	ENTERTAINMENT ENTERPRISES
	2015	5	x	654	734,6	
	2016	4	x	350	178,8	
	2017	1	x	325	128,6	

a Stan w dniu 31 XII. b Według siedziby. c Posiadające własny, stały zespół artystyczny.

a As of 31 XII. b According to the seat. c Possessing own permanent artistic ensemble.

TABL. 8 (188). **CENTRA KULTURY^a, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE**
Stan w dniu 31 XII
CENTRES OF CULTURE^a, CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS,
CLUBS AND COMMUNITY CENTRES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Instytucje	480	444	449	452	137	315	Institutions
centra kultury	–	50	56	61	30	31	centres of culture
domy kultury	143	82	69	72	19	53	cultural establishments
ośrodki kultury	142	129	129	124	33	91	cultural centres
kluby	72	56	55	58	48	10	clubs
światlice	123	127	140	137	7	130	community centres
Pracownie specjalistyczne	492	629	684	758	341	417	Specialized workshops
Imprezy (w ciągu roku)	29561	24876	29277	26714	16585	10129	Events (during the year)
Uczestnicy imprez (w ciągu roku) w tys.	3992,8	3660,2	4441,7	3891,4	2721,8	1169,7	Event participants (during the year) in thous.
Kursy (w ciągu roku)	1769	1725	1785	1608	1167	441	Courses (during the year)
Absolwenci kursów (w ciągu roku)	27581	23636	24201	21332	14767	6565	Course graduates (during the year)
w tym dzieci i młodzież szkolna ^b	16266	15988	16835	15767	10362	5405	of which primary and secondary school students ^b
Grupy (zespoły) artystyczne	2031	1679	1759	1743	722	1021	Artistic groups (ensembles)
Członkowie grup (zespołów) artystycznych	35926	33814	36050	34809	13902	20907	Members of artistic groups (ensembles)
w tym dzieci i młodzież szkolna ^b	19850	23070	24559	24218	9265	14953	of which primary and secondary school students ^b
Koła (kluby/sekcje)	1630	2415	2409	2647	1297	1350	Groups (clubs/sections)
Członkowie kół (klubów/sekcji) w tym dzieci i młodzież szkolna ^b	31327	47234	51522	53278	28701	24577	Members of groups (clubs/sections) of which primary and secondary school students ^b

a W 2009 r. ujmowane w grupie domów kultury lub ośrodków kultury. b W 2009 r. dzieci i młodzież w wieku poniżej 15 lat.

a In 2009 presented among cultural establishments or cultural centres. b In 2009 children and youth below the age of 15.

TABL. 9 (189). **KINA STAŁE**
FIXED CINEMAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Kina (stan w dniu 31 XII)	46	45	45	44 ^a	Cinemas (as of 31 XII)
w tym miasta	46	45	44	43	of which urban areas
w tym multiplexy	5	5	5	5	of which multiplexes
Salę projekcyjne (stan w dniu 31 XII) ...	114	124	130	131	Screens (as of 31 XII)
w tym miasta	114	124	129	130	of which urban areas
w tym multiplexy	62	62	62	62	of which multiplexes
Miejsca na widowni (stan w dniu 31 XII)	24239	24376	25163	24764	Seats (as of 31 XII) in thous.
w tym miasta	24239	24376	25103	24704	of which urban areas
w tym multiplexy	12894	12757	12790	12664	of which multiplexes
Seanse:					Screenings:
w tysiącach	153,9	182,5	183,0	199,2	in thousands
w tym miasta	118,5	182,5	183,0	199,0	of which urban areas
w tym multiplexy	111,6	106,6	106,7	108,9	of which multiplexes
na 1 kino	3345	4056	4067	4526	per cinema
Widzowie:					Audience:
w tysiącach	3669,0	4087,6	4567,5	5142,2	in thousands
w tym miasta	3668,7	4087,6	4565,6	5138,2	of which urban areas
w tym multiplexy	2651,4	2540,6	2833,0	3052,5	of which multiplexes
na 1 kino	79761	90836	101499	116867	per cinema
na 1 seans	24	22	25	26	per screening

a W tym 7 miniplexów.

a Of which 7 miniplexes.

TABL. 10 (190). **ABONENCI TELEWIZJI KABLOWEJ**

Stan w dniu 31 XII

CABLE TELEVISION SUBSCRIBERS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	259254	334036	206960	234484	T O T A L
Na 1000 ludności	78	99	61	69	Per 1000 population

Źródło: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Source: data of the Office of Electronic Communications.

TABL. 11 (191). **ABONENCI RADIOWI I TELEWIZYJNI**

Stan w dniu 31 XII

RADIO AND TELEVISION SUBSCRIBERS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tysiącach in thousands				na 1000 ludności per 1000 population				
Abonenci radiowi	473,2	483,3	484,0	487,9	142	143	143	144	Radio subscribers
miasta	308,0	313,3	312,9	313,5	188	192	191	191	urban areas
wieś	165,2	170,0	171,1	174,4	97	98	98	99	rural areas
Abonenci telewizyjni ...	454,4	459,8	460,0	463,7	136	136	136	137	Television subscribers
miasta	295,0	296,3	295,6	296,0	180	181	181	181	urban areas
wieś	159,4	163,5	164,4	167,7	94	94	94	96	rural areas

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej.

Source: data of the Polish Post General Directorate.

Turystyka

Tourism

TABL. 12 (192). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI**

TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	SPECIFICATION
Obiekty (stan w dniu 31 VII)	875^b	1448	1489	1532	Facilities (as of 31 VII)
w tym całoroczne	801	1192	1248	1283	of which open all year
Obiekty hotelowe	394	467	498	538	Hotels and similar facilities
hotele	249	315	335	366	hotels
motele	10	9	8	7	motels
pensjonaty	64	73	82	84	boarding houses
inne obiekty hotelowe	71	70	73	81	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	481 ^b	981	991	994	Other facilities
domy wycieczkowe	10	8	8	8	excursion hostels
schroniska	22	20	22	20	shelters
schroniska młodzieżowe	35	31	31	30	youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	28	27	27	26	of which school youth hostels
kempingi	10	10	9	11	camping sites
pola biwakowe	9	8	9	8	tent camp sites
ośrodki wczasowe	113	106	108	109	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	68	62	66	66	training-recreational centres
domy pracy twórczej	12	10	10	10	creative arts centres
zespoły domków turystycznych .. hostele	16 29	14 38	16 38	20 34	complexes of tourist cottages hostels
pokoje gościnne	449	456	466	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	96	89	88	agrotourism lodgings
inne obiekty	157	129	129	124	miscellaneous facilities

^a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Dane od 2016 r. opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. ^b Bez pokoi gościnnych i kwatery agroturystycznych.

^a Concern establishments possessing 10 and more bed places. Data since 2016 were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. ^b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings.

TABL. 12 (192). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI (cd.)**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	SPECIFICATION
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	69959^b	90304	95541	99430	Number of beds (as of 31 VII)
w tym całoroczne	61152	79047	85642	88761	of which open all year
Obiekty hotelowe	33684	42038	45728	50132	Hotels and similar facilities
hotele	26282	34775	38116	41957	hotels
motele	383	357	311	278	motels
pensjonaty	3413	3294	3571	3724	boarding houses
inne obiekty hotelowe	3606	3612	3730	4173	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	36275 ^b	48266	49813	49298	Other facilities
domy wycieczkowe	575	478	475	493	excursion hostels
schroniska	1185	1141	1319	1215	shelters
schroniska młodzieżowe	2382	1974	1992	1835	youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	1861	1580	1610	1490	of which school youth hostels
kempingi	1273	1012	799	855	camping sites
pola biwakowe	760	600	659	565	tent camp sites
ośrodki wczasowe	8822	8914	9337	8892	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	4762	4986	5415	5415	training-recreational centres
domy pracy twórczej	498	308	310	308	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c ..	793	953	1048	1261	complexes of tourist cottages ^c
hostele	1403	2807	3070	2797	hostels
pokoje gościnne	11791	12192	12998	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	1553	1466	1487	agrotourism lodgings
inne obiekty	13822	11749	11731	11177	miscellaneous facilities
Korzystający z noclegów	2872501^b	4075024	4577298	4901378	Tourists accommodated
w tym turyści zagraniczni	896116	1218093	1376883	1460023	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	1961193	2944782	3271052	3579953	Hotels and similar facilities
hotele	1692322	2669546	2946489	3190194	hotels
motele	31683	18760	15633	13163	motels
pensjonaty	98526	111171	128698	143889	boarding houses
inne obiekty hotelowe	138662	145305	180232	232707	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	911308 ^b	1130242	1306246	1321425	Other facilities
domy wycieczkowe	11027	5722	6494	5879	excursion hostels
schroniska	58008	78653	92103	93891	shelters
schroniska młodzieżowe	79845	65655	64441	58088	youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	47884	43219	43433	37516	of which school youth hostels
kempingi	11154	12106	14128	18028	camping sites
pola biwakowe	4343	4848	4290	3488	tent camp sites
ośrodki wczasowe	197613	176826	202678	206987	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	134165	128897	166452	166729	training-recreational centres
domy pracy twórczej	7924	6824	7235	7409	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c ..	12097	27933	27923	28512	complexes of tourist cottages ^c
hostele	104064	179841	201972	203441	hostels
pokoje gościnne	153343	196140	231117	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	11468	14361	14864	agrotourism lodgings
inne obiekty	291068	278126	308029	282992	miscellaneous facilities

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Dane od 2016 r. opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. Data since 2016 were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 12 (192). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI (dok.)**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	SPECIFICATION
Udzielone noclegi	7973724^b	10942837	12354154	13165713	Nights spent (overnight stay)
w tym turystom zagranicznym	2135297	2940536	3328387	3553368	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	4263685	6452872	7299404	8039790	Hotels and similar facilities
hotele	3501216	5658210	6388202	6950436	hotels
motele	40261	33800	32723	27721	motels
pensjonaty	373801	364914	415333	466316	boarding houses
inne obiekty hotelowe	348407	395948	463146	595317	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	3710039^b	4489965	5054750	5125923	Other facilities
domy wycieczkowe	42018	21369	24085	24687	excursion hostels
schroniska	92582	129082	147847	153912	shelters
schroniska młodzieżowe	193748	139796	135305	128269	youth hostels
w tym szkolne schroniska					
młodzieżowe	122913	93570	92408	83764	of which school youth hostels
kempingi	27001	29542	36488	42032	camping sites
pola biwakowe	15604	13225	11690	10256	tent camp sites
ośrodki wczasowe	880593	794362	909851	916128	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn-					
kowe	476978	437177	543818	561299	training-recreational centres
domy pracy twórczej	45803	34696	34917	33951	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c ..	53577	65489	68677	84243	complexes of tourist cottages ^c
hostele	210107	366136	406545	415943	hostels
pokoje gościnne	580912	711700	833002	rooms for rent
kwatery agroturystyczna	41482	44385	50611	agrotourism lodgings
inne obiekty	1672028	1836697	1979442	1871590	miscellaneous facilities

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Dane od 2016 r. opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. Data since 2016 were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 13 (193). **TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ**
TURYSTYKI
FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION
ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	896116^b	1218093	1376883	1460023	Tourists accommodated
Obiekty hotelowe	786085	1054469	1185359	1281800	Hotels and similar facilities
hotele	740038	1002484	1118438	1177204	hotels
motele	5222	4274	2871	2047	motels
pensjonaty	8398	6529	9926	11321	boarding houses
inne obiekty hotelowe	32427	41182	54124	91228	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	110031^b	163624	191524	178223	Other facilities
domy wycieczkowe	177	147	325	319	excursion hostels
schroniska	3506	4807	5303	4279	shelters

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Dane od 2016 r. opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. Data since 2016 were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings.

TABL. 13 (193). **TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI (dok.)**
FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów (dok.)					Tourists accommodated (cont.)
Pozostałe obiekty (dok.)					Other facilities (cont.)
schroniska młodzieżowe	9877	4551	4851	5131	youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	2419	2297	3329	3155	of which school youth hostels
kempingi	6174	7230	7996	9699	camping sites
pola biwakowe	394	1856	1245	1344	tent camp sites
ośrodki wczasowe	6378	4021	5041	5089	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	6398	7659	8792	7418	training-recreational centres
domy pracy twórczej	137	121	170	123	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c	1012	1700	1212	988	complexes of tourist cottages ^c
hostele	43810	74770	82844	81834	hostels
pokoje gościnne	17058	26734	35087	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	68	146	103	agrotourism lodgings
inne obiekty	32168	39636	46865	26809	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	2135297^b	2940536	3328387	3553368	Nights spent (overnight stay)
Obiekty hotelowe	1817344	2498883	2822132	3071804	Hotels and similar facilities
hotele	1696851	2343139	2647340	2785656	hotels
motele	7367	5424	3861	2675	motels
pensjonaty	26379	17808	23033	29523	boarding houses
inne obiekty hotelowe	86747	132512	147898	253950	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	317953 ^b	441653	506255	481564	Other facilities
domy wycieczkowe	972	458	1222	1176	excursion hostels
schroniska	4465	6264	7651	5922	shelters
schroniska młodzieżowe	36219	16024	15879	12598	youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	17119	8769	11716	8639	of which school youth hostels
kempingi	12831	16669	18430	22275	camping sites
pola biwakowe	990	5126	3628	3315	tent camp sites
ośrodki wczasowe	33739	12891	15482	15864	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	21704	23543	28727	22128	training-recreational centres
domy pracy twórczej	251	363	335	320	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c	5550	4441	3457	2563	complexes of tourist cottages ^c
hostele	104703	188165	198263	194648	hostels
pokoje gościnne	47499	73037	103655	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	346	697	312	agrotourism lodgings
inne obiekty	96529	119864	139447	96788	miscellaneous facilities

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Dane od 2016 r. opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. Data since 2016 were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 14 (194). **WYKORZYSTANIE BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
OCCUPANCY OF TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016 ^b	2017 ^b	2010	2015	2016 ^b	2017 ^b	SPECIFICATION
	stopień wykorzystania miejsc noclegowych occupancy rate of bed places				stopień wykorzystania pokoi occupancy rate of rooms				
Obiekty hotelowe	36,0	44,2	45,6	47,1	42,1	53,0	54,3	55,2	Hotels and similar facilities
hotele	37,9	46,9	48,0	48,7	44,2	56,1	57,1	57,3	hotels
motele	27,3	27,6	27,0	27,6	32,9	32,4	29,6	27,5	motels
pensjonaty	31,2	32,2	32,3	36,6	35,4	34,7	35,5	39,8	boarding houses
inne obiekty hotelowe ...	27,9	30,9	35,6	41,7	31,7	39,5	43,3	47,2	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	34,9	31,6	33,0	33,7	x	x	x	x	Other facilities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 243. b Dane od 2016 r. opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu.

a See general notes, item 4 on page 243. b Data since 2016 were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey.

TABL. 15 (195). **PLACÓWKI GASTRONOMICZNE W BAZIE NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**
Stan w dniu 31 VII
CATERING ESTABLISHMENTS IN TOURIST ACCOMMODATION
ESTABLISHMENTS
As of 31 VII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Restaura- cje Restau- rants	Bary Bars	Stołówki Canteens	Punkty gastro- nomiczne Food stands	SPECIFICATION	
OGÓŁEM	2010 2015 2016 2017	296 401 410 429	278 291 296 289	290 393 406 400	46 38 40 44	TOTAL
Obiekty hotelowe	375	223	91	24	Hotels and similar facilities	
hotele	330	195	32	18	hotels	
motele	5	1	–	–	motels	
pensjonaty	21	17	46	2	boarding houses	
inne obiekty hotelowe	19	10	13	4	other hotel facilities	
Pozostałe obiekty	54	66	309	20	Other facilities	
domy wycieczkowe	–	–	3	–	excursion hostels	
schroniska	5	4	4	6	shelters	
schroniska młodzieżowe	–	–	8	–	youth hostels	
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	–	–	8	–	of which school youth hostels	
kempingi	–	–	–	–	camping sites	
ośrodki wczasowe	9	12	64	1	holiday centres	
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	8	17	44	4	training-recreational centres	
domy pracy twórczej	–	–	4	–	creative arts centres	
zespoły domków turystycznych hostele	3 1	1 1	2 2	– 1	complexes of tourist cottages hostels	
pokoje gościnne	9	4	103	4	rooms for rent	
kwatery agroturystyczne	–	–	8	1	agrotourism lodgings	
inne obiekty	19	27	67	3	miscellaneous facilities	

TABL. 16 (196). **HOTELE WEDŁUG KATEGORII^a**
HOTELS BY CATEGORY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Kategorie Categories					w trakcie kategoryzacji in the process of the categorisation
			*****	****	***	**	*	
OGÓŁEM^b	2010	249	14	30	131	53	10	11
TOTAL^b	2015	315	14	62	179	39	13	8
	2016	335	15	68	190	43	12	7
	2017	366	16	77	207	45	11	10
Pokoje ^b	2010	12747	1131	2400	6206	2496	276	238
Rooms ^b	2015	16479	1224	5417	7256	1863	560	159
	2016	18068	1305	5699	7963	2412	538	151
	2017	20041	1583	6343	8745	2512	525	333
Miejsca noclegowe ^b	2010	26282	2131	4773	12888	5377	618	495
Bed places ^b	2015	34775	2359	11273	15494	4066	1220	363
	2016	38116	2638	11841	16982	5121	1181	353
	2017	41957	3186	13160	18500	5176	1170	765
Korzystający z noclegów w tys.	2010	1692,3	178,8	383,3	797,8	267,8	39,4	25,3
Tourists accommodated in thous.	2015	2669,5	201,1	961,9	1148,5	205,0	134,2	18,8
	2016	2946,5	212,4	1058,1	1301,0	220,5	127,2	27,3
	2017	3190,2	227,4	1144,5	1431,7	233,9	107,5	45,2
w tym turyści zagraniczni ... of which foreign tourists	2010	740,0	114,1	187,1	349,5	73,8	9,8	5,6
	2015	1002,5	124,7	370,6	410,5	50,8	37,8	8,1
	2016	1118,4	125,4	413,9	473,9	58,8	40,5	6,1
	2017	1177,2	119,3	452,4	498,2	58,1	39,8	9,4
Stopień wykorzystania w %: Occupancy rate in %:								
miejsc noclegowych	2010	37,9	47,1	43,6	37,2	31,1	35,1	27,3
bed places	2015	46,9	54,0	53,1	43,7	35,2	52,0	28,7
	2016	48,0	52,6	54,4	45,6	34,7	52,3	38,5
	2017	48,7	53,3	54,1	47,1	36,2	49,8	38,3
pokoje	2010	44,2	52,6	50,2	43,1	38,0	37,2	33,6
rooms	2015	56,1	68,0	63,2	52,2	40,7	57,2	38,8
	2016	57,1	62,7	64,6	54,6	39,9	61,2	48,1
	2017	57,3	62,2	64,2	55,1	41,6	61,2	46,3

a Dane od 2016 r. opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. b Stan w dniu 31 VII.

a Data since 2016 were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. b As of 31 VII.

Sport

TABL. 17 (197). **ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ I KLUBY SPORTOWE**
Stan w dniu 31 XII
PHYSICAL EDUCATION ORGANISATIONS AND SPORTS CLUBS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2012	2014	2016	SPECIFICATION
ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ^a	PHYSICAL EDUCATION ORGANISATIONS^a				
Jednostki organizacyjne	738	739	848	791	Organisational entities
Członkowie	53329	50597	57123	48826	Members
Ćwiczący ^b	83217	55435	54504	48269	Persons practising sports ^b

a Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 243. b Dane szacunkowe.

a See general notes, item 1 on page 243. b Estimated data.

TABL. 17 (197). **ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ I KLUBY SPORTOWE (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
PHYSICAL EDUCATION ORGANISATIONS AND SPORTS CLUBS (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2012	2014	2016	SPECIFICATION
KLUBY SPORTOWE SPORTS CLUBS					
Jednostki organizacyjne	1372	1486	1411	1422	Organisational entities
Członkowie	100471	105659	105956	105633	Members
Ćwiczący	96035	105615	102780	105886	Persons practising sports
mężczyźni	71681	80417	78684	79582	males
kobiety	24354	25198	24096	26304	females
w wieku do 18 lat	69402	75548	69355	78351	aged up to 18
Sekcje sportowe	2834	2701	2570	2541	Sports sections
Trenerzy	1151	1492	1544	2329	Coaches
Instruktorzy sportowi	2309	2516	2369	1984	Sports instructors
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	1221	1111	966	825	Other persons conducting sports activities

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.
N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 18 (198). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH W 2016 R.**
Stan w dniu 31 XII
SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS
IN 2016
As of 31 XII

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports				Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Alpinizm ^a Climbing ^a	22	1327	375	173	16	45	
Badminton	24	738	325	565	6	23	
Biathlon ^a Biathlon ^a	13	260	100	248	18	9	
Boks	14	497	93	301	20	8	
Brydż sportowy	9	191	69	131	2	6	
Gimnastyka ^a Gymnastics ^a	20	1511	1169	1315	32	35	
Hokej na lodzie	12	524	102	315	21	7	
Jeździectwo ^a Equestrian sport ^a	41	1192	917	663	23	81	

^a Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).
^a A sports field (consists of a number of related kinds of sports).

TABL. 18 (198). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH**
W 2016 R. (cd.)
Stan w dniu 31 XII
SELECED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS
IN 2016 (cont.)
As of 31 XII

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors
		ogółem total	z liczby ogółem of total			
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors		
Judo	21	1398	352	1272	24	26
Judo						
Ju-jitsu	12	609	141	475	9	19
Ju-jitsu						
Kajakarstwo ^a	15	457	153	337	16	21
Canoeing ^a						
Karate ^a	45	3901	1387	3011	48	104
Karate ^a						
Kick-boxing	14	381	91	251	14	14
Kick-boxing						
Kolarstwo ^a	32	626	123	355	18	24
Cycling ^a						
Koszykówka	120	3774	1624	3199	95	58
Basketball						
Lekkoatletyka	77	2462	1120	1772	76	57
Athletics						
Łucznictwo	10	320	166	270	14	8
Archery						
Łyżwiarstwo ^a	12	278	153	238	15	32
Skating ^a						
Narciarstwo ^a	100	3003	1301	2666	82	105
Skiing ^a						
Piłka nożna ^a	913	53875	3505	39163	1254	507
Football ^a						
Piłka ręczna	122	4146	1923	3853	85	68
Handball						
Piłka siatkowa ^a	315	10030	5402	8428	177	222
Volleyball ^a						
Rugby	10	393	84	263	19	6
Rugby						
Snowboard	11	247	112	131	10	17
Snowboard						
Sport lotniczy ^a	14	473	85	181	5	43
Air sport ^a						
Sport motorowy ^a	19	693	119	144	3	19
Motorsport ^a						
Sport pływacki ^a	77	4215	1988	3721	106	103
Swimming sport ^a						
Strzelectwo sportowe ^a	14	394	129	244	9	14
Sport shooting ^a						

a Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).

a A sports field (consists of a number of related kinds of sports).

TABL. 18 (198). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH
W 2016 R. (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS
IN 2016 (cont.)
As of 31 XII

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors
		ogółem total	z liczby ogółem of total			
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors		
Szachy Chess	44	2221	714	1866	22	37
Taekwondo ^a Taekwondo ^a	12	920	277	737	11	21
Taniec sportowy Sport dance	15	913	697	812	11	16
Tenis Tennis	39	2173	834	1746	29	59
Tenis stołowy Table tennis	128	3242	1053	2416	40	100
Żeglarstwo ^a Sailing ^a	11	363	140	261	10	53

a Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).

a A sports field (consists of a number of related kinds of sports).

DZIAŁ XIII NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

Uwagi ogólne

Nauka i technika

1. Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) obejmuje:

- **badania podstawowe**, tj. oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne;
- **badania stosowane** (w tym badania przemysłowe), tj. prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce. Prowadzone są w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzania znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów i usług. Badania te uwzględniają tworzenie elementów składowych systemów złożonych, budowę prototypów w środowisku laboratoryjnym lub w środowisku symulującym istniejące systemy;
- **prace rozwojowe**, tj. nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług.

CHAPTER XIII SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY

General notes

Science and technology

1. Research and development (R&D) comprise all activities consisting in conducting and supporting scientific research and experimental development. It is creative work, conducted in methodological manner, undertaken to increase the stock of knowledge, including knowledge of humankind, culture and society, and to devise new applications of available knowledge.

Research and development (R&D) includes:

- **basic research**, i.e. original experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundation of phenomena and observable facts, without any direct commercial application or use in view;
- **applied research** (including industrial research), i.e. research undertaken in order to acquire new knowledge, directed primarily towards application or use in practice. It is conducted to develop new products, processes and services or to bring about a significant improvement in existing products, processes and services. This type of research comprises the creation of components of complex systems, construction of prototypes in laboratory environment or in environment simulating existing systems;
- **experimental development**, i.e. acquiring, combining, shaping and using existing scientific, technological, business and other relevant knowledge and skills for the purpose of producing plans and arrangements or designs for new, altered or improved products, processes and services.

Dane z zakresu działalności badawczej i rozwojowej prezentuje się, zgodnie z metodologią stosowaną przez Eurostat w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** oraz w układzie **sektorów instytucjonalnych**.

Zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) nr 995/2012 z dnia 26 X 2012 r. statystyki dotyczące działalności badawczo-rozwojowej na poziomie regionalnym od 2012 r. zostały opracowane na podstawie danych jednostek lokalnych. Wzorem lat ubiegłych dane dotyczące podmiotów w tabl. 1 opracowano metodą przedsiębiorstw.

2. Informacje dotyczące działalności badawczej i rozwojowej obejmują:

1) podmioty wyspecjalizowane badawczo, tj. podmioty, których głównym (statutowym) celem działalności jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych bądź ich bezpośrednie wsparcie; są to:

- a) **instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk**, działające na podstawie ustawy z dnia 30 IV 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 572, z późniejszymi zmianami);
- b) **instytuty badawcze** działające na podstawie ustawy z dnia 30 IV 2010 r. o instytutach badawczych (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 736);
- c) **szkoły wyższe**;
- d) **pozostałe**, tj. pozostałe podmioty zaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe” oraz inne powiązane z nimi instytucjonalnie jednostki pomocnicze lub nadzorujące, zaklasyfikowane bądź niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”.

2) podmioty gospodarcze, które obok swojej podstawowej działalności prowadzą prace badawczo-rozwojowe.

3. Do pracujących (do 2015 r. zatrudnionych) w działalności badawczej i rozwojowej zaliczono:

1) w kategorii **pracowników naukowo-badawczych**:

- a) pracowników naukowych, naukowo-dydaktycznych, badawczo-technicznych, inżynierskich i technicznych w jednostkach wyspecjalizowanych badawczo oraz uczestników studiów doktoranckich prowadzących prace badawczo-rozwojowe,

Data on research and development are presented, in accordance with methodology applied by Eurostat, in a breakdown by **Statistical classification of economic activities in the European Community (NACE Rev. 2)** and by **institutional sectors**.

According to Commission Implementing Regulation (EU) No 995/2012 of 26 X 2012 statistics on Research and Development at regional level since 2012 have been compiled on the basis of local units data. As in previous years, data on entities in table 1 were compiled using an enterprise method.

2. Information regarding research and development covers:

1) dedicated research entities, i.e. entities whose main (statutory) aim is conducting scientific research and experimental development or their direct support; they include:

- a) **scientific institutes of the Polish Academy of Sciences**, functioning on the basis of the Polish Academy of Sciences Act of 30 IV 2010 (uniform text, Journal of Laws of 2016, item 572, with later amendments).
- b) **research institutes** functioning on the basis Research Institutes Act of 30 IV 2010 (uniform text, Journal of Laws of 2018, item 736);
- c) **higher education institutions**;
- d) **others**, i.e. other entities classified into NACE Rev. 2 division 72 “Scientific research and development” or other institutionally linked auxiliary or supervising units, classified or unclassified into NACE Rev. 2 division 72 “Scientific research and development”.

2) economic entities which apart from their main activity conduct research and development.

3. Employed persons (up to 2015 employees) in R&D include:

1) **researchers (RSE)**:

- a) researchers, academics, research and technical assistants, engineering and technical assistants employed in dedicated research units and students of doctoral studies conducting R&D,

- b) pracowników naukowych i innych pracujących w działalności badawczej i rozwojowej w podmiotach gospodarczych prowadzących prace badawcze i rozwojowe,
- 2) w kategorii **techników i pracowników równorzędnych** – pracowników, którzy uczestniczą w działalności badawczej i rozwojowej wykonując zadania naukowe i techniczne zazwyczaj pod kierunkiem pracowników naukowo-badawczych;
- 3) w kategorii **pozostały personel** – pracowników na stanowiskach robotniczych oraz administracyjno-ekonomicznych uczestniczących w realizacji prac badawczych i rozwojowych lub bezpośrednio z nimi związanych.

4. Dane o **pracujących** (do 2015 r. zatrudnionych), dotyczą osób bezpośrednio zaangażowanych w prace B+R; podawane są w dwóch ujęciach, tj. w osobach (tabl. 2) i tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy (tabl. 1).

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby faktycznie pracujących w działalności badawczo-rozwojowej. Jeden ekwiwalent pełnego czasu pracy oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Dane o **pracujących – personelu wewnętrznym** (w osobach i tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy) od 2016 r. obejmują pracujących w danej jednostce w ramach etatowego i pozaetatowego czasu pracy. Dane do 2015 r. prezentowane:

- 1) w osobach obejmowały wyłącznie zatrudnionych w ramach etatowego czasu pracy,
- 2) w tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy obejmowały zatrudnionych w ramach etatowego i pozaetatowego czasu pracy oraz niezatrudnionych w danej jednostce, a wykonujących na jej rzecz prace B+R na podstawie umów cywilnoprawnych.

Od 2016 r. osoby niezatrudnione w danej jednostce, a wykonujące na jej rzecz prace B+R w ramach umów cywilnoprawnych lub nieodpłatnie (na zasadzie wolontariatu), zaliczane są do **personelu zewnętrznego**.

5. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową obejmują **nakłady wewnętrzne**, ujmujące wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

- b) researchers and other staff employed in R&D in economic entities conducting R&D,
- 2) **technicians and equivalent staff** are persons who participate in R&D by performing scientific and technical tasks, normally under the supervision of researchers;
- 3) **other supporting staff** include skilled and unskilled craftsmen, secretarial and clerical staff participating in R&D projects or directly associated with such projects.

4. Data on **persons employed** (up to 2015 employees) cover personnel directly engaged in R&D; data are presented in two units, i.e. in persons (table 2) and full-time equivalents (table 1).

Full-time equivalent (FTE) is a conversion unit used to determine the number of person actually employed in research and development. One FTE equals one person-year spent exclusively on R&D.

Data on **persons employed – internal personnel** (in persons and full-time equivalents) since 2016 have included persons employed in a given unit under employment contracts and civil law contracts. Data up to 2015 presented in:

- 1) persons covered only employees under employment contracts,
- 2) full-time equivalents covered employees under employment contracts and civil law contracts as well as persons not employed in a unit performing R&D on the basis of civil law contracts.

Since 2016 persons not employed in a given unit but performing R&D for it under civil law contracts or without remuneration (voluntary work) have been included in **external personnel**.

5. Expenditures on research and development include **intramural expenditures**, including the value of research and development works of a given entity carried out by their own research facilities, regardless of their sources of financing.

Nakłady inwestycyjne na działalność B+R obejmują nakłady poniesione na środki trwałe łącznie z kosztami zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej, niezbędnej do wykonania określonych prac B+R, spełniającej kryteria zaliczania do środków trwałych, lecz do czasu zakończenia tych prac nieujętej w ewidencji środków trwałych. Od 2016 r. zawierają także m.in. nakłady poniesione na wartości niematerialne i prawne oraz oprogramowanie komputerowe, które do 2015 r. zaliczono do nakładów bieżących.

6. Dane o nakładach na działalność badawczą i rozwojową (tabl. 5) prezentuje się w układzie **sektorów instytucjonalnych**, według kryteriów zbieżnych ze stosowanymi w systemie rachunków narodowych. Dodatkowo wyodrębniono sektor szkolnictwa wyższego. Sektory instytucjonalne występują zarówno jako **sektory wykonawcze**, obejmujące krajowe grupy podmiotów prowadzące badania naukowe i prace rozwojowe, wydatkujące środki na tę działalność, jak i **sektory finansujące**, z których środki te pochodzą. Wyróżnia się następujące sektory instytucjonalne:

- 1) **sektor rządowy** – podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych w systemie rachunków narodowych z wyłączeniem publicznych szkół wyższych;
- 2) **sektor przedsiębiorstw** – krajowe podmioty gospodarcze, klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektorów przedsiębiorstw niefinansowych, instytucji finansowych oraz gospodarstw domowych, z wyłączeniem prywatnych szkół wyższych;
- 3) **sektor szkolnictwa wyższego** – krajowe szkoły wyższe: publiczne i prywatne (w tym organizacji wyznaniowych) oraz podległe im instytuty, centra badawcze i kliniki. Od 2016 r. do tego sektora zaliczane są również instytuty PAN oraz instytuty badawcze prowadzące studia doktoranckie;
- 4) **sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych** – krajowe klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektora instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, z wyłączeniem szkół wyższych organizacji wyznaniowych;
- 5) **zagranica** – wyłącznie wśród sektorów finansujących i obejmuje jednostki będące nierezydentami, które dokonują transakcji z jednostkami instytucjonalnymi będącymi rezydentami

Capital R&D expenditures include expenditures on fixed assets together with costs of purchasing or manufacturing research equipment necessary for performing particular R&D projects, meeting the criteria for inclusion in fixed assets, but not included in records of fixed assets until completion of the project. Since 2016 they have included, i.a. expenditures on intangible assets and software which up to 2015 were included in current expenditures.

6. Data on expenditures on research and development (table 5) are presented in a breakdown by **institutional sectors**, on the basis of criteria coinciding with the ones used in the system of national accounts. Additionally, higher education sector was distinguished. Institutional sectors are distinguished as performance sectors covering national groups of entities conducting R&D, spending funds on this activity and financing sectors which provide outlays on research and development. The following institutional sectors can be distinguished:

- 1) **government sector** – entities of government and local self-government institutions sector in the system of national accounts; excluding public higher education institutions;
- 2) **business enterprise sector** – national economic entities classified in the system of national accounts into non-financial corporations, financial corporations or households sector; excluding public higher education institutions;
- 3) **higher education sector** – national higher education institutions and institutes, research centres or clinics supervised by them. Since 2016 this sector has included institutes of the Polish Academy of Sciences and research institutes offering doctoral studies;
- 4) **private non-profit sector** – entities classified in the system of national accounts into non-profit institutions serving households; excluding ecclesiastical academies;
- 5) **abroad** – only distinguished among financing sectors and covers non-resident units carrying out transactions with resident institutional units or units which have other economic connec-

lub mającymi inne powiązania gospodarcze z rezydentami. Włączone są tu instytucje i organy Unii Europejskiej oraz organizacje międzynarodowe i ponadnarodowe.

7. W tablicach działu wyodrębniono sześć podstawowych dziedzin nauk zgodnie z Klasyfikacją Dziedzin Nauki i Techniki OECD, tj. nauki: przyrodnicze, inżynierskie i techniczne, medyczne i nauki o zdrowiu, rolnicze i weterynaryjne, społeczne oraz humanistyczne łącznie ze sztuką.

8. Działalność innowacyjna obejmuje całość działań naukowych, technicznych, organizacyjnych, finansowych i handlowych, które rzeczywiście prowadzą lub mają w zamierzeniu prowadzić do wdrażania innowacji. Niektóre z tych działań same z siebie mają charakter innowacyjny, natomiast inne nie są nowościami, lecz są konieczne do wdrażania innowacji. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczo-rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

9. Nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych obejmują nakłady na: prace badawcze i rozwojowe (B+R) wykonane przez własne zaplecze badawcze przedsiębiorstw, jak również nabyte od innych jednostek, zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych (patenty, wynalazki nieopatentowane, licencje, ujawnienia know-how, znaki towarowe itp.), zakup oprogramowania, nakłady inwestycyjne na środki trwale niezbędne do wprowadzenia innowacji produktowych i procesowych (maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia, środki transportu, budynki, budowle oraz grunty), szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną, marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów oraz pozostałe nakłady poniesione na wprowadzenie innowacji produktowych i procesowych.

10. Innowacja produktowa to wprowadzenie na rynek wyrobu lub usługi, które są nowe lub istotnie ulepszone w zakresie swoich cech lub zastosowań. Zalicza się tu znaczące udoskonalenia pod względem specyfikacji technicznych, komponentów i materiałów, wbudowanego oprogramowania, łatwości obsługi lub innych cech funkcjonalnych.

11. Innowacja procesowa to wdrożenie nowych lub istotnie ulepszonych metod produkcji, dystrybucji i wspierania działalności w zakresie wyrobów i usług.

tions with residents. European Union institutions and bodies as well as international and transnational organisations are included.

7. Six main fields of science were listed in the chapter tables according to Fields of Science and Technology Classification of OECD, i.e. natural sciences, engineering and technology, medical and health sciences, agricultural sciences, social sciences as well as humanities.

8. Innovation activities are all scientific, technological, organisational, financial and commercial actions which actually, or are intended to, lead to the implementation of innovations. Some innovation activities are themselves innovative, others are not novel activities but are necessary for the implementation of innovations. Innovation activities also include R&D that is not directly related to the development of a specific innovation.

9. Expenditures on product and process innovations include expenditures on R&D (intra-mural and extra-mural), acquisition of knowledge from external sources (patents, non-patented inventions, licences, disclosures of know-how, trademarks etc.), acquisition of software, capital expenditures on fixed assets required for introduction of product and process innovations (machinery, technical equipment, tools, transport equipment, buildings constructions and land), personnel training connected with innovation activity, marketing connected with new or significantly improved products and other preparation for the implementation of product and process innovations.

10. A product innovation is the market introduction of a good or service that is new or significantly improved with respect to its characteristics or intended uses. This includes significant improvements in technical specifications, components and materials, incorporated software, user friendliness or other functional characteristics.

11. A process innovation is the implementation of new or significantly improved production or delivery methods and supporting methods in range of goods and services.

12. Wynalazek podlegający opatentowaniu – bez względu na dziedzinę techniki – jest to nowe rozwiązanie, posiadające poziom wynalazczy, tzn. niewynikające dla znawcy w sposób oczywisty ze stanu techniki, nadające się do przemysłowego stosowania.

13. Wzór użytkowy podlegający ochronie jest to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci.

Spółeczeństwo informacyjne

1. Prezentowane informacje opracowano na podstawie uogólnionych wyników badań dotyczących wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych, przeprowadzonych metodą reprezentacyjną według zharmonizowanej metodologii stosowanej w krajach Unii Europejskiej.

2. Dane o **przedsiębiorstwach** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i zaliczanych, według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), do sekcji: przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; budownictwo; handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transport i gospodarka magazynowa; działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacja i komunikacja; działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (z wyłączeniem działalności weterynaryjnej); działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; pozostała działalność usługowa (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i sprzętu komunikacyjnego).

12. A patentable invention – regardless of the field of technology – is any new solution which involves an inventive step, i.e. which for an expert does not obviously result from the state of the art and which is capable of industrial application.

13. A utility model eligible for protection – any new and useful solution of a technical nature affecting shape, construction or permanent assembly of an object.

Information society

1. The information presented has been compiled on the basis of the generalized results of representative surveys on the ICT (Information and Communication Technologies) usage conducted in the European Union according to a harmonized methodology.

2. Data on **enterprises** concern economic entities employing more than 9 persons and included in the sections according to the NACE Rev. 2: manufacturing; electricity, gas, steam and air conditioning supply; water supply, sewerage and waste management and remediation activities; construction; wholesale and retail trade, repair of motor vehicles and motorcycles; transportation and storage; accommodation and food service activities; information and communication; real estate activities; professional, scientific and technical activities (excluding veterinary activities); administrative and support service activities, other service activities (repair of computers and communication equipment).

Nauka i technika

Science and technology

TABL. 1 (199). **PODMIOTY ORAZ PRACUJĄCY W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
ENTITIES AND INTERNAL PERSONNEL IN RESEARCH AND DEVELOPMENT

A. PODMIOTY

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017 ^a	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	162	397	464	502	T O T A L
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	64	79	95	91	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	11	11	11	11	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	6	5	5	5	research institutes
szkoły wyższe	19	20	21	20	higher education institutions
pozostałe	28	43	58	55	others
w tym:					of which:
Przemysł	66	163	187	216	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	64	149	171	199	of which manufacturing
Usługi ^b	96	227	264	273	Services ^b

B. PRACUJĄCY^cINTERNAL PERSONNEL^c

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION	
	ogółem total			pracownicy naukowo-badawczy researchers	technicy i pracownicy równorzędni technicians and equivalent staff	pozostały personel other supporting staff		
	w EPC		in FTE					
O G Ó Ł E M	8862	14476	15068	16839	14207	1958	673	T O T A L
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	7418	9769	8173	8488	6950	1157	381	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	987	1296	1180	1204	838	264	102	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	643	1113	960	1074	404	551	119	research institutes
szkoły wyższe	5666	6838	5414	5494	5028	333	133	higher education institutions
pozostałe	122	523	619	716	680	8,7	27,6	others
w tym:								of which:
Przemysł	410	2333	2806	4020	3245	540	235	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	404	2267	2709	3880	3142	509	228	of which manufacturing
Usługi ^b	8451	12112	12226	12764	10923	1405	435	Services ^b

a Liczba podmiotów według jednostek głównych. b Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U). c W latach 2010 i 2015 – zatrudnieni.

a Number of entities by main units. b Including other kinds of activity (sections G–U). c In 2010 and 2015 – employees.

TABL. 2 (200).

PRACUJĄCY^a W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA

Stan w dniu 31 XII

INTERNAL PERSONNEL^a IN RESEARCH AND DEVELOPMENT BY EDUCATIONAL LEVEL

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z wykształceniem Education					pozosta- łym other
		wyższym higher				innym others	
		z tytułem naukowym profesora with title of professor	ze stopniem naukowym with scientific degree of				
			doktora habilito- wanego habilitated doctor ^b (HD)	doktora doctor (PhD)			
OGÓŁEM	2010	14579	1562	1517	5961	4619	920
TOTAL	2015	20216	1540	2444	6172	8441	1619
	2016	22811	1540	2612	6251	10635	1773
	2017	25157	1527	2798	6367	11994	2471
w tym podmioty wyspecjalizowane bada- wczo		15279	1497	2771	6089	4104	818
of which R&D dedicated entities							
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk		1344	126	209	428	405	176
scientific institutes of the Polish Acad- emy of Sciences							
instytuty badawcze		1357	39	46	231	818	223
research institutes							
szkoły wyższe		11747	1322	2502	5314	2238	371
higher education institutions							
pozostałe		831	10	14	116	643	48
others							
w tym: of which:							
Przemysł		4627	8	#	#	3472	976
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		4474	8	#	#	3337	966
of which manufacturing							
Usługi ^c		20448	1519	2788	6202	8465	1474
Services ^c							

a W latach 2010 i 2015 – zatrudnieni. c Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a In 2010 and 2015 – employees. b The habilitated doctor's degree (HD), which is higher than a doctorate (second doctorate), is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions. c Including other kinds of activity (sections G–U).

TABL. 3 (201). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT
 (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017				
	ogółem grand total				nakłady expenditures			
					bieżące current		inwestycyjne capital expenditures	
	razem total	w tym osobo- we of which labour costs	razem total	w tym maszyny, urządzenia technicz- ne ^b of which machinery, technical equipment ^b				
w mln zł		in mln zł						
OGÓŁEM	1091,4	2118,6	3197,0	2958,0	2243,2	1371,8	714,8	398,0
TOTAL								
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	879,7	1216,0	911,4	1289,8	1134,7	656,0	155,1	111,6
of which R&D dedicated entities								
instytuty naukowe Polskiej Aka- demii Nauk	156,9	234,0	160,6	182,3	163,6	96,5	18,8	#
scientific institutes of the Polish Academy of Sciences								
instytuty badawcze	106,1	137,2	120,0	164,2	#	65,1	#	#
research institutes								
szkoly wyższe	576,4	775,7	513,9	793,5	715,8	411,7	77,7	#
higher education institutions								
pozostałe	40,3	69,2	116,8	149,8	#	82,6	#	#
others								
w tym: of which:								
Przemysł	74,1	588,5	738,4	974,2	664,0	378,6	310,2	216,2
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe . of which manufacturing	73,8	579,8	721,5	945,7	649,6	368,2	296,1	209,2
of which manufacturing								
Usługi ^c	1017,3	1528,6	2454,0	1977,1	1573,7	989,1	403,4	181,8
Services ^c								

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Dotyczy „maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi” oraz „środków transportu”. c Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Internal, excluding depreciation of fixed assets. b Concerns "machinery, technical equipment and tools" as well as "transport equipment". c Including other kinds of activity (sections G–U).

TABL. 4 (202). **NAKLADY NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG
 DZIEDZIN B+R**
**GROSS DOMESTIC EXPENDITURES ON RESEARCH AND DEVELOPMENT
 BY FIELD OF R&D**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	nakłady ^a w mln zł expenditures ^a in mln zł				
OGÓŁEM	1091,4	2118,6	3197,0	2958,0	TOTAL
Nauki przyrodnicze	296,4	565,7	1420,7	767,5	Natural sciences
Nauki inżynierskie i techniczne	476,5	1195,8	1424,4	1590,4	Engineering and technology
Nauki medyczne i nauki o zdrowiu	99,6	145,8	152,3	250,4	Medical and health sciences
Nauki rolnicze i weterynaryjne	77,8	90,4	75,9	104,6	Agricultural and veterinary sciences
Nauki społeczne	57,3	52,1	52,2	133,3	Social sciences
Nauki humanistyczne i sztuki	83,8	68,7	71,5	111,8	Humanities and the arts

a Wewnętrzne, w cenach bieżących, bez amortyzacji środków trwałych.

a Internal, in current prices, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 5 (203). **NAKŁADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG SEKTORÓW INSTYTUCJONALNYCH (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY INSTITUTIONAL SECTOR (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
O G Ó Ł E M	1091,4	2118,6	3197,0	2958,0	T O T A L
sektor:					sector:
Rządowy	758,7	878,9	768,6	1083,1	Government
Przedsiębiorstw	200,9	869,6	2232,6	1650,2	Business enterprise
Szkolnictwa wyższego	#	51,5	43,8	104,4	Higher education
Prywatnych instytucji niekomercyjnych	#	2,2	1,2	10,0	Private non-profit
Zagranica	#	316,3	150,7	110,3	Abroad

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.
a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 6 (204). **NAKŁADY BIEŻĄCE^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG RODZAJÓW BADAŃ (ceny bieżące)**
CURRENT EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY TYPE OF ACTIVITY (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Badania Research		Prace rozwojowe Experimental development	SPECIFICATION	
		podstawowe basic	stosowane applied			
		w mln zł				in mln zł
O G Ó Ł E M	2010	801,4	421,8	108,7	270,8	T O T A L
	2015	1543,1	514,0	283,7	745,4	
	2016	2727,6	549,3	239,1	1939,2	
	2017	2243,2	801,0	302,1	1140,0	
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo		1134,7	755,0	137,4	242,3	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk		163,6	144,3	10,9	8,4	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze		121,4	21,1	34,6	65,7	research institutes
szkoły wyższe		715,8	581,1	88,2	46,5	higher education institutions
pozostałe		133,9	8,5	3,7	121,7	others
w tym:						of which:
Przemysł		664,0	26,2	106,1	531,7	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe ..		649,6	26,1	104,0	519,4	of which manufacturing
Usługi ^b		1573,7	774,8	191,5	607,5	Services ^b

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).
a Internal, excluding depreciation of fixed assets. b Including other kinds of activity (sections G-U).

TABL. 7 (205). **STOPIEŃ ZUŻYCIA APARATURY NAUKOWO-BADAWCZEJ W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**

Stan w dniu 31 XII

DEGREE OF CONSUMPTION OF RESEARCH EQUIPMENT IN RESEARCH AND DEVELOPMENT

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w %		in %		
OGÓŁEM	72,4	73,1	74,3	81,9	TOTAL
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	73,2	74,4	80,7	86,0	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	77,3	86,6	90,6	96,8	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	68,7	88,3	89,5	92,0	research institutes
szkoly wyższe	73,3	69,1	77,8	83,8	higher education institutions
pozostałe	76,7	85,9	38,5	32,5	others
w tym:					of which:
Przemysł	40,6	59,8	35,3	52,0	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	40,6	59,8	35,2	52,4	of which manufacturing
Usługi ^a	73,1	74,3	80,5	85,4	Services ^a

a Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Including other kinds of activity (sections G–U).

TABL. 8 (206). **UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH LUB ISTOTNIE ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH NETTO ZE SPRZEDAŻY W PRZEMYSŁE^a W 2017 R.**

SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR SIGNIFICANTLY IMPROVED PRODUCTS IN NET REVENUES FROM SALES IN INDUSTRY^a IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Produkty – w % – wprowadzone na rynek w latach 2015–2017 Products – in % – introduced into the market during 2015–2017			
	ogółem total	z tego of which		w tym eksport ogółem of which total export
		nowe lub istotnie ulepszone dla rynku new or significantly improved for the market	nowe lub istotnie ulepszone tylko dla przedsiębiorstwa new or significantly improved only for the enterprise	
OGÓŁEM	10,8	3,9	6,9	7,1
TOTAL				
sektor publiczny	4,7	1,9	2,8	1,7
public sector				
sektor prywatny	11,2	4,0	7,2	7,5
private sector				
W tym przetwórstwo przemysłowe	13,9	5,0	8,9	9,2
Of which manufacturing				
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych	5,0	3,8	1,2	0,9
Manufacture of food products				

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta, dotyczy produktów wprowadzonych na rynek w latach 2015–2017.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices, applies to products introduced into the market during 2015–2017.

TABL. 8 (206).

**UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH
LUB ISTOTNIE ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH NETTO ZE SPRZEDAŻY
W PRZEMYSŁE^a W 2017 R. (dok.)**

 SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR SIGNIFICANTLY
IMPROVED PRODUCTS IN NET REVENUES FROM SALES IN INDUSTRY^a
IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Produkty – w % – wprowadzone na rynek w latach 2015–2017 Products – in % – introduced into the market during 2015–2017			
	ogółem total	z tego of which		w tym eksport ogółem of which total export
		nowe lub istotnie ulepszone dla rynku new or significant- ly improved for the market	nowe lub istotnie ulepszone tylko dla przedsiębior- stwa new or significant- ly improved only for the enterprise	
W tym przetwórstwo przemysłowe (dok.) Of which manufacturing (cont.)				
w tym (dok.): of which (cont.):				
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	6,8	3,4	3,4	2,8
Manufacture of chemicals and chemical products				
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	12,5	5,7	6,8	5,0
Manufacture of rubber and plastic products				
Produkcja wyrobów z pozostałych mineral- nych surowców niemetalicznych	8,4	0,4	7,9	4,7
Manufacture of other non-metallic mineral products				
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	4,0	1,2	2,8	1,8
Manufacture of metal products ^Δ				
Produkcja urządzeń elektrycznych	13,4	11,0	2,4	7,6
Manufacture of electrical equipment				
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	10,9	5,3	5,6	2,2
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.				
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	41,1	7,4	34,0	38,8
Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers				

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta, dotyczy produktów wprowadzonych na rynek w latach 2015–2017.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices, applies to products introduced into the market during 2015–2017.

TABL. 9 (207). **PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG RODZAJÓW WPROWADZONYCH INNOWACJI W LATACH 2015–2017**
INNOVATIVE ENTERPRISES IN INDUSTRY^a BY TYPE OF INTRODUCED INNOVATION DURING 2015–2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesowe w % ogółu przedsiębiorstw w latach 2015–2017 Industrial enterprises, which introduced product or process innovation in % of total enterprises during 2015–2017			
	ogółem grand total	nowe lub istotnie ulepszone produkty new or significantly improved products		nowe lub istotnie ulepszone procesy new or significantly improved processes
		razem total	w tym nowe dla rynku of which new to the market	
OGÓŁEM TOTAL	42,7	31,8	16,2	36,0
sektor publiczny public sector	25,5	9,1	1,8	25,5
sektor prywatny private sector	44,2	33,8	17,4	36,9
W tym przetwórstwo przemysłowe Of which manufacturing	45,4	35,4	18,2	37,7
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products	35,8	26,4	17,0	31,1
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych Manufacture of chemicals and chemical products	85,0	60,0	40,0	65,0
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw szucznych Manufacture of rubber and plastic products	48,1	38,9	20,4	37,0
Produkcja wyrobów z pozostałych mineral- nych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	54,8	45,2	25,8	48,4
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	45,5	29,3	12,1	40,4
Produkcja urządzeń elektrycznych Manufacture of electrical equipment	56,7	73,7	64,3	50,0
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	56,4	48,7	28,2	46,2
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	62,5	62,5	18,8	62,5
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń Repair and installation of machinery and equipment	16,1	16,1	16,1	12,9

^a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a For product and process innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 10 (208). **NAKLĄDY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYŚLE^a**
(ceny bieżące)
 EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym nakłady		Of which expenditures				
		na działalność badawczą i rozwojową ^b on research and develop- ment activity ^b	na zakup on the acquisition		oprogramowania of the software	inwestycyjne na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu ^c capital on the acquisi- tion of machinery, technical equipment, tools and transport equipment ^c	na szkole- nie perso- nelu zwią- zane z działalno- ścią innowacyj- ną on staff training connected with innovation activity	na marke- ting doty- czący nowych lub istotnie ulepszo- nych produktów on the marketing for new or significantly improved products
			wiedzę ze źródeł zew- nętrnych (gotowej technologii w postaci dokumenta- cji i praw) of know- ledge from external sources (complete technology in the form of docu- mentation and rights)					
		w tys. zł		in thous. zł				
OGÓŁEM 2010	1007622	219492	4632	20761	449391	5618	19991	
TOTAL								
2015	1872893	616383	2419	37496	909988	13973	17739	
2016	2527674	725515	4211	#	1351229	#	15977	
2017	2167130	921273	5172	#	889425	2334	18079	
W tym przetwórstwo prze- mysłowe	2035123	904158	5088	#	868754	2267	17854	
Of which manufacturing								
w tym: of which:								
Produkcja artykułów spożyw- czych	203757	17463	#	#	67177	53	#	
Manufacture of food products								
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	285373	27172	#	#	#	26	1443	
Manufacture of chemicals and chemical products								
Produkcja wyrobów z metali ^Δ .. Manufacture of metal products ^Δ	92348	26687	#	#	57621	203	1090	
Produkcja urządzeń elektrycz- nych	116139	81542	#	#	30993	#	556	
Manufacture of electrical equipment								
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ .. Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	52088	12393	#	#	25944	535	1683	

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Nakłady wewnętrzne i zewnętrzne. c Dane łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem.

a For product and process innovations; data concern entities employing more than 49 persons. b Internal and external expenditures. c Including instruments, movables and endowments.

TABL. 11 (209). **NAKLADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)**
 EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY^a BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Środki Funds			
			własne own	pozyskane z zagranicy (bezzwrotne) received from abroad (not repayable)	kredyty bankowe bank credits	pozostałe ^b others ^b
OGÓŁEM	2010	1007622	753961	107614	113626	32421
TOTAL	2015	1872893	1563588	109020	#	#
	2016	2527674	2370515	23466	30452	90877
	2017	2167130	1606788	37440	297416	225486
W tym przetwórstwo przemysłowe		2035123	1525435	37410	#	175396
Of which manufacturing						
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych		203757	167042	#	#	#
Manufacture of food products						
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych ...		285373	177965	#	#	#
Manufacture of chemicals and chemical products						
Produkcja wyrobów z metali ^A		92348	59227	2161	#	#
Manufacture of metal products ^A						
Produkcja maszyn i urządzeń ^A		52088	43924	3405	#	-
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.						

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Na pozostałe nakłady składają się: nakłady budżetowe, nakłady pochodzące z funduszy kapitału ryzyka i pozostałe środki.

a For product and process innovations; data concern entities employing more than 49 persons. b The others consist of: budget funds, funds from venture capital and other resources.

TABL. 12 (210). **WYNAŁAZKI I WZORY UŻYTKOWE KRAJOWE^a**
 RESIDENT INVENTIONS AND UTILITY MODELS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wynalazki:					Inventions:
zgłoszone.....	310	530	399	385	patent applications
udzielone patenty.....	164	251	351	327	patents granted
Wzory użytkowe:					Utility models:
zgłoszone.....	74	101	114	110	utility model applications
udzielone prawa ochronne.....	52	66	84	73	rights of protection granted

a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.
 Źródło: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

S o u r c e: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

TABL. 13 (211). **POLSKA AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE**
THE POLISH ACADEMY OF ARTS AND SCIENCES IN KRAKÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Członkowie ogółem^a	481	493	489	492	Total members^a
Krajowi	302	306	306	308	National
czynni	149	148	140	140	active
korespondenci	153	158	166	168	corresponding
Zagraniczni	177	186	183	184	Foreign
Honorowi	2	1	–	–	Honorary
Z ogółem w działach nauk^b:					Of total in the field of^b:
filologicznych	92	82	89	94	philologies
historyczno-filozoficznych	91	95	94	86	history and philosophy
matematyczno-fizyczno-chemicznych ..	90	91	91	92	mathematics, physics and chemistry
przyrodniczych	91	97	92	93	natural sciences
lekarskich	87	98	96	98	medical sciences
twórczości artystycznej	28	29	27	29	creative activity
Komisje naukowe:					Scientific commissions:
Jednostki organizacyjne	28	34	37	38	Organizational units
Posiedzenia naukowe i sesje	216	210	225	229	Scientific sittings and sessions
Działalność wydawnicza – tytuły	61	50	52	40	Publishing activity – titles

a Stan w dniu 31 XII. b W podziale na działy nie uwzględniono członków honorowych.

Ź r ó d ł o: dane Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie.

a As of 31 XII. b In the division into departments honorary members are not included.

S o u r c e: data of the Polish Academy of Arts and Sciences in Kraków.

TABL. 14 (212). **POLSKA AKADEMIA NAUK**
Oddział w Krakowie
THE POLISH ACADEMY OF SCIENCES
Department in Kraków

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Członkowie ogółem^a	57	53	58	54	Total members^a
rzeczywiści	37	32	33	30	full
korespondenci	20	21	25	24	corresponding
Z ogółem w działach nauk:					Of total in the field of:
humanistycznych i społecznych	6	5	7	7	humanistic and social sciences
biologicznych i rolniczych	10	13	13	13	biology and agricultural
nauk ścisłych o ziemi	–	14	14	12	mathematics, physics and chemistry
technicznych	6	11	13	12	technical sciences
medycznych	10	10	11	10	medical sciences
Komisje naukowe i ośrodki:					Scientific commissions and centres:
Jednostki organizacyjne	33	30	30	30	Organizational units
Członkowie	1089	982	1000	999	Members
Posiedzenia naukowe i sesje	138	135	134	133	Scientific sittings and sessions
Działalność wydawnicza – tytuły	12	13	9	11	Publishing activity – titles

a Stan w dniu 31 XII.

Ź r ó d ł o: dane Polskiej Akademii Nauk Oddział w Krakowie.

a As of 31 XII.

S o u r c e: data of the Polish Academy of Sciences Department in Kraków.

Społeczeństwo informacyjne

Information society

TABL. 15 (213). **PRZEDSIĘBIORSTWA^a WYKORZYSTUJĄCE WYBRANE TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-TELEKOMUNIKACYJNE**
ENTERPRISES^a USING SELECTED INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Komputery ^b	97,4	91,4	94,4	94,9	Computers ^b
Dostęp do Internetu	95,7	90,8	93,2	93,4	Internet access
Dostęp do Internetu przez łącze szerokopasmowe ^c	68,0	90,8	93,2	93,4	Internet access via broadband connection ^c
w tym mobilne łącze szeroko pasmowe	19,0	58,1	67,8	64,6	of which mobile broadband connection
Własna strona internetowa	66,8	62,8	68,4	67,7	Own Website
Media społecznościowe ^d	21,9	26,1	28,8	Social media ^d

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; w 2010 r. stan w styczniu. b Stacjonarne i przenośne, np. laptopy (notebooki); w latach 2015–2017 również smartfony i nettopy; dane nie obejmują komputerów zintegrowanych z innymi urządzeniami na jednej płycie montażowej, komputerów służących do sterowania i regulacji procesów technologicznych. c Obejmuje także mobilne łącze w technologii 3G. d Serwisy społecznościowe, blogi, strony umożliwiające udostępnianie multimediów i narzędzi wymiany informacji Wiki.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; in 2010 as of January. b Desktop and portable computers e.g. laptops (notebooks); in 2015–2017 also smartphones and nettops; data do not include computers integrated to other machines or devices on the same assembly board, computers used for the control and regulation of technological processes. c Includes mobile connection via 3G technology. d Social networks, blogs, multimedia content sharing websites, Wiki based knowledge sharing tools.

TABL. 16 (214). **CELE WYKORZYSTANIA INTERNETU W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
PURPOSE OF USING THE INTERNET BY ENTERPRISES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa wykorzystujące Internet w kontaktach z administracją publiczną ^b	88,0	90,3	92,9	93,4	Enterprises using the Internet in their contacts with public administration ^b
Przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż przez sieci komputerowe .	7,9	12,9	13,3	11,3	Enterprises which received orders via computer networks
Przedsiębiorstwa dokonujące zakupów przez sieci komputerowe	14,8	18,8	33,1	31,0	Enterprises which sent orders via computer networks

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; w 2010 r. stan w styczniu. b Przedsiębiorstwa wykorzystują Internet głównie w celu: pozyskiwania informacji, pobierania i odsyłania wypełnionych formularzy, obsługi procedur administracyjnych oraz składania ofert dotyczących zamówień publicznych.

a Data concern enterprises with more than 9 persons employed; in 2010 as of January. b Enterprises use the Internet mainly for: obtaining information, downloading and returning filled in forms, treating an administrative procedure, submitting a proposal in a public electronic tender system.

DZIAŁ XIV CENY

Uwagi ogólne

1. Podstawę do opracowania **wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych** stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług.

Wskaźniki cen obliczono przy przyjęciu systemu wag opracowanego na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego i wydatków na ubezpieczenie na życie) poszczególnych grup gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych z roku poprzedzającego rok badany, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych.

Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu zaadaptowanej na potrzeby zharmonizowanych wskaźników cen konsumpcyjnych (CICOP/HICP).

2. Informacje o **cenach detalicznych** są wynikiem badania cen prowadzonego w zakresie:

- towarów i usług konsumpcyjnych,
- towarów i usług niekonsumpcyjnych nabywanych przez ludność na cele produkcyjno-inwestycyjne związane głównie z rolnictwem.

Źródłem informacji o cenach detalicznych towarów i usług są notowania cen dokonywane przez ankierów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania.

Ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach, z wyjątkiem cen niektórych artykułów, które obliczono jako średnie ważone współczynnikami wyrażającymi udział zakupów dokonywanych przez ludność w poszczególnych miesiącach.

3. Dane o **cenach skupu** dotyczą przeciętnych rocznych cen (obliczonych jako iloraz wartości i ilości poszczególnych produktów) płaconych przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od producentów rolnych.

4. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są notowania cen dokonane przez stałych ankierów na celowo wytypowanych targowiskach. Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

CHAPTER XIV PRICES

General notes

1. The basis for compiling the **price indices of consumer goods and services** is price observation of representatives of goods and services.

The consumer price indices have been calculated applying the weights system based on the structure of expenditure (excluding own consumption and expenditures on life insurance) of particular groups of households on purchasing consumer goods and services from the year preceding the surveyed year, derived from the household budget survey.

The grouping of consumer goods and services is presented on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose adapted to the needs of the Harmonized Indices of Consumer Prices (COICOP/HICP).

2. Information about **retail prices** comes from the following price surveys:

- consumer goods and services,
- non-consumer goods and services purchased by population for production and investment purposes, connected mainly with agriculture.

The sources of information on retail prices of goods and services are quotations conducted by price collectors in selected sales outlets, in selected price survey regions.

Annual prices have been calculated as the arithmetic means of the average monthly prices apart from annual prices of selected goods which have been compiled as the means weighted by shares of purchases made by population in particular months.

3. Data on **procurement prices** concern average annual prices (computed as a quotient of value and quantity of each product) paid by economic entities purchasing agricultural products directly from agricultural producers.

4. The information on **prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces** comes from price quotations of agricultural products, provided by a network of interviewers collecting it on selected marketplaces. Average annual prices were calculated as arithmetic mean of average monthly prices.

TABL. 1 (215). **WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH**
PRICE INDICES OF CONSUMER GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	rok poprzedni = 100 previous year = 100				
O G Ó Ł E M	102,6	99,2	99,6	102,1	T O T A L
w tym:					of which:
Żywność i napoje bezalkoholowe ..	102,9	98,6	101,2	103,8	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	104,8	101,3	101,0	99,9	Alcoholic beverages, tobacco
Odzież i obuwie	95,4	95,8	97,4	96,8	Clothing and footwear
Mieszkanie	103,4	100,6	99,0	101,8	Dwelling
Zdrowie	102,3	102,0	99,6	102,3	Health
Transport	106,2	90,9	95,6	104,6	Transport
Rekreacja i kultura	101,2	101,3	98,6	101,7	Recreation and culture
Edukacja	101,9	100,5	99,5	100,1	Education

TABL. 2 (216). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG**
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ryż – za 1 kg	4,08	3,62	3,72	3,67	Rice – per kg
Chleb pszenno-żytni – za 0,5 kg ..	2,01	2,29	2,30	2,27	Wheat-rye bread – per 0,5 kg
Makaron jajeczny – za 400 g	4,06	3,97	3,99	3,75	Egg pasta – per 400 g
Mąka pszenna – za 1 kg	1,87	2,50	2,53	2,47	Wheat flour – per kg
Mięso wołowe z kością (rostbef) – za 1 kg	19,45	25,27	26,18	27,08	Beef meat, bone-in (roast beef) – per kg
Mięso wieprzowe bez kości (schab środkowy) – za 1 kg ^a	13,47	13,61	14,03	17,76	Pork meat, boneless (centre loin) – per kg ^a
Kurczęta patroszone – za 1 kg	6,46	7,02	6,94	7,10	Disembowelled chicken – per kg
Szynka wieprzowa gotowana – za 1 kg	20,89	23,18	24,75	25,55	Pork ham, boiled – per kg
Kielbasa wędzona – za 1 kg	13,39	14,89	14,72	15,75	Smoked sausage – per kg
Filety z morszczuka mrożone – za 1 kg	18,36	22,33	22,93	24,12	Fillets of hake, frozen – per kg
Karp świeży – za 1 kg	13,47	14,90	14,45	16,13	Fresh carp – per kg
Śledź solony odgłowiony – za 1 kg	10,46	12,57	12,50	13,28	Salted herring, headless – per kg
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3–3,5%, sterylizowane – za 1 l	2,68	2,83	2,68	2,73	Cows' milk, fat content 3–3,5%, sterilized – per l

a W latach 2010–2016 mięso wieprzowe z kością (schab środkowy) – za 1 kg.

a In 2010–2016 pork meat, bone-in (centre loin) – per kg.

TABLE 2 (216). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG (cd.)**
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ser twarogowy półtłusty – za 1 kg..	12,00	13,05	13,17	13,28	Semi-fat cottage cheese – per kg
Ser dojrzewający – za 1 kg	17,35	18,50	18,36	21,88	Ripening cheese – per kg
Jaja kurze świeże – za 1 szt.	0,45	0,47	0,48	0,53	Hen eggs, fresh – per piece
Masło świeże o zawartości tłuszczu ok. 82,5% – za 200 g	4,08	4,28	4,19	5,82	Fresh butter, fat content about 82,5% – per 200 g
Olej rzepakowy produkcji krajowej – za 1 l	6,18	5,99	5,89	6,31	Rape-oil, domestic production – per l
Pomarańcze ^b – za 1 kg	5,99	5,20	5,44	5,82	Oranges ^b – per kg
Jabłka ^b – za 1 kg	2,63	2,43	2,41	2,89	Apples ^b – per kg
Buraki ^b – za 1 kg	1,63	1,51	1,59	1,47	Beetroots ^b – per kg
Marchew ^b – za 1 kg	1,81	2,27	1,99	1,54	Carrots ^b – per kg
Ziemniaki ^b – za 1 kg	1,34	1,00	1,17	1,17	Potatoes ^b – per kg
Cukier biały kryształ – za 1 kg	2,69	2,31	2,94	3,07	White sugar, crystallized – per kg
Kawa naturalna mielona – za 250 g	6,26	6,84	6,98	7,34	Natural coffee ground – per 250 g
Herbata czarna liściasta – za 100 g	3,44	4,51	4,83	4,92	Black tea, leaf – per 100 g
Wódka czysta 40% – za 0,5 l	19,55	25,58 ^c	24,91 ^c	24,71 ^c	Pure vodka 40% – per 0,5 l
Papierosy – za 20 szt.	9,28	12,92	13,41	13,69	Cigarettes – per 20 pcs
Garnitur męski 2-częściowy, z tkaniny z udziałem wełny – za 1 kpl	384,00	725,85 ^c	714,16	683,27	Men's suit, fabric of wool – per set
Półbuty męskie skórzane, na podszewie nieskórzanej – za 1 parę	159,06	196,25	200,97	219,78	Men's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Półbuty damskie skórzane, na podszewie nieskórzanej – za 1 parę	150,68	190,10	191,52	189,64	Women's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Podzelowanie obuwia męskiego – za 1 parę	31,38	36,04	37,45	43,49	Resoling men's shoes – per pair
Zimna woda z miejskiej sieci wodociągowej – za 1 m ³	3,16	4,02	4,10	4,23	Cold water by municipal water-system – per m ³
Energia elektryczna dla gospodarstw domowych (taryfa całodobowa) ^d – za 1 kWh	0,58	0,62	0,60	0,61	Electricity for households (all-day tariff) ^d – per kWh
Gaz ziemny, wysokometanowy z sieci, dla gospodarstw domowych ^{de} – za 1 kWh	2,49	0,24	0,22	0,21	Natural net-gas, high-methanated for households ^{de} – per kWh
Węgiel kamienny – za 1 t	713,45	793,61	793,18	847,40	Hard coal – per t
Ciepła woda – za 1 m ³	17,53	23,16	23,91	24,04	Hot water – per m ³
Centralne ogrzewanie lokali mieszkalnych – za 1 m ² p u	3,19	3,64	3,63	3,59	Heating of dwellings – per m ² of useful floor area

b Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku. c Z uwagi na zmianę reprezentanta objętego badaniem cen dane nie w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie. d Łącznie z opłatami stałymi i zmiennymi. e W latach 2010 i 2015 – za 1 m³.

b Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year. c Due to the changes of representative item covered by the price survey data not fully comparable to those published in the previous Yearbook. d Including standing and variable charges. e In 2010 and 2015 – per 1 m³.

TABL. 2 (216). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG (dok.)**
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Chłodziarko-zamrażarka typu domowego, poj. ok. 340 l ^f	1200	1078	1099	1643	Fridge-freezer, capacity about 340 l ^f
Pralka automatyczna typu domowego, na 5–7 kg suchej bielizny ^g	1169	1163	1197	1231	Automatic washing machine, dry-lined capacity not exceeding 5–7 kg ^g
Odkurzacze typu domowego	360,14	390,88	362,38	356,11	Vacuum cleaner
Żelazko z nawilżaczem	162,70	182,10	183,62	197,01	Iron with duschsystem
Proszek do prania ^h – za 300 g	4,46	5,46	5,43	5,32	Washing powder ^h – per 300 g
Benzyna silnikowa bezołowiowa, 95-oktanowa – za 1 l	4,59	4,63	4,34	4,60	Unleaded 95 octane motor petrol – per l
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim, jednorazowy	2,20	2,98	2,89	2,75	Regular ticket for travelling by intra-urban bus
Przejazd taksówką osobową, taryfa dzienna – za 5 km	17,33	17,56	17,54	17,57	Taxi daily fare – for 5 km distance
Bilet normalny do kina	14,93	16,83	17,57	18,59	Regular cinema ticket
Ondulacja na zimno włosów damskich	60,55	72,47	73,56	75,33	Women's cold wave
Ciągnik rolniczy	78656	175890	175890	179218	Farm tractor
Kopaczka do ziemniaków ciągnikowa, zawieszana	11658	15821	15805	16635	Mounted tractor potato digger
Mocznik nawozowy 46% N – za 25 kg	36,78	46,51	42,47	41,28	Urea, nutritive content 46% N – per 25 kg
Przemiał pszenicy – za 1 dt	19,71	26,44	25,64	26,00	Grinding of wheat – per dt

^f W latach 2010 i 2015 – pojemność ok. 300 l. ^g W 2010 r. na 5 kg suchej bielizny. ^h W 2010 r. za 400 g; w 2015 r. za 280 g.

^f In 2010 and 2015 – capacity about 300 l. ^g In 2010 – dry-lined capacity not exceeding 5 kg. ^h In 2010 – per 400 g; in 2015 – per 280 g.

TABL. 3 (217). **PRZECIĘTNE CENY SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ziarno zbóż konsumpcyjnych i paszowych – za 1 dt:					Cereal grain consumer and for feeds – per dt:
pszenicy	56,83	63,42	58,30	63,96	wheat
żyta	43,46	50,61	47,27	49,47	rye
jęczmienia	45,98	54,91	54,38	58,20	barley
owsa i mieszanek zbożowych	47,38	42,47	45,00	46,88	oats and cereal mixed
pszenżyta	47,50	50,71	51,24	55,64	triticale
Ziemniaki – za 1 dt	74,16	49,10	56,33	57,90	Potatoes – per dt
w tym jadalne (bez wczesnych) ..	71,54	44,43	46,97	54,88	of which edible (excluding early kinds)

TABL. 3 (217). PRZECIĘTNE CENY SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH (dok.)
AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS
 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Buraki cukrowe – za 1 dt.....	10,69	9,80	11,36	7,26	Sugar beets – per dt
Rzepak i rzepik przemysłowy – za 1 dt	133,47	147,75	163,66	157,59	Industrial rape and agrimony – per dt
Liście tytoniu – za 1 dt	450,64	678,13	600,23	563,58	Raw tobacco – per dt
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					Animals for slaughter – per kg:
bydło (bez cieląt).....	4,90	6,32	6,16	6,54	cattle (excluding calves)
cielęta	9,88	10,91	11,85	11,94	calves
trzoda chlewna	3,92	4,19	4,51	5,06	pigs
Mleko krowie – za 1 l	0,93	1,08	1,03	1,24	Cows' milk – per l
Jaja kurze konsumpcyjne – za 1 szt.	0,20	0,24	0,22	0,30	Consumer hen eggs – per piece

TABL. 4 (218). PRZECIĘTNE CENY UZYSKIWANE PRZEZ ROLNIKÓW NA TARGOWISKACH
AVERAGE MARKETPLACE PRICES RECEIVED BY FARMERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ziarno zbóż – za 1 dt:					Cereal grain – per dt:
pszenicy.....	68,21	77,04	75,38	76,24	wheat
żyta	58,78	71,15	67,41	70,69	rye
jęczmienia.....	61,47	73,04	70,06	72,75	barley
owsa	57,54	66,99	64,23	67,51	oats
pszenżyta	62,44	74,16	70,01	70,59	triticale
Ziemniaki (bez jadalnych wcze- snych) – za 1 dt	101,41	74,51	85,70	79,55	Potatoes (excluding edible early kinds) – per dt
Zwierzęta gospodarskie – za 1 szt:					Livestock – per head:
krowa dojna	2255	2629	2907	2993	dairy cow
jałówka 1-rocza	1578	2030	1953	2091	one-year heifer
prosię na chów	144,43	172,19	180,14	218,27	piglet
koń roboczy	4621	6167	5983	6167	farm horse
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					Animals for slaughter – per kg:
cielęta	8,48	10,20	10,11	10,22	calves
trzoda chlewna	4,07	4,81	4,64	5,18	pigs
Jaja kurze – za 1 szt.	0,58	0,75	0,79	0,82	Hen eggs – per piece

DZIAŁ XV ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO

Uwagi ogólne

Rolnictwo

1. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007, do której są zaliczane.

2. **Gospodarstwo rolne** to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i **prowadząca działalność rolniczą**.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

Gospodarstwa indywidualne obejmują:

- 1) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych,
- 2) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolną (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej – określonej odpowiednimi progami – skali, w tym działy specjalne produkcji rolnej.

Do działalności rolniczej zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, danielę) i pszczoł, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

3. Zgodnie z definicjami w ust. 2, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

CHAPTER XV AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY

General notes

Agriculture

1. The presented information was compiled using the **kind-of-activity method** and concerns agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the sections of the NACE Rev. 2 in which they are included.

2. **An agricultural holding** is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which **conducts agricultural activity**.

Private farm is understood as an agricultural holding used by a natural person.

Private farms include:

- 1) holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land,
- 2) holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting agricultural production (crop and animal output) of significant – determined by the appropriate thresholds – scale, of which special branches of agricultural activities.

An agricultural activity includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining agricultural land in accordance with cultivation principles with respects for environment protection requirements (according to the norms).

3. According to the definitions in item 2, since 2010 agricultural surveys have not included owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds).

4. Powierzchnia użytków rolnych obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej i użytków rolnych pozostałych.

Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej – utrzymywane zgodnie z normami spełniającymi wymogi Ustawy z dnia 5 II 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1551) – prezentuje się w podziale na: powierzchnię pod zasiewami, grunty ugorowane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe.

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem powierzchni upraw zaliczanych od 2010 r. do upraw trwałych, a także powierzchni ogrodów przydomowych i upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny.

Dane o powierzchni i produkcji warzyw oraz truskawek uwzględniają ich uprawę w ogrodach przydomowych. Od 2013 r. dane dotyczące truskawek obejmują także uprawy ekologiczne.

Od 2014 r. powierzchnie upraw warzywniczych, sadowniczych oraz truskawek są szacowane wyłącznie według położenia gruntów.

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

Uprawy trwałe to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkółek (**sady**), szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Ogrody przydomowe to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozapatrzenie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

4. The agricultural land area including area of agricultural land in a good agricultural condition and other agricultural land.

Agricultural land in a good agricultural condition – maintained in accordance with norms meeting requirements of the Law of 5 II 2015 on payments under direct support schemes (uniform text Journal of Laws item 1551) – is presented on the basis of a division into sown area, fallow land, permanent crops (including orchards), kitchen gardens, permanent meadows and permanent pastures.

Other agricultural land is agricultural land which is not used and maintained in a good condition.

Sown area is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding, except for the area of crops which since 2010 were included to permanent crops, as well as the area of kitchen gardens and crop area intended for ploughing, cultivated as major crops.

Data on the area and production of vegetables and strawberries, include their cultivation in the kitchen gardens. Since 2013 data on strawberries include also organic cultivation of this species.

Since 2014 the area of vegetables, fruit and strawberries have been estimated only by the field location.

Fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements, as well as the crop area intended for ploughing of plants cultivated as major crops (green fertilizers).

Permanent crops stand for the total plantation area of fruit-bearing trees and shrubs, and their nurseries (**orchards**), nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, as well as other permanent crops, of which wicker, fruit-bearing trees and shrubs grown outside plantations, as well as other permanent crops cultivated under covers.

Kitchen gardens stand for the area of crops which mainly serve as self-supplies. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of kitchen gardens.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

5. Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu oraz na targowiskach.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane nie uwzględniają płatności uzupełniających do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

6. Przy ustalaniu produkcji rolniczej w cenach stałych przyjęto średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego, np. dla 2016 r. – z lat 2015 i 2016.

7. Dane o **produkcji, plonach i skupie** zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna. Dane dotyczące **zbóż** obejmują: zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i inne zbożowe. Dane dotyczące **zbóż podstawowych**, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują mieszanek zbożowych.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób oraz pozostałe) i pastewne (wyka, łubin, bobik oraz pozostałe, np. peluszką, mieszanki strączkowe).

5. Gross agricultural output includes:

- 1) **crop output**, i.e., raw (not processed) products of plant origin (harvests for a given year);
- 2) **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed products of animal origin as well as the increase in farm animal stocks (livestock - the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories products of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centres and on marketplaces.

Presented data on agricultural output (gross, final and market) do not take into account supplementary crop area payments (among others: hop, tobacco, cereals, oilseeds crops, pulses and plants intended for seeds and feed).

6. The average national current prices for the year preceding the surveyed year were assumed in calculating agricultural output in constant prices (for market sales – prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruit, for which the average prices for two consecutive years, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the survey year, e.g. for 2016 – the prices from 2015 and 2016, are assumed.

7. Data regarding the **production, yields and procurement** of pulses and oil-bearing plants as well as cereals concern grain. Data concerning **cereals** include: basic cereals, cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. Data regarding **basic cereals**, i.e. wheat, rye, barley, oats and triticale, unless otherwise indicated, do not include cereal mixed.

Pulses for grain include: edible pulses (peas, beans, broad beans and others) and feed pulses (vetch, lupine, field beans and others, e.g. field peas, pulses mixed).

Do upraw **przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorja).

Uprawy **pastewne** obejmują: strączkowe pastewne, motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastwana, kapusta pastwana, rzepa itp.) oraz kukurydzę na zielonkę.

8. Dane o produkcji **żywca rzeźnego** obejmują: skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

9. Dane o **ciągnikach rolniczych** dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

10. Skup produktów rolnych dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

11. Dane o **atestowanych gospodarstwach ekologicznych** zostały opracowane na podstawie wykazów producentów przekazanych przez upoważnione jednostki certyfikujące Głównemu Inspektorowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, zgodnie z art. 9 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. Nr 116, poz. 975).

12. Dane o użytkowaniu gruntów, powierzchni zasiewów, zbiorach i plonach ziemiopłodów, zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej oraz o ciągnikach opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, wyników spisów rolniczych oraz szacunków.

12. Dane za 2010 r w zakresie użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, pogłowia zwierząt gospodarskich, ciągników i zużycia nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych opracowano na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego. Powszechny Spis Rolny przeprowadzony został we wrześniu 2010 r. według stanu w dniu 30 VI.

14. Do wycień wskaźników natężenia przyjęto – jeśli nie zaznaczono inaczej – użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu.

15. Lata gospodarcze obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2016/17 oznacza okres od 1 VII 2016 r. do 30 VI 2017 r.).

16. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – prezentuje się według siedziby użytkownika.

Industrial crops include: sugar beets, oil-bearing crops (rape, agrimony, poppy, sunflower, soya, mustard and oil-flax), fibrous plants (flax, hemp) and other industrial plants (i.e. tobacco, hop, chicory).

Feed plants include: pulses, legumes (of which perennial legumes: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses, as well as root plants (fodder beet, rutabaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip) and maize for green feed.

8. Data regarding the production **of animals for slaughter** concern the purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

9. Data regarding **agricultural tractors** concern 4-wheeled and tracked tractors.

10. Procurement of agricultural products includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

11. Data on **certified organic farms** have been elaborated on the basis of producers registers delivered by authorized certifying bodies to the Main Inspector of Agricultural and Food Quality according to Article 9 point 2 of Legal Act of 25 June 2009 on organic farming (Journal of Laws No. 116, item 975).

12. Data regarding land use, sown area, crop production and yields, livestock and animal-based production, as well as tractors were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, agricultural census results and estimates.

13. Data for 2010 in terms of land use, sown area, livestock, tractors, consumption of mineral or chemical and lime fertilizers were compiled on the basis of the results of the Agricultural Census. The Agricultural Census was conducted in September 2010 – as of 30 VI.

14. Intensity ratios were calculated on the basis of agricultural land, sown area, and livestock as of June, unless otherwise indicated.

15. Farming years cover the period from 1 VII to 30 VI (e.g. the 2016/17 farming year covers the period from 1 VII 2016 to 30 VI 2017).

16. Data, unless otherwise stated, are presented by the official residence of the land user.

Leśnictwo

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:

1) lasów publicznych stanowiących własność:

a) Skarbu Państwa – zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub w wieczność przez:

- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie Lasy Państwowe) nadzorowane przez Ministra Środowiska,
- jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
- jednostki organizacyjne innych ministrów, wojewodów, gmin lub związków komunalnych i Agencję Nieruchomości Rolnych,

b) gmin (w tym gmin mających od 1999 r. również status miasta na prawach powiatu);

c) innych jednostek publicznych, np. szkół wyższych, instytucji naukowych itp.;

2) lasów prywatnych stanowiących własność:

- a) osób fizycznych,
- b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
- c) spółdzielni produkcji rolniczej,
- d) innych osób prawnych.

2. Powierzchnia gruntów leśnych obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (zręby, halizny, płazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz poletka łowieckie).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub wchodzące w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych albo wpisane do rejestrów zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 5 lat i przewidziane do odnowienia w najbliższych latach.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 5 lat oraz uprawy i młodniki I klasy wieku (1–20 lat) o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie – 1,0), przewidziane do odnowienia w najbliższych latach.

Forestry

1. Information within the scope of forestry concerns:

1) public forests owned by:

a) the State Treasury – managed and utilised temporarily or perpetually by:

- the State Forests National Forest Holding (abbreviated as State Forests) supervised by the Minister of Environment,
- nature protection units (national parks),

- organizational units supervised by different ministers, voivods, gminas or municipal associations and the Agricultural Property Agency,

b) gminas (of which gminas which are also cities with powiat status since 1999);

c) other public units, e.g. higher education institutions, science institutions etc;

2) private forests owned by:

- a) natural persons,
- b) land held in common by all or part of the residents of a village,
- c) agricultural production cooperatives,
- d) other legal persons.

2. Forest land includes areas of forest as well as land connected with silviculture.

Forest areas include land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

- covered by forest vegetation (wooded area),
- temporarily devoid of forest vegetation (felling sites, blanks, irregularly stocked open stands, coniferous tree and bush plantations, hunting grounds).

These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks or are registered as nature monuments.

Land connected with silviculture includes land used for purposes of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas, etc.

Felling sites are areas temporarily devoid of tree stands within the past 5 years and designated for renewal in coming years.

Blanks are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 5 years as well as crops and greenwoods in the age I category (1–20 years), with plantings at less than 0,5 (full planting at 1,0), designated for renewal in coming years.

Plazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21–40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

Drzewostany w klasie odnowienia są to drzewostany rębne i przeszlórębne podlegające jednocześnie użytkowaniu i odnowieniu (pod osłoną), w których co najmniej 50% powierzchni (w drzewostanach użytkowanych rębiami gniazdowymi co najmniej 30% powierzchni) zostało odnowione sztucznie lub naturalnie oraz drzewostany młodszych klas wieku wymagające przebudowy za pomocą rębni złożonych, z uwagi na złe efekty produkcyjne.

Drzewostany w klasie do odnowienia obejmują drzewostany rębne i przeszlórębne użytkowane rębiami złożonymi, które wymagają poprzedniego odnowienia jako bezwzględnie warunku kontynuacji cięć tymi rębiami.

Drzewostany o budowie przerębowej są to drzewostany składające się z grup i kęp drzew o różnym wieku i wysokości, przenikające się nawzajem na całej powierzchni, w których prowadzone są jednocześnie zabiegi związane z użytkowaniem, odnowieniem i pielęgnowaniem lasu.

Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego:

- 1) odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew;
- 2) odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na powierzchni lasów z samosiewu i odrosli, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną (niezaliczonych do powierzchni lasów).

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach poza lasami. Występują wzdłuż tras komunikacyjnych i cieków wodnych, wśród upraw rolnych, przy domach i budynkach gospodarczych oraz w obrębie i przy zakładach przemysłowych. Do zadrzewień nie zalicza się: sadów, plantacji, szkólek drzew i krzewów, cmentarzy, urzędzonej zieleni w miastach i wsiach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

Irregularly stocked open stands are areas planted with trees in the age II category (21–40 years) with plantings of up to 0,3 inclusive, or planted with trees in the III, or higher, age category (41 years or more) with plantings of up to 0,2 inclusive, excluding tree stands in the restocking class and in the class for restocking.

Tree stands in the restocking class are tree stands which have reached or passed felling maturity being simultaneously utilized and renewed (under cover), in which at least 50% of the area (in tree stands utilized through nested fellings of at least 30% of the area) was renewed artificially or naturally as well as tree stands in the lower age categories requiring reconstruction through complex fellings in view of poor production results.

Tree stands in the class for restocking include tree stands that have reached or passed felling maturity, that are utilized through complex fellings and that require prior renewal as the necessary condition for continuation of these fellings.

Tree stands with a selection structure are tree stands consisting of groups and clumps of trees of various ages and heights, intermingled throughout the entire stand, in which activity connected with the utilisation, renewal and tending of the forest is conducted simultaneously.

Renewals are understood as new tree stands formed in place of removed stands:

- 1) artificial renewals are tree crops established through planting or sowing;
- 2) natural renewals are tree crops formed in woodland areas through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.

Afforestation consists in establishing woodland crops on land previously outside silviculture (not included in forest area).

Plantings are productive and protective clusters of trees and shrubs outside the forest. The term includes trees along roads, rivers, canals and among agricultural crops, on farmlands and within industrial plants area. The term excludes orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities and rural, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.

3. Wskaźnik **lesistości** (lesistość) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa.

Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej województwa obliczono jako stosunek powierzchni lasów i gruntów związanych z gospodarką leśną do powierzchni ogólnej województwa pomniejszonej o grunty pod wodami (obejmujące powierzchniowe wody płynące oraz stojące); od 2002 r. – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1034) – do powierzchni lądowej województwa zalicza się grunty pod stawami oraz rowy użytkowane rolniczo.

4. Dane o **pozyskaniu drewna** w układzie sortymentowym zaprezentowano według klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Normami.

3. The **forest cover** indicator (forest cover) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total area of the voivodship.

Share of forest land in land area of the voivodship is calculated as the percentage ratio of forest area (including land connected with silviculture) to the total area of the voivodship without lands under waters (i.e. surface flowing waters and surface standing waters). According to the regulation of the Ministry of Regional Development and Construction from 29 III 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2016 item 1034) – since 2002 land under ponds as well as ditches used for agricultural purposes have been calculated to land area.

4. Data on **removals** in assortment order were presented according to the quality and size classification defined by the Polish Norms.

Rolnictwo

Agriculture

TABL. 1 (219). UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE^a

TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Gospodarstwa rolne ^b w tys.	153,8	.	139,9	.	Agricultural holdings ^b in thous.
w tym gospodarstwa indywidualne	153,6	.	139,8	.	of which private farms
Powierzchnia użytków rolnych (stan w czerwcu) ^b w tys. ha	595,0	537,5	559,3	564,6	Agricultural land area (as of June) ^b in thous. ha
w tym gospodarstwa indywidualne	574,8	520,1	539,9	547,7	of which private farms
Udział w ogólnej powierzchni zasiewów (stan w czerwcu) ^b w %:					Share in total sown area (as of June) ^b in %:
zboż podstawowych	56,0	56,1	56,6	55,0	basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	56,4	56,3	56,8	55,4	of which private farms
ziemniaków ^c	11,4	8,0	7,4	7,5	potatoes ^c
w tym gospodarstwa indywidualne	11,9	8,3	7,7	7,8	of which private farms
roślin przemysłowych	3,3	3,5	3,8	4,4	industrial plants
w tym gospodarstwa indywidualne	2,4	2,9	3,1	3,8	of which private farms
Plony z 1 ha w dt:					Yields per 1 ha in dt:
zboż podstawowych	30,8	33,3	36,1	37,6	of basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	30,6	32,5	35,4	36,8	of which private farms
ziemniaków ^c	158	210	236	220	of potatoes ^c
w tym gospodarstwa indywidualne	158	210	236	220	of which private farms
rzepaku i rzepiku	20,7	25,9	31,0	30,5	of rape and turnip rape
w tym gospodarstwa indywidualne	18,4	24,2	31,3	29,7	of which private farms
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie w przeliczeniowych sztukach dużych (stan w czerwcu) ^{bd} na 100 ha użytków rolnych	39,8	35,1 ^e	34,5	32,7 ^e	Cattle, pigs, sheep and horses in terms of large heads (as of June) ^{bd} per 100 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	39,9	35,2 ^e	34,6	32,9 ^e	of which private farms

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 280. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Od 2010 r. bez ogrodów przydomowych. d Patrz uwaga do tabl. 11 na str. 297. e Do przeliczeń przyjęto stan koni: w 2015 r. – z 2013 r.; w 2017 r. – z 2016 r.

a See general notes, item 3 on page 280. b In 2010 data of the Agricultural Census. c Since 2010 excluding kitchen gardens. d See note to the table 11 on page 297. e For calculations horses were adopted: in 2015 – of 2013; in 2017 – of 2016.

TABL. 1 (219). **UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE^a (dok.)**
TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS
IN AGRICULTURE^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Udział krów w pogłowie bydła (stan w czerwcu) ^b w %	63,2	50,0	47,4	47,4	Share of cows in cattle stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne	53,5	50,2	47,6	47,4	of which private farms
Udział loch w pogłowie trzody chlewnej (stan w czerwcu) ^b w %	13,2	12,5	12,0	12,7	Share of sows in pig stocks (as of the end of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne	13,1	12,5	12,2	12,6	of which private farms
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^f na 1 ha użytków rolnych w kg	215,9	184,1	206,4	218,8	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^f per 1 ha of agricultural land in kg
Produkcja mleka krowiego w l:					Production of cows' milk in l:
na 1 ha użytków rolnych	593	604	645	531	per 1 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	582	597	646	525	of which private farms
na 1 krowę	3140	3805	4229	3697	per cow
w tym gospodarstwa indywidualne	3038	3733	4194	3632	of which private farms
Ciągniki rolnicze ^b (stan w czerwcu) na 100 ha użytków rolnych w szt.	18,2	.	19,8	.	Agricultural tractors ^b (as of June) per 100 ha of agricultural land in units
w tym gospodarstwa indywidualne	18,7	.	20,5	.	of which private farms
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi) w przeliczeniu na czysty składnik ^g na 1 ha użytków rolnych w kg	61,8	87,6	77,5	93,7	Consumption of mineral or chemical fertilizers (including mixed fertilizers) in terms of pure ingredient ^g per 1 ha of agricultural land in kg
w tym gospodarstwa indywidualne	58,2	85,4	75,7	91,3	of which private farms

a Patrz uwagi ogólne ust. 3 na str. 280. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. f Dotyczy mięsa (łącznie z tłuszczami i podrobami): wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej ciepłej. g Dotyczy odpowiednio lat gospodarczych: 2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/17.

a See general notes, item 3 on page 280. b In 2010 data of the Agricultural Census. f Concerns meat (including fats and pluck): beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight. g Concerns respectively the: 2009/10, 2014/15, 2015/16 and 2016/17 farming years.

TABL. 2 (220). **POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG RODZAJÓW UŻYTKÓW**
Stan w czerwcu
AGRICULTURAL LAND AREA BY LAND TYPE
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	W tym gospodarstwa	SPECIFICATION
		Total	indywidualne	
		w ha	in ha	
O G Ó Ł E M	2010 ^a	595034	574793	T O T A L
	2015	537466	520138	
	2016	559267	539918	
	2017	564625	547655	
W dobrej kulturze rolnej		557500	541488	In good agricultural condition
Pod zasiewami		310115	298038	Sown area
Grunty ugorowane		8707	8231	Fallow land
Uprawy trwałe		11506	11414	Permanent crops
w tym sady		10757	10672	of which orchards
Ogrody przydomowe		3586	3583	Kitchen gardens
Łąki trwałe		205161	202508	Permanent meadows
Pastwiska trwałe		18426	17712	Permanent pastures
Pozostałe		7125	6168	Others

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.

a Data of the Agricultural Census.

TABL. 3 (221). **GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH^a**
Stan w czerwcu
FARMS BY AREA GROUPS^a
As of June

LATA YEARS	Gospodarstwa Farms							Przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa w ha Average total farm area in ha	
	w tys. in thous.	o powierzchni użytków rolnych – w odsetkach with agricultural land area of – in percent						ogółem total	w tym użytki rolne of which agricul- tural land
		do 1,00 ha up to	1,01– –1,99	2,00– –4,99	5,00– –9,99	10,00– –14,99	15 ha i więcej and more		
2010	153,8	2,0	36,1	45,4	12,7	2,1	1,7	4,8	3,9
2013	142,9	4,2	32,7	45,6	12,6	2,5	2,4	4,8	3,9
2016	139,9	1,5	36,1	44,7	13,1	2,4	2,2	4,9	4,0

a Patrz uwagi ogólne, ust 2 i 3 na str. 280; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego.

U w a g a. Od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a See general notes, item 2 and 3 on page 280; in 2010 data of the Agricultural Census.

N o t e. Since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years.

TABL. 4 (222). **DYNAMIKA GLOBALNEJ, KOŃCOWEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
INDICES OF GROSS, FINAL AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT
(constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2015	2016	2010	2014	2015	2016	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
	rok poprzedni = 100				previous year = 100				
Produkcja globalna	88,6	118,0	90,2	115,1	88,8	118,2	90,2	115,1	Gross output
roślinna	81,5	124,9	86,3	116,7	81,6	124,9	86,1	117,2	crop
zwierzęca	97,3	108,9	96,0	112,7	97,6	109,3	96,2	112,2	animal
Produkcja końcowa	88,7	122,7	87,9	118,3	89,0	123,1	87,9	118,2	Final output
roślinna	77,8	136,7	80,7	122,8	77,9	137,0	80,6	123,2	crop
zwierzęca	97,4	110,1	95,9	113,7	97,7	110,6	96,1	113,2	animal
Produkcja towarowa	87,4	116,9	91,2	114,4	87,6	117,7	91,0	114,3	Market output
roślinna	76,5	127,1	84,7	119,3	76,9	128,0	83,8	120,3	crop
zwierzęca	95,8	107,4	98,6	109,4	95,7	107,9	99,2	108,2	animal

a Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 10, pkt 1) na str. 24.

a See general notes to the Yearbook, item 10, point 1) on page 24.

TABL. 5 (223). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT
(constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2015	2016	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
PRODUKCJA GLOBALNA GROSS OUTPUT					
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Produkcja roślinna	50,6	60,0	56,9	59,4	Crop output
Zboża	9,1	14,9	13,6	12,6	Cereals
w tym zboża podstawowe	7,3	10,7	10,6	9,3	of which basic cereals
w tym: pszenica	4,5	6,9	6,5	5,9	of which: wheat
żyto	0,3	0,3	0,2	0,2	rye
jęczmień	1,4	2,3	2,1	1,8	barley
Ziemniaki	7,2	8,3	7,4	7,0	Potatoes
Przemysłowe	1,3	2,0	1,6	1,9	Industrial
w tym buraki cukrowe	0,2	0,3	0,2	0,3	of which sugar beets
Warzywa	17,4	19,6	19,1	22,9	Vegetables
Owoce	4,7	7,4	7,5	7,6	Fruit
Siano łąkowe	5,4	3,1	2,6	3,7	Meadow hay
Pozostałe	5,5	4,7	5,1	3,7	Others

a Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 10, pkt 1) na str. 24.

a See general notes to the Yearbook, item 10, point 1) on page 24.

TABLE 5 (223). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a) (dok.)**
STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT
 (constant prices^a) (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2015	2016	SPECIFICATION
	w odsetkach		in percent		
PRODUKCJA GLOBALNA (dok.) GROSS OUTPUT (cont.)					
Produkcja zwierzęca	49,4	40,0	43,1	40,6	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	27,8	18,3	19,2	18,6	Animals for slaughter ^b
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	8,4	4,8	6,4	5,1	cattle (excluding calves)
cielęta	1,9	0,6	0,3	0,2	calves
trzoda chlewna	10,7	8,1	6,8	6,5	pigs
owce	0,1	0,1	0,1	0,1	sheep
drób	5,6	4,2	5,0	6,2	poultry
Przyrost stada (podstawowego i obrotowego)	-0,5	0,3	-0,3	0,2	Increase in herd (basic and working)
Mleko krowie	12,8	13,2	14,1	12,6	Cows' milk
Jaja kurze	6,7	6,4	7,3	7,3	Hen eggs
Obornik	1,3	0,8	0,8	0,7	Manure
Pozostałe	1,3	1,0	2,0	1,2	Others
PRODUKCJA TOWAROWA MARKET OUTPUT					
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Produkcja roślinna	38,2	52,9	49,0	52,7	Crop output
Zboża	4,4	8,3	8,2	6,9	Cereals
w tym zboża podstawowe	3,8	6,3	6,3	5,4	of which basic cereals
w tym: pszenica	2,9	4,4	4,3	3,9	of which: wheat
żyto	0,3	0,2	0,1	0,1	rye
jęczmień	0,3	0,9	0,8	0,6	barley
Ziemniaki	3,2	6,4	4,5	4,7	Potatoes
Przemysłowe	2,1	2,2	1,6	1,7	Industrial
w tym buraki cukrowe	0,3	0,4	0,3	0,4	of which sugar beets
Warzywa	19,7	23,5	21,7	26,9	Vegetables
Owoce	5,8	9,6	9,6	9,6	Fruit
Pozostałe	3,0	2,9	3,4	2,9	Other
Produkcja zwierzęca	61,8	47,1	51,0	47,3	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	39,4	25,1	26,8	24,9	Animals for slaughter ^b
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	12,5	6,8	9,3	6,9	cattle (excluding calves)
cielęta	2,1	0,6	0,4	0,2	calves
trzoda chlewna	15,2	11,0	9,3	8,8	pigs
owce	0,1	0,1	0,1	0,1	sheep
drób	8,1	6,0	6,9	8,1	poultry
Mleko krowie	13,8	13,7	14,2	12,8	Cows' milk
Jaja kurze	7,6	7,8	8,6	8,6	Hen eggs
Pozostałe	1,0	0,5	1,4	1,0	Others

a Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 10, pkt 1) na str. 24. b Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.

a See general notes to the Yearbook, item 10, point 1) on page 24. b Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 6 (224). **POWIERZCHNIA ZASIEWÓW^a**

Stan w czerwcu

SOWN AREA^a

As of June

ZIEMIOPŁODY	2010	2015	2016	2017		CROPS
				ogółem total	w tym gos- podarstwa indywidu- alne of which private farms	
O G Ó Ł E M	290889	312964	299725	310115	298038	T O T A L
Zboża	202107	224622	215684	221663	214015	Cereals
zboża podstawowe	162808	175431	169538	170538	165061	basic cereals
pszenica	83250	94774	92076	91928	88031	wheat
żyto	8013	4343	4248	3253	3074	rye
jęczmień	36883	36797	34535	33154	32384	barley
owies	17977	16098	16473	17713	17401	oats
pszenżyto	16685	23420	22206	24490	24171	triticale
mieszanek zbożowe	27004	23885	19792	25314	25267	cereal mixed
gryka, proso i pozostałe zbożowe	467	413	494	1183	1126	buckwheat, millet and other cereals
kukurydza na ziarno	11828	24893	25860	24628	22561	maize for grain
Strączkowe	4342	10310	8227	9272	9021	Pulses
konsumpcyjne	1948	3640	3005	2643	2596	edible
pastewne ^b	2394	6670	5222	6629	6425	feed ^b
Ziemniaki	33211	24945	22263	23235	23218	Potatoes
Przemysłowe	9729	10863	11527	13542	11266	Industrial
w tym:						of which:
buraki cukrowe	1554	854	1232	1389	944	sugar beets
oleiste	6335	8811	9293	11022	8396	oil-bearing
w tym rzepak i rzepik	5354	7751	7930	9546	7139	of which rape and agrimony
Pastewne	21300	22787	17640	22000	21041	Feed
w tym:						of which:
okopowe	2058	1111	962	895	895	root plants
kukurydza na paszę	4580	6323	4216	7413	6839	maize for feeds
Pozostałe uprawy ^c	20200	19437	24384	20403	19477	Other crops ^c

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Łącznie z mieszanekami zbożowo-strączkowymi na ziarno. c Warzywa, truskawki, wysadki okopowych itp.

a In 2010 data of the Agricultural Census. b Including cereal and pulse mixed for grain. c Vegetables, strawberries, root plant planting etc.

TABLE 7 (225). **ZBIORY I PLONY WYBRANYCH ZIEMIOPŁODÓW**
SELECTED CROP PRODUCTION AND YIELDS

ZIEMIOPŁODY	2015	2016	2017		CROPS
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
ZBIORY w t PRODUCTION in					
Zboża	790440	863598	899321	849629	Cereals
w tym:					of which:
zboża podstawowe	584892	612600	640535	606759	basic cereals
pszenica	339254	361039	377493	352404	wheat
żyto	11905	11514	10132	9161	rye
jęczmień	124188	127078	124952	120746	barley
owies	39742	43384	48495	46983	oats
pszenżyto	69803	69585	79462	77466	triticale
mieszanki zbożowe	67814	60641	78785	78653	cereal mixed
Ziemniaki	523994	524403	511324	510796	Potatoes
Buraki cukrowe	57823	86536	95111	69176	Sugar beets
Rzepak i rzepik	20046	24582	29100	21236	Rape and agrimony
Siano łąkowe	709634	1127479	1015039	1007663 ^a	Meadow hay
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt					
Zboża	35,2	40,0	40,6	39,7	Cereals
w tym:					of which:
zboża podstawowe	33,3	36,1	37,6	36,8	basic cereals
pszenica	35,8	39,2	41,1	40,0	wheat
żyto	27,4	27,1	31,1	29,8	rye
jęczmień	33,7	36,8	37,7	37,3	barley
owies	24,7	26,3	27,4	27,0	oats
pszenżyto	29,8	31,3	32,4	32,0	triticale
mieszanki zbożowe	28,4	30,6	31,1	31,1	cereal mixed
Ziemniaki	210	236	220	220	Potatoes
Buraki cukrowe	677	702	685	733	Sugar beets
Rzepak i rzepik	25,9	31,0	30,5	29,7	Rape and agrimony
Siano łąkowe	40,7	57,3	49,5	49,8 ^a	Meadow hay

a Łącznie z powierzchnią wspólnot gruntowych uwzględnioną w gospodarstwach indywidualnych.

a Including the area of land communities taken into account in the private farms.

TABL. 8 (226). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY WARZYW GRUNTOWYCH^a**
AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF GROUND VEGETABLES^a

WARZYWA	2015	2016	2017		VEGETABLES
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June

OGÓŁEM	17491	18291	18455	18356	TOTAL
Kapusta	4254	3950	4250	4250	Cabbages
Kalafiory	2100	2110	2100	2100	Cauliflowers
Cebula	1816	1868	1920	1900	Onions
Marchew jadalna	1781	1822	1726	1725	Carrots
Buraki ćwikłowe	1071	980	1031	1030	Beetroots
Ogórki	1061	900	971	970	Cucumbers
Pomidory	305	245	271	270	Tomatoes
Pozostałe ^b	5104	6416	6186	6111	Others ^b

ZBIORY w t PRODUCTION in t

OGÓŁEM	440639	564574	561257	560970	TOTAL
Kapusta	170200	215550	229500	229500	Cabbages
Kalafiory	51250	65410	63000	63000	Cauliflowers
Cebula	33842	41340	40899	40850	Onions
Marchew jadalna	54565	67375	60946	60893	Carrots
Buraki ćwikłowe	26520	33061	31963	31930	Beetroots
Ogórki	14175	20900	19414	19400	Cucumbers
Pomidory	4880	5466	4995	4995	Tomatoes
Pozostałe ^b	85207	115473	110542	110402	Others ^b

PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt

Kapusta	400	546	540	540	Cabbages
Kalafiory	244	310	300	300	Cauliflowers
Cebula	186	221	213	215	Onions
Marchew jadalna	306	370	353	353	Carrots
Buraki ćwikłowe	248	337	310	310	Beetroots
Ogórki	134	232	200	200	Cucumbers
Pomidory	160	223	184	185	Tomatoes
Pozostałe ^b	167	180	179	181	Others ^b

a Łącznie z ogrodami przydomowymi; patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 281. b Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.

a Including kitchen gardens; see general notes, item 4 on page 281. b Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

TABLE 9 (227). **POWIERZCHNIA I ZBIORY OWOCÓW Z DRZEW W SADACH^a**
AREA AND PRODUCTION OF TREE FRUIT IN ORCHARDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017		SPECIFICATION
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June

	2015	2016	2017	2017	
O G Ó Ł E M	9582	9619	9542	9471	TOTAL
Jabłonie	6698	6746	6712	6655	Apples
Grusze.....	459	459	451	445	Pears
Śliwy	1307	1306	1286	1280	Plums
Wiśnie	562	561	551	550	Cherries
Czereśnie	311	306	301	300	Sweet cherries
Pozostałe ^b	245	240	241	241	Others ^b

ZBIORY^c w t PRODUCTION^c in t

	2015	2016	2017	2017	
O G Ó Ł E M	124874	136928	79804	79433	TOTAL
Jabłka	103087	118397	70902	70550	Apples
Gruszki	4093	3941	2122	2110	Pears
Śliwki	9567	8179	4338	4335	Plums
Wiśnie	4453	3714	1336	1333	Cherries
Czereśnie	2443	1839	758	756	Sweet cherries
Pozostałe ^b	1231	859	349	349	Others ^b

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 4, na str. 281. ^b Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie. ^c W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

^a See general notes, item 4 on page 281. ^b Peaches, apricots, walnuts. ^c In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 10 (228). **POWIERZCHNIA I ZBIORY Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH W SADACH^a**
 AREA AND PRODUCTION OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT IN ORCHARDS^a

OWOCE	2015	2016	2017		FRUIT
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June

Truskawki ^b	1600	1801	1720	1720	Strawberries ^b
Maliny ^c	360	361	362	360	Raspberries ^c
Porzeczki	1035	1015	1026	1020	Currants
Agrest	150	140	138	138	Gooseberries
Pozostałe ^d	298	369	373	367	Others ^d

ZBIORY^e w t PRODUCTION^e in t

OGÓŁEM	18117	15821	12539	12526	TOTAL
Truskawki ^b	6720	7126	5610	5610	Strawberries ^b
Maliny ^c	1601	1386	1243	1243	Raspberries ^c
Porzeczki	6832	5008	3833	3832	Currants
Agrest	1300	972	715	715	Gooseberries
Pozostałe ^d	1664	1329	1138	1126	Others ^d

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4, na str. 281. b Łącznie z poziomkami; łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych. c Łącznie z jeżyną bezkolcową. d Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne. e W 2015 r. jedynie owoce zebrane w sadach i poza sadami.

a See general notes, item 4 on page 281. b Including wild strawberries; including kitchen gardens. c Including thornless blackberry. d Chokeberry, highbush blueberry, vine, hazel and others. e In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 11 (229). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA, OWCE I KONIE**

Stan w czerwcu

CATTLE, PIGS, SHEEP AND HORSES

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015	2016	2017	2010 ^a	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				

W SZTUKACH IN HEADS

Bydło	196637	173483	181175	169397	191290	168529	176228	165288	Cattle
w tym krowy	104603	86707	85881	80228	102347	84614	83813	78392	of which cows
Trzoda chlewna.....	356696	189959	178700	189014	341021	180496	166226	181030	Pigs
w tym lochy	46980	23682	21396	23929	44541	22608	20296	22890	of which sows
Owce	66337	72448	76324	75112	65666	71918	75863	74919	Sheep
w tym maciorki	44249	48703	50059	54266	43749	48448	49835	54092	of which ewes
Konie ^b	20425	.	14818	.	19882	.	14769	.	Horses ^b
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	236546	188765 ^c	192669	184697 ^c	229320	182949 ^c	186754	180147 ^c	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)

NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w szt. PER 100 ha OF AGRICULTURAL LAND in heads

Bydło	33,0	32,3	32,4	30,0	33,3	32,4	32,6	30,2	Cattle
w tym krowy	17,6	16,1	15,4	14,2	17,8	16,3	15,5	14,3	of which cows
Trzoda chlewna.....	59,9	35,3	32,0	33,5	59,3	34,7	30,8	33,1	Pigs
w tym lochy	7,9	4,4	3,8	4,2	7,7	4,3	3,8	4,2	of which sows
Owce	11,1	13,5	13,6	13,3	11,4	13,8	14,1	13,7	Sheep
w tym maciorki	7,4	9,1	9,0	9,6	7,6	9,3	9,2	9,9	of which ewes
Konie ^b	3,4	.	2,6	.	3,5	.	2,7	.	Horses ^b
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	39,8	35,1 ^c	34,5	32,7 ^c	39,9	35,2 ^c	34,6	32,9 ^c	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Dane szacunkowe; w latach 2010 i 2016 dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata. c Do obliczeń przyjęto stan koni: w 2015 r. – z 2013 r.; w 2017 r. – z 2016 r.

U w a g a. Przeliczenia pogłowia zwierząt ze sztuk fizycznych na przeliczeniowe sztuki duże dokonuje się przy przyjęciu współczynników (mnożników): dla bydła – 0,8, dla trzody chlewnej – 0,15, dla owiec – 0,08, dla koni – 1,0.

a Data of the Agricultural Census. b Estimated data; in 2010 and 2016 data on the basis of period survey conducted every three years. c For calculations horses were adopted: in 2015 – of 2013; in 2017 – of 2016.

N o t e. The following ratios (multipliers) are used in calculating livestock in physical units per head in terms of large heads: for cattle – 0,8, for pigs – 0,15, for sheep – 0,08, for horses – 1,0.

TABL. 12 (230). **DRÓB^a**
 Stan w końcu roku
POULTRY^a
 End of year

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gos- podarstwa indywidu- alne of which private farms	
Kury w tys. szt	5234,0	4390,9	4028,6	5063,9	5026,2	Hens in thous. heads
w tym nioski	2605,8	2659,1	2477,2	2590,3	2565,4	of which laying hens
Gęsi w tys. szt	55,5	21,5	15,7	8,1	7,5	Geese in thous. heads
Indyki w tys. szt	48,5	105,0	84,6	44,6	15,1	Turkeys in thous. heads
Kaczki ^b w tys. szt	179,7	86,3	84,1	91,5	90,8	Ducks ^b in thous. heads
Kury na 100 ha użytków rolnych w szt.	867	817	740	897	918	Hens per 100 ha of agricul- tural land in heads
w tym nioski	432	495	455	459	468	of which laying hens

a W latach 2010 i 2015 w wieku powyżej 2 tygodni. b Łącznie z drobiem pozostałym.

a In 2010 and 2015 more than 2 weeks old. b Including other poultry.

TABL. 13 (231). **PRODUKCJA ŻYWCA RZEŻNEGO^a**
 PRODUCTION OF ANIMALS FOR SLAUGHTER^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gos- podarstwa indywidu- alne of which private farms	

W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS

Bydło (bez cieląt)	98,6	70,7	59,4	82,6	81,6	Cattle (excluding calves)
Cielęta	60,9	12,0	5,3	1,2	1,2	Calves
Trzoda chlewna	578,3	352,5	420,6	426,5	416,6	Pigs
Owce	34,5	19,3	18,6	16,5	16,5	Sheep
Konie	8,8	5,2	5,2	5,5	5,5	Horses

W TYSIĄCACH TON WAGI ŻYWEJ IN THOUSAND TONNES OF LIVE WEIGHT

Bydło (bez cieląt)	53,9	38,0	33,6	49,2	48,7	Cattle (excluding calves)
Cielęta	6,2	1,2	0,6	0,1	0,1	Calves
Trzoda chlewna	69,0	50,8	61,0	61,8	61,1	Pigs
Owce	0,7	0,5	0,5	0,4	0,4	Sheep
Konie	4,6	2,6	2,6	2,8	2,8	Horses
Drób	43,9	43,3	58,9	57,0	55,6	Poultry
Kozy i króliki	1,1	0,3	0,2	0,1	0,1	Goats and rabbits

a Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

a Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

TABL. 14 (232). **PRODUKCJA MIĘSA^a, TŁUSZCZÓW I PODROBÓW**
PRODUCTION OF MEAT^a, FATS AND PLUCK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W TYSIĄCACH TON IN THOUSAND TONNES					
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami)					Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck)
mięso i tłuszcze	120,1	92,8	108,8	115,9	meat and fats
wołowe	28,2	19,6	17,2	25,2	beef
cielęce	3,7	0,8	0,3	0,1	veal
wieprzowe	53,8	39,7	47,7	48,2	pork
baranie	0,3	0,2	0,2	0,2	mutton
końskie	2,5	1,4	1,4	1,5	horseflesh
drobiowe	30,7	30,3	41,2	39,9	poultry
kozy i królicze ^b	0,9	0,8	0,8	0,8	goat and rabbit ^b
podroby	8,3	6,1	6,6	7,7	pluck
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND in kg					
O G Ó Ł E M	215,9	184,1	206,4	218,8	TOTAL

a W wadze poubojowej ciepłej. Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. b Łącznie z dziczyzną.

a In post-slaughter warm weight. Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption. b Including game.

TABL. 15 (233). **PRODUKCJA MLEKA KROWIEGO I JAJ KURZYCH**
PRODUCTION OF COWS' MILK AND HEN EGGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Produkcja mleka:						Milk production:
w milionach litrów	353,0	324,6	360,5	299,8	287,8	in million litres
na 100 ha użytków rolnych w tys. l	59,3	60,4	64,5	53,1	52,5	per 100 ha of agricultural land in thous. l
Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy w l	3140	3805	4229	3697	3632	Average annual quantity of milk per cow in l
Produkcja jaj kurzych w mln szt	506,1	556,2	664,3	623,5	622,4	Hen egg production in mln units
Przeciętna roczna liczba jaj od 1 kury nosioci w szt	201	206	247	229	231	Average annual number of eggs per laying hen in units

TABL. 16 (234). **CIĄGNIKI ROLNICZE**
Stan w czerwcu
AGRICULTURAL TRACTORS
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	W tym gospodar- stwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
W sztukach	2010 ^a	108080	107505	In units
	2013	108483	108027	
	2016	110880	110455	
Powierzchnia użytków rolnych na 1 ciągnik w ha	2010 ^a	5,5	5,3	Agricultural land area per tractor in ha
	2013	5,1	5,0	
	2016	5,0	4,9	

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a Data of the Agricultural Census.

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 17 (235). **ŻUŻYCIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ
WAPNIOWYCH W PRZELICZENIU NA CZYSTY SKŁADNIK**
CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AND LIME FERTILIZERS
IN TERMS OF PURE INGREDIENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009/10 ^a	2014/15	2015/16	2016/17		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gos- podarstwa indywidualne of which private farms	

W TONACH IN TONNES

Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	36758	47055	43350	52917	49998	Mineral or chemical fertiliz- ers ^b
azotowe	19803	23094	21456	26651	24812	nitrogenous
fosforowe	8365	9227	8404	9942	9581	phosphatic
potasowe	8590	14735	13491	16324	15605	potassic
Nawozy wapniowe ^c	7678	5129	9176	13021	11854	Lime fertilizers ^c

NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND in kg

Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	61,8	87,6	77,5	93,7	91,3	Mineral or chemical fertilizers ^b
azotowe	33,2	43,0	38,4	47,2	45,3	nitrogenous
fosforowe	14,1	17,2	15,0	17,6	17,5	phosphatic
potasowe	14,4	27,4	24,1	28,9	28,5	potassic
Nawozy wapniowe ^c	12,9	9,5	16,4	23,1	21,6	Lime fertilizers ^c

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego 2010. b Łącznie z wieloskładnikowymi. c Przeważnie w postaci wapna palonego; łącznie z wapnem defekacyjnym.

a Data of the Agricultural Census 2010. b Including mixed fertilizers. c Most frequently in the form of quicklime; including defecated lime.

TABLE 18 (236). **WARTOŚĆ SKUPU PRODUKTÓW ROLNYCH (ceny bieżące^a)**
VALUE OF AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (current prices^a)

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2016	2017		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym od gospodarstw indywidualnych of which from private farms	
W TYSIĄCACH ŻŁOTYCH IN THOUSAND ZLOTYS						
O G Ó Ł E M	987128	1130003	1121926	1250720	1192078	T O T A L
Produkty roślinne	248768	386919	341748	370148	338680	Crop products
w tym:						of which:
Zboża	27744	85706	67563	76982	67849	Cereals
w tym zboża podstawowe	18487	51024	42766	49482	41965	of which basic cereals
pszenica	13893	46067	38471	45954	38980	wheat
żyto	1610	609	569	475	299	rye
jęczmień	2350	2201	2004	1543	1294	barley
owies i mieszanki zbożowe	80	384	723	442	442	oats and cereal mixed
pszenżyto	553	1764	999	1068	950	triticale
w tym zboża konsumpcyjne i paszowe	27568	84792	66982	75766	67069	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podstawowe	18310	50109	42185	48311	41231	of which basic cereals
pszenica	13858	45616	38148	45386	38570	wheat
żyto	1584	574	543	436	285	rye
jęczmień	2288	1912	1810	1234	1133	barley
owies i mieszanki zbożowe	38	280	691	350	350	oats and cereal mixed
pszenżyto	543	1727	993	905	892	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^b	1353	842	4447	1194	1194	Edible pulses ^b
Ziemniaki	10646	7448	9617	8541	8532	Potatoes
Buraki cukrowe	4757	5741	9830	6138	4770	Sugar beets
Rzepak i rzepik	14627	27216	29837	31706	11477	Rape and turnip rape
Warzywa	124044	192180	165418	183595	183550	Vegetables
Owoce	37412	56682	43000	54945	54295	Fruit
Produkty zwierzęce	738360	743084	780178	880572	853399	Animal products
w tym:						of which:
Żywiec rzeźny ^c	580514	566678	546105	673398	662987	Animals for slaughter ^c
bydło (bez cieląt)	223375	227064	145146	263675	263648	cattle (excluding calves)
cielęta	10331	7386	7930	7306	7306	calves
trzoda chlewna	214588	174866	216504	228498	225217	pigs
owce	1391	1398	1809	1071	1071	sheep
konie	11880	12812	12152	14806	14806	horses
drób	118949	143152	162564	158041	150939	poultry
Mleko krowie	127567	143736	139621	169371	152659	Cows' milk
Jaja kurze konsumpcyjne	13965	16302	16671	22462	22462	Consumer hen eggs

NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w zł PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND in zł

O G Ó Ł E M	1659	2102	2006	2215	2177	T O T A L
Produkty: roślinne	418	720	611	656	618	Products: crop
zwierzęce	1241	1383	1395	1560	1558	animal

a Płacone dostawcom; bez podatku VAT. b Bez materiału siewnego. c W wadze żywej.

a Paid to suppliers; excluding VAT. b Excluding sowing. c In live weight.

TABL. 19 (237). **SKUP WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
PROCUREMENT OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2016	2017		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym od gospodarstw indywidualnych of which from private farms	
Zboża w t	49708	145026	121806	126320	111008	Cereals in t
w tym zboża podstawowe	34547	81800	74143	77866	66094	of which basic cereals
pszenica	24438	72400	65872	71718	60801	wheat
żyto	3693	1177	1169	928	585	rye
jęczmień	5083	3914	3599	2528	2180	barley
owies i mieszanki zbożowe	174	835	1555	837	837	oats and cereal mixed
pszenżyto	1159	3474	1948	1855	1691	triticale
w tym zboża konsumpcyjne i paszowe ..	49388	143837	121047	124784	110009	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podstawowe	34227	80611	73384	76333	65098	of which basic cereals
pszenica	24383	71930	65434	70958	60229	wheat
żyto	3644	1134	1149	881	562	rye
jęczmień	4977	3482	3328	2120	1959	barley
owies i mieszanki zbożowe	80	659	1536	747	747	oats and cereal mixed
pszenżyto	1143	3406	1937	1627	1601	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^a w t	784	149	650	174	174	Edible pulses ^a in t
Ziemniaki w t	14356	15168	17071	14753	14733	Potatoes in t
Buraki cukrowe w t	44490	58563	86536	84571	65721	Sugar beets in t
Rzepak i rzepik w t	10959	18421	18251	20148	7214	Rape and turnip rape in t
Warzywa w t	86368	144836	137076	181783	181741	Vegetables in t
Owoce w t	38160	40605	55183	44352	43692	Fruit in t
Żywiec rzeźny ^b w t	141023	117939	122092	133048	130326	Animals for slaughter ^b in t
bydło (bez cieląt)	45607	35944	23570	40503	40497	cattle (excluding calves)
cielęta	1046	677	669	612	612	calves
trzoda chlewna	54791	41710	48042	45175	44522	pigs
owce	194	159	218	132	132	sheep
konie	2185	1872	1672	1824	1824	horses
drób	37200	37577	47921	44802	42739	poultry
Żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^c w t	94630	78976	84585	88838	86883	Animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^c in t
Mleko krowie w tys. l	137777	133382	135498	137046	125669	Cows' milk in thous. l
Jaja kurze konsumpcyjne w tys. szt	68421	68610	75458	75128	75128	Consumer hen eggs in thous. units

a Bez materiału siewnego. b W wadze żywej. c Wołowe, cielęce, wieprzowe, baranie, końskie i drobiowe; w wadze pobjojowej ciepłej.

a Excluding sowing. b In live weight. c Beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight.

TABL. 20 (238). **EKOLOGICZNE GOSPODARSTWA ROLNE**
ORGANIC FARMS

LATA YEARS	Z certyfikatem Certified		W okresie przestawiania Under conversion	
	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użyt- ków rolnych w ha organic agricultural land in ha	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użyt- ków rolnych w ha organic agricultural land in ha
2010	1729	17835	427	4133
2015	1070	11689	58	1287
2016	945	10639	148	1725
2017	805	9275	129	1416

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Source: data of the Main Inspectorate of Agricultural and Food Quality.

Łowiectwo Hunting

TABL. 21 (239). **WAŻNIEJSZE ZWIERZĘTA ŁOWNE^a W ŁOWIECKIM ROKU GOSPODARCZYM^b**
Stan w dniu 10 III
MAJOR GAME SPECIES^a IN THE HUNTING YEAR^b
As of 10 III

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010/11 ^c	2015/16	2016/17	2017/18	GAME SPECIES
	W SZTUKACH		IN HEADS		
Łosie	8	108	131	140	Moose
Daniele	94	238	262	248	Fallow deer
	W TYSIĄCACH SZTUK		IN THOUSAND HEADS		
Jelenie	4,1	5,9	8,7	8,7	Deer
Sarny	29,3	33,3	45,1	42,9	Roe deer
Dziki	4,2	5,7	6,5	2,1	Wild boars
Lisy	9,7	9,2	9,4	9,9	Foxes
Zające	35,6	38,5	38,9	38,1	Hares
Bażanty	57,0	60,5	60,7	57,4	Pheasants
Kuropatwy	21,0	10,6	11,6	10,6	Partridges

a Dane szacunkowe. b Liczonym od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego. c Nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.

a Estimated data. b Counted from 1 IV of a given year to 31 III of the following year. c Excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

Source: data of the General Directorate of the State Forests and the Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 22 (240). **ODSTRZAŁ WAŻNIEJSZYCH ZWIERZĄT ŁOWNYCH W ŁOWIECKIM ROKU GOSPODARCZYM^a**
SHOOT OF MAIN GAME SPECIES IN THE HUNTING YEAR^a

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010/11 ^b	2015/16	2016/17	2017/18	GAME SPECIES
Jelenie	1088	2124	2174	2377	Deer
Daniele	7	31	40	44	Fallow deer
Sarny	6181	8105	8557	9268	Roe deer
Dziki	3581	8052	8809	12061	Wild boars
Lisy	7507	9046	9915	10744	Foxes
Zająca	2302	2205	2547	1653	Hares
Bażanty	12050	17565	14699	13885	Pheasants
Kuropatwy	118	47	29	15	Partridges

a Liczonym od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego. b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Ź r ó d ł o: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.

a Counted from 1 IV of a given year to 31 III of the following year. b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

S o u r c e: data of the General Directorate of the State Forests and the Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 23 (241). **KOŁA I CZŁONKOWIE POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO ORAZ OBWODY ŁOWIECKIE W ŁOWIECKIM ROKU GOSPODARCZYM^a**
Stan w dniu 10 III
CLUBS AND MEMBERS OF THE POLISH HUNTING ASSOCIATION
AND HUNTING DISTRICTS IN THE HUNTING YEAR^a
As of 10 III

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Koła łowieckie:					Hunting clubs:
liczba ^b	180	199	198	199	number ^b
członkowie ^c	8705	7612	7807	8024	members ^c
Obwody łowieckie:					Hunting districts:
liczba	242	241	241	241	number
powierzchnia w tys. ha	1121,0	1137,3	1121,7	1115,8	area in thous. ha
w tym na gruntach leśnych	355,4	353,7	353,6	353,9	of which on forest land

a Liczonym od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego. b Dane grupowane według siedziby koła łowieckiego. c Dane grupowane według siedziby zamieszkania członka koła.

Ź r ó d ł o: dane Polskiego Związku Łowieckiego.

a Counted from 1 IV of a given year to 31 III of the following year. b Data grouped according to the seat of hunting club. c Data grouped according to the seat of member of hunting club.

S o u r c e: data of the Polish Hunting Association.

Leśnictwo

Forestry

TABL. 24 (242). **POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH**

Stan w dniu 31 XII

FOREST LAND

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w ha	438933	440681	440696	440565	TOTAL in ha
Lasy	433502	435417	435489	435356	Forests
Publiczne	245184	245413	245341	245225	Public
zalesione	243543	243607	243012	242885	wooded
niezalesione	1641	1806	2329	2340	non-wooded
w tym:					of which:
własność Skarbu Państwa	233533	227326	227134	227057	owned by the State Treasury
zalesione	232172	225865	225158	225067	wooded
niezalesione	1361	1461	1976	1990	non-wooded
w tym:					of which:
w zarządzie Lasów Państwowych	198951	199036	198880	198970	managed by the State Forests
zalesione	197649	197677	197605	197671	wooded
niezalesione	1302	1359	1275	1299	non-wooded
parki narodowe	27144	27161	27164	27174	national parks
zalesione	27094	27119	26510	26519	wooded
niezalesione	50	42	654	656	non-wooded
własność gmin ^a	11651	11715	11779	11734	gmina owned ^a
zalesione	11371	11380	11435	11393	wooded
niezalesione	280	335	344	341	non-wooded
Prywatne	188318	190004	190148	190131	Private
zalesione	187700	189025	189199	189182	wooded
niezalesione	618	979	950	948	non-wooded
Grunty związane z gospodar- ką leśną	5431	5264	5207	5209	Land connected with silviculture
LESISTOŚĆ w %	28,6	28,7	28,7	28,7	FOREST COVER in %
UDZIAŁ POWIERZCHNI GRUNTÓW LEŚNYCH W POWIERZCHNI LĄDOWEJ WOJEWÓDZTWA w %	28,9	29,0	29,0	29,0	SHARE OF FOREST LAND IN LAND AREA OF THE VOI- VODSHIP in %

a Dotyczy także gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a It concerns as well gminas which are also cities with powiat status.

Uwaga do tablic 25, 26

Dane opracowano na podstawie wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasów kraju przeprowadzonej przez Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej.

Note to tables 25, 26

Data prepared on the large-scale forest inventory in the country by the Bureau for Forest Management and Geodesy.

TABL. 25 (243).

POWIERZCHNIA LASÓW**FOREST AREAS****A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW****BY AGE OF TREE STANDS**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w ha Grand total in ha	W tym – w % ogółem – powierzchnia zalesiona Of which wooded area in % of grand total area								
		razem total	drzewostany tree stands						VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)	w klasie odnowie- nia ^a i o budowie przerę- bowej in restock- ing class ^a with a trough- fell con- struction
			w klasie wieku in age group							
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)			
OGÓŁEM	435489	96,0	6,5	12,9	23,2	20,2	12,2	9,5	11,5	
TOTAL w tym: of which:										
W zarządzie Lasów Państwowych	198880	97,6	8,5	10,0	16,7	20,8	14,8	12,9	13,9	
Managed by the State Forests										
Lasy prywatne	190148	95,0	4,7	17,6	30,2	20,5	9,0	3,8	9,2	
Private forests										

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE**BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS**

GATUNKI DRZEW	Ogółem Total		W tym Of which			SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych of which managed by the State Forests	lasy prywatne private forests		
				w ha	in ha	
OGÓŁEM	435489	100,0	100,0	100,0	TOTAL	
Drzewa iglaste	275203	63,3	57,8	66,3	Coniferous trees	
w tym:					of which:	
sosna	70702	16,2	21,1	12,3	pine	
świerk	78361	18,0	5,8	24,1	spruce	
jodła	118555	27,4	28,1	29,2	fir	
Drzewa liściaste	160286	36,7	42,2	33,7	Broadleaved trees	
w tym:					of which:	
buk	74646	17,1	25,0	9,1	beech	
dąb	21765	5,0	7,0	3,9	oak	
grab	11323	2,6	0,9	4,8	hornbeam	
brzoza	11899	2,7	2,4	3,4	birch	
olsza	14940	3,4	3,4	4,2	alder	
osika	2358	0,1	0,3	0,9	aspens	

^a Łącznie z klasą do odnowienia.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

^a Including class for restocking.

Source: data of the General Directorate of the State Forests.

TABL. 26 (244). **ZASOBY DRZEWNE NA PNIU**
 GROWING STOCK OF STANDING WOOD
 A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
 BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem grubizna brutto ^a w tys. m ³ Gross grand total timber ^a in thous. m ³	W tym – w % ogółem – na powierzchni zalesionej Of which wooded area in % of grand total area								
		razem total	drzewostany tree stands					VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)	w klasie odnowienia ^c i o budowie przerębowej in restocking class ^c with a through-fell construction	prze- stoje ^b hold- -over trees ^b
			w klasie wieku in age group							
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)			
OGÓŁEM	140569	99,7	0,4	6,1	21,0	25,0	16,9	16,1	12,2	2,0
w tym: of which:										
W zarządzie Lasów Państwowych	67862	99,8	0,3	4,2	15,0	24,3	19,4	19,3	15,2	2,1
Managed by the State Forests										
Lasy prywatne	55721	99,5	0,6	10,0	28,8	27,6	14,2	7,0	9,1	2,2
Private forests										

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
 BY DOMINANT SPECIES IN TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem grubizna brutto ^a Gross total timber ^a		W tym Of which		SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych of which managed by the State Forests	lasy prywatne private forests	
	w tys. m ³ in thous. m ³	w odsetkach in percent			
OGÓŁEM	140569	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste	92288	65,8	59,9	70,6	Coniferous trees
w tym:					of which:
sosna	23558	16,8	19,8	14,7	pine
świerk	19532	13,9	4,0	19,8	spruce
jodla	46850	33,4	33,5	35,7	fir
Drzewa liściaste	48281	34,2	40,1	29,4	Broadleaved trees
w tym:					of which:
buk	27757	19,7	26,6	11,2	beech
dąb	6739	4,8	6,6	3,5	oak
grab	2562	1,8	0,8	3,5	hornbeam
brzoza	2822	2,0	1,5	2,8	birch
olsza	3016	2,1	2,2	2,5	alder
osika	652	0,5	0,2	0,9	aspen

a W korze. b Drzewa niewycięte w terminie przewidzianym kolejną rębności. c Łącznie z klasą do odnowienia.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Overbark. b Trees not felled in the assumed throughfell order. c Including class for restocking.

Source: data of the General Directorate of the State Forests.

TABL. 27 (245).

ODNOWIENIA, ZALESIENIA I INNE PRACE HODOWLANE

RENEWALS, AFFORESTATIONS AND OTHER FOREST BREEDING WORK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy prywatne ^a private forests ^a	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
Odnowienia i zalesienia	1677	2086	1712	1439	1229	1059	210	Renewals and afforestations
odnowienia	1606	2065	1693	1398	1208	1059	190	renewals
sztuczne	707	987	908	806	741	697	64	artificial
zrębów ^b	700	956	869	774	717	677	57	felling sites ^b
halizn i płazowin	7	31	40	32	25	20	7	blanks and irregularly stocked open stands
naturalne	899	1078	784	592	466	362	126	natural
zalesienia ^c	71	21	19	42	22	1	20	afforestations ^c
Poprawki i uzupełnienia ^d	151	93	99	95	94	87	1	Corrections and supplements ^d
Pielęgnowanie ^e	9536	9737	9655	9815	9474	9072	341	Tending ^e
w tym:								of which:
upraw	6384	6218	6043	6047	5706	5393	341 ^f	crops
młodników	3043	3497	3587	3755	3755	3678	–	greenwoods
Melioracje	2308	1136	1007	1583	1583	1557	–	Drainage

a Dane szacunkowe. b Łącznie z odnowieniami pod osłoną drzewostanów. c Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. d Dodatkowe wprowadzanie sadzonek w uprawach i młodnikach, w powstałych lukach i przerzedzeniach. e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat. f Łącznie z pielęgnowaniem młodników.

a Estimated data. b Including renewals protected by tree stands. c Agricultural land and wasteland designated for afforestation in land development plan. d Additional introduction of seedlings into crops and greenwoods as well as into gaps and thinnings. e Forest breeding work connected with tending soils and tree stands aged up to 20 years. f Including greenwood tending.

TABL. 28 (246). **POZYSKANIE DREWNA^a**
REMOVALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy prywatne private forests	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
O G Ó Ł E M w dam ³	1261,3	1323,8	1364,4	1371,9	1170,3	1120,8	201,6	TOTAL in dam ³
Grubizna	1232,0	1295,4	1338,4	1347,3	1145,7	1096,4	201,6	Timber
Grubizna iglasta	816,9	821,9	847,8	841,5	669,8	635,1	171,7	Coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe .	566,5	577,4	597,3	602,1	437,7	413,4	164,3	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego .	192,7	189,0	194,0	182,5	178,1	171,4	4,4	medium-size wood for industrial uses
Grubizna liściasta	415,1	473,5	490,6	505,9	475,9	461,3	29,9	Non-coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe .	199,2	228,2	238,7	243,8	227,0	219,5	16,8	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego .	162,0	180,6	182,1	192,4	186,7	184,8	5,7	medium-size wood for industrial uses
Drewno małowymiarowe^b	29,3	28,4	26,0	24,6	24,6	24,4	–	Slash^b
Do przerobu przemysłowego	0,3	0,3	0,3	32,3	32,3	32,3	–	Slash for industrial uses
Opałowe	29,0	28,1	25,7	24,2	24,2	24,0	–	Slash for fuel
GRUBIZNA NA 100 ha POWIERZCHNI LASÓW w m³	284,2	297,5	307,3	309,5	467,2	482,9	106,0	TIMBER PER 100 ha OF FOREST AREAS in m³

a Bez pozyskania drewna (grubizny) z zadrzewień. b Wyłącznie w lasach publicznych.

a Excluding logging (large timber) from plantings. b Exclusively in public forests.

TABL. 29 (247). **ZADRZEWIENIA I POZYSKANIE DREWNA Z ZADRZEWIENÍ**
TREES AND SHRUBS OUTSIDE THE FOREST AND REMOVALS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym na gruntach prywatnych of which on private land	
Sadzenie w szt. drzew	83587	78342	96162	51592	39696	Plantings in units of: trees bushes
krzewów	24875	41657	17206	33570	6393	
Pozyskanie drewna (grubizny) ^a w m ³	67848	112333	111025	53746	37821	Removals (timber) ^a in m ³
grubizna iglasta	10856	29897	32338	14853	11394	coniferous
w tym drewno wielkomy- miarowe ogólnego prze- znaczenia	5932	15602	16413	7970	6267	of which large-size gen- eral purpose wood
grubizna liściasta	56992	82436	78687	38893	26427	non-coniferous
w tym drewno wielkomy- miarowe ogólnego prze- znaczenia	19149	28560	26569	12960	9249	of which large-size gen- eral purpose wood

a Dane szacunkowe; nie uwzględniono w danych o ogólnym pozyskaniu drewna (grubizny).

a Estimated data; excluded from data on total removals (timber).

TABL. 30 (248). **POŻARY W LASACH^a**
FOREST FIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Pożary	130	348	97	116	Number of fires
w tym: podpalenia	97	216	59	78	of which: arsons
nieostrożność dorosłych ..	13	39	14	16	negligence of adults
Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami w ha	46,6	102,3	27,0	26,8	Area of forest burned in ha
w tym: podpalenia	37,7	71,8	15,1	21,5	of which: arsons
nieostrożność dorosłych ..	2,9	8,3	8,6	1,2	negligence of adults
Przeciętna powierzchnia lasu objęta jednym pożarem w ha	0,36	0,29	0,28	0,23	Average forest areas burned by fire in ha

a Łącznie z pożarami ugaszonymi bez udziału jednostek straży pożarnej.

Źródło: dane Krajowego Systemu Informacji o Pożarach Lasów http://bazapozarow.ibles.pl/ibl_ppoz/faces/index.jsp [dostęp 29.11.2018]

a Including fires extinguished without the participation of fire service units.

Source: data of the National System of Forest Fire Information http://bazapozarow.ibles.pl/ibl_ppoz/faces/index.jsp [access 29.11.2018]

Uwagi ogólne

Przemysł

1. Informacje w zakresie **przemysłu** dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD 2007) do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

W tabl. 3 uwzględniono jednostki i zakłady budżetowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych (zaliczonych do wyżej wymienionych sekcji). Dane o produkcji wyrobów obejmują również działalność podmiotów produkujących wyroby przemysłowe, a zaliczanych do innych sekcji niż: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**, z wyjątkiem informacji o ilości produkcji wyrobów, które opracowano metodą zakładową, tj. według rzeczywistej lokalizacji produkcji, a nie według miejsca siedziby przedsiębiorstwa. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5 na str. 23.

3. Przedstawione w tabl. 3 wyroby prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług (PKWiU 2008) oraz nomenklaturą PRODPOL stosowaną w badaniach wyrobów przemysłowych, która zharmonizowana jest z listą PRODCOM, rekomendowaną przez EUROSTAT do badań produktowych w krajach członkowskich UE. W niektórych przypadkach wyroby prezentuje się według dodatkowych grupowań, stanowiących sumę niektórych pozycji PKWiU/PRODPOL.

Ponadto w niektórych wyrobach zastosowano skrócone nazwy.

General notes

Industry

1. Information within the scope of **industry** concerns economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”.

In table 3 were included budgetary entities and establishments as well as until 2010 auxiliary units of budgetary entities (included in the above mentioned sections). Data regarding the production of products also include the activity of entities producing industrial products and included in sections other than “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”.

2. Data were compiled using **the enterprise method**, excluding information concerning the quantity of production of goods, which were compiled using the company method, i.e. by real location of production, not by the seat of enterprise. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

3. Products in table 3 are presented according to the Polish Classification of Goods and Services (PKWiU 2008) and PRODPOL nomenclature used in surveys of manufacturing industrial products which is harmonized with PRODCOM List, recommended by the EUROSTAT for product surveys in EU member states. In some cases products are presented according to additional groupings, comprising the sum of some PKWiU/PRODPOL headings.

Moreover, abbreviated names were used for some products.

4. Produkcja sprzedana dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej.

Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:

- 1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
- 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych jak i nieprzemysłowych;
- 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- 4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- 5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w cenach bazowych. Definicję **ceny bazowej** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 9 na str. 24.

Jako **cenę stałą** w 2017 r. przyjęto cenę stałą 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.).

5. W danych dotyczących produkcji uwzględniono wartość pracy nakładczej.

Praca nakładcza w przemyśle jest to zarobkowe wykonywanie przez osoby fizyczne – na zlecenie i na rachunek podmiotów gospodarczych (nakładców) – czynności polegających na wytworzeniu wyrobów lub ich części z materiałów powierzonych przez nakładców oraz z surowców własnych lokalnego pochodzenia, np.: słoma, wiklina, trzcina, glina, a także na wykończaniu, uszlachetnianiu, naprawie i konserwacji wyrobów lub ich części oraz świadczeniu innych usług zleconych przez nakładców.

6. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnym wynagrodzeniu miesięcznym** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Budownictwo

1. Informacje w dziale dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD 2007) do sekcji „Budownictwo”.

4. Sold production concerns the total activity of an economic entity, i.e., both industrial and non-industrial production.

Sold production of industry includes:

- 1) the value of finished products sold (regardless of whether or not payments due were received for them), semi-finished products and parts of own production;
- 2) the value of paid work and services rendered, i.e., both industrial and non-industrial;
- 3) flat agent's fee in the case of concluding an agreement on commission terms and full agent's fee in the case of concluding an agency agreement;
- 4) the value of products in the form of settlements in kind;
- 5) products designated for increasing the value of own fixed assets.

Sold production of industry is presented in basic prices. The definition of **basic price** is given in the general notes to the Yearbook, item 9 on page 24.

As **constant prices** in 2017 were adopted 2015 constant prices (2015 average current prices).

5. In data concerning production, the value of outwork is included.

Outwork in industry is the paid execution, by natural persons, on the order of and for the benefit of economic entities (outworkers), of activities consisting in the manufacturing of products or their parts from materials supplied by the work provider as well as from raw materials of local origin, e.g.: straw, wicker, reed, clay, and in fishing, refining, repairing and conserving products or their parts as well as in the rendering of other services ordered by the work provider.

6. Data regarding the **average paid employment and average monthly wages and salaries** concern hired employees, i.e., persons on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment or election) and include full-time and part-time paid employees, within the country, in terms of full-time paid employees.

Construction

1. Information in the chapter concerns activities of economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the section “Construction”.

2. Dane według działów PKD opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika ust. 5 na str. 23.

3. **Produkcja budowlano-montażowa** dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów – wykonane siłami własnymi systemem zleceńowym przez podmioty budowlane na rzecz obcych zleceńodawców.

4. Podziału produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz podziału budynków oddanych do użytkowania według rodzajów budynków dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).

5. Dane o **budynkach oddanych do użytkowania** (przez wszystkich inwestorów) dotyczą:

- w zakresie liczby budynków – budynków nowo wybudowanych,
- w zakresie kubatury budynków – budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

6. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnym wynagrodzeniu miesięcznym** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

2. Data according to NACE divisions were compiled using **the enterprise method**. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

3. **Construction and assembly production** concerns activity realized domestically and includes construction works with an investment and a restoration – conservation character as well as temporary construction on construction sites realized by construction entities on the basis of the contract system for outside clients.

4. The division of construction and assembly production by type of constructions as well as the division of buildings completed by type of buildings was made on the basis of the Polish Classification of Types of Constructions (PKOB).

5. Data regarding **buildings completed** (by all investors) concern:

- within the scope of the number of buildings – newly built buildings,
- within the scope of the cubic volume of buildings – newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

6. Data regarding the **average paid employment and average monthly wages and salaries** concern hired employees, i.e., persons on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment or election) and include full-time and part-time paid employees, within the country, in terms of full-time paid employees.

Przemysł

Industry

TABL. 1 (249). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
	w mln zł		in mln zł	w odsetkach in percent		2016=100 (constant prices)
	ceny bieżące		current prices			
O G Ó Ł E M	56971,7	78947,0	82264,8	89952,4	100,0	107,6
TOTAL						
sektor publiczny	7661,1	4067,3	3968,2	5925,3	6,6	x
public sector						
sektor prywatny	49310,6	74879,7	78296,6	84027,0	93,4	x
private sector						
Górnictwo i wydobywanie	1281,8	#	#	#	#	#
Mining and quarrying						
Przetwórstwo przemysłowe	48861,8	67333,5	71018,5	78063,0	86,8	108,7
Manufacturing						
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych	8036,3	11583,9	12448,5	13426,1	14,9	105,5
Manufacture of food products						
Produkcja napojów	650,7	833,6	800,2	834,1	0,9	103,0
Manufacture of beverages						
Produkcja wyrobów tekstylnych	238,7	268,7	262,5	244,5	0,3	91,7
Manufacture of textiles						
Produkcja odzieży	421,4	510,0	517,3	525,5	0,6	102,4
Manufacture of wearing apparel						
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^Δ	493,2	670,1	712,9	780,9	0,9	115,2
Manufacture of leather and related products						
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	1035,5	1545,9	1678,5	1814,0	2,0	110,4
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ						
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	763,6	1231,2	1428,1	1637,3	1,8	110,9
Manufacture of paper and paper products						
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	1211,2	1936,1	2034,1	1930,4	2,1	95,2
Printing and reproduction of recorded media						
Produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej ^Δ	#	1818,6	1854,9	#	#	#
Manufacture of coke and refined petroleum products						
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	4721,9	5708,1	5911,4	6955,1	7,7	104,6
Manufacture of chemicals and chemical products						
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ	684,5	249,1	246,6	306,9	0,3	119,7
Manufacture of pharmaceutical products ^Δ						
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	2529,1	3891,4	4257,6	4846,6	5,4	111,2
Manufacture of rubber and plastic products						

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 1 (249). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a (dok.)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		2016=100 (ceny stałe) (constant prices)
	w mln zł		in mln zł	w odsetkach in percent		
	ceny bieżące		current prices			
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)						
w tym (dok.): of which (cont.):						
Produkcja wyrobów z pozostałych mi- neralnych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	2483,0	2854,7	3096,3	3444,3	3,8	111,7
Produkcja metali Manufacture of basic metals	3788,8	4123,6	4045,6	4529,1	5,0	100,5
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	4958,6	6928,8	7594,1	8709,0	9,7	115,1
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych Manufacture of computer, electronic and optical products	#	1441,5	1655,0	1896,6	2,1	118,7
Produkcja urządzeń elektrycznych Manufacture of electrical equipment	957,2	4442,3	4617,4	5070,3	5,6	109,6
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c	1691,0	1794,3	1864,9	2124,5	2,4	111,4
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	6219,7	10263,7	11649,2	12234,1	13,6	113,4
Produkcja mebli Manufacture of furniture	564,5	801,2	809,5	852,0	0,9	108,7
Pozostała produkcja wyrobów Other manufacturing	219,0	352,6	410,1	436,4	0,5	103,7
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń Repair and installation of machinery and equipment	1307,5	3346,0	2375,4	2461,3	2,7	101,2
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ Electricity, gas, steam and air conditioning supply	5019,6	#	#	#	#	#
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	1808,5	2894,3	2914,0	3115,4	3,5	99,2
w tym: of which:						
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody Water collection, treatment and supply	698,1	987,3	1043,1	1045,8	1,2	99,0
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery	997,1	1719,7	1685,9	1781,8	2,0	94,1

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 2 (250). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU WEDŁUG LICZBY ZATRUDNIONYCH W PODMIOTACH GOSPODARCZYCH W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY BY NUMBER OF PAID EMPLOYEES IN ECONOMIC ENTITIES IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
O G Ó Ł E M	56971,7	78947,0	82264,8	89952,4	T O T A L
podmioty o liczbie zatrudnionych:					entities with following number of paid employees:
49 osób i mniej	6837,3	10215,6	10524,5	10912,0	49 persons and less
50–249	14437,5	18815,7	19535,5	21704,6	50–249
250–499	8214,8	10615,3	12525,3	13729,1	250–499
500–999	7984,8	9712,7	8434,8	8428,2	500–999
1000 osób i więcej	19497,2	29587,8	31244,7	35178,4	1000 persons and more

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 3 (251). **PRODUKCJA WYBRANYCH WYROBÓW^a**
PRODUCTION OF SELECTED PRODUCTS^a

WYROBY	2010	2015	2016	2017		PRODUCTS
				ogółem total	udział w kraju w % share in country in %	
Produkty uboju ^b wliczane do wydajności poubojowej w tys. t	25	37	37	44	2,9	Slaughter products ^b included in slaughter capacity in thous. t
bydła i cieląt	14	28	26	32	14,3	cattle and calves
trzody chlewnej	11	10	11	12	0,9	pigs
Świeże lub schłodzone mięso wołowe i cielęce w tys. t	16	37	41	46	8,0	Fresh or chilled beef and veal meat in thous. t
Mięso wieprzowe, świeże lub schłodzone w tys. t	31	68	75	73	4,6	Pork meat, fresh or chilled in thous.t
Wędliny ^c w tys. t	34	60	59	31	3,7	Cured meat products ^c in thous. t
Soki z owoców i warzyw w tys. hl	531	1179	1032	1115	12,4	Fruit and vegetable juice in thous. hl
Mleko płynne przetworzone ^d w tys. hl	1035	156	712	960	2,8	Processed liquid milk ^d in thous. hl
Sery i twarogi w tys. t	11	13	13	13	1,5	Cheese and curd in thous. t
Bielizna pościelowa w tys. szt.	636	248	907	1110	3,9	Bed linen in thous. units
Garnitury i zestawy odzieżowe, męskie lub chłopięce w tys. szt.	240	125	138	136	9,1	Men's or boys' suits and ensembles in thous. units
Obuwie z wierzchami wykonanymi ze skóry ^e w tys. par	2982	3203	3295	3457	23,3	Footwear with leather uppers ^e in thous. pairs
Tarcica liściasta w tys. m ³	26	44	34	28	4,9	Deciduous sawnwood in thous. m ³
Papier i tektura w tys. t	61	71	74	71	1,5	Paper and paperboard in thous. t
Cegła ogółem w tys. ceg	16591	9304	3914	5599	0,9	Bricks in thous. bricks
Kontenery specjalne przystosowane do przewozu różnymi środkami transportu w szt.	1841	1138	1424	1260	2,1	Containers specially designed to carriage by one or more modes of transport in units

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Obejmują mięso, tłuszcze, podroby oraz części niejadalne (odpadki); ubój przemysłowy; w wadze poubojowej cieplej. c Bez drobiowych. d Łącznie z mlekiem przetworzonym do dalszej produkcji. e Bez obuwia sportowego, obuwia z metalowym noskiem ochronnym oraz obuwia specjalnego różnego typu; łącznie z obuwieniem ze spodem z drewna.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Including meat, fats, offal and animal parts unfit for human consumption; industrial slaughter; in post-slaughter warm weight. c Excluding cured poultry meat. d Including milk for further processing. e Excluding footwear with uppers of leather, other than sports footwear incorporating a protective metal toe-cap and miscellaneous special footwear; including footwear with a wooden outer soles.

TABL. 4 (252). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE^a**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	176226	179929	186294	193258	T O T A L
sektor publiczny	26959	13185	13533	14203	public sector
sektor prywatny	149267	166744	172761	179055	private sector
Górnictwo i wydobywanie	3966	2790	2855	2752	Mining and quarrying
Przetwórstwo przemysłowe	147825	155462	162380	169801	Manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych	27716	28128	29083	29852	Manufacture of food products
Produkcja napojów	2217	1238	1241	1310	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych	1235	1045	1208	1138	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży	6125	4544	4672	4783	Manufacture of wearing apparel
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^Δ	3765	3392	3445	4370	Manufacture of leather and related products
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	6042	6371	6822	7200	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	2142	2642	2824	3136	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	3033	4994	5172	4914	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	6618	6132	6422	6743	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	9231	12683	13369	14713	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	9481	8622	9032	9541	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja metali	6261	7088	7385	7159	Manufacture of basic metals
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	17256	18370	20774	21767	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja urządzeń elektrycznych	3543	7342	7774	8072	Manufacture of electrical equipment
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	8935	6626	6829	7384	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	11000	13054	14401	15455	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja mebli	5146	4499	4462	4526	Manufacture of furniture
Pozostała produkcja wyrobów	1440	1592	1781	1911	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	5743	9183	7299	7044	Repair and installation of machinery and equipment
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ	14801	10807	9993	9547	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	9633	10871	11066	11158	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
w tym:					of which:
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	4318	4684	4661	4376	Waste collection, treatment and supply
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	1015	1210	1301	1614	Sewerage
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	4301	4956	5075	5136	Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 5 (253). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYSŁE^a**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
O G Ó Ł E M	3165,20	3885,88	4032,06	4272,97	T O T A L
sektor publiczny	4214,21	4603,59	4784,12	4892,91	public sector
sektor prywatny	2975,73	3829,13	3973,15	4223,80	private sector
Górnictwo i wydobywanie	4177,45	5349,16	5142,96	5435,28	Mining and quarrying
Przetwórstwo przemysłowe	2942,81	3681,61	3849,17	4098,47	Manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych	2291,28	2852,18	3035,29	3278,02	Manufacture of food products
Produkcja napojów	3564,11	4424,76	4513,22	4711,04	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych	2292,76	2917,46	2867,93	3132,24	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży	1602,07	2154,09	2247,17	2452,91	Manufacture of wearing apparel
Produkcja wyrobów z skór i wyrobów skórzanych ^Δ	1911,95	2378,28	2453,77	2563,26	Manufacture of leather and related products
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	1982,65	2473,48	2653,99	2887,95	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	3183,05	3376,74	3568,76	3776,10	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	3621,50	5618,59	6226,40	6559,98	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	3766,10	5052,39	5223,65	5347,93	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	2798,82	3307,28	3479,59	3695,55	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	2852,73	3443,22	3612,59	3937,21	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja metali	4535,28	5063,40	5051,17	5315,69	Manufacture of basic metals
Produkcja wyrobów z metali ^A	3155,80	3641,87	3875,87	4247,90	Manufacture of metal products ^A
Produkcja urządzeń elektrycznych	2870,75	3962,34	4208,83	4498,69	Manufacture of electrical equipment
Produkcja maszyn i urządzeń ^A	3203,78	3775,47	3946,88	4287,10	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^A	3506,87	4397,52	4646,06	5055,68	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja mebli	1832,21	2426,63	2565,92	2659,94	Manufacture of furniture
Pozostała produkcja wyrobów	2425,86	2936,08	3091,50	3255,59	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	3290,21	4503,11	4568,36	4645,30	Repair and installation of machinery and equipment
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ	5000,59	6308,31	6525,32	7005,40	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^A	3341,33	4022,93	4177,62	4304,03	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
w tym:					of which:
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	3740,94	4540,89	4721,63	4886,50	Waste collection, treatment and supply
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	3010,85	3665,34	3858,27	4117,32	Sewerage
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^A	3017,35	3625,86	3766,87	3875,31	Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

Budownictwo

Construction

TABL. 6 (254). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł	w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M	15444,4	19341,9	19334,9	18826,9	100,0	TOTAL
W tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób ..	7786,6	9046,8	8436,8	9209,7	48,9	Of which entities employing more than 9 persons
Budowa budynków ^A	2779,6	3210,8	3178,5	3491,4	18,5	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^A	3288,0	3327,5	2843,2	3109,2	16,5	Civil engineering
Roboty budowlane specjalistyczne	1719,0	2508,5	2415,0	2609,1	13,9	Specialised construction activities

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa małopolskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców).

^a Realized by enterprises which have a seat of board in Małopolskie voivodship without subcontractors participation.

TABL. 7 (255). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym	Roboty o charakterze remontowym	SPECIFICATION	
		Works with an investment character	Works with a renovation (restoration) character		
		w mln zł	in mln zł		
O G Ó Ł E M	2010	7786,6	5105,8	2680,8	TOTAL
	2015	9046,8	6370,1	2676,7	
	2016	8436,8	6217,8	2219,0	
	2017	9209,7	6886,8	2322,9	
Budynki		5318,1	4090,8	1227,2	Buildings
Budynki mieszkalne		2068,0	1589,6	478,4	Residential buildings
budynki mieszkalne jednorodzinne ..		310,8	234,6	76,2	one-dwelling buildings
budynki o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe		1521,6	1211,4	310,2	two- and more dwelling buildings
budynki zbiorowego zamieszkania ...		235,6	143,6	92,1	residences for communities

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa małopolskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in Małopolskie voivodship without subcontractors' participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 7 (255). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (dok.)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyj- nym Works with an investment character	Roboty o charakterze remontowym Works with a renovation (restoration) character	SPECIFICATION
		w mln zł	in mln zł	
Budynki (dok.)				Buildings (cont.)
Budynki niemieszkalne	3250,1	2501,2	748,8	Non-residential buildings
hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	142,9	128,8	14,1	hotels and similar buildings
budynki biurowe	410,7	331,5	79,1	office buildings
budynki handlowo-usługowe	973,8	795,6	178,2	wholesale and retail trade build- ings
budynki transportu i łączności	13,7	10,4	3,3	traffic and communication build- ings
budynki przemysłowe i magazynowe	1074,2	770,6	303,6	industrial buildings and ware- houses
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyj- nym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kul- tury fizycznej	479,7	359,9	119,8	public entertainment, education, hospital or institutional care buildings
pozostałe budynki niemieszkalne	155,1	104,4	50,7	other non-residential buildings
Obiekt inżynierii lądowej i wodnej	3891,6	2795,9	1095,7	Civil engineering works
Infrastruktura transportu	2487,7	1656,5	831,2	Transport infrastructures
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe	1294,4	748,2	546,3	highways, streets and roads
drogi szynowe, drogi kolei napo- wietrznych lub podwieszanych oraz drogi lotniskowe	#	#	#	railways, suspension and elevated railways as well as airfield run- ways
mosty, wiadukty, estakady, tunele i przejścia nadziemne i podziemne.	388,9	306,4	82,5	bridges, elevated highways, tun- nels and subways
budowle wodne	#	#	#	harbours, waterways, dams and other water works
Rurociągi, linie telekomunikacyjne i elektroenergetyczne	859,1	687,8	171,3	Pipelines, communication and electricity lines
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe	352,6	277,7	74,9	long-distance pipelines, communi- cation and electricity power lines
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze	506,5	410,1	96,4	local pipelines and cables
Kompleksowe budowle na terenach przemysłowych	467,9	396,8	71,1	Complex constructions on industrial sites
Budowle sportowe i rekreacyjne	30,4	21,2	9,2	Sports and recreational buildings
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej pozostałe	46,6	33,7	12,9	Other civil engineering works

a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa małopolskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Realized by enterprises which have a seat of board in Małopolskie voivodship without subcontractors' participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 8 (256). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a**
BUILDINGS COMPLETED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Budynki^b	8606	9687	9220	10118	Buildings^b
w tym budynki mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^c	7159	8129	7782	5866	of which one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings ^c
miasta	2713	2678	2699	2878	urban areas
wieś.....	5893	7009	6521	7240	rural areas
W tym budynki indywidualne ^d	7680	8602	8205	9043	Of which private buildings ^d
miasta	2069	2053	2008	2141	urban areas
wieś.....	5611	6549	6197	6902	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^c	6568	7512	7102	7840	one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings ^c
niemieszkalne	1111	1087	1100	1202	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	323	404	480	510	of which farm buildings
Kubatura^e w dam³	11787	14774	15502	17501	Cubic volume^e in dam³
w tym budynki mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^c	6203	7461	8308	9419	of which one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings ^c
miasta	6597	7340	9136	10013	urban areas
wieś.....	5190	7434	6366	7488	rural areas
W tym budynki indywidualne ^d	6593	7244	7224	7757	Of which private buildings ^d
miasta	2240	1964	2262	2221	urban areas
wieś.....	4353	5280	4962	5536	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^c	4695	5652	5512	6024	one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings ^c
niemieszkalne	1889	1584	1704	1728	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	229	584	506	380	of which farm buildings

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 313. b Nowo wybudowane. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). d Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem. e Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a See general notes, item 5 on page 313. b Newly built. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). d Realized by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent. e Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (257). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW**
BUILDINGS COMPLETED^a BY TYPE OF BUILDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
BUDYNKI^b BUILDINGS^b					
Budynki mieszkalne	7164	8132	7787	8569	Residential buildings
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielo- mieszkaniowe ^c	7159	8129	7782	8566	One-dwelling buildings as well as two- and more dwelling build- ings ^c
w tym jednorodzinne	6869	7664	7264	7994	of which one-dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania	5	3	5	3	Residences for communities
Budynki niemieszkalne	1442	1555	1433	1549	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego.....	42	67	48	31	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	32	51	34	36	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	347	305	243	254	Wholesale and retail trade build- ings
Budynki łączności, dworców i terminali	3	10	11	1	Communication buildings, sta- tions, terminals and associated buildings
Budynki garaży	360	369	314	368	Garage buildings
Budynki przemysłowe	79	92	85	80	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki maga- zynowe	111	144	129	129	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kultural- ne oraz budynki muzeów i bi- bliotek	25	13	7	8	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badaw- czych	17	23	22	17	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	11	19	8	16	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej.....	59	22	7	16	Sports halls
Budynki gospodarstw rolnych	330	414	485	511	Non-residential farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawa- niania kultu religijnego i czynności religijnych	10	12	17	9	Buildings used as places of wor- ship and for religious activities

KUBATURA^d w dam³ CUBIC VOLUME^d in dam³

Budynki mieszkalne	6291	7505	8351	9439	Residential buildings
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielo- mieszkaniowe ^c	6203	7461	8308	9419	One-dwelling buildings as well as two- and more dwelling build- ings ^c
w tym jednorodzinne	4766	5541	5274	5910	of which one-dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania	88	43	43	20	Residences for communities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 313. b Nowo wybudowane. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). d Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a See general notes, item 5 on page 313. b Newly built. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). d Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (257). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW (dok.)**
BUILDINGS COMPLETED^a BY TYPE OF BUILDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
KUBATURA ^d w dam ³ (dok.) CUBIC VOLUME ^d in dam ³ (cont.)					
Budynki niemieszkalne	5496	7269	7151	8062	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	194	392	241	132	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	360	708	795	627	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	1674	1269	1218	1949	Wholesale and retail trade buildings
Budynki łączności, dworców i terminali	11	326	193	77	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży	154	158	139	160	Garage buildings
Budynki przemysłowe	843	1733	1975	1918	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	880	1354	1485	2228	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek	179	51	22	20	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	203	248	168	279	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	72	121	59	98	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej	612	111	165	209	Sport halls
Budynki gospodarstw rolnych	259	693	508	380	Non-residential farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	29	89	147	29	Buildings used as places of worship and for religious activities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 313. d Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a See general notes, item 5 on page 313. d Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 10 (258). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE I PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W BUDOWNICTWIE^a**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT AND AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN CONSTRUCTION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przeciętne zatrudnienie	46319	39345	40330	40358	Average paid employment
sektor publiczny	2573	1072	1096	1050	public sector
sektor prywatny	43746	38273	39234	39308	private sector
Budowa budynków ^Δ	18717	13647	14716	14757	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	15469	12765	12094	11567	Civil engineering works
Roboty budowlane specjalistyczne	12133	12933	13520	14034	Specialised construction activities
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	2716,25	3244,90	3319,11	3594,05	Average monthly gross wages and salaries in zł
sektor publiczny	3749,91	3986,24	4197,41	4536,61	public sector
sektor prywatny	2655,45	3224,14	3294,57	3568,87	private sector
Budowa budynków ^Δ	2339,76	2808,18	2872,48	3237,40	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	3292,62	3677,51	3731,03	3988,75	Civil engineering works
Roboty budowlane specjalistyczne	2562,19	3278,75	3436,77	3643,75	Specialised construction activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, bez zatrudnionych za granicą.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

DZIAŁ XVII TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA

Uwagi ogólne

1. Dane dotyczące ogólnej długości **linii kolejowych eksploatowanych** w dniu 31 XII ustalono jako sumę długości linii kolejowych normalnotorowych, wąskotorowych i szerokotorowych (dane o długości tych linii ujęto w długości linii normalnotorowych) czynnych w tym dniu. **Linia kolejowa** jest to element sieci kolejowej pomiędzy dwiema stacjami węzłowymi (lub krańcowymi).

2. Do **dróg krajowych** zalicza się:

- autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi leżące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
- drogi międzynarodowe,
- drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,
- drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i towarowy,
- drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
- drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich,
- drogi o znaczeniu obronnym.

Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Do **dróg miejskich** zaliczono drogi (ulice) leżące w granicach administracyjnych miast.

Do **dróg zamiejskich** zaliczono drogi leżące poza granicami administracyjnymi miast.

3. Dane o **pojazdach samochodowych i ciągnikach zarejestrowanych** prezentowane są według ewidencji prowadzonej przez starostów, prezydentów miast i burmistrzów, od 2009 r. według centralnej ewidencji pojazdów (CEPiK) prowadzonej przez Ministerstwo Cyfryzacji. Do 2010 r. dane

CHAPTER XVII TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS

General notes

1. Data concerning the total length of **railway lines operated** on 31 XII was established as the sum of the length of standard gauge, narrow gauge and large gauge railway lines (data concerning the length of these lines are given in terms of standard gauge lines) operating on that day. **The railway line** is an element of the rail network between two junction stations (or terminal stations).

2. **National roads** include:

- motorways and expressways as well as roads which are designated to become motorways and expressways,
- international roads,
- roads which are other links ensuring the efficiency of the national road network,
- approach roads to generally accessible border crossings servicing international passenger and freight traffic,
- roads which are an alternative to toll motorways,
- roads which are bypasses around large urban agglomerations,
- roads with a military significance.

Voivodship roads include roads other than those presented above, which are links between cities, have a large significance for the voivodship and roads with a military significance not included among national roads.

Powiat roads include roads other than those mentioned above, which link powiat capital cities with gmina capital cities and gmina capital cities with other such cities.

Gmina roads include roads with a local significance not included in the other categories, which supplement the network of roads servicing local needs, excluding internal roads.

Urban roads include roads (streets) located within the administrative boundaries of cities.

Non-urban roads include roads located outside the administrative boundaries of cities.

3. Data on **road vehicles and tractors** have been presented according to the register maintained by voivodes, starosts, presidents of cities and mayors, since 2009 – according to central vehicle register maintained by the Ministry of the Digital Affairs. Until 2010 data do not include

nie obejmują pojazdów posiadających pozwolenie czasowe wydawane w końcu danego roku.

4. Linia autobusowa jest stałym połączeniem drogowym dwóch krańcowych miejscowości oraz wybranych miejscowości pośrednich przy użyciu jednego lub kilku autobusów regularnie kursujących między tymi miejscowościami według ogłoszonego rozkładu.

5. Transport samochodowy zarobkowy obejmuje usługi świadczone odpłatnie przez podmioty, w których transport samochodowy stanowi podstawową działalność gospodarczą oraz w zakresie przewozów ładunków również usługi wykonane odpłatnie przez podmioty prowadzące podstawową działalność gospodarczą inną niż transport samochodowy (np. działalność przemysłową budowlaną, handlową); dane o przewozach pasażerów nie obejmują przewozów taborom komunikacji miejskiej.

6. Informacje o komunikacji miejskiej naziemnej dotyczą **komunikacji autobusowej i tramwajowej** i obejmują działalność przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej publicznych i prywatnych.

Komunikacja miejska – gminne przewozy pasażerskie wykonywane w granicach administracyjnych miasta albo miasta i gminy lub miast i gmin sąsiadujących (jeśli zawarły porozumienie lub utworzyły związek międzygminny w celu wspólnej realizacji publicznego transportu zbiorowego); w przypadku gmin miejsko-wiejskich łącznie z obsługą strefy wiejskiej w tych gminach; dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw prowadzących głównie komunikację zamiejską, a świadczących również usługi komunikacji miejskiej w niektórych miastach oraz linii komunikacyjnych obsługujących wyłącznie zakłady pracy.

Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych i tramwajowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

7. Dane o wypadkach drogowych obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

8. Telefoniczne łącza główne obejmują standardowe łącza główne oraz łącza w dostęпах ISDN, tj. telefoniczną sieć cyfrową z integracją usług umożliwiającą wykorzystanie tej samej sieci dla transferu głosu, obrazu, faksów, danych.

vehicles having temporary permission given by the end of reference year.

4. A bus line is a permanent road link between two terminal locations as well as between selected intermediate locations which involves using one or several buses travelling between these locations on a regular basis according to a defined schedule.

5. Road transport for hire or reward includes services for remuneration carried out by entities, for which road transport services are the basic economic activity and also services for remuneration carried out by entities with basic economic activity other than road transport (e.g. industrial, building, trade activity); data regarding transport of passengers do not include carriage by urban road transport fleet.

6. Information regarding urban ground transport concerns **bus and tram communication** and includes the activity of public and private urban transport enterprises and companies.

Urban transport – gmina transport of passengers carried out within the administrative borders of city or city and gmina or neighboring cities and gminas (if they signed agreement or association between gminas in order to implement together collective public transport); including service for rural area in urban-rural gminas; data do not include the activity of enterprises operating mainly in the scope of non-urban transport, but rendering also the services in the scope of urban transport in some cities as well as transport lines exclusively servicing work places.

Transport line is understood as a route connecting the extreme points of the route of vehicles marked with the same number or letter. The length of the transport lines is the sum of the length of all of the scheduled daytime bus and tram lines over which vehicles designated with separate numbers or letters travel.

7. Data regarding road traffic accidents cover events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred.

A **road traffic accident fatality** is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days.

A **road traffic accident injury** is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.

8. Telephone main line includes standard main line and accessible ISDN (Integrated Services Digital Network), i.e., a digital phone network with integrated services making it possible to use the same network to transfer voice, image, fax and data.

TABL. 1 (259). **LINIE KOLEJOWE EKSPLOATOWANE^a**

Stan w dniu 31 XII

RAILWAY LINES OPERATED^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w km		in km		
O G Ó Ł E M	1127	1087	1059	1077	T O T A L
Normalnotorowe	1127	1087	1059	1077	Standard gauge
w tym zelektryfikowane	909	898	883	901	of which electrified
jednotorowe	662	611	602	601	single track
dwu- i więcej torowe	465	476	457	476	double and more tracks
Wąskotorowe	-	-	-	-	Narrow gauge
Na 100 km² powierzchni ogólnej	7,4	7,2	7,0	7,1	Per 100 km² of total area

a Dane dotyczą sieci PKP oraz innych podmiotów, będących zarządcami sieci kolejowej.

a Data concern PKP network and other entities managing railway network.

TABL. 2 (260). **DROGI PUBLICZNE O TWARDEJ NAWIERZCHNI**

Stan w dniu 31 XII

HARD SURFACE PUBLIC ROADS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym o na- wierzchni ulepszonej of which improved	
w km in km						
O G Ó Ł E M	23651	24648	24942	25895	23670	T O T A L
miejskie.....	4259	4413	4477	4597	4426	urban
zamiejskie.....	19392	20235	20465	21298	19245	non-urban
Krajowe	1019	1097	1094	1098	1098	National
miejskie.....	295	311	308	312	312	urban
zamiejskie.....	724	786	786	786	786	non-urban
Wojewódzkie	1412	1444	1412	1414	1414	Voivodship
miejskie.....	241	249	238	239	239	urban
zamiejskie.....	1171	1195	1174	1175	1175	non-urban
Powiatowe	6494	6551	6509	6509	6456	Powiat
miejskie.....	885	906	910	911	910	urban
zamiejskie.....	5609	5645	5599	5598	5547	non-urban
Gminne	14727	15556	15927	16875	14703	Gmina
miejskie.....	2839	2947	3021	3135	2965	urban
zamiejskie.....	11888	12609	12906	13740	11737	non-urban

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Management of National Roads and Motorways.

TABL. 3 (261). POJAZDY SAMOCHODOWE I CIĄGNIKI ZAREJESTROWANE^a
 Stan w dniu 31 XII
 REGISTERED ROAD VEHICLES AND TRACTORS^a
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ő Ł E M	1898517	2268179	2372967	2464881	T O T A L
w tym:					of which:
Samochody osobowe.....	1438973	1725672	1808002	1879860	Passenger cars
Autobusy.....	10145	11718	12139	12489	Buses
Samochody ciężarowe i ciągniki siodłowe ^b	243570	284156	293685	301846	Lorries and road tractors ^b
Ciągniki balastowe i rolnicze	114618	129185	132279	135195	Ballast and agricultural tractors
Motocykle.....	79825	103484	112023	119856	Motorcycles

a Patrz uwagi ogólne, ust 3 na str. 324. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi.
 a See general notes, item 3 on page 324. b Including vans.

TABL. 4 (262). LINIE REGULARNEJ KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ^a
 Stan w dniu 31 XII
 REGULAR BUS TRANSPORT LINES^a
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Krajowe: liczba.....	452	282	218	194	National: number
długość w km	19348	11684	8484	7396	length in km
dalekobieżne: liczba	13	4	3	1	long distance: number
długość w km	4951	1150	885	275	length in km
regionalne: liczba.....	69	34	20	14	regional: number
długość w km.....	5500	3023	1977	1442	length in km
podmiejskie: liczba.....	367	235	186	177	suburban: number
długość w km....	8840	7422	5533	5660	length in km
miejskie: liczba	3	9	9	2	urban: number
długość w km.....	57	89	89	19	length in km
Międzynarodowe: liczba	14	5	8	7	International: number
długość w km .	24884	4129	6445	4698	length in km

a Przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób prowadzących regularną komunikację w ruchu krajowym i międzynarodowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.

a Enterprises employing more than 9 persons providing regular national and international traffic; excluding urban transport services.

TABL. 5 (263). TRANSPORT SAMOCHODOWY ZAROBKOWY^a
 HIRE OR REWARD ROAD TRANSPORT^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Komunikacja krajowa					National traffic
Przewozy ładunków w tys. t	3403,2	9894,2	10317,8	10939,5	Transport of goods in thous. t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	266,2	130,5	147,0	141,1	Average transport distance per one t in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób	27092	16958 ^c	14829	14856	Transport of passengers ^b in thous.
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	33,9	29,6 ^c	25,7	25,9	Average transport distance per one passenger in km
Komunikacja międzynarodowa					International traffic
Przewozy ładunków w tys. t	3547,0	6700,2	7844,7	9812,7	Transport of goods in thous. t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	1123,8	1120,9	968,8	873,6	Average transport distance per one t in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób	125,3	260,5	270,7	360,1	Transport of passengers ^b in thous.
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	1202,5	1124,3	906,6	1153,5	Average transport distance per one passenger in km

a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób. b Bez przewozów taborem komunikacji miejskiej (w tym taksówkami). c Dane zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Excluding transports by urban road transport fleet (of which by taxis). c Data have been changed in relations to the data published in the previous edition of the Yearbook.

TABL. 6 (264). **KOMUNIKACJA MIEJSKA^a**

Stan w dniu 31 XII

URBAN TRANSPORT^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć komunikacyjna – linie w km	5053	5678	5546	5255	Transport network – lines in km
autobusowe	4712	5375	5238	4947	bus
tramwajowe	341	303	308	308	tram
Tabor:					Fleet of:
autobusy: w sztukach	929	911	960	923	buses: in units
liczba miejsc w tys.	90,1	85,8	89,8	88,0	number of seats in thous.
tramwaje: w sztukach	410	401	396	394	trams: in units
liczba miejsc w tys.	59,9	60,2	60,3	60,0	number of seats in thous.
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku) w mln	390	397	418	445	Transport of passengers ^b (during the year) in mln

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

b Dane szacunkowe.

a Data concern urban transport enterprises and companies, employing more than 9 persons. b Estimated data.

TABL. 7 (265). **RUCH PASAŻERÓW W MIĘDZYNARODOWYM PORCIE LOTNICZYM IM. JANA PAWŁA II KRAKÓW-BALICE**

PASSENGER TRAFFIC IN THE JOHN PAUL II INTERNATIONAL AIRPORT KRAKÓW-BALICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	pasażerowie obsłużeni passengers served				
O G Ó Ł E M^a	2843530	4213801	4980765	5834065	T O T A L^a
Ruch krajowy	194567	345585	416211	455627	National traffic
odloty	99962	175013	210106	229674	departures
przyloty	94605	170572	206105	225953	arrivals
Ruch zagraniczny	2648963	3868216	4564554	5378438	Foreign traffic
odloty	1329331	1941996	2292056	2698078	departures
przyloty	1319632	1926220	2272498	2680360	arrivals

a Bez pasażerów w ruchu tranzytowym.

Ź r ó d ł o: dane Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o.

a Excluding passengers in transit traffic.

S o u r c e: data of the John Paul II International Airport Kraków-Balice Ltd.

TABL. 8 (266). **PRZEŁADUNEK ŁADUNKÓW W MIĘDZYNARODOWYM PORCIE LOTNICZYM IM. JANA PAWŁA II KRAKÓW-BALICE**

FREIGHT LOADED AND UNLOADED IN THE JOHN PAUL II INTERNATIONAL AIRPORT KRAKÓW-BALICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tonach in tonnes				
Ładunki przybyte z portów	2239	1182	920	1014	Freight arrivals from airports
krajowych	828	695	195	215	domestic
zagranicznych	1411	488	725	799	foreign
Ładunki odprawione do portów	2225	2769	1591	2227	Freight departures to airports
krajowych	834	865	334	474	domestic
zagranicznych.....	1391	1905	1257	1753	foreign

Ź r ó d ł o: dane Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o.

S o u r c e: data of the John Paul II International Airport Kraków-Balice Ltd.

TABLE 9 (267). **WYPADKI DROGOWE^a I ICH OFIARY**
ROAD TRAFFIC ACCIDENTS^a AND THEIR CASUALTIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wypadki	4006	3839	3939	3612	Accidents
Na 10 tys. pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych ^b	21,1	17,1	16,6	14,7	Per 10 thous. registered motor vehicles and tractors ^b
Ofiary wypadków	5284	4817	4949	4504	Road traffic casualties
Śmiertelne	235	198	185	194	Fatalities
na 100 tys. ludności	7,1	5,9	5,5	5,7	per 100 thous. population
Ranni	5049	4619	4764	4310	Injured
na 100 tys. ludności	152	137	141	127	per 100 thous. population

a Zarejestrowane przez Policję. b Pojazdy według stanu w dniu 31 XII; od 2015 łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Vehicles as of 31 XII; since 2015 including road vehicles having temporary permission given at the end of the year.

Source: data of the National Police Headquarters.

TABLE 10 (268). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYŃ I RODZAJÓW POJAZDÓW**
ROAD ACCIDENTS^a BY CULPRITS, MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wypadki	3839	3939	3612	Accidents
Z winy kierujących pojazdami	3114	3351	3078	Guilt of drivers of which:
w tym:				
niedostosowanie prędkości do warunków ruchu	773	808	749	inappropriate speed for road conditions
nieprzestrzeganie pierwszeństwa przejazdu	721	744	714	non-compliance with vehicle right of way
nieprawidłowe wyprzedzanie	139	125	115	passing incorrectly
nieprawidłowe zachowanie wobec pieszego	414	501	425	incorrect behaviour towards the pedestrian
niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami	392	384	368	not keeping a safe distance between vehicles
Z winy pieszych	365	322	333	Guilt of pedestrians
w tym nieostrożne wejście na jezdnię	235	190	201	of which imprudently entering the roadway
Pozostałe ^b	360	266	201	Others ^b
Pojazdy kierujących będących sprawcami wypadków	3114	3351	3078	Vehicles of drivers being accident culprits
Samochody osobowe	2364	2532	2305	Passenger cars
Motocykle	127	141	118	Motorcycles
Rowery	243	252	220	Bicycles
Motorowery	102	79	80	Motor-bicycles
Samochody ciężarowe	141	202	211	Lorries
Inne pojazdy ^c	137	145	175	Other vehicles ^c
Wypadki z udziałem nietrzeźwych użytkow- ników dróg	217	231	217	Accidents involving persons under the influence of alcohol
w tym spowodowane przez nietrzeźwych:				of which caused by intoxicated:
Kierujących	134	149	143	Drivers
samochodami osobowymi	79	93	97	of passenger cars
motocyklami	11	13	9	of motorcycles
rowerami	22	24	20	of bicycles
motorowerami	13	14	12	of motor-bicycles
samochodami ciężarowymi	5	2	—	of lorries
innymi pojazdami	4	3	5	of other vehicles
Pieszycy	83	82	74	Pedestrians

a Zarejestrowanych przez Policję. b Dane obejmują winę pasażerów, współwinę uczestników ruchu oraz inne przyczyny. c Łącznie z pojazdami nieustalonymi.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Data include guilt of passengers, fellow delinquent traffic participants and other reasons. c Including unidentified vehicles.

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 11 (269). **ABONENCI TELEFONICZNI I APARATY TELEFONICZNE^a**

Stan w dniu 31 XII

TELEPHONE SUBSCRIBERS AND TELEPHONE SETS^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Telefoniczne łącza główne w tys.	679, 9	474,4	450,0	376,2	Telephone main line in thous.
w tym abonenci prywatni ^b	501, 4	354,5	336,8	275,5	of which private subscribers ^b
miasta	508, 7	347,9	330,1	285,6	urban areas
w tym abonenci prywatni ^b	354, 0	245,5	224,0	198,9	of which private subscribers ^b
wieś	171,2	126,5	119,9	90,6	rural areas
w tym abonenci prywatni ^b	147,4	109,0	112,8	76,6	of which private subscribers ^b
w tym standardowe łącza główne (abonenci telefonii stacjonarnej).....	596,4	415,0	396,7	328,8	of which standard main line (fixed line telephone subscribers)
miasta	432,9	296,0	282,0	242,5	urban areas
wieś	163,5	119,0	114,7	86,3	rural areas
Aparaty telefoniczne publiczne samoinkasujące	3889	495	303	101	Public pay telephones
miasta	2234	340	196	98	urban areas
wieś	1655	155	107	3	rural areas

a Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. b Posiadający aparaty telefoniczne zainstalowane w mieszkaniach prywatnych.

a Data concern operators of the public telecommunication network. b Possessing telephones installed in private dwellings.

DZIAŁ XVIII HANDEL I GASTRONOMIA

Uwagi ogólne

1. Informacje w dziale dotyczą wszystkich jednostek gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową lub gastronomiczną.

Przez **przedsiębiorstwa handlowe** rozumie się podmioty gospodarcze, których podstawowym rodzajem działalności jest sprzedaż towarów, zaliczana zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

2. Dane o **sprzedaży detalicznej** obejmują:

1) sprzedaż towarów konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych w:

- punktach sprzedaży detalicznej,
- hurtowniach oraz u producentów w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców;

2) sprzedaż towarów handlowych (konsumpcyjnych) oraz produkcji gastronomicznej w placówkach gastronomicznych.

W wartości sprzedaży detalicznej uwzględniono sprzedaż towarów zarówno ludności, jak i konsumentom zbiorowym, tj. urzędowi, instytucjom, żłobkom, przedszkolom itp., nie uwzględniono natomiast sprzedaży targowiskowej dokonanej przez sprzedawców uiszczających jedynie opłatę placową (np. sprzedaży produktów rolnych dokonanej przez producentów rolników, sprzedaży na giełdach samochodowych).

Dane dotyczące sprzedaży detalicznej prezentuje się w dostosowaniu do Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP).

3. Podziału towarów na **konsumpcyjne i niekonsumpcyjne** dokonano umownie, zaliczając do niekonsumpcyjnych te towary, których zużycie odbywa się głównie w sferze produkcji. Do towarów niekonsumpcyjnych zaliczono w szczególności towary przeznaczone do produkcji rolniczej (np. maszyny, narzędzia i urządzenia rolnicze, nasiona, pasze, środki ochrony roślin, nawozy sztuczne), materiały budowlane itp.

Podziału towarów konsumpcyjnych na żywność, napoje alkoholowe i towary nieżywnościowe dokonano szacunkowo.

CHAPTER XVIII TRADE AND CATERING

General notes

1. Information in this chapter concerns all entities of the national economy conducting trade or catering activity.

Trade enterprises are understood as economic entities, the basic activity of which is the sale of commodities, classified in accordance with the Polish Classification of Activities – PKD 2007 (NACE Rev. 2) in the section “Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles”.

2. Data concerning **retail sales** include:

1) sales of consumer and non-consumer goods in:

- retail sales outlets,
- wholesale stores as well as at producers in quantities indicating purchases for the individual needs of the purchaser;

2) sales of trade commodities (consumer goods) as well as catering production in catering establishments.

Sales of goods both for the general public as well as for collective consumers, i.e., government offices, institutions, nurseries, nurseries schools etc. are included in the value of retail sales. Not included, however, are marketplace sales made by salesmen only paying a stall fee (e.g., sales of agricultural products conducted by farmer producers, sales at automobile markets).

Data concerning retail sales are presented according to the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP).

3. The division of commodities into **consumer and non-consumer** goods was made on the following basis; non-consumer goods include those goods, the consumption of which occurs primarily in the sphere of production. In particular, goods designated for agricultural production (e.g., agricultural machinery, tools and equipment, seeds, animal feeding-stuffs, plant protection chemicals, artificial fertilizers), building materials, etc., were included in non-consumer goods.

The division of consumer goods into food, alcoholic beverages and non-foodstuff goods was made by estimation.

4. Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych bądź użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstwa handlowego. Do wartości sprzedaży hurtowej zalicza się również wartość sprzedaży zrealizowanej na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu (agenci, aukcjonery), jak również wartość sprzedaży zrealizowanej przez tranzyt rozliczany, polegający na przekazywaniu towarów bezpośrednio od dostawcy do odbiorcy z pominięciem magazynów, które tę dostawę realizują.

5. Podziału **sklepów według form organizacyjnych** dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów.

Domy towarowe i handlowe są to sklepy wielodziałowe, prowadzące sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu, głównie towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych: domy towarowe – 2000 m² i więcej, domy handlowe – od 600 do 1999 m².

Supermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykuły nieżywnościowe częstego zakupu.

Hipermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 2500 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

Sklepy powszechnie są to sklepy prowadzące sprzedaż głównie towarów żywnościowych codziennego użytku, o powierzchni sal sprzedażowych od 120 do 399 m².

Sklepy wyspecjalizowane są to sklepy prowadzące sprzedaż szerokiego asortymentu artykułów do kompleksowego zaspokojenia określonych potrzeb, np. ubioru, wyposażenia mieszkań, sklepy motoryzacyjne, meblowe, sportowe itp.

Do innych sklepów zaliczono sklepy o powierzchni sal sprzedażowych do 119 m².

Podziału sklepów według województw dokonano na podstawie faktycznej lokalizacji sklepu.

6. Sklepy podaje się łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

7. Do **placówek gastronomicznych** zaliczono zakłady i punkty gastronomiczne stałe i sezonowe, których przedmiotem działalności jest przygotowanie oraz sprzedaż posiłków i napojów do spożycia na miejscu i na wynos. Sezonowe pla-

4. Data regarding the **wholesale of commodities** include sales from warehouses, in which the commodities stored account for the property of a trade enterprise. The value of wholesale also includes the value of sales realized on the basis of a direct payment or contract (agents, auctioneers), as well as the value of sales realized by settled transit consisting in the transfer of commodities directly from the supplier to the client, by-passing the warehouses which realize the delivery.

5. The division of **stores by organizational form** was made on the basis of the area of the sales floor and the types of goods sold.

Department stores and trade stores are stores with multiple departments, selling a broad and universal assortment, primarily non-foodstuff goods, with a sales floor area of 2000 m² and more for department stores and from 600 to 1999 m² for trade stores.

Supermarkets are stores with a sales floor from 400 to 2499 m², selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods.

Hipermarkets are stores with a sales floor above 2500 m², selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods, usually with a parking place.

Grocery stores are stores primarily selling foodstuff goods for daily consumption, with a sales floor from 120 to 399 m².

Specialized stores are stores selling a wide assortment of articles to fully meet specific needs, (e.g. clothing, home furnishings, car parts, furniture, sporting goods, etc.).

Other stores include stores with a sales floor up to 119 m².

The division of shops by voivodship was made on the basis of the actual location of a shop.

6. Shops include generally available pharmacies.

7. **Catering establishments** include permanent and seasonal catering establishments and outlets, the scope of activity of which is the preparation and sale of meals and beverages for on-site and take-out consumption. Seasonal catering estab-

cówki gastronomiczne uruchamiane są okresowo i działają nie dłużej niż sześć miesięcy w roku kalendarzowym.

Do placówek gastronomicznych nie zalicza się ruchomych punktów sprzedaży detalicznej i automatów sprzedażowych.

8. Magazyny handlowe (hurtu i rozdzielcze detalu) są jednostkami organizacyjno-funkcjonalnymi podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem towarów. Magazynem jest jednostka przeznaczona do magazynowania towarów, zajmująca wyodrębnioną przestrzeń magazynową, wyposażona w środki techniczne i organizacyjne, dysponująca personelem do obsługi tych środków oraz prowadząca ewidencję stanu i ruchu zapasów.

9. Dane o działalności handlowej i gastronomicznej opracowano na podstawie danych ze sprawozdawczości. Dla jednostek o liczbie pracujących do 9 osób dane uogólniono w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzonego na 5% próbie tych jednostek. Dane o sprzedaży hurtowej, działalności gastronomicznej i magazynach handlowych dotyczą wyłącznie jednostek o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

10. Targowiska są to wyodrębnione tereny i budowle (plac, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazaary).

Za **targowiska sezonowe** należy uznać te place i ulice, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe, w związku ze wzmożonym ruchem nabywców (np. nadmorski ruch urlopowy) i działalność ta jest powiata w kolejnych sezonach.

lishments are open for a certain period of time and operate not longer than six months in a calendar year.

Portable retail sales points and vending machines are not treated as catering establishments.

8. Trade warehouses (wholesale and retail distribution) are organizational and functional units of economic entities engaged in the turnover of commodities. A warehouse is an entity designated for storing up commodities, occupying separate storage space, equipped with the technical and organizational means as well as with the personnel to service these means and, in addition, registering the amount and the changes in stocks.

9. Data regarding trade and catering activity are compiled on the basis of reporting. For entities employing up to 9 persons, data are generalized on the basis of the results of a sample survey conducted on a 5% sample of these entities. Data regarding wholesale, catering activity and trade warehouses concern exclusively entities employing more than 9 persons.

10. Marketplaces are specific areas and structures (squares, streets, market halls) with permanent or seasonal outlets for small-scale retail sales or with facilities designated for conducting trade on specific days of the week or daily (bazaars).

Seasonal marketplaces are those squares and streets where trade outlets conduct activity for a period of 6 months, in connection with increased demand from buyers (e.g., holiday seaside demand) and this activity is repeated in successive seasons.

TABL. 1 (270). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW (ceny bieżące)**
RETAIL SALES (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w mln zł	57262,3	67716,1	70481,1	75228,3	T O T A L in mln zł
W tym w przedsiębiorstwach handlowych ^a :					Of which in trade enterprises ^a :
w milionach złotych	28423,0	32599,9	33751,9	34846,5	in milion złotych
w %	49,6	48,1	47,9	46,3	in %
NA 1 MIESZKAŃCA w zł	17191	20090	20875	22216	PER CAPITA in zł

a Przedsiębiorstwa handlowe, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a Trade enterprises employing more than 49 persons.

TABL. 2 (271). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW WEDŁUG GRUP^a (ceny bieżące)**
RETAIL SALES BY GROUPS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
------------------	------	------	------	------	---------------

W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS

O G Ó Ł E M | **37280,8** | **47124,3** | **48751,6** | **52248,4** | **T O T A L**

W ODSETKACH IN PERCENT

O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Towary konsumpcyjne	67,3	81,5	82,1	80,1	Consumer goods
żywność i napoje bezalkoholowe	30,2	29,5	30,3	25,3	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe	5,6	6,0	5,3	4,6	alcoholic beverages
towary nieżywnościowe	31,5	46,0	46,5	50,2	non-foodstuffs
Towary niekonsumpcyjne	32,7	18,5	17,9	19,9	Non-consumer goods

a Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność handlową (bez placówek gastronomicznych), w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern trade enterprises (excluding catering establishments) employing more than 9 persons.

TABL. 3 (272). **SPRZEDAŻ HURTOWA TOWARÓW W PRZEDSIĘBIORSTWACH HANDLOWYCH^a (ceny bieżące)**
WHOLESALE IN TRADE ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
------------------	------	------	------	------	---------------

W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS

O G Ó Ł E M | **65342,7** | **71531,5** | **74950,0** | **79916,6** | **T O T A L**

W ODSETKACH IN PERCENT

O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Żywność i napoje bezalkoholowe	9,7	13,0	17,2	12,2	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	4,4	1,8	1,7	1,5	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe ^b	85,9	85,2	81,1	86,3	Non-foodstuff goods ^b

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Konsumpcyjne i niekonsumpcyjne.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Consumer and non-consumer goods.

TABLE 4 (273). **SKLEPY WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH I STACJE PALIW^{ab}**
 Stan w dniu 31 XII
 SHOPS BY ORGANIZATIONAL FORM AND PETROL STATIONS^{ab}
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sklepy	30353	32507	32414	32301	Shops
Domy towarowe	7	10	8	10	Department stores
Domy handlowe	13	8	7	7	Trade stores
Supermarkety	294	492	524	529	Supermarkets
Hipermarkety	36	45	44	42	Hipermarkets
Sklepy powszechno	645	770	777	786	General shops
Sklepy wyspecjalizowane	2391	3076	3239	3306	Specialized shops
Pozostałe sklepy ^c	26967	28106	27815	27621	Other shops ^c
Stacje paliw	642	663	662	754	Petrol stations

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 332. b Według lokalizacji sklepu/stacji paliw. c Ujęto sklepy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

a See general notes, item 5 on page 332. b According to location of shop/petrol station. c Data concern shops of economic entities employing up to 9 persons; including public pharmacies.

TABLE 5 (274). **GASTRONOMIA^a**
 CATERING^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Liczba placówek gastronomicznych (stan w dniu 31 XII)	1480	1934	2019	1903	Number of catering establishments (as of 31 XII)
w tym restauracje	515	622	637	621	of which restaurants
Przychody z działalności gastronomicznej (ceny bieżące) w tys. zł	1151379	1871085	2216772	2445677	Revenues from catering activity (current prices) in thous. zł
w tym:					of which:
z produkcji gastronomicznej ..	900430	1511123	1816914	2007725	from catering production
ze sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych	139877	209053	242815	254760	from the sale of alcoholic beverages and tobacco

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons.

TABL. 6 (275). **TARGOWISKA**
Stan w dniu 31 XII
MARKETPLACES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Targowiska stałe:					Permanent marketplaces:
liczba	150	155	158	158	number
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej	137	145	148	148	of which with predominance of small-retail sales
powierzchnia w tys. m ²	833,0	892,6	896,3	959,0	area in thous. m ²
w tym sprzedażowa	658,3	651,8	652,7	654,3	of which sales area
stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej	5897	5790	5461	4753	permanent small-retail sales outlets
w tym na targowiskach czynnych codziennie	3251	2785	2764	2739	of which at marketplaces open daily
Targowiska sezonowe ^a (w ciągu roku)	1167	1174	1272	1119	Seasonal marketplaces ^a (during the year)
Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł	22063	22959	23415	22296	Annual receipts from marketplace fees in thous. zł

a Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.

a Number of marketplaces or places located on streets and squares open periodically.

Uwagi ogólne

1. Wyniki finansowe przedsiębiorstw prezentuje się w dostosowaniu do ustawy z dnia 29 IX 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 395, z późniejszymi zmianami).

Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Dane nie obejmują podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, szkół wyższych, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

2. Przychody z całokształtu działalności (kwoty otrzymane i należne) obejmują:

- 1) przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), łącznie z dotacjami do produktów;
- 2) przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów (łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku);
- 3) pozostałe przychody operacyjne, tj. przychody niezwiązane bezpośrednio z podstawową działalnością podmiotu, do których zalicza się: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności społecznej, przychody z najmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa;
- 4) przychody finansowe, tj. przychody z tytułu dokonanych przez podmiot operacji finansowych: kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji, zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub

General notes

1. The financial results of enterprises are adjusted to the Accounting Act dated 29 IX 1994 (uniform text Journal of Laws 2018, item 395, with later amendments).

Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.

Data do not include banks, brokerage houses, insurance companies, investment and pension societies, national investment funds, higher education institutions, independent public health care facilities, cultural institutions with legal personality and private farms in the agriculture.

2. Revenues from total activity (sums received and due) include:

- 1) net revenues from sale of products (goods and services); including subsidies on products;
- 2) net revenues from sale of goods and materials (including sums due from the sale of re-use packages);
- 3) other operating revenues, i.e., revenues not directly connected with the basic activity of the entity, to which the following are included: profits from the sale of non-financial fixed assets (fixed assets, assets under construction, intangible fixed assets, investments in real estate and rights, assets (cash) received free of charge, including donated assets, as well as damages, reversed provisions, adjustments of the depreciation value for non-financial assets, income from social activities, income from the rent or lease of fixed assets and investments in real estate and rights;
- 4) financial revenues, i.e., revenues from financial operations conducted by an entity: amounts due in respect of dividends and share in profits, interest on loans granted, interest on loans granted, interest on term deposits, default interest, profits from the sale of investments, reduction of depreciation write-offs relating to in-

częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżka dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

3. Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności obejmują:

- 1) koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług), tj. koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
- 2) wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);
- 3) pozostałe koszty operacyjne, do których zalicza się: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, tj. nadwyżkę wartości sprzedanych składników majątku trwałego nad przychodami z ich sprzedaży, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzytelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe;
- 4) koszty finansowe, na które składają się w szczególności: odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, strata ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

4. Przychody i koszty uzyskania przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży, z uwzględnieniem opustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

5. Wynik finansowy na działalności gospodarczej jest to suma wyniku finansowego na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych.

6. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych do 2015 r. (zyski i straty nadzwyczajne) to skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie, poza zwykłą działalnością jednostki i niezwiązanych z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia, a w szczególności spowodowanych zdarzeniami losowymi.

vestments due to the fact that the reasons resulting in the permanent loss of their value have ceased to exist (whether partially or totally), surplus of foreign exchange gains over losses.

3. Costs of obtaining revenues from total activity include:

- 1) the cost of products sold (goods and services), i.e., the total costs decreased by the costs of generating benefits for the needs of the entity and corrected by the change in product inventories;
- 2) the value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices;
- 3) other operating costs, to which the following are included: loss on the sale of non-financial fixed assets, i.e., surplus of the value of sold fixed assets over the revenues from their sale, depreciation of leased or rented fixed assets and assets under construction, unplanned write-offs (write-offs by virtue of a permanent loss of value), penalties, fines, indemnities paid, partially or fully written off liabilities related to bankruptcy, composition, restructuring proceedings, reserves made for future certain liabilities or liabilities, which are likely to occur (loss on current business transaction in), write-offs updating the value of non-financial assets, costs of maintaining premises required for social activity, donations or fixed assets received free of charge;
- 4) financial costs, in particular, interest from contracted credits and loans, interest and discount on bonds issued by the entity, default interest, loss on the sale of investments, write-offs updating the value of investment the surplus of foreign exchange losses over gains.

4. Revenues and costs of obtaining revenues from the sale of products, goods and materials which have an influence on the financial result are expressed in actual sales prices, taking into account discounts, rebates and reductions, excluding the value added tax (VAT).

5. The financial result on economic activity is the sum of the financial result from the sale of products, goods and materials, the result on other operating activity as well as the result on financial operations.

6. Result on extraordinary events until 2015 (extraordinary profits and losses) are the financial results of one-time events, outside the usual activity of an entity, and not connected with general risk of activity, and in particular, the result of coincidental events.

Od 2016 r. wszelkie skutki zdarzeń, które dotychczas wpływały na zyski i straty nadzwyczajne, są zaliczane odpowiednio do pozostałych przychodów operacyjnych i pozostałych kosztów operacyjnych.

7. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej, do 2015 r. korygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych.

8. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów.

9. Podatek dochodowy jest to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiścić po uwzględnieniu przyznanych ulg. Obejmuje on:

- część bieżącą, tj. podatek wykazany w deklaracji podatkowej za dany okres sprawozdawczy,
- część odroczoną, tj. różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego na koniec i początek okresu sprawozdawczego, przy czym rezerwa tworzy się niezależnie od tego czy jednostka osiągnie zysk czy poniesie stratę bilansową. Konsekwencją przyjętego rozwiązania jest to, że w rachunku wyników strata brutto może być wyższa niż strata netto.

10. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

11. Relacje ekonomiczne przedstawione w tabl. 4 obliczono następująco:

- 1) **wskaźnik poziomu kosztów** jako relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
- 2) **wskaźnik rentowności obrotu:**
 - **brutto** jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności,
 - **netto** jako relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
- 3) **wskaźnik płynności finansowej:**
 - **I stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
 - **II stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
 - **III stopnia** jako relację aktywów obrotowych (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych.

Since 2016 all economic effects of the events which previously affected the extraordinary profits and losses are classified as other operating revenues or other operating costs, respectively.

7. The gross financial result (profit or loss) is the result on economic activity, until 2015 corrected by result on extraordinary events.

8. Obligatory encumbrances on gross financial result include corporate income tax and personal income tax as well as other payments resulting from separate regulations.

9. Income tax is the tax on earned profit which an economic entity is obligated to pay after considering abatements granted. It includes:

- the current part, i.e., the tax presented in the tax declaration for a given reporting period,
- the deferred part, i.e., a difference between the state of reserves and assets, by virtue of deferred tax in the end and in the beginning of the reporting period. The reserve is created irrespectively of the balance profit or loss of a given entity. Consequence of the accepted solution is that gross loss can be higher than net loss in the income statement.

10. The net financial result (profit or loss) is derived after decreasing the gross financial result by obligatory encumbrances.

11. The economic relations presented in table 4 were calculated as follows:

- 1) **cost level indicator** as the relation of the costs of obtaining revenues from total activity to revenues from total activity;
- 2) **turnover profitability rate:**
 - **gross** as the relation of the gross financial result to revenues from total activity,
 - **net** as the relation of the net financial result to revenues from total activity;
- 3) **financial liquidity ratio of:**
 - **first degree** as the relation of short-term investments to short-term liabilities excluding special funds,
 - **second degree** as the relation of short-term investments and short-term dues to short-term liabilities excluding special funds,
 - **third degree** as the relation of current assets (inventories, short-term dues, short-term investments and short-term interperiod settlements) to short-term liabilities excluding special funds.

12. Aktywa obrotowe obejmują: zapasy, należności krótkoterminowe, inwestycje krótkoterminowe (środki pieniężne i krótkoterminowe papiery wartościowe) i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Należności z tytułu dostaw i usług są zaliczane do należności krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

13. Kapitały (fundusze) własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki. Obejmują one: kapitał (fundusz) podstawowy, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego.

Do 2015 r. obejmowały również należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz udziały (akcje) własne. Kapitał (fundusz) podstawowy to, w zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego:

- w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (z o.o.), akcyjnych, komandytowo-akcyjnych – kapitał zakładowy,
- w przedsiębiorstwach państwowych – fundusz założycielski,
- w spółdzielniach – fundusz udziałowy,
- w spółkach komandytowych, jawnych, partnerskich, cywilnych – kapitał właścicieli.

Kapitał (fundusz) podstawowy w spółkach akcyjnych, spółkach z o.o. i w spółdzielniach, ujęty w wysokości określonej w umowie (statucie) wpisanej w rejestrze handlowym, jest pomniejszony o zadeklarowane, lecz niewniesione wkłady kapitałowe.

14. Zobowiązania przedsiębiorstw (kapitały obce) obejmują wszystkie zobowiązania z wszelkich tytułów, w tym również z tytułu kredytów i pożyczek. Ogół zobowiązań przedsiębiorstw dzieli się na zobowiązania: długoterminowe – gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok, krótkoterminowe – gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest nie dłuższy niż rok.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są zaliczane do zobowiązań krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

15. Dane dotyczące finansów przedsiębiorstw podano na podstawie rocznej sprawozdawczości finansowej (przed weryfikacją bilansu) łącznie z wynikami przedsiębiorstw, które zawiesiły działalność lub zostały zlikwidowane w ciągu roku.

12. Current assets include: stocks, short-term dues, short-term investments (cash equivalents, short-term securities) and short-term inter-period settlements.

Dues from deliveries and services are included in short-term dues (irrespective of their due date).

13. Share equity (funds) is recorded in accounting ledgers according to type and according to the principles defined in legal regulations, statute resolutions or agreements regarding the establishment of the entity. They include: share capital (fund), supplementary capital (fund), reserve capital (fund) from revaluation, other reserve capital (fund), undistributed (unsettled) financial result from previous years, net financial result of the turnover year and write-offs from net profit for the turnover year.

Until 2015 it has also included share capital (fund) not paid up and entity's shares (stock).

Share capital (fund) is, depending on the legal form of the economic entity:

- initial capital – in limited liability, joint stock, joint stock-limited companies,
- founders' capital – in state owned enterprises,
- participation fund – in cooperatives,
- owners' capital – in limited partnership, unlimited partnership, professional partnership and civil law partnership companies.

Share capital (fund) in joint stock companies and limited liability companies as well as in cooperatives, registered in the amount defined in the agreement (statute) recorded in the trade register, is decreased by the capital contribution declared but not transferred.

14. Liabilities of enterprises (outside capital) include all liabilities, including liabilities from credits and loans and are divided into: long-term liabilities – when their repayment period on the balance day is longer than one year, and short-term liabilities – when their repayment period on the balance day is not longer than one year.

Liabilities from deliveries and services are included in short-term liabilities (irrespective of their due date).

15. Data concerning the finances of enterprises are presented on the basis of annual financial reports (before balance verification) together with the results of enterprises which suspended activities or were liquidated within the course of the year.

TABL. 1 (276). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY OWNERSHIP SECTORS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
Przychody z całokształtu działalności	181795,9	231886,8	245493,6	258627,4	Revenues from total activity
sektor publiczny	11400,8	7988,6	8153,5	10262,9	public sector
sektor prywatny	170395,1	223898,2	237340,1	248364,6	private sector
w tym:					of which:
Przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług)	85504,3	113265,6	118327,3	127390,1	Net revenues from sale of products (goods and services)
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	91189,9	111869,4	119221,5	123884,2	Net revenues from sale of goods and materials
Przychody finansowe	2413,5	2658,0	4452,1	4136,5	Financial revenues
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	172966,5	219910,5	232945,5	244830,3	Costs of obtaining revenues from total activity
sektor publiczny	10531,4	7502,1	7588,9	9580,4	public sector
sektor prywatny	162435,1	212408,4	225356,6	235250,0	private sector
w tym:					of which:
Koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług)	96057,2	125505,4	132250,6	141533,8	Cost of products sold (goods and services)
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	72284,9	88526,0	93353,4	97337,8	Value of goods and materials sold
Koszty finansowe	2619,9	2970,2	2970,2	3419,5	Financial costs
Wynik finansowy brutto	8827,9	12063,7	12548,1	13797,1	Gross financial result
sektor publiczny	869,9	568,6	564,6	682,5	public sector
sektor prywatny	7958,0	11495,1	11983,5	13114,6	private sector
Zysk brutto	9819,1	14211,5	15113,4	15628,5	Gross profit
Strata brutto	991,2	2147,8	2565,3	1831,4	Gross loss
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto	1410,6^a	1417,4	1823,7	2149,2	Obligatory encumbrances on gross financial result
sektor publiczny	185,2	67,2	75,0	86,3	public sector
sektor prywatny	1225,4	1350,2	1748,7	2062,8	private sector
W tym podatek dochodowy	1410,6	1417,4	1823,7	2149,2	Of which income tax
Wynik finansowy netto	7417,3	10646,3	10724,4	11647,9	Net financial result
sektor publiczny	684,7	501,4	489,6	596,2	public sector
sektor prywatny	6732,6	10144,9	10234,8	11051,8	private sector
Zysk netto	8412,4	12686,1	13330,5	13741,2	Net profit
Strata netto	995,1	2039,8	2606,2	2093,3	Net loss

a Obejmują tylko podatek dochodowy.

a Include only income tax.

TABL. 2 (277). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKCJI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przychody z całokształtu działalności Revenues from total activity	Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności Costs of obtaining revenues from total activity	Wynik finansowy brutto Gross financial result	Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto Obligatory encumbrances on gross financial result	Wynik finansowy netto Net financial result	
						w mln zł
O G Ó Ł E M	2010	181795,9	172966,5	8827,9	1410,6 ^a	7417,3
TOTAL	2015	231886,8	219910,5	12063,7	1417,4	10646,3
	2016	245493,6	232945,5	12548,1	1823,7	10724,5
	2017	258627,4	244830,3	13797,1	2149,2	11647,9
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Agriculture, forestry and fishing		297,6	285,6	12,0	0,8	11,2
Przemysł		103649,6	96198,2	7451,3	1002,6	6448,7
Industry						
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe		81332,7	75704,1	5628,6	654,0	4974,6
manufacturing						
dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		3268,4	3053,3	215,1	43,8	171,3
water supply; sewerage, waste management and remediation activities						
Budownictwo		12379,5	11618,5	761,0	80,5	680,5
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		100550,2	97795,8	2754,4	672,9	2081,5
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa		6778,0	6417,2	360,8	61,0	299,8
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		1852,4	1648,6	203,8	21,3	182,5
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja		7095,9	6721,9	373,9	77,6	296,3
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa . Financial and insurance activities		9577,3	9463,3	114,0	16,6	97,4
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		1806,6	1677,6	129,0	22,9	106,1
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		7532,7	6243,1	1289,6	113,1	1176,5
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		3495,6	3345,0	150,6	31,0	119,6
Edukacja		141,4	135,4	6,0	0,8	5,2
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		2612,0	2547,7	64,3	31,1	33,3
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		508,0	413,8	94,2	11,0	83,2
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa		350,7	318,5	32,1	6,0	26,2
Other service activities						

a Obejmują tylko podatek dochodowy.
a Include only income tax.

TABL. 4 (279). **RELACJE EKONOMICZNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH**
ECONOMIC RELATIONS IN ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	Wskaźnik rentowności obrotu Turnover profitability rate		Wskaźnik płynności finansowej Financial liquidity ratio of the			
		brutto gross	netto net	I stopnia first degree	II stopnia second degree	III stopnia third degree	
				w % in %			
O G Ó Ł E M	2010	95,1	4,9	4,1	35,2	102,2	145,7
T O T A L	2015	94,8	5,2	4,6	37,4	103,0	147,2
	2016	94,9	5,1	4,4	37,8	103,7	148,1
	2017	94,7	5,3	4,5	40,6	105,5	149,4
sektor publiczny		93,3	6,7	5,8	105,9	160,6	200,0
public sector							
sektor prywatny		94,7	5,3	4,4	37,7	103,1	147,2
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo . Agriculture, forestry and fishing		96,0	4,0	3,7	64,9	156,3	343,4
Przemysł		92,8	7,2	6,2	36,4	107,4	150,2
Industry							
w tym: of which:							
przetwórstwo przemysłowe		93,1	6,9	6,1	29,7	98,7	148,3
manufacturing							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		93,4	6,6	5,2	83,7	144,4	164,3
water supply; sewerage, waste management and remediation activities							
Budownictwo		93,9	6,1	5,5	46,8	126,3	187,1
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		97,3	2,7	2,1	33,3	80,8	130,2
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa		94,7	5,3	4,4	50,2	137,2	150,0
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		89,0	11,0	9,9	56,4	98,8	109,8
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		94,7	5,3	4,2	53,1	168,6	203,8
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa . Financial and insurance activities		98,8	1,2	1,0	74,6	135,9	140,8
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		92,9	7,1	5,9	127,9	170,2	219,0
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		82,9	17,1	15,6	122,4	231,5	258,0
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		95,7	4,3	3,4	40,2	112,2	124,7
Edukacja		95,8	4,2	3,7	136,3	203,2	226,6
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		97,5	2,5	1,3	61,9	140,8	152,7
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		81,5	18,5	16,4	45,2	91,2	101,6
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa		90,8	9,2	7,5	27,1	78,3	99,7
Other service activities							

TABL. 6 (281). **KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
SHARE EQUITY (FUNDS) OF ENTERPRISES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym		Of which	wynik finansowy netto roku obrotowego net financial result of the turnover year	
		kapitał (fundusz) podstawowy share capital (fund)	kapitał (fundusz) zapasowy supplementary capital (fund)	niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych undistributed (unsettled) financial result from previous years		
		w mln zł		in mln zł		
OGÓŁEM	2010	66864,8	31311,3	23716,4	-1255,5	7383,0
TOTAL	2015	97431,4	34493,8	42578,3	-2897,7	10634,2
	2016	102162,6	39488,1	45659,5	-3060,7	10688,9
	2017	110157,1	39608,3	51989,9	-5027,0	11710,1
sektor publiczny		15274,0	6464,5	7054,2	-230,6	596,2
public sector						
sektor prywatny		94883,1	33143,9	44935,7	-4796,4	11113,9
private sector						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo . Agriculture, forestry and fishing		296,6	113,6	155,6	-1,4	11,2
Przemysł		62118,6	15797,0	33323,0	-982,5	6434,1
Industry						
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe		42738,9	11417,9	20469,6	-790,8	4960,1
manufacturing						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		3991,2	2399,7	1048,0	-66,7	171,3
water supply; sewerage, waste management and remediation activities						
Budownictwo		5062,4	1434,4	2683,2	-46,1	681,9
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		18865,3	12868,3	6211,3	-3376,3	2091,5
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa		2886,0	1061,6	1482,8	-92,7	301,4
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		1033,0	691,9	143,5	-145,9	182,2
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja		3341,3	836,9	1868,5	-422,6	299,3
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa . Financial and insurance activities		679,1	127,7	94,0	18,2	97,4
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		3922,9	2278,4	1158,1	-41,1	106,1
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		9384,7	3226,6	3311,6	865,6	1162,5
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		629,4	252,7	606,9	-391,9	118,4
Edukacja		38,4	19,7	10,2	-2,7	5,2
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		1437,6	692,3	798,9	-249,0	109,6
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		274,1	181,2	68,3	-157,9	83,2
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa		187,7	26,0	74,1	-0,7	26,2
Other service activities						

TABL. 7 (282). **KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁEK^a**
Stan w dniu 31 XII
SHARE CAPITAL OF COMPANIES^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym mienie		Of which estate	
			Skarbu Państwa of the State Treasury	państwowych osób prawnych of state legal persons	krajowych osób fizycznych of domestic natural persons	osób zagra- nicznych of foreign persons
			w mln zł		in mln zł	
O G Ó Ł E M	2010	26662,0	1192,1	851,9	4966,0	9678,7
TOTAL	2015	29760,4	785,7	806,9	6769,7	11552,7
	2016	34464,6	808,2	751,3	6751,8	15298,3
	2017	34531,9	743,5	731,3	6602,8	15530,7
sektor publiczny		6104,0	740,2	719,8	1,9	96,6
public sector						
sektor prywatny		28427,9	3,3	11,5	6600,9	15434,1
private sector						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo . Agriculture, forestry and fishing		109,8	79,5	21,8	8,4	0,1
Przemysł		14718,3	399,3	532,9	3526,6	4237,2
Industry						
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe		10353,9	169,7	219,0	3451,5	4123,2
manufacturing						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		2391,0	2,8	92,1	64,8	0,0
water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities						
Budownictwo		963,4	75,8	46,6	374,3	259,1
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ		11927,7	-	0,2	1307,7	9806,3
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa		797,0	23,0	110,4	180,6	191,9
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		507,4	-	-	252,7	8,6
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja		827,0	2,8	0,0	227,9	269,9
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa . Financial and insurance activities		105,3	-	-	51,2	45,0
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		600,6	53,9	10,3	258,1	38,0
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		2834,9	12,8	7,6	230,6	484,4
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		240,6	2,3	1,2	52,4	156,0
Edukacja		17,3	-	0,2	2,2	0,2
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		678,2	73,0	-	94,2	24,5
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		178,7	21,0	-	19,2	9,6
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa		25,7	-	-	16,8	-
Other service activities						

a Dane dotyczą spółek prawa handlowego, spółek cywilnych i innych spółek powołanych odrębnymi przepisami oraz zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości i oddziałów przedsiębiorców zagranicznych.

a Data concern commercial companies, civil law partnerships and others companies established on the basis of separate rules as well as foreign small-scale enterprises and branches of foreign enterprises.

TABL. 8 (283). ZOBOWIĄZANIA PRZEDSIĘBIORSTW

Stan w dniu 31 XII

LIABILITIES OF ENTERPRISES

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Długoterminowe Long-term		Krótkoterminowe Short-term			
		razem total	w tym kredyty i pożyczki of which credits and loans	razem total	w tym of which		
					kredyty i pożyczki credits and loans	zobowiązania z tytułu dostaw i usług liabilities from deliveries and services	
		w mln zł		in mln zł			
O G Ó Ł E M	2010	48683,9	10619,3	6130,7	38064,6	5924,1	20399,3
T O T A L	2015	72200,9	25204,0	16380,9	46996,9	11271,4	23715,3
	2016	79919,0	28652,0	17168,9	51267,0	11222,5	26225,7
	2017	81072,7	26418,7	14447,9	54654,0	11545,0	27252,4
sektor publiczny		5355,4	3025,8	2594,2	2329,6	529,7	810,4
public sector							
sektor prywatny		75717,4	23392,9	11853,7	52324,5	11015,2	26441,9
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo . Agriculture, forestry and fishing		77,4	20,1	18,3	57,3	15,6	22,8
Przemysł		40524,2	16123,4	8177,4	24400,8	4598,4	12182,9
Industry							
w tym: of which:							
przetwórstwo przemysłowe		31836,6	11810,0	7349,2	20026,6	4238,5	10228,4
manufacturing							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		1451,7	777,1	615,7	674,6	171,0	225,7
water supply; sewerage, waste management and remediation activities							
Budownictwo		4613,2	899,4	496,8	3713,8	608,1	1775,2
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		21724,9	2449,7	1407,1	19275,2	4872,7	10422,1
Transport i gospodarka magazynowa		2212,1	844,8	484,8	1367,3	271,6	679,6
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		1015,2	601,4	578,9	413,8	181,1	141,7
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		1737,7	459,1	376,5	1278,6	193,5	639,7
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa . Financial and insurance activities		1132,1	696,8	653,8	435,3	163,1	177,9
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		1628,0	871,3	725,9	756,7	143,3	226,8
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		3700,8	2350,3	743,9	1350,5	235,6	421,0
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		1047,3	198,5	165,6	848,8	125,7	208,5
Edukacja		27,7	3,1	2,7	24,6	3,3	8,4
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		935,6	477,6	390,5	458,0	64,2	240,6
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		471,5	298,3	197,6	173,2	49,3	67,4
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa		225,0	124,9	27,9	100,1	19,7	37,8
Other service activities							

DZIAŁ XX FINANSE PUBLICZNE

Uwagi ogólne

1. Finanse publiczne obejmują procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem, a w szczególności: gromadzenie dochodów i przychodów publicznych, wydatkowanie środków publicznych, finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego, zaciąganie zobowiązań angażujących środki publiczne, zarządzanie środkami publicznymi, zarządzanie długiem publicznym oraz rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej.

2. Prezentowane dane obejmują informacje dotyczące dochodów i wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów, województwa).

3. Podstawę prawną określającą procesy związane z gromadzeniem i rozdysponowaniem środków publicznych ustawa z dnia 27 VIII 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 2077, z późniejszymi zmianami) i przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. 2009 Nr 157, poz. 1241, z późniejszymi zmianami).

Podstawę prawną gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego stanowią również: ustawa z dnia 8 III 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawy z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie powiatowym i o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 913, 994, 995), ustawa z dnia 13 XI 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 1453, z późniejszymi zmianami). Dane o dochodach i wydatkach budżetowych opracowano zgodnie ze szczegółową klasyfikacją dochodów i wydatków obowiązującą na mocy rozporządzeń Ministra Finansów z lat 2009–2017.

4. Dochody i wydatki budżetów gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województwa są określane w uchwale budżetowej przez właściwe organy stanowiące na rok kalendarzowy zwany rokiem budżetowym, w terminach i na zasadach określonych w ustawach ustrojowych oraz ustawie o finansach publicznych.

CHAPTER XX PUBLIC FINANCE

General notes

1. Public finance include the processes connected with the accumulation and allocation of public funds, and in particular: collecting and accumulating revenue, spending public funds, financing of loan needs of the state budget and of the budgets of local government units, contracting liabilities involving public funds, managing public funds and public debt, as well as settlements with the European Union budget.

2. The presented data include information regarding revenue and expenditure of budgets of local government units (i.e., of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship).

3. The legal basis defining the processes connected with the accumulation and allocation of public funds the Law on Public Finances dated 27 VIII 2009 (uniform text Journal of Laws 2017 item 2077, with later amendments) and regulations introducing the Law on Public Finances (Journal of Laws 2009 No. 157, item 1241, with later amendments).

The legal basis for the financial management of local government units is the Law on Gmina Government, dated 8 III 1990, the Law on Powiat Government and the Law on Voivodship Government, dated 5 VI 1998 (uniform text Journal of Laws 2018, items 913, 994, 995), the Law on Incomes of Local Government Units, dated 13 XI 2003 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1453, with later amendments). Data concerning revenue and expenditure of the budget were compiled in accordance with the detailed classification of budget revenues and expenditure in force on the basis of the decrees of the Minister of Finance in 2009–2017.

4. Revenue and expenditure of budgets of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship are determined in the budgetary act by relevant councils for a period of one calendar year (a budgetary year) within the periods and in accordance with the principles set forth in statutory acts and in the Act of Public Finances.

Miasto na prawach powiatu realizuje jednocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. Dlatego też w tablicach dochody i wydatki gmin podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu, natomiast dochody i wydatki miast na prawach powiatu podane są łącznie z dochodami i wydatkami części gminnej i powiatowej.

5. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego grupuje się zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o finansach publicznych, tj. na działy – określające rodzaj działalności oraz paragrafy – określające rodzaj dochodu lub wydatku. Prezentowane dane opracowano zgodnie ze szczegółową klasyfikacją dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, ustalaną przez Ministra Finansów na mocy kolejnych rozporządzeń z lat 2009–2017.

6. Na dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego składają się:

- 1) dochody własne, tj.:
 - a) dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,
 - b) wpływy z podatków oraz opłat ustalonych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, w tym: podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek od środków transportowych, podatek od czynności cywilnoprawnych,
 - c) dochody z majątku, np. dochody z najmu i dzierżawy,
 - d) środki na dofinansowanie własnych zadań ze źródeł pozabudżetowych;
- 2) dotacje:
 - a) celowe z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - b) przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (paragrafy 200, 620 oraz paragrafy 205 i 625 według szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych),

City with powiat status realizes tasks of gmina as well as powiat. There is one budget drawn up every year, which consists of revenue (income received both by gmina and powiat) as well as expenditure realized jointly by gmina and powiat. Therefore in tables concerning revenue and expenditure of gminas, data for cities with powiat status include revenue of gminas as well as powiat and expenditure of both gmina and powiat are given jointly.

5. Revenue and expenditure of local government units budgets are grouped in accordance with the provisions set forth in the Act on Public Finances, i.e. they are grouped into divisions – defining types of activity, and into paragraphs – defining types of revenue or expenditure. The presented data, were compiled in accordance with the detailed classification of income, expense, revenue and expenditure, and funds from foreign sources, specified by the Minister of Finance in subsequent decrees adopted in the period of 2009–2017.

6. Budget revenue of local government units comprise:

- 1) own revenue, i.e.:
 - a) revenue from shares in receipts from corporate and personal income taxes,
 - b) receipts from taxes and fees established and collected on the basis of separate acts, of which: the tax on real estate, the agricultural tax, the tax on means of transport, the tax on civil law transactions,
 - c) revenue from property, e.g., revenue from renting and leasing,
 - d) funds for additional financing of own tasks from non-budgetary sources,
- 2) grants:
 - a) targeted grants from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, and tasks realized on the basis of agreements with government administration bodies,
 - b) provided under programmes financed from European funds and other foreign funds that are not reimbursable and payments from the European funds budget (paragraphs 200, 620 and paragraphs 205 and 625 according to the detailed classification of income, expense, revenue and expenditure, and funds from foreign sources),

- c) otrzymane z funduszy celowych,
 - d) pozostałe dotacje, w tym realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego;
- 3) subwencja ogólna z budżetu państwa, która składa się z części: wyrównawczej, oświatowej, rekompensującej, równoważącej i regionalnej.

7. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego dzielą się na majątkowe (w tym inwestycyjne) i bieżące, do których zalicza się m.in.:

- wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi),
- wydatki na zakup materiałów i usług,
- dotacje, m.in. dla jednostek organizacyjno-prawnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego,
- wydatki na obsługę długu publicznego.

8. Informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego opracowano na podstawie sprawozdań Ministerstwa Finansów.

- c) received from appropriated funds,
 - d) other grants, of which realised on the basis of agreements between local government units;
- 3) general subvention from the state budget, comprising equalisation, educational, compensating, balancing, and regional parts.

7. Expenditure of local government units budgets are divided into: property-related (including investment-related) and current expenditures, such as:

- expenditure on wage and salaries (including derivatives),
- expenditure on the purchase of materials and services,
- grants, among others, for organisational and legal units operating within local government units budgets,
- expenditure on public debt servicing.

8. Information concerning local government units budgets is compiled on the basis of financial reports of the Ministry of Finance.

TABL. 1 (284).

**DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
WEDŁUG RODZAJÓW**

REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship	
	w tys. zł		in thous. zł			
O G Ó Ł E M 2010	13833128,2	6601628,3	4235362,8	1918941,6	1077195,5	
T O T A L						
	2015	16267587,5	7956757,5	5183926,3	1989864,6	1137039,1
	2016	18093801,0	9314316,7	5754548,4	1956581,6	1068354,3
	2017	19672829,6	10133051,8	6145948,5	2056160,3	1337669,0
Dochody własne	9093498,3	3869066,7	3854550,5	757100,8	612780,3	
Own revenue						
w tym: of which:						
Udział w podatku dochodowym	4356960,1	1693426,9	1713927,4	453784,4	495821,4	
Share in income tax						
od osób prawnych	579042,7	70452,7	119556,4	14737,5	374296,1	
corporate income tax						
od osób fizycznych	3777917,4	1622974,2	1594371,0	439046,9	121525,3	
personal income tax						
Podatek od nieruchomości	1545721,8	909341,0	636380,8	–	–	
Tax on real estate						
Podatek rolny	82999,2	79891,1	3108,1	–	–	
Agricultural tax						
Podatek od środków transportowych	87082,1	56700,2	30381,9	–	–	
Tax on means of transport						
Podatek od czynności cywilnoprawnych	214846,0	106040,8	108805,2	–	–	
Tax on civil law transactions						
Opłata skarbową	36468,2	14484,2	21984,0	–	–	
Treasury fee						
Dochody z majątku	503534,2	252964,8	221879,1	21142,9	7547,4	
Revenue from property						
w tym dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze	266308,4	133383,6	115501,5	10386,9	7036,4	
of which income from renting and leasing as well as agreements with a similar character						
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł	60799,7	25477,8	15077,2	5541,8	14702,9	
Funds for additional financing of own tasks from other sources						

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 1 (284). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW (dok.)**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł in thous. zł				
Dotacje ogółem Total grants	5535088,3	3374783,7	1119676,0	454460,7	586167,9
Dotacje celowe	4718081,1	3224805,9	983801,8	395107,5	114365,9
Targeted grants					
z budżetu państwa na zadania: from the state budget for tasks:					
z zakresu administracji rządowej	3837832,9	2755598,7	794571,4	205577,4	82085,4
for government administration tasks					
własne	613989,2	348474,0	135541,7	122110,3	7863,2
for own tasks					
realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	5422,0	4362,4	574,8	484,8	–
realized on the basis of agreements with government administration bodies					
na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	117675,3	67075,9	34009,9	11885,3	4704,2
for tasks realized on the basis of agreements between local government units					
otrzymane z państwowych funduszy celowych ...	71305,4	37924,9	18047,1	6473,5	8859,9
received from state appropriated funds					
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań	71856,3	11370,0	1056,9	48576,3	10853,1
for financial assistance between local government units for additional financing of own tasks					
Dotacje z paragrafów 200, 620 ^b	107100,6	53807,6	14842,3	8068,7	30382,0
Grants from paragraphs 200 and 620 ^b					
Dotacje z paragrafów 205, 625 ^b	709906,4	96170,2	121031,9	51284,4	441419,9
Grants from paragraphs 205 and 625 ^b					
Subwencja ogólna z budżetu państwa General subvention from the state budget	5044243,0	2889201,4	1171722,0	844598,8	138720,8
w tym część oświatowa	3913921,5	2062054,8	1132678,0	663468,2	55720,5
of which educational part					

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status. b Of the classification of budget revenue and expenditure.

TABL. 2 (285).

**DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
WEDŁUG DZIAŁÓW W 2017 R.**REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY DIVISION
IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł		in thous. zł		
O G Ó Ł E M TOTAL	19672829,6	10133051,8	6145948,5	2056160,3	1337669,0
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	107904,5	50554,7	220,6	10089,2	47040,0
Agriculture and hunting					
Przetwórstwo przemysłowe	3936,3	460,4	3250,9	–	225,0
Manufacturing					
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elek- tryczną, gaz i wodę	41783,8	41783,8	–	–	–
Electricity, gas and water supply					
Transport i łączność	849382,5	131722,6	448342,4	115628,0	153689,5
Transport and communication					
Gospodarka mieszkaniowa	693113,7	258697,4	382448,7	48794,2	3173,4
Dwelling economy					
Działalność usługowa	71715,2	9308,1	14189,6	46491,6	1725,9
Service activity					
Administracja publiczna	155819,1	54798,8	84192,9	9609,0	7218,4
Public administration					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpoża- rowa	191394,8	19016,7	80963,7	91414,4	0,0
Public safety and fire care					
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobo- wości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	6681791,9	3009504,4	2657421,9	516833,6	498032,0
Income taxes from legal persons, natural persons and other organizational units without legal per- sonality and expenses associated with their intake					
Różne rozliczenia	5522256,6	2916569,4	1172156,2	845630,0	587901,0
Miscellaneous settlements					
Oświata i wychowanie	513650,5	312739,2	139776,2	55317,8	5817,3
Education					
Ochrona zdrowia	72268,1	2283,4	21544,9	46403,9	2035,9
Health care					
Pomoc społeczna	498339,5	175750,4	147450,9	173675,6	1462,6
Social assistance					
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	91035,0	27272,2	28096,7	26500,2	9165,9
Other tasks in sphere of social policy					
Edukacyjna opieka wychowawcza	38138,1	20188,4	8296,8	9518,5	134,4
Educational care					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	640687,2	365692,4	258203,1	8912,7	7879,0
Municipal economy and environmental protection					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	32008,9	17726,9	7720,8	1743,1	4818,1
Culture and national heritage					
Kultura fizyczna	92954,9	52350,1	37656,3	2937,6	10,9
Physical education					

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 3 (286).

**WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
WEDŁUG RODZAJÓW**
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship	
	w tys. zł		in thous. zł			
O G Ó Ł E M 2010	14678735,9	7149017,5	4295840,1	2035080,0	1198798,3	
TOTAL						
	2015	16300755,2	7908371,5	5283534,4	2001029,4	1107819,9
	2016	17750191,2	8996953,5	5751081,1	1887216,1	1114940,5
	2017	19644191,5	10114954,8	6197533,2	2036923,4	1294780,1
Wydatki bieżące	16721227,6	8810995,9	5474328,6	1684329,8	751573,3	
Current expenditure						
w tym: of which:						
Dotacje	1836494,0	634259,4	682799,2	163820,8	355614,6	
Grants						
w tym dla samorządowych zakładów budżetowych	17502,2	16537,5	545,1	419,6	–	
of which for local government budgetary establishments						
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	3706101,0	2873218,6	760160,4	64938,8	7783,2	
Benefits for natural persons						
Wydatki bieżące jednostek budżetowych	10910661,2	5202033,5	3886419,3	1440367,7	381840,7	
Current expenditure of budgetary units						
w tym: of which:						
wynagrodzenia.....	5493167,8	2752752,5	1678967,6	874646,8	186800,9	
wages and salaries						
w tym osobowe	5004880,7	2503762,8	1538860,2	791522,0	170735,7	
of which personal						
pochodne od wynagrodzeń ^b	1018460,9	538735,8	298759,3	147412,3	33553,5	
derivatives from wages and salaries ^b						
zakup materiałów i usług.....	3813088,3	1613914,2	1739136,9	315976,4	144060,8	
purchase of materials and services						
Wydatki na obsługę długu	165259,8	74436,9	73904,4	12582,7	4335,8	
Expenditures on debt servicing						
w tym wypłaty z tytułu gwarancji i poręczeń	128,5	128,5	–	–	–	
of which payments related to guarantees and endorsements						
Wydatki majątkowe	2922963,8	1303958,9	723204,5	352593,6	543206,8	
Property expenditure						
w tym inwestycyjne ^c	2829133,8	1271565,1	665034,8	350327,1	542206,8	
of which investments expenditure ^c						

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Obejmują składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy oraz składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych. c Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status. b Include contributions to compulsory social security and the Labour Fund as well as contribution to the Bridging Pension Fund. c Including grants for financing investment tasks of local government budgetary establishments.

TABL. 4 (287). WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2017 R.
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY DIVISION IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł in thous. zł				
OGÓŁEM	19644191,5	10114954,8	6197533,2	2036923,4	1294780,1
TOTAL					
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	226535,3	152105,5	285,1	10187,7	63957,0
Agriculture and hunting					
Przetwórstwo przemysłowe	30777,4	2243,4	3883,9	37,0	24613,1
Manufacturing					
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę	55173,3	55143,4	29,9	–	–
Electricity, gas and water supply					
Transport i łączność	2734564,2	734404,8	965148,4	339462,8	695548,2
Transport and communication					
Gospodarka mieszkaniowa	514578,7	246886,1	225131,8	41455,2	1105,6
Dwelling economy					
Działalność usługowa	90676,9	27530,7	19074,3	39649,3	4422,6
Service activity					
Administracja publiczna	1609702,9	849780,6	382783,5	242921,2	134217,6
Public administration					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	385011,1	138018,8	132864,5	96311,9	17815,9
Public safety and fire care					
Obsługa długu publicznego	165537,9	74450,1	73904,4	12608,3	4575,1
Public debt servicing					
Różne rozliczenia	78143,3	3649,5	73358,7	1135,1	–
Miscellaneous settlements					
Oświata i wychowanie	5689853,4	3317947,4	1657315,4	641261,4	73329,2
Education					
Ochrona zdrowia	229639,5	58057,3	88806,5	59819,7	22956,0
Health care					
Pomoc społeczna	1070564,4	442281,2	419533,6	204476,0	4273,6
Social assistance					
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	228633,0	28336,8	61759,3	73855,8	64681,1
Other tasks in sphere of social policy					
Edukacyjna opieka wychowawcza	496096,6	86403,4	253196,2	140242,2	16254,8
Educational care					
Rodzina	3540213,5	2691087,6	753738,7	88861,9	6525,3
Family					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1329336,3	705237,3	610648,9	8198,8	5251,3
Municipal economy and environmental protection					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	666632,6	272149,6	255364,0	10725,2	128393,8
Culture and national heritage					
Kultura fizyczna	422911,9	203998,8	201116,2	8413,4	9383,5
Physical education					

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
 a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 5 (288). **PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH**
 REVENUE AND COSTS OF LOCAL GOVERNMENT BUDGETARY
 ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem	Gminy ^a	Miasta na	Powiaty	Wojewódz-
		Total	Gminas ^a	prawach powiatu	Powiaty	two
		w tys. zł		in thous. zł		Voivodship
	2015	187379,7	165147,7	20278,0	1954,0	–
Przychody	2016	191183,1	167710,4	20459,6	3013,1	–
Revenue	2017	159743,5	133817,0	3371,2	22555,3	–
w tym:						
of which:						
Przychody ze sprzedaży wyrobów, składników majątkowych i usług		115168,6	93755,4	1552,3	19861,0	–
Revenue from sale of products, asset components and services						
Dotacje z budżetów jednostek samorządu terytorialnego ^b		18603,5	16465,9	1414,3	723,3	–
Grants from local government units budgets ^b						
Koszty	2015	193522,5	170820,1	20272,7	2429,7	–
Costs	2016	188090,2	164654,5	20347,6	3088,1	–
	2017	160522,2	134891,6	3443,0	22187,5	–
w tym:						
of which:						
Materiały i usługi		53098,7	47064,7	804,5	5229,4	–
Materials and services						
Podatek dochodowy od osób prawnych		973,1	742,9	0,0	230,2	–
Corporate income tax						
Wpłaty nadwyżek do budżetów jednostek samorządu terytorialnego		888,8	780,8	–	108,0	–
Surplus payments to local government units budgets						

a Bez przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz płatnościami w ramach budżetu środków europejskich.

a Excluding revenue and costs of self-government budgetary establishments of gminas which are also cities with powiat status. b Including grants from the state budget as well as payments within the European funds budget.

DZIAŁ XXI INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE

Uwagi ogólne

Inwestycje

1. Nakłady inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe,
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
- środki transportu,
- inne, tj.: melioracje szczegółowe, koszty ponieszone przy nabyciu gruntów i używanych środków trwałych oraz od 1995 r. inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji (uwzględnione wyłącznie w danych wyrażonych w cenach bieżących), z wyjątkiem odsetek nieuwzględnionych w wartości nakładów na środki trwałe przez podmioty stosujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r.

W przypadku ujemnych różnic kursowych wartość suma nakładów na poszczególne grupy rodzajowe może być większa od nakładów na środki trwałe ogółem.

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

2. Nakłady inwestycyjne zaliczono do odpowiednich sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji według kryterium przyna-

CHAPTER XXI INVESTMENTS. FIXED ASSETS

General notes

Investments

1. Investment outlays are financial or tangible outlays, the purpose of which is the creation of new fixed assets or the improvement (rebuilding, enlargement, reconstruction or modernization) of existing capital asset items, as well as outlays on so-called initial investments.

Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays.

Outlays on fixed assets include outlays on:

- buildings and structures (include buildings and premises as well as civil engineering works), of which, among others, construction and assembly works, design and cost estimate documentations,
- machinery, technical equipment and tools (including instruments, moveables and other equipment),
- transport equipment,
- others, i.e., irrigation and drainage, costs incurred for purchasing land and second-hand fixed assets as well as, since 1995, livestock (basic herd), long-term plantings, interests on investment credits and investment loans for the period of investment realization (included exclusively in data expressed at current prices), except for interests not included in outlays on fixed assets by units that apply International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 I 2005.

In the case of foreign exchange losses of currencies, the sum of outlays on particular groups of assets may exceed the total value of outlays on fixed assets.

Other outlays are outlays on so-called initial investments as well as other costs connected with investment realization. These outlays do not increase the value of fixed assets.

2. Investment outlays are included into the appropriate sections of the NACE Rev. 2 in accordance with the classification of the investor's activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections and divisions according to

czenia obiektu (dotyczy np.: budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

Nakłady inwestycyjne na drogi publiczne, ulice i place zalicza się do sekcji „Transport i gospodarka magazynowa”.

3. Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez:

- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej z liczbą pracujących powyżej 9 osób oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółki cywilne z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,
- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej z liczbą pracujących do 9 osób, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstwa indywidualne w rolnictwie, a także wartość nakładów na indywidualne budownictwo: mieszkaniowe rekreacyjne (nieprzystosowane do stałego zamieszkania) oraz budownictwo sakralne – ustalono szacunkowo.

Podstawę szacunku wartości nakładów inwestycyjnych na indywidualne budownictwo stanowi kubatura budynków oddanych do użytkowania. Nakłady roczne obejmują pełną wartość budynków oddanych do użytkowania w danym roku, tj. nie uwzględniają różnicy stanów budownictwa niezakończonego w końcu i na początku danego roku.

Środki trwałe

1. Do środków trwałych zalicza się kompletne i nadające się do użytku składniki majątkowe o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, w tym również drogi publiczne, ulice i place łącznie z pobocznymi i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty i inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego).

Dane o środkach trwałych nie obejmują wartości gruntów uznanych od 1 I 1991 r. za środki trwałe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 XII 1990 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 529) oraz prawa użytkowania wieczystego gruntu uznanego od 1 I 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 IX 1994 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 395).

the criteria of structure destination (concerning, e.g.: residential buildings and premises, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

Investment outlays on public roads, streets and squares are included in the section "Transportation and storage".

3. The value of investment outlays incurred by:

- legal persons and organizational entities without legal personality employing more than 9 persons as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons, was compiled on the basis of statistical reports,
- legal persons and organizational entities without legal personality employing more than 9 persons, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of outlays on private residential construction and private recreational construction (not adapted for permanent residence) and on sacral construction was estimated.

The cubic volume of completed buildings accounts for the basis of the estimate regarding the value of investment outlays in private construction. Annual outlays include the total value of buildings completed in a given year, i.e., not including the difference between non-finished construction at the end and at the beginning of a given year.

Fixed assets

1. Fixed assets include asset components and other objects completed and ready for usage, with an expected period of utility exceeding 1 year, of which also public roads, streets and squares, together with shoulders and foundations, development of tracts of land, long-term plantings, irrigation and drainage, water structures, land and livestock (basic herd) as well as since 1 I 2002 cooperative ownership right to residential premise and cooperative right to non-residential (utility character) premises.

Data regarding fixed assets do not include the value of land recognised, since 1 I 1991, as fixed assets, in accordance with the decree of the Council of Ministers, dated 12 XII 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529) as well as right of perpetual usufruct of land, regarded as fixed assets since 1 I 2002, in accordance with Accounting Act dated 29 IX 1994 (uniform text Journal of Laws 2018 item 395).

2. Wartość brutto środków trwałych jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzenia).

Przez **wartość brutto** środków trwałych w bieżących cenach ewidencyjnych według stanu w dniu 31 XII należy rozumieć:

- w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:
 - przed 1 I 1995 r. – wartość w cenach odtworzenia z września 1994 r.,
 - po 1 I 1995 r. – wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia;
- w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r. – również wycenę według wartości godziwej.

Wartość brutto w cenach odtworzenia została ustalona w wyniku aktualizacji (wyceny) środków trwałych w gospodarce narodowej dokonanej według stanu w dniu 1 I 1995 r. zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 I 1995 r. w sprawie amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także aktualizacji wyceny środków trwałych (Dz. U. Nr 7, poz. 34).

3. Wartość zużycia środków trwałych odpowiada wielkości odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych) dokonanych od chwili oddania środków trwałych do eksploatacji.

Stopień zużycia określa stosunek procentowy wartości zużycia do wartości brutto środków trwałych.

4. Dane według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano **metodą przedsiębiorstw**, co oznacza, że wszystkie środki trwale danego podmiotu gospodarki narodowej zalicza się do tego poziomu klasyfikacyjnego, do którego zaliczono podmiot na podstawie przeważającego rodzaju działalności, np. w przedsiębiorstwie zaliczonym do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wszystkie środki trwale użytkowane zarówno w tym rodzaju działalności, jak i poza tą działalnością (budynki i lokale mieszkalne, obiekty służące edukacji, ochronie zdrowia itp.) zalicza się do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. Wyjątek stanowią budynki mieszkalne w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, które ujęto w sekcji „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”.

Wartość dróg publicznych, ulic i placów zaliczono do sekcji „Transport i gospodarka magazynowa”.

2. The gross value of fixed assets is the value equal to the outlays incurred on purchasing or manufacturing them, without deducting consumption value (depreciation).

The **gross value of fixed assets at current book-keeping prices** is understood, as of 31 XII:

- within the scope of fixed assets designated for exploitation:
 - before 1 I 1995 – the value at replacement prices of September 1994,
 - after 1 I 1995 – the purchase or manufacturing value at current prices,
- in units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 I 2005 – also revaluation according to fair value.

The **gross value at replacement prices** was established as a result of the revaluation of fixed assets in the national economy made as of 1 I 1995, in accordance with the decisions of the decree of the Ministry of Finance, dated 20 I 1995, regarding the depreciation of fixed assets and intangible fixed assets, as well as the revaluation of fixed assets (Journal of Laws No. 7, item 34).

3. The value of consumption of fixed assets corresponds to the value of depreciation since the utilization of the fixed assets.

The **degree of consumption** of fixed assets is understood as the percentage relation of the value of consumption to the gross value of fixed assets.

4. Data by sections of the NACE Rev. 2, unless otherwise indicated, were compiled using the **enterprise method**, i.e., all fixed assets of a given entity of the national economy are included in that classification level to which the entity was included on the basis of the superior kind of activity, e.g., in an enterprise classified in the section “Manufacturing” all fixed assets used in manufacturing and outside this activity (residential buildings and places, buildings for education, health care, etc.) are included in the section “Manufacturing”. An exception are residential buildings on private farms in agriculture, which were classified in the section “Real estate activities”.

The value of public roads, streets and squares was included in the section “Transportation and storage”.

5. Wartość brutto środków trwałych:

- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej z liczbą pracujących powyżej 9 osób oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółek cywilnych z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,
- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej z liczbą pracujących do 9 osób, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i spółek cywilnych z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także wartość indywidualnych budynków mieszkalnych (osób fizycznych) i rekreacyjnych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania, wartość dróg publicznych, ulic i placów, melioracji podstawowych i szczegółowych oraz budowli wodnych – ustalono szacunkowo.

6. Wartość środków trwałych według grup opracowano zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych. Grupowanie obejmuje:

- 1) budynki i budowle:
 - a) budynki i lokale; od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego),
 - b) obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez melioracji szczegółowych);
- 2) maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia:
 - a) kotły i maszyny energetyczne,
 - b) maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania,
 - c) specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty,
 - d) urządzenia techniczne,
 - e) narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie;
- 3) środki transportu;
- 4) pozostałe środki trwałe, tj.: zasadzenia wieloletnie, melioracje szczegółowe i inwentarz żywy (stado podstawowe).

5. The gross value of fixed assets:

- of legal persons and organizational entities without legal personality employing more than 9 persons as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons, was compiled on the basis of statistical reports,
- of legal persons and organizational entities without legal personality employing more than 9 persons, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of private residential buildings (natural persons) and recreational not adapted for permanent residence, the value of public roads, streets and squares, basic and detailed meliorations and water structures, was estimated.

6. The value of fixed assets according to groups was compiled in accordance with Classification of Fixed Assets. The grouping includes:

- 1) buildings and structures:
 - a) buildings and premises; since 1 I 2002 cooperative ownership right to residential premises as well as cooperative right to non-residential (of utility character) premises,
 - b) land and water engineering constructions (excluding irrigation and drainage);
- 2) machinery, technical equipment and tools:
 - a) boilers and power industry machinery,
 - b) general usage machinery, equipment and apparatus,
 - c) special use machinery, equipment and apparatus,
 - d) technical equipment,
 - e) tools, instruments, moveables and other equipment;
- 3) transport equipment;
- 4) other fixed assets, i.e., long-term plantings, irrigation and drainage and livestock (basic herd).

Inwestycje

Investments

TABL. 1 (289). **NAKLADY INWESTYCYJNE^a (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł		in mln zł	
O G Ó Ł E M TOTAL	16024,2	21158,3	18332,7	19194,7
sektor publiczny public sector	6672,4	8365,6	5427,4	5478,5
sektor prywatny private sector	9351,8	12792,7	12905,3	13716,2
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	196,5	251,3	236,5	266,5
Przemysł Industry	3658,3	6931,6	6238,4	6080,6
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	205,4	239,2	226,1	162,4
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	2020,4	4107,9	4452,3	4318,0
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	693,7	1394,5	1061,5	1146,8
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	738,8	1190,0	498,5	453,5
Budownictwo Construction	1181,8	599,8	758,8	615,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	1372,1	1522,1	1447,3	1559,1
Transport i gospodarka magazynowa ^b Transportation and storage ^b	2674,5	4104,8	2598,9	2738,4
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	218,8	306,5	285,7	387,4
Informacja i komunikacja Information and communication	174,6	410,1	538,4	437,0
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	423,7	237,2	175,4	301,4
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	2438,2	3505,1	3274,4	3505,7
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	377,4	874,4	398,5	386,6
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	185,4	158,6	144,6	342,0
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	602,7	455,2	505,5	443,8
Edukacja Education	855,5	807,5	644,2	814,1
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	550,9	515,6	576,7	612,8
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	928,0	413,0	437,2	633,6
Pozostała działalność usługowa Other service activities	185,8	65,4	72,3	70,1

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie z nakładami inwestycyjnymi na drogi publiczne, ulice i place.
a According to investment location. b Including investment outlays on public roads, streets and squares.

TABL. 2 (290). **NAKLADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł		in mln zł	
OGÓŁEM	6342,0	12366,0	10668,7	10766,6
TOTAL				
sektor publiczny	1782,8	4269,5	2438,4	2140,7
public sector				
sektor prywatny	4559,2	8096,5	8230,3	8626,0
private sector				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	29,7	52,0	41,9	37,2
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł	2983,5	6159,4	5927,0	5778,2
Industry				
górnictwo i wydobywanie	197,5	226,7	225,5	160,5
mining and quarrying				
przetwórstwo przemysłowe	1821,3	3910,5	4314,0	4168,7
manufacturing				
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	663,8	1316,0	1018,7	1121,1
electricity, gas, steam and air conditioning supply				
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	300,9	706,2	368,8	328,0
water supply; sewerage, waste management and remediation activities				
Budownictwo	354,5	466,0	498,2	433,1
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	1039,9	1261,7	1188,1	1262,1
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa	367,4	2194,6	1116,7	1067,6
Transportation and storage				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	129,5	212,6	211,0	170,7
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja	146,2	347,3	459,5	400,7
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	182,5	224,2	170,0	292,7
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	125,5	127,8	116,0	165,3
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	251,5	768,3	251,1	271,1
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	70,1	86,3	103,9	121,9
Administrative and support service activities				
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0,1	0,0	0,0	0,1
Public administration and defence; compulsory social security				
Edukacja	42,1	9,5	14,3	28,9
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	394,6	305,8	322,0	418,4
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	158,5	128,1	209,1	291,3
Arts, entertainment and recreation				
Pozostała działalność usługowa	66,4	22,4	39,7	27,3
Other service activities				

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

TABLE 3 (291). **NAKLĄDY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a WEDŁUG GRUP (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a BY GROUPS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which		środki transportu transport equipment	
		budynki i budowle buildings and structures	maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia machinery, technical equipment and tools		
		w mln zł	in mln zł		
O G Ó Ł E M	2010	6598,6	2990,3	2985,5	600,0
T O T A L	2015	11537,9	4912,3	5440,6	1151,7
	2016	9982,8	3654,8	5213,5	1055,4
	2017	10296,8	4259,2	4869,8	1120,2
w tym: of which:					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	44,9	32,6	8,2	3,9	
Agriculture, forestry and fishing					
Przetwórstwo przemysłowe	4452,2	1333,1	2932,8	174,9	
Manufacturing					
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	1846,5	1279,7	510,6	42,7	
Electricity, gas, steam and air conditioning supply					
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	326,4	208,3	76,5	40,3	
Water supply; sewerage, waste management and remediation activities					
Budownictwo	259,7	80,1	95,1	82,2	
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	1078,6	438,6	388,2	250,4	
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa	530,8	84,2	51,3	388,9	
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	99,4	67,7	27,0	3,5	
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja	304,0	112,6	166,7	22,5	
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	63,3	22,8	36,8	3,8	
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	87,5	71,8	11,0	4,5	
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	273,0	145,0	113,4	14,6	
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	113,1	24,2	31,3	55,7	
Administrative and support service activities					
Edukacja	17,5	5,7	8,7	3,1	
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	413,7	172,4	224,9	15,5	
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	300,9	154,4	135,9	5,9	
Arts, entertainment and recreation					

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według siedziby inwestora.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to the investor's abode.

Środki trwałe

Fixed assets

TABL. 4 (292). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH^a (bieżące ceny ewidencyjne)**
Stan w dniu 31 XII
GROSS VALUE OF FIXED ASSETS^a (current book-keeping prices)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł		in mln zł	
O G Ó Ł E M	184326,1	258678,7	277164,2	289148,8
T O T A L				
sektor publiczny	68203,0	98963,4	106993,9	111281,4
public sector				
sektor prywatny	116123,1	159715,3	170170,3	177867,4
private sector				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	6799,9	7485,8	7651,3	7849,3
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł	52731,7	72967,4	81858,3	83147,9
Industry				
górnictwo i wydobywanie	2187,9	1986,8	2288,3	2404,9
mining and quarrying				
przetwórstwo przemysłowe	30839,6	43806,2	47237,5	49520,7
manufacturing				
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	11144,4	13668,0	17474,6	15978,7
electricity, gas, steam and air conditioning supply				
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	8559,8	13506,4	14857,9	15243,5
water supply; sewerage, waste management and remediation activities				
Budownictwo	7035,6	6031,3	5970,8	6153,5
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	17212,2	21757,6	23755,3	23396,7
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa ^b	22444,6	36936,9	37297,7	41087,3
Transportation and storage ^b				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	3410,8	4619,9	4940,5	4911,3
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja	4791,1	5426,5	6278,3	6284,4
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2318,3	1574,1	1636,2	1819,5
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	40148,9	53981,4	57223,2	60246,3
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2860,7	5004,7	5059,3	5160,6
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	972,6	1413,3	1379,9	1795,8
Administrative and support service activities				
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	6548,4	13664,3	14701,7	15212,1
Public administration and defence; compulsory social security				
Edukacja	8555,2	12902,3	13404,7	14263,0
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	4503,0	7278,7	7875,3	8313,4
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3178,4	6292,5	6789,0	8150,8
Arts, entertainment and recreation				
Pozostała działalność usługowa	814,6	1342,1	1342,7	1356,8
Other service activities				

a Podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności. b Łącznie z wartością dróg publicznych, ulic i placów.

a The division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit. b Including value of public roads, streets and squares.

TABL. 5 (293).

WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a
(bieżące ceny ewidencyjne)

Stan w dniu 31 XII

GROSS VALUE OF FIXED ASSETS IN ENTERPRISES^a (current book-keeping prices)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł		in mln zł	
OGÓŁEM TOTAL	91444,3	121930,2	133384,5	137119,5
sektor publiczny public sector	25448,9	31147,4	36219,0	36688,4
sektor prywatny private sector	65995,4	90782,8	97165,5	100431,1
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	525,2	759,7	770,9	790,5
Przemysł Industry	47839,3	64907,2	73509,4	74556,2
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	2103,9	1790,7	2072,3	2141,4
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	29470,5	41899,1	45277,1	47428,9
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	10761,1	12790,4	16512,3	14924,9
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	5503,7	8426,9	9647,7	10060,9
Budownictwo Construction	3612,8	3318,1	3352,9	3370,8
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	14570,5	18128,6	19966,0	19422,0
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	3696,8	7208,0	6001,8	8155,7
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	2629,2	3311,4	3555,6	3462,4
Informacja i komunikacja Information and communication	4324,0	4713,2	5538,8	5493,9
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	2132,5	1299,1	1356,8	1524,5
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	4395,7	5392,1	5946,2	5901,6
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	1824,4	3463,2	3417,0	3404,2
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	596,0	781,7	668,4	909,1
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	3,5	0,0	0,0	0,6
Edukacja Education	431,9	464,6	465,3	468,6
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	3300,5	5384,0	5701,4	5948,4
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	1388,8	2537,9	2844,6	3434,9
Pozostała działalność usługowa Other service activities	173,1	261,2	289,3	276,1

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; the division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

RACHUNKI REGIONALNE

REGIONAL ACCOUNTS

Uwagi ogólne

General notes

1. Rachunki regionalne opracowano zgodnie z zasadami „Europejskiego Systemu Rachunków 2010 (ESA 2010)”, wprowadzonego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 174 z 26.06.2013 r., z późn. zm.).

1. Regional accounts were compiled according to the principles of the “European System of Accounts 2010 (the ESA 2010)”, introduced by Regulation (EU) No 549/2013 of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union (Official Journal of the EU L 174, 26.06.2013 with later amendments).

2. W systemie rachunków regionalnych dla każdego województwa zestawiane są: rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów według sektorów instytucjonalnych i rodzajów działalności oraz rachunek podziału pierwotnego dochodów i rachunek podziału wtórnego dochodów w sektorze gospodarstw domowych. Dla podregionów obliczane są: produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto (WDB) według grup rodzajów działalności.

2. The following accounts are compiled in the regional accounts system for each voivodship: the production account and the generation of income account by institutional sectors and kind of activity as well as the allocation of primary income account and the secondary distribution of income account in the households sector. The following categories are calculated for subregions: gross domestic product (GDP) and gross value added (GVA) by kind-of-activity groups.

3. Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

3. Gross domestic product (GDP) presents the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the sum of gross value added generated by all domestic institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

Current prices from the year preceding the reference year were adopted as constant prices in the calculations of gross domestic product volume indices.

4. Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

4. Gross value added (GVA) measures the newly generated value as a result of the production activity of domestic institutional units. Gross value added is the difference between gross output and intermediate consumption, and is presented at basic prices.

5. Produkcja globalna obejmuje wartość wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne. Produkcja globalna jest wyceniana w cenach bazowych lub według kosztów produkcji.

5. Gross output includes the value of goods and services produced by all domestic institutional units. Gross output is valued at basic prices or according to the production costs.

6. Zużycie pośrednie obejmuje wartość zużytych materiałów (łącznie z paliwami) netto (po odjęciu wartości odpadów użytkowych), surowców (łącznie z opakowaniami), energii, gazów technicznych, usług obcych (obróbka obca, usługi transportowe, najem sprzętu, usługi telekomunikacyjne i obliczeniowe, prowizje płacone za usługi bankowe), usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio (FISIM), koszty podróży służbowych (bez diet) oraz inne koszty (np. koszty reklamy, reprezentacji, dzierżawy i najmu, koszty biletów służbowych, koszty ryczałtów za używanie własnych pojazdów do celów służbowych, opłaty giełdowe i opłaty z tytułu uczestnictwa w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych). Zużycie pośrednie jest wyceniane w cenach nabycia.

7. W systemie rachunków regionalnych przyjmuje się zasadę ewidencjonowania produkcji globalnej oraz zużycia pośredniego z uwzględnieniem **obrotów wewnętrznych**.

8. Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych składają się z nadwyżki operacyjnej brutto łącznie z dochodem mieszanym brutto, dochodów związanych z pracą najemną (obejmujących całkowite koszty związane z zatrudnieniem, tj. wynagrodzenia łącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne płaconymi przez pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców powiększone o składki na Fundusz Pracy i inne koszty związane z zatrudnieniem) oraz dochodów z tytułu własności. Dochody pierwotne brutto pełnią funkcję kreującą dochody do dyspozycji brutto.

9. Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki bieżące od dochodów, majątku itp., składki netto na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne inne niż transfery socjalne w naturze (świadczenia z ubezpieczeń społecznych pieniądze, pozostałe świadczenia z ubezpieczeń społecznych, świadczenia z pomocy społecznej pieniądze) oraz pozostałe transfery bieżące.

Dynamikę realnych dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w przekroju województw obliczono metodą uproszczoną przy zastosowaniu wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw.

6. Intermediate consumption includes the value of consumed materials (including fuels) in net terms (after subtracting the value of recyclable wastes), raw materials (including packaging), energy, technological gases, outside services (outside processing, transport services, equipment rental, telecommunication and accounting services, commissions paid for banking services), financial intermediation services indirectly measured (FISIM), costs of business trips (excluding travelling allowances) as well as other costs (e.g. advertising, representation, rental and leasing costs, ticket costs for official business, costs of lump-sum payments for using personal vehicles for official business, stock exchange payments as well as payments from participating in the National Depository for Securities). Intermediate consumption is valued at purchaser's prices.

7. In the regional accounts system the principle of recording gross output as well as intermediate consumption including **internal turnover** is accepted.

8. Gross primary income in the households sector is comprised of the gross operating surplus jointly with the gross mixed income, income connected with hired work (including total compensation of employees, i.e. wages and salaries jointly with contributions to social security and health security paid by employees, contributions to social security paid by employers increased by the Labour Fund and other costs connected with employment) as well as property income. Gross primary income fulfils the function of creating gross disposable income.

9. Gross disposable income in the households sector is obtained as a result of correcting gross primary income by: current taxes on income, wealth, etc., net social contributions, social benefits other than social transfers in kind (social security benefits in cash, other social security benefits, social assistance benefits in cash) and other current transfers.

Indices of gross real disposable income in the households sector by voivodships are calculated applying simplified method using price indices of consumer goods and services by voivodships.

10. Grupowanie danych z rachunków regionalnych według województw i podregionów w podziale na rodzaje działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) zostało dokonane **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**, tj. według siedziby i podstawowego rodzaju działalności jednostki lokalnej przedsiębiorstwa.

11. Kryteriami zaliczania danej jednostki gospodarki narodowej do określonego **sektora instytucjonalnego** są: funkcje pełnione w gospodarce narodowej, rodzaj aktywności w tworzeniu nowych wartości ekonomicznych oraz sposób uczestniczenia w podziale dochodów. Wyróżnia się pięć krajowych sektorów instytucjonalnych:

- 1) sektor przedsiębiorstw niefinansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze wytwarzające produkty rynkowe (wyroby i usługi niefinansowe) i prowadzące księgi rachunkowe,
- 2) sektor instytucji finansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze zajmujące się pośrednictwem finansowym, pomocniczą działalnością finansową oraz ubezpieczeniami,
- 3) sektor instytucji rządowych i samorządowych, do którego zaliczono jednostki będące producentami nierynkowymi, których produkcja przeznaczona jest na spożycie indywidualne i ogólnospołeczne, finansowane z obowiązkowych płatności dokonywanych przez jednostki należące do pozostałych sektorów, a także jednostki, których podstawową działalnością jest redystrybucja dochodu i bogactwa narodowego oraz jednostki kontrolowane przez sektor, które zgodnie z metodologią ESA 2010 spełniają kryteria zaliczenia do sektora,
- 4) sektor gospodarstw domowych, który tworzą osoby fizyczne pracujące na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz osoby fizyczne pracujące na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie z liczbą pracujących do 9 osób i prowadzące uproszczoną ewidencję księgową, a także osoby fizyczne uzyskujące dochody z pracy najemnej i niezarobkowych źródeł,
- 5) sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, który obejmuje: organizacje społeczne, partie polityczne, organizacje związków zawodowych, stowarzyszenia, fundacje oraz jednostki organizacji wyznaniowych.

10. Grouping regional accounts data by voivodships and subregions according to kind of activity of the Polish Classification of Activities (PKD 2007) was accomplished applying the **local kind-of-activity unit method**, i.e. by the place of residence and main kind of activity of the local unit of the enterprise.

11. Criteria for classifying a given unit of the national economy into specific **institutional sector** are: functions fulfilled in the national economy, kind of activity in the creation of new economic values as well as the way of participation in the distribution of income. The five following institutional sectors are defined:

- 1) non-financial corporations sector which includes economic entities manufacturing market products (goods and non-financial services) and keeping accounting books,
- 2) financial corporations sector which includes economic entities engaged in financial intermediation, auxiliary financial activity as well as insurance activity,
- 3) general government sector, which consists of institutional units which are non-market producers whose output is intended for individual and collective consumption, and are financed by compulsory payments made by units belonging to other sectors, and institutional units principally engaged in the redistribution of national income and wealth as well as units which are controlled by the sector and according to the ESA 2010 meet criteria for including in the sector,
- 4) households sector which includes own-account workers on private farms in agriculture as well as natural persons working on own-account outside private farms in agriculture, employing up to 9 persons and keeping simplified accounting books as well as natural persons obtaining income from hired work and non-earned sources,
- 5) non-profit institutions serving households sector which includes: social organizations, political parties, trade unions, associations, foundations and units of religious organizations.

12. W rachunkach regionalnych uwzględnia się szacunek szarej gospodarki oraz działalności nielegalnej. **Szara gospodarka** obejmuje legalną produkcję ukrytą szacowaną dla zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego z liczbą pracujących do 9 osób (niezależnie od formy prawnej), z liczbą pracujących od 10 do 49 osób (bez spółdzielni) oraz osób fizycznych z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej, głównie w działalności usługowej (w tym osób świadczących usługi prostytutki).

W ramach **działalności nielegalnej** ujęto szacunki dotyczące działalności osób czerpiących korzyści z tytułu świadczenia usług prostytutki przez inne osoby, produkcji i handlu narkotykami oraz przemytu papierosów.

13. Dane z rachunków regionalnych za lata 2014–2016 zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych w ślad za rewizją w rocznych rachunkach narodowych, dokonaną stosownie do standardowej procedury dotyczącej nadmiernego deficytu (tzw. notyfikacja fiskalna). Zmiany dotyczyły przeklasyfikowania kolejnych jednostek publicznych do sektora instytucji rządowych i samorządowych.

14. Szczegółowy opis zmian wprowadzonych do rachunków narodowych znajduje się w notatce informacyjnej GUS „Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie skorygowanego szacunku produktu krajowego brutto za 2017 rok” z dnia 3 X 2018 r., dostępnej na stronie <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/informacja-glownego-urzedu-statystycznego-w-sprawie-skorygowanego-szacunku-produktu-krajowego-brutto-za-2017-rok,9,4.html>

15. Informacje dotyczące rachunków regionalnych zamieszczono w publikacji „Kompedium wiedzy o rachunkach regionalnych”.

12. The estimation of the hidden economy and illegal activities is included in the regional accounts. **Hidden economy** covers the legal concealed production estimated for registered economic entities of private sector employing up to 9 persons (irrespective of the legal form), employing from 10 to 49 persons (excluding cooperatives) as well as natural persons engaged in non-registered work, primarily within the service activity (including persons providing prostitution services).

Within **illegal activities** there were included estimations concerning activity of persons deriving profits from exploiting prostitution, production and trafficking in narcotics and smuggling of cigarettes.

13. Data from the regional accounts for the years 2014–2016 were changed in relation to those previously published as a consequence of revision in the annual national accounts, made due to the standard excessive deficit procedure (the so-called fiscal notification). The changes concerned reclassification of further public entities into the general government sector.

14. Detailed description of the changes introduced in the national accounts can be found in the CSO news release “Revised estimate of gross domestic product for the year 2017” of 3 X 2018, available at website <http://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/annual-national-accounts/revised-estimate-of-gross-domestic-product-for-the-year-2017,7,4.html>.

15. Information concerning regional accounts are placed in the publication “Kompedium wiedzy o rachunkach regionalnych”.

TABL. 1 (294). **PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2010	2015	2016
	w mln zł	in mln zł		w odsetkach	in percent	
OGÓŁEM TOTAL	109617	142149	148103	x	x	X
W tym wartość dodana brutto ... Of which gross value added	96416	126114	130823	100,0	100,0	100,0
w tym sektor: of which sector:						
przedsiębiorstw niefinansowych non-financial corporations	46042	63727	66939	47,8	50,5	51,2
instytucji rządowych i samo- rządowych general government	16201	20014	20551	16,8	15,9	15,7
gospodarstw domowych households	30948	37626	38396	32,1	29,8	29,3
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	1510	1443	1702	1,6	1,1	1,3
Przemysł Industry	21148	29369	30482	21,9	23,3	23,3
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	17126	24212	25446	17,8	19,2	19,5
Budownictwo Construction	10181	12375	11712	10,6	9,8	9,0
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ; informacja i komunikacja Trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transportation and storage; accommodation and catering ^Δ ; information and communication	28500	37224	39309	29,6	29,5	30,0
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^Δ Financial and insurance activities; real estate activities	8416	10318	10841	8,7	8,2	8,3
Pozostałe usługi Other services	26661	35385	36777	27,7	28,1	28,1
NA 1 MIESZKAŃCA ^a PER CAPITA ^a	32909	42172	43865	x	x	x

a W złotych. b Patrz uwagi ogólne, ust. 13 na str. 371.

a In zlotys. b See general notes, item 13 on page 371.

TABL. 2 (295). **PODSTAWOWE ELEMENTY RACHUNKU PRODUKCJI I RACHUNKU TWORZENIA DOCHODÓW (ceny bieżące)**
 BASIC ELEMENTS OF PRODUCTION ACCOUNT AND GENERATION OF INCOME ACCOUNT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł	
Produkcja globalna	210707	273400	287771	Gross output
Zużycie pośrednie	114291	147286	156948	Intermediate consumption
Wartość dodana brutto	96416	126114	130823	Gross value added
w tym koszty związane z zatrudnieniem	42849	55332	59885	of which compensation of employees
Nadwyżka operacyjna brutto	52897	69930	69907	Gross operating surplus

a Patrz uwagi ogólne, ust. 13 na str. 371.

a See general notes, item 13 on page 371.

TABL. 3 (296). **NOMINALNE DOCHODY W SEKTORZE GOSPODARSTW DOMOWYCH^a**
 NOMINAL INCOME OF THE HOUSEHOLDS SECTOR^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	SPECIFICATION
Dochody pierwotne brutto:				Gross primary income:
w milionach złotych	75500	92921	97497	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	22666	27567	28877	per capita in zł
Dochody do dyspozycji brutto:				Gross disposable income:
w milionach złotych	72732	88524	93129	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	21835	26263	27583	per capita in zł

DZIAŁ XXIII PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Uwagi ogólne

1. Prezentowane w tablicach dane dotyczące **podmiotów gospodarki narodowej** wpisanych do rejestru REGON obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

2. Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 VI 1995 r. o statystyce publicznej (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 997, z późniejszymi zmianami) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 XI 2015 r. (Dz. U. poz. 2009, z późniejszymi zmianami) w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, w tym wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń.

Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych.

Rejestr REGON jest na bieżąco aktualizowany na podstawie danych o podmiotach gospodarki narodowej, przekazywanych drogą elektroniczną z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Krajowego Rejestru Sądowego, Systemu Informacji Oświatowej oraz Centralnego Rejestru Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników, oraz – w przypadku pozostałych podmiotów – na podstawie wniosków zgłaszanych do właściwych urzędów statystycznych. Kompletność i aktualność rejestru uzależniona jest od terminowej realizacji ww. obowiązku. Ponadto od 2011 r. do aktualizacji rejestru wykorzystywane są informacje z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) dotyczące zgonów osób fizycznych, które były wpisane do rejestru REGON.

CHAPTER XXIII ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

General notes

1. The data presented in tables concerning **entities of the national economy** entered in the REGON register include legal persons, organizational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE Rev. 2 sections according to the predominant kind of activity.

2. The National Official Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of the Statistics Poland. The rules for running the register are defined by the Law on Official Statistics, dated 29 VI 1995 (uniform text Journal of Laws 2018 item 997 with later amendments) and the provisions of the decree of the Council of Ministers of 30 XI 2015 (Journal of Laws item 2009 with later amendments) on the mode and methodology of running and updating the National Official Business Register, including application, questionnaire, certificate specimens and detailed condition.

The basic function of the REGON register is identification of entities of the national economy, which is accomplished by assigning to them unique identification numbers.

The REGON register is updated on a current basis with the use of data on entities of the national economy transferred through the electronic system from the Central Registration and Information on Business, the National Court Register, the Educational Information System as well as the Central Business Entity Register of the National Taxpayer Register, and – for the remaining entities – on the basis of applications submitted to the relevant statistical offices. The completeness and correctness of the register is contingent on the timely compliance with the above mentioned obligation. In addition, since 2011 the register has been updated with information from the Common Electronic System of Population Register (PESEL) on the deaths of natural persons, who were registered in the REGON.

TABL.1 (297).

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	331363	363883^b	371107^b	380020^b	T O T A L
sektor publiczny	8020	7862	7906	7094	public sector
sektor prywatny	323343	352956	359929	369066	private sector
z liczby ogółem:					of total number:
Przedsiębiorstwa państwowe	28	20	20	20	State owned enterprises
Spółki	50212	64357	68670	72050	Companies
w tym:					of which:
handlowe	22530	36083	40150	43478	commercial
cywilne	27357	27905	28140	28190	civil
Spółdzielnie	1120	1137	1129	1124	Cooperatives
Fundacje	1085	1995	2220	2487	Foundations
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	7852	9699	10124	10534	Associations and social organizations
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	253184	265355	267195	272550	Natural persons conducting economic activity

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale na sektory własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b Divided by ownership sectors – excluding entities for which information on the ownership form does not occur in the REGON register.

TABL.2 (298).

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL STATUS AND SECTIONS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity			
		razem total	przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	w tym of which						spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives	
				spółki handlowe commercial companies			razem total	spółki cywilne civil law partnerships				spółdzielnie cooperatives
				razem total	w tym of which	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation						
				przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	razem total	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation	razem total	razem total	razem total			
O G Ó Ł E M	2010	331363	78179	28	22530	33	3740	27357	1120	253184		
T O T A L	2015	363883 ^b	98528	20	36083	21	5112	27905	1137	265355		
	2016	371107 ^b	103912	20	40150	21	5906	28140	1129	267195		
	2017	380020^b	107470	20	43478	21	6338	28190	1124	272550		
w tym: of which:												
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		3926	867	–	195	1	37	133	128	3059		
Agriculture, forestry and fishing												

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b Divided by NACE sections – excluding entities for which information on kind of predominant activity does not occur in the REGON register.

TABL.2 (298).

**PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGION
WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (cd.)**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGION REGISTER
BY LEGAL STATUS AND SECTIONS (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowa- dzące działal- ność gospo- darczą Natural persons conduct- ing eco- nomic activity		
		razem total	przed- siębior- stwa pań- stwowe state owned enter- prises	w tym of which						spółki cywilne civil law partner- ships	spół- dzielnie coope- ratives
				razem total	spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partner- ships	spół- dzielnie coope- ratives			
					razem total	w tym of which					
jedno- osobowe Skarbu Państwa sole- share- holder compa- nies of the State Treasury	z udziałem kapitału zagranicznego with for- eign capital partici- pation	spółki cywilne civil law partner- ships	spół- dzielnie coope- ratives								
Przemysł..... Industry	38607	9743	8	5808	7	896	3523	139	28864		
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing	36536	8455	7	4858	4	780	3413	134	28081		
Budownictwo Construction	53081	8867	7	6042	2	734	2592	150	44214		
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	87155	21997	1	10387	2	1986	11317	224	65158		
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	23962	2852	1	1732	–	200	1091	9	21110		
Zakwaterowanie i gastrono- mia ^Δ Accommodation and cater- ing ^Δ	14375	4114	–	1868	1	327	2117	23	10261		
Informacja i komunikacja Information and communi- cation	14475	4069	–	3252	1	532	773	5	10406		
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	9525	1764	–	1242	–	101	296	46	7761		
Obsługa rynku nierucho- mości ^Δ Real estate activities	15814	12132	2	2745	1	344	564	279	3682		

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL.2 (298).

**PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON
WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

**ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER
BY LEGAL STATUS AND SECTIONS (cont.)**

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowa- dzące działal- ność gospo- darczą Natural persons conduct- ing eco- nomic activity		
		razem total	przed- siębior- stwa pań- stwowe state owned enter- prises	w tym of which						spółki cywilne civil law partner- ships	spół- dzielnie coope- ratives
				razem total	spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partner- ships	spół- dzielnie coope- ratives			
					razem total	w tym of which					
razem total	jedno- osobowe Skarbu Państwa sole- share- holder compa- nies of the State Treasury	z udzia- łem ka- pitału zagra- nicznego with for- eign capital partici- pation	spółki cywilne civil law partner- ships	spół- dzielnie coope- ratives							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	38532	8255	1	5504	2	571	2483	39	30277		
Administrowanie i działal- ność wspierająca ^a Administrative and support service activities	11778	3233	–	1983	1	356	1158	39	8545		
Administracja publiczna i obrona narodowa; obo- wiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory so- cial security	2108	2101	–	8	–	–	1	–	7		
Edukacja Education	12895	6773	–	540	–	55	434	9	6122		
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	21270	2480	–	1133	2	47	688	15	18790		
Działalność związana z kul- turą, rozrywką i rekreacją . Arts, entertainment and recreation	7492	4102	–	491	1	67	418	5	3390		
Pozostała działalność usługowa Other service activities	24907	14003	–	450	–	80	602	12	10904		

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL.3 (299).

SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI

Stan w dniu 31 XII

COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND SECTIONS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe ^a Partnerships ^a		
			razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością limited liability	razem total	w tym of which	
							jawne unlimited partnerships	komandytowe limited partnerships
O G Ó Ł E M	2010	22530	18260	676	17584	4270	3251	718
TOTAL	2015	36083 ^b	29482	802	28680	6601	3560	2362
	2016	40150 ^b	32855	813	32042	7295	3644	3000
	2017	43478^b	35564	839	34725	7914	3702	3582
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		195	182	2	180	13	8	5
Agriculture, hunting and forestry								
Przemysł		5808	4860	180	4680	948	534	381
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe		4858	4026	153	3873	832	494	316
of which manufacturing								
Budownictwo		6042	4688	101	4587	1354	315	938
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		10387	8230	139	8091	2157	1525	592
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa ...		1732	1388	15	1373	344	233	105
Transportation and storage								
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		1868	1482	21	1461	386	192	173
Accommodation and catering ^Δ								
Informacja i komunikacja		3252	2995	85	2910	257	91	156
Information and communication								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		1242	1035	73	962	207	65	97
Financial and insurance activities								
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2745	2077	52	2025	668	166	431
Real estate activities								
Działalność profesjonalna; naukowa i techniczna		5504	4665	107	4558	839	248	407
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		1983	1735	23	1712	248	99	131
Administrative and support service activities								
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		8	7	1	6	1	1	-
Public administration and defence; compulsory social security								
Edukacja		540	484	3	481	56	30	26
Education								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ..		1133	839	11	828	294	131	77
Human health and social work activities								
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		491	428	22	406	63	23	35
Arts, entertainment and recreation								
Pozostała działalność usługowa		450	396	4	392	54	27	21
Other service activities								

a Wśród spółek osobowych zarejestrowane były: w 2010 r. – 125 spółki partnerskie i 176 spółki komandytowo-akcyjne, w 2015 r. – odpowiednio 191 i 488, w 2016 r. – odpowiednio 214 i 437, w 2017 r. – odpowiednio 227 i 403. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Among partnerships were recorded: in 2010 – 125 professional partnerships and 176 limited joint-stock partnerships, in 2015 – 191 and 488 respectively, in 2016 – 214 and 437 respectively, in 2017 – 227 and 403 respectively. b Divided by NACE sections – excluding entities for which information on kind of predominant activity does not occur in the REGON register.

TABL.4 (300).

**PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE^a
WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED^a BY
SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		spółki companies							
		razem total	w tym of which				cywilne civil law partnerships		
			handlowe companies		akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
razem total	w tym of which								
OGÓŁEM 2010	36383	3148	1940	16	1592	1200	10	31656	
TOTAL 2015	33200 ^b	5191	4388	34	3664	795	11	26485	
..... 2016	32451 ^b	5478	4582	28	3808	886	3	25517	
..... 2017	34045^b	5023	4367	24	3574	653	13	27584	
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo 160	20	15	–	14	–	–	–	140	
Agriculture, forestry and fishing									
Przemysł 2784	464	403	–	317	61	2	2313		
Industry									
w tym przetwórstwo przemysłowe 2667	403	342	–	264	61	2	2258		
of which manufacturing									
Budownictwo 6896	709	631	–	452	78	4	6182		
Construction									
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A 5687	945	772	3	637	173	–	4740		
Trade; repair of motor vehicles ^A									
Transport i gospodarka magazynowa 2283	223	195	–	170	28	–	2059		
Transportation and storage									
Zakwaterowanie i gastronomia ^A .. 1508	316	227	1	184	89	–	1190		
Accommodation and catering ^A									
Informacja i komunikacja 2303	400	386	4	353	14	–	1899		
Information and communication									
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa 649	156	147	4	130	9	–	487		
Financial and insurance activities									
Obsługa rynku nieruchomości ^A 1056	382	354	2	258	26	–	370		
Real estate activities									
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna 3762	683	627	6	539	56	1	3072		
Professional, scientific and technical activities									
Administrowanie i działalność wspierająca ^A 1556	354	316	2	273	38	6	1195		
Administrative and support service activities									
Edukacja 1120	96	72	–	68	24	–	771		
Education									
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna 1435	108	87	–	58	21	–	1318		
Human health and social work activities									
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją 699	82	67	1	59	15	–	525		
Arts, entertainment and recreation									
Pozostała działalność usługowa ... 2122	76	59	–	55	17	–	1322		
Other service activities									

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b Divided by NACE sections – excluding entities for which information on kind of predominant activity does not occur in the REGON register.

TABL.5 (301).

**PDMITY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE^a WEDŁUG
WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED^a BY SELECTED LEGAL
FORMS AND SECTIONS**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		spółki companies							
		razem total	w tym of which				cywilne civil law partnerships		
			handlowe companies		akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
razem total	w tym of which								
O G O Ł Ę M	2010	19301	955	224	5	140	727	13	18020
T O T A L	2015	25870 ^b	1087	425	9	268	660	11	24073
	2016	25259 ^b	1292	712	25	501	580	10	23570
	2017	24948 ^b	1564	1025	15	766	538	18	22096
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		128	11	9	–	9	2	2	114
Agriculture, forestry and fishing									
Przemysł		2211	177	121	8	99	55	2	2027
Industry									
w tym przetwórstwo przemysłowe		2097	140	89	6	71	51	2	1954
of which manufacturing									
Budownictwo		4744	203	152	–	108	51	3	4536
Construction									
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		6413	473	282	–	219	191	6	5928
Trade; repair of motor vehicles ^Δ									
Transport i gospodarka magazynowa		1805	49	33	–	28	16	–	1756
Transportation and storage									
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ..		1051	102	54	–	43	48	1	948
Accommodation and catering ^Δ									
Informacja i komunikacja		799	92	76	2	62	16	–	701
Information and communication									
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		657	54	44	–	17	10	–	589
Financial and insurance activities									
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		278	67	46	2	28	21	2	207
Real estate activities									
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		2097	166	106	1	75	60	–	1911
Professional, scientific and technical activities									
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		982	53	40	1	36	13	1	928
Administrative and support service activities									
Edukacja		1647	25	10	–	5	15	1	569
Education									
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		763	35	18	1	11	17	–	721
Human health and social work activities									
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		377	21	13	–	11	8	–	336
Arts, entertainment and recreation									
Pozostała działalność usługowa ...		977	23	8	–	6	15	–	825
Other service activities									

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b Divided by NACE sections – excluding entities for which information on kind of predominant activity does not occur in the REGON register.

SYTUACJA SPOŁECZNO- -GOSPODARCZA WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO W 2017 R.

SOCIO-ECONOMIC SITUATION OF MAŁOPOLSKIE VOIVODSHIP IN 2017

Sytuacja demograficzna

Liczba ludności w województwie małopolskim na koniec grudnia 2017 r. wynosiła 3391,4 tys. osób i stanowiła 8,8% ogólnej liczby ludności w kraju. W minionym roku wystąpiły korzystne zmiany w demografii województwa. Wzrosła liczba ludności (o 0,3%) w porównaniu z 2016 r., na którą wpływ miał dodatni przyrost naturalny (6,3 tys. osób) spowodowany przewagą liczby urodzeń nad liczbą zgonów oraz dodatnie saldo migracji stałej (4,1 tys. osób) wynikające z nadwyżki zameldowań nad wymeldowaniami.

W 2017 r. współczynnik dzietności kobiet, nie gwarantujący prostej zastępowalności pokoleń (mniejszy od poziomu 2,10) był wyższy niż w roku poprzednim i wynosił 1,49.

Wskaźniki ruchu naturalnego i wędrownego województwa małopolskiego kształtowały się w 2017 r. korzystniej niż w Polsce.

Podobnie jak w całym kraju, mieszkańcy województwa małopolskiego starzeją się, co potwierdza utrzymująca się tendencja wzrostowa m.in. mediany wieku i wskaźnika starości. Na koniec 2017 r. mediana wieku w województwie małopolskim wynosiła 39 lat. Statystyczny mieszkaniec województwa małopolskiego był o 1 rok i 2 miesiące młodszy od mieszkańca Polski. Wskaźnik starości w 2017 r. wyniósł 0,77 (0,85 w kraju), co oznacza, że na 100 dzieci i młodzieży w wieku do 19 lat przypadło 77 osób w wieku 65 lat i więcej.

Demographic situation

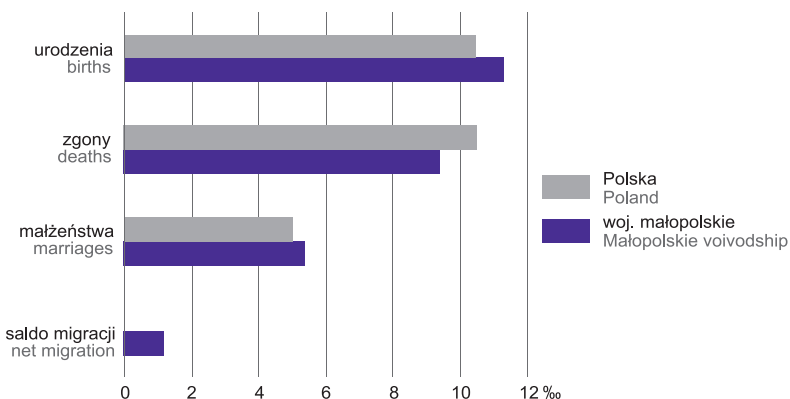
The number of population in Małopolskie voivodship at the end of December 2017 amounted to 3391.4 thous. people and accounted for 8.8% of total population of Poland. Last year favourable changes in the demography of the voivodship occurred. The number of population increased (by 0.3%) in comparison with 2016, which was affected by a positive natural increase (6.3 thous. people) caused by superiority of the number of births over the number of deaths as well as positive permanent net migration (4.1 thous. people) as a result of predominance of the number of registrations over deregistrations.

In 2017 female fertility rate which has not guaranteed the simple replacement of generations (lower than 2.10) was higher than in the year before and amounted to 1.49.

Vital statistics and migration rates of Małopolskie voivodship in 2017 shaped more favourably than in Poland.

Like in the whole country, inhabitants of Małopolskie voivodship become older and older, which is confirmed by the continuing increasing trend of, among others, median age and ageing ratio. At the end of 2017 the median age in Małopolskie voivodship amounted to 39 years. The statistical inhabitant of Małopolskie voivodship was by 1 year and 2 months younger than the inhabitant of Poland. The ageing ratio in 2017 was 0.77 (0.85 in the country), which means that there were 77 persons aged 65 and more per 100 children and youth aged up to 19.

Współczynniki ruchu naturalnego i migracji na 1000 ludności w 2017 r.
Indices of natural increase and migration per 1000 population in 2017

W porównaniu z 2016 r. wzrosła liczba osób w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym odpowiednio o 0,5% i 2,6%, ale jednocześnie spadła liczba osób w wieku produkcyjnym o 0,5%.

W 2017 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 63 osoby w wieku nieprodukcyjnym (tyle samo co w kraju).

Sytuacja społeczna

Rynek pracy

Według wyników reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), przeciętna roczna liczba aktywnych zawodowo w 2017 r. w województwie małopolskim wyniosła 1488 tys. osób i była wyższa o 4 tys. (o 0,3%) niż rok wcześniej. Zwiększyła się w ciągu roku liczba pracujących o 19 tys. osób (o 1,4%), a spadła liczba bezrobotnych o 15 tys. osób (o 19,5%). Wzrosła wartość, zarówno współczynnika aktywności zawodowej (z 56,0% w 2016 r. do 56,1% w 2017 r.), jak i wskaźnika zatrudnienia (odpowiednio z 53,1% do 53,8%), obniżyła się natomiast stopa bezrobocia (odpowiednio z 5,2% do 4,2%).

Według stanu w dniu 31 XII 2017 r. liczba pracujących w gospodarce narodowej (według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności) wyniosła 1414,1 tys. i w porównaniu z 2016 r. wzrosła o 3,0% (w kraju o 2,8%). Pracujący w województwie małopolskim stanowili w 2017 r. 9,2% osób pracujących w kraju. W zbiorowości pracujących nieznacznie przeważali mężczyźni, którzy w 2017 r. stanowili 51,6% ogólnej liczby pracujących.

W przeliczeniu na 1000 ludności województwa w wieku produkcyjnym pracowało 678 osób (654 w kraju).

W strukturze pracujących według statusu zatrudnienia 67,8% stanowili zatrudnieni na podstawie stosunku pracy. Liczba zatrudnionych (według siedziby przedsiębiorstwa) wzrosła o 3,3% z 906,2 tys. osób w 2016 r. do 936,2 tys. w 2017 r., a ogólny przyrost zatrudnienia wynikał ze wzrostu liczby umów o pracę zawartych na czas określony, jak i liczby pracujących na podstawie umów dających stabilizację na rynku pracy, zawartych na czas nieokreślony.

Wzrosła zarówno liczba przyjętych do pracy, jak i osób zwolnionych. Zwiększyła się przeciętna liczba wolnych miejsc pracy.

W województwie małopolskim kolejny rok z rzędu odnotowano spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych. W powiatowych urzędach pracy województwa małopolskiego w końcu grudnia

In comparison with 2016 the number of pre-working and post-working age population increased by 0.5% and 2.6%, respectively, but simultaneously the number of working age population decreased by 0.5%.

In 2017, there were 63 persons at non-working age per 100 persons at working age (the same as in the country).

Social situation

Labour market

According to the results of the representative Labour Force Survey (LFS), the average annual number of economically active persons in 2017 in Małopolskie voivodship amounted to 1488 thous. people and was higher by 4 thous. (by 0.3%) than the year before. The number of employed persons increased during the year by 19 thous. people (by 1.4%), and the number of unemployed persons decreased by 15 thous. people (by 19.5%). The value of the activity rate increased (from 56.0% in 2016 to 56.1% in 2017) as well as the employment rate (respectively from 53.1% to 53.8%), whereas the unemployment rate decreased (respectively from 5.2% to 4.2%).

As of 31 XII 2017 the number of employed persons in the national economy (according to the actual place of work and kind of activity) amounted to 1414.1 thous. and increased by 3.0% in comparison with 2016 (in the country by 2.8%). Employed persons in Małopolskie voivodship in 2017 constituted 9.2% of the total number of employed persons in the country. Men, who in 2017 constituted 51.6% of the total number of employed persons, slightly predominated in the working population.

There were 678 employed persons per 1000 working age population (654 in the country).

In the structure of employed persons by the employment status, employees hired on the basis of an employment contract accounted for 67.8%. The number of paid employees (according to the company's abode) grew by 3.3% from 906.2 thous. persons in 2016 to 936.2 thous. in 2017, and the total increase in employment resulted from the increase of the number of labour contracts concluded for a definite period and labour contracts concluded for an indefinite period, which provide stabilization on the labour market.

Both the number of persons hired and terminated has increased. The average number of vacancies has increased.

In Małopolskie voivodship a decrease in registered unemployment was recorded for another year in a row. In the powiat labour offices of the voivodship at the end

figurowało 79,4 tys. osób bezrobotnych, czyli o 17,7% mniej niż rok wcześniej. W ciągu roku zarejestrowano 141,6 tys. bezrobotnych (o 9,4% mniej niż w poprzednim roku).

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie małopolskim, wynosząca w końcu grudnia 5,3%, obniżyła się w stosunku do poziomu sprzed roku o 1,3 p. proc. Była też niższa od przeciętnej w kraju – o 1,3 p. proc.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w województwie małopolskim w 2017 r. wyniosło 4097,35 zł i było niższe niż w kraju o 186,38 zł (o 4,4%). W porównaniu z 2016 r. wzrosło o 257,79 zł (o 6,7%).

W województwie w 2017 r. za 1 godzinę przeprowadzoną płacono średnio 30,93 zł, tj. o 2,07 zł więcej niż w 2016 r.

Przeciętna liczba emerytów i rencistów w 2017 r. wyniosła 719,9 tys. osób i nieznacznie wzrosła w stosunku do 2016 r. Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniosła 2029,96 zł i była o 2,8% wyższa niż w 2016 r. Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych wyniosła 1163,06 zł i w skali roku zwiększyła się o 1,4%.

of December, 79.4 thous. unemployed persons were registered, i.e. by 17.7% less than the year before. During the year 141.6 thous. unemployed persons were registered (by 9.4% less than in previous year).

The registered unemployment rate in Małopolskie voivodship, amounting to 5.3% at the end of December, decreased by 1.3 pp in relation to previous year. It was also lower by 1.3 pp than the average in the country.

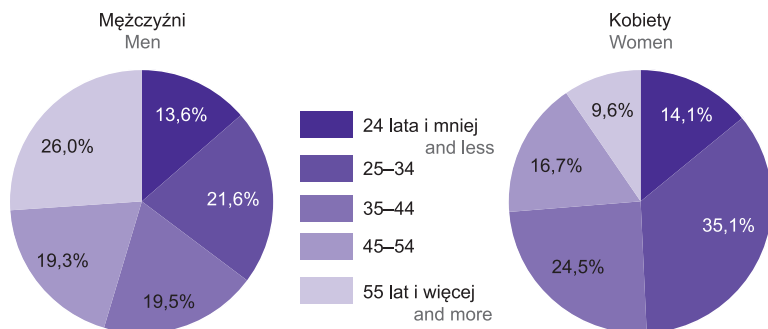
In 2017 average monthly gross wages and salaries in Małopolskie voivodship shaped at the level of 4097.35 zł, and was lower than in the country by 186.38 zł (by 4.4%). In comparison with 2016 it increased by 257.79 zł (by 6.7%).

In 2017 in the voivodship the average paid for one worked hour shaped at the level of 30.93 zł, i.e. more by 2.07 zł than in 2016.

The average number of retirees and pensioners in 2017 amounted to 719.9 thous. people and slightly increased in relation to 2016. The average gross monthly retirement pay and pension from non-agricultural social security system amounted to 2029.96 zł and was by 2.8% higher than in 2016. The average gross monthly retirement and other pension of individual farmers amounted to 1163.06 zł and increased by 1.4% per annum.

Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wieku w 2017 r.

Stan w dniu 31 XII
Structure of registered unemployed persons by age in 2017
As of 31 XII

Opieka nad dziećmi do lat 3

W końcu 2017 r. w województwie działało 330 placówek opieki nad dziećmi do lat 3, czyli o 65 więcej niż w roku poprzednim. W ciągu roku w wyżej wymienionych placówkach przebywało 15,4 tys. dzieci (w tym 13,9 tys. w żłobkach). W końcu omawianego roku na 100 dzieci w wieku 0–2 lata przypadało 10 miejsc w placówkach opieki nad dziećmi do lat 3, przed rokiem – 8 miejsc.

Childcare for children up to the age of 3

At the end of 2017, in the voivodship there were 330 childcare facilities for children up to the age of 3, that is by 65 more than in the previous year. During the year, 15.4 thous. children were staying in the above-mentioned facilities (including 13.9 thous. in nurseries). At the end of the year under discussion, there were 10 places in childcare facilities for children up to the age of 3 per 100 children aged 0–2, the year before – 8 places.

Edukacja

W roku szkolnym 2017/18 wzrosła liczba miejsc i dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego. W województwie wychowaniem przedszkolnym objęto 129,0 tys. dzieci (123,6 tys. w roku szkolnym 2016/17 r.), które uczęszczały do 2264 placówek (2242). Na 1000 dzieci w województwie w wieku przedszkolnym (3–6 lat) 879 objętych było edukacją przedszkolną (826 w roku szkolnym 2016/17).

Szkoły zostały objęte reformą edukacji. W roku szkolnym 2017/18 w szkołach dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi) kształciło się: w 1536 szkołach podstawowych – 241,7 tys. uczniów, w 104 gimnazjach – 65,3 tys. uczniów, w 140 szkołach branżowych I stopnia – 17,2 tys. uczniów, w 175 liceach ogólnokształcących – 43,8 tys. młodzieży, w 160 technikach i szkołach artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe – 52,0 tys. młodzieży. Natomiast do 112 szkół dla dorosłych uczęszczało 8,9 tys. uczniów.

Województwo małopolskie jest drugim po województwie mazowieckim dużym i ważnym ośrodkiem akademickim w Polsce. W roku akademickim 2017/18 w 30 szkołach wyższych mających siedzibę na terenie województwa kształciło się 157,3 tys. studentów (łącznie z cudzoziemcami). Dodatkowo szkoły wyższe w roku akademickim 2017/18 odnotowały 11,0 tys. słuchaczy studiów podyplomowych oraz 6,3 tys. uczestników studiów doktoranckich.

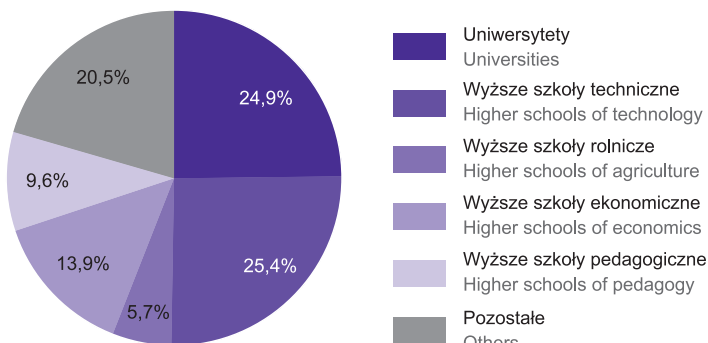
Education

In the 2017/18 school year, the number of places and children in pre-primary education establishments increased. In the voivodship 129.0 thous. children (123.6 thous. in the 2016/17 school year) attended 2264 (2242) pre-primary education establishments. In the voivodship per 1000 children at the pre-primary age (3–6 years), 879 were covered by pre-primary education (826 in the 2016/17 school year).

Schools have been covered by the education reform. In the 2017/18 school year in schools for children and youth (including special schools) there were: in 1536 primary schools – 241.7 thous. pupils, in 104 lower secondary schools – 65.3 thous. students, in 140 stage I sectoral vocational schools – 17.2 thous. students, in 175 general secondary schools – 43.8 thous. youth, in 160 technical secondary schools and general art schools leading to professional certification – 52.0 thous. youth. Whereas 8.9 thous. students attended 112 schools for adults.

Małopolskie voivodship is the second large and important academic centre in Poland after Mazowieckie voivodship. In the 2017/18 academic year, 157.3 thous. students (including foreigners) educated themselves in 30 higher education institutions with headquarters in the voivodship. In addition, higher education institutions in the 2017/18 academic year recorded 11.0 thous. post-graduate students and 6.3 thous. students of doctoral studies.

Struktura studentów szkół wyższych według typów szkół w roku akademickim 2017/18
Structure of students of higher education institutions by type of schools in 2017/18 academic year

Pomoc społeczna

W ramach programu „Rodzina 500+” w 2017 r. świadczenie wychowawcze otrzymywało przeciętnie w miesiącu 230,8 tys. rodzin na 362,4 tys. dzieci. Wyplacono im w tym czasie świadczenia na kwotę 2,2 mld zł.

Social welfare

Within the “Family 500+” programme in 2017, on average 230.8 thous. families received monthly child-raising benefit for 362.4 thous. children. At that time, they were paid out the amount of 2.2 billion zł.

W ramach innych form wspierania rodzin 49,5 tys. rodzin (43,0 tys. w 2016 r.) posiadało Kartę Dużej Rodziny, uprawniającej do korzystania ze zniżek, przede wszystkim, przy zakupie towarów i usług konsumpcyjnych.

Z pomocy społecznej w 2017 r. skorzystało 111,7 tys. osób (119,7 tys. w 2016 r.), którym udzielono świadczeń na kwotę 262,7 mln zł (248,4 mln zł w 2016 r.). W głównej mierze była to pomoc pieniężna w wysokości 179,6 mln zł, w tym na zasiłki stałe przeznaczono 70,4 mln zł dla 14,2 tys. osób. W ramach pomocy niepieniężnej sfinansowano m.in. posiłki dla 46,6 tys. osób na kwotę 33,8 mln zł, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla 8,4 tys. osób na kwotę 43,7 mln zł.

Turystyka

Województwo małopolskie zajmuje wysoką pozycję w ogólnokrajowej gospodarce turystycznej. W końcu lipca 2017 r. w województwie funkcjonowały 1532 turystyczne obiekty noclegowe posiadające 99,4 tys. miejsc noclegowych (12,8% wszystkich miejsc noclegowych w kraju).

Z noclegów we wszystkich obiektach noclegowych skorzystało łącznie 4,9 mln osób (w tym 1,5 mln turystów zagranicznych). Liczba udzielonych noclegów wyniosła 13,2 mln (w tym 3,6 mln turystom zagranicznym).

W 2017 r. liczba miejsc noclegowych zwiększyła się o 4,1% w porównaniu z 2016 r. Liczba turystów wzrosła o 7,1%, przy czym turystów krajowych było więcej o 7,5%, a zagranicznych – o 6,0%. We wszystkich turystycznych obiektach noclegowych w ciągu roku udzielono o 6,6% więcej noclegów.

Under other forms of family support, 49.5 thous. families (43.0 thous. in 2016) had a Large Family Card entitling them to discounts, especially when purchasing goods and consumer services.

In 2017, 111.7 thous. persons (119.7 thous. in 2016) benefited from social welfare and were granted benefits in the amount of 262.7 mln zł (248.4 mln zł in 2016). It was mainly monetary assistance in the amount of 179.6 mln zł, of which 70.4 mln zł for 14.2 thous. persons within permanent benefits. As part of non-monetary assistance, meals for 46.6 thous. persons were funded for the value of 33.8 mln zł, attendance services and specialized attendance services for 8.4 thous. persons for the value of 43.7 mln zł.

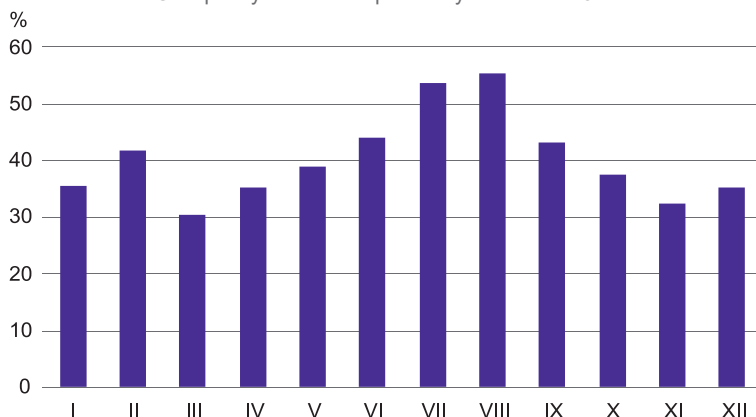
Tourism

Małopolskie voivodship occupies a high position in the national tourist economy. At the end of July 2017, there were 1532 tourist accommodation establishments in the voivodship with 99,4 thous. bed places (12.8% of all bed places in the country).

There were 4.9 mln people (of which 1.5 mln foreign tourists) accommodated in all accommodation establishments. The number of overnight stays amounted to 13.2 mln (of which 3.6 mln of foreign tourists).

In 2017 r. the number of bed places augmented by 4.1% in comparison with 2016. The number of tourists increased by 7.1%, whereas there were more domestic tourists by 7.5% and foreign tourists – more by 6.0%. The number of overnight stays in all tourist accommodation establishments was higher by 6.6% during the year.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według miesięcy w 2017 r.
Occupancy rate of bed places by months in 2017

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych ukształtował się na poziomie 40,8% i wzrósł o 1,4 p. proc. w porównaniu z 2016 r., a wykorzystanie pokoi wyniosło 55,2% i zwiększyło się o 0,9 p. proc.

Sytuacja gospodarcza

Pomioty gospodarki narodowej

W województwie małopolskim według stanu w końcu grudnia 2017 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 380,0 tys. podmiotów gospodarki narodowej, tj. o 2,4% więcej niż przed rokiem. W ogólnej liczbie podmiotów dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (272,6 tys.). Stanowiły one 71,7% wszystkich zarejestrowanych podmiotów w województwie małopolskim. Pozostałe 28,3% to osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej. Rejestr obejmował łącznie 72,1 tys. spółek, w tym 43,5 tys. spółek handlowych (6,3 tys. spółek z udziałem kapitału zagranicznego).

W 2017 r. wpisano do rejestru 34,0 tys. nowych podmiotów gospodarczych, równocześnie wykreślono 24,9 tys. jednostek.

Przemysł i budownictwo

Produkcja sprzedana przemysłu (dotyczy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób) w 2017 r. wyniosła 90,0 mld zł, tj. o 7,6% więcej (w cenach stałych) od uzyskanej w roku poprzednim.

Wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej systemem zleceniowym w 2017 r. na terenie kraju przez małopolskie firmy budowlane o liczbie pracujących powyżej 9 osób wyniosła 9210 mln zł. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zwiększyła się w stosunku do poprzedniego roku o 9,2%.

W 2017 r. w województwie oddano do użytkownika 20,0 tys. mieszkań, tj. o 14,9% więcej niż przed rokiem. Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania oddanego do użytkowania wyniosła 93,4 m² (wobec 95,3 m² w 2016 r.). Połowę mieszkań oddanych do użytkowania stanowiły przeznaczone na sprzedaż lub wynajem.

Occupancy rate of bed places shaped at a level of 40.8% and increased by 1.4 pp in comparison with 2016, whereas occupancy of rooms amounted to 55.2% and augmented by 0.9 pp.

Economic situation

Entities of the national economy

As of the end of December 2017 in Małopolskie voivodship 380.0 thous. entities of the national economy were recorded in the REGON register, i.e. by 2.4% more than the year before. In the total number of entities natural persons conducting economic activity predominated (272.6 thous.). They constituted 71.7% of all entities recorded in Małopolskie voivodship. Remaining 28.3% are legal persons and organizational entities without legal personality. The register included 72.1 thous. companies, of which 43.3 thous. commercial companies (6.3 thous. companies with foreign capital participation).

In 2017 34.0 thous. new entities were recorded in the register and 24.9 thous. entities were removed from the register.

Industry and construction

Sold production of industry (it concerns economic entities employing more than 9 persons) in 2017 amounted to 90.0 billion zł, i.e., more by 7.6% (in constant prices) than the year before.

The value of construction and assembly production realized on the basis of the contract system in 2017 domestically by construction firms from Małopolskie voivodship employing more than 9 persons amounted to 9210 mln zł. Sales of construction and assembly production increased in relation to the previous year by 9.2%.

In 2017 in the voivodship 20.0 thous. dwellings were completed, i.e., by 14.9% more than the year before. An average useful floor area of a dwelling amounted to 93.4 m² (towards 95.3 m² in 2016). Dwellings for sale or rent constituted a half of the total number of dwellings completed.

Inwestycje i środki trwałe

Nakłady inwestycyjne (według lokalizacji inwestycji) poniesione w województwie w 2017 r. w kwocie 19,2 mld zł były o 4,7% wyższe niż rok wcześniej. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca wyniosły 5669 zł i były o 239 zł wyższe niż przed rokiem.

Wartość brutto środków trwałych (w bieżących cenach ewidencyjnych) w porównaniu z 2016 r. zwiększyła się o 4,3% i według stanu w końcu 2017 r. sięgnęła 289,1 mld zł. Wartość brutto środków trwałych w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wyniosła 85,3 tys. zł wobec 81,9 tys. zł przed rokiem.

Rachunki regionalne

Wartość wytworzonego produktu krajowego brutto (PKB) w województwie w 2016 r. wyniosła 148 mld zł, co stanowiło 8% PKB Polski. W ujęciu rocznym odnotowano realny wzrost PKB o 3,2%. Przeciętny poziom PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wyniósł 43,9 tys. zł i był niższy o prawie 10% od przeciętnego w kraju. Wartość dodana brutto wypracowana przez podmioty województwa małopolskiego wyniosła 131 mld zł i była wyższa o 3,7% niż przed rokiem.

Investments and fixed assets

Investment outlays (according to investment location) incurred in the voivodship in 2017, in the amount of 19.2 billion zł were higher by 4.7% than the year before. Investment outlays per capita amounted to 5669 zł and were higher by 239 zł than the year before.

Gross value of fixed assets (in current book-keeping prices) in comparison with 2016 increased by 4.3% and as of the end of 2017 it reached 289.1 billion zł. Gross value of fixed assets per capita in Małopolskie voivodship amounted to 85.3 thous. zł towards 81.9 thous. zł the year before.

National accounts

The value of generated gross domestic product (GDP) in the voivodship in 2016 amounted to 148 billion zł, which accounted for 8% of Poland's GDP. In annual terms, real GDP growth was recorded by 3.2%. The average level of GDP per 1 inhabitant of the voivodship amounted to 43.9 thous. zł and was lower by almost 10% than the average level in the country. The gross value added worked out by entities of Małopolskie voivodship amounted to 131 billion zł and was higher by 3.7% than the year before.

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO W 2017 R.

(stan w dniu 31 XII)

ADMINISTRATIVE DIVISION OF MAŁOPOLSKIE VOIVODSHIP IN 2017

(as of 31 XII)

miechowski

Powiat
Powiat

Miasta na prawach powiatu
Cities with powiat status

Granica państwa
State border

Granica województwa
Voivodship's border

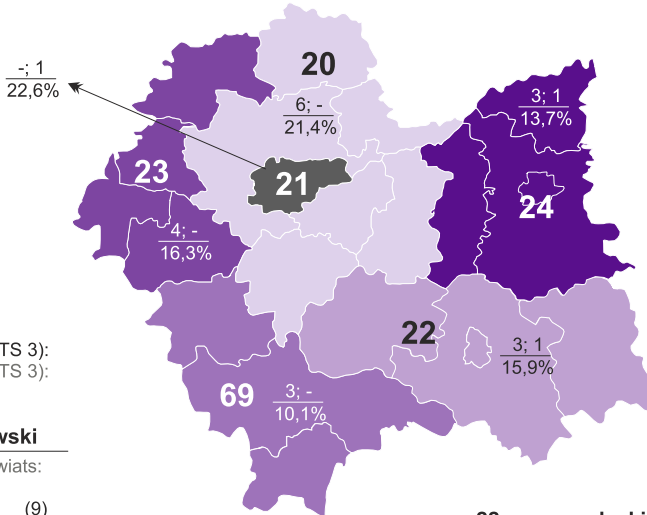
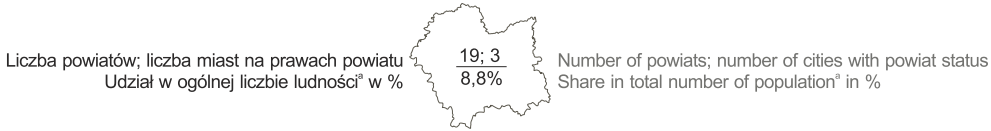
Granice powiatów
Powiat's borders

Granice gmin
Gminas' borders

**PODZIAŁ WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO WEDŁUG NOMENKLATURY
JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (NUTS) W 2018 R.
(stan w dniu 1 I)**

DIVISION OF MAŁOPOLSKIE VOIVODSHIP ACCORDING TO THE NOMENCLATURE
OF TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICAL PURPOSES (NUTS) IN 2018
(as of 1 I)

20 krakowski

Powiaty: Powiats:

- bocheński (9)
- krakowski (17)
- miechowski (7)
- myślenicki (9)
- proszowicki (6)
- wielicki (5)

21 m. Kraków

Miasto na prawach powiatu:
City with powiat status:
m. Kraków (1)

22 nowosądecki

Powiaty: Powiats:

- gorlicki (10)
- limanowski (12)
- nowosądecki (16)

Miasto na prawach powiatu:
City with powiat status:
Nowy Sącz (1)

69 nowotarski

Powiaty: Powiats:

- nowotarski (14)
- suski (9)
- tatrzański (5)

23 oświęcimski

Powiaty: Powiats:

- chrzanowski (5)
- olkuski (6)
- oświęcimski (9)
- wadowicki (10)

24 tarnowski

Powiaty: Powiats:

- brzeski (7)
- dąbrowski (7)
- tarnowski (16)

W nawiasach podano liczbę gmin.
Number of gminas is given in brackets.

Miasto na prawach powiatu:
City with powiat status:
Tarnów (1)

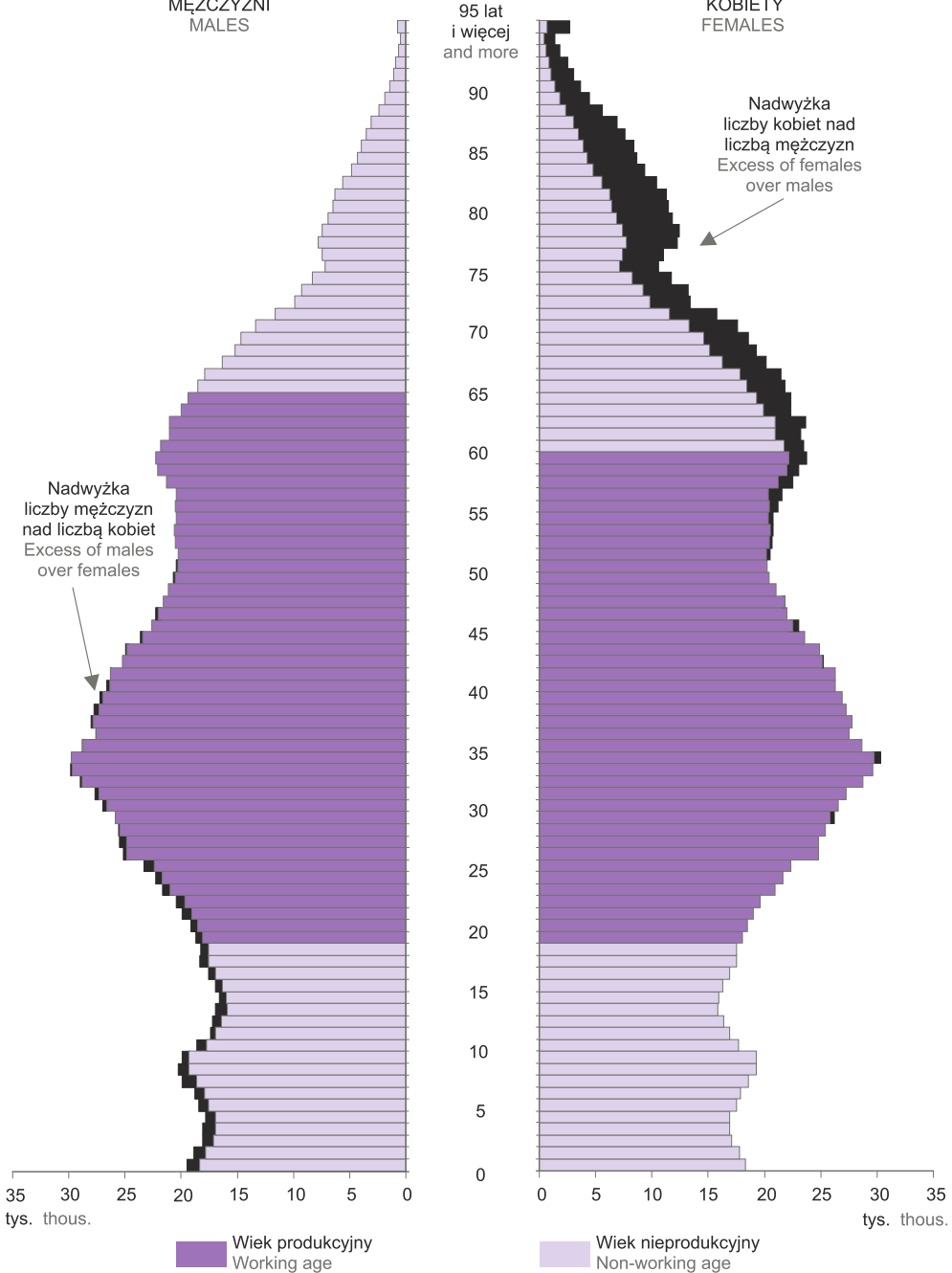
a Stan w dniu 31 XII 2017 r.; odpowiednio: dla województwa – udział w kraju, dla podregionów – udział w województwie.
a As of 31 XII 2017; for the voivodship – share in the country, for subregions – share in the voivodship, respectively.

LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2017 R.
(stan w dniu 31 XII)
POPULATION BY SEX AND AGE IN 2017
(as of 31 XII)

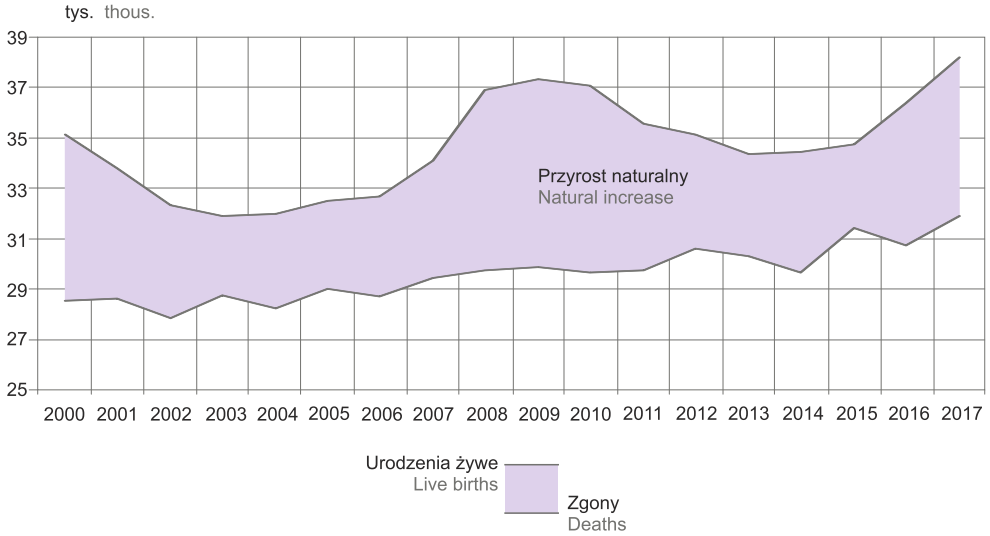
MĘŻCZYŹNI
MALES

95 lat
i więcej
and more

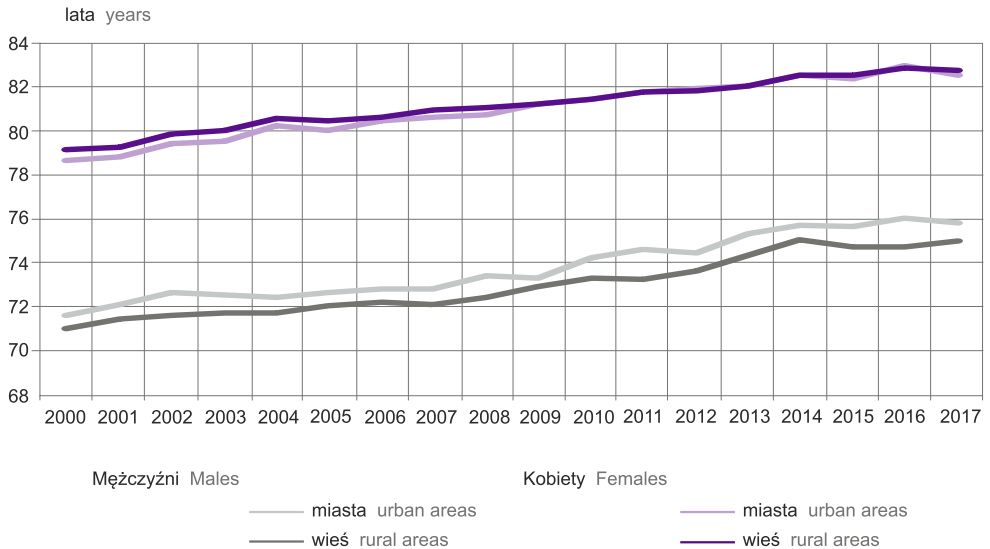
KOBIETY
FEMALES

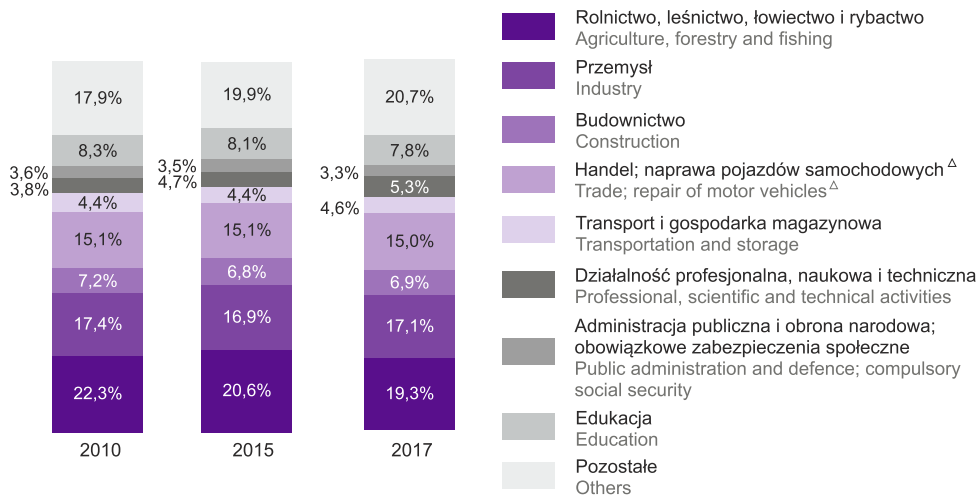
RUCH NATURALNY LUDNOŚCI VITAL STATISTICS

PRZECIĘTNA LICZBA LAT DALSZEGO TRWANIA ŻYCIA DLA OSÓB W WIEKU 0 LAT LIFE EXPECTANCY AT 0 AGE

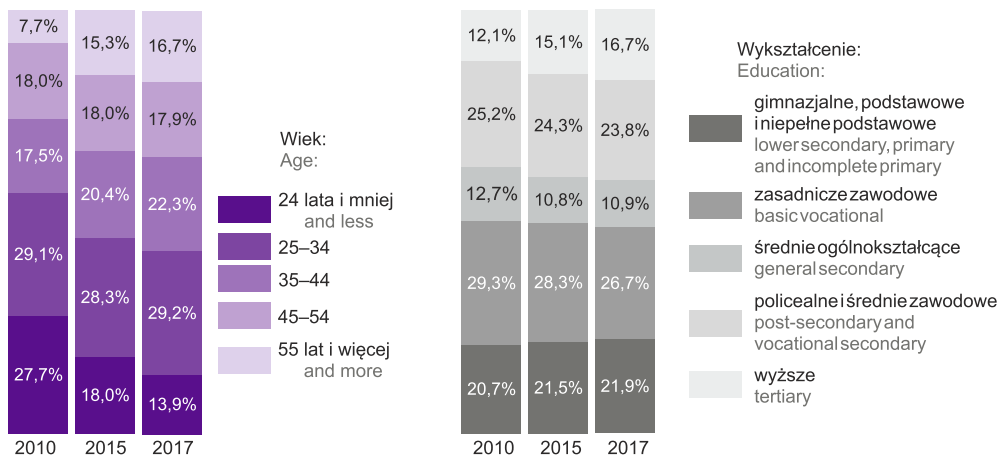
STRUKTURA PRACUJĄCYCH^a WEDŁUG SEKCJI
(stan w dniu 31 XII)
STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS^a BY SECTIONS
(as of 31 XII)

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie – dane szacunkowe.

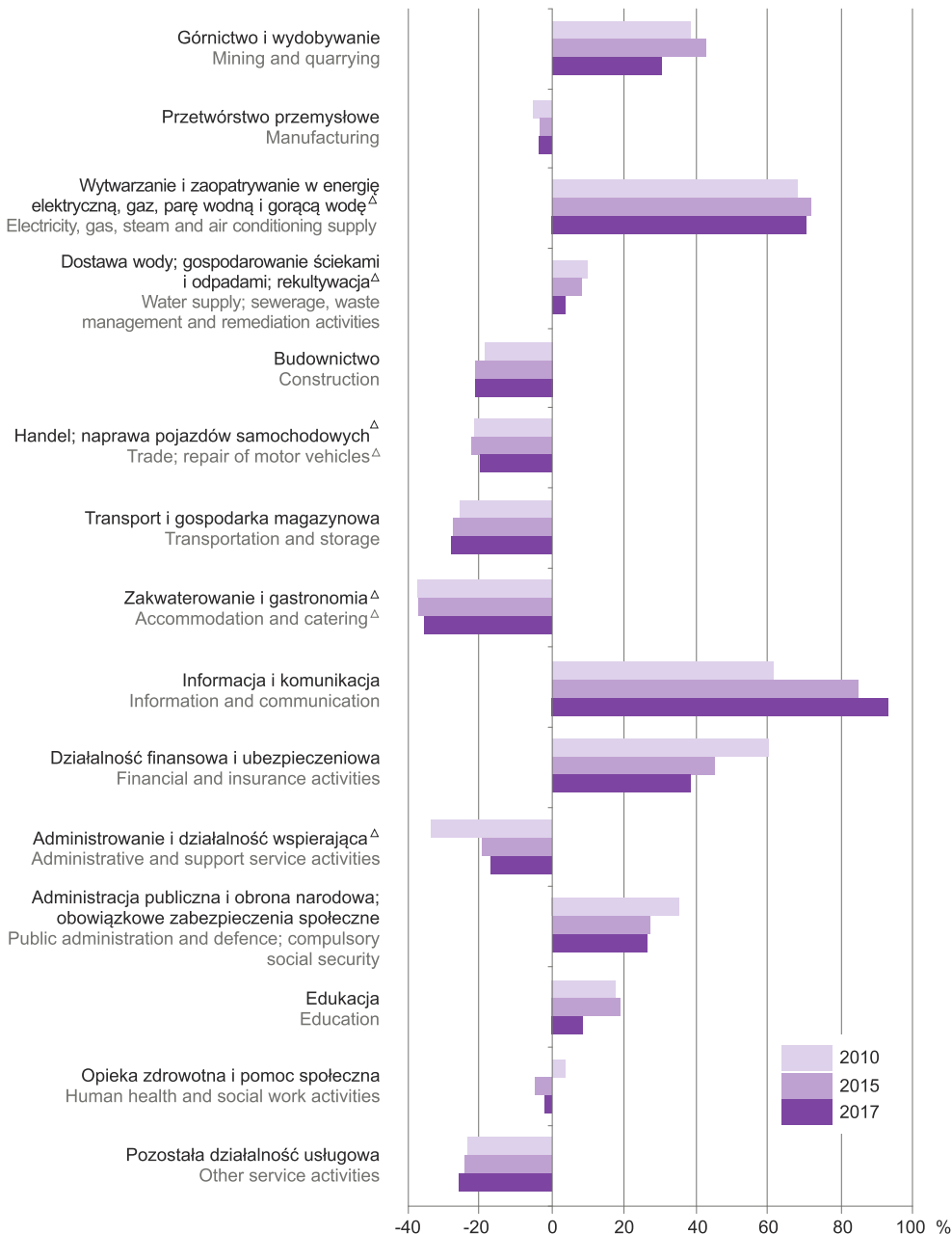
^a By actual workplace and kind of activity; with the employed persons on private farms in agriculture – estimated data.

STRUKTURA BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH WEDŁUG WIEKU I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
(stan w dniu 31 XII)
STRUCTURE OF REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS
BY AGE AND EDUCATIONAL LEVEL
(as of 31 XII)

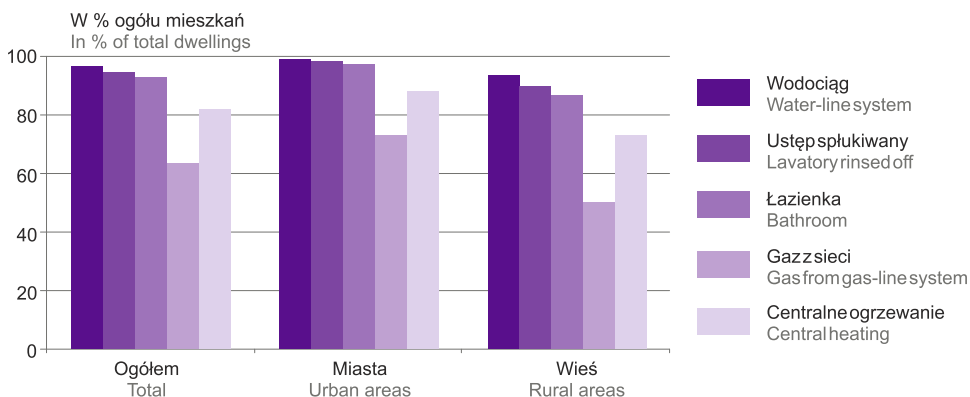
**ODCHYLENIA WZGLĘDNE PRZECIĘTNYCH WYNAGRODZEŃ W WYBRANYCH SEKCJACH
OD PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA W GOSPODARCE NARODOWEJ^a**

RELATIVE DEVIATIONS OF AVERAGE WAGES AND SALARIES IN SELECTED SECTIONS
FROM THE AVERAGE WAGES AND SALARIES IN THE NATIONAL ECONOMY^a

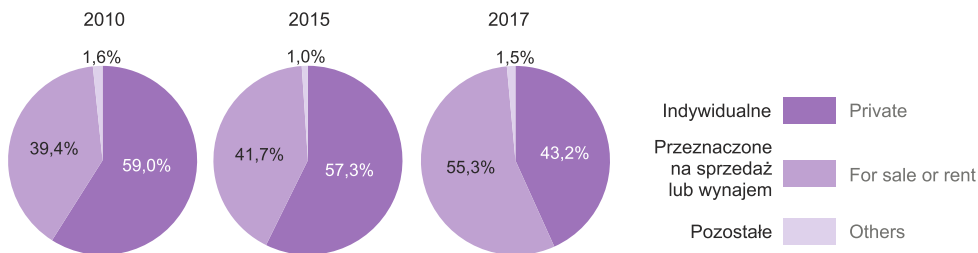

^a Dotyczy miesięcznych wynagrodzeń brutto.
a Concern monthly gross wages and salaries.

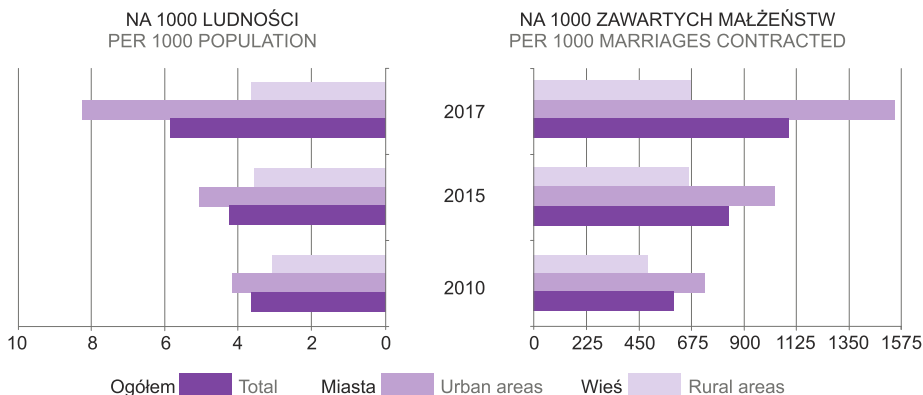
MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE W 2017 R.
(stan w dniu 31 XII)
DWELLINGS FITTED WITH INSTALLATIONS IN 2017
(as of 31 XII)

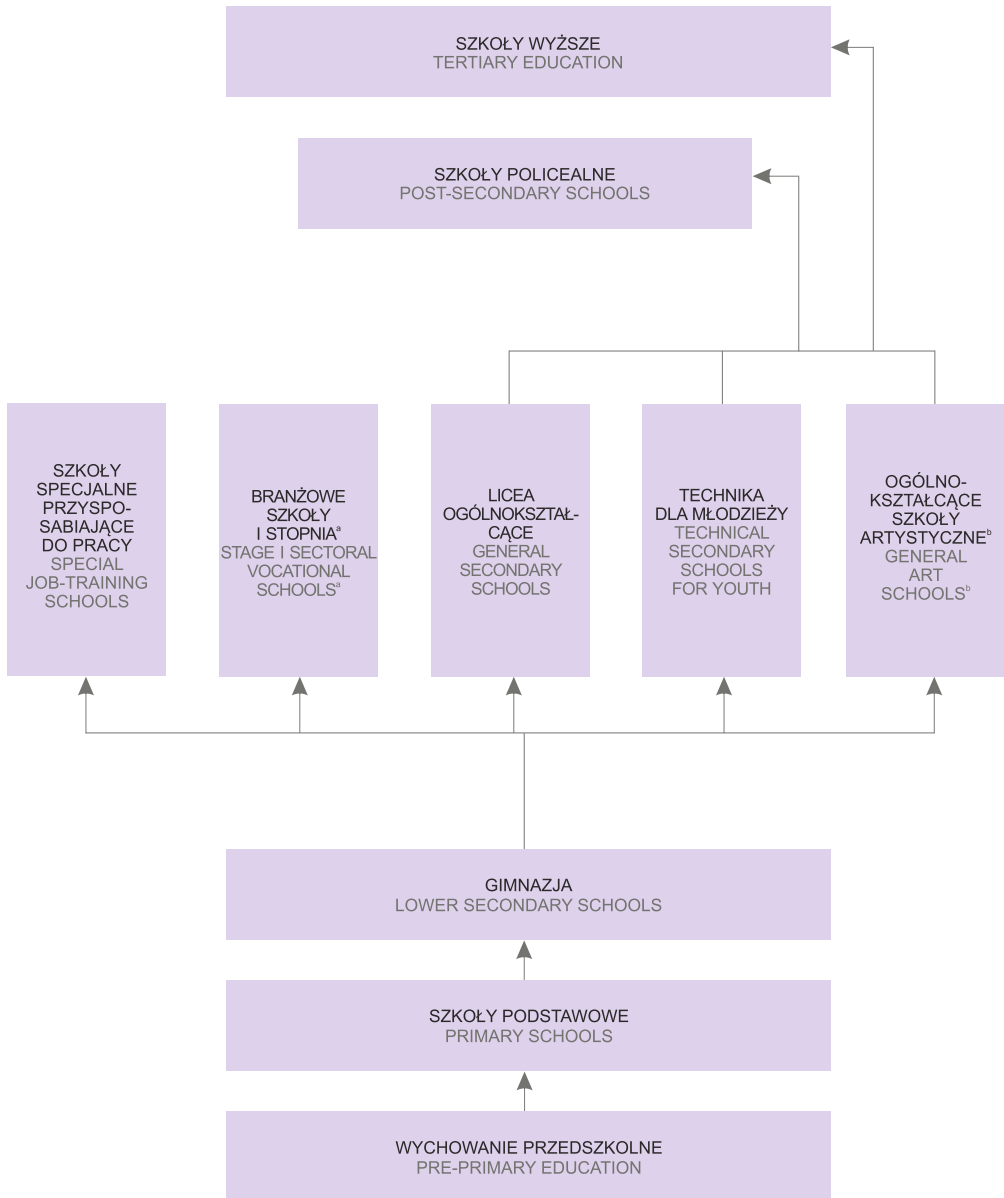
**STRUKTURA MIESZKAŃ ODDANYCH DO UŻYTKOWANIA
WEDŁUG FORM BUDOWNICTWA**
STRUCTURE OF DWELLINGS COMPLETED BY TYPE OF CONSTRUCTION

MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA
DWELLINGS COMPLETED

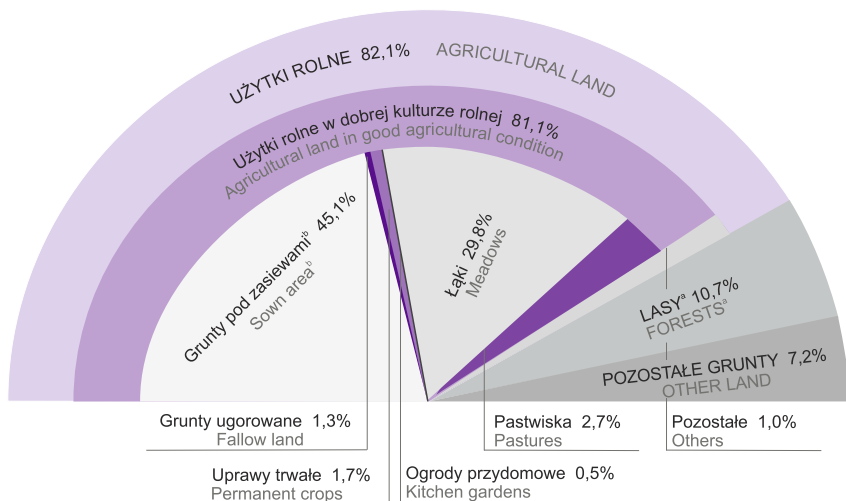

EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA W ROKU SZKOLNYM 2017/2018
EDUCATION BY EDUCATIONAL LEVEL IN THE 2017/2018 SCHOOL YEAR

a Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Dające uprawnienia zawodowe.
a Including basic vocational schools sections. b Leading to professional certification.

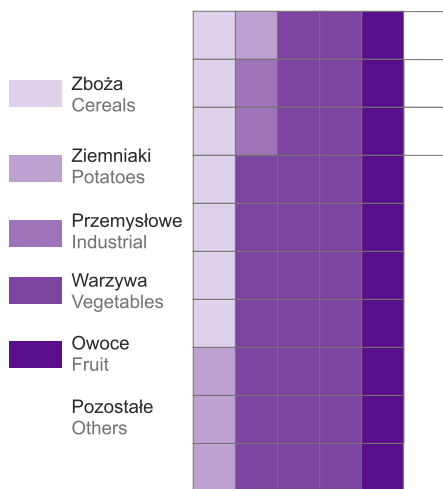
UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 2017 R.
stan w czerwcu
LAND USE IN AGRICULTURAL HOLDINGS IN 2017
as of June

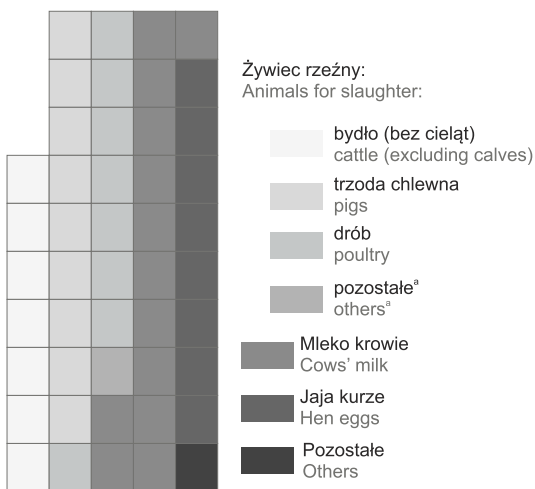
a Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną. b Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone).
 a Including land connected with silviculture. b Excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers).

STRUKTURA TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ W 2016 R. (ceny stałe 2010)
STRUCTURE OF MARKET AGRICULTURAL OUTPUT IN 2016 (constant prices 2010)

PRODUKCJA ROŚLINNA – 53%
CROP OUTPUT

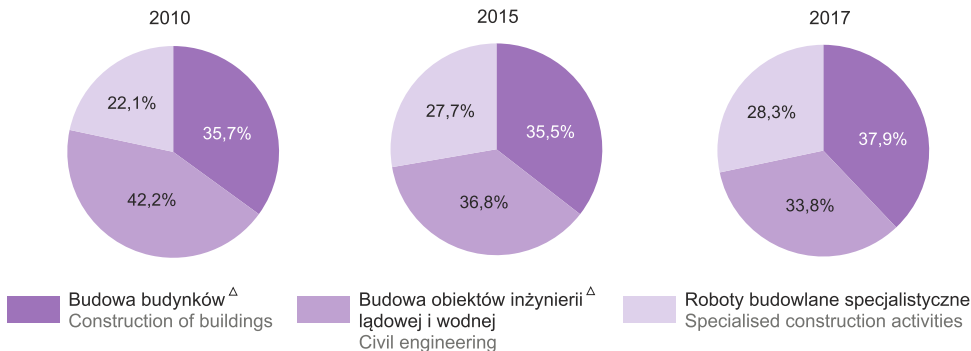
PRODUKCJA ZWIERZĘCA – 47%
ANIMAL OUTPUT

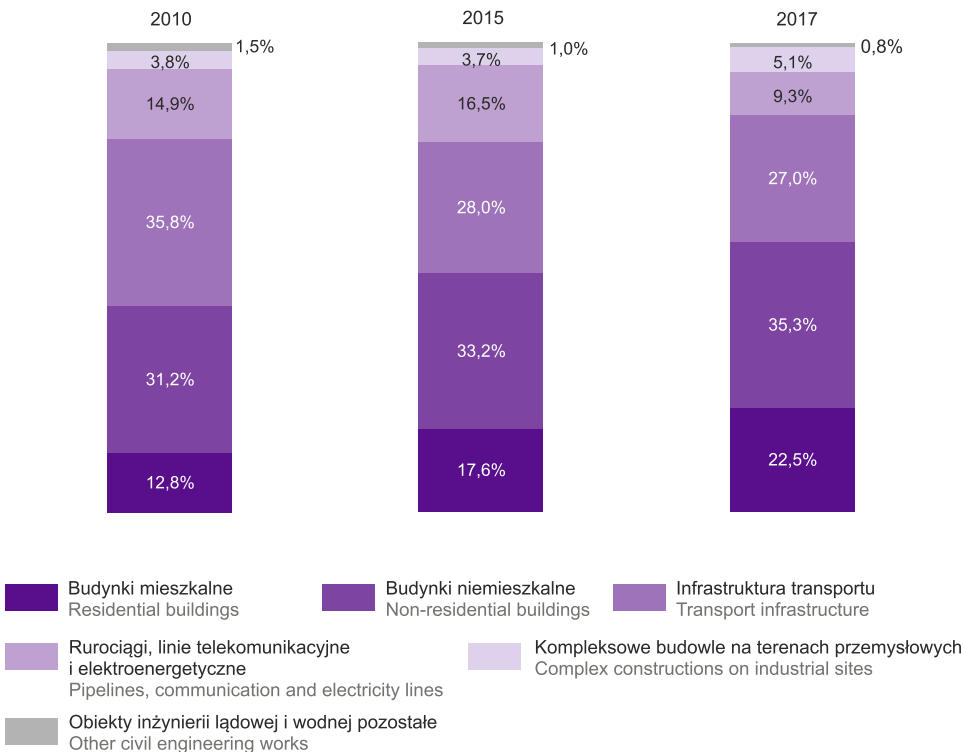
a Cielęta, owce, konie, kozy i króliki.
 a Calves, sheeps, horses, goats and rabbits.

STRUKTURA PRODUKCJI BUDOWLANO-MONTAŻOWEJ^a (ceny bieżące)
STRUCTURE OF CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WEDŁUG DZIAŁÓW
BY DIVISION

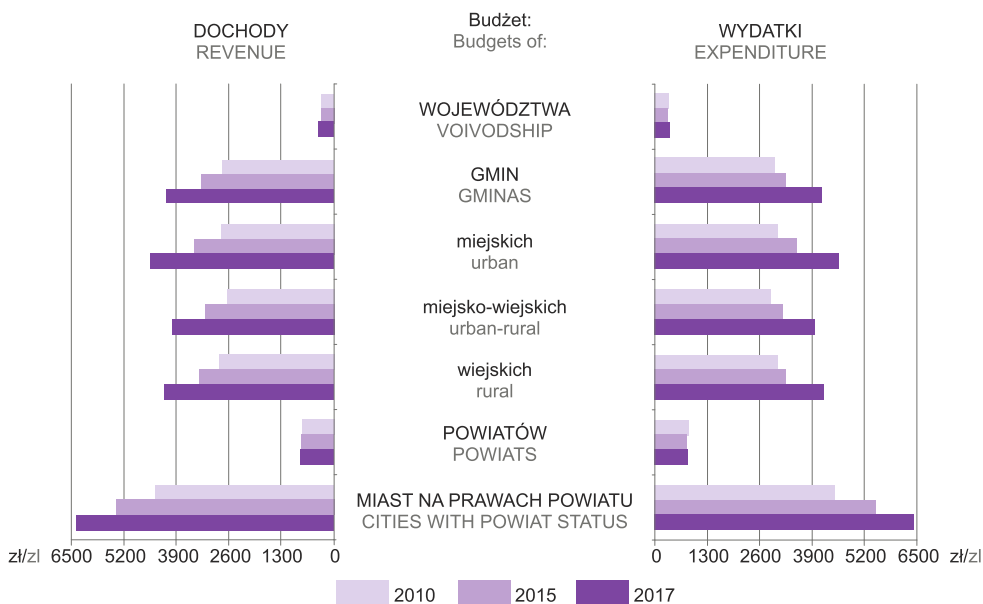
WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH
BY TYPE OF CONSTRUCTIONS

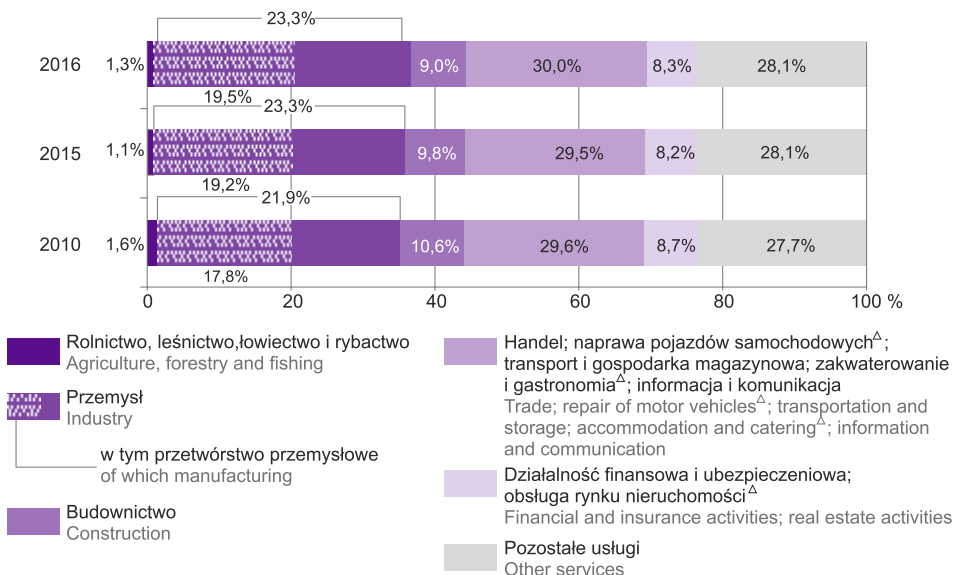
a Wykonanej przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa małopolskiego, siłami własnymi bez podwykonawców.

a Realized by enterprises which have a seat of board in the Małopolskie voivodship without subcontractors' participation.

**DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK
SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NA 1 MIESZKAŃCA**
REVENUE AND EXPENDITURE OF LOCAL
GOVERNMENT UNITS BUDGETS PER CAPITA

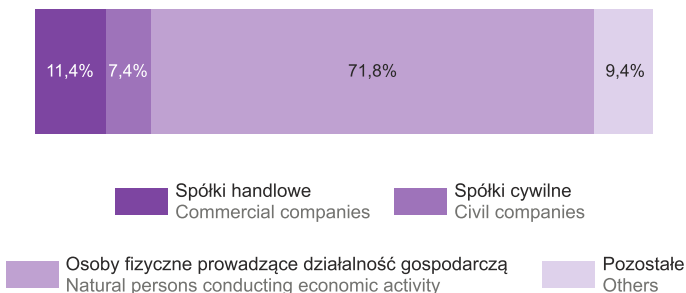

**STRUKTURA WARTOŚCI DODANEJ BRUTTO
WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI (ceny bieżące)**
STRUCTURE OF GROSS VALUE ADDED
BY KINDS OF ACTIVITIES (current prices)

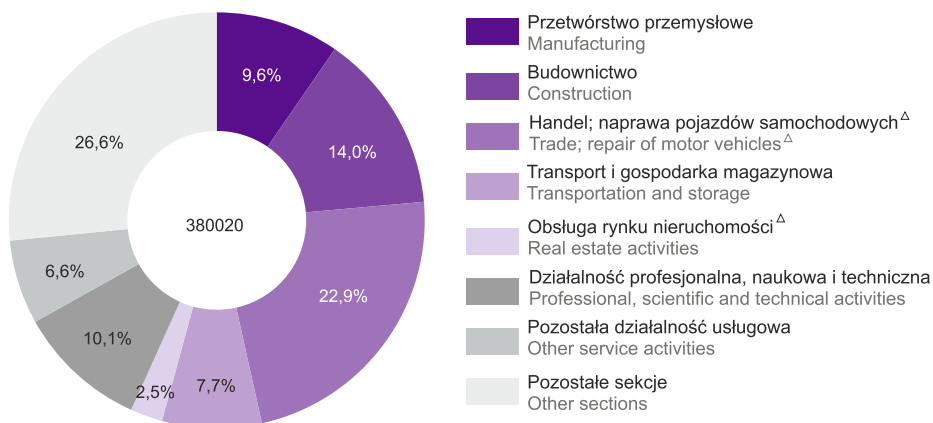

STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ^a W 2017 R.
(stan w dniu 31 XII)
STRUCTURE OF ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN 2017
(as of 31 XII)

WEDŁUG FORM PRAWNYCH
BY LEGAL STATUS

WEDŁUG SEKCJI
BY SECTIONS

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
^a Excluding persons tending private farms in agriculture.